

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

7.00915

H. 23

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMINIEI
RĂSCOALA DIN 1821

DOCUMENTE INTERNE

Vol. II

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

II 100 gr J.

RĂSCOALA DIN 1821

DOCUMENTE INTERNE

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
INSTITUTUL DE ISTORIE

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÎNIEI

RĂSCOALA DIN 1821

II

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
INSTITUTUL DE ISTORIE

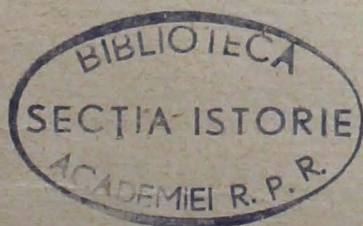
RĂSCOALA DIN 1821

DOCUMENTE INTERNE

Vol. II

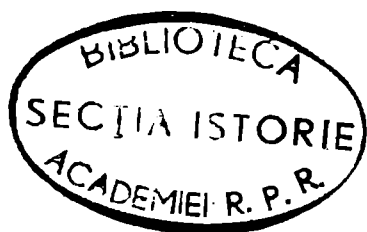
COMITETUL DE REDACȚIE

ACADEMICIAN ANDREI OȚETEA — REDACTOR RESPONSABIL,
NICHITA ADĂNILOAIE, NESTOR CAMARIANO,
IOAN NEACȘU, SAVA IANCOVICI, ALEXANDRU VIANU

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

1959

1. — 1 aprilie 1821. — Legământul unui grup de boieri moldoveni de a întocmi un program politic spre « binele obștesc » și de a alcătui un fond prin contribuția fiecăruia.

2. — 1 aprilie 1821. — Divanul Moldovei poruncește dregătorilor ținuturilor Galați, Putna și Tecuci să dea ajutor vornicului Aleco Calimah la privigherea și aflarea mișcărilor de peste hotar.

3. — 2 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu poruncește să se lase liberă trecerea spre Brașov a familiei lui Al. Vilara.

4. — București, 3 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu comunică mitropolitului Dionisie că nu se retrage în fața turcilor și îl îndeamnă să rămână pe loc, promițându-i 500 panduri pentru paza sa personală.

5. — 3 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună alocarea de fonduri pentru plata ostașilor însărcinați cu paza orașului Rușii de Vede.

6. — 3 aprilie 1821. — Caimacamii Const. Negri și Șt. Vogoride cer mitropolitului Dionisie să dezavueze armagazarul « norodului Țării Românești » către Poartă, scris și semnat « după glăsuirea silnică a lui Tudor ».

7. — 3 aprilie 1821. — Ispravnicii de Buzău, Grigorie Tăutu și Nicolae Greceanu către marele vistier, despre starea de spirit a locuitorilor județului și fuga orașenilor.

8. — 3 aprilie 1821. — Sumele ce urmează a fi plătite căpeteniilor arnăuților, orînduiți cu paza Bucureștilor.

9. — 3 aprilie 1821. — Ion Racoviță comunică vornicului Aleco Calimah știri despre eteriști.

10. — [București,] 4 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu comunică marelui vistier că este hotărît să lupte împotriva uneltirilor fanarioților și că-l trimite pe Pavel Macedonschi la mitropolie pentru consultare.

11. — 4 aprilie 1821. — Comandantul unității de panduri din Drăgășani, Preda Drugăneanu, scrie serdarului Diamandi să aducă pe doi panduri care nu s-au prezentat « la sorocul ce li s-a pus ».

12. — 4 aprilie 1821. — Divanul Moldovei poruncește vornicului Aleco Calimah să ia măsuri pentru bunul mers al muncilor agricole.

13. — [4 aprilie 1821]. — Mitropolitul Veniamin și marii boieri cer țarului Alexandru I sprijin și ocrotire.

14. — [Iași, 4 aprilie 1821]. — Boierii moldoveni asigură pe A. Pisani că locuitorii țării nu sînt amestecați în tulburările care au avut loc și-i cer sprijin pentru a se opri trecerea răsculaților greci prin Moldova.

15. — [4 aprilie 1821]. — Boierii moldoveni mulțumesc împăratului Austriei pentru sprijinul pe care l-au primit din partea lui Iosif Raab.

16. — 5 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere mitropolitului și marelui vistier știri în legătură cu cele ce se petrec în Moldova și le propune să inițieze o corespondență cu cîrmuirea de la Iași în vederea unei acțiuni comune.

17. — 5 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună a se tăia « iazurile de la Urziceni pînă la baltă ».

18. — 5 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere mitropolitului și marelui vistier să dispună recrutarea de oameni din toate județele țării pentru oștire.

19. — 5 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să se trimită jumătate din efectivul de plăieși din țară, cu echipamentul necesar, la București.

20. — 5 aprilie 1821. — Ispravnicul de Vilcea face cunoscute locuitorilor satelor din plasa Cerna de Jos măsurile ce se iau pentru înlăturarea abuzurilor, îndemnîndu-i să se înroleze în oastea lui Tudor Vladimirescu.

21. — 5 aprilie 1821. — Isprăvnicatul Gorjului cheamă pe căpitanul Ioan Magheru pentru a-i da povățuirile trebuincioase, în urma « strajnicelor porunci de la dumnealui sluger, ocîrmuitor oștirilor ».

22. — 5 aprilie 1821. — Petrache Caragea cere comandirului Anastasie să elibereze pe cei doi panduri trimiși de el după cai de olac.

23. — 5 aprilie 1821. — Catastih de pînile date zilnic ostașilor din București

24. — București, 5/17 aprilie 1821. — Nic. Tzitziras către Const. Hagi Pop, despre situația din București.

25. — [5 aprilie 1821.] — Magzarul boierilor moldoveni fugiți în Bucovina prin care arată Porții că M. Suțu a dat țara pe mîna eteriștilor și cer să fie numit un alt domn.

26. — 6 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită de la Cernica un cunoscător de limba turcă și să mențină poșta pe drumul Silistrei și al Brăilei.

27. — Giorman, 7 aprilie 1821. — Stamate Mărgărit către Hagi Const. Pop, despre incursiunile turcilor.

28. — 8 aprilie 1821. — Locuitorii din Pitești dau zapis pentru întreținerea ostașilor căpitanului Simion [Mehedințeanul], rînduiți acolo de Tudor Vladimirescu pentru paza orașului.

29. — București, 9 aprilie 1821. — Gh. Caraianopulos către Hagi Ianuș despre situația din București și comportarea pandurilor și arnăuților.

30. — [București,] 9 aprilie 1821. — Chitanța căminarului Sava de banii primiți de la bresle pentru lefurile ostașilor.

31. — [București,] 9 aprilie 1821. — Se adeverește că arhimandritul de la m-reă Radu Vodă a dat 1000 taleri pentru nevoile oștirilor.

32. — Cîmpulung, 10 aprilie 1821. — Grig. Băleanu trimite lui Al. Ipsilanti spre aprobare ciorna unui memoriu către țarul Rusiei în care arată scopul răscoalei lui

Tudor Vladimirescu și cere protecția țarului pentru obținerea independenței țării și a unei cîrmuiri pămîntene.

33. — 11 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu răspunde marelui vistier că a luat cunoștință de intrarea turcilor în țară și îi cere să dispună ca satele de pe marginea Dunării să fie mutate în interiorul țării.

34. — 11 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu intervine pe lângă marele vistier pentru ușurarea clăcii satelor din plaiul Dîmbovița, precum și a dărilor ȝiganilor domnești și ale masalagiilor.

35. — 11 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună aprovizionarea trupelor cu pastramă în loc de carne proaspătă de vacă.

36. — 12 aprilie 1821. — Arz către pașa de Giurgiu pentru trimiterea unui reprezentant turc ca să asculte plîngerile norodului.

37. — 12 aprilie 1821. — Divanul Moldovei laudă pe banul Ioan Miclescu pentru că a liniștit pe locuitorii din ținutul Vaslui și i-a făcut să-și lucreze pămîntul.

38. — 13 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dea dispoziții ispravnicilor de județe să așeze pe locuitorii ce se refugiază de la Dunăre pe locuri arabile și bune pentru pășunat.

39. — 13 aprilie 1821. — Marele vistier cere ispravnicilor de Buzău să-i trimită vești despre situația din județ.

40. — 13/25 aprilie 1821. — Raport de la Constantinopol asupra ecoului evenimentelor din Țara Romînească și măsurilor preconizate de Poartă.

41. — 14 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să reducă la jumătate darea impusă asupra satului Crețești, plasa Sabarul de Sus (Ilfov).

42. — [București, 14/26 aprilie 1821]. — Divanul Țării Romînești dezaprobă măsurile luate de Alex. Ipsilanti, cerîndu-i să înceteze cu proclamațiile.

43. — [14] aprilie 1821. — Divanul Moldovei trimite pe aga Petrachi Negrea și pe spătarul Gavril Iamandi la pașa de Brăila, pentru a-i arăta « neîmpărtășirea » țării la răzvrătire.

44. — 15 aprilie 1821. — Boierii ocîrmuitori împrumută 30 000 taleri de la baronul Sachelarie pentru plata păzitorilor Bucureștilor.

45. — București, 16 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu primește 80 000 taleri de la vistierie pentru trebuința « Adunării norodului ».

46. — 16 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să expedieze niște scrisori către județe și să-l înștiințeze dacă au sosit pitarul Ioniță Jianu și stolnicul Constantin Borănescu.

47. — [București,] 18 aprilie 1821. — Ordin de plată a 500 taleri pentru cheltuielile stolnicului Const. Borănescu și ale pitarului Jianu, care au fost trimiși cu cărți la pașa de Silistra.

48. — [București,] 18 aprilie 1821. — Ordin de plată a 520 taleri pentru cheltuiala lipcanilor trimiși pe la județe și serhaturi.

49. — 18 aprilie 1821. — Iordache Olimpiotul scrie ispravnicilor de Teleorman să ia măsuri pentru prinderea pandurilor și arnăuților care fac jaf și să-i trimită la judecata comitetului de la Cîmpulung.

50. — [Iași,] 18 aprilie 1821. — Divanul cere ispravnicilor de Dorohoi să urmărească pe pricinuatorii de răzvrătire și să readucă la munca pașnică pe locuitorii satelor, deoarece eteriștii «s-au tras din țară», iar de oștile otomane «nu au a se teme».

51. — 19 aprilie 1821. — Mitropolitul, episcopii și boierii numesc pe Pavel Macedonschi deputat din partea lor pe lângă Adunarea norodului.

52. — [Tîrgoviște,] 19 aprilie 1821. — Proclamația lui Al. Ipsilanti către locuitorii Țării Românești în care își arată părerea cu privire la organizarea în viitor a țării.

53. — [11—20 aprilie 1821]. — Apel către pașa de Silistra pentru a izgoni pe eteriștii din Moldova și pentru a asigura înșămînțările.

54. — 21 aprilie [1821]. — Polcovnicul Iordachi Hristofi cere să i se trimită la Slatina niște catane, potrivit poruncii lui Tudor Vladimirescu.

55. — Chișinău, 21 aprilie 1821. — Notă informativă a generalului I. N. Inzov cu privire la evenimentele din țările române.

56. — 22 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să însărcineze pe unul din ispravnicii de Vlașca să ridice satele de lângă Dunăre și să le așeze în interior.

57. — 22 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu trimite marelui vistier niște scrisori și bani primiți din partea isprăvnicatului de Vlcea și-i cere ca acest isprăvnicat să răspundă de restituirea sumei de 5 000 taleri, luați de Tudor cu împrumut de la Hagi Ianuș.

58. — 22 aprilie 1821. — Dumitru Gîrbea comunică lui Pavel Vladimirescu că nu se va atinge de averea lui Lăudat Frumușanu, deoarece îi este vecin și prieten.

59. — [Craiova,] 22 aprilie 1821. — Un om al lui N. Glogoveanu îl înștiințează că I. Solomon nu dă panduri pentru boieri, că slugerul Costi s-a alăturat lui I. Samurcaș la Calafat, și-i cere ca nesupusul vier Stanciu, să fie trimis spre cercetare la V. Ghelmegeanu.

60. — 22 aprilie 1821. — Căminarul Sava primește de la vistierie leafa pe martie pentru Mihail delibașa și Dimitrie tufecibașa.

61. — 22 aprilie 1821. — Serdarul Iordache Olimpiotul cere ispravnicilor de Teleorman să-i trimită la Găiești pe toți căpitanii de la cele șapte poște ale județului, cu surugii, caii și căruțele de care dispun.

62. — 23 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să desemneze patru boieri pentru a-i duce arzurile la Vidin și Brăila.

63. — Tîrgoviște, 23 aprilie/5 mai 1821. — Alexandru Ipsilanti dă instrucțiuni cu privire la scrisorile găsite asupra doctorului Theodosie Gheorghiade, trimis de Tudor Vladimirescu la Brașov.

64. — București, 24 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu poruncește vătăfului plaiului Cîmpinii să dea liberă trecere pentru un număr de vite ale logofătului Const. Goleșcu.

65. — [24 aprilie 1821]. — Iusuf pașa cere locuitorilor Moldovei să revină la ocupațiile lor, asigurându-i că nu vor fi pedepsiți decît cei amestecați în răscoală.

66. — 25 aprilie 1821. — Divanul Țării Românești se împrumută cu 70 000 taleri pentru nevoile țării.

67. — 25 aprilie 1821. — Știri despre împrăștierea locuitorilor din satele județului Bacău și despre venirea turcilor.

68. — București, 26 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu poruncește să fie întoarse din drum lucrurile fostului domn Al. Suțu.

69. — 26 aprilie 1821. — Divanul Moldovei trimite pe medelenicerul Neculai Mandrea și pe diacul Scarlat Herescu la muhafizul din Brăila ca împreună cu părintele Ghedeon să arate credința «raielii» către Poartă și că moldovenii «nu au avut nici o împărțășire cu răzvrătorii».

70. — 27 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier 5 000 taleri pentru nevoile oștirii și 2 000 taleri pentru lefitele surugiiilor.

71. — Ianușești, 27 aprilie 1821. — Const. Nicolae comunică lui Hagi Ianuș că Iordache Olimpiotul s-a luptat cu niște turci la Pitești și că Rogobete a fost prins.

72. — Orșova, 27 aprilie 1821. — Petrachis Culaoglu către Hagi Ianuș, despre trecerea turcilor la Calafat și încercarea pașei de la Ada Kale de a-l prinde pe Dim. Girbea.

73. — 28 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să-i trimită din partea divanului o garanție pentru suma necesară angajării a 4 000 de ostași cu leafă.

74. — 28 aprilie [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să întocmească răspunsuri la unele înștiințări și cărți pentru a le trimite la isprăvnicatul de Vilcea.

75. — București, 28 aprilie 1821. — Divanul ordonă plata a 5 000 taleri pentru chiria a 20 care «ce slujesc la dumnealui slugerul Theodor Vladimirescu».

76. — 28 aprilie 1821. — Scrisoarea atribuită lui Gheorghe Lazăr despre încercarea căminarului Sava de a elibera pe boierii închiși de Tudor Vladimirescu la Belvedere și despre lipsa de alimente din București.

77. — 28 aprilie 1821. — Pircălăbia de Galați către starostia de Putna, pentru măsurile ce urmează a se lua cu privire la 60 de oșteni greci și arnăuți care au apărut în ținut.

78. — Sculeni, 28 aprilie 1821. — I. Rosetti-Roznovanu cere guvernatorului Basarabiei dreptul de azil pentru el și fiul său.

79. — [București,] 29 aprilie 1821. — Divanul ordonă plata a 1 500 taleri pentru tipărirea proclamației lui Tudor Vladimirescu.

80. — [București,] 29 aprilie 1821. — Divanul ordonă plata a 272 taleri curierului agenției austriece trimis la Iași.

81. — 30 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să acorde tainul cuvenit pentru încă 370 neferi de sub comanda lui Hagi Prodan.

82. — 30 aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să se acorde tainul cuvenit pentru încă 15 oameni angajați cu întărirea pazei în București.

83. — 30 aprilie 1821. — Stolnicul Geani Orășan roagă pe marele vistier să iscălească o scrisoare pentru a fi trimisă pașei din Vidin.

84. — 30 aprilie 1821. — Catastih de pînile date tain pentru ostașii din București, pe luna aprilie.

85. — [București,] 30 aprilie 1821. — Catastih de tainurile date în luna aprilie pentru oștenii aflați în București.

86. — Ianușești, 30 aprilie 1821. — Const. Nicolaie către Hagi Ianuș, despre neascultarea rumînilor și purtarea oamenilor lui Iordache și Farmache.

87. — 30 aprilie 1821. — Mitropolitul Veniamin și boierii îndeamnă pe locuitorii din ținutul Dorohoi, care de-o lună de zile se strămută luîndu-se după «răsuflături neadevărate», să se liniștească.

88. — 30 aprilie 1821. — Ispravnicul ținutului Neamț, spătarul Sturza, cheamă pe locuitori să se ridice cu arme împotriva eteriștilor.

89. — Aprilie 1821. — Tudor Vladimirescu adeverește că a primit 1 800 taleri de la vistierie.

90. — [Sfîrșitul lui aprilie 1821]. — Plan de acțiune împotriva pandurilor lui Tudor Vladimirescu și a eteriștilor.

91. — [Aprilie 1821]. — Boierii moldoveni arată țarului că locuitorii Moldovei nu sînt amestecați în răscoală și-i cer sprijin pentru securitatea țării.

92. — [Aprilie 1821]. — Mihail Veisa, sameș de Putna, raportează cîrmuirii despre situația din ținut și propune măsurile necesare pentru restabilirea ordinii.

93. — [Aprilie 1821]. — Raportul Lt. Colonelului I. P. Pestel cu privire la evenimentele întîmplate în țările romîne.

94. — 1 mai 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună ca isprăvnicatele de Gorj și Mehedinți să achite sumele împrumutate de el pentru nevoile oștirii de la Ghiță Opran și Fota Popovici.

95. — Craiova, 1 mai 1821. — Nestor Pavlovici trimite casei Hagi Pop știri privitoare la poruncile contradictorii date de caimacam și de Tudor Vladimirescu.

96. — Iași, 1 mai 1821. — Secretarul agenției austriece, Cantemir, adeverește că stolnicul Ioniță Buta a fost silit să plătească leafă arnăuților hătmăniei.

97. — Pitești, 3 mai 1821. — Anastasie Eustathie scrie lui Hagi Ianuș la Sibiu despre soarta ginereului său Constantin care a fost condamnat la moarte de Tudor și apoi iertat.

98. — 4 mai 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită în tabără alimente și 10 000 oca sare.

99. — 4 mai 1821. — Prinderea a 40 de panduri fugiți și trimiterea căpeteniilor lor la ocnă pe termen de șase luni.

100. — Craiova, 4 mai 1821. — Const. Canetzos scrie lui Hagi Ianuș, despre luarea unor arme de către serdarul Diamandi și despre nesupunerea locuitorilor.

101. — 5 mai [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să înlocuiască pe omul lui Samurcaș de la schela Ciîneni cu altul mai credincios.

102. — 6 mai [1821]. — Tudor Vladimirescu intervine pe lângă marele vistier să satisfacă cererea lui Hagi Prodan și Alexandru Pavlovici Nicolaevici cu privire la bulgarii din București și din județul Ilfov.

103. — 6 mai 1821. — Tudor Vladimirescu adeverește primirea a 2 000 taleri de la vistierie.

104. — 7 mai 1821. — Ispravnicul de Vlașca face cunoscut lui Tudor Vladimirescu că, din cauza zvonului despre intrarea turcilor în țară, locuitorii din acest județ s-au împrăștiat și îi cere scrisori pentru liniștirea spiritelor.

105. — Huși, 7 mai 1821. — Episcopul de Huși, Meletie, scrie agăi să sfătuiască pe locuitori să nu fugă din oraș.

106. — Brașov, 9 mai 1821. — Arzmagzarul boierilor Țării Românești refugiați în Transilvania, prin care cer intervenția Înaltei Porți împotriva lui Tudor și Ipsilanti.

107. — [Înainte de 9 mai] 1821. — Boierii rămași în București — sub presiunea răsculaților — roagă pe Metternich să intervină la Poartă împreună cu țarul Rusiei, pentru restabilirea vechilor privilegii ale Țării Românești.

108. — 10 mai [1821]. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună mutarea serdarului Pîrvu din postul de ispravnic de Vilcea în postul de ispravnic de Mehedinți și numirea în funcția de ispravnic de Vilcea a polcovnicului Vasile Ghelmegeanu și a stolnicului Gigirtu.

109. — 10 mai 1821. — Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită în tabără 3 000 oca de sare.

110. — Ianușești, 10 mai 1821. — St. Hristodulu către serdarul Polihronie despre omorirea lui N. Culoglu și nesupunerea rumînilor.

111. — Tîrgoviște, 11/23 mai 1821. — Alexandru Ipsilanti scrie lui Iordache Olimpiotul (?) că mișcarea lui Cantacuzino este necesară și că Tudor Vladimirescu se poartă rău.

112. — 12 mai 1821. — Tudor Vladimirescu primește 300 taleri de la vistierie.

113. — București, 12 mai 1821. — Vistieria numește pe slugerul Nicolae Greceanu ispravnic în județul Slam Rîmnic și îi poruncește să culeagă știri despre « cele ce se urmează în Moldova ».

114. — Orșova, 13 mai 1821. — Polizachi Dimitriu înștiințează pe Hagi Ianuș că, din porunca lui Tudor, turcii luați prizonieri sînt eliberați.

115. — 14 mai 1821. — Tudor Vladimirescu trimite 10 panduri să însoțească pînă la Tîrgoviște pe boierii din București, care fuseseră închiși la Belvedere.

116. — [14 mai 1821]. — Tudor Vladimirescu permite marelui vistier Alexandru Filipescu-Vulpe să plece din București.

117. — Glogova, 14 mai 1821. — Știri despre prinderea lui B. Vișoreanu la Cerneți.

118. — [București,] 15 mai 1821. — Tudor Vladimirescu se împrumută cu 240 000 lei în numele vistieriei pentru a plăti lefurile arnăuților lui Hagi Prodan și Dimitrie Macedonschi.

119. — Tîrgoviște, 15/27 mai 1821. — Alex. Ipsilanti scrie lui Iordachi Olimpiotul (?) că Tudor Vladimirescu a fost prevenit să fugă și că Sava va merge la Tîrgoviște.

120. — 15 mai 1821. — Despre arderea Focșanilor de către voluntiri.

121. — 17 mai 1821. — Scrisorile « di la toți ciți ne aflăm nestrămutați din pămîntul Moldovei » către mitropolitul Veniamin, prin care acesta este rugat să se întoarcă și i se arată starea de spirit din țară.

122. — 18 mai 1821. — Știri despre situația de la Hirțești și Micșunești (Roman), unde locuitorii dau semne de nesupunere.

123. — Iași, 19 mai 1821. — Proclamația lui Gh. Cantacuzino Deleanu la revenirea sa în Moldova.

124. — [Constantinopol, 21 mai 1821]. — Firman către boierii Țării Românești pentru a sprijini acțiunea trupelor turcești în reprimarea răscoalei.

125. — Pitești, 22 mai 1821. — Zotos Rassis comunică lui Hagi Ianuș împrejurările în care a fost ridicat Tudor Vladimirescu din tabăra sa.

126. — Țîrgoviște, 23 mai/4 iunie 1821. — Alex. Ipsilanti scrie unui comandant eterist că Tudor Vladimirescu se află în închisoare la Țîrgoviște, iar el să vină cu trupele sale în acest oraș.

127. — Pitești, 23 mai/4 iunie 1821. — Iordache Olimpiotul despre pedepsirea lui Tudor Vladimirescu.

128. — Iași, 23 mai 1821. — Gh. Cantacuzino cere ostașilor să nu mai ia cai și lucruri de la săteni, cei neascultători urmînd să fie îndepărtați din armată.

129. — Pitești, 24 mai/5 iunie 1821. — Iordache Olimpiotul, Ioan Farmache, Hagi Prodan și D. Macedonschi înștiințează pe unul dintre conducătorii eteriști că au declarat pe Tudor Vladimirescu nedemn de slujbă ostășească și au chemat pe vornicul Gr. Băleanu să-i ia locul.

130. — Iași, 25 mai 1821. — Proclamația lui Gh. Cantacuzino Deleanu către boierii de-a doua și a treia stare pentru sprijinirea acțiunii Eteriei.

131. — București, 31 mai/12 iunie 1821. — D. Udritzky trimite mitropolitului și boierilor refugiați la Brașov îndemnul caimacamului de a se întoarce în țară.

132. — [Mai, 1821]. — Despre poziția boierilor moldoveni față de evenimentele anului 1821.

133. — Copou [Iași], 1 iunie 1821. — Proclamația lui Gh. Cantacuzino către locuitorii moldoveni prin care-i înștiințează că se retrage din Iași.

134. — Brașov, 1 iunie 1821. — Memoriul unor boieri refugiați la Brașov, către împăratul Rusiei.

135. — Stîncă, 3 iunie 1821. — Gh. Cantacuzino Deleanu interzice comandanților și ostașilor să se amestece în treburile administrației țării.

136. — 3 iunie [1821]. — Șt. Vogoride cere mitropolitului Veniamin Costache să se întoarcă în țară.

137. — [5 iunie 1821]. — Elhagi Mehmed Ahmed, comandantul trupelor turcești, cere cîrmuitorilor orașului București suma de 25 000 piaștri pentru întreținerea acestor trupe.

138. — [Brașov,] 6 iunie 1821. — Boierii munteni cer guvernatorului Transilvaniei să dispună trimiterea înapoi în țară a țăranilor refugiați peste munți.

139. — 7 iunie 1821. — Muhafizul Giurgiului, Ismail Hachî, reproșează mitropolitului Dionisie Lupu că nu a luat măsuri împotriva răscoalei.

140. — 10 iunie 1821. — Adeverință pentru iertarea lui I. Răscrăcea care a participat la răscoală.

141. — [Brașov,] 12 iunie 1821. — Boierii refugiați la Brașov arată lui C. Negri motivele pentru care nu se pot întoarce în țară.

142. — Horodniceni, 12 iunie 1821. — Vasile Capșa comunică lui Dracachi Roset, refugiat la Cernăuți, că țăranii de pe moșiile sale au refuzat să lucreze, mai ales după ce a venit Gh. Cantacuzino cu eteriștii săi.

143. — 14 iunie 1821. — Caimacamul C. Negri obiectează că motivele pentru care mitropolitul și boierii refugiați la Brașov nu revin în țară sînt neîntemeiate.

144. — [15? iunie 1821]. — Memoriu adresat lui Gh. Cantacuzino în care i se arată nenorocirile pricinuite Moldovei de către eteriști și este somat să nu mai lanseze apeluri.

145. — Iași, 18 iunie 1821. — Paharnicul Gh. Brăiescu îndeamnă, în numele lui chehaia bei, pe boierii din ținuturile de sus să se întoarcă la casele și slujbele lor.

146. — [23 iunie 1821]. — Arzmagzarul boierilor de la Brașov către Poartă, cerînd venirea cît mai grabnică a domnului și luarea de măsuri pentru ca niciodată vreunul dintre răsculații scăpați în străinătate să nu se mai poată întoarce în țară.

147. — Craiova, 25 iunie 1821. — Const. Canetzos comunică lui Hagi Ianuș că pandurii se predau turcilor.

148. — 27 iunie 1821. — Anastasie Mihaloglu cere lui Hagi Prodan să-i trimită pulbere și cartușe și îi arată că n-are nici un amestec în reținerea trăsorii sale.

149. — Orșova, 1 iulie 1821. — Gh. Opran către Const. Hagi Pop, despre rezistența pandurilor răsculați și despre obținerea unui pașaport pentru Ioan Solomon, fugit în Austria.

150. — 4 iulie 1821. — Gh. Pașcanu, refugiat la Suceava, comunică lui Șt. Vogoride că nu se poate întoarce în țară fiind bolnav, iar că ceilalți boieri sînt împrăștiați prin toată Bucovina.

151. — Sibiu, 8/20 iulie 1821. — G. Levent iscomunică știri lui Al. Vilara, criticînd purtarea mitropolitului și a unor boieri.

152. — Colincăuți, 11 iulie 1821. — Mitropolitul Veniamin comunică generalului Inzov că va da răspuns la scrisorile lui Șt. Vogoride de a se întoarce în țară după ce se va pune de acord cu boierii refugiați.

153. — Brașov, 12 iulie 1821. — Memoriul boierilor refugiați către țarul Rusiei, cu descrierea jafurilor și silniciilor săvîrșite de turci în Țara Romînească.

154. — 12 iulie 1821. — Chehaia bei, în numele seraschierului de Brăila, poruncește agalelor din ținuturi să înceteze abuzurile față de «raialele credincioase».

155. — Șcheia, 15 iulie 1821. — Jafurile ascherliilor pe moșia lui Dracachi Roset și golirea hambarelor de către săteni.

156. — Gorj, 17 iulie 1821. — Constantin medelnicerul, numit sameș de Gorj, comunică lui Hagi Ianuș că turcii s-au ciocnit cu răsculații la Slobozia.

157. — Craiova, 19 iulie 1821. — Const. Canetzos scrie lui Hagi Ianuș despre pagubele pricinuite de către rumîni nesupuși.

158. — Sibiu, 20 iulie 1821. — A. Pini comunică mitropolitului Dionisie că a trimis țarului jalba boierilor fugiți la Brașov.

159. — [Brașov,] 20 iulie 1821. — A. Xenocratis către Hagi Ianuș despre zvonul că Rusia ar fi declarat război Porții.

160. — Hațeg, 21 iulie 1821. — Știri despre urmărirea și omorîrea pandurilor și locuitorilor de către turci.

161. — Orșova, 21 [iulie] 1821. — Gh. Opran scrie lui Hagi Const. Pop că în Țara Românească stăpinesc turcii și că răsculații se retrag prin satele de la munte.

162. — 23 iulie 1821. — Porunca lui chehaia bei către isprăvnicatul de Herța, să ia măsuri pentru prinderea eteriștilor și aprovizionarea trupelor turcești.

163. — Orșova, 24 iulie 1821. — Despre o acțiune a pandurilor la Virciorova.

164. — Orșova, 29 iulie 1821. — Știri despre urmărirea pandurilor și trecerea lor în Austria.

165. — 30 iulie 1821. — Ispravnicii de Buzău poruncesc vâtafului plaiului Slănic să aducă la ascultare pe clăcașii de pe moșiile lui Const. Periețeanu.

166. — Iulie 1821. — Descrierea suferințelor îndurate de locuitorii Moldovei de la intrarea trupelor turcești.

167. — Iulie 1821. — Notă informativă despre evenimentele care au avut loc în țările române în lunile iunie și iulie 1821.

168. — Iulie 1821. — Nota informativă a căpitanului de gardă Burțov despre evenimentele petrecute în țările române în lunile iunie și iulie 1821.

169. — Iulie 1821. — Nota informativă a căpitanului de gardă Burțov despre evenimentele care au avut loc în țările române în lunile mai—iulie 1821.

170. — [Iulie, 1821]. — Notă de banii însușiți de Mihai Suțu vv.

171. — Orșova, 2 august 1821. — Gh. Măcescu comunică lui Hagi Ianuș știri despre rezistența pandurilor și unele evenimente politice externe.

172. — Orșova, 4 august 1821. — Polihronie înștiințează pe fratele său, Hagi Ianuș, că turcii le-au jefuit averea și că autoritățile austriace iau măsuri împotriva refugiaților din Țara Românească.

173. — [După 7 august 1821]. — Mehmet pașa Silistra valesi arată motivele executării bimbașei Sava și poruncește ostașilor turci să cruțe pe cei nevinovați, iar locuitorilor să-și reia îndeletnicirile obișnuite.

174. — 10 august 1821. — Știri despre ciocnirea unor panduri cu turcii la o moșie de pe Gilort.

175. — 11 august 1821. — Firman către pașa de Vidin să ia măsurile necesare pentru aducerea locuitorilor din Oltenia la casele lor și pentru administrarea veniturilor țării.

176. — 10—19 august 1821. — Firman pentru luarea de măsuri împotriva elementelor nedisciplinate din oștirile turcești trimise în țările române.

177. — 19 august 1821. — Declarațiile unor împricinați despre cele întâmplate în luna februarie, când a trecut Tudor Vladimirescu cu pandurii prin satele Murgăși și Benești.

178. — Dracineț, 20 august 1821. — Zvon despre o apropiată acțiune a oștilor rusești și austriece împotriva turcilor.

179. — 22 august 1821. — Poruncă pentru a se face catagrafie de casele arse sau avariate în luptele cu arnăuții lui Sava. Lista acestora și pagubele evaluate în bani.

180. — Odesa, 22 august 1821. — Stroganov către Iordache Roznovanu, despre posibilitățile îmbunătățirii situației Moldovei.

181. — 23 august 1821. — Adeverințe de iertare pentru pandurii participanți la răscoală.

182. — 26 august / 7 septembrie 1821. — Hatihumaium către comandanții trupelor turcești din Moldova, să împiedice abuzurile făcute de ostași.

183. — Șcheia, 29 august 1821. — Știri despre acțiunile unor grupe răzlețe de eteriști în Moldova și despre răzvrătirea țiganilor din Hoișești.

184. — [Constantinopol,] 30 august — 8 septembrie 1821. — Sultanul către Mehmet Selim pașa, să pună în vedere boierilor munteni și moldoveni, emigrați, că datoria lor este de a se întoarce în țară și de a ajuta caimacamilor până la numirea domnilor.

185. — [30 august 1821]. — Hatihumaiumul pentru trimiterea unui mumbașir să cerceteze abuzurile făcute de ostașii turci și să restabilească ordinea în Țara Românească.

186. — 31 august 1821. — Jalba vechilului m-rii Hurez către căimăcămia Craiovei ca țăranii din Cîrligi (Gorj) să dea înapoi schitului Polovraci viile pe care le-au luat în timpul răscoalei invocînd porunca lui Tudor.

187. — [18/30 ? august 1821]. — Comandantul oștirii turcești din Moldova, cere lui I. Raab să intervină pe lângă boierii moldoveni să se întoarcă în țară.

188. — Brașov, 31 august 1821. — Boierii Țării Românești aflați la Brașov cer ocrotirea împăratului Austriei pentru stabilirea liniștei în țară și pentru instaurarea unei domnii pămîntene și permanente.

189. — [A u g u s t ,] 1821. — Lista boierilor numiți ispravnici în august și prețul vinzării huzmeturilor.

190. — [Brașov, august ? 1821]. — Informații despre disensiunile dintre boierii de la Brașov și despre formarea unei grupări ostile lui A. Pini.

191. — Sibiu, 13 septembrie 1821. — Hagi Ianuș roagă pe Derviş pașa de Vidin să oprească jaful ce se face în averea lui.

192. — Sibiu, 16 septembrie 1821. — Hagi Ianuș scrie lui Canetzos, să întocmească o listă de pagubele suferite la moșiile sale din Țara Românească, pentru a fi despăgubit.

193. — Sibiu, 17/29 septembrie 1821. — Const. Hagi Pop cere boierilor refugiați obiectele prețioase aduse cu ei ca să le pecetluiască la vamă, în vederea întoarcerii lor în țară.

194. — Brașov, 17/29 septembrie 1821. — Șantajul plănuț în legătură cu niște documente compromițătoare pentru boierii munteni

195. — Cluj, 18 septembrie 1821. — Autoritățile austriace sfătuiesc pe boierii olteni, aflați la Sibiu, să se întoarcă în țară și anunță că răsculații trecuți în Austria vor fi îndepărtați de la hotar.

196. — [București,] 19 septembrie 1821. — Cîrmuirea ia măsuri pentru a se numi epistați la mănăstirile părăsite de egumenii uniți cu apostășii.

197. — [Cernăuți, 20 ? septembrie 1821]. — Boierii moldoveni cer Porții înlăturarea grecilor și arnăuților, cîrmuire pămînteană, hotărnicirea moșiilor și alcătuirea unei pravili în limba moldovenească.

198. — Sibiu, 21 septembrie 1821. — Polihronie scrie lui Canetzos, secretarul lui Hagi Ianuș, printre altele, să nu mai lase pe locatarii bordeielor să se întoarcă la ele, deoarece sînt nesupuși.

199. — 25 septembrie 1821. — Încuviințarea ocîrmuirii pentru scoaterea de la ocna Telega a nouă oameni, deținuți sub bănuiala că au fost amestecați în răscoală.

200. — Folești, 27 septembrie 1821. — Mențiuni despre escortarea spre Constantinopol a eteriștilor prinși și despre purtarea turcilor.

201. — [Septembrie, 1821]. — Însemnări despre cheltuielile făcute de mănăstirea Radu Vodă din București pentru tainul arnăuților și amenzile plătite turcilor.

202. — [Septembrie 1821]. — Derviș pașa înștiințează pe boierii divanului Craiovei că a dat porunci să nu se facă nici un fel de supărări locuitorilor și cere totodată să se întocmească liste de tainurile date trupelor turcești.

203. — [Brașov,] 1 octombrie 1821. — Memoriul mitropolitului Dionisie către sinodul bisericii rusești despre ororile săvîrșite de turci cu sprijinul boierilor întorși în țară.

204. — [Barga,] 3 octombrie 1821. — T. Balș scrie că situația Moldovei este jalnică și regretă că s-a reîntors în țară.

205. — 5 octombrie 1821. — Firmanul sultanului către comandantii turci din Moldova, să ia măsuri pentru întoarcerea pribegilor la locurile lor.

206. — 6 octombrie 1821. — Proiectul unui arz către Poartă, redactat de boierii Țării Românești fugiți la Brașov, prin care cer reducerea obligațiilor impuse țării, ținînd seama de proasta situație economică.

207. — 9 octombrie 1821. — Locuitorii din Țirgoviște cer ajutor pentru repararea acoperișului bisericii mitropoliei, de pe care eteriștii au luat plumbul.

208. — 13 octombrie 1821. — Sătenii din Produlești (Dîmbovița) care în vremea răscoalei au luat cu forța porumbul din hambarul boieresc, sînt obligați să-l restituie.

209. — Craiova, 13 octombrie 1821. — C. Canetzos informează pe Hagi Ianuș despre situația de la moșie, arătînd printre altele că scutelnicii n-au fost puși la dare.

210. — 20 octombrie 1821. — Poruncă de la vistieria Moldovei pentru întocmirea unei catagrafii de zaharele și fin de la mănăstirile grecești, în vederea aprovizionării oștirii.

211. — Iași, 22 octombrie 1821. — Porunca divanului Moldovei pentru stringerea finului din ținutul Roman, necesar trupelor turcești.

212. — 30 octombrie 1821. — Bilet de iertare dat lui Dumitru fiul lui Vasile din Cîrllogani (Vîlcea), care a fost înrolat în mișcarea eteristă.

213. — [30 ? octombrie 1821]. — Scrisoarea unui boier moldovean despre demersurile ce se fac pe lîngă pașa de Silistra pentru organizarea țării.

214. — Octombrie 1821. — Ordin către Mehmet aga, orînduit cu paza Bucureștilor, să înfrîneze pe ostașii nedisciplinați.

215. — Octombrie 1821. — Memoriul boierilor către comandantul trupelor rusești pentru cazul cînd acestea ar fi intrat în Moldova și Țara Românească.

216. — P i s a, o c t o m b r i e 1821. — Fostul mitropolit Ignatie al Ungrovlahiei sfătuiește pe Dionisie Lupu să privească cu încredere viitorul și să nu se întoarcă în țară pînă la restabilirea vechilor privilegii.

217. — 2 n o i e m b r i e 1821. — Carte pentru adunarea la schitul Lainici a călugărilor fugiți în vremea răscoalei.

218. — 29 n o i e m b r i e 1821. — Alcătuirea unei tovărășii pentru luarea veniturilor de pe moșiile mănăstirilor grecești.

219. — N o i e m b r i e 1821. — Autoritățile turcești dau concurs boierilor din Țara Românească pentru restabilirea drepturilor lor, împotriva locuitorilor nesupuși.

220. — [N o i e m b r i e 1821]. — Memoriul boierilor Țării Românești către țarul Alexandru I, în care se descrie jefuirea nemiloasă a țării de către turci, persecuțiile religioase și încălcarea privilegiilor lor.

221. — N o i e m b r i e 1821. — Arzul boierilor moldoveni către Înalta Poartă prin care se cere înființarea unui sfat al boierilor, urmînd ca alegerea domnului pămîntean să se facă după ce țara va fi « în stare vrednică ».

1 aprilie 1821

Legământul unui grup de boieri moldoveni de a întocmi un program politic spre «binele obștesc» și de a alcătui un fond prin contribuția fiecăruia.

Pămîntul Moldaviei, patria noastră, niciodată mai înainte cu un rînd doă de oameni nu au ispitit atîta neorînduială, precum de la o vreme încoaci, de cînd împuternicindu-să preste surpările celorlalți cîteva familii sau persoane boieri, prin înprejurările celi după vreme ce sînt cunoscute și știute, au hren-tuit și au dărîmat mai de tot încuviințările și drepturile patrioticești. Pentru că aceste împuternicite familii sau persoane, purure cugetînd și lucrînd numai celi pentru sineși și în parti înteresuri, vatămă prin toate chipurile (precum mai sus s-au zis) drepturile patriei, de la boier și pînă la cel prost lăcuioriu. Și pentru aceasta, cînte și avere fiiștecăruia pămîntean în tot ceasul iasti în primejdii prăpăstuirii. Ce folosăsc acestui nenorocit pămînt! Deși ari oariș-cari pravile împrumutati de la noroadile ce au știut să le dă ființă, cînd în divanurile și giudecătoriale patriei urmează voia cea slobodă și silnicia cea aprinsă! Ce să mai cuvintează de obiceiurile vechi! Cari, deși au fost curati și legiuite prin obiceiure în patrie, cînd aceli obiceiuri și-au pierdut de tot firea lor, pentru că izvodirile celi noă și fără contenire, mijlocit și lucrate spre slujiri orbului interes a acestorași, au slăbit, și mai de tot au stîrpit pe ale vechimii.

Drept aceea, spre dezrădăcinarea răului ce s-au întins obștește pînă la nesuferire, hotărîm, întru o sfîntă legătură pe numile viului dumnezău, cunoscut și slăvit în sfînta troiță, și de astăzi înainte ne alcătuim toți mai gios iscăliți, adivărat patrioți, neamuri boierești și însuși boieri, ca să stăm întru o adivărată uniri și dreaptă credință și pren chipurile cele mai înțelepte și bine chibzuite cătră locurile cuviincioasă ce ne va povățui vreme, și primescu să înstatornicim, pri cît să va puté, binele obștesc, să lucrăm pentru înflorire

obiceiurilor vechi a pământului, unindu-le pre cît să poati și cu hotărîrea pravelor politicești potrivite și cu sistima patriei, siguripsînd prin o urmare ca aceasta cîste și averea fieșticăruia patriot.

Și de va și urma oareșcari întrebuițări de cheltuială, datori să fim toți iscăliții mai gios cu o dreaptă analoghie, după starea și puțința persoanei, a da la casa ci să va socoti alcătuită dintre noi, spre întîmpinarea cheltuielii. Cari casă va fi datoari a păzi toată credința și la cea di pe urmă a-ș da lămurită samă pînă la un ban. Mulțimea persoanelor nu totdeauna folosăști, iar dreapta cumpăniri născută prin științele împrejurărilor politicii acelor mai puțin și ispitiți, purure sfîrșitul pricinilor cu bine norocești.

Așadar, găsim de cuviință ca prin sfatul obștesc să să aleagă dintre noi, 15, mult 20 persoane, atît din bătrînii ispitiți, cît și din tinerii cu știință și purtători frumosului sentiment, cari întru o adunari la un loc ce să va socoti, împărtaşind și tălmăcind între sineși înprejmurile lucrărilor povățuitoare cătră bunul sfîrșit, să alcătuiască înscris în puncturi sau capite, anume cu pre largă arătare care apoi să să facă cunoscute tuturor, ca de iznoavă giudecîndu-să și socotindu-să cu [s]cumpătate, să fie gata în toată vremea ce ne va chema prilejuri cătră lucrarea totului. În feliul mai sus arătat, pe temeiul dobîndirii binelui obștesc, ne alcătuim toți întru o uniri de bună credință și dreptate prin jurămîntul cel nedezlegat. Iar carile dintre noi, privitoriu la vreun particularnic interes sau osăbită înprotivă cugetare, s-ar dijbina și ar vădi prin păcătoasă vînzare, lucrul sau ar sta întru nelucrari în vremea trebuinții, unul ca acela să fie blăstămat și giudecata răsplătirii, după faptă, de la dreptul și sfîntul dumnezău să-l ajungă, avînd parte lui cu Iuda vînzătoriu de dumnezău în mistuirea iadului; dar și de răsplătire omenească să nu scape. Ci îndată ce să va descoperi fapta lui, prin mîinile tuturor celoralanți să priimască ticălocul sfîrșit din viața lui ce vinovată.

1821 aprilie 1

Acad. R.P.R., doc. CCCXI/33. Orig. rom.

2

1 aprilie 1821

Divanul Moldovei poruncește dregătorilor ținutului Galați, Putna și Tecuci să dea ajutor vornicului Aleco Calimah la privigherea și aflarea mișcărilor de peste hotar.

Boerii divanului Moldaviei.

Pre lîngă poruncile ce s-au triimis cătrî dregători și cătrî cei înnadins rînduiți asupra marginii ținuturilor Galați, Putna și Tecuciul, pentru privegheria și aflaria a oricăria mișcări de piste hotar în parte aceia, spre a da aicia grabnicile științi, s-au însărcinat și pe cînstitul fratele nostru dum. vornic Aleco Calimah asupra tuturor rînduiților și asupra dregătorilor, întru lucrare și urmarea aciasta, precum mai pre larg prin viu grai s-au arătat dumi-

sale. Agiungînd dar acolo, să scrie și dumv. dregătorilor și celorlalți rînduiți, ca întru unire și povățuire dumisale să alcătuiască unor trebuinți în tocma, după gingășitura iei, proftaxîndu-ni-să, prin lipcanii ce sînt trimiși acolo și prin cei ce s-au dat cu dumnealui, grabnicile științi, și de toate mișcările și aflările, în ciasul și minuntul ce să vor ști. Să poruncești și voai căpitanilor de menzil: Galații, Tecuci și Focșanii¹ ca, ori în ce cias va da dum. vornic cătră voi, să sloboziți car sau căruță cu podorojna dumisale, întru trimeria lipcanilor cu grabnicile înștiințări ce ari a face, nedînd cia mai mică zăticnire că vă veți pedepsi. 1821, apr. 1.

Veniamin Mitropolit

Balș logf... logf... vist... vist... vist...²

N. Iorga, *Documente privitoare la familia Callimachi*, Buc., 1903, II, p. 58—59.

3

2 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu poruncește să se lase liberă trecerea spre Brașov a familiei lui Al. Vilara.

De la slugerul Theodor.

Fraților, oameni ai Adunării! Fiindcă familia d-lui biv vel agă Alexandru Velara merge la Brașov, iar dumnealui rămîne aici în slujba țării, împreună cu ceilalți prea cinstiți boieri, poruncim ca întru nimic supărare la drum să nu se facă de către cinevași, ci mai vîrtos verice ajutor le v-ar face trebuință, să li se înlesnească. Căci oricare să va îndrăzni a se apropia cu cuget rău de această familie, sau de oamenii carii îi are spre paza și ajutorul drumului, cu cumplită moarte se va pedepsi.

Theodor

1821, aprilie 2

Acad. R.P.R., ms. rom. 3266, f. 7. Autograf. Publicat de C. D. Aricescu, *Acte justificative*..., p. 138 și în *Revista istorică*, XIX (1933), p. 231.

4

București, 3 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu comunică mitropolitului Dionisie că nu se retrage în fața turcilor și îl îndeamnă să rămînă pe loc, promițîndu-i 500 panduri pentru paza sa personală.

Prea sfinte părinte! ?

Prin prea plecatul meu pitac fac cunoscut prea osfinției tale că eu de aici nu mă aridic, nădăjduind la mila și ajutorul lui dumnezeu, pînă ce vor

¹ La 6 aprilie vornicul Aleco Calimah cere de la Focșani informații despre situația de acolo și dacă a purces căpitanul Teodosie cu oamenii săi (Arh. St. Iași, doc. DLXXXVII/6).

² Puncte de suspensie în text.

veni cei de dincolo (lucru nenădăjduit), ca să vorbesc însumi cu dînşii, pentru ce au venit, ce caută şi din a căruia povaţă şi cuvînt au venit, căci dintr-o auzire neînfiinţată (şi aceasta stratăghimă fanarioţească), cu ruşine ne va fi să ne spăimîntăm, încît să ne şi tragem, în vreme ce sîntem datori să ne jertfim pentru patria noastră, pentru care şi sînt eu venit dinpreună cu norodul.

De aceea, nu lipsesc a face cunoscut ~~cugetul~~ ^{eugetul} meu şi bine este ca să rămie şi prea osfinţia ta pînă vom vedea sfîrşitul şi de-ţi este frică îţi voi da cinci sute panduri, credincioşi ostaşi, a-i avea acolea lîngă prea osfinţia ta spre pază, măcar că, precum zic, după ştiinţa ce am despre toate serhaturile, nu nădăjduiesc a veni oştire turcească în ţară; iar vestirea ce au dat spaimă este mincinoasă. Să am dar prea cinstit răspunsul prea osfinţiei tale.

Şi cu toată plecăciunea sînt al prea sfinţiei tale prea plecată slugă.

Theodor

1821, aprilie 5¹

Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 309. Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 100—101.

5

3 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună alocarea de fonduri pentru plata ostaşilor însărcinaţi cu paza oraşului Ruşii de Vede.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Am văzut cele ce mi să scriie prin cinstit pitacu dumitali, precum şi co-prinderea scrisori ce mi să trimite ca să o văz a dumnealui stolnicului Borănescu. Ci cît pentru vestirile ce face, mîine cele după cuvîntă vom urma, după cum să va vedea de către dumneatali, trimiţînd spre [a] teorisi şi al dumitali.

Iar pentru dumnealor boieri ispravnici ai Teleormanului, că au plecat, este adevărat. Ci să li să scriie de către dumneatali a să întoarce înapoi negreşit. Şi, fiindcă pentru paza oraşului Ruşi de Vede şi a mărginii este orînduit un sluger Dimitrache Borăscu², mă rog dumitali ca să să poruncească dumnealor boieri ispravnici ca să îngrijească pentru cele trebuincioase ale hranii, precum şi taleri cinci sute să-i dea, spre întîmpinarea trebuinţilor ostăşeşti şi plata lefilor la oameni.

Şi cu toată plecăciunea sînt al dumitali prea plecată slugă.

Theodor

[1821] aprilie 3

¹ Data de 5 este probabil transcrisă greşit de copist, mai ales că o altă scrisoare aproape cu acelaşi cuprins, trimisă marelui vistier, este datată 3 aprilie (E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 99—100).

² În *Activitatea poştei* este consemnată plecarea în aceeaşi zi la Ruşii de Vede a lui Dimitrie Borăscu (E. Virtosu, 1821. *Date . . .*, p. 74).

Cocoane Alecule, ticăloșii de panduri sînt în pîiele goale. Ci pentru pome-nirea d-v., chibzuiește de niscaiva bani de a li să da să cumpere barem cîte o cămașă de această sfîntă zi. Și cînd vei pleca, mă rog abate-te pe aici, ca să mai vorbim prin grai cîte cevași.

E. Virtosu, Tudor Vladimirescu. Glose . . . , p. 97—98.

6

3 aprilie 1821

Caimacamii Const. Negri și Șt. Vogoride cer mitropolitului Dionisie să dezavuieze armagzarul « norodului Țării Romînești » către Poartă, scris și semnat « după glăsuirea silnică a lui Tudor ».

3 Ἀπριλίου 1821

Τῶν καϊμακάμηδων τοῦ αὐθέντου Καλλιμάχου πρὸς τὸν μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Διονύσιον.

Τὴν σεβαστὴν ἡμῖν αὐτῆς πανιερότητα εὐλαβῶς προσκυνοῦντες, ἀσπαζόμεθα τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιάν.

Ἐπειδὴ ὁ ἐκλαμπρότατος Γκίργιωβ μουχαβιζὴ ἐφένδης μας ἀπεκρίθη εἰς τὸ πρὸς τὸν καπουκεχαγιάν προσταλὲν αὐτῆς ἔγγραφον, διὰ νὰ μὴν ἐπαναλάβωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ γράφοντες, ἀνεβάλομεν μέχρι τοῦδε τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸ πρὸς ἡμᾶς σταλὲν αὐτῆς εὐχετικόν. Ἦδη δὲ καὶ διότι στοχαζόμεθα τὴν πανιερότητα αὐτῆς ἐκ τῆς ἐκεῖθεν ἀποδημίας τοῦ Θεοδώρου ἐλευθέραν εἰς τὸ καὶ νὰ συλλογίζεται ὀρθῶς, καὶ νὰ κρίνῃ καλῶς τὰ τε κοινὰ καὶ προσωπικὰ αὐτῆς συμφέροντα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διότι παρετηρήσαμεν ἐν τῷ προσταλέντι ἡμῖν αὐτῆς γράμματι λόγους τοπικῶν προνομίων καὶ δικαιωμάτων (κατὰ βιαίαν βέβαια ὑπαγόρευσιν τοῦ Θεοδώρου, καὶ ὅχι ἄλλως) βιαζόμεθα νὰ ἀποκριθῶμεν τῇ σεβαστῇ ἡμῖν αὐτῆς πανιερότητι ὅτι καὶ δίκαια ὅλως ὑποτιθέμενα τὰ προβαλλόμενα, ὅχι ἐν τοιούτῳ στασιῶδει καὶ δημηγερικῷ προβάλλονται τρόπῳ.

Ἡ πρόθεσις τοῦ Θεοδώρου συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς πτωχοὺς ραγιαδες τῶν ἀδικιῶν τάχα καὶ ἐπηρειῶν, ἀλλὰ πόσας κοινὰς δυστυχίας καὶ ἀνηπύστους ζημίας ἐπροξένησε τῇ Βλαχίᾳ καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἑκτασιν ὁ ἀσυνείδητος τρόπος τοῦ σλουτζάρη; Προβάλλει ἡμῖν ἡ πανιερότης της τὸν ἐν τῇ εἰσόδῳ τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων φόβον, ἀλλ' ὁ φόβος οὗτος ἐστίν, οὐ οὐκ ἔστι φόβος. Εἰσερχόμενα τὰ βασιλικά ἀήττητα στρατεύματα, θέλουν ὑπερασπισθῇ τῶν πτωχῶν, θέλουν παρηγορήσει αὐτοὺς δι' ἃς ὑπέστησαν θεοδωρικὰς καὶ ἄλλας αἰτήσεις στασιωτικὰς, ζημίας καὶ ἀδικίας, καὶ ἐν ἐνὶ θέλουσιν ἀπαλλάξει τὸν τόπον ἐκ τῆς ἐπελθούσης αὐτῷ ἀπαρδειγματίστου ταύτης πληγῆς. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. Ἐν τούτοις δέ, σεβαστέ ἡμῖν δέσποτα, τὰ πράγματα ἐν τῇ ὑστάτῃ ἔφθασαν ἀκμῇ. Ὁ ἐπικείμενος παντελής τῶν πρωταιτίων ὄλεθρος, ἀφευκτος. Εἴ τις ἐλπίς διορθώσεως, αὕτη συνίσταται εἰς μόνην τὴν ἄμεσον ἐκκένωσιν τοῦ Βουκουρεστίου ἀπὸ ὅλους τοὺς στασιῶδεις καὶ εἰς τὴν σύγχρονον ἀφίξιν ἐνταῦθα τριῶν, τεσσάρων γερόντων ἀρχόντων, οἷς ὑποσχόμεθα καὶ ψυχῇ καὶ σώματι τὰ

τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἀσφαλείας, διὰ τὰ διαταχθῶσιν ὅσα πρόσφορα καὶ ἀναγκαῖα, οὐκέτι καιρὸς λόγων, ἀλλὰ πραγμάτων.

Τῆς σεβαστῆς ἡμῖν αὐτῆς πανιερότητος πρόθυμοι υἱοὶ ἐν Χριστῷ

Κωνσταντῖνος Νέγρης, Στέφανος Βογορίδης

3 aprilie 1821

Scrisoarea caimacamilor domnului Callimachi către mitropolitul Ungrovlachiei, Dionisie

Cinstitei nouă prea sfinției voastre cu evlavie ne închinăm și sărutăm sfânta dreaptă a p.s.v.

Fiindcă excelenția sa muhafizul Giurgiului, efendiul nostru, a răspuns la scrisoarea p.s.v., trimisă mai înainte capucehaiei, ca să nu scriem și noi repetind același lucru, am amînat pînă acum răspunsul la scrisoarea p.s.v. ce ne-ați trimis cu urări. Acum, fiindcă ne gîndim că prea sfinția voastră după plecarea lui Tudor de acolo, sînteți liber să gîndiți drept și să judecați bine, atît despre interesele obștești cît și despre cele personale, dar și fiindcă am observat în scrisoarea p.s.v., pe care ne-ați trimis-o mai înainte, că este vorba de privilegii pămîntene și drepturi (desigur după glăsuirea silnică a lui Tudor, și nu altfel)¹, ne grăbim să răspundem cinstitei nouă prea sfinției voastre că chiar dacă admitem că cele propuse sînt cu totul drepte, tot nu trebuiau propuse într-un astfel de mod răzvrătit și ațîțător.

Planul lui Tudor era, chipurile, să scape săracile raiele de nedreptăți și de supărări, dar cîte nenorociri obștești și pagube nemaipomenite n-a pricinuit în toată întinderea Țării Romînești purtarea necugetată a slugerului? Iși manifestă prea sfinția voastră teama pentru intrarea trupelor otomane, dar această teamă este acolo unde ea nu trebuie să fie. Intrînd nebiruitele oștiri împărătești, vor apăra pe săraci, îi vor mîngîia pentru cererile ce le-au suferit cu răbdare de la Tudor și de la alți răsculați, pentru pagube și nedreptăți. Intr-un cuvînt, vor scăpa țara de plaga cea care n-a mai fost vreodată căzută asupra ei. Așa este. Totuși prea cinstite al nostru stăpîn, lucrurile au ajuns la cea din urmă margine. Nimicirea iminentă și totală a vinovaților de frunte, este de neînlăturat. Dacă este vreo nădejde de îndreptare, apoi ea stă numai în evacuarea imediată din București a tuturor răsculaților și sosirea, în același timp aici, a trei-patru boieri bătrîni, cărora le făgăduim cu trup și suflet siguranța persoanei lor, pentru ca să fie orînduit tot ce este potrivit și de trebuință. Nu mai este timp de vorbe, ci de fapte.

Ai cinstitei nouă prea sfinției voastre zeloși fii în Hristos

Constantin Negri, Ștefan Vogoride

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 28—28 v; ms. rom. 323, f. 65, 208 v. Text. grec.

¹ Potrivit raportului consular austriac din 9/21 aprilie, boierii rămași în București au trimis lui Stroganov încă la 1 aprilie o declarație spre a fi dată Porții, prin care ei arătau că au fost forțați de Tudor să colaboreze cu el (*Hurmuzaki*, XX, p. 603).

3 aprilie 1821

Ispravnicii de Buzău, Grigorie Tăutu și Nicolae Greceanu, către marele vistier, despre starea de spirit a locuitorilor județului și fuga orășenilor.

Cu toată plecăciunea sărutăm cinstita mîna dumitali

Și alaltăieri am înștiințat dumitali că pentru o mincinoasă presărare de vorbă s-au răzvrătit tot județul și ceream vreun ajutor. Dar pã loc întîmpinînd cu cuvinte și încredințări am și început a aduna satele de sus ale plaiurilor; iar plășile încă pînă acum stau întru necredință. Ci fiindcă au intrat între dînșii auziri că brăilenii au socoteală ca săptămîna aceasta, sau în zioa de paști să iasă în țară, cum și de la un trecător din București ce trecea la Galați, zise că au auzit că despre Silistra au ieșit 600 dă turci, nu să pot odihni să să întoarcă la casele lor, nici să să apuce de hrana pămîntului ci cu toate că și acestea mai mult credem a fi minciuni decît adevărate, dar pã noi ne-au lăsat singuri toți oroșanii, încît suflet în oraș n-au rămas, rămîind numai noi amîndoi ispravnicii. Pentru aceea dar, pe o parte silim cu felurimi de mijloace a-i aduce la urma lor, iar pã de altă parte nu cumvași, prea mult semetîndu-ne răvna ce avem, să să întîmple cele necrezute să fie adevărate, ne-am tras mai în sus cale de un ceas de Cîndești, arătînd oamenilor că numai pricina pîinii ne-au tras acolo, căci brutarii din Buzău au fugit, și că avem în mîna brutarii ce sînt la Cîndești să ne întîmpine pîine, cînd să va întîmpla să treacă niscăi ostași. Acolo însă vom sta pînă după paști, cercînd însă și șăzînd zioa tot în Buzău, iar după paști, dînd dumnezeu a fi liniște și auzirile neadevărate, și noi ne vom întoarce, și satele socotim că vor veni la urma lor, fără numai cum am mai scris cei ce au avut rău nărav a să răzvrăti. Pentru care nu lipsim cu plecăciune a înștiința dumitali.

Și cu toată plecăciunea sîntem ai dumitali plecați slugi

Grigorie Tăutu, Nicolae Grecianu

1821, april 3

[Adresa:] Cînstitului al nostru mai mare, dumnealui vel vistier, cu cinste și cu toată plecăciunea¹.

Acad. R.P.R., doc. CL/48. Orig. rom.

¹ Alte știri despre starea de spirit a locuitorilor și despre bejenia lor, se află în raportul din aprilie al vîtafului Dincă Păltineanu (Acad. R.P.R., doc. CL/56).

3 aprilie 1821

Sumele ce urmează a fi plătite căpeteniilor arnăuților orînduiți cu paza Bucureștilor.

Taleri	Bani	
500	—	delibașa Mitru
500	—	Geafer bimbașa
500	—	Costea Ciolac bulugbașa ¹
500	—	Iane bulugbașa
500	—	Sotir bulugbașa
500	—	Moscu bulugbașa
500	—	Stavri bulugbașa
500	—	Tănase bulugbașa
500	—	Petre bulugbașa
500	—	Ioannis bulugbașa Cheramalău
5000	—	
500	—	cîrc-sărdar Athanasie
500	—	Athanasie bulugbașa
500	—	Chiuciuc
500	—	Dumitru
500	—	Ghiuca
1000	—	tufeccibașa Buzi
8500	—	
1760	—	arnăuți spătării
869	72	tagma spătării
468	42	tagma agii
1530	—	arnăuți agii
13127	114	adică taleri treisprezece mii una sută douăzeci și șapte, bani 114.

Aceștia să află aici.

Lipsesc

¹ Costea Ciolacul apare în documente încă din 1816, cînd i se dă o carte de scutire de dăjdii, podvezi și angarii (Acad. R.P.R., ms. rom. 357, f. 113).

În catastiful de pînea distribuită ostașilor din București, în ziua de 5 aprilie, Ciolac este înregistrat cu 50 pîni.

În socotelile pentru activitatea poștei, este notat la 14 mai că s-au dat din Tîrgoviște 4 cai lui Costea arnăutul ca să meargă la Pitești (E. Vîrtosu, 1821. *Date...*, p. 103).

Alte cîteva date despre Ciolac se găsesc într-un document din septembrie 1821. Cu privire la casa lui, mahalagii din Gorgan arată că «acel Costea Ciolacul buluc-bașa arnăutul, ce l-au avut mahalagiu, au cumpărat cu banii săi aceste case de la un Dumitrache argintar». Iar cînd s-a început apostasia în țară, el «cu hrăpire în jaf au luat de au făcut meremet la aceste case». În timpul răscoalei, el își «avea șederea la ostrovul Herăstrăului...», și «cu două zile pînă a nu veni prea puternicile împărătești oștiri, s-au rădicat și s-au dus la Brașov...» (Arh. St. Buc., *Condica logofetei Țării de Sus*, 1076, f. 194 v. — 195).

Dumneata biv vel dvornice Scarlat Grădiștene, epistatule al casii lefilor, să să dei pă fieșcare lună agalilor, ce sînt mai sus înșemnați, după suma ce să vede alcătuită, carii au și diosibite pitacile noastre pă la mîinile lor, ce sînt orînduiți spre paza politii Bucureștilor, pentru care pază a politii ești orînduit dumneata împreună cu dînșii.

1821, aprilie 3

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 98—99.

9

3 aprilie 1821

Ion Racoviță comunică vornicului Aleco Calimah știri despre eteriști.

Cu frățiască dragoste ne închinăm dumitale, arhon vornice

La frățasca scrisoare dumitale din 2 apr., la 11 ciasuri din zi, priîmîită în ciasul acesta, vestim dumitale, răspunzînd că venirea dumitale aice iaste de mare trebuință fiind vreme necazului, căci oșteni elini, nenădăjduită fiindu-le aceasta ce s-au urmat, s-au umplut de mîinii, ciudă și cîte alte împregiurări asemenea aceștii întîmplări! Ci venirea dumitale credem să poată face mare impresăone. Despre Braila, pacinică petrecire iaste de alalți, cari, de cînd li-au răpit ostașii di în șaice, s-au cam îmburzuluit, vorovind de ale lor laude, dar au venit la mal, au chemat pe lăcuiitori den salipe strîmtate, li-au zis: de ce nu vor să șadă prin casăle lor să iasă la arat și lucru pămîntului? Și, dacă s-ar pute să lipsască oșteni, ni-am împăcălui de grabă cu dînșii; iar cu oșteni, iaste rău. Așăzare pociti pe Prut iaste pre de trebuință și folos mare la întîmplare. Cărțile divanului astăzi s-au dus la Ibraila; ce răspuns va face pașa și va zice, voi înștiința pe dumneata. Și bine vei face, arhon vornice, să iai dumneata ostenială piră aici, cît de în grabă; fiind dumitale ca un frate

slugă, Ion Rac[o]v[iță].

1821, apr. 3, la 9 ciasuri din zi

N. Iorga, *Documente privitoare la familia Callimachi*, Buc., 1903, II, p. 59.

10

[București,] 4 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu comunică marelui vistier că este hotărît să lupte împotriva uneltirilor fanarioșilor și că-l trimite pe Pavel Macedonschi la mitropolie pentru consultare.

Sărut cinstită mîna dumitali

Fiindcă eu nu am mijloc acum a veni tocmai la mitropolie din pricina multor trebuințe care am, de aceea repezii pe dumnealui sinior Pavel Macedonschi, carele este om foarte credincios și înțelept. Mă rog să binevoiești a vorbi cu dumnealui pentru verice trebuință și de loc va veni a-mi arăta.

Am înțeles și cele de către cei de la Ghiurghiuv scrise. Am știut și știu că tot interesul fanarioțesc într-aceasta rezemă, ca să le dăm prilej să se așeze odată în București și apoi cu chipuri înșelătoare să tragă tot norodu lângă dînșii. Ci mai bine este ca să-i lăsați ca să mă bată, precum sînt hotărîți, și Dumnezeu este bun, căci eu sînt bucuros ca mai bine să per cu cînte în casa mea decît să umblu prin păduri după pohtele și planurile fanarioților. Mie așa mi s-a pare și prea bine o știu că cerirea ce ați făcut d-v. către prea Înalta Poartă¹ ați făcut d-v. după datorie și pe dreptate, ca niște patrioți, iar nu ați făcut-o din vreo silă a mea, pentru că ieu nu caut cevași pentru mine, ci țara își caută dreptățile cele robite de fanarioți.

Și cu multă plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

1821, aprilie 4

E. Virtosu, Tudor Vladimirescu. Glose . . . , p. 101—102.

11

4 aprilie 1821

Comandantul unității de panduri din Drăgășani, Preda Drugăneanu, scrie serdarului Diamandi să aducă pe doi panduri care nu s-au prezentat « la sorocul ce li s-a pus ».

De la orînduitul ot Drăgășani (comandir)²

De vreme ce căpitanul Iovancea³ ot Strejești, și Anastasie arnăutul ot Stănești n-au fost următori ca să vie la sorocul ce li s-au pus, drept aceea volnicim pe acest Theodor bechieru, și în minutul ce va sosi la dînșii, să-i ia și să-i aducă aici, fiind trebuincioși (cu toți oamenii ce sînt la dînsul)⁴.

Preda Drugăneanu

.....⁴

1821, april 4

(Chir Iovancio, cu olac trimite această carte la dumnealui sârdar Diamandi. Fiind înlăuntru unii de la Dii, un minut nu zăbovi trimiterea ei. Dumneata vino în olac, că iar înapoi vii)².

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. LXI, doc. 44. Orig. rom.

¹ Arzmagzarul din 27 martie.

² Cuvintele din paranteze sînt scrise de altă mînă.

³ Ceașul Iovancea care la 1—2 martie asediază pe boierii Otetelișeni la Benești, apoi din porunca lui Tudor îi escortează spre mănăstirea Horezu. La Cîrlojani însă îi părăsește și merge la Vulturești, unde omoară pe serdarul C. Vulturescu. El se află tot timpul prin părțile Piteștilor și Drăgășanilor (Memoriul lui Iordache Otetelișanu, publicat de C. D. Aricescu, *Acte justificative*. . . , p. 79, 82, 84).

⁴ Semnătură indescifrabilă.

4 aprilie 1821

Divanul Moldovei poruncește vornicului Aleco Calimah să ia măsuri pentru bunul mers al muncilor agricole.

Boiari divanului Moldovii către cinst. frati dumnealui vornicul Aleco Calimah

S-au priimit scrisoaria dumitali ace triimisă de la Bărlad, din 2 a aceștii luni; s-au văzut toate celi ce scrii, și, cît pintru încredințare jărtfirilor de slujbă, în cari ești rîvnitori și necruțat, nefiind acum celi dintîi din partia dumitali lucrări a destoinicieii, nu rămîni a ni îndoi, avînd în destuli alti dovezi a vremii trecute, cari sînt dumitali spre laudă și noai pricină a mărturisî cunoștința unui adivărat patriot în dumn. Urmiază numai ca, pre cît aciaștă însărcinari esti mai presus dicît toati altili, pe atîta și cunoștința patriei către dumneata va fi cuvîrșitoare, cînd, prin sîrguința dumitali, să va vidia liniștiria opștiei și celelalti lucrări, întru cari întovărășască-ți dumnezăescul agiutori. Iar, pentru lipsa ci au lăcuiorii de sămînța trebuincioasă, unindu-ni cu socotința dumitali di a să îndatori pi stăpînii moșilor să le de, s-au scris dregătorilor pentru cuviincioasa lucrare; încă și dumneata întru purtaria pin ținuturi vei faci îndemnări, și lăcuiitorilor ca să siliască cu aratul, și celor cu moșii ca să-i agiuti cu sămînțuri. Asămine și pentru cei di țară, ci ai socotit să să așăzi pe la satili de pe Prut, spre mai multă înlesnire și grabnica purtaria cărților de la Galați, găsind nemerită socotința dumitali, s-au scris dregătorilor ca, la Galați, să să pui citi 4 cai în Galați, în Chiraftei și în Rogojăni, și, de la Fălciuu, cît 4 cai în Crețana, în Băsăști și în Docolina; cari negreșit să vor așeza. Și dumn. puni la cali purtatul cărților și acolo, rînduind însă un om înadinsul să stei la Docolina nelipsit, să priimască cărțile, și prin căpt. acii poști să li triimată aici.

Veniamin Mitropolit

Balș, logofăt [și alte trei iscălituri].

1821, aprilie 4

N. Iorga, *Documente . . . Callimachi*, II, p. 60.

13

[4 aprilie 1821]

Mitropolitul Veniamin și marii boieri cer țarului Alexandru I sprijin și ocrotire.

Protectorule aftocrator, îndurătoriule împărate

Nu noi astăzi, ce numelui tău, fă (îndurătoriule) proslăvire, scoțînd din valurile deznădejduirei pe pravoslavnicii moldoveni, pe care după a lor nemericie însurecțaoane Grechiei ce necunoscută și streină i-au adus acum în prăpastia îngrijării.

Cătră cine altul am fi năzuit, decît la noianul îndurării voastre, și atunce întîi cînd fără veste au intrat rădicare steagului și punere mîinilor celor într-armate a neamurilor levante și au început de la Moldova mergire lor înainte.

Cu totul neamestecat întru o asămîne unire, cu totul depărtați de socotinți tulburătoare, cu totul neputincioși întru mișcare de arme decît întru lucrare plugului, cu totul neclintiți din voințele milei și a îndurării tale, cu lacrimi ne-am apropiet atunce prin scris, cerînd sprejănire ta. S-au arătat ca o lumină întru întunecime hotărîre poroncii tale cei puternice, vestindu-să noi nota consulatului priîmită la 31 mart; atît că voința ta este a intra în rînduală, toată alunecare însurecțioanei din parte supușilor și a celor protectuiți nepriîmită fiind cu totul aceasta, cît și hotărîre ta este de a fi cu dreaptă supunire moldovenii la stăpînire lor ce următoare. Și că singură mîntuire și fericire noastră razimă întru această desăvîrșită supunere a urmatei stăpîniri, după care urmează îndurătoare și însuflețitoare ta protecție.

Pe acest drum sîntem, îndurătorile a soartei noastre, cei de tine închi-puită acum, că tu știi aceea ce este de trebuință noi nemernicilor. Noi știm că aztăzi sîntem, tu ne-ai mîntuit și buna noastră viețuire spînzură de la umbrire ta.

Rădicîndu-să dar voievodul, trăgîndu-să și casa însurecțioanei grecești, noi am pornit jalbă arătătoare de supunire următoare cătră Poarta Othomanească, cu încredințare din partea norodului pentru departare și neatingire cît de puțin a sta întru întîmplările de față și că cuibul streinei esurecțai s-au ridicat și noi pămîntenii am priîmit frîile legiuitei ocîrmuirii pîn' la sosire ocîrmuitorului.

Așa, cînd au început norodul moldovenesc a să mai dezîngriji de vreun rău, și a să întoarce cei fugiți dintr-înșii pe cîmpii și în hotarale streine, ca să urmeze după cuprindire hotărîrei tale cei svînte și din cuvînt în cuvînt păzită, atunce s-au mai văzut că din acei rămași a unirei grecești supt cuvînt că în vade de 7 zile vor deșarta țara, ieșînd din hotarale iăi, au ramas o parte îndestulă, și alții curg pe toată zioa într-armați și în contenire lor nu să vede urmîndu-să o frămîntare a țării cu trecere lor și în ochii cetățîlor turcești stînd pe pămîntul moldovenesc. Adaog îngrijăre iai pe tot ceasul, care numai după urmare cuvintelor tale celor mîntuitoare să întărește acum, dar apoi cu ace de față a lor într-armată ființă și umblare necontenită, aducînd spaimă îndestulă obștiei, pricinuiesc tocmai în vreme primăverii ce desăvîrșită zătienire la lucrare pămîntului; și aceste vestește noi foamete ce mai de pe urmă a saracilor simbatrioți și cumplita perzare a viețîlor noastre.

Răvarsă dar mile și îndurare ta împărate, pentru numile împăratului ceresc! Șterge chinuire pătimirilor și a groazîlor noastre prin mijlocire ce puternică a creștineștii protecției voastre, sau prin o povățuire în sfîrșit cătră niște suflete deznădăjduite rătăcite de fameliile lor și neodihnite de grijile morții și a pierzării cei de istov și a foametei.

Nu te oțără de jaluba noastră, că nu vom conțeni a cere umbrire și îndurare ta și a ruga pe împăratul ceresc pentru proslăvire ta.

A împărăteștii, monarhiceștii voastre măririi, pre plecații cătră dumnezeiu rugători, mitropolitul și cinul bisăriceesc, supușii boieri și norodul moldovenesc¹.

Veniamin mitropolit Mold[a]v[iei], Cos[ta]n[d]in Balș logofăt
Grigoraș Sturza logofăt, Dimitrachi Sturza logofăt,
Sandu Sturz[a] vistier, Iordache Sas vistier,
Grigori Ghica vornic, Costache Canta vistier,
Vasili Sas hatman, Co[sta]n[d]in Costache vornic,
Iordache Catargiu vornic, Dracachi Ros[c]t vornic,
Șerban Negel vornic, Ștefan Rasti vornic.

Acad. R.P.R., doc. CXXIII/48. Copie rom. cont.

14

[Iași, 4 aprilie 1821]

Boierii moldoveni asigură pe A. Pisani că locuitorii țării nu sînt amestecați în tulburările care au avut loc și-i cer sprijin pentru a se opri trecerea răsculaților greci prin Moldova.

Nous venons de recevoir la note officielle² par laquelle vous exhorte au nom de l'Auguste Cour, notre protectrice, les Moldaves qui, dans les circonstances présentes, auraient pu dévier de leurs devoirs, à rentrer dans l'ordre.

Nous reconnaissons la sollicitude paternelle de Sa Majesté, et nous en témoignons toute notre reconnaissance, mais nous croyons pouvoir assurer, que le peuple Moldave, constant dans ses principes de fidélité et d'obéissance, n'ayant aucune connaissance de l'usage des armes, se bornant à manier les instruments aratoires pour la culture des terres, ne s'est nullement immiscé dans les troubles survenus, et que s'il s'est trouvé quelques individus qui se sont écartés de leurs devoirs, ce ne sont que des gens de la lie du peuple, vagabonds et sans aveu.

Nous nous sommes empressés pour faire connaître les vues paternelles et bienfaisantes que l'Auguste Cour protectrice daigne manifester dans la circonstance présente, de faire traduire en langue nationale la note que vous nous avez transmise par ordre supérieur, à laquelle nous avons donné une publicité solennelle. Tout donne lieu à espérer que la tranquillité publique serait bientôt rétablie, si toutefois les membres de l'association grecque ne continuaient à passer par la Moldavie, pour rejoindre leurs compagnons; d'autant plus que conformément aux instructions de ses supérieurs, le Consulat

¹ Jalba este expediată în ziua de 4 aprilie țarului la Laybach (*Hurmuzaki*, XX, p. 601).

² Nota consulului A. Pisani din 28 martie 1821.

Ruse a signifié officiellement au prince Ypsilanty, ainsi qu'à tous les sujets et protégés de S.M. de renoncer à une entreprise insurrectionnelle, de rentrer en leurs devoirs, et de retourner en Russie; en conséquence de toutes les observations, nous prions instamment Mr. le Consul de faire parvenir à ses supérieurs nos protestations, que tant que tous les moyens coercitifs ne seront pas employés, pour détourner cette direction de ces insurgés, le pays ne saura jouir de sa tranquillité et nous ne pourrions être atteints d'aucune responsabilité.

Nous vous prions de vouloir bien faire parvenir jusqu'aux pieds du trône de S.M. l'auguste Autocrate de toutes les Russies la reconnaissance du peuple Moldave.

Muzeul de istorie a Partidului, Fondul Saint-Georges, neinventariate. Copie.

15

[4 aprilie 1821]

Boierii moldoveni mulțumesc împăratului Austriei pentru sprijinul pe care l-au primit din partea lui Iosif Raab.

Către împărăteasca sa mărire împăratul Austriei, craiul Ungariei i proci
i proci i proci

Pre puternicule chesar

Dacă noi, pîn'acum cuprinși de mirare, am lăudat în tăceri multa ta bunătate întovărașită de iubire de dreptati, de blîndeță și de omenire, prin care împărăteasca ta mărire ți-ai cîștigat între monarhi o slavă plină de nemurire, cu cît mai vîrtos astăzi sîntem datori a duce mărturisire mulțămitoarei noastre cunoștinți cătră împărăteasca ta mărire!

Sloboadi-ne, îmbunătățitule chesar, cutezare, ca să aducem la picioarele împărăteștii tale măriri birul cel mulțămitor al sufletilor noastre pentru purtare ce plină de înțăliaptă priință cu care s-au arătat dumnealui Iosif Raab, aghentul împărăteștii¹ tale măriri, în întîmplările noastre celi mai aspre și în mijlocul primejdiilor de care am fost și sîntem încă încungiurați, îmbărbătîndu-ne cu înțeleptile sali luări aminti și sfătuiri. Nu numai acum dumnealui aghentul împărăteștii tale măriri s-au aratat priincios cătră noi, dar și în toati împregiurările întîmplărilor ne-au dat o pipăitoare dovadă rîvnei sali. Și noi, după drept cuvîntul, cunoaștem în toati urmările părinteasca bunătatea ta, bun și drept monarh.

Binevoiește, pre puternicule chesar, a priimi cu blîndeță acele din suflet nemuritoare a noastre mulțămiri, pre care nu vom lipsi a le lăsa ca o moștenire și urmașilor noștri.

¹ În text: împărăției.

Al împărăteştii, crăieştii şi apostoliceştii tale măririi pre plecate şi supusă slugi

Veniamin mitropolit Moldavveii, Costantin Balş logofăt, Grigori Sturza logofăt, Dimitrie Sturza logofăt, Sandul Sturza vistier, Grigori Ghica vornic, Iordachi Balş hatman, Dracachi Rosăt vornic, Costantin Costachi vornic, Nicolai Dimachi vornic, Şerban Negel vornic, Mihalachi Sturza vornic, Costachi Sturza vornic, Iordachi Bălşucă spătar.

Arh. St. Buc., Acte de familie, fondul Rosetti-Roznovanu, A. N., CCLV/27. Copie cont. O altă copie în limba franceză, datată, la Muzeul de istorie a Partidului, fondul Saint-Georges.

16

5 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere mitropolitului şi marelui vistier ştiri în legătură cu cele ce se petrec în Moldova şi le propune să iniţieze o corespondenţă cu cîrmuirea de la Iaşi în vederea unei acţiuni comune.

Prea sfinte părinte mitropolit şi prea cinstit dumitali boierule vel vistier!

Multe auziri mi-au venit despre Moldova cum că dumnealor boieri moldoveni s-ar fi tras peste Prut şi cum că, în urma dumnealor mergînd şi măriia sa Mihai vodă Suţul, domnul Moldovii, dumnealor l-au lăsat acolo şi întorcîndu-să iarăşi înapoi la Iaşi s-au încărcat cu otcîrmuirea patrii dumnealor, adunînd pre cei răsipiţi şi liniştindu-şi ţara.

Acestate, de sînt adevărate sau nu, şi altile care nu îndrăznesc să le scriu, eu nu ştiu. Prea sfinţia ta şi dumneatali trebuie să le ştiţi mai bine, iar mai cu dinadins trebuinţa urmează să aveţi corespondenţe cu dumnealor boieri moldoveni, ca uni ce sîntem de un neam, de o lege şi supt aceeaşi stăpînire şi ocrotiţi de aceeaşi putere.

Aşadar, urmează să ştim cele ce să fac acolo şi să le vestim ceste de aici ca, fiind la un gînd şi într-un glas cu Moldova, să putem cîştiga deopotrivă dreptăţile acestor prinţipaturi, ajutorindu-ne unii pe alţii.

De accia mă rog, de să va găsi cu cale, să să dăşchiză o corespondenţă între otcîrmuitori acestor dooă ţări, în vreme că şi oameni sînt de a călători şi poşte este şi înlesnire avem. Şi de aveţi vreo ştire de cele ce să urmează la Moldova, înştiinţaţi-mă, mă rog, şi pre mine cel ce, aşteptînd cinstit răspuns, sînt al prea sfinţii tale şi al dumitali prea plecată slugă

Theodor
1821, aprilie 5

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 102—103.

5 aprilie 1821

*Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună a se tăia
« iazurile de la Urziceni pînă la baltă ».*

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

De trebuință fiind Obșteștii Adunării pentru iazurile de la Urziceni pînă în baltă a să tăia, nu lipsesc a face cunoscut dumitali, rugîndu-mă către aceasta a binevoi cu porunca dumitali să să trimită unu din dumnealor boieri ispravnici de aici întru săvîrșirea cu grab' a aceștii trebuință. Și avînd prea cinstit răspunsu dumitali de porunca ce să va da, cu toată plecăciunea sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor
1821, aprilie 5

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 104.

5 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere mitropolitului și marelui vistier să dispună recrutarea de oameni din toate județele țării pentru oștire.

Prea sfinte părinte mitropolit și prea cinstit dumitali boierule vel vistier!

Fiindcă, după trebuința ce urmează, s-au fost volnicit dumnealor ispravnicii din sud Gorji a strînge oameni pentru adunarea noastră, carii s-au și strîns o cîtăva sumă, luîndu-să de la fieșcare liude cîte doi, am găsit cu cale ca să să dea porunci din partea vremelnicii stăpîniri și către ispravnici celorlante județe, care sînt în mai mare trebuință și din care să pot scoate oameni vrednici de această slujbă. Ci, de să va socoti părerea mea bună și va fi priimită, să să dea aceste porunci și către celelante județe, cum și pe la toate polcovniciile și căpităniile spătărești asemenea să să urmeze, ca să viie aici toți polcovnicii și căpitanii cu toți oamenii lor într-armați bine și cu merinde pentru 20 de zile, ca să putem cu dînșii întămpina trebuințele, atît cele politicești cît și cele ostășești; că, precum să vede lucru, făr' dă arme nu o să ne putem izbăvi țara din mîinile celor ce au mîncat-o atîția ani, pînă cînd au adus-o într-această stare ticăloasă și în dăznădejduirea cea mai după urmă.

Rugîndu-mă de cinstit răspuns, sînt al prea sfinții tale și al dumitali prea plecată slugă

Theodor
1821, aprilie 5

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 104—105.

5 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să se trimită jumătate din efectivul de plăieși din țară, cu echipamentul necesar, la București.

Sărut cinstita mina dumitale

Am văzut cele ce mi s-a scris de către dumneata pentru plaiu Teliajonului din sud Saac. Toată voia rămîne la dumneata și cum s-a găsit de către dumneata cu cale să va urma la toate plaiurile. Decît, numai la aceste de mai jos înșămbrate, pentru care mi s-au dat cărți deschise, voi îngriji eu, plecată sluga dumitale. Mă rog către aceasta ca să binevoiești a porunci tuturilor vătășilor de plaiuri ca jumătate din plăieși ce-i vor fi avînd, care vor fi mai vrednici și deprinși la arme, să-i trimită fără de zăbavă negreșit aici, înarmați cu pistoale și puști.

Și avînd cinstit răspunsul dumitale pentru aceasta, cu plecăciune sînt al dumitale prea plecată slugă

Theodor

1821, aprilie 5

Plaiu Cămpinii.

Plaiu despre Buzău.

Cloșani din sud Mehedinți.

Vălcanu } din sud Gorj.
Novaci }

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 110.

5 aprilie 1821

Ispravnicul de Vîlcea face cunoscute locuitorilor satelor din plasa Cerna de Jos măsurile ce se iau pentru înlăturarea abuzurilor, îndemnîndu-i să se înroleze în oastea lui Tudor Vladimirescu.

Sud Vâlcea.

Dumneavoastră¹ tuturor lăcuitorilor de prin satele plășii Cerna dă Jos. Fiîndcă de către dumnealor cinstiții otcîrmuitori ai țării ne-am însărcinat cu dregătoria acestui județi, după cum și de către dumnealui sluger Theodor otcîrmuitoriul oștirilor țării, ne-am orînduit comandiri al oștirilor de aici, cea dintîi îngrijire ne este a vă face cuviincioasa mîngîiere, potolind răzvrătirile ce pînă acum s-au urmat și apărîndu-vă de verice năpăstuire și nedreptate să va fi obicinuit de mai nainte, iar mai vîrtos vă vestesc cu încredințare că cele mai mari pricini de rău și de supărare a lăcuitorilor, ce pînă acum ați suferit, adică mituirile și gloabele, cu totu de acum înainte hotărît vor fi dezrădăcinate și ștersă chear și din pomenire, căci, de la cel mai mare pînă

¹ Corectat peste voaă.

la cel mai mic, dregători i oricarele să va dovedi că au primit mituiri sau că au luat gloabe de o para măcar, strașnic să va pedepsi ca un hoți și călcător al pravilii, sîrguindu-ne și noi întru toate a vă oblădui și a vă ajuta ca pă creștini și frații noștri. Deci întii vă orînduim zapciu pămîntean, omu cinstii și cu temere de dumnezău, pă logofăt Stănuț Ciomăgeanu, căruia i s-au dat cuviincioasăle povățuiri în ce chip are să urmeză. Vă scriem însă și vooă și vă sfătuim ca să vă aflați supuși și ascultători celor mai mari, săritori și cu silință a vă împlini datoriile la trebuințele ce sînt pentru ținerea oștirilor care sînt foarte trebuincioasă, după cum și dumnealui sluger Theodor, voitorul dă bine neamului nostru, prin deosibite porunci vă arată¹, adică istovul banilor tuturor madelelor dîn diminia trecută februarie și martie și răspunderea zaherelilor i fîneți după cum și cărăturile pă unde face trebuință, aflîndu-vă prea încredințați că, după ce vă veți împlini cît mai în grab' aceste datorii, după neapărata trebuință ce acum este, veți fi mult ușurați, veți cunoaște mare folos și întru adevăr veți cunoaște o fericire de care pînă acum ați fost lipsiți.

Iar care din voi să va socoti destoinic va sluji în slujba ostășească, înarmat cu dooă pistoale i o pușcă, viie către noi ca să-l scoatem din sat cu scăzămînt, și așăzîndu-l în această orînduială ostășească, i să va da tain de hrană cuviincioasă, îndestulare, gloanță și iarbă, și va fi de toate dăjdiile i podvezi scutit și prevelighiat¹. Iar cum că vi s-au cetit în auzul tuturor porunca dumnealui sluger și ați înțăles-o, după cum și aceasta, să vă iscăliți de fieșcare sat cîte trei, patru, împreună și cu preotu satului, în dosul aceștia, care are să să aducă înapoi la isprăvnicat a sta în păstrare, ca să să judece după aceasta și să vă pedepsească oricare să va arăta împotrivor. Și fiți sănătoși!

Th. Sevastian

1821, aprilie 5

Satu Ceomegești

Am auzit poruncile cinstitei stăpîniri și ne-am bucurat. Dînd supunere sîntem: Eu Andrei Brătulescu, eu Niculae Brătulescu, eu Mărin Giuran, eu Radu Necșuleu cu tot satu, eu popa Niculae.

Satu Stănești

Am auzit și am înțăles cinstitele porunci ale cinstiților stăpînitori și ne-am bucurat și sîntem supuși:

Eu Ștan Petecă, eu Pirvu sîn Stanciu, eu Ilie Bojanu, eu Simion Buga cu tot satu, eu popa Iordache.

Satul Năsipeni

Am auzit și am înțeles cinstitele porunci ale cinstiților stăpînitori și ne-am bucurat și sîntem următori și supuși:

¹ Vezi proclamația din [20] martie a lui Tudor Vladimirescu către locuitorii din județele Slam-Rîmnice, Buzău și Prahova. Vezi de asemenea porunca din 26 martie a vistieriei către ispravnicii de Buzău.

Eu Dumitru Gărniceanu, eu Trușcă sîn Matei, eu Pătru Robescu, eu Ion Zărnescu și cu tot satul, popa Stan adeverez.

Satu Dejoi

Am auzit cinstitele porunci ale cinstiților stăpînetori și ne-am bucurat și sîntem supuși:

Eu Nica Dejoianu adeverez, eu Dumitru adeverez, eu Ion Dejoianu adeverez, eu Mitroi pîrcălabu și cu tot satu adevărăm, popa Ion Dejoianu.

Satu Dozăști

Am auzit și am înțăles cinstitele porunci ai cinstiților stăpînetori și sîntem supuși:

Eu Prede Gărju adeverez, eu Anghel adeverez, eu Ion adeverez cu tot satu, popa Radu Dozăscu.

Satu Rusănești

Ni s-au cetit cinstitele porunci și sîntem supuși:

Eu Iordaiche Crețu, Nicolae Nedelcescu, Pătru Mățălea, Matei pîrcălabu cu tot satu, eu popa Vlad Rusănescu.

Satu Mărgineni

Am auzit și am înțăles cinstitele porunci a cinstiților stăpînetori și sîntem supuși:

Gheorghe Blăjanu, Badea al Pîrvei,
Ion Călinoiu, Iordaiche, popa Costandin, adevărăm.

Satu Băteșan

Am auzit cinstitele porunci și am înțăles ale cinstiților stăpînetori și sîntem supuși:

Ion Velițescu adeverez, Păun Țercan adeverez, Șarban Gărgulescu, adeverez, Ion Părcălabu cu tot satu adevărăm, popa Costandin adeverez.

Satu Drăganu

Am auzit cinstitele porunci și am înțăles și ne-am bucurat și sîntem supuși:

Eu popa Lion [ot] satu Dărăganu, eu Gheorghe Bobocă [ot] satu Drăganu, eu Ivan Șălariu otam, eu Iordache zet Tortolea otam, eu Nițu Pestare otam, eu Părcălabu Mihai cu tot satu adeverez.

Satu Măciuca

Am auzit și am înțăles cinstitele porunci ai cinstiților stăpînetori; sîntem supuși:
Mihai Coreandea, Gheorghe sîn Lascu, Radu Săia, Mihai Bunbu, popa Manu.

Satu Zăvoeni

Am auzit și am înțăles cinstitele porunci ale cinstiților stăpînetori și sîntem plecați:

Eu Gheorghe sîn Iordachie, eu Radu sîn Barbu, eu Radu Cucu, popa Vlad cu tot satu adeverez.

Satu Vărlenii

Am auzit și am înțales cinstitele porunci ale cinstiților stăpînituri și sîntem supuși:

Eu Radu Ochîia, eu Dascăl sîn Voinea, eu Ion Ochîia, eu Stanciu sîn Voinea, eu Ilie pîrcălabu cu toți săteanii supuși, popa Dincă.

E. Virtosu, Tudor Vladimirescu. Glose . . . , p. 105—110.

21

5 aprilie 1821

Isprăvnicatul Gorjului cheamă pe căpitanul Ioan Magheru pentru a-i da povățuirile trebuincioase, în urma « strajnicelor porunci de la dumnealui sluger, ocîrmuitor oștirilor ».

De la isprăvnicatul Gorjului.

Dumneta, căpitane Ioane Măgherule, sănătate!

Scrisoarea ce ai trimis s-au adus, împreună și pă Marin Cizmaru ce au omorît pă Costandin Lăutaru ot Bîrzăi. Am văzut și cele ce mai scrii dumneta pentru alți doi ucigași scăpați, ce au fost la omorîrea lui Costandin Crăznaru, că te silești și nădăjduiești a-i pune în mîină. Deci, fiindcă nădăjduim că pînă acum îți vor fi venit și catanile de la Craiova, după scrisoarea ce ți-am trimis mai înainte, nu mai rămîne îndoială că-i vei prinde, dacă vei vrea. Ci să te cunoaștem, atît pentru aceștia, cît și pentru alți asemenea, să-i înfrînezi a se părăsi de asemenea răle urmări. Iar pă care vei dovedi într-acest fel de faptă, numaidecît să-l pui în mîină și să-l triumiți aici în bună pază. Și bine ar fi să te răpezi și dumneta pînă aici, ca să te povățuim și prin grai cum ai să urmezi de acum înainte, fiindcă ne-au venit multe și strajnice porunci atît de la dumnealui sluger ocîrmuitor oștirilor, cît și de la preacinstitul divan ce s-au întocmit la București. Și fii dumneta sănătos!

Vasil[e] logofăt¹

1821, aprilie 5²

Acad. R.P.R., doc. CCXC/101. Orig. rom.

¹ Este vorba de treti logofăt Vasile Moangă care în timpul răcoalei a fost ispravnic și sameș la județul Gorjului (Arh. St. Buc., Condica domnească 107, p. 203—204). Un alt document, din august 1825, confirmă că V. Moangă a fost sameș al județului Gorj în 1821 (Arh. St. Buc., Condica domnească 117, f. 14v).

² Într-o altă scrisoare din aceeași zi, semnată de logofătul Vasile Moangă și al doilea vîstier Pavel Vladimirescu, aceștia reproșează lui I. Magheru că nu a prins pe ucigașii boier-nașului Cost. Crăznaru și-l previn că, dacă nu-i va prinde în 3—4 zile « vom înștiința dumnealui slugerului, ci să nu ai părere de rău ».

Boiernașul de neam Constandin Crăznaru din Jupănești (Olt) a fost atacat de Ioniță Dascălu și Gheorghe Mladin din Bîrzăi, împreună cu pandurii Matei Melencu și Dumitru, slugile lui I. Magheru. Ei i-au luat 1 300 taleri și i-au căznit atît de rău, încît în 5 zile a murit. Sînt judecați în aprilie 1822 și sînt condamnați la 5 ani închisoare (Arh. St. Buc., Condica domnească 116, p. 33—34 v).

5 aprilie 1821

Petrache Caragea cere comandirului Anastasie să elibereze pe cei doi panduri trimiși de el după cai de olac.

De la Petrache Caragea către comandiru,

Chir Anastasie¹, trimisăi doi panduri să-mi aducă doi cai de olac, să pornesc după ordie, că o am pornită din Bengești spre Oteteliș. Și să iasă în dreptul Slătini, fiindcă trecem la București². Și veni unul de ne arată că i-ai pus la opreală. De care nu puțină mirare mă coprinsese. Iar, de vor fi făcut altfel, să fi venit însuși să ne arăți. Ci dă-le drumul. Nu mai aștepta mai mult. Vino și dumneata pînă aici.

Petrache Caragea

1821, aprilie 5

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. LXI, doc. 24. Orig. rom.

5 aprilie 1821

Catastih de pîinile date zilnic ostașilor din București.

Traducere.

Întocmai cu catastihul logofătului Grigore Andronescu.

1821, aprilie 5

Pîinile pe
zi

- 1 100 căminarului Sava și fratelui său, serdarului Panaite, cu 2 teșcherele, adăugate la cele 300 din 4 aprilie.
- 1 200 lui Gheorghe serdarul.
- 1 000 căpitanului Farmachi.
- 200 lui delibașa Mihali³.

¹ Probabil Anastasie Mihaloglu care comanda în aceste părți o ceată de arnăuți (Vez; Memoriul lui D. Protopopescu, la C. D. Aricescu, *Acte justificative* . . ., p. 40).

² La 7 mai sosesc la Cotroceni 400 panduri din Oltenia (*Hurmuzachi*, XX, p. 632).

³ Delibașa Mihali era căsătorit cu Teodora. El avea și un frate, Apostol, a cărui soție Stanca cere, în 1823 să împartă cu Teodora averea rămasă de la cei doi frați. Mihali a avut un loc pe Podul Tîrgului de afară, cu casă și cu cafenea pe el (Arh. St. Buc., *Condica logofeției Țării de Sus* 1074, f. 163v.; *Condica depart. de opt* 894, f. 141v). În 1819 el cumpără, o casă în mahalaoa Olarilor (Arh. St. Buc., *Condica logofeției străinilor* 1044, p. 2).

La 5 martie 1821 Delibașa Mihali primește de la Const. Samurcaș 210 taleri pentru 50 neferi ai săi (Arh. St. Buc., *Administr. vechi, vistieria Țării Rom.*, dos. 2218, f. 57). La 5 mai el se află în București unde prinde pe un Anghel Giurgiuveanu cu hoții și-l trimite la pușcărie (*Arhivele Olteniei*, X (1931), nr. 53, p. 87).

- 200 lui Ghencea aga.
- 100 lui tufecciaba Buzi¹.
- 200 lui tufeccibaşa Dumitru.
- 50 lui Iovan Caramanli.
- 50 lui Ianacu.
- 50 lui Mitru delibaşa.
- 50 lui Sotir.
- 50 lui Ciolac.
- 50 lui Geafer.
- 40 cîrcserdarului Tănase.
- 30 lui Petru cavazul.
- 30 lui Tănase; 30 la isprăvnicatul Ilfovului.
- 30 lui Anastase.
- 30 lui Stavri.
- 30 lui Moscu.
- 30 lui Iani.
- 50 lui Chiuciuc.
- 200 spătăriei.
- 100 agiei.
- 80 lui Andricu căpitanul; 70 ...²
- 40 lui Iani cîrcserdarul.
- 250 lui Iasim căpitanul.
- 40 lui Gheorghe căpitanul de la hanul Filipescu.
- 15 lui Floropul.
- 20 lui Serghie.
- 20 lui Gheorghe Stavru.
- 30 lui Matei.
- 30 lui Ilie, pentru albanezii de la curte.
- 38 la fustaşi.
- 20 la lipcani.
- 35 ispravnicului curţii.
- 10 lui tulumbagibaşa.
- 15 odăiaşilor vistieriei.
- 30 lui Belu.
- 60 la patruzeci de oameni ai prinţului.
- 24 lui sinior Orfano.

¹ Tufeccibaşa Buzi sau Bozin, trimis la început împotriva lui Tudor în Oltenia. Al. Ipsilanti, după întâlnirea cu Tudor în Bucureşti ordonă arnăuţilor să intre sub comanda lui Bozin tufeccibaşa (N. Iorga, *Izv. cont.* . . . , p. 243, 268). Se afla în relaţii cu Hagi Ianuş din 1816. În 1819 are relaţii de prietenie cu Ştefan Jifcovici unul dintre emigranţii sîrbi care ulterior apare în procesul lui D. Macedonschi cu Stana (Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 352, doc. 75; 452, doc. 73).

² Un cuvînt indescifrabil.

10 la cinci oameni ai prințului.
30 la isprăvnicatul Ilfovului.
200 lui Alexandru Pavlovici.
30 la pandurii lui Ghencea aga.
10 lui Grigore și Panaite bulucbașa.
Luminări de seu, fasole, ceapă, sare și altele de acestea s-au dat după
cerere.

E. Virtosu, 1821. *Date...*, p. 84—87. Text grec. cu trad. rom.

24

București, 5/17 aprilie 1821

*Nic. Tzitziras către Const. Hagi Pop, despre situația din
București.*

Βουκουρέστι, τῇ 5/17 Ἀπριλίου 1821

Ἐντιμότατε κύρ Χατζῆ Κωνστ. Πώππ

Εἰς Βιένναν

.....
Ἐξ ὧ ἐν ἔμεινεν κανένας, ὅλοι ἐφυγαν εἰς τὰ πέριξ, νεγότηζιον ἐν γίνεται,
ἄλλων πληρωμές. Χθές ἐφθασα καὶ ἐγὼ ἀπὸ ἔξω διὰ νὰ ἀπαντήσω δευτέραν σας
γραφὴν (μετὰ τὴν 23 Μαρτίου) διὰ νὰ ἀτζετάρω τὴν τράταν σας. Ὅθεν εἰς τὸν
ἐρχομόν μου ἤῤῥα τὴν ρηθεῖσαν σας γραφὴν ἀπὸ 30 τοῦ ἰδίου καὶ ἐρεγουλαρίσθην.

Ἐγὼ εὐρίσκομαι εἰς Τυργοβίστι μετὰ τὴν φαμίλια μου, ἐπεὶ δὲ ὅμως καὶ ἐφθασεν
ἐκεῖ ὁ Ὑψηλάντης μετὰ τοὺς στρατιώτας του θέλω μετατοπίσει ἀλλαχόθεν. Ὅλο
τοῦ τὸ στράτευμα Ἀλβανίτες καὶ μαυροφορημένοι εἰς τζίρκα τρεῖς χιλιάδες, ἔχει
καὶ 4 τόπια, ἐν ἡξεύρομεν ὅμως ἂν ἔχη νὰ διατρέξῃ ἐκεῖ πολὺ.

Τὰ πόρτα Δουνάβεως ἐσφάλησαν. Ἐξ ὧ εἶναι μόνον ὁ Σάββας μπίνμπαση
πρὸς διαφύλαξιν. Ἡ Τουρκία κατὰ τὸ παρὸν κοιμᾶται. Ὁ Θεόδωρος εὐρίσκεται
ἐξω εἰς τὸ Κοτροτζένι, ὁμοῦ μετὰ τοὺς ἐδικούς του. Ἀδεῖται λόγος νὰ ὑπάγῃ πρὸς
τὴν Κραϊώβα. Χθές ὁ μητροπολίτης ἦτον ἔτοιμος νὰ φύγῃ καὶ ἔξαφνα τὸν ἐμπό-
δισεν ὁ Θεόδωρος μετὰ τὸ ἐξ ὧ πόπολον, ζητώντας τον μετρητά. Ἀφανισμὸς μεγάλος
ἐγένεν εἰς τὴν τζάραν. [Ἀπὸ] τοὺς ἄρχοντας κανένας ἐν ἔμεινεν ἀξεγύμνωτος
καὶ δαρμένος ἀπὸ τοὺς Ἀλβανίτας καὶ παντούρηδες τοῦ Θεοδώρου καὶ ὁ Θεὸς
νὰ τὰ κάμῃ καλῶς.

Μένω, σᾶς προσκυνοῦμεν πρόθυμος

Νικόλαος Α. Τζιτζίρας

[Adresa:] All sign. Haggi Constantino Popp

a Wienn

Prea cinstite domnule Hagi Const. Pop

La Viena

.....
 Aici n-a rămas nimeni; toți au plecat prin împrejurimi. Negoț nu se face, nici plăți. Ieri am sosit și eu de la țară, și am găsit o a doua scrisoare de la d-voastră (după 23 martie), ca să vă achit trata. Deci la sosirea mea am găsit scrisoarea amintită a d-voastră din 30 ale aceleiași luni, și sînt în regulă.

Eu mă aflu stabilit cu familia mea la Tîrgoviște. Fiindcă însă a venit acolo Ipsilanti cu ostașii lui¹, mă voi muta în altă parte. Toată armata lui, arnăuți și mavrofori, se ridică la vreo trei mii. Are și patru tunuri. Nu știm însă dacă va rămîne acolo mult timp.

Porturile de la Dunăre s-au închis. Aici se află numai bimbașa Sava, pentru pază. Turcia pînă acum doarme. Tudor se află afară, la Cotroceni, împreună cu ai săi. Se zvonește că va merge la Craiova. Ieri, mitropolitul era gata de plecare, dar deodată Tudor cu norodul de aici l-a împiedicat să plece, cerîndu-i bani. Mare jaf s-a făcut la țară. Dintre boieri nimeni n-a rămas nejefuit și nebătut de arnăuții și pandurii lui Tudor. Dumnezeu să îndrepte lucrurile!

Rămîn și vă salut devotat

Nicolae A. Tzitziras

[Adresa:] Domnului Hagi Constantin Popp

la Viena

Acad. R.P.R., Corespondența Hagi Pop, mapa 136, pach. IX, doc. grecești.

25

[5 aprilie 1821]

Magzarul boierilor moldoveni fugiți în Bucovina prin care se arată Porții că M. Suțu a dat țara pe mîna eteriștilor și cer să fie numit un alt domn.

La pre strălucitul prag a pre puternicii și hrănitoarei noastre împărății, cu genunchi plecate cutezem a ne apropie noi, pre plecații și credincioșii supuși, mitropolitu, episcopii, arhimandriții și igumenii mănăstirilor, boierii i boierenașii, mazilii, căpitanii, bulucbașii și tot norodul moldovinesc, parte bisericească și politiciască, și prin acest pre plecat magzar, întinzînd glasuri umili și înălțînd mîini rugătoare cătră cer, rugătoare pentru covîrșitoarea putere, înălțare proslăvirei și îndelungare vieții pre puternicului, îndurătorului împărat și a pre înaltului devlet, aducem ce mai lăcrămătoare arătare pentru întîmplările celi mai jalnice și nepomenite a stării întru care ne-au adus vvd. Mihail

¹ La 7/19 aprilie scrie și A. Anghelovici din Brașov că « Ipsilanti s-a retras de la București la Tîrgoviște, de teama turcilor și a domnului Callimach... » (Acad. R.P.R., Corepondența Hagi Pop, mapa 134, pach I, doc. grecești).

Suțul. Că precum iasti știut, purure raiaoa cea credincioasă a Moldaviei, de la epohi a închinării și alipirii sali cătră îndurare ce hrânitoare a pre înaltului devlet, nici prin cuget, nici prin mișcare, nici prin faptă au cercat a să abate vreodinioară din steferul supunerii cei drepte, fără numai mîinile sali le-au deprins în lucrarea pămîntului ca să aducă zaherele spre îndestularea cabanului, și ca să împlinească slujbe cu jerfirile raelicului întru întîmplări și trebuințe, pázînd și o dreaptă supunere și cătră voevozii greci, pe care prea înaltul devlet îi trimite nouă ocîrmuitori și stăpînitori.

Asemine, dar, și cătră voevodul acest di pe urmă Mihail Suțul, ca cătră un domn ales și trimis nouă de către prea puternica împărăție, aducînd semnele supunerii priste toată nădejdea, am cunoscut în sfîrșit, că pornirea asupra sa de pîrtoarelor sale mișcări, silniceștile sale urmări, îngrozitoarelor sale purtări, nu era îndestule văpăi și rane puse pe tot ceasul asupra umărului credinții raelii moldovenești, dar sfîrșiturile sale privea spre o mai mare înviclenită tăinuire, care au și descoperit, și fără veste acum cu patruzeci zile mai înainte, iar mai ales cătră începutul lunii¹ gemadiel-ahîr, o au și pus în lucrare, pentru că din adunare oamenilor streini, bulgari, sîrbi și greci, care acest voevod începuse prin taină a scrie și a strînge cu cuvînt că urmează unii porunci înalte a pre puternicii împărății de care noi nu putem a-l întreba; dar mai în urmă, la necontenitele noastre întrebări, pricinuind că vestire nesupunerii răzvrăditorilor de la Craiova strînge într-armați pentru paza de aice.

Dintru acești ai săi adunați într-armați, cu care nouă nemernicilor ne aduce groazele cele mai cumplite, la începutul lunii¹ pomenite au trimis cîțiva la margine țării, și de acolo au adus pe acel ce venise, fiu al lui Ipsilant Costandin vvd., cel mai de mult tras în Rosie, și tocmai în noaptea venirii au început a tăe cu nemilostivire pe nevinovații ehliislami, neferii beșleagîi din Eși, neguțitorii musulmani, cîți s-au aflat prin tîrgul Eșii și prin hanuri. Dar tot întru acele ceasuri ne-am pomenit cu înștiințări, că și în Galați unde iaste și schele scării² un Caravia grecu, cu neferii săi, pe care îl ave voevodul acesta de demult acolo supt nume de pázitoru schelii, a ucis pe Galațiserdarî, au tăet pe neferii săi cu ce mai fără de omenire milostivare[?], dar și pe toți ehliislamii neguțitori, cîți nu au putut fugind, a mîntuit viața lor fără de veste. Dar groază au cuprins pe pămînteni, fugire au început și înprăștiare schelii i fără de veste noi boierii mari și mici și tot norodul ne-am trezit în mîinile acestor într-armați, pentru că fiul lui Ipsilant, unit și cu voevodul și cu grecii veniți după dînsul, închizîndu-ne în oraș și pázîndu-ne a nu ne mișca, a nu ne întilni spre sfătuire, a nu ne corisponderisi cu nime, au început a trimite oriunde se afla ehliislami spre jalnica lor jertfire, și mai cu inadinsul a invita pe toți grecii, sîrbii și bulgarii și a scrie ostași,

¹ În text: luminii.

² Probabil pentru: țării.

numiți mîntuitorii Grechii, și a le da portul răzvrătirii cu semnul slobozirei. Ci aceia apoi, avea slobozirea pardalilor celor mai cumplite asupra nevinovaților moldoveni, disbrăcîndu-i de cai, de straie și de vreo armă ce ave pentru paza tîlharilor, căci eparhie noastră ce credincioasă au rămas numai cu fierașle plugului de pămînt în mînă, păzindu-și de la strămoși haractirul cel supus a raelicului.

Așadar, în ochii noștri, în țara noastră, în mijlocul capitalii noastre, am văzut grozăvie ce negrăită, am văzut rîdicare steagului apostasiei cu clopotile bisericii noastre sunînd de frica răzvrătitorului, și pe noi ocoliți cu pază, neputînd nici a trimite vreun arz lăcrămător cătră înaltul devlet, nici vreo știință cătră pre înalțații muhafizi cetăților devletului, am stătut cu zilele în mîinile răzvrătitorilor, făr' însă a înpreuna mîinile cu jertfa neomenirei.

Zidul care au pus răzvrătitorul de a nu pute treci nici cu trupul, nici cu arzul, ca să ne apropiem de îndurarea cea iubitoare de oameni a pragului prea puternicului nostru împărat, ne-au silit pe unii din noi a ne trage în hotarile celi apropiete a puterilor aliate și prieteni cu prea puternica Poartă, nu numai ca să ne depărtăm de o cugetare a însușirii¹ cu lucrătorii răzvrătirii, dar ca să și grăim nevinovăție, spre a agiunge glasul moldovenesc la auzul cel plin de milostivire a pre înaltului devlet, prin streinii aliați.

Pentru aceasta și unii din noi, îndată ce s-au mai depărtat Ipsilant cu adunare ce mare a într-armaților cumpliți, fugind pe cîmpii țării, alții în hotările megieșite, iar alții rămîind ca niște oi jerfitoare întru neputință, urmînd silniceștilor slujbe, ca cu ființa lor în Eși să lucreze îmblînzire sălbăticiei, păzind de a se înmulți răul opșesc, am întîmpinat prin chipuri și am ferit diznădăjduita stare acei desevrșite înpreștieri a simpatioților noștri, pentru că voevodul acesta, zicîndu-și că iaste domnul cel legiuit și de Înalta Poartă stăpînitoru țării pomăzuit, va pedepsi pe nesupușii voințelor sale. Atîta numai că săracile raeli celi nevinovate, lăcuiitorii ținutului pe unde au trecut și s-au dus în gios acei cu Ipsilant, de averea lor au rămas lipsiți, unii omorîți, alții stîlciți, alții bagiocorîți cu călcare familiilor, alții de frică înecați, s-au și strămutat din 6 ținuturi, adică a Galaților, unde a fost grozăvie morții în mai, pînă a nu începe în Eși, și a celor megieșite ținuturi: Tecuci și Focșenii; dar apoi a Cîrligăturii, Romanul și Bacăul, pe unde au fost trecire ce mai mare și nemilostivă și în vreme primăverii, înstingîinîndu-se în gătire hranii, se vād raelile și în ticăloșie muritori de foame, pentru care ne silim spre îndreptare. Dar lacrimi vārsînd, arătăm cătră noianul îndurării cei înalte diznădăjduire norodului după o asemenea domnie aspră, căci acesta nici zahirelile ce au luat pentru trebuințele Țarigradului, pentru care de la devlet au primit plată, nu au plătit parte ce mai multă; acesta au luat și bani din țară, pentru

¹ Probabil pentru: însoțirii.

finul și orzul grajdului domnesc și a menzilului, au luat și natură de fin și orz din țară cu silnicie și fără plată; acesta au sărăcit mazilii, ruptașii, niamurile și postelniceii cu luări silnice pentru ca să le înnoiască privilegiile ce ave; acesta au vîndut cinurile boierilor cu o mare precupie; acesta giudecățile le-au făcut pentru dînsul, birul cel mai mare și folositor și stingere ce desevrîșită pentru pămînteni, pentru că cel ce ave dreptate, dacă nu plăte mită simți-toare, pierde stare sa, dobîndind acel ce nu ave dreptate; acesta, cu înmul-țire grecilor care a adus după dînsul, cuprinzînd toate locurile slujbilor pămîn-tești, au agiuns întru nemărginire înpîlării moldovenești; acesta s-au atins și de casele pămîntești a lefilor și a milelor, lăsîndu-le în lipsă și neagiungere; acesta prin chipuri au rîdicat some de bani cu nume de împrumuturi de la boieri și alții, și stingere iaste văzută, dacă nu va fi îndurare ce înaltă. Acesta dar, astăzi, după ce s-au dat notile celi hotărîtoare din parte consulatului rosienesc și îngrozitoare pentru următorii răzvrătirei, că nu sînt cunoscuți și că vor fi pedepsiți, s-au ridicat luînd împreună și cuibul întovărășirei și casa cheltuitoare a răzvrătirei și cu familiile lor și cu cei uniți în duhul apostasiei au trecut hotarul Moldovii; iar cei rămași într-armați și hotărîți a se trage din eparhie Moldaviei în 7 zile de astăzi s-au pornit cătră lipsire lor, căci, după aceasta, cu publicație cătră norod s-au zis că or fi în primejdie. Și așa, în numile pre înaltului devlet, am primit noi pămîntenii ocîrmuire chelerului împărătesc, și apostatii se izgonesc și nu vor rămîne nici unul văzut și cunos-cut, decît numai cîți cu credință n-au rîdicat arme din streini și cu cuget curat au stat în supunere ce adîncă a raelicului. Dar încă primindu-și a bisericii, a legii noastre, de la Tarigrad patriarhiceștile blăstămuri a cercetărilor celor mai cu scumpătate a tăinuitelor chipuri a răzvrătitorilor în toată această mică eparhie a noastră, cu sufletul credinții și cu cît iaste puțința noastră, vom sili să se dizrădăcineze încuibare prin toate scupătate, însă slobozind glasuri rugătoare, cad moldovenii la pragul îndurării pre înaltului devlet, cu incre-dințare că precum de la strămoși, așa și pîră acum, am fost și sîntem bine cre-dincioși și vrednici supuși a îndurării cei înalte.

Drept aceea să ne miluiască îndurătorul și iubitorul de oameni împărat, a cărui slavă fie în veci nemărginită cu ocrotire ce hrănitoare a îndurărilor sale, și ca cătră niște raeli, ce nu am avut cea mai mică întinare la scîrbelnici fapte, lipsind acum și curățindu-se răii, și ca să înmulțască umbrire noia-nului său îngrădindu-ne și cu grabnica miluire și trimitere a domnului celui legiuit de la pragul mării și îndurării sale, că ajungînd cu întovărășire noia-nului împărătesc să mîngîie țara ce credincioasă și întru lăcrămătoare stare adusă din pomenitele sus întimplări, să liniștiască niște suflete nenorocite, să tragă rugile cele mai fierbinți de la cer, pentru proslăvire pre înaltului devlet, acel ce purure ne-au miluit și ne-au umbrit.

6 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită de la Cernica un cunoscător de limba turcă și să se mențină poșta pe drumul Silistrei și al Brăilei.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mâna dumitali.

Fiindcă după trebuință urmează a avea un chiatip turcesc, adică loghi pe limba turcească, și să găsește la Cernica un armean anume Martinacu Bohor, carele nu numai are știință de carte și vrednic de loghi, dar îmi este și mie prieten. Pentru aceea, mă rog dumitali ca să binevoiești a-l pohti prin scris din partea dumitali, cum vei socoti, ca să vie, chipzuind și înlesnirea venirii sale cu poște de acolo aici, și sau la dumneatali va șădea, sau la mine aici, nu supără, ca să nu cercăm greutate la trebuința aceasta.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor
1821, aprilie 6

Și fiindcă este trebuință a nu să strămuta poștile din drumul Silistriei și al Brăilei, ca să putem înlesni trebuințele ce avem, mă rog ca să să poruncească dumnealui sinior Ioan Scufa ca barem cîte dooă căruțe să fie la fieșcare poște, căci am a și trimite un om într-acolo¹.

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . . , p. 111.

27

Giorman, 7 aprilie 1821

Stamate Mărgărit către Hagi Const. Pop, despre incursiunile turcilor.

Cu plecăciune mă închin dumneavoastră.

1821 aprilie 7, Giorman

Scrisoarea dumneavoastră de la 29 martie am priimit și foarte m-am înbucurat de facere de bine și de neuitare. Înștiințez dumneavoastră că din mila lui Dumnezeu mă aflu sănătos și în pace pînă astăzi. Dară frică peste frică; să mai alinează cîte o zi sau două și iară vine cîte o oardă² de nu știu ce să fac. Numai acum m-am dedat cu frică și pînă n-oi³ videa cu ochii,

¹ În *Activitatea poștei* se consemnează abia la 19 aprilie că au fost trimiși la Silistra stolnicul Borănescu și pitarul Jianu (E. Virtosu, *op. cit.*, p. 76).

² În text: u urdă.

³ În text: n-ui.

nu mai cred, că toți și-au făcut conace¹ în păduri, numai eu șed aice la Dogaru. M-am mutat în pod, că mai bine mă pot apăra decât din casă, că s-au rădicat hoți și umblă noaptea a gîafui. Și pentru dehele [?] mă pot apăra din pod, dară de turci nu e vorbă să stea omul cu arme, fără decât să le iese înainte. Și de o cere de mîncare să le dau după vorba dumatăle, că știu bine că turcu noaptea nu vine, fără ziua. Și din ce oi pote, nu m-ai mișca de aice, vîzînd cum să cruîște lucru.

Cu aceasta, rămîn al dumneavoastră plecat

Stămate Mărgărit

[Adresa:] Întru cinstită mina dumnealui Hagi Costandin Pop, cu plecăciune să să dea, la Sibii.

Acad. R.P.R., Corespondența Hagi Pop, pach. 138, doc. 19. Orig. rom. Publicat un fragment de N. Iorga, *Studii și docum.*, VIII, p. 138.

28

8 aprilie 1821

Locuitorii din Pitești dau zapis pentru întreținerea ostașilor căpitanului Simion [Mehedințeanul], rînduiți acolo de Tudor Vladimirescu pentru paza orașului.

Copie întocmai după cel adevărat [zapis]

Noi lăcuitorii ce ne aflăm cu lăcuința aici în orașul Pitești, neguțătorii, meșteri, streini și alții de orice stare și brasă, încredințăm prin această adeverință ce dăm la mina starostii și județului acestui oraș că pentru cheltuielile ce au urmat cu hrana și mulțumirea dumnealui căpitan Simion² i a ostașilor dumnealui, ce au fost rînduiți de dumnealui slugerul Theodor Vladomirescu spre paza orașului nostru i a orașului Argeșului, ne-am învoit cu toții între noi, ca după catastihul ce este de orice lucruri s-au luat de la fieșcare isnaf pentru trebuința acestor ostași, ce ne-au păzit despre orice bîntuire, să-i cisluiim asupra noastră a tuturor și să plătim pînă la un ban analoghia ce va ajunge pe fieștecarele, după starea și puterea sa, pînă la 6 aprilie, după hotărîrea dumnealui comandirului clucerul Costachi Ștefănescul, îndatorindu-ne cu toții la această răspundere; pentru că și noi am fost apărați despre orice alte păgubiri și bîntuiri prin ajutorul acestor păzitori. Și spre încredințare am iscălit.

1821, aprilie 8

¹ În text: cunoci.

² Din acest timp datează: „Pomelnicul dumnealui căpitan Simion, al dumnealui sluger Theodor, maior muscălesc, sud Mehedinți, cernătan: sud Argeș, Pitești, 1821 martie 22: Simion Pătru, Andrei Călina, Stanca, Ancuța, cu tot neamu” (Acad. R.P.R., ms. rom. 3467, f. 96. Publicat de E. Virtosu, *Mărturii noi* . . . , p. 40).

Debri sîn boiangiu
Theodorache Simionoiu
Nicola Hristea
Ianule Chiriac
Theodor Grigoriu

Vii, care trăiesc.

Ganciu, boiangiu
Cencu Dimciu
Hagi Boia
Dumitru, cantaragiu
Theodor Ioan, bogasieru
Hagi Țenea, dimpreună cu toți neguțătorii

} Morți

Întocmai după original.

Grigore Matheescu
1835, februarie 28

Arh. St. Buc. Administrative noi, vornicia din lăuntru, S. I, dos. 6127/1835 roșu, f. 7.

29

București, 9 aprilie 1821

*Gh. Caraianopulos către Hagi Ianuș, despre situația din București
și comportarea pandurilor și arnăuților.*

Βουκουρέστι, 9 Ἀπριλίου 1821

Ἐντιμότετοι κύριοί μου Χατζή Ἰωαννούση Κ. Π. καὶ ἀδελφοί.

Ἀποκρίνομαι εὐχαρίστως εἰς ἐντιμόν σας 3 τοῦ τρέχοντος, ἐκ τῆς ὁποίας
ἄκρως ἐχάρην διότι εὐτυχῶς καὶ θείᾳ βοήθειᾳ ἐκατευοδώθητε ὑγιεῖς, ἀπαλλαχθέντες
ἀπὸ τὰ ὁποῖα κακὰ πάσχουν ὅσοι ἠθέλησαν νὰ μείνουν ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχόσε.

.....
Ὁ σλουζάρης Θεόδωρος εὐρίσκεται εἰς Κοτροτζένι, κάθεται μὲ ἕως δύο
σχεδὸν χιλιάδες στρατιωτῶν του. Ὁ δὲ Ἄ. Ὑψηλάντης εἰς Τυργόβιστον, τί κάμνει
ἀγνοῶ. Τὸ Βουκουρέστι ὁμως ἐρήμωσεν καὶ σχεδὸν ψυχὴ ἔεν ἔμεινεν, ἐκτός τινων
ψωμάδων, κρασοπῶλων καὶ σιμιτζήδων. Καθημερινῶς καὶ οἱ κατζίβελοι ἄρχισαν
νὰ φεύγουν. Δυστυχία μεγαλωτάτῃ ἐδῶ ἐπικρατεῖ, ἀρπάζουν, λεηλατοῦν κόσμον,
γυμνώνουν καὶ τὰ μύρια κακὰ κάμνουν καὶ ὁ Θεόδωρος καὶ οἱ Ἀρβανίται ἄλλων
ἀγάδων. Εἶθε ὁ κύριος νὰ ἡσυχάσῃ τὰ πράγματα, κάθε στιγμὴν φόβον ἔχομεν.
Αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶχεν ὁ Ἡλίας Νικολαΐδης γράμματα ἀπὸ κυρ Νικολόπουλον
καὶ τὸν γράφει νὰ πηγαίνωμεν ἀφεύκτως εἰς τὴν Πράζαν, διότι εἶναι κίνδυνος.
Εἶχον ἐν ταύτῳ καὶ ἀπὸ φίλον τινὰ ἀπὸ Τυργόβιστον, τὸ αὐτὸ μὲ γράφει καὶ

ἐκεῖνος. Διὸ τὴν δευτέραν μετὰ τὸ Πάσχα ἀναχωρῶ διὰ τὴν Πράζαν μετὰ τοῦ Ἡλίου, φοβοῦμαι πλεόν ἀπὸ τοὺς μείναντας ἐδῶ κράϊδες περισσότερον καὶ πρὸς εἰδοποίησίν σας. Ἐκεῖ θέλω γράψαι καὶ τὸν μπασιὰ Νικόλα νὰ ἔλθῃ.

Μὲ βαθύτατον σέβας μέ[νω]

ὁ ταπεινὸς δοῦλος σας

Γεώργιος Καραϊωανόπουλος

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας πάλιν ἐπιστρέφω ἀπ' ἐκεῖ δι' ἐδῶ καὶ θέλω σᾶς γράψαι πάντα τὰ τρέχοντα.

Τὸν εὐγενέστατον ἀρχ. σερδ. μας σὺν τῇ ἀρχοντίσῃ αὐτοῦ προσκυνῶ δουλικώτατα, φιλῶ τὸ χεράκι των, ἐρευνῶ τὴν ἀκριβαστάτην των ὑγείαν.

București, 9 aprilie 1821

Prea cinstiți domnii mei Hagi Ianuș C.P. și frații.

Răspund cu plăcere la cinstita [scrisoarea] d-voastră din 3 ale lunii curgătoare. M-am bucurat foarte mult pentru că, din fericire și cu ajutorul lui Dumnezeu, ați ajuns sănătoși, scăpând astfel de suferințele pe care le îndură acei care au vrut să rămână aici și în altă parte.

.....

Slugerul Tudor se află la Cotroceni; stă acolo cu vreo două mii soldați de ai lui, iar A. Ipsilanti se află la Tîrgoviște. Ce face, nu știu. Bucureștii este pustiu și n-a rămas aproape un suflet, afară de câțiva brutari, cîrciumari și simigii. Au început să fugă zilnic și țiganii. Aici domnește cea mai mare nenorocire. Atît Tudor cît și arnăuții altor agale răpesc, jefuiesc și despoaie lumea și pricinuiesc o sumedenie de rele. Să dea domnul să se liniștească lucrurile, fiindcă în fiecare clipă sîntem înfricoșați.

În clipa aceasta Ilie Nicolaidis a primit scrisori de la domnul Nicolopulos, și îi scrie ca neapărat să mergem la Breaza, fiindcă este primejdie. Totodată am primit scrisoare și de la un prieten din Tîrgoviște; același lucru îmi scrie și acesta. Deci luni după paște plec la Breaza împreună cu Ilie, deoarece mai mult mă tem de craii care au rămas aici; și să fie spre știința d-voastră. Am să scriu și domnului Nicolae să vină acolo.

Cu adînc respect sluga d-voastră plecată

Gheorghe Caraianopulos¹

Peste cîteva zile mă voi întoarce iarăși aici și am să vă scriu despre toate cele petrecute.

Salut plecat pe prea cinstitul boier, serdarul nostru, și pe soția sa, le sărut mîinile și mă interesez de sănătatea lor prea scumpă mie.

Arh. St. Buc., Corepondența Hagi Ianuș, pach. 242, doc. 8. Orig. grec.

¹ Gheorghe Caraianopulos era reprezentantul casei Hagi Ianuș la București.

[București,] 9 aprilie 1821

Chitanța căminarului Sava de banii primiți de la bresle pentru lefurile ostașilor.

Taleri

1 000	de la breasla	băcanilor
1 076	„ „ „	bogasierilor
500	„ „ „	lipscanilor
400	„ „ „	abagiilor
440	„ „ „	șalvaragiilor
170	„ „ „	șelarilor
262	„ „ „	lumînărarilor de ceară galbenă
3 848	adeacă trei mii opt sute patruzeci și opt, care acești bani i-am priimit eu, alelhisap, din lefi, acum la paști. Și spre încredințare am iscălit	

Sava Căminarul ¹

1821, april 9

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc. Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 46.
Copie. Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 112.

31

[București,] 9 aprilie 1821

Se adeverește că arhimandritul de la m-rea Radu Vodă a dat 1 000 taleri pentru nevoile oștirilor.

[Βουκουρέστι,] 9 Ἀπριλίου 1821

Γ ρ ό σ ι α

1.000, ήτοι χίλια, έδωσεν ό άγιος άρχιμανδρίτης ραδουλιώτης διά χρείαν τών στρατευμάτων άλέλ χησάπ και έστω τò παρόν εις ένδειξιν.

Νικόλαος λογοθέτης μητροπόλεως(;)

¹ Iscălitura în grecește.

Taleri

1 000, adică una mie, a dat sfinția sa arhimandritul de la mănăstirea Radu Vodă¹ acout pentru nevoile oștirilor, iar prezenta să servească drept dovadă².

Nicolae logofătul mitropoliei [?]

Arh. St. Buc., Condica m-rii Radu Vodă 430, f. 142. Text grec.

32

Cîmpulung, 10 aprilie 1821

Grig. Băleanu trimite lui Al. Ipsilanti spre aprobare ciorna unui memoriu către țarul Rusiei în care arată scopul răscoalei lui Tudor Vladimirescu și cere protecția țarului pentru obținerea independenței țării și a unei cîrmuiri pămîntene.

᾽Από Κουμπουλούγγι, 10 ᾽Απριλίου 1821

Μέγιστε μονάρχα καὶ ἀήττητε αὐτοκράτορ πασῶν τῶν Ρωσσιῶν !

.....

᾽Ωστε ἤδη ἐσχάτως, ἀπὸ τὰς πολλὰς ἀπαραδειγματίστους ἀδικίας ἀπελπισθέντες οἱ κάτοικοι τῆς Βλαχίας ἐστασίασαν, ἐν πρώτοις οἱ τῆς Μικρᾶς Βλαχίας, καὶ λαμβάνοντες διὰ ὁδηγὸν Θεόδωρόν τινα Βλαδιμηρέσκον, καὶ συνεννοηθέντες καὶ με τοὺς λοιποὺς τῆς Μεγάλης Βλαχίας, ἐπροχώρησαν καὶ ἕως εἰς τὴν καθέδραν τοῦ Βουκουρεστίου, κραυγάζοντες ὁμοθυμαδὸν τὰ περιστοιχοῦντα αὐτοὺς δεινά. Αὐτὴν τὴν κραυγὴν βλέποντες ἡμεῖς, ἀντέστημεν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς ὁρμὰς αὐτῶν, ἐκλαμβάνοντες αὐτὰς ὡς στασιώδεις ἀπλῶς. Ἐπειτα, γνωρίσαντες ὅτι ἡ κραυγὴ των δὲν ἀπέβλεπεν εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς τυραννίδος καὶ νὰ ἀπολαύσωσι τὰ παλαιὰ των δικαιώματα, τοὺς ἐδέχθημεν ὡς ὁμοιοπαθεῖς μας καὶ συντελοῦντας εἰς τὸν αὐτὸν πατριωτικὸν ζῆλον καὶ σκοπὸν τῆς ἀπολαύσεως τῶν τοπικῶν δικαιωμάτων.

¹ La 31 martie 1821 mănăstirea Radu Vodă a dat 2 000 taleri pentru nevoile oștirilor respectiv ale arnăuților căminarului Sava. În anul următor mănăstirea are cheltuieli cu trupele turcești care sînt cartiruite aci (Condica m-rii Radu Vodă 430, f. 135 și 143).

² Însemnări de acest fel se găsesc și în condicile altor mănăstiri. Astfel, la Mihai Vodă din București s-au cheltuit „pentru arnăuți și panduri care au intrat înăuntru în mănăstire și s-au așezat, cerînd cu forța merinde: taleri 354,35” (Arh. St. Buc., Condica m-rii Mihai Vodă 247, f. 64 v.). Mănăstirea Mislea a dat „lui Duca, geremea: 1 200 [taleri]: cele luate de turci cînd m-au călcat: 3 700” (Arh. St. Buc., Condica m-rii Mislea 298, f. 189). Într-o foaie de cheltuieli a schitului Ciolan se găsește consemnat că la „1821, mai 15, m-au călcat frații noștri creștini de sub comanda hiliarhului Anastasi și Hongiuglu, la schitul Ciolan”. Pe aceeași foaie s-a notat: „4 500 taleri pentru ajutorul dat casei lui Ipsilanti” (Arh. St. Buc., M-rea Banu, doc. XLV/3).

Πασίδηλον εἶναι ὅτι ἡμεῖς οἱ ἄθλιοι κάτοικοι τοῦ δακικοῦ ἐδάφους, αὐτόχθονες, διαφόρως κατεγυμνώθημεν, καὶ τῶν τοπικῶν δικαιωμάτων ἐκπεσόντες, ἀντ' ἐλευθέρου ἔθνους κατηντήσαμεν νὰ λογιζώμεθα σκλάβοι τῶν σκλάβων τῆς Ὀθωμανικῆς Πόρτας καὶ θύματα ἐλεεινὰ τῆς φιλαυτίας, φιλοδοξίας καὶ παρανόμου ἀκορέστου πλεονεξίας. Ὁ τόπος ἐξηντλήθη, οἱ κρατοῦντες ἡμῶν καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ὑπερευτύχησαν, καὶ οἱ παῖδες τῆς πατρίδος πεινῶσι καὶ γυμνητεύουσιν. Ἀλλ' ὁ πανάγαθος Θεός, ὁ ἐμβατεύων τὰς καρδίας τῶν τεθλιμμένων καὶ εἰσακούων τῆς ἐκ βάθους συντετριμμένης καὶ κατοδύνου ψυχῆς δεήσεως τῶν ὡς ἐν εἰρκτῇ περιωρισμένων, ἐπειδὴ καὶ ἔνευσεν εἰς τὰς φιλανθρώπους ψυχὰς τῶν πλεόν ἰσχυρῶν μονάρχων τῆς Εὐρώπης νὰ συνέλθωσι θείῳ ζήλῳ ἐν Λαίμπαχ, διὰ νὰ ἀνακαλέσωσι καὶ νὰ βεβαιώσωσι τὰ δικαιώματα ὅλων τῶν ἐθνῶν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ τόπος ἡμῶν ἤδη χηρεῖται ἡγεμόνος Ρωμαίου (τῆς ὁποίας χηρείας εἶθε νὰ ἀξιωθῇ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα !) ὥστε κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον τύχη ἀγαθῇ τὸ μεσότειχον τοῦ φραγμοῦ διαλέλυται καὶ ἡμεῖς δυνάμεθα ἐγκαίρως καὶ ἐλευθέρως νὰ φωνάζωμεν εἰς ἀκοὰς φιλανθρώπους καὶ φιλοδικαίους, αἰτούμενοι τὰ εἰκαία ἡμῶν. Παρακαλοῦμεν γονυπετῶς καὶ ἐνθέρμως σακρύοντες, ὃ μέγιστε μονάρχα τοῦ βορρᾶ καὶ ἀήττητε αὐτοκράτορ πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, ἐπίβλεψον ὁμματι φιλανθρώπῳ καὶ εἰς τὴν ἀθλίαν ἡμῶν πατρίδα ! Λυπήθητι τὴν ἐν αὐτῇ ἀνθρωπότητα πάσχουσιν τὰ καιριώτατα ! Ἀνακάλεσον ἐκ τῆς δουλείας τὸ ἔθνος ἡμῶν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐλεύθερον καὶ αὐτόνομον ! Τὸν σὸν κραταῖον βραχίονα ἐγνωρίσαμεν πάντοτε ὑπέρμαχον τοῦ ἔθνους μας, πλὴν ἡ πεῖρα μᾶς ἐβεβαίωσεν ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς δὲν μᾶς ὠφελοῦσιν ἀπλαῖ συνθῆκαι, τὰς ὁποίας ἡ τῶν Φαναριωτῶν πολὺπλοκος ραξιοιουργία εὐκόλως τὰς διαλύει, χωρὶς νὰ προσφέρωσιν εἰς αὐτὰς τὸ χρεωστοῦμενον σέβας ὡς ἱεράς. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀποσπασθῇ τὸ δακικὸν ἔδαφος μὲ τὰ φυσικὰ του ὅρια καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ οἰκοῦντας αὐτόχθονας ἀπὸ τῆς δεσποτείας τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους. Δὲν ζητοῦμεν πρᾶγμα ἀπαῖδον τοῦ ὀρθοῦ καὶ δικαίου λόγου, ἀλλὰ ζητοῦμεν ἐκεῖνο ὅπου ὅλα τὰ ἔθνη γνωρίζουσιν εὐλογον καὶ εἰκαίον, καὶ ἡ φύσις ὡς οἰκεῖον τῆς τὸ δέχεται, νὰ ἀποκατασταθῇ δηλαδὴ τὸ ἔθνος ἡμῶν τοῦ λοιποῦ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἔθνος παντελεύθερον, αὐτοδέσποτον, αὐτόνομον καὶ προσηλωμένον εἰς μόνην τὴν προστασίαν τῆς σῆς μεγαλειότητος τοῦ ὀρθοδόξου, φιλανθρώπου καὶ δικαιοτάτου μονάρχου πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ πατρίς ἡμῶν μὲ ὅλα τὰ φυσικὰ αὐτῆς ὅρια ἀπὸ τῶν Καρπαθίων ὁρῶν καὶ μέχρι τοῦ ἡμίσεως τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως, ἀπαλλαττομένων ὅλων τῶν παραλίων τοῦ Δουνάβεως μερῶν, ὅσα ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν κατεπατήθησαν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν σερχατλήδων, ἐπειδὴ καὶ ὅλη ἐκείνη ἡ γῆ, εἶναι γῆ εἰκαία τῆς Δακίας, ὅπου ὑπάρχουσιν ὑποστατικὰ μοναστηριακὰ καὶ ἀρχοντικά, κατὰ τὰ χρυσόβουλλα καὶ ἄλλα δοκουμένα ὅπου σώζονται εἰς χεῖρας μας, καὶ ἡ τυραννικὴ βία μᾶς τὰ ἀφῆρπασε. Ζητοῦμεν νὰ διοικώμεθα εἰς τὸ ἐξῆς κατὰ τοὺς νόμους καὶ ἔθιμα ἡμῶν εἰς ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς δακικῆς γῆς, διηρημένης εἰς Μικρὰν καὶ Μεγάλην Βλαχίαν, ἔχοντες ἀρχηγὸν ὁμογενῆ καὶ ὑποκείμενον τοῖς τοπικοῖς νόμοις κατ' ἐκλογὴν τοῦ ἔθνους, καὶ τοπικὸν στρατὸν διὰ νὰ ἀντιπαρατάττεται καὶ νὰ ἀποκρούῃ κάθε πλεονεκτικὸν τρόπον ὅπου ἀλλαχόθεν ἤθελεν ἀποτολμῆσει

νὰ διανοχλήσῃ τὸ ἥσυχον καὶ αὐτοδέσποτον τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἐντὸς τῶν ὁρίων
της καὶ νὰ πειράξῃ μέχρι τριχὸς τὴν ὀλοκληρίαν της. Ὁ Δούναβις νὰ εἶναι ὄριον
ὅλης τῆς Δακίας ἀπαράβατον καὶ φραγμὸς ἀνεπίβατος ἐναντίον τοῦ ὀθωμανικοῦ
κράτους. Καὶ τὸ ἔθνος νὰ ἔχῃ τὰ ἀναγκαῖα κάστρα εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Δουνάβεως
καὶ ἄλλα μέρη, ὡς προπύργια ἐναντίον κάθε ἐνδεχομένης ἀπροσδοκήτου ἐπὶ ρομῆς
καὶ δι' ἀσφάλειαν τῶν τοπικῶν ὁρίων.

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἀναντίρρητα ἐθνικὰ δίκαια ἡμῶν, τὰ ὅποια ἡμεῖς, ὅλον τὸ
πλήρωμα τοῦ δακικοῦ ἔθνους, ζητοῦμεν θερμῶς ἀπὸ τὰ γενναῖα καὶ φιλοδίκαια
φρονήματα τῆς σῆς ἀηττήτου μεγαλειότητος (ὧ φερώνυμε ἀλέξεως ἀνδρῶν
ἀδίκως καταδεδουλωμένων !) νὰ τὰ ἐπικυρώσῃ μὲ τὴν ἱερὰν αὐτοκρατορικὴν
αὐτῆς ὑπογραφὴν, καὶ νὰ τὰ διαυθεντεύῃ ἀείποτε μὲ τὴν ἰσχὺν τῶν ἀκαταμαχῆτων
δπλων της. Ἐπὶ τοῖς λοιποῖς μεγίστοις καὶ ἀξιεπαίνοις κατορθώμασι, τῶν ὁποίων
ὁ κρότος ἀντηχεῖ εἰς τὰς ἀκοὰς ἀπάσης τῆς ἀνθρωπότητος, ἃς προσθήσῃ καὶ τὸ
λαμπρὸν τοῦτο κατόρθωμα, τόσον δίκαιον, ὅσον οἰκεῖον τῇ τε φύ[σ]ει καὶ τῷ
πλαστουργῷ αὐτῆς παντοκράτορι Θεῷ, τὸ ἀνεξάρτητον δηλαδὴ ἡ παντελεύθερον,
αὐτόνομον καὶ αὐτοδέσποτον τοῦ δακικοῦ ἔθνους. Ὁ δὲ πανάγαθος Θεός, ὁ μέγας
προστάτης τοῦ δίκαιου, ἀντικαταπέμψοι τῇ αὐτῆς αὐτοκρατορικῇ μεγαλειότητι
ἄνωθεν τὴν θείαν αὐτοῦ εὐλογίαν, καὶ διατηρήσοι τὸ κράτος αὐτῆς διαιωνίζον
καὶ ὑποτάττον ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.

Ἐκλαμπρότατε, περίβλεπτε καὶ εὐμενέστατε μοι πρίγκιψ !

Κατ' ἐντολὴν καὶ προτροπὴν τῆς αὐτῆς περιβλέπτου ἐκλαμπρότητος, συναν-
τιλαμβανομένης μὲ ἄκρον ζῆλον τοῦ μόνου ἡμῖν ἐφετοῦ, τῆς καλῆς δηλαδὴ συ-
στάσεως καὶ ἀπολυτρώσεως τῆς ἀθλίας ἡμῶν πατρίδος, ἐσχεδιάσται τὸ παρὸν
ἐμπερίκλειστον, καθ' ὅσον τὸ τοῦ ἐμοῦ νοὸς ἄπειρον καὶ ἀμβλὺ ἠδυνήθη νὰ ἐκ-
φρασθῇ. Προσφέρω αὐτὸ μὲ ὅλον τὸ σέβας εἰς τὴν ἐπὶ κρισιν τοῦ ὑψηλοῦ πνεύ-
ματός της, νὰ τὸ μεταρρυθμίσῃ ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ τελειότερον, νὰ τὸ χρωματίσῃ
μὰ τό πολὺπειρόν της, καὶ νὰ τὸ ἐμψυχώσῃ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ κρεῖττον νὰ
ἐξηγηθῇ, καὶ εὐπρόσδεκτον νὰ φανῇ εἰς τὰς φιλανθρώπους ἀκοὰς τοῦ τρισε-
γίστου προστάτου τῆς πατρίδος ἡμῶν. Ἀφοῦ δὲ ἐπιδιορθωθῇ, ἐπανήτω παρὰ
τὸν πέμψαντα ταπεινὸν δοῦλον της, ἐφωδιασμένον μὲ ἔγγραφον ὁδηγίαν καὶ προ-
σταγὴν αὐτῆς περὶ τοῦ πρακτέου, καὶ μὲ βαθύτατον σέβας εἰμὶ τῆς ὑμετέρας περι-
βλέπτου ἐκλαμπρότητος

ταπεινὸς καὶ εὐγνώμων δοῦλος

Γρηγόριος Μπαλιάνος

1821, Ἀπριλίου 10

ἀπὸ Κούμπουλούγγι

[Adresa:] Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ περιβλέπτῳ πρίγκιπι, κυρίῳ μοι κυρίῳ
Ἀλεξάνδρῳ Κωνσταντίνῳ Ὑψηλάντῃ τῷ εὐμενεστάτῳ μοι

προσκυνητῶς.

Prea mărite monarh și nebiruite împărate al tuturor Rusiilor!

.....

Acum de curînd locuitorii Țării Romînești, deznădăjduiți de multele nepilduitele nedreptăți, s-au răscolat mai întîi cei din Oltenia, și luînd de căpetenie pe un Tudor Vladimirescu și înțelegîndu-se și cu ceilalți locuitori ai Țării Romînești, au înaintat și pînă la scaunul de la București, strigînd într-un suflet grozăviile care-i împresoară. Văzînd noi acest strigăt, ne împotrivirăm la început pornirii lor, crezîndu-i simpli revoluționari; apoi știînd că strigătul lor nu țintește la alta decît să scape de tiranie și să se bucure de vechile lor drepturi, îi primirăm ca pe unii cu aceleași simțăminte cu noi și adăugînd la același patriotic imbold și scop al folosinței drepturilor pămîntene.

Este vederat că noi, ticăloșii locuitori pămînteni ai pămîntului dacic, am fost despuiați în fel și chip și căzînd din drepturile pămîntene, în loc de popor liber ajunserăm să ne socotim robi ai robilor Porții Otomane și niște jertfiți de plîns pentru egoismul, ambiția și nesățioasa lăcomie nelegiuită. Țara a fost sleită, stăpînitorii noștri și cei din jurul lor peste măsură s-au fericit, iar fiii acestei țări flămînzesc și umblă goi. Dar prea bunul Dumnezeu, care pătrunde în inimile celor spăimîntați și ascultă rugămîntea din adîncul sufletului zdrobit și plin de durere a celor ținuți ca într-o închisoare, a și făcut semn sufletelor iubitoare de oameni ale celor mai puternici monarhi ai Europei să se adune cu rîvnă dumnezeiască la Laybach, ca să vestească și să asigure drepturile tuturor noroadelor. Și fiindcă țara noastră acum e văduvită de domn grec (de care văduvie de s-ar învrednici în veci!), încît din fericire în timpul de față zidul despărțitor al barierii s-a prăbușit și noi putem la timp și slobod să strigăm la urechile iubitoare de oameni și de dreptate, cerînd drepturile noastre, ne rugăm în genunchi și cu lacrimi stăruitoare, o, prea mărite monarh al nordului și nebiruite împărate al tuturor Rusiilor, întoarce-ți privirea cu ochi iubitor de oameni și la ticăloasa noastră patrie! Înduioșează-te și de omenirea dintr-însa care suferă cele mai mari rele! Scoate din robie poporul nostru la vechea libertate și autonomie! Brațul tău puternic l-am cunoscut totdeauna protector al poporului nostru, dar experiența noastră ne-a asigurat că pe viitor nu ne vor folosi simplele tratate, pe care fanarioții, cu ițele lor încurcate ușor le desfac și nu poartă acestor tratate cîntecul cuvenit ca pentru cele sfinte. E neapărată nevoie să se smulgă pămîntul dacic, cu hotarele sale naturale și cu pămîntenii care locuiesc într-însul, din stăpînirea puterii otomane. Nu cerem lucru nepotrivit cu dreapta rațiune, ci cerem ceea ce toate popoarele cunosc ca rațional și drept și natura primește ca ceva firesc, să se refacă adecă poporul nostru de acum

Înainte pentru totdeauna ca popor cu totul liber, suveran, autonom și legat de singura protecție a maiestății voastre, monarh ortodox, filantrop și prea drept al tuturor Rusilor. Să se libereze patria noastră cu toate hotarele ei naturale, de la munții Carpați și pînă la jumătatea fluviului Dunărea, liberîndu-se toate părțile riverane ale Dunării, cîte din timp în timp au fost încălcate de sarhaturile turcești, deoarece tot acel pămînt e pămînt drept al Daciei, unde sînt moșii mănăstirești și boierești, care după hrisoave și alte documente sînt în mîinile noastre și tiranica silă ni le-a furat. Cerem să ne cîrmuim pe viitor după legile și obiceiurile noastre, pe toată întinderea pămîntului dacic, împărțit în Oltenia și Muntenia, avînd domn de același neam și supus legilor pămîntene după alegerea poporului; și oaste pămînteană, ca să se împotrivească și să respingă orice încercare lacomă care din altă parte ar îndrăzni să tulbure liniștea și suveranitatea acestei provincii între hotarele ei și să atingă un fir de păr din integritatea ei. Dunărea să fie hotar de netrecut al întregii Dacii și barieră de nepătruns împotriva puterii otomane. Și poporul să aibă cetățile trebuincioase pe țărmurile Dunărei și în alte părți, ca bastioane împotriva oricărei eventuale năvăliri neașteptate și pentru siguranța hotarelor.

Acestea sînt drepturile noastre naționale de netăgăduit pe care noi, toată mulțimea poporului dacic, le cerem stăruitor de la nobilele și iubitoarele de dreptate simțăminte ale maiestății voastre nebiruite (o, purtător de nume semnificativ al ajutorării bărbaților pe nedrept aduși la robie), ca să le întărească cu sfînta împăratească semnătură și să le apere întotdeauna cu puterea armelor sale nebiruite. La celelalte prea mari și lăudabile izbînzii, al căror vuiet răsună în auzul întregii omeniri, să adaugi și această strălucită faptă mare, pe atît de dreaptă, pe cît de proprie naturii și creatorului ei, atotțiitorului dumnezeu, adecă neatîrnarea, libertatea deplină, autonomia și suveranitatea poporului dacic. Iar prea bunul dumnezeu și protectorul cel mare al dreptății să trimită de sus maiestății voastre împăratești dumnezeiasca lui binecuvîntare și să păstreze puterea voastră în veci și supunînd sub picioarele voastre pe orice protivnic și vrăjmaș.

Prea strălucite, ilustre și mie prea binevoitorule principe! După porunca și îndemnul ilustrei voastre străluciri, venind cu rîvna cea mai mare în ajutorul singurei noastre dorinți, adecă a bunei întocmiri și mîntuirii nenorocitei noastre patrii, s-a făcut ciorna de față, pe cît neștiința și slăbiciunea minții mele au putut să se exprime. O înfățișez cu tot respectul criticii înaltului dumitale spirit, ca să o prefaci cît mai bine și mai desăvîrșit, să o colorezi cu multa dumitale experiență și să o însuflețești atîta, încît să fie mai bine lămurită și bine primită și să pară mai plăcută auzului filantropului protector

de trei ori cel mai mare al patriei noastre. Și după ce va fi îndreptată să vie înapoi la plecatul dumitale rob, prevăzută cu îndrumarea înscris și cu porunca dumitale în privința a ceea ce este de făcut. Și cu cel mai adânc respect sînt al strălucirii voastre ilustre smerit și recunoscător rob.

Grigorie Băleanu

din Cîmpulung

1821, aprilie 10¹

[Adresa:] Prea strălucitului și ilustrului principe, domnului domn Alexandru Constantin Ipsilanti mie prea binevoitor, cu închinăciune.

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 124—127 v. Text grec.

33

11 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu răspunde marelui vistier că a luat cunoștință de intrarea turcilor în țară și îi cere să dispună ca satele de pe marginea Dunării să fie mutate în interiorul țării.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitale.

Am cetit pitacile ce mi s-au trimis de către dumneatali ², care, precum mi se poruncește, iată le și trimisei înapoi, urmînd și cu plecat răspuns asupra aceștii vestiri că noi avem la Zimnița pe chir Pancu ³, om vrednic și cu feciori îndăstui, precum și la Ruși de Vede pe sluger Dimitrie Borăscu asemenea, de la carii nu am primit acest fel de vestire.

Cînd de la numiți ne vom adevveri, atunci vom pune în orînduială după cum vremea ne va povățui și trebuința va cere.

Dar cu toate acestea mă rog ca dumneatali să trimiți porunci pe la toate isprăvnicaturile pentru satele ce sînt pe margine, ca să le arădice cu toate ale lor, trăgîndu-le cale dăpărtată de 20 ceasuri de margine, unde să le așeză bine și la loc larg, ca să aibă a-și pune sămănăturile și a-și face celelante agoniseli, întru care să-i și îndemneze cu tot dinadinsul.

Aceasta, și de este adevărată și de nu vestirea, bine este să se urmeze.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

1821, aprilie 11

¹ Există un alt memoriu al boierilor scris din București în aprilie, fără precizarea zilei, prin care se cerea ajutor pentru a curăți țara de „monștrii turbați” (Acad. R.P.R., ms. rom. 1220, f. 40 v.—41. Text grec.).

² Este vorba de înștiințarea unor boiernași din Ruși de Vede cu privire la incursiunea turcilor în oraș în noaptea paștilor și de raportul ispravnicului de Teleorman, Marin Butculescu, în aceeași chestiune (E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 112—114).

³ Pancu Hagi Hristu a fost însărcinat de Eterie cu organizarea trecerii eteriștilor peste Dunăre (E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 66—70).

Pentru mai multe este trebuință să vorbim prin grai. Te rog să iai ostenală după prânzi pînă aici.

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 114—115.

34

11 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu intervine pe lîngă marele vistier pentru ușurarea clăcii satelor din plaiul Dîmbovița, precum și a dărilor țiganilor domnești și ale masalagiilor.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Dintr-aceste trei alăturate jălbi să va da dumitali curată pliroforie, pentru care și mă rog dumitali a binevoi însă satilor din plaiu Dămbovița să să poruncească: vătăfii pentru clacă a nu-i supăra mai mult decît cîte parale zece de casă, iar vornicia să stea deocamdată pînă ce va veni vremea cînd iarăși după vechiu obicei să urmeze, iar nu cu a-i supăra mai mult.

Țiganii domnești să dobîndească oareșcare ușurare și mîngiere a cunoaște și iei silința întru care ne aflăm spre îndreptarea supă[ră]rilor celor peste putere și a avea tragere de inimă întru răspunderea celorlante cîștiuri.

Masalagii asemenea să-și cîștige oareșcare mîngiere și îndăstulare dreptății lor și fiindcă ne este și nooă aici trebuință de păcură, atît pentru unsul roatelor tunurilor și căruțelor celorlante, cît și pentru a avea și aici să aprindem masalale la vreme, cînd trebuința va cere a lumina strejuirea ce să face, mă rog să ni trimită o bute de păcură și doi masalagii cu 4 masalale.

Pentru rămășăța dăjdii trecute satelor s-au arătat prin grai de aici atît trebuința ce urmează cum și datorii ce o are a o răspunde¹.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă.

Theodor

1821, aprilie 11

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 115—116.

35

11 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună aprovizionarea trupelor cu pastramă în loc de carne proaspătă de vacă.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Pentru madeaoa cîrării în tot chipul socotindu-mă și gîndindu-mă de a găsi vreun mijloc ca și ostași să rămîie mulțămîți și țara să nu simță greutate

¹ Vezi proclamația din [20 martie] adresată locuitorilor din județe.

și povară multă, mai virtos că acum sînt vacile cu totu slabe și nu aduc spor ci numai capete multe să taie, am găsit aceasta ca să împlinim trebuința cu păstramă, carne. După plînsul ce am luat, am înțeles că să poate cum-păra cu zece parale oca, s-ar putea economisi și mai cu prelungire plata.

Nu știu de să va găsi cu cale, și de către dumneata aceasta. De să va găsi cu cale, mă rog să iai vorbă și cu prea sfinția sa părintele mitropolit și să să puie în lucrare, adică să să cheme neguțători capanlii și să să îndatoreze a aduce o sută de mii oca păstramă, dîndu-li-să răvașu țării pentru plată cu vreun soroc. Căci nici să poate strica, este și mîncare gata, de nu cere nici un fel de cheltuială, nici lemne. Iar vacile să să împlinească prin cellant mijoc, ca cu bani lor să să plătească pastrama. Ci să am cîstit răspunsu dumitali.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă.

Theodor

1821, aprilie 11

E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 116—117.

36

12 aprilie 1821

Arz către pașa de Giurgiu pentru trimiterea unui reprezentant turc care să asculte plîngerile norodului.

Anul 1821, aprilie 12

Arzul lăcuitorilor prințipatului, ce s-au trimis la pașa de la Giurgiovul. Prea înaltule și milostivule pașa, efendin al Giurgiovului!

Rîvna, credința și supunerea noastră și a strămoșilor noștri către prea puternica, milostiva și a noastră hrănitoare împărăție au fost, este și va fi în toată vremea cunoscută și mărturisită.

Dar, fiindcă acum s-au ivit mulțime de norod într-atît pătimaș de jafurile și nedreptățile ce au cercat, încît au ajuns la cea din urmă dăjnădăjduire și voiește a-și arăta plîngerile și tînguirile sale prea puternicei împărății și a-și dobîndi milă și dreptate de la milostivirea împărății prin mijlocirea înălțimii tale, cunoscînd fireasca bunătate și adîncă înțelepciunea înălțimii tale, ce ai arătat către țară într-aceste răzvrătiri, ne rugăm cu umilință să te milostivești de a ni să trimită fără zăbavă un efendi din cei mai de aproape credincioși și iscușiți ai înălțimii tale, carele să știe ori grecește sau rumînește, de va fi prin putință, iar de nu, să știe și numai turcește, spre a da ascultare plîngerilor și dreptăților ce cere acest ticălos și năpăstuit norod credincios și supus prea puternicei împărății. Care plîngeri, ascultîndu-se de

către acel efendi, să facă tacir către înălțimea ta, ca înălțimea ta să mijlocești cu milostivire către prea puternica împărăție pentru el.¹

Întocmai după cea scrisă în condica domnească din cele priimate de la logofeția dreptății supt no. 93, la fila 197.

Șeful secșii al 3-lea, paharnicu Iord[ache] Crețeanu.

Acad. R. P.R., ms. rom. 323, f. 248. Copie rom. cont. Arh. St. Buc., Condica domnească 93, f. 197 v. Publicat de C. D. Aricescu, *Acte justificative* . . . , p. 139; și de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, f. 79—80; *Hurmuzaki*, X, p. 565.

A N E X A 1

la documentul nr. 36

Către tine, cel ce lăcuiești în București, prea cinstitele mitropolit și episcopi și ceilalți boieri.

Vă întrebăm de sănătate și vă facem de știre că am primit scrisoarea voastră cea coprinzătoare că, precum ați văzut de la părinți și știți, așa și voi în supunere aflându-vă, fiindcă v-ați dejnădăjduit văzînd neamul rumînesc căzut în nedreptăți și în jafuri, de aceea [prin] rugăciunile voastre cereți să să facă arătat înaltului devlet și ne-ați scris ca să mijlocim spre a să trage asupra voastră împărăteasca musadea și vă rugați ca să vi să trimiță un efendi, spre a arăta plîngerile voastre. Întru adevăr, a vi să face musadea la cererea voastră cu cuviință este (sau este a înțelegeri) și omul acesta, care are a să trimită ca să ia bună pliroforie pentru stare și după ce să va face cunoscut că aveți nescai dreptăți în pricina voastră a le arăta devletului este datorie a vecinătății, însă precum scriți în magzarul vostru, făr' de a lua chipul și drumul strămoșilor voștri și făr' de a vă găsi în vreun lucru care să fie împotrivă voinții devletului și făr' de a călca nicidecum pre săracă raia și pre cinstiții locuitori și să popriți pre aceia care hrănesc și despoaie pre săraci și satele rumînești și ca să rămie în calea supunerii în care să află, ca să nu iasă dintr-însa. Spre aceasta unii pre alții vă invitați, iar pre cei ce s-au adunat acum apostati, zorbale și vrejmași și turburători, atît în București cît și împrejur, să-i ocoliți și să-i călcați și pre cei ce s-au speriat și s-au înfricoșat din raiele, în tot chipul dîndu-le esnighet și ocrotire, pre toți aceștia să-i mîngieți și să-i odihniți și să-i adăpostiți. Atuncea și regia voastră dăn partea mea va fi primită și toată cererea să va asculta, cerutul efendi trimițîndu-să către voi, carele după ce să va încredința bine, întocmai după cererea voastră veți [avea] spre ajutoru-vă tot isneghetul și

¹ Arzul a fost întocmit în urma sfatului dat lui Tudor Vladimirescu de căminarul Alecu Aslanoglu, venit la Cotroceni de la Giurgiu, ca trimis al caimacamilor domnești. Arzul a fost trimis prin același Al. Aslanoglu (*Hurmuzaki*, XX, p. 609), în ziua de 12 aprilie, însoțit de două agale cu care a venit de la Giurgiu (E. Virtosu, 1821. *Date* . . . , p. 75).

merhametul, și mijlocire și cererile voastre să vor face arătate, și pentru dînsile ne vom ruga și în cea mai după urmă precum mai sus vă scriem.

Mijlocirea noastră intrînd în urechile voastre, de vă veți porni într-acest chip rugăciunea și regioa voastră, spre a vi să face în tot chipul musadea, nu tăgăduim și, spre a mijloci noi către înaltul devlet, nu să va face lenevire și trecere cu vedere. Așa dară știind, după aceea știință această scrisoare a noastră către voi s-au făcut.

Acad. R.P.R., pach. DCCCVII (fost ms. rom. 1065), f. 100. Copie rom. Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 120—121.

ANEXA 2

la documentul nr. 36

[Aprilie 1821]

Primind înaltă scrisoarea mării tale, poruncitoare noao, cu mare cinste am sărutat-o, cerînd de la dumnezeu adăogare zilelor prea strălucitului și prea puternicului nostru împărat și lungire de zile și de norocire înălțimii tale! Slugile înălțimii tale încă de la strămoși fiind hrăniți cu milile prea înaltului devlet, obștescului făcători de bine, și de-a pururea gata a săvîrși prea înaltele porunci, puind toată silința și osîrdia spre cele plăcute, și atît noi cît și toți săracii raele ce să află în Țara Romînescă, împărătescul cheler, nici odinioară din calea supunerii nu ne-am abătut. Așa fiind, noi, robi plecați ai înaltului devlet, nu sîntem la îndoială că atît înaltul devlet, cît și prea strălucitele regealuri voiesc să ne bucurăm totdeauna de dreptățile noastre, cîte prea puternica sa mărire noao ni le-au întărit. Cu toate că și mai în trecutele zile, prin mahzar al nostru, în scurt am arătat cea desăvîrșită ticăloșie întru carea le-au adus domnii cei orînduiți, haini fiind și chiar Înaltei Porți și vînzători aceștii țări, iară îndrăznim să le arătăm înălțimii tale, fierbinte rugîndu-ne ca prin tacir să o faci cunoscut către prea Înalta Poartă, cu acest chip și să mijlocești a o porni spre milostivire către noi.

Fieșcare domn nou, în venirea sa, mîngie pre toată raiaoa ce lăcuiește într-acest împărătesc cheler, cu cetirea împărătescului hatișerif, și auzind dova-lele noastre ale tuturor, cele pentru vecinica neclătire a înaltului devlet, în loc să ne ocrotească cu dobîndirea dreptăților noastre, el ne lasă lipsiți, și ca lipitoarea suge sîngele săracilor raele și după ce ne aduce în desăvîrșită ticăloșie și golătate, hainul și nemulțămitorul, fuge.

Țara Romînească de cînd s-au supus Înaltei Porți, arătatu-s-au vreodinoară vreunul din raele hain împărăției? Iar din domni cunoaște ca adevărat împărăteasca sa mărire pre haini, ale căror necuviincioase și chiar împotriva prea Înaltei Porți herecheturi ne-au făcut ca să nu mai avem către dînșii credință, nici ca să cerem prin mijlocirea lor dreptățile noastre de la prea Înalta Poartă, a noastră milostivă hrănitoare.

De aceea și am îndrăznit mai în trecutele zile să cerem un credincios și sozagnar-efendi, om al înălțimii tale, căruia să încredințăm plingerile noastre și prin carele să ne rugăm înălțimii tale ca să binevoiești a mijloci către prea Înalta Poartă pentru mîntuirea și odihna noastră, a căruia om venire așteptîndu-o, am aflat că din părțile Nicopoli și Cule, ieșind cîțiva din eschiale, au despoiat și au omorît pă mulți din săracile raiale a Țării Rumînești, siluind și multe fecioare înlăuntrul bisericilor noastre, lucru cu totul necuviincios și împotriva prea înaltei porunci, în vreme ce nimeni dintr-această raia n-au îndrăznit să arate cea mai mică împotrivire, ci ca niște credincioși și supuși au suferit această răutate și cruzime nesuferită.

De acest lucru, cu totu împotriva voinții înălțimii tale, încredințîndu-te înălțimea ta, ne rugăm ca să scrii către luminații pașale după la împărăteștile serhaturi, ca să facă zapt și să poprească pă acest feliu de eschiale de a mai trece în pămîntul Țării Rumînești și de a mai pricinui acestui dumnezăesc ecmanet pă lingă alte ticăloșii și aceste răutăți. Și, dînd ascultare la cele scrise într-acest al nostru arzuhal și la cele ce s-au făcut havale a le arăta prin grai cei trimiși oamenii înălțimii tale, să te milostivești asupra stării noastre și să trimiți cu un ceas mai nainte omul înălțimii tale cel cerut, ca să mîngîie raiaoa carea, avînd buna nădejde că i să va asculta rugăciunea să va întoarce fieșcare întru ale sale. Căci într-alt chip, cu neputință este să să odihnească, cu toate că noi destul i-am povățuit și-i povățuim în toate zilele, dar nimenea ru ne ascultă. Și acest mehtup l-am cetit în auzul tuturor, carii strigă cerînd omul înălțimii tale ce zicem, căci mai mult sînt bucuroși să sufere sabie împărătească, decît cele ce au suferit pînă acum de la hainii împărăției, încredințați fiind că prea milostivul împărat nu va ierta să jărtfească un norod credincios și nevinovat ca să mulțumească lăcomia hainilor și nemulțumitorilor, ale căroră rele cugetări și pornire vrăjmășască și acum de curînd luminat s-au dovedit!

Acad. R.P.R., pach. DCCCIV (fost ms. rom. 1062), f. 122, 136. Ciornă. Publicat de E. Virtosu, 1821. *Date* . . . , p. 96—98.

37

12 aprilie 1821

Divanul Moldovei laudă pe banul Ioan Miclescu pentru că a liniștit pe locuitorii din ținutul Vaslui și i-a făcut să-și lucreze pămîntul.

Boierii divanului Moldavii cătră cinstitu dumnealui banul Ioan Miclescu, S-au primit scrisoarea dumatăle din 8 aceștii luni. S-au înțalesc cu pătrundere toate cele cuprinsă asupra lucrărilor dumatăle întru liniștirea lăcuitorilor celor tulburați de întîmplările de față și întru silința dată la lucrarea pămîntului.

Și lăudăm rîvna și sîrguința dumitali, mai cu dinadinsul pentru că să vede de la sate cugetarea și simțirea ce patrioticească, fără de alte îndemnuri.

Urmează dar ca și de acum îndoit să mergi, să nu te odihnești, pînă nu vei vedea cvartalul încredințat dumitale în liniștea cea cu temei și sfîrșitul arăturilor cu [mai] multă sporire decît în alți ani, a tot lăcuiitorul, întru încredințare că prin această datornică săvîrșire dovedind simțire ce de adevărat patriot [te] vei învrednici și răsplătirilor celor cuviincioasă unui asămine jărtviri.

Veniamin mitropolit
Balș logofăt, Suțul vistier [?]
Const. Canta vistier,.....¹¹

1821, aprilie 12

[Adresa:] Boierii divanului Moldaviei către cinstit dumnealui banul Ioan Miclescul. Vaslui.

Acad. R.P.R., doc. DCXXI/202. Orig. rom., cu pecete mică în ceară roșie, cu numele I. (sau G.) Drăghici, cu o copie modernă în cerneală roșie.

38

13 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dea dispoziții ispravnicilor de județe să așeze pe locuitorii ce se refugiază de la Dunăre pe locuri arabile și bune pentru pășunat.

Prea cinstit dumitali vel vistier.

Multe din sate au venit, jăluindu-să pentru băjăniile ce au poposit pe la dinșii, că le fac multe supărări la arături și fînețe, călcîndu-le cu carăle și vitile, cum și la păduri, braniști și la altile.

La aceasta urmează ca să avem mare îngrijire, ca de un lucru întru care reazămă hrana oamenilor, făr' dă care sînt periți cu totu.

Pentru de a nu cădea în ticăloșie, de aceia mă rog dumitali ca să să poruncească la toate județile, unde să vor fi întins băjăni, ca să iasă într-adins unu din dumnealor boieri ispravnici a le rădica, de a nu aduce supărare bucatelor șazătorilor și, făcînd socoteală cu tacmin de 24 ceasuri depărtare de Dunăre, să-i așeze la locuri largi și să le dea locuri și pentru pășunea vitelor și pentru arături, întru care să-i și îndemneze a să apuca de munca pămîntului. Asemenea să îngrijească dumnealor ispravnicii judeților și pentru satele județului dumnealor, ca să rădice satele toate cu apropiere de margine iarăș cu mijlocu de sus și să le așeză cum să zice mai sus. Și să am cinstit

¹ Iscălituri indescifrabile.

răspunsul dumitali. Dar acestea, trebuință fiind a să pune în lucrare în grab, mă rog să nu să zăbovească.

Și cu plecăciune sint al dumitali prea plecată slugă

Theodor
[1821], aprilie 13

Dar prea grabnică trebuință este ca satile ce nu să vor fi tras să să tragă în grab.

E. Virtosu, Tudor Vladimirescu. Glose . . . , p. 117—118.

39

13 aprilie 1821

Marele vistier cere ispravnicilor de Buzău să-i trimită vești despre situația din județ.

De la vistierie către dumnealor boierii ispravnici sud Buzău.

Vreme este de cînd de acolo de la dumneavoastră nu s-au văzut nici o scrisoare aici ca să știm ce să face și ce să urmează pe acolo. De aceea iată să trimită acest într-adins lipcan cu care numaidecît să-mi înștiințați dumneavoastră curat cum vă aflați acolo, ce urmare să face, precum asemenea și ce știință aveți despre partea mărginii și ce să face și să urmează în Moldova, căci trebuie să avem toată știința, ca să știm și noi.

Vel vistier

1821, april 13

De la vistierie către dumnealor boierii ispravnici ot sud Buzău.

Acad. R.P.R.. doc. CL/56. Orig. rom., cu pecete mare în ceară roșie.

40

13/25 aprilie 1821

Raport de la Constantinopol asupra ecoului evenimentelor din Țara Românească și măsurilor preconizate de Poartă.

13/25 'Απριλίου 1821

Ἀνωνόμου πρὸς ἀνώνυμον ἐπιστολὴ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως.

Δὲν εἶναι σφάλμα μου ὅπου δὲν σᾶς ἔγραψα, ἐπειδὴ διεδόθη λόγος πὼς καθ' ὅδον θεὸς νὰ ξεγυμνῶνουν κουρριέρηδες, τὸ ὅποῖον μὲ τὸ νὰ ἔφερε ταραχὴν, τὸ ἡρνήθη ἡ Πόρτα καὶ ἐμήνυσε μάλιστα ὅτι αἱ πόσται τῶν ἄλλων δὲν ἔχουν τί νὰ ὑποπτευθοῦν. Ὅθεν ἰδοῦ ὅπου σᾶς γράφω ἄφοβα αὐτὸ τὸ χόβι.

Τὸ δεβλέτι εἶναι τεθλιμμένον διὰ τὰ ἀνέλπιστα κακὰ ὅπου τρέχουν καὶ ὅσοι ριτζάληδες ἦτον πρὸ ὀλίγου εἰς μασλαχάτι, καὶ ὅσοι εἶναι τώρα, τρέμουν, ἐπεὶ ἡ ὁ βασιλεὺς εἶναι τόσον θυμωμένος, ὅπου κανέννας ἐν ἡμπορεῖ νὰ τὸν ὀμιλήσῃ, καὶ ρίχνει τὸ βάρος εἰς αὐτοὺς ὅπου ἀπέβλεπον εἰς τὰ πάθη καὶ ἰντερέσα τους, καὶ ἐν οἰκονόμησαν καλὰ τὰ πράγματα καὶ τοὺς σκοποὺς του. Ὁ θυμὸς τοῦ αὐξάνει μάλιστα ὅπου πολλὰ καταχρήσεις ἔγιναν γνωσταὶ εἰς τὴν ρωσσικὴν πρεσβείαν, ἡ ὁποία φωνάζει διὰ τὰς ζημίας τῶν τόπων, λέγοντας ὅτι μὲ πολλὰς θυσίας χρόνων καὶ αἱμάτων τοὺς διαφθεντεύει ἡ αὐλή του. Οἱ ριτζάληδες καταγίνονται νὰ ρίψουν τὰ σφάλματα εἰς τοὺς αὐθέντας καὶ τὸ περισσότερον εἰς τοὺς μογιαρῆδες, ὅπου ἐνωμένοι, ἐν ἄφῃσαν τρόπους νὰ μὴν ἐφεύρουν διὰ νὰ αἰσχροκερδήσουν, καὶ ἀπ' αὐτὰ ἐγεννήθησαν εἰς τὸν λαὸν ἡ τόση δυσαρέσκεια καὶ ἀποστασία. Λέγουν μάλιστα ὅτι ἂν ἐν ἔφερναν τοὺς πτωχοὺς συμπατριώτας των εἰς τόσῃν ἀπελπισίαν, ποτὲ ἓνας μηδαμινὸς Βλαδιμηρέσκος ἐν ἡμποροῦσε διὰ μιᾶς νὰ κινήσῃ τὸν λαὸν εἰς ἀποστασίαν. Ἀναμεταξὺ τῶν ριτζάληδων κάθε ἡμέραν σχεδὸν γίνονται μουσαβερέδες, καὶ συμπαρευρίζονται πάντα καὶ οἱ δύο καζασκέρηδες. Κοντὰ εἰς ἄλλα πολλὰ ἔμαθα ἀπὸ τὸν μουχουρδάρην τοῦ προστάτου μου ^(α), ὅτι σχεδιάζουν τρόπους πῶς νὰ ἐκλείψῃ εἰς τὸ ἐξῆς κάθε πρόφασιν καταχρήσεως. Οἱ περισσότεροι ἔδωκαν γνώμην ἂν μείνουν καθὼς ἦτον οἱ τόποι, νὰ βιάζον τοὺς αὐθέντας νὰ ἀφήνουν ἐδῶ ἐνέχυρον ὅλην τὴν κατάστασίν των, καὶ ἓνα δὺο τῶν παιδιῶν τους, ἢ ἂν ἐν ἔχουν παιδί, τὴν δόμναν, ὥστε ὅπου ὅ, τι ἀκολουθήσῃ, νὰ ἀποκρίνωνται μέχρι ζωῆς. Εἰς ἐκ τοὺς αὐθέντας νὰ δώσουν δύναμιν καὶ πληρεξουσιότητα, διὰ νὰ μεταχειρίζωνται μὲ αὐστηρότητα τοὺς ἀπειθεῖς ἄρχοντας. Οἱ αὐθένται νὰ εἶναι ὑπόχρεοι νὰ παρατηροῦν μέχρι τριχὸς τὰ τρακτάτα καὶ νὰ ὑπερασπίζωνται τὸν λαόν. Νὰ παίρνουν καὶ οἱ αὐθένται κάθε ἀσφάλειαν ἀπὸ ὅσους ἄρχοντας μεταχειρίζονται εἰς τὸ μασλαχάτι τοῦ τόπου, νὰ περιμαζώνουν αὐτοὺς καὶ νὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ παιδεύουν καὶ νὰ πωλοῦν τὴν κατάστασίν των εἰς μεζάτι, διὰ νὰ πληρώνουν κάθε ἀδικίαν καὶ ἀρπαγὴν ὅπου ἤθελαν κάμει, καὶ ἔτσι νὰ μὴν ἡμποροῦν νὰ πάρουν ὀβολὸν περισσότερον ἀπὸ τὸ διατεταγμένον. Αἱ ἀναφοραὶ των ὅπου ἐν ἀποβλέπουν εἰς τὸν κοινὸν λαόν, νὰ εἶναι ἄκυροι. Καὶ πάλιν ὅτι ἀναφορὰ γίνῃ, νὰ τὴν στείλῃ ὁ αὐθέντης ἐδῶ, καὶ νὰ στείλῃ καὶ κόπιαν ὁ κόνσουλας εἰς τὸν ἐλτζήν, διὰ νὰ τρατάρεται πρῶτα ἐδῶ καὶ νὰ αποφασίζεται. Ὁ μητροπολίτης καὶ οἱ ἐπίσκοποι νὰ διδάσκουν τὸν λαὸν τὴν εὐπείθειαν καὶ ὡς κεφαλὴ τοῦ ἔθνους των νὰ χρεωστοῦν νὰ ἀναφέρουν πρὸς τὸν αὐθέντην κάθε ἐπιβουλὴν καὶ ἰντριγα, εἰδεμὴ ὁ αὐθέντης μὲ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ σφάλματός των νὰ τοὺς ἐξώνῃ. Φρονοῦν ὅτι ἡ Ρωσσία ἐν θέλει ἀντισταθῇ εἰς αὐτά, αὖ ἐπεὶ ἡ ἀλλέως τὰ τρακτάτα ἐν βασιτοῦνται καὶ βῶν ἐν ἡμπορεῖ νὰ διαφθεντεύῃ τὴν ἀρχοντολογίαν. Μάλιστα ὅπου διὰ τῶν καϊμακάμηδων ἰδεάσθη τὸ δεβλέτι, ὅτι οἱ ἄρχοντες ἔχουν πολλὰ δυσαρεστημένους τοὺς Ρώσσους διὰ διάφορες ἰντριγκες, ὅπου ἐν ἡμπόρεσα νὰ μάθω. Ὁ Βιδὶν μουχαφίζης καὶ ὁ Ἀδὰ μουχαφίζης ἔγραψαν πάρα πολλὰ κατὰ τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ἀρχόντων, ὀνομάζοντές τους ντερε-

(α) Τοῦ Χαλὲτ Ἐφέντη.

μπέγηδες και χαϊνήδες και δικαιολογούν τὰ ὅσα ἐφάνέρωσεν ὁ Βλαδιμηρέσκος ὡς ἀληθέστατα, λέγοντες ὅτι εἰς αὐτοὺς χρειάζεται κιλίτζι, κιλίτζι. Οἱ ριτζάληδες εἰς αὐτὸν τὸν πλάνον κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται, ἔχουν ἀκόμη και ἄλλους κλάδους, στοχαζόμενοι μὲ τοῦτο νὰ δείξουν εἰς τὸν βασιλέα τὴν φιλοδικαιοσύνην τους και τὴν ἀθωότητά τους εἰς τοὺς Ρώσους, ἐπειδὴ τρέμουν νὰ μὴν τοὺς ὀνομάσουν αἰτίους εἰς τὰς ἀρπαγὰς τοῦ τόπου. Ὡς τόσον ἡ ἀναρχία ὅπου τρέχει εἰς τοὺς τόπους, και μάλιστα εἰς τὴν Βλαχίαν, τοὺς κατασυχύζει, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν πρόχειρα στρατεύματα νὰ προφθάσουν, και ἀπὸ ὅπου ἐδιορίσθησαν, μήτε σωστὰ ἔμπορουν νὰ ἔλθουν, μήτε ὀγλήγορα, και βλέπουν μὲ πολλὴν λύπην πῶς δίδουν καιρὸν εἰς τοὺς ἀποστάτας νὰ δυναμώνονται. Ὑποπεύονται μήπως εἶναι ἀναμεταξὺ και τακτικοὶ σολδάτοι. Μὰ ἂν δὲν εἶναι και τέτοιοι, οἱ Ὑψηλάνται και πολλοὶ ἄλλοι εἶναι πολεμικοὶ και γνωρίζουν τὴν τέχνην, διὰ τοῦτο ἐπιθυμοῦν νὰ τελειώσῃ τὸ κακὸν μὲ καμίαν νεγοτζιατζίνε. Λέγουν ὅτι ἂν πολεμήσουν και ἀποτύχουν, εἶναι ὀλέθριον και ρεζελέτι μεγάλον, μὰ ἂν ἐπιτύχουν, τὰ στρατεύματά των ἀρπάζοντας και σκοτώνοντας ἀθῶους, θὲ νὰ δώσουν τόσας λαβὰς και αἰτίας εἰς τοὺς ὑπερασπιστάς τοῦ τόπου, ὅπου θὰ γεννηθοῦν χειρότερα κακά. Ὁ βασιλεὺς ὁμοως ἐπιμένει και ζητεῖ ὀγλήγορα τὴν διόρθωσιν και δοκιμάζει ἀγῶνα βλέποντας τὰ πράγματα ἀπὸ παντοῦ στενὰ και ὑποπτα. Ἄν τὰ πράγματα ἔλθουν ἐνάντια, ὁ Βλαδιμηρέσκος γλυτώνει καλά, εἰδεμὴ εἶναι ἀπόφασις νὰ κοπῇ εἰς τέσσερα κομμάτια. Τὰ σερχάτια ἐπροστάχθησαν νὰ τὸν οἰκονομοῦν. Ὑπόκεινται εἰς κίνδυνον και οἱ ἄρχοντες και εἶναι εἰς τὸ τὸπ ἀγιζι ὅσοι ἐστάθησαν αἵτιοι νὰ προξενήσουν τοῦ λαοῦ τὴν δυσἀρέσκειαν. Εἶναι ἄθλιος ὁ Καλλιμάχης, αὐὸν διότι δὲν ἤξεύρει ἂν ζήσῃ και βὸν ξιότι λαμβάνει συχνὰς δολεράς ἰνστρουκτιόνας, ὅπου ἂν ἐπιτύχουν τὰ πράγματα, κάκιστον και νὰ τὰς ἐνεργήσῃ και νὰ μὴν τὰς ἐνεργήσῃ. Ὅλοι ἐξῶ εἶναι τεταραγμένοι διὰ τὴν ὑποψίαν τῆς ἀποστασίας τῶν ρεαγιάδων και δὲν ἤξεύρουν τί νὰ ἀποφασίσουν και τί νὰ κάμουν. Ἄν ἴσως δώσουν ἄδειαν νὰ κόψουν τοὺς ρεαγιάδες, τότε θὰ φέρουν εἰς ἀπελπισίαν ὅλους, και γίνεται τὸ πᾶν ἄνω κάτω. Ἄν ἀφήσουν τὸ πρᾶγμα μὲ φοβέρες, ἡ πληγὴ καταντᾷ ἀνίατος. Οἱ καζασκέρηδες ρίχνουν τὰ σφάλματα εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς βεζυράδες, πασάδες, ριτζάλια, ἀγιάνηδες κ.τ.λ. ὅπου καταταρνανοῦντες τὸν λαόν, τὸν ἔφεραν εἰς ἀπελπισίαν. Αὐτοὶ δὲν δίδουν φετβάν διὰ νὰ σκοτώσουν τοὺς ρεαγιάδες ἀκρίτως, αὐὸν ὡς ἐνάντιον τοῦ κορανίου, βὸν ὅτι δίδουν αἰτίαν νὰ ἀνάψῃ ἀπελπισμένος πόλεμος, γὸν χωρὶς ρεαγιάδες, λέγουν, τὸ δεβλέτι δὲν στέκει, και δὸν φοβοῦνται μήπως ἀπὸ αὐτὴν τὴν αἵματοχυσίαν ἔβγουν εἰς τὴν μέσῃν διαφθεντευταὶ ἄλλοι, τὸ ὁποῖον θὲ νὰ ἐπιφέρῃ τὸν ὄλεθρον. Αὐτοὶ ἐπιμένουν νὰ συμβιβασθῇ ὁ Ἀλὴ πασὰς και νὰ παύσῃ ὁ πόλεμος μεταξὺ τῶν ὁμοθρήσκων. Ὁ βασιλεὺς ἐσκύλιασεν εἰς τὴν ἀρχὴν, πλην ἡ ἀνάγκη τὸν ἔκαμε νὰ ἀκούσῃ. Ὅθεν ἔστειλεν δύο φορές ἕως τώρα δύο σημαντικούς τεπτήλι νὰ τὸν ὁμιλήσουν, νὰ τὸν ὑποσχεθοῦν ἀμνηστείαν και ἐξουσίαν ὡς και πρότερα. Αὐτὸς ἀπεκρίθη πῶς τὸ δεβλέτι τὸν ἐβίασε νὰ δώσῃ τὴν εὐναμίν του εἰς τῶν γκιαουράδων τὰ χέρια, και δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ γυρίσῃ, και ἄς ὀψωνται οἱ αἵτιοι, και ὅτι αὐτὸς ἔκαμεν ὄρκον ἡ νὰ ἐκδικηθῇ ἡ νὰ ἀποθάνῃ τιμημένα. Ὁ Χουρσίδ πασὰς ὅπου ἐδιορίσθη κατ' αὐτοῦ, ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται

τὴν ἀδυναμίαν τοῦ καὶ μετὰ τὰ ὑστερινὰ τακτιράτια τοῦ γράφει ὅτι αὐτὸς δὲν εὗρεν τὸν Ἀλὴν ἀδύνατον, καθὼς τοῦ τὸν ἐπαράστησαν, ἀλλὰ πολλὰ δυνατόν, καὶ ὅτι εἰς τὸ κεφάλι δὲν ἐβγαίνει αὐτὴ ἡ δουλειά, μετὰ τὸ νὰ εἶναι εἰς τὸ ποδᾶρι ὅλοι οἱ ραγιαῖδες ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐν ἡμπορεῖ νὰ κυττάξῃ καμίαν δουλειάν. Αὐτὰ ἤκουσα εἰς τοῦ ἐφένδῃ τὸ κονάκι.

Οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ ἀνοησίαν καὶ κακίαν ἐσκότωσαν μερικοὺς ρωμαῖτας, καὶ παρευθὺς τὸ ἔθνος ἐσηκώθηκεν εἰς τὸ ποδᾶρι καὶ ἐπάστρευσαν ὅλους, φωνάζοντες ὅτι φθάνει πλέον, σκυλιά δὲν εἶναι, ἀλλ' ἄνθρωποι, καὶ ὅτι ἡ πίστις τοὺς δὲν εἶναι κατ'ζιβέλικη. Ἄμα ὅπου ἐφθασεν ἡ εἰδησις ἐδῶ, ἔγιναν ὅλοι ἄνω κάτω καὶ ἄρχισαν νὰ φοβερίζουν, ὑβρίζοντες καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς ὅπου δὲν διδάσκουν τὸν ραγιὰν εἰς εὐπείθειαν. Ὁ πεῖζαδὲ Μουρούζης, μέγας δραγομάνος, ἡναγκάσθη νὰ διαφθεντεύσῃ τοὺς ἐκκλησιαστικούς, καὶ νὰ παύσῃ τὴν ἀγριότητά των. Ἀλλ' ἡ δι' αὐτό, ἡ δι' ἄλλην μανίαν, εἰς τὰς 4/16 Ἀπριλίου τὸν ἐσήκωσαν τὸν ἄθλιον καὶ χωρὶς νὰ τὸν ἐξετάσουν τίποτε, τὸν ἀπεκεφάλισαν. Εἰς τὰς 10/22 τοῦ αὐτοῦ ἐμβῆκεν ὁ νέος βεζύρης (ὅπου τὸν ἐπαινοῦν ὡς αἱμοβόρον), καὶ ἔγινε μεσφερέτι, καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ ταχύ, μετὰ τὴν ἀγίαν λειτουργίαν, ἐκρέμασαν τὸν παναγιώτατον καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ ἄρχισαν οἱ γιανιτζάροι δύο ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας νὰ ρίχνουν πιστόλια καὶ τουφέκια ὅπου τοὺς ἔρχονταν, καὶ ἐφόνευσαν ἄρκετούς, λέγουν νὰ ἐκακοπάθησαν καὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ. Αὐτὸ τὸ τραγικὸν κάμωμα ἔφερεν ἀπελπισίαν καὶ ἐσκλήρωνε τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ἀδύνατον εἶναι νὰ σᾶς περιγράψω τί φρίκη καὶ θυμὸς ἦλθεν εἰς τὸν καθένα, μάλιστα εἰς ἐκείνους ὅπου ἐφθασαν νὰ βλέπουν μίαν ἱερὰν σύνοδον ὡσὰν κακούργους κρεμασμένους καὶ περιφρονημένους. Ἐθαρροῦσε τινὰς ὅτι εἶναι ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ πᾶν θρηνεῖ καὶ φωνάζει, οἱ Ἑβραῖοι μᾶς ἔχουν παῖγνιον. Ὅλοι οἱ Εὐρωπαῖοι ἐφριξαν καὶ φωνάζουν ὅτι αὐτὸ τὸ κάμωμα εἶναι ἐνάντιον ὅλων τῶν θρησκειῶν τῆς Εὐρώπης. Εἶναι ἐννέα ἡμέραι ὅπου δραγομάνον δὲν εὐρίσκουν νὰ κάμουν. Ὡς θαῦμα ὁμως, ἅμα ὅπου ἔγιναν αὐτά, ἦλθεν εἰδησις ὅτι μεγάλον ἀφανισμόν κάμουν εἰς τὸν Μωρέαν, ὅστις εὐθὺς καὶ ἀπεστάτησεν καὶ ἡλευθερώθη. Καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἦλθεν τάταρος καὶ φανερώνει, ὅτι ὁ καζὰς τῶν Σερρῶν ἀπεστάτησε καὶ ὅτι τὸ κακὸν φθάνει ἕως εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ ἂν αὐξήσῃ, ἐκεῖνα τὰ μέρη δὲν κρατοῦνται, ἐπεὶ δὲ εἶναι πολλοὶ χριστιανοὶ καὶ δυνατόι. Ἐχουν μεγάλην ὑποψίαν καὶ διὰ τὴν Σερβίαν, κατὰ τὰ ὑστερινὰ τακτιράτια ἀπὸ τὴν Σόφιαν. Αὐτὰ ἔφερον ἀπερίγραφτον ταραχήν. Ὁ βασιλεὺς βυθισμένος εἰς συλλογισμοὺς καὶ ὑποψίας· οἱ ριτζάληδες ἔντρομοι καὶ ὑποκείμενοι εἰς τὰ καπρίτζια τοῦ βασιλέως καὶ τῶν γιανιτζάρων, οἱ ὅποιοι ἐφθασαν εἰς τελείαν ἀπείθειαν, φοβερίζουν νὰ κομματιάσουν τὸν γιανιτζάραγαν καὶ ἄλλους, φωνάζουν κατὰ ριτζάληδων καὶ βασιλέως ὅτι διὰ νὰ γεμίσουν τοὺς χαζινέδες ἔφεραν τὸ πρᾶγμα εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν. Ἐν συντόμῳ ἡ πόλις ἔγινε μιὰ φρικτὴ κόλασις.

Ἀπὸ ἐμένα μὴ προσμένετε συχνὰ γράμματα· δὲν ἠξέυρω ποῦ θὲ νὰ εἶμαι αὖριον καὶ τί θὲ νὰ γίνω. Κατὰ τὸ παρὸν ἐπροσκολλήθηκα εἰς τοὺς 25 καὶ μετὰ ὅλον ὅπου μετὰ ὁμολογοῦν σαδίκην, ἐγὼ τρέμω, ἐπεὶ δὲ αὐτοὶ ἐσάστισαν καὶ δὲν ἠξέυρουν τί νὰ κάμουν. Τὸ ἐτοίμασμα τῆς ἀρμάδας ἄπειρα κακὰ προξενεῖ καὶ

μέλλον τοῦτο οἱ ἴδιοι φοβοῦνται τὸ πλεῦσιμόν τους, ἐπειδὴ γνωρίζουν τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ρωμαίων εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀρκετὰ σᾶς ἔγραψα καὶ συμπεραίνετε τὰ ἐπίλοιπα, ἐπειδὴ κόλλες ἐν φθάνουν· δὲν ἔχω καὶ νοῦν εἰς τὸ κεφάλι μου καὶ ὁποῖος ἀνθρώπινον καρδίαν ἔχει, προτιμᾷ πλέον τὸν θάνατον, παρὰ τὴν ζωὴν.

13/25 aprilie 1821

Scrisoarea unui anonim din Constantinopol către un alt anonim ¹.

Nu este vina mea că nu v-am scris, ci pricina este zvonul răspîndit că pe drum au să dezbrace pe curieri. Deoarece zvonul a produs turburare, Poarta l-a dezmințit și chiar a anunțat că poștele altor [puteri] n-au de ce să aibă bănuială. Prin urmare iată că vă scriu fără teamă această scrisoare ².

Devletul e întristat de neașteptatele rele ce se întîmplă; toți demnitarii, atît cei care pînă nu demult s-au aflat în dregătorii cît și cei care sînt acum, tremură, deoarece sultanul este atît de supărat, încît nimeni nu poate să-i vorbească; el aruncă vina asupra acelor care se călăuzeau de patimi, își căutau interesele lor și n-au economisit bine lucrurile și scopurile lui. Supărarea lui crește, mai ales [din cauza] că multe abuzuri s-au făcut cunoscute ambasadei rusești, care protestează pentru pagubele acestor provincii, zicînd că curtea sa le apără cu multe, îndelungate și sîngeroase sacrificii. Demnitarii caută să arunce greșelile asupra domnitorilor și mai ales asupra boierilor, care cu toții împreună au născocit felurite chipuri de fraude și de aci a luat naștere în popor nemulțumirea cea mare și răscoala. Cu osebire se arată că, dacă ei n-ar fi adus pe nenorociții compatrioți ai lor la o disperare atît de mare, niciodată un om de nimic, Vladimirescu, nu ar fi putut să răscoale deodată poporul. Între demnitari aproape în fiecare zi au loc consultații și totdeauna iau parte și cei doi cazascherii. Printre altele am aflat de la secretarul protectorului meu ³, că ei pun la cale mijloacele de folosit ca să dispară în viitor orice pretext de abuz. Cei mai mulți și-au exprimat părerea că dacă aceste țări vor rămînea așa cum au fost, domnitorii să fie obligați a lăsa aici drept garanție toată averea lor și unul sau doi din copiii lor, sau dacă n-au copii, pe doamnă, încît orice se va întîmpla, să răspundă și cu viața. Iar domnitorilor să le dea împuternicire să trateze cu toată asprimea pe boierii neascultători. Domnitorii să fie obligați să respecte întocmai tratatele și să apere poporul. Să ia și domnitorii asigurarea necesară de la acei boieri, de care se folosesc la treburile țării, să-i constrîngă și să aibă dreptul să-i pedepsească și să le vînză averea la mezat, ca să plătească orice nedreptate și jaf ce ar face, și astfel să nu poată lua un ban mai mult peste ceea ce este hotărît. Jalbele lor, care nu privesc poporul de rînd, să nu aibă putere; și iarăși

¹ Documentul, emanînd de la un om apropiat sultanului (probabil un demnitar), vorbește în termeni elogioși despre «bunele intenții» ale acestuia și defavorabil despre conducătorul răscoalei.

² În textul grecesc: αὐτὸ τὸ χόβι.

³ Halet efendi (nota în original).

orice jalbă se va face, domnitorul s-o trimită aici, iar consulul să trimită o copie elciului, ca să se trateze mai întâi aici și să se hotărască. Mitropolitul și episcopii să învețe poporul a fi supus și, ca niște cîrmuitori ai nației lor, să fie datori a face cunoscut domnitorului orice complot și intrigă; iar altfel avînd dovada greșelilor lor, domnitorul să-i dea afară din slujbe. Sînt de părere că Rusia nu se va opune la acestea: 1) pentru că altfel tratatele nu se mențin și 2) nu poate să fie apărută arhondologia, mai ales că devletul a fost înștiințat de caimacami, că boierii i-au supărat mult pe ruși cu diferitele intrigi ale lor, pe care eu n-am putut să le aflu. Muhafizul Vidinului și muhafizul de la Ada au scris multe împotriva boierilor mari și mici, numindu-i derebeghi și haini, pentru că ei au zis de arătările lui Vladimirescu, că sînt foarte adevărate, zicînd că lor li se cuvine sabie, sabie¹. În acest plan care se face, rigialîii mai au și alte ramuri, cugetînd în felul acesta să arate împăratului iubirea lor de dreptate și nevinovăția lor față de ruși, fiindcă tremură ca să nu fie socotiți vinovați de jefuirea țării. De altfel anarhia care domnește peste tot mai ales în Țara Romînească, îi supără mult, deoarece n-au oaste la îndemînă ca să vină la timp, iar acea poruncită nu poate să vină imediat și fără nici o piedică; ei văd cu multă întristare cum apostatii capătă timp ca să se întărească. Ei bănuiesc că printre răsculați s-ar putea afla și soldați regulați; chiar dacă nu sînt astfel de soldați, Ipsilanții și mulți alții sînt oameni de război și cunosc meseria. De aceea ei doresc să se pună capăt răului prin negocieri. Ei zic că dacă vor lupta și vor pierde, va fi catastrofă și mare rușine; iar dacă vor învinge, oștile lor jefuind și ucigînd și oameni nevinovați, vor da atîtea motive și pretexte apărătorilor țării, încît vor lua naștere rele și mai mari. Sultanul însă persistă și cere îndreptarea grabnică; el este tare neliniștit văzînd că peste tot există încordare și bănuială. Dacă lucrurile nu vor fi potrivnice lui Vladimirescu, el va scăpa cu bine, iar de nu, hotărîrea este să fie tăiat în patru bucăți. Serhaturilor li s-a poruncit să-l supravegheze; sînt expuși și se află în pericol și boierii; se află la...² toți acei care au pricinuit nemulțumire poporului. Calimah este un nenorocit, întâi fiindcă nu știe dacă va trăi și al doilea fiindcă primește deseori instrucțiuni viclene, încît dacă lucrurile vor reuși, este foarte rău, fie că le va pune sau nu în aplicare. Aici toți sînt neliniștiți și bănuiesc că se vor răscula raialele și nu știu ce hotărîre să ia și ce să facă. Dacă vor îngădui tăierea raialelor, atunci toți vor ajunge în desperare și totul se va răsturna. Dacă vor rămîne numai la amenințări, rana ajunge să nu mai aibă leac și cazascherii aruncă vina asupra vizirilor, pașalelor, rigialîilor, aianilor etc., care, chinuind poporul peste măsură, l-au adus la desperare. Ei nu iau hotărîrea să ucidă raialele fără judecată, întâi fiindcă aceasta este potrivit coranului, al doilea fiindcă dau prilej ca să se dezlănțuie un război crîncen, al treilea, fără raiale spun, devletul nu poate

¹ În textul grecesc este: κίλιτζι, κίλιτζι.

² În textul grecesc este: εις τὸ τὸν ἀγυζί.

exista, și al patrulea, se tem ca nu cumva din această vărsare de sînge să iasă la iveală alți apărători, ceea ce va duce la catastrofă. Ei susțin să se facă înțelegere cu Ali pașa și să înceteze războiul între cei de aceeași credință. Sultanul a turbat la început, dar nevoia l-a făcut să accepte. Deci el a trimis de două ori pînă acum două persoane de vază deghizate ca să-i vorbească, [lui Ali pașa] să-i promită amnistie și dreptul de a cîrmui ca și mai înainte. Acesta a răspuns cum că devletul l-a forțat să dea puterea lui în mîinile necredincioșilor, și nu mai poate să dea înapoi, și pedeapsa s-o aibă vinovații; că el a jurat sau să se răzbune, sau să moară cu cinste. Hurșid pașa care a fost trimis împotriva lui, a început să-și dea seamă de slăbiciunea sa proprie și în ultimele lui rapoarte scrie că el n-a găsit slab pe Ali, cum i s-a spus, ci foarte puternic, și că această treabă nu iese la capăt, întrucît toate raialele sînt în picioare în favoarea lui, și nu poate să facă nici o treabă; acestea le-am auzit la conacul lui efendi.

Turcii din prostie și răutate au ucis pe cîțiva greci și îndată națiunea s-a sculat în picioare și i-a curățat pe toți, strigînd că le ajunge pînă acum că nu sînt cîini ci oameni, și că credința lor nu este țigănească. Îndată ce a ajuns această veste aici, toți s-au supărat tare și au început să amenințe, insultînd și pe mitropoliți că nu învață raialele să fie supuse. Beizadea Moruzi marele dragoman a fost nevoit să ia apărarea clericilor și să facă să înceteze sălbăticia lor; dar fie pentru aceasta, fie pentru altă supărare, la 4/16 aprilie l-au ridicat pe nenorocitul, și fără să-l cerceteze cîtuși de puțin, l-au decapitat. La 10/22 a aceleiași luni a fost numit noul vizir (despre care se spune că înclină spre omoruri) și a avut loc o consfătuire; iar a doua zi dimineța, după sfînta liturghie, au spînzurat pe prea fericitul și pe mitropoliți și au început ienicerii timp de două zile și două nopți să tragă din pistoale și puști la întîmplare și au ucis mai multe persoane; se spune că au avut de suferit și femei și copii. Această faptă tragică a pricinuit disperare și a întărit inimile oamenilor. Este cu neputință să vă descriu în ce oroare și supărare au căzut cu toții, mai ales acei care au avut ocazie să vadă un sfînt sinod, spînzurați și batjocoriți ca niște criminali. Credeai că te afli pe vremea răstignirii lui Isus Hristos. Totul plînge și strigă; evreii ne batjocoresc! Toți europenii s-au înfricoșat și strigă că această faptă este împotriva tuturor religiilor Europei. Sînt 9 zile de cînd nu găsesc o persoană pentru postul de dragoman. Însă ca o minune, îndată ce s-au întîmplat acestea, a sosit vestea că fac mare distrugere în Moreea, care îndată s-a și răsculat și s-a eliberat. În aceeași zi a venit un tătar cu vestea că districtul Seres s-a răsculat și că răul se întinde pînă la Salonic, și dacă se va întinde, părțile acelea nu vor putea fi stăpînite, fiindcă sînt acolo creștini mulți și puternici. Au bănuială mare și pentru Serbia, după ultimele rapoarte primite de la Sofia.

Acestea au adus o turburare de nedescris. Împăratul este cufundat în cugetări și bănuieli; rigialii sînt speriați și se supun capriciilor împăratului

și ale ienicerilor, care s-au făcut cu totul nesupuși; amenință să taie în bucăți pe șeful ienicerilor și pe alții; strigă împotriva rigialilor și a împăratului, care ca să umple vistieria, au adus lucrurile în această stare. Pe scurt: orașul a devenit un iad groaznic.

De la mine să nu aștepți des scrisori; nu știu unde mă voi afla mâine și ce mă voi face. În prezent m-am alăturat la cei 25, și cu toate că îmi arată devotament, eu mă tem, fiindcă aceștia și-au pierdut mințile și nu știu ce fac. Pregătirea flotei pricinuieste nenumărate rele și cu toate acestea chiar ei înșiși se tem de sosirea ei, fiindcă cunosc superioritatea grecilor pe mare.

V-am scris destule și puteți deduce restul fiindcă nici hîrtia nu ajunge; nici minte în cap nu mai am și oricine are inimă omenească, preferă mai bine moartea decît viața.

Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 330—331; ms. grec. 720, f. 90—92 v. Text. grec.

41

14 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să reducă la jumătate darea impusă asupra satului Crețești, plasa Sabarul de Sus (Ilfov).

Prea cinstit dumitali vel vistier,

Dintr-această jalbă, ce să embeclisește dumitali, să va da curată pliroforie și fiindcă acest sat mă încredințai din alți că să află în proastă stare din multile cheltuieli ce au cercat cu oștirile, fiind în drum, după datoria creștinească urmează a dobîndi mîngăiere. Dar cu dinadins mă rog și eu dumitali ca să binevoiești a le face mîngăiere, ușurîndu-să de jumătate măcar aruncarea ce este asupra-le, avînd și prea cinstit răspunsu dumitali.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] aprilie 14

Iar porunca scăzămîntului către ispravnici să mi să trimiță aici.

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . . , p. 119—120.

ANEXĂ

la documentul nr. 41

Către dumnealui cinstit sluger Theodor,
prea plecată jalbă,

Jăluim dumitali că, la orînduiala, ce s-au făcut în plasa Sabarului dă sus, ot sud Ilfov, dă cară și vaci, ne vedem și noi că ne cere zapcii plășii, din porăncă, șase cară dă lună și șase vaci grase. Ci, fiindcă noi sîntem numai o mîină dă oameni și în drumul cel mare, dă nu ne putem astîmpăra nici un ceas prin

casile noastre dă conace și alte zulucuri dăspre călătorii ostași ce vin și merg, de aceia și fierbinte rugăm milostivirea dumitali ca să fim scăzuți dă această cerere ce ni să face, îndestul fiindu-ne conacile ce pă toate minuterile dăm. Și va fi dumitali vecinică pomenire căci, dă nu ne va scădea, negreșit sîntem siliți a dosi din siliște și să spargem satu.

Prea plecați slugi,

Noi tot satu Crețești, dimpreună cu scutelnici și poslușnic otam, sud Ilfov.

E. Virtosu, Tudor Vladimirescu. Glose . . . , p. 118—119.

[București, 14/26 aprilie 1821]

Divanul Țării Românești dezaproabă măsurile luate de Alex. Ipsilanti, cerîndu-i să înceteze cu proclamațiile.

Ἐκλαμπρότατε πρίγκιψ.

Ἐλάβομεν τὸ ἀπὸ κβ' τοῦ λήγοντος γράμμα της καὶ μέσῃν ἐδέχθημεν τὴν ψυχὴν ἰδόντες τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσπιστίαν της καὶ ἀνενέργητον τῶν ὄσων χρέος ἀρχιερέως καὶ ἀγαθῶν πολιτῶν πληροῦντες εἰλικρινῶς τῇ ἐξεθέσαμεν. Ἀλλὰ πύθεν ἡ δυσπιστία, ἐκλαμπρότατε; Πόθεν ἡ περὶ τῆς εἰλικρινείας μας ἀμφιβολία; Τίνες αἱ ὑποσχέσεις, ὧν οὐδ' ἐν μέρος εἶδε μέχρι τῆς σήμερον ἐκπληρούμενον; Ἡ ὑποδοχὴ μας, ἡ φιλοξενία μας πρὸς αὐτὴν ἱκανωτάτῃ ἀπόδειξις τῆς εὐπιστίας καὶ εἰλικρινείας μας. Ὑποσχέσεις δὲ οὐτ' ἐδώσαμεν, οὐτ' ἐφ' ἡμῖν νὰ δώσωμεν. Οὐ λείψωμεν ὁμῶς ἐκπληροῦντες ὅσα ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ πρὸς τοὺς ξένους φιλοξενία μᾶς ὑπογορεύουσι. Καὶ χρεωστεῖ νὰ μᾶς πιστεῦῃ ἡ ἐκλαμπρότης της, βάσιν ἔχουσα τὰ ὅσα ἄχρι τοῦδε ἐπράξαμεν καὶ ἐπάθομεν. Καὶ δὲν εἶναι τυφλὴ πίστις ὅπου ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑποσχέσεως, τοσαῦτα εἰλικρινῇ σημεῖα εἶδε καὶ βλέπει φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος, ὅπου ἀντιστρόφως χρεωστουμένης τῆς δυσπιστίας καὶ ἀμφιβολίας, ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένων, ὀρωμένων τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν προκηρύξεων, ἀναιρετικῶν τε διατρεχόντων ἐγγράφων τῶν ὑποσχημένων ἀγαθῶν ἐλπίδων, ἡ φιλοξενία διαρκεῖ ἐκτελουμένη.

Ἀλλ' ἄς παύσωμεν, ἀγαθὲ πρίγκιψ, λαλοῦντες ἐν παραβολαῖς, ὁ καιρὸς κατεπείγει. Τί κοινὸν Δάκεσι καὶ Ἑλλῃσι; Τίς μετοχὴ Δάκεσι τῶν μελλόντων Ἑλλῃσι καλῶν; Ἡ πατρίς μας ἦτον ἐλευθέρᾳ καὶ ἐν νημερίᾳ ὑπὸ τὴν προστασίαν ἀγαθωτάτου αὐτοκράτορος, ἀπολαμβάνουσα δαψιλῶς τῶν προνομίων της. Οἱ Ἑλλῃνες ἐν αὐτῇ ἐτιμῶντο, ἠτύχουν, θρόνον κατεῖχον ἡγεμονικόν, καὶ ἀπλῶς φιλοστοργωτάτῃ ἦν τροφὸς κοινὴ πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες εἰ εἰκαῖα ἦσαν ποιοῦντες, οὐχ ἦττον ἔπρεπε νὰ στέργωσι, καὶ νὰ φιλῶσι, καὶ νὰ μάχωνται ὑπὲρ τῆς γῆς τῆς Δακίας ἢ ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτοῦς. Ὡς κρίνῃ λοιπὸν ἡ σύνεσις της ὁποῖοι λογισθήσονται οἱ νέοι Ἑλλῃνες παρὰ τῷ φιλανθρώπῳ προστάτῃ ἡμῶν, οὗ χιλιάδες στρατιῶται μέχρι τελευταίας ρανίδος

τὸ αἷμα των ἐνέχυσαν ὑπὲρ τῆς ἀνήνυτα ἤδη πασχούσης γῆς, ὅποιοι κριθήσονται καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον. Ἀγνώμονα τέκνα, ἄσπονδοι ξένοι φανέντες κατὰ τῆς υἱοθετησάσης αὐτοὺς καὶ φιλανθρώπως ὑποδεξαμένης, ἐκθρεψαμένης, ἐκπαιδευσαμένης, τιμὴν καὶ δόξαν αὐτοῖς περιποιησαμένης νέας πατρίδος. Ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ ἅπας ὁ λαὸς τί νὰ στοχασθῶμεν; Πῶς νὰ ἐξηγήσωμεν ὁρῶντες οὐδὲν τῶν ἐν ταῖς προκηρύξεσι χρηστῶν ἐκτελούμενον; Διάβασιν ὑποσχομένους, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πατρίδος μας ὀχυρωμένους, τὴν ἐγγώριον νόμιμον διοίκησιν καταφρονοῦντες, τὰς διαταγὰς ἀναιροῦντες, τὰ ἱερὰ χρέη τῆς φιλοξενίας καταπατοῦντες, ἀδύνατα ἐξ ἐνδεσστάτου λαοῦ ἀπαιτοῦντες, τῶν ἀνιλεῶς θλιβομένων πτωχῶν τὰς φωνὰς μὴν ἀκούοντες, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄγοντες καὶ φέροντες τὴν φιλανθρώπως ὑποδεξαμένην αὐτοὺς γῆν. Πρὸς Θεοῦ, πρὸς φιланθρωπίας, ἃς ἀναχαιτίσῃ τὸ ἀπάνθρωπον τῶν ἀνθρώπων της, ἃς λυπηθῇ ἀθῶον λαὸν ἀδίκως καὶ ἐλεεινῶς κατατρεχόμενον, πρὸς ὃν διὰ πολλὰ πολλὴν χρεωστεῖ εὐγνωμοσύνην, σέβας καὶ περιποίησιν. Ἄς μᾶς φανέρωσῃ εἰλικρινῶς τὸν χρόνον τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς της, ἃς μᾶς ἐξηγήσῃ τὸ ἀκατάληπτον ἡμῖν αὐτοκρατορικὸν διατρέχον γράμμα, ὡς χρεωστοῦσα νὰ μᾶς διαλύσῃ τὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς μας περιέχον βαθὺ νέφος, ἃς ἀνακαλέσῃ τοὺς ὑπ' αὐτῆς διορισθέντας ἰσπραβνίκους, διὰ νὰ ἰδῶμεν ποῦ τρέχομεν καὶ νὰ ἐξοικονομήσωμεν τὰς ἀνηπύστους δυσχερείας μας.

Ἦκούσαμεν καὶ τὰς ἐκ στόματος ὑποψίας καὶ μέμψεις της, ἀλλ' ἡμεῖς ἀνερυθριάστως τῇ βεβαιουῖμεν, ὅτι οὐδὲν τούτων ἐνηργήσαμεν, οὔτε φόρον διωρίσαμεν, οὔτε χρήματα ἐσυναξάμεν, ἀλλ' οὔτε αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἄφευκτα ἐν ταῖς περὶ ἡμᾶς ταύταις δειναῖς περιστάσεσι ἐδυνήθημεν νὰ προμηθεύσωμεν.

Ἄς πιστεύσῃ ἡ ἀγαθὴ ἡμῶν ἐκλαμπρότης της ὅτι ἐν ἐσχάτῃ ἀμνηχανίᾳ ἐσμέν, πάντοθεν πολεμούμενοι, ἀπειλούμενοι, θλιβόμενοι, πάσης ἄλλης σφαλέντες ἐλπίδος, μόνῃ σωτηρίας κατελείφθη ἡμῖν ὃς ὅς νὰ γνωρίσωμεν τὴν φρικτὴν ἀνάγκην καὶ νὰ φροντίσωμεν νὰ μὴ κατασταθῇ ἡ δυστυχὴς πατρίς μας καὶ τῶν μαινομένων καθ' ἡμῶν παρανάλωμα. Ἀλλὰ καὶ τούτου τοῦ καλοῦ λυπηρὸν ἡμῖν κώλυμα, οἱ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἀνθρωποὶ της, ἐμποδίζοντες τὰ πρὸς τοὺς ἐν Βρασσοβῶ συμπατριώτας μας γράμματά μας.

Παρακαλοῦμεν λοιπὸν νὰ εἰσακούσῃ τὰς δεήσεις μας, νὰ δεχθῇ τὰ προβλήματα μας καὶ νὰ μᾶς ἀξιῶσῃ ὅσον ἐν τάχει παρηγορητικοῦ καὶ χρηστῆς τιнос ἐλπίδος περιεκτικοῦ τοῖς ἐν ἀγνοίᾳ διάγουσι ἀποκριτικοῦ της.

[București, 14/26 aprilie 1821]¹

Prea strălucite printe!

Am primit scrisoarea dvs. din 22 ale lunii curente și ne-a durut sufletul văzînd neîncrederea dvs. în noi și că nu s-a ținut seama de tot ceea ce mitropolitul și bunii cetățeni au relatat, îndeplinindu-și sincer datoria.

Dar de unde provine neîncrederea, excelență? De unde îndoiala de sinceritatea noastră? Care sînt făgăduielile ce nici în parte pînă astăzi nu s-au văzut

¹ Data luată din *Hurmuzaki*, XX, p. 607.

împlinite? Primirea noastră, găzduirea ce v-am făcut este o dovadă suficientă a încrederii și sincerității noastre. Promisiuni nici nu am dat și nici nu se cuvine să dăm noi. Dar nu ne vom lăsa și vom împlini tot ce filantropia și găzduirea străinilor ne dictează. Excelența voastră sînteți dator să ne credeți, avînd drept temei tot ce am făcut și am suferit pînă acum. Nu este o credință oarbă, o dată ce fără nici o făgăduială ați văzut și vedeți atîtea dovezi sincere de filantropie și de bunătate cînd dimpotrivă trebuia să avem neîncredere și îndoială. Deși vedem că urmările proclamațiilor, care combat unele documente¹ ce circulă, făgăduind bune nădejdi sînt cu totul contradictorii, totuși găzduirea continuă să fie îndeplinită.

Dar să încetăm, bunule prinț, să vorbim prin parabole! Timpul ne zorește! Ce este comun între daci și greci? Cu ce vor lua parte dacii la bunurile viitoare ale grecilor? Patria noastră era liberă și liniștită sub ocrotirea unui împărat prea bun, bucurîndu-se din belșug de privilegiile ei. În ea, grecii, erau prețuiți, erau fericiți, țineau scaunul domnesc. Ea a fost hrănitoarea obștească prea iubitoare pentru grecii de orice clasă și rang, și grecii, dacă s-ar fi purtat cu dreptate, trebuiau cel puțin să simtă, să iubească și să se lupte pentru pămîntul Daciei, cît și pentru patria lor. Înțelepciunea dvs. să judece deci cum vor fi socotiți grecii cei de acum de către filantropul nostru protector, ai cărui oșteni cu miile au vărsat sîngele lor pînă la ultima picătură pentru țara, care suferă acum neîncetat. Cum vor fi judecați ei în toată lumea? Copii nerecunoscători, care s-au arătat ca străini înverșunați împotriva noii patrii care i-a înfiat, i-a primit cu bunătate, i-a hrănit, i-a cultivat, le-a dat cînte și glorie. Ce vom gîndi noi și întreg poporul? Cum să ne lămurim văzînd că nimic din cele bune, cuprinse în proclamații, nu se îndeplinește? Promițînd că doar vor trece, ei se întăresc pe pămîntul patriei noastre. Disprețuind cîrmuirea legiuită pămînteană, nesocotind poruncile, călcînd sfintele datorii ale găzduirii, cerînd ceea ce e cu neputință de la un popor prea sărac, neauzînd strigătele săracilor asupriți fără milă, într-un cuvînt fac ce vor din țara aceasta, care i-a primit cu bunătate. În numele lui Dumnezeu! În numele filantropiei! opriți neomenia oamenilor dvs., milosiviți-vă de un popor nevinovat, ticălos și asuprit pe nedrept, față de care pentru multe datorități multă recunoștință, cînstire și îngrijire. Destăinuți-ne în mod sincer timpul cît veți mai rămîne aici; lămuriți-ne scrisoarea împărătească² de neînțeles pentru noi, care circulă, căci aveți datorie să risipiți norul des, care acopere ochii noștri; rechemăți pe ispravnicii numiți de dvs. ca să vedem încotro mergem și să putem face față greutăților noastre nemai-pomenite.

Am auzit și bănuielile și plîngerile ce le-ați exprimat prin viu grai, dar noi vă încredințăm, fără să ne rușinăm, că nu am făcut nimic din acestea,

¹ Este vorba de scrisoarea de dezavuare a țarului și de blestemul patriarhului.

² Scrisoarea de dezavuare a țarului.

nici dări n-am orînduit, nici bani n-am strîns și nici cele trebuincioase și neapărate în astfel de împrejurări grele n-am putut dobîndi.

Excelența voastră să creadă că sîntem în cea mai mare încurcătură, războiți din toate părțile, amenințați, supărați, pierzînd toate nădejtile noastre. Singura cale de mîntuire care ne-a mai rămas este să ne dăm seama limpede cît de groaznică este situația și să ne îngrijim ca patria noastră să nu ajungă pradă și a celor care sînt înfuriați împotriva noastră. Dar și în calea acestei intenții bune este o piedică supărătoare: oamenii dvs. care ocupă drumurile, împiedică corespondența noastră cu compatrioții noștri din Brașov.

Vă rugăm deci să ascultați rugămințile noastre, să primiți propunerile noastre și să ne învredniciți cît mai curînd pe noi care trăim în neștire cu un răspuns al dvs. mîngîietor de vreo bună nădejde.

Acad. R.P.R., ms. grec. 1220, f. 28 v.—29 v. Text grec. Publicat în *Hurmuzaki*, XX, p. 607—609. Text germ.

43

[14] aprilie 1821

Divanul Moldovei trimite pe aga Petrachi Negrea și pe spătarul Gavril Iamandi la pașa de Brăila, pentru a-i arăta « neîmpărtășirea » țării la răzvrătire.

Boierii divanului Moldavii

cătră cinstit dumnealui aga Petrachi Negrea i
dumnealui spatar Gavril Iamandi!

Fiind neapărată și datornică trebuință a să trimite doi boieri din partea țării la Ibraila, ca să facă arătari prin viul grai cătră pre înălțatul pașă, atît din partea voastră cît și din partea țării, pentru întîmplările celi de mai înainte și aceasta de acum, care dumv. vă sînt știute (și socotim de prisos a le înșira una cîte una), pentru ca prin aceasta să putem agiungi la doritul scopos: a videa liniștirea lucrurilor și continire tuturor învăluirilor celor de griji și noaă și tuturor di obștie.

Și acești boieri cerînd cuvînta să fie cei mai ispitiți în întîmplări și vrednici pentru ca să poată cunoaști desăvîrșit duhul aceștii lucrări și să facă tot ceea ce se cuvine în pricină.

După toată socotința și închipuirea ce am făcut întră noi, alegire noastră ce cu deplină încredințare a nimerirei au stătut asupra dumv. amîndoi. Vă însărcinăm dar și grăbim a vă scrie ca îndată ce veți lua cartea noastră aceasta însoțită cu mehtupul ce să închide către prea înălțatul pașă, să vă sculați fără preget, să mergeți acolo și după înfătoșarea închinăciunilor cuviincioasă, și darea mehtupului, să arătați pre înălțatului pașă toate nevinovățiile și nevoile

țării, că adică în întâmplările și bîntuieile aceste țara împărțășire nu au avut ¹. Ea au fost mai presus de orice amestecare și împărțășire și s-au împilat în ticăloșia cea mai adîncă. Căci după ce acum să găsești în starea cea mai jalnică, apoi așteaptă și cea mai cumplită foamete pentru că lucrătorii pămîntului înspăimîntați de înpregiurările și întâmplări, n-au putut să facă arăturile trebuincioasă. Și în această mergere a dumneavoastră să luați împreună și cîțiva din mazilii și vornicii satelor din drum ca să-i duceți acolo, ca să-și dea încredințarea îngrijirii și a liniștii. Pentru ca aceia întorcîndu-să să încredințeze pe ceilalți și să să apuce di lucrare pămîntului, de la care fără îndoială să va lua pilda liniștirii la toți locuitorii. Iar dumneavoastră, stînd acolo, ne veți înștiința întru toate și veți aștepta răspunsu cu cele ce vom mai ave a scrie.

Iată să triimete și copie mehtupului ² către pre înălțatul pașă spre pliroforia dvs. și să nu puneți dvs. la îndoială că cheltuiala următoare întru aceasta se va plăti dvs. de visterie.

Veniamin mitropolit Modaviei
Balș logofăt , ³ logofăt,
Sturza logofăt , ³ vornic,
. . . . ³ vistier Grigore Ghica vornic
. . . . ³

1821 april [14]

[Pe verso:] Boierii divanului Moldovei către cinstit dumnealui aga Petrache Negrea și dumnealui spătar Gavril Iamandi.

Arh. St. Iași, doc. DLXXXVIII/9. Orig. rom.

ANEXA 1
la documentul nr. 43

Aprilie [1821]

Rîvna și îndeletnica osîrdie ce pururea ați arătat dvs. întru slujbile patrii și înțeleptile purtări de care v-ați povățuit întru săvîrșirea lor, osăbindu-vă, pe amîndoi întru obșteasca știință a noastră, vă deschide acum alt prilej de îndatoriri către noi și de aleasă și osăbită slujbă către patrie.

Aceasta este, că fiind neapărată trebuință a merge doi boieri la Ibrăila către prea înaltul pașă, spre a înfătoșa plecatili noastre închinăciuni și a da încredințări și prin viu glas de supunerea cu credință a pămîntului acestuia către înaltul prag, ochii tuturor noi sprijinind cu osăbiri asupra dvs., nu avem nici o îndoială că, plini de rîvnă și de osîrdie, îndată după priimirea cărților divanului, vă veți îmbrăca cu aceste slujbi și vă veți porni, păzînd tăcerea

¹ Cuvintele « țara împărțășire nu au avut » adăugate ulterior de altă mînă.

² Copia menționată lipsește.

³ Semnături indescifrabile.

cuvîncioasă întru mergerea pînă acolo. Pentru aceasta să alătorează cîteva însemnări ca să vă slujască drept praveț de îndreptări a slujbii dvs.

Mai întii: pentru plecată supunere și neîntinată credință a pămîntului acestuia către hrănitoarea împărăție că, de mult cunoscută, încă mai mult s-au vădit în întîmplările de față, păr' și supt domnul răzvrătit și supt silnici arme a răzvrătiților și supt împilarea lor cu răpiri de arme și de voinici, nicidecum supunerea noastră nu s-au îndoit, nici credința noastră nu s-au zmintit.

Al doilea: pentru izgonirea lor, tot chipul de silință să face și să pune în lucrare, pe cît ne iartă puterea și ne agiunge mintea, ca pe niște supusă raiele, ce nu cunoaștem altă decît o pașnică petrecere și o lucrare a pămîntului.

Al 3-le: pre cît au stătut și stă în putință ne-am silit și ne silim întru statornicirea lăcuitorilor, pentru care și acum și mai nainte prin . . . ¹ de primejdii am avut rînduiți boieri, spre liniștirea satilor și a orașilor.

Al 4-le: că vă trebuie să aveți împreună un moldovan cu știință de limba turcească, spre a-l întrebuința întru umblarea pentre brăileni, spre a oblici duhul obștii pentru noi și pentru tot pămîntul acesta. Care om, după încredințarea dumisali vornicului Conachi, să socotește a fi de trebuință un Dimitrie, căpitan de menzîl ot Focșeni, rînduindu-și vechil în locul său la menzîl.

Al 5-le: că pe care din oameni veți lua cu dvs., să fie cu crezămînt și bune rînduieli, ca să nu răversă niscaiva minciuni nepotrivite la întîmplările de acum.

Al 6-le: ca să nu intrați nici într-un fel de împărțășiri spre stăruiri de îndatoriri cătră noi, căci vă este știut că nici un fel de putință nu iaste la mîna noastră.

Al 7-le: că să vă siliți a afla adivăratili lucruri din Țarigrad, atît din partea Porții cătră supuși, cît și din partea curților străine cătră Poartă.

Al 8-le: că să faceți cu bun tropos pe înaltul pașă a înțălege că s-au spăimîntat norodul de ieșirea turcilor și tăierea a unor oameni ce nu era greci, și să puniți în lucrare chipurile ce vremea vă va ierta a răvărșa liniștirea, ca să să adune satili la locurile, să nu scape puțină vreme ce au mai rămas pentru sămănatul păpușoilor.

Al 9-le: că știind prinsoarele drumurilor este de primejdie a ne scrie, decît cu tănuuit chip și numai prinzînd ocazion.

Arh. St. Iași, doc. DLXXXVII/14. Orig. rom., cu pecete în ceară roșie a vel vistierului.

15 aprilie 1821

Boierii ocîrmuitori împrumută 30 000 taleri de la baronul Sache-larie pentru plata păzitorilor Bucureștilor.

Copie.

Talere 30 000, adică treizeci dă mii, la trebuința ce au avut țara. Pe lîngă alți bani cu care s-au mai împrumutat prin alte zapise, s-au împrumutat și cu aceștia

¹ Cuvînt șters.

de la dumnealui baronul Gheorghe Sachelarie. Care bani s-au dat păzitorilor poliții Bucureștilor, alelhisap din leafa ce au a lua pă luna lui april¹ și cusurul ce mai avea a lua din trecuta lună a lui martie prin dumnealui căminarul Sava. Și acești bani, liniștindu-să vremea, au a să plăti de la vistierie, cu dobînda lor pă lună po talere șapte și jumătate la pungă².

Și spre încredințare s-au dat acest zăpis cu iscăliturile noastre.

1821, april 15

Al Ungruvlahiei Dionisiie, Gherasim Buzeu, Mihail Manul, Nicolae Golescu, vel vistier Alexandru Nenciulescu.

[Traducere după textul adăugat în rusește.]

Autenticitatea semnăturilor documentului pomenit, adică a membrilor otcîrmuirii Valachiei, este confirmată prin certificarea agenției austriace, care stă garanție la aceasta.

30 april 1821

Pentru exactitate: consilierul de curte, Kotov.

Arh. St. Buc., Administrative vechi, divanul săvîrșitor, dos. 504/1829, f. 5. Publicat de E. Virtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 75—76.

45

București, 16 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu primește 80 000 taleri de la vistierie pentru trebuința « Adunării norodului ».

Copie.

Taleri

80 000, adică optzeci mii, am priimit de la cinstita vistierie pentru trebuința Adunării creștinescului norod. Și de priimire am dat această adiverință.

Theodor

1821, april 16

¹ Vezi chitanța pentru alelhisap a căminarului Sava (E. Virtosu, 1821. *Date...*, p. 95).

² În februarie 1829 serdarul Panait Fochiano, fratele căminarului Sava, revendică această sumă de la divan. Divanul informează pe generalul Geismar că Sava a apucat în 1821 pe mitropolit și pe boieri « cu strînsoare dă a-i plăti hotărîta leafă; și împuternicit fiind cu oamenii înarmați ce avea pă lingă dînsul, i-au dat acest zăpis dă treizeci mii lei și au trecut într-însul — după a lui cerere — nume de împrumutător pă răposatul baron Gheorghe Sachelarie ».

Pe anafora divanului se găsește și următorul adaos: « Osebit de acest zăpis, s-au dat și alte zăpise, cu sume mai mari la mîna lui Theodor și Prodan, apostaii » (Arh. St. Buc., Administrative vechi, divanul săvîrșitor, dos. 504/1829, f. 2—3 și 7).

Pe serdarul Panait Fochiano îl găsim colaborînd în 1821 cu fratele său Sava, primind împreună pîinea pentru ostași însărcinați cu paza Bucureștilor (E. Virtosu, 1821. *Date...*, p. 84).

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 50.
Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 122.

A N E X Ă

la documentul nr. 45

Copie.

Taleri

70 000, adică șaptezeci mii, am priimit de la cinstita vistierie pentru trebuința Adunării creștinescului norod. Și de priimire am dat această adeverință.

Theodor

1821, april 27

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 52.
Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 133.

46

16 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să expedieze niște scrisori către județe și să-l înștiințeze dacă au sosit pitarul Ioniță Jianu și stolnicul Constantin Borănescu.

Cu plecăciune sărut cinstita mîna dumitali.

Pentru omul ce am rugat pe d-v., ca să iai vorbă cu preaosfinția sa părintele mitropolit, mă rog, înștiințează-mă, ce nedejde avem. Trimite-mi și scrisorile pentru județe, ce am vorbit, ca să le pornesc, că din această numai pricină stau și celelalte netrimise.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] aprilie 16

Mă rog să am cinstit răspuns și pentru pitar Ioniță¹ și pentru Borănescu, de s-au adus și de s-au pus în lucrare.

Cu frățescă dragoste mă închin dumitale².

Omul pentru care scrii, să vie mâine la preaosfinția sa, să-i ia blagoslovenia, după cum me-ai zis. Cărțile să trimit să să iscălească dă el.

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 122—123.

47

[București,] 18 aprilie 1821

Ordin de plată a 500 taleri pentru cheltuielile stolnicului Const. Borănescu și ale pitarului Jianu, care au fost trimiși cu cărți la pașa de Silistra.

Taleri

500, adecă cinci sute, ce s-au dat stolnicului Constandin Borănescu i pitarului Jianu la trimiterea din partea țării, cu cărți către măria sa pașa Silistraleși³, pentru trebuința țării.

1821, aprilie 18⁴

Orînduitule zaraf, să-i dai!

Al Ungrovlahiei Dionisie, Mihalache Manu, Iordache Slătineanu, Alexandru Nenciulescu.

Vel vistier

Întocmai după cea adevărată adevărînță.

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc. Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 28. Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 124, din fondul C. Basarab Brincoveanu.

¹ Ioniță Jianu.

² Ciorna răspunsului dat de Alex. Filipescu-Vulpe.

³ Const. Borănescu și I. Jianu au plecat la Silistra în ziua următoare, 19 aprilie (E. Virtosu, 1821. *Date . . .*, p. 76 și 84), deși într-o scrisoare de la mănăstirea Cernica, datată 22 aprilie, se afirmă că plecarea lor ar fi avut loc cu o zi înainte (Acad. R.P.R., pach. DCCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 357). Potrivit raportului consular austriac din 7/19 mai, Tudor a trimis prin Const. Borănescu și I. Jianu o adresă la Poartă promițind izgonirea din țară a lui Ipsilanti, dacă Poarta îndeplinește cererile exprimate prin arzuri. Cei doi emisari au fost reținuți la Silistra (Hurmuzaki, XX, p. 628). La 27 aprilie Tudor a trimis pe Mihali, iasacciul agenției austriace, să cerceteze ce s-a întâmplat la Silistra cu Const. Borănescu și I. Jianu (Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 31; E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 133; idem, 1821. *Date . . .*, p. 76 și 84). Const. Borănescu și I. Jianu s-au întors de la Silistra abia în jurul datei de 20 august 1821 (N. Iorga, *Izv. cont. . .*, p. 113).

⁴ În aceeași zi se dau 100 taleri lui Hristache zet Băjescu, trimis de cîrmuitori « cu cărți » la boierii din Brașov (Arh. St. Buc., fondul și dos. cit., f. 26; E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 123).

[București,] 18 aprilie 1821

Ordin de plată a 520 taleri pentru cheltuiala lipcanilor trimiși pe la județe și serhaturi.

Copie.

Taleri

520, adică cinci sute douăzeci, ce s-au dat în cheltuielile lipcanilor ce s-au trimis cu porunci pe la județe și pe la serhaturi, de la zi întâi ale următorului și pînă astăzi.

1821, april 18

Zarafule ce ești orînduit, să se numere!

Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzău, Mihalache Manu, Alexandru Nenciulescu, Iordache Slătineanu.

Vel vistier

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 27.
Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 124.

18 aprilie 1821

Iordache Olimpiotul scrie ispravnicilor de Teleorman să ia măsuri pentru prinderea pandurilor și arnăuților care fac jaf și să-i trimită la judecata comitetului de la Cîmpulung.

Frați boieri de la județul Teleormanului, biv vel serdar Marin Butculescule și medelnicere Hristache Grecene, am luat înștiințare cu adevărată știință și mai vîrtos de la oamenii noștri ce i-am avut într-acest județ, că mulți panduri și arnăuți umblă prin satele județului, jefuind pe neguțători și locuitori cu nume de ostași ai adunării, precum s-au și prins dintre aceștia de cătră al nostru buluchbașa legiuit. Și iarăși ni s-au arătat că fiind orînduiți de către noi pentru împlinirea rămășițelor dajdii vistieriei și pronirea zaherelelor, unii din locuitorii satului au sărit cu zurbalîcuri asupra orînduiților zapcii și alți slujbași. Pentru aceea dar, ca să dea un bun nizam asupra unora ca acestora, scriem dv. pe oricîți panduri sau arnăuți îi veți dovedi umblînd prin satele județului,

făcînd cea mai puțină supărare de jafuri, să dați voie polcovnicilor, căpitanilor și zapciilor și la toți de obște ca să sară asupra lor și cu orice fel de mijlocire să-i prinză și dacă vor avea vreo teșcherea a vercăruia din comandirii adunării, prinzîndu-se, să-i cercetați cu orice mijloc, spre aflarea de vreo tovărășie a tilhăriei lor și de jafurile ce vor fi făcut, și așa cu tacrir de vina lor să-i trimiteti cu înștiințare către cinstitul comitet ce se află în Cîmpulung, a li se face acolo osînda de către judecători. Iar acei locuitori ce se vor arăta împotriviitori la săvîrșirea poruncilor ce vă sînt date de către cinstitul divan al țării, să-i supuneți dv. cu orice fel de osîndă, spre împlinirea poruncilor ce vă sînt date.

Gheorghiadis Olimpiotis

Arhivele Olteniei, IX (1930), p. 45.

50

[Iași,] 18 aprilie 1821

Divanul cere ispravnicilor de Dorohoi să urmărească pe pricinuiitorii de răzvrătire și să readucă la munca pașnică pe locuitorii satelor, deoarece eteriștii « s-au tras din țară », iar de oștile otomane « nu au a se teme ».

Boierii divanului Moldaviei către cinstită isprăvnicie Dorohoiu

Neconținere învăluirii ce încă să vede pintre lăcuitori și plecare strămutării a celor mai multe sate, supt cuvînt de îngrozire și grijă, lămurindu-să acum viderat că este din două pricini, ce întîiu, adică din pe supt cumpăt lucrări a unor fără cuget voitori de rău și neliniștire țării; și ce al doile, din neîngrijire ce cu dinadins a dumv. în pricină, pentru că nici o dovadă sau îngrijătoare urmare care să poată aduce pe țară într-așa spaimă și grijă nu este, după ce oștenii greci s-au tras din țară și puțini ce au rămas pe alocuri, într-aceste zile să duc; apoi dispre othomani, nici este, nici va fi ce mai mică grijă de pămîntire a credincioaselor raeli pămîntene, după toată știința și încredințările ce avem.

Amîndouă aceste învinovățire drăgătorească, pentru că și la ce întîi trebuie să fiți cu privighere a nu prohorisi lucrare și împrăștiere vorbilor unor așa înrăutățiți; dar și la ce al doile, fără pregit și cu ce mai mare sîrguință întru unire cu boierii țînutași către ce mai mică nestrămutare a cuiva.

Drept aceea, nemaiputînd suferi cursul cel pîn' acum a lucrărilor, care, întru sporire ce să vede mîrgînd, va fi pricinuiitor de o mare nenorocire țării,

mai ales întru nelucrare pământului anume în vreme primăverii, înadins scriem dumv., dregători și boieri ținutași, aceasta a noastră cu tărie carte, ca, luind măsuri potrivite cu gingășitura vremii, să alcătuiți mai întâi ce mai pătrunzătoare cercetare spre aflare și prindire unor așa pricinuitori de răzvrătire satelor. Pe care, de vor fi din cei cu cin de boierie, ori de ce stare va fi, prin bună pază să-l trimetiți drept aice cătră noi; iar de va fi din ceialalți mai mici, să-l pedepsiți cu bătaie, și în oraș și prin sate, spre vegherea și pilda oricăruie asămine următor. Și întru aceasta să vă porniți în ținut și unul din dumv. drăgătorii, cu patru boieri ținutași pe alcătuire ce dintiiu hotărâtă întru aceasta, fiiștecare în cfartalul său, rostind cele de cuvînță pentru potolire și liniștire satelor și a tuturor stărilor, cu toată încredințare depărtării cei mai mici griji dispre othomani, precum mai sus pre larg și anume să arată și scoțîndu-i la arat și sămănat. După care ieșire și lucrare, cerem de la dumv. întoarcere celor strămutați, potolire celor îngrijiți și temenica statornicie a ținutului întru privighere ce fără preget de a nu mai pute prohorisi niște asămine zădarnice și tulburătoare vorbe, sau a să pricinui ce mai mică strămutare a cuiva. Căci, să știți hotărît că sînteți supuși învinovățirii și răspunzători. Și întru aceasta, pentru banii visteriei cifertului următor sâlnic zapcilic să nu să facă, ci să să păsuiască pe lăcuitori, îngrijindu-vă acum deodată pentru banii rásurilor, precum vi s-au mai scris.

Veniamin, mitropolit, Balș logofăt, Sturza logofăt

1821, april 18

.....¹.....¹

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Crupenschi, A. N., doc. CXXVI/106. O altă poruncă similară, dată la 21 aprilie, același fond, doc. 107.

51

19 aprilie 1821

Mitropolitul, episcopii și boierii numesc pe Pavel Macedonschi deputat din partea lor pe lîngă Adunarea norodului.

Traducere din romînește

Domnule Pavel Machedonschi,

Cunoscute fiind ostenele dumneavoastră, depuse de dumneavoastră în general în folosul patriei, atît în vremea stăpînirii armatelor rusești, cît și acum, de cînd a început Adunarea norodului, în aceeași măsură fiind folosite de otcîrmuire, și după îndrumările căreia v-ați ostenit pentru binele și liniștea obștească;

¹ Iscălituri indescifrabile.

de aceea pentru aceasta și de acum înainte v-am ales și vă însărcinăm să vă dați osteneală și să fiți în Adunarea norodului deputat pentru paza patriei, atât la treburile militare, cât și la cele publice și unde nevoia va cere, acolo trebuie să fiți, pentru curmarea răului.

Pentru ostenelele dumneavoastră, otcîrmuirea vă va răsplăti după rîvna și strădania dumneavoastră, pe care le veți folosi cu credința cunoscută și otcîrmuirei, neducînd lipsă în ceea ce privește întreținerea proprie.

Au semnat:

mitropolitul, episcopii și divanul boierilor cu vistierul.

Anul 1821, aprilie 19 zile.

Muz. de Ist. Buc., doc. 5877/1957. Copie rus. Publicată de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 77—78.

52

Tîrgoviște,] 19 aprilie 1821

*Proclamația lui Al. Ipsilanti către locuitorii Țării Românești
în care își arată părerile cu privire la organizarea în viitor a țării.*

Pînă astăzi s-au răspîndit tot felul de vorbe prin care se căuta să fiu înfățișat în culorile cele mai vii, că urmăresc interesul personal și ambiția. Am tăcut deoarece conștiința mea nepătată și simțămintele bune ale fraților mei de același neam socotesc că vorbeau îndeajuns și pentru mine. Dacă acum rup tăcerea, nu mi-am pus în gînd să împiedec limbile bîrfitoare ale dușmanilor neamului și ai omeniei, ci să arăt adevăratele și singurele simțăminte ce le am față de fiii nobili ai Daciei în această clipă în care patria lor scumpă se află în situația că, sau nu-și va mai găsi niciodată calea fericirii, sau va apare proslăvită, strălucită și numărată printre popoarele civilizate ale Europei.

Eparhia dacică locuită astăzi de aproape un milion de locuitori, hrănește în sînul ei un număr mare de supuși străini ai puterii otomane. Acești străini, pe care purtarea tiranică a stăpînitorilor i-a depărtat de patria lor iubită, s-au adăpostit într-o țară vecină ospitalieră în care au putut mai cu înlesnire să-și agonisească cele trebuincioase traiului și din depărtare să se tînguiască de dorul patriei lor mame. Cine ar putea să se îndoiască că la cel dintîi semn al libertății, asemenea bărbați prigoșiți, exilați, depărtați de rudele și prietenii lor, împărțiți în mici cete comandate de cîte un căpitan și căutînd răzbunare împotriva tiraniei urîte lui Dumnezeu, a stăpînitorilor lor, nu s-ar înarma cu înflăcărare pentru a se răzbuна împotriva cruzimii neomenești a tiranilor?

Suferința fraților de aceleași drepturi și de același neam cu mine¹, providența sfântă, m-au călăuzit pe mine și pe cei din preajma mea pînă la porțile capitalei dacice. Acum nu așteptăm decît clipa dorită ca să trecem pe pămîntul patriei mele iubite. Această clipă se apropie. Noi însă vrem să urăm din inimă și sincer tot binele acestei țări ospitaliere care pe mulți dintre noi i-a îmbrățișat și i-a hrănit, iar în vremuri grele i-a apărat întinzîndu-le brațul ei spre a-i adăposti.

Așadar, ce altă bună stare putem să vă dorim decît pe aceea a bunei legiuiri și civilizări, singura adevărată, pe aceea zic pentru a cărei dobîndire noi înșine alergăm să ne jertfim? Dar ca să se ridice un așezămînt politic, trebuință este ca și temeiurile să fie tari și neclintite, clădite pe urmarea întocmai a moralei sfintei evanghelii. Aceste temeiuri să căutați a le ridica astăzi, prieteni daci, cîți iubiți bună starea și slava patriei voastre. Iată așadar, după părerea mea, temeiurile pe care trebuie să se reazime legiuirea voastră politică în viitor, ca să vedeți într-o zi răsărind și steaua luminoasă a veșnicei bune stări a patriei voastre.

Cîrmuirea de frunte a eparhiei dacice trebuie să fie încredințată unui pămîntean și nicidecum unui străin.

Puterea legiuitoare trebuie să fie despărțită de cea săvîrșitoare și să se încredințeze unuia sau două mădulare legiuitoare, alcătuite din toate clasele societății dacice.

Puterea dacică să nu atîrne de celelalte două, de cea legiuitoare și de cea săvîrșitoare. Epitropii locuitorilor să fie aleși din toate clasele lor.

Să se facă o armată statornică pentru a sta de pază eparhiei.

Dările să nu se orînduiască fără știrea epitropilor aleși.

Domnul să aibă o listă civilă hotărîită pe tot anul și să fie socotit întîiul între locuitorii eparhiei.

Să se întemeieze școli cu metodă alilodidactică și după această metodă să fie învățați copiii tuturor locuitorilor.

Părerea mea mai cu osebite, aceasta este.

Fie ca patriotismul vostru, cunoașterea și cugetul ce le aveți despre starea lucrurilor de la voi², să facă a se împlini, a se adăoga, sau a se micșora cele ce s-ar găsi mai potrivite cu legiuirea, dorințele, datinile și obiceiurile poporului.

Alexandru Ipsilanti

19 aprilie 1821

Acad. R.P.R., ms. rom. 3256 (cronica Dirzeanu), f. 60—61. Copie grec. Publicată în trad. rom. după Cesar Bolliac de N. Iorga în *Izv. cont.* . . . , p. 82—83. Alte copii grec. în ms. rom. 323, f. 309 și în ms. grec. 720, f. 30 v—31 v.

¹ Aici textul din cronica lui I. Dirzeanu e confuz. Mai clar în ms. grec. 720.

² În ms. grec, la începutul documentului se află următoarea precizare a copistului: «Cea de față [scrisoare] a fost trimisă boierilor aflați la Brașov».

[11—20 aprilie 1821]

Apel către paşa de Silistra pentru a izgoni pe eterişti din Moldova şi pentru a asigura înşămînţările.

Împilaţi încă aflîndu-ne de nenorocitele întîmplări, de-abia am putut a trimite către înălţimea ta doi din boierii ci să află cu lăcuinţa în ţinuturile de gios, ca să vie din partea pămîntului spre închinare înălţimii tale, şi să dea ştiinţa celor în tot şi în parte spre ideia înălţimii tale.

Iară acum arătăm înălţimii tale, cu toată plecăciunea, că eteriştii aceştia, după deosăbite vadele ce şi-au pus, zăbăvîsc încă împrăştietî pi aicea şi pe colo. Pentru aceasta şi împărtăşare cu înălţimea ta s-au făcut cu anevoie. Noi şi acum încredinţăm pe înălţimea ta că raelile după datorie sînt îngrădiţi cu credinţa şi cu supunere, neavînd cea mai mică împărtăşire la scîrbelnicile şi neaşteptatele aceste întîmplări.

Drept aceea, ne rugăm înălţimii tale ca, cu închipuire ce veţi socoti, să însuflaţi prin mîngîitoare cuvinte toate acele cite privăsc spre încredinţare liniştirii pătimitoarelor raiele, ca să nu vie în nelucrare arăturile şi sămăntăturile, acum în vreme primăverii, din care să să adaogă al doilea rană, adecă foamete, şi să ajungă raelele şi în lipsa trebuincioasei hrane şi în neîndemînare şi nefacere trimiterei zaherelilor, ci pe tot anul să pogoară la împărăteasca cetate.

Pe lîngă aceste, înştiinţăm înălţimii tale că şi dumnealui aghentu Austriei au luat porunca curţii sale ca să să tragă la hotară¹.

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Rosetti-Roznovanu, A.N., doc. CCLV/24. Orig. rom. Copie grec. la Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. 2811), f. 360. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 102, text grec. şi trad. rom.

¹ Un alt arz — în versiunea greacă — trimis paşei de Brăila se află la Academia R.P.R., pach. MXLI, f. 363, publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 99—100.

La 26 aprilie 1821, Iusuf paşa comunică divanului că cei doi boieri s-au prezentat la el şi au arătat starea lucrurilor. El cere ca membrii divanului să vină la Focşani pentru o consfătuire (Acad. R.P.R., pach. MXLI, f. 356, orig. grec.; publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 103—104). O altă scrisoare asemănătoare, a lui Iusuf paşa, probabil din 20—23 aprilie 1821, se află publicată de C. Erbiceanu în *Inst. Mitr. Mold.*, p. 102—103. Despre misiunea celor doi boieri la Paşa de Brăila, vezi şi rapoartele consulare austriace din 22 şi 24 aprilie 1821, (*Hurmusaki*, XX, p. 617).

21 aprilie [1821]

Polcovnicul Iordache Hristofi cere să i se trimită la Slatina niște catane, potrivit poruncii lui Tudor Vladimirescu.

Cu părintească dragoste.

Știut fie dumitale că eu, după porunca ce de iznoavă am priimit de la dumnealui sluger[ul] ca să strâng toți oamenii cu cari și mai nainte am fost, am și venit pînă aici la dumneata acasă. Cîte din catanele căpităni[] i am întîlnit i-am luat cu mine. Iar pentru ceilalți, care mai rămîn, te las pă dumneata asupra lor. Și te îndatorez ca negreșit împreună cu toții să te scoli și să vii după mine la Slatină.

Dar, de nu vei putea dumneata, avînd alte trebuințe pentru lucrurile casei, să-ți orînduiești vechil și catanele să mi le trimiți fără alt cuvînt: căci în urmă înștiințază stăpînirii nesupunerea, ce mi-i silă, și poate să cază mai cu greu.

Al dumitali dorit,

Iordaiche Hristofi

[1821], april 21

Acad. R.P.R., doc. CCXC/291. Orig. rom.

Chișinău, 21 aprilie 1821

Notă informativă a generalului I. N. Inzov cu privire la evenimente din Țările Romîne.

К № 60

820 Записка о сведениях, полученных партикулярно из Ясс от 3-го числа Апреля.

Жители заграничные уstraшены обстоятельством что Браиловские турки делают мост чрез Серет в селении Водена, но для какой причины, неизвестно. Сие служит поводом к оставлению ближайшими к сему месту жителями своих селений.

Молдавское многосложное управление находится в большом беспорядке.

Владимиреско занял Букарест и приняв управление Валахии выдает прокламации, что он прибыл для спасения края от врагов. Он объявляет народу что по заплате недоимки бира по 1 Апреля, впредь будет оный вовсе
821 освобожден от всякой подати и что всякий | житель, который чувствуя себя способным приняться за оружие, явится к нему, будет исключен из числа царян (поселян).

В Яссах слух носиться, что есть будто намерение отправить из Валахии часть войск в Молдавию, для действия на том же основании, как и в Валахии, и обложет бояр, которое будет на издержки военные.

Генерал-Лейтенант

Инзов

Апреля дня 1821

— Кишинев —

La № 60

Notă referitoare la informațiile obținute la data de 3 aprilie
pe cale particulară din Iași.

Populația de dincolo de frontieră este înspăimântată de împrejurarea că
820 turcii de la Brăila construiesc, nu se știe în ce scop, un pod peste Siret la satul
Vădeni. Aceasta servește drept pretext ca populația mai apropiată de acest
loc să părăsească satele.

Mult complicata cîrmuire din Moldova se află în mare dezordine.

Vladimirescu a ocupat Bucureștii și, preluînd cîrmuirea Țării Romînești,
publică proclamații cum că el a venit pentru mîntuirea țării de dușmani. El
821 declară poporului că, după ce va fi plătit rămășițele birului pînă la 1 aprilie,
pe viitor va fi scutit cu totul de orice impozit și că orice locuitor, care se simte
capabil să ia armele, va veni la el, va fi șters din numărul țăranilor
birnici.

La Iași s-a răspîndit zvonul că ar exista, chipurile, intenția de a se trimite
din Țara Romînească o parte din trupe în Moldova, pentru a acționa pe aceeași
bază ca și în Țara Romînească și că vor fi impuși și boierii la dări pentru aco-
perirea cheltuielilor de război.

General-locotenent

Inzov

21 aprilie 1821

Chișinău

Arhiva centrală istorică militară de stat U.R.S.S.-Moscova, fond. 182, pach. 6,
dos. 18, partea 1, f. 820—821.

56

22 aprilie 1821

*Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să însărcineze pe unul
din ispravnicii de Vlașca să ridice satele de lîngă Dunăre și să le
așeze în interior.*

Prea cinstit dumitali vel vistier.

Din arătarea sătenilor acestor, carii să înfățișază către dumneatali cu
plecatu meu răvaș, să va da dumitali pliroforie pentru satele județului Vlașca,

că încă nu s-au arădicat după cum trebuința cere. Pentru care mă rog dumitali ca pe dată unu din dumnealor boieri ispravnici ¹ să să trimiță într-adins pentru a le arădica și a le așăza la locuri cu dăpărtarea de 24 ceasuri, unde să fie și lărgime a-ș face sămănăturile și celelante agoniseli ale pământului, după cum și pe acest sat să-l așeze, căci vremea este trecătoare și oameni rămîn făr' dă semănături, mai zăbovind-u-să pe locurile lor, unde inima nu-i lasă a și le face din pricina vremi. Și să am cinstit răspunsu dumitali.

Theodor

[1821] Aprilie 22

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 126—127.

57

22 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu trimite marelui vistier niște scrisori și bani primiți din partea isprăvnicatului de Vilcea și-i cere ca acest isprăvnicat să răspundă de restituirea sumei de 5 000 taleri, luați de Tudor cu împrumut de la Hagi Ianuș.

Cu plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Aceste scrisori, împreună și cu cîțiva bani, sosindu-mi de la sud Vilcea, iată să trimiseră dumitali, ca și pentru bani să să dea aducătorului răvaș de primire și răspuns la scrisori.

Iar eu, cu plecăciune, sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] aprilie 22

Mă rog să să facă către acest isprăvnicat cartea prea cinstitei vistierii pentru taleri 5 000 cu dobînda lor de la marte 8, ce, în trebuința oștirilor creștinescului norod, am luat cu împrumutare de la dumnealui Hagi Enuș ², ca să-i răspundă, și după ce vor trimite zăpăsul meu spart dumnealor ispravnici, voi da dumitali adevărînță că i-am priimit.

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 127—128.

¹ Celălalt ispravnic, șătrarul Băjescu, plecase chiar în această zi la Găești (E. Virtosu, *op. cit.*, p. 76).

² Despre acest zăpăsul al lui Tudor Vladimirescu, Hagi Ianuș notează în condica sa de socoteli: « Theodor Vladimirescu sluger. 1821, să dea, martie 8, suma ce i-am numărat potrivit cu zăpăsul lui pentru nevoile lui, și cu dobîndă, 169 groși, 4953 » (Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuș 698, f. 378. Text grec.).

22 aprilie 1821

Dumitru Gîrbea comunică lui Pavel Vladimirescu că nu se va atinge de averea lui Lăudat Frumușanu, deoarece îi este vecin și prieten.

Cu plecăciune mă închin dumitale arhon vistieri.

Cinstită scrisoarea dumitale cu plecăciune am priimit-o. Am văzut cele ce-mi scrii pentru jafurile dumnealui vistierului Lăudat¹. Și măcar că porunca ai văzut-o dumneata a dumnealui slugerului, care scrie că toate ale dumnealui să să facă plească, dar mie nici că mi-au trebuit, nici că-mi trebuiește a lua plească de la nimenea, mai virtos de la dumnealui, fiind vecinul meu și prieten vechi. Ci dumneata ai fost acolo cu Magheru și cu căpitanu Costandin. Vedeți ce faceți și joi trebuie să am știință de cele ce s-au luat. Cu toate acestea căpitanu Costandin este dus cu ordia la margine și eu mă aflu aici acasă pentru luarea în scris lucrurilor mele, fiindcă știu că vei fi auzit focul ce m-au călcat, pentru moartea fiu-mieu și a soții mele. Ci cînd mă voi întîlni cu oștirea, cele luate netăgăduite îl voi pune de le va trimite la dumneata. Trimisăi și scrisoarea ce scrie către domnu Solomon.

Și cu plecăciune sînt al dumitale plecat slugă

Dumitru Gîrbea

1821, april 22

[Adresa:] Cinstit și mie mai mare, dumnealui biv vtori vistier Pavel Vladimirescu. Cu plecăciune.

Arh. St. Craiova, doc. XVI/17. Orig. rom.

59

[Craiova,] 22 aprilie 1821

Un om al lui N. Glogoveanu îl înștiințează că I. Solomon nu dă panduri pentru boieri, că slugerul Costi s-a alăturat lui I. Samurcaș la Calafat, și-i cere ca nesupusul vier Stanciu să fie trimis spre cercetare la V. Ghelmegeanu.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut prea cinstită stăpînească mina dumitale. Cu cinstită și multă plecăciune priimind cinst. scrisoarea dumitale, scrisă de la 12 ale următoarei, cele poruncite am văzut. Cu toate că dum. scrii că ai trimis cinci scrisori, dar eu numai trei am primit, însă dă la omul lui Iamandi nu am primit; precum și de la omul lui chir Vasile Pavlovici am primit o scrisoare cu trei săptămîni în urmă, din care doaa răspunsuri am fost trimis

¹ Lăudat Frumușanu.

dum., însă unul prin Dumitru Cernăţeanu neguţătorasu, şi altul prin altul, prin omul lui chir Vasile Pavlovici. Iată şi acum răspunz dumitale.

Casele pînă acum din mila lui Dumnezeu sînt scăpate, caleaşca, s-au stricat coşul de către panduri, după cum am mai scris dumitale. Pentru ȝigani, numai Ilie şi Costandin au rămas la Melineşti, iar ceilalţi s-au dus la Glogova. Am scris logofătului Stanciu ¹ ca să trimiţă un car să-i ia şi pă aceia să-i ducă acolo. Pentru ce au fost în podul caselor şi în pivniţă, am fost mai înştiinţat dumitale; care au fost dă îngropat, s-au şi îngropat; cele ce n-au fost dă îngropat, s-au pus la pitulătoarea cea ştiută de dumneata, astupîndu-să amîndouă ferestrele, carele întru nimic nu să cunoaşte, nevrînd scutelnicii a veni ca să le împarţi pă la dînşii, precum mi să porunceă dă către dumneata. Scrisoarea către slugerul Solomon dîndu-o, nici cu oichi nu s-au uitat la dînsa, zi[cînd] că n-are panduri să dea la boieri ². Pentru banii cîştiului dă la scutelnici, dumneata scrii ca să le iau să-i fac poliţă. Ştiut fie dumitale că scutelnicii nu dau supunere a da dumitale, zicînd că ţara s-au iertat de bir. Fînu dă aici l-au mîncat Solomon, numai ce am apucat de am vîndut o clae înainte. Vinu verii va să-l duc la Melineşti. Aici în Craiova, după strejuirea ce am făcut, aflîndu-mă nelipsit, din mila lui Dumnezeu s-au iconomisit de au scăpat, dar pă afară este mai mare jaf dă panduri şi hoţomani. Pentru ale vremii, cu toate că am fost mai scris dumitale în trecutele zile, precum să urzea atunci vorbele, dar acum iarăşi prin auzire am înţales cum că caimacamu ar fi cu doaă mii de turci în Calafat, şi cu adăvărat sînt, şi strînge zaherele, urmînd şi cu biru, dă lude tl. 48. Iar către acestea, cocoane, văzi că-mi scrii ca să împrumut o sumă de bani, cu de la scutelnici; din cîrciumi şi din fîn: toate acestea curg după cum am arătat dumitale şi, de ar fi nescarva neguţitori dă cînte aici în Craiova, aş da rugăciune şi aş lua cevaşi de aş trimite dumitale; dar aici în Craiova picior de neguţător nu să găseşte, decît crăime.

Lui Stan vierul nu am cu cine să-i scriu, căci vierii de aici nu vor să meargă de frica pandurilor; şi mai bine ar fi, cocoane, să scrii Ghelmegeanului la Rîmnice ca să-l ducă acolo, fiind aproape, ca să-l cerceteze pentru lucru vii. Viia de aici s-au lucrat, precum şi grădina; de la Bucureşti nu am nici o ştiinţă, căci dintr-acolo nu vine nimene. Pentru moşile dă la Mehedinţi, nici o ştire nu am. Atîta numai îmi scrie logt. Stanciu, că ar fi avînd frică dă către turci. Chelarul şi rîndaşii nu sînt lipsiţi dă ale mîncării, purtîndu-le de griji. Pentru rîndaşi, am scris logofătului Stanciu ca la vreme negreşit să-i schimbe, trimiţînd alţii. Solomon nu să află aici, ci la Motru, cu toţi oamenii lui. Costin slugerul s-au închinat la caimacamu la Calafat. Aici în Craiova să aude că negreşit este ca

¹ Stanciu Buduhăleanu, omul lui Nicolae Glogoveanu încă dinaintea răscoalei (Fondul Glogoveanu, doc. 256 şi 267/1820).

² Într-o altă scrisoare, din 28 aprilie, se precizează că I. Solomon a rupt scrisoarea, spunînd că nu dă nici un pandur pentru boieri (Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/162).

să vie caimacamu cu turcii. Apoi nu știm în cele după urmă cum va rămînea. Craiova au rămas pustie, încît nici pricior dă pandur nu să află.

Și cu multă plecăciune sînt al dumitali plecată¹

În cinstită și stăpîneasă mîna dumnealui biv vel clucer Nicolae Glogoveanu, cu cinste și multă plecăciune.

1821², aprilie 22

Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/194. Orig. rom. Publicat de N. Iorga, *Situația agrară* . . . , p. 162—164.

60

22 aprilie 1821

Căminarul Sava primește de la vistierie leafa pe martie pentru Mihali delibașa și Dimitrie tufecibașa.

Γ ρ [ό σ ι α]

1 000 ήτοι χίλια έλαβα από την έντιμον βιστιαρίαν τὰ όποῖα έδάνεισαν ή πράσλα τῶν καβάφηδων και τσισμαρήδων, λουφέν τοῦ Μαρτίου μηνός δια τόν Μιχάλη δελίπαση και Δημήτρη τουφεκτοσηπάση και έστω εις ένδειξιν.

Σάββας Καμηνάρης

1821, 'Απριλίου 22

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Taleri

1000, adică una mie, am primit de la cinstita vistierie, pe cari i-a împrumutat breasla cavafilor și cizmarilor, leafa pe luna martie, pentru Mihali delibașa și Dimitrie tufecibașa³. Și să fie drept dovadă.

Sava căminarul⁴

1821, aprilie 22

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 48. Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . . , p. 125, din fondul C. Basarab Brîncoveanu.

¹ Doc. rupt.

² În text greșit 1822.

³ Delibașa Mihali și tufecibașa Dimitrie primesc de asemenea în mai multe rînduri tain pentru arnăuții lor (E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . . , p. 84, 86, 88, 92—93, 94).

⁴ În aceeași zi Sava căminarul a mai primit 500 taleri de la vistierie «pentru luna aprilie». (Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 47).

22 aprilie 1821

Serdarul Iordache Olimpiotul cere ispravnicilor de Teleorman să-i trimită la Găiești pe toți căpitani de la cele șapte poște ale județului, cu surugiii, caii și căruțele de care dispun.

Copie

Dă la serdar Iorgache Olimbiotis.

Către dumnealor boieri ispravnici ot sud Teleorman.

Scriind, rog dragostea dumnv. ca priimind acest pitac fără cea mai puțină zăbavă să vă siliți, puind tot felu dă mijloace, ca șapte poști ce le aveți în județu dumnv., pe căpitani i surugii și cu cai, cu căruțe, cu tot să-i arădicați și să-i trimiteți la Găiești, unde acoalea, viind, am să le fac deosebite porunci. Precum zic, fără cusur și fără zăbavă, aștept.

Iordache Olimpiotul

1821, aprilie 22 ¹E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 128.

23 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să desemneze patru boieri pentru a-i duce arzurile la Vidin și Brăila.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

De mare trebuință fiind să trimitem cîte doi boieri la Vidin și Imbraila după niște științe bune ce am luat, de aceea grăbește dumneata a să afla cît mai în grab aceste patru obraze, că eu încă silesc a să isprăvi pînă mîine seară amîndouă arzurile ca să le și pornim, de mare grab și trebuință fiind.

Dumnealui stolnic Iancu Văcărescu să află dus de la Căldărușani la vii.

Cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] aprilie 23

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 128—129.

¹ Scrisoarea este trimisă în aceeași zi din Pitești la Teleorman, printr-un arnăut al lui Iordache (E. Virtosu, 1821. *Date . . .*, p. 81).

Tîrgoviște, 23 aprilie/5 mai 1821

Alexandru Ipsilanti dă instrucțiuni cu privire la scrisorile găsite asupra doctorului Theodosie Gheorghide, trimis de Tudor Vladimirescu la Brașov.

No. III. — Letter of Ypsilanti (translated from the Greek original) dated Tergovisht, April 23d, O.S. (May 5, N.S.) 1821

I have received your communication of the 22d, and the bag containing the letters carried by Dr. Theodosius. You must give out that all your researches were fruitless, and that the robbers have disappeared: you must proceed in this business with great prudence and policy ¹, not to disgust certain persons. Set the Doctor at liberty, and write me a despatch with a raport of the affair, that when enquiries are made, I may be able to show it at the proper time. Intelligence transmitted yesterday from the Ispravnik of Soultza, brings the following good news: the Kaimakan, with all his Turks, has retired to Vidin, because the Servians have taken up arms against the enemies of our faith. Other news, which I have to-day, but cannot yet give you an official, state that the Russians are preparing to enter Moldavia.

(Postscript in the Prince's own handwriting).

At Therapia, Arnautkuy, and other places near Constantinople, there has been fighting, and a great slaughter of Turks and Greeks; the affair of the Servians appears to be quite true. I know not whether this letter will find you. Let your march be conducted with your usual prudence and tenderness towards the poor people. I send you herewith a proclamation addressed to the Wallachians. I kiss your eyes.

(Signed) Alexander Ypsilanti

Nr. III. — Scrisoarea lui Ipsilanti (tradusă de pe orig. grec.), din Tîrgoviște, aprilie 23, st. v. (mai 5, st. n.), 1821

Am primit în bună regulă comunicarea dumneavoastră de la 22, și sacul care conținea scrisorile pe care le ducea doctorul Theodosie. Trebuie să știți că toate cererile dumneavoastră au fost zadarnice și că hoții s-au făcut nevăzuți. Lucrul trebuie să-l faceți cu multă prudență și politică ², pentru ca să nu dea prilej de bănueli unor persoane știute. Puneți pe doctor în libertate și trimiteți-mi un curier, cu raportul asupra întâmplării, pentru ca, dacă vor trebui orînduite cercetări, să fiu în măsură a i-l arăta la vremea cuvenită.

¹ Dr. Theodosius (Theodore's emisary,) had been arrested by soldiers disguised as robbers, and Ipsilanti pretended to make search for them.

² Dr. Theodosie (emisarul lui Theodor) a fost prins de către soldați deghizați în hoți și Ipsilanti pretexta că-i urmărește (nota lui Th. Gordon).

Am primit ieri de la ispravnicul de Sulcea¹, următoarele vești bune: Caimacamul s-a întors la Vidin cu toți turcii săi, pentru că sîrbii au luat armele împotriva dușmanilor credinței noastre.

Alte știri pe care le-am primit astăzi, pe care însă nu le pot da ca oficiale, spun că rușii au de gînd să năvălească în Moldova.

[Post scriptum, de propria mînă a principelui:]

La Therapia, Arnautkioi și în alte localități din apropierea Constantino-polului s-au dat lupte foarte sîngeroase între turci și greci.

Știrea despre sîrbi, pare să fie pe deplin adevărată.

Nu știu dacă această scrisoare vă va găsi. Faceți-vă marșul dumneavoastră cu înțelepciunea dumneavoastră cunoscută, și cu crutare pentru poporul sărman.

Vă trimit alăturat o proclamație către Țara Romînească și vă sărut ochii.

Alexandru Ipsilanti

Th. Gordon, *History* . . . , I, anexa III, p. 138. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 78—79, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte* . . . , I, p. 165—166.

64

București, 24 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu poruncește vătafului plaiului Cîmpinii să dea liberă trecere pentru un număr de vite ale logofătului Const. Golescu.

De la sluger Theodor

către dumnealui vătafu plaiului Cîmpinii².

Dumnealui biv vel logofăt Costandin Golescu vrînd, întru trebuința casii dumisale, a trece la Brașov dooăzeci și opt de oi și patru boi, ca un lucru ce nu este negoț, are voie. Ci să i să înlesnească de către dumneatali, a acestora trecere, iar nu a mai multor vite.

Theodor³

1821, aprilie 24

De la sluger Theodor,

către dumnealui vătafu plaiului Cîmpina.

Acad. R.P.R., doc. CLXXXVIII/106. Orig. rom. Publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose* . . . , p. 129.

¹ Probabil Vilcea.

² La 25 aprilie vistieria poruncește vătafului plaiului Cîmpina să îndeplinească întocmai ordinul lui Tudor Vladimirescu (Acad. R.P.R., doc. CLXXXVIII/107).

³ Scris de Petrache Poenaru și semnat de Tudor Vladimirescu.

[24 aprilie 1821]

Iusuf paşa cere locuitorilor Moldovei să revină la ocupaţiile lor, asigurându-i că nu vor fi pedepsiţi decât cei amestecaţi în răscoală.

[24 aprilie 1821]¹

Cătră boierii toţi şi neguţătorii lăcuitori din toate ţările² şi târgurile.

V-am triimes fermanul mieu care sînteţi raia a pre puternicului împăratului nostru, care aţi slujit cu dreptate şi nu aţi făcut nici un cusur şi aţi fost cu toată supunirea.

Pre bine ştim şi pre Înalta Poartă şi noi şi acei care au fost vinovaţi şi amestecaţi greci, [că] de la dinşii au venit tot răul. Şi carele din greci nu vor fi amestecaţi şi şi-au căutat de alijverişul lor, să nu aibă nici o îngrijire şi să-şi caute fiştecarile alijverişul său, că nu va fi nici un feli de primejdie sau supărare pentru aceştie. Iar carile vor fi amestecaţi cu tilharii aceia carele au făcut tulburare şi sărăcie ţării aceştie, pe aceia să-i prindeţi şi să-i pedepsiţi, trimetîndu-i la zapcii dumneavoastră. Iar cînd vor fi mulţi şi nu-i veţi pute prinde, atunci să faceţi de ştire, prin dregători înştiinţîndu-ne. Vom triimite noi de-i vor prinde.

Şi acei care au apucat şi s-au strămutat de pre la locurile şi târgurile lor, să se întoarcă înapoi şi să nu aibă nici o frică, căutîndu-şi de alijverişul lor şi odihnindu-se pe la casele lor, precum şi mai înainte.

Pentru aceasta, iată vi să triimite fermanul mieu, în care m-am iscălit şi am pecetluit.

Isuf paşa, muhafiz Ibrailii serascher.

Acad. R.P.R., doc. DCXV/155 a; copie rom. cont., cu altă copie modernă, doc. DCXV/155 b. Publicat în *Uricariul*, III, p. 223. Copie şi la Arh. St. Buc., Acte de familie, fondul Crupenschi, A. N., doc. CXXXVI/1161.

25 aprilie 1821

Divanul Țării Româneşti se împrumută cu 70 000 taleri pentru nevoile țării.

Taleri

70 000 adică șaptezeci mii la trebuința și nevoia ce au avut țara s-au împrumutat de la³ în soroc de șase luni, cu dobînda lor pă lună la

¹ Data primirii firmanului la Iași.

² Eronat « țările », este vorba de « ținuturile ».

³ Loc alb. Probabil, împrumutul s-a făcut de la Alexandru Filipescu-Vulpe; în 27 aprilie cîrmuirea țării dispune să se dea 70 000 taleri lui Tudor Vladimirescu (Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 51); în aceeași zi, Tudor Vladimirescu confirmă primirea acestei sume (același dos., f. 52).

pungă po câte taleri șapte și bani șizeci. Care acești bani, oricine să va înfățișa cu acest zăpis la numitul soroc, să aibă a-i plăti țara și pământu toți deplin, fără nici un cuvînt de pricinuire, ca unii ce cu dînșii s-au întîmpinat mari nevoi și primejdii și s-au pricinuit țării și politii mare ajutor și folos la această vreme, după cum este știut obștii. Iar trecînd peste soroc, să aibă a curge tot cu această dobîndă pînă să vor plăti.

Drept aceasta am dat acest zăpis adevărit cu iscăliturile noastre.

Al Ungrovlahiei: Dionisie, Gherasim Buzău, Mihail Manu, Iordache Slătineanu, Nicolae Golescu, Alexandru Filipescu, Alexandru Nenciulescu.

1821, aprilie 25

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p. 131.

67

25 aprilie 1821

Știri despre împrăștierea locuitorilor din satele județului Bacău și despre venirea turcilor.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitale!

Cu pre plecată scrisoare mă înștiințez prin dumneata pentru cinstită poronca dumitale ce am primit prin dumnealui cuconu Costin Catargiu, precum că eu cu urmările mele aș fi împrăștiat lăcuiorii di prin sate, dînd și cară pe la streini! Eu știu că nici care nu am dat, nici pe lăcuiori nu i-am împrăștiat. Mai vîrtos, eu de-a purure i-am îmbărbătat, zicîndu-le că nu este nimic asupra lor. Dar eu am pătimit îndestule pentru ca să nu se împrășteie satele, fiind și prădat într-atîtea rînduri și bătut, precum am mai scris dumitali.

Acum de iznoavă m-am înștiințat că toate vitele grecilor și a sîrbilor le-ar fi răpind turcii și le-ar fi ducînd la Brăila și le-ar fi bătînd și popușoi, încercîndu-i să-i ducă tot la Brăila. Și eu fiind îngrozit cu totul ca nu cumva să-mi iei popușoi și grîu, eu mă rog dumitale: pune la cale cu chipul ce vei socoti dumneata, cărînd popușoi și grîu al dumitale, fiindcă este toată stare me într-aceste, de unde am nădejde ca să plătesc și banii dumitale, ce sînt dator, și să-mi rămîi și mie banii ce am în moșie. Fîndcă și după ce au fugit toți neguțătorii și boiernașii din Bacău, precum și boierii ispravnici și sameșii și satele din pe prejur, și nemaiputînd opri satele noastre, s-au împrăștiat și ei. Și în urmă am stat încă trei zile dimpreună cu stolnicul Ioniță Lupașcu, ca să-i pot iarăși aduna la urma lor, și nicidecum nu i-am putut aduna. De unde am auzit că au să vie cît de în grab și turcii, precum au și venit. Și eu nemaiputînd sta, am venit la Palanca, unde mă aflu piste hotar, fiindcă aice să află boierii și neguțătorii de pe la Focșani, di pe la Agiud, di pe la Ocnă și di pe la Bacău și în

scurt di piste toate locurile sînt aice adunați. Și mie îmi este frică ca să mă duc înapoi la sat, avînd îndestui dușmani. Și mă tem ca nu cumva să mă pîrască vreunu, zicînd că sînt grec; di pe altele multe ce am pătimit să nu-mi rîdice și viața.

Eu mă rog dumitale, puni la cale dumneta ca, după cum vei socoti dumneta, să-i rînduiești să caute moșia. Nici eu n-am chip de a o căuta la aceste vremi, că nici arăturile nu s-au făcut întocmai. Că cînd au fost ca să se săvîrșască arătura, atunce au dat spaima aceasta, de unde au fugit toți, luîndu-mi plugarii și boii de au fugit.

Și pentru toate, n-am lipsit a înștiința.

Pre plecată slugă

Ioanichie[?] medelnicer

1821, april 25

[Adresa:] Mult milostivului meu stăpîn dumisale cuconu Costachi Canta biv vel vistier, cu multă plecăciune.

Iași

Muzeul de istorie a Partidului, Arhiva familiei Cantacuzino-Pașcanu, doc. 28. Orig. rom., cu pecete în ceară roșie.

68

București, 26 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu poruncește să fie întoarse din drum lucrurile fostului domn Al. Suțu.

No. VIII. — Letter of Theodore Vladimiresko.

Bukorest, 26th April. O. S. 1821

Yesterday, on the 25th of the present month, twenty waggons, loaded with various articles, taken unjustly from the country by the late Prince Souzzo, were privately sent away by night (escorted by a corporal and two soldiers of the imperial consulate) to Brashova; accompanied also by four Arnauts, but whose Arnauts I know not. Wherefore I fail not to communicate it to you, that you may send men not only to prevent their further progress, but to turn them back, that the country may not be spoiled. I beg you to inform me immediately. I might have sent had I known it in time, but thought it better to apply to you who are nearer. Your brother and servant,

(Signed) Th. Vladimiresko

No. VIII. — Scrisoarea lui Tudor Vladimirescu

București, 26 aprilie st. v. 1821

Ieri, adică la 25 ale curgătoarei luni, 20 care încărcate cu diferite lucruri, care în chip nedrept au fost răpite țării de răposatul domnul Suțu, au fost

trimise pe ascuns în timpul nopții la Brașov, sub paza unui caporal și a doi soldați ai consulatului imperial. Mai erau acolo și patru arnăuți; nu-mi este însă cunoscut ai cui erau acești arnăuți.

Nu lipsesc să vă înștiințez și pe dvs. de aceasta, pentru ca să puteți trimite oameni, nu numai ca să le împiedece de a merge mai departe, dar și pentru a le aduce înapoi, ca țara să nu fie prădată. Vă rog să mă încunoștiințați de-a dreptul de aceasta. Aș fi trimis eu oameni, deoarece am știut la vreme, dar am socotit că este mai bine să mă adresez dvs. pentru că știți mai aproape.

Fratele și sluga dumneavoastră,
(Semnat) Th. Vladimirescu

Th. Gordon, *History . . .*, I, anexa VIII, p. 140. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 81—82, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte . . .*, I, p. 166—167.

69

26 aprilie 1821

Divanul Moldovei trimite pe medelnicerul Neculai Mandrea și pe diacul Scarlat Herescu la muhafizul din Brăila ca împreună cu părintele Ghedeon să arate credința «raielii» către Poartă și că moldovenii «nu au avut nici o împărtășire cu răzvrătiții».

Boierii divanului Moldaviei

cătră cinstiți dumnealor frații simbatrioți, medelnicer Neculai Mandrea i diacu Scarlat Herescu¹.

Nenorocitele împrejurări a pătimitoarei noastre patrii sînt deobște cunoscute și văzute. Cei streini cu durelnică inimă privesc lăcrămătoare poziție ei cea de astăzi. Apoi oare fiii cei adevărați a patriei pute-vor privi pătimirile maicii lor fără a ![ăc]răma!

Din partea noastră s-au pus în lucrare toate acelea cîte atîrnă spre mîngîierea și liniștirea tuturor treptilor ce întrupează neamul moldovinesc. Una din cele mai dintîi îngrijiri a noastre au fost și este de a să trimite deputați dintre frații simbatrioți cătră prea înălțatul Ibrail muhafiz, împuternicitul sarascher, spre dovedirea datornicii noastre supuneri cătră prea puternica și hrănitoare împărăție. Dar această întrupare de deputați nu s-au putut nici pînă acum alcătui, încă arătînd acei cărora s-au făcut această punere înainte că nu au înlesnire, poate și din neîntemeiată sfială și înpuținare de suflet. Înfătoșarea deputaților este neapărată, este datornică, este solitoare mîngîiere și liniștire norodului. Este doveditoare supunerii noastre cătră prea puternica Poartă. Și dar ca

¹ Numele adresanților au fost scrise ulterior de altă mînă.

să nu să ia supt nepriincioasă tălmăcire netrimiteră deputați[or] din partea pământului, am pornit de aici pe cuvioșie sa ierochirica mitropoliei, chir Ghenadie, ca să meargă către prea înălțatul Ibrail muhafizi. Dar singur a merge nu este de cuviință, ci urmează neapărat a fi întovărășit de trei sau patru boieri simbatrioți, pentru ca să-și poată avea această deputație deplinătatea închipuirii sale.

Spre aceasta să face domniilor voastre simbatrioților și poftă și punerea înainte, ca o datorie către patrie, care ceri acest agiutoriu de la fii săi, ca să întovărășiți trei—patru din dumneavoastră pe cuvioșie sa ierochirica și să mergeți către prea înălțatul Ibrail muhafizi, căruia veți aduce:

Întii, datornica închinăciune din partea pământului.

Al doile, veți arăta că neamul moldovenesc nu au avut nici o împărțășire cu răzvrăditorii, nici cunosc întrebuințarea armelor.

Al treile, veți pune înainte netăgăduita supunere și credința noastră din epohi, a închinării acestui memlechet către prea puternica împărăție, și că de atunci, din neam în neam și [pí]nă acum, nepierdută moștenire avem supunerea cea mai neprihănită și credința cea plină de rîvnă către prea puternicul devlet.

Al patrule, veți aduce lacrimile norodului, veți arăta înspăimarea și înfricoșarea lui, și veți cere cu umilite glasuri mîngîierea și statornicie acestui pătitor norod, ca să-l înbărbăteze spre lucrarea pământului, întru a nu rămînea și ei lipsiți de hrana de peste an și în nefacere trimiterei zaharelelor, ce pe tot anul să pogoară la împărăteasca cetate.

Al cincile, veți pune înainte că intrarea oștilor în pământul acesta va prîngozire și împrăștiere.

sfîrșit, dumneavoastră cetind tălmăcirea mehtupului către înălțimea lua pliroforie de toate și, în urmarea acei pliroforii, veți face și datornica. Veți închina și hediellile ce să trimit.

Acum cere de la dumneavoastră patrie, la aceasta vă îndemnăm. Aceasta este una din celi mai sfinte datorii a fiilor către patrie. La aceasta îndoim, ci așteptăm și răspuns că veți porni întru numele domnului la putere credem și nu vă îndoiiți că vă va umbri și vă va își.

Eniamin mitropolit Moldaviei,
Ils logofăt, Alex. Baldiman [?] logofăt,
urz[a] logofăt, Iordache Sas... [?] vornic,
ciș[er]ie G[hica] vornic, Canta[cuzino] vornic,
urza [?] hatman.

1821, aprilie 26

Acad. R.P.R., doc. LII/14. Orig. rom.

27 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier 5 000 taleri pentru nevoile oștirii și 2 000 taleri pentru lefii surugiiilor.

Prea cinstit dumitali vel vistier.

Înțelesei că la isprăvnicatu Ilfovului s-au adunat aproape de taleri dooăzeci de mii, precum și la drăgătorii din politia București vreo șase mii din madea carălor de lună și alte orînduieli și fiindcă ne aflăm sugrumați pînă în suflet la trebuințele ce are oștirea creștinescului norod, mă rog dumitali ca să să poruncească a ne întîmpina deocamdată ca cu vreo cinci mii, precum și la cinstita casă a menzilor să să dea taleri dooă mii, cu cari bani arată epistatu că poate iconomisi cele trebuincioase ale poștii pînă la sfîrșitu viitoarii luni. Căci astăzi mă pomenii cu toți surugii, aducînd și pe epistat techer-mecher cu dînșii, făcînd strigare mare pentru plata lefilor, că într-alt chip năpustesc poștile.

Drept aceea, amîndooă trebuințele de mai sus urmînd de a să liniști, precum mă rog, să să poruncească de către prea cinstita vistierie a să împlini.

Theodor
1821, aprilie 27

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 132—133.

Ianușești, 27 aprilie 1821

Const. Nicolae comunică lui Hagi Ianuș că Iordache Olimpiotul s-a luptat cu niște turci la Pitești și că Rogobete a fost prins.

Γιαννουσέστι, 27 'Απριλίου 1821

Τὴν τιμιότητά της ταπεινῶς προσκυνῶ, ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν της.

Μὲ ὅλον ὁποῦ σήμερον μὲ τὸν Γιάνκον σᾶς ἔγραφον ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ὀρδινά σας ἐξεκίνησα τὰ ζῶα ὅλα διὰ αὐτοῦ, πλὴν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἔλαβον τὸ τίμιόν της τῆς 21 τούτου καὶ εἶδον ὁποῦ μὲ γράφετε, ὅτι ἂν δὲν τὰ ἐξεκίνησα ἀπὸ Γρετζέστι νὰ μείνουν πάλιν ἐκεῖ. Λοιπὸν ὁ καπετὰν Δημήτρης ὁποῦ ἔστειλα μὲ τὰ κατὰστιχα, στοχάζομαι νὰ σᾶς τὰ εἶπεν τὰ ὅσα διατρέχουν ἐδῶ, ὁποῦ ὅλοι οἱ πραγματευταὶ τὰ ζῶα τοὺς τὰ ἐξεκίνησαν διὰ τὰ βουνά, πλὴν ἐγώ, λαμβάνοντας τὸ γράμμα σας, ἔστειλα καὶ τὰ ἐγύρισα ὀπίσω καὶ στέκονται ἐδῶ εἰς Γιαννουσέστι, καὶ μαξοὺς τὴν στέλνω τὸν παρὸντα διὰ νὰ μὲ φανερώσητε τί νὰ τὰ κάμω, ὅτι διὰ ἐδῶ νὰ σταθοῦν δὲν ἔχουν τί νὰ φάγουν καὶ ἀφανίσθηκαν.

Οἱ Πάτζοι κάμουν μεγάλας ἐτοιμασίες καὶ ἀκούομεν ὅτι θὰ ἀπεράσουν διὰ ἐδῶ. Αἰτίας ἔδωσαν ἀρκετάς, ἀπὸ πέρα τοῦ Ὀλτου ἐπῆραν ζῶα τῶν πραγματευ-

τάδων, πρόβατα και ζαχαρέδες και σήκωσαν τὸν Ζάβαλη Κούλογλον, τὸν ἐσκώ-
τωσαν και ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ ἀκολούθησαν και ὥρα τὴν ὥρα προσμένουν νὰ
ἀπεράσουν οἱ Πάτζοι, σχεδὸν και τὸ Τζουβαρόπολον θέλει διὰ νὰ τραβηχθῇ
κατ' ἀπάνω νὰ σφαλισθοῦν, καθὼς τὸν γράφουν. 'Ο καπετὰν Γιωργάκης εὐρίσκεται
εἰς Πιτέστι, ὅστις ἐπολέμησε μὲ κάτι Τούρκους, ὁποῦ εἶχαν ἔβγει εἰς τὸ Ροῦς
δὲ Βέδε και ἔκοψαν τοὺς πραγματευτάς, αὐτὰ διατρέχουν ἐδῶ. 'Ημᾶς ὁμως κατὰ
τὴν ὥραν καμία κατάχρησις δὲν μᾶς ἐγένεν.

Οἱ Βλάχοι εἰς μεγάλα φούμουρα εὐρίσκονται και καμίαν δουλειὰ δὲν ἤμπο-
ροῦμεν νὰ κυττάξωμεν, ὅτι κανεὶς δὲν μᾶς ἀκούει, μάλιστα τώρα, ὁποῦ ἠθέλησα
νὰ ξεκινήσω τοὺς τζοπάνους, ἤθελαν νὰ φύγουν ὅλοι, και ἀρκετὰ γρόσια τοὺς
ἔδωσα, τί ἤθελα νὰ κάμω; Τὰ ἀμπέλια ἀπὸ Κοκορέστι μέρος ἐδουλεύθησαν ἀπὸ
αὐτά, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκονται μήτε μὲ πληρωμήν.

'Εγὼ ἀπὸ ἐδῶ θὰ σηκωθῶ αὔριον μεθαῦριον ὅτι ἔχει νὰ ἔλθῃ τὸ Τζουβαρό-
πουλον νὰ καθίσῃ ὀλίγες ἡμέρες, ἕως πού ἔλθῃ μία ἀπόκρισις και ἔπειτα τραβιέται
διὰ ἐπάνω. 'Εγὼ εἰς τὸ Κοκορέστι θέλω πηγαίνει νὰ καθίσω ἕως λάβω ἀπόκρισιν
σας. Εἰς τὸ νὰ μοὶ λέγετε νὰ πηγαίνω εἰς τὸν Χασάν ἀγὰ νὰ τὸν προσκυνήσω,
αὐτὸ δὲν τὸ κάμνω, ὅτι δὲν εἶναι μόνον εἰς τὸ χέρι τοῦ Χασάν ἀγᾶ.

'Ο Μιχάλογλους εὐρίσκεται κατὰ τὸ Μότρο μὲ κάμποσους συναγμένους
και ἔπιασεν καμίαν τριανταριὰ Πάτζους και τοὺς ἐξεγύμνωσεν ὅτι ἐπήγαιναν μαζὶ
μὲ τὸν Κώνστα Στεφανῆ Λάζον νὰ τὸν πιάσουν και αὐτὸς τοὺς ἐδιόρθωσεν.

Τῆς τιμιότητός της ταπεινὸς δοῦλος

Κωνσταντῖνος Νικόλας

Εἰς Τρανοβέζι πὲς τὸν ἄρχων σεργάρη ἃς ἔρθῃ και ὁ Σφεντζέσκος ἕως ἐδῶ,
διὸ ἔγινε ἀφανισμὸς μεγάλος εἰς τὰ ἐκεῖ πράγματα. 'Ο καλὸς Μιχάλογλος ξανά-
πιασεν και τὸν Ρογοπέτη μὲ ἄλλους 30 Πάτζους και τοὺς Πάτζους τοὺς ἐπάστρεψε
και αὐτὸν τὸν ἔχει ζωντανόν.

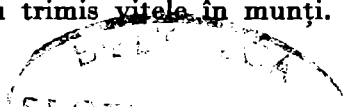
[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χ. 'Ιωαννούση Κώνστα Πέτρου
και ἀδέλφια προκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι

Ianușești, 27 aprilie 1821

Vă salut plecat și vă sărut mîna.

Astăzi v-am scris prin Iancu că, potrivit celei dintîi porunci a d-voastră,
am trimis într-acolo toate vitele; dar în clipa de față am primit cinstita
d-voastră scrisoare din 24 ale acestei luni, și am văzut că îmi scrieți că dacă
n-am pornit vitele de la Grecești, să rămînă tot acolo. Cred că v-a informat căpi-
tanul Dumitru, pe care l-am trimis cu registrele, despre toate cele ce se petrec
aici, că toți negustorii au trimis vitele în munți. Dar eu, primind scrisoarea

d-voastră, am trimis și am întors vitele, și se află aci la Ianușești. Într-adins vă trimit pe aducătorul scrisorii, ca să mă înștiințați ce să fac cu vitele, fiindcă dacă vor rămîne aici, n-au ce să mănînce și se vor prăpădi.

Pagii fac mari pregătiri, și se zvonește că vor trece aici. Au dat destule motive, dincolo de Olt au luat de la negustori vite, oi și zaharele și au ridicat pe Zavalis Culoglu, l-au ucis, și alte multe asemenea lucruri au urmat, și din ceas în ceas așteptăm să treacă pagii, aproape și fiul lui Giuvara vrea să se tragă în sus să se închidă, precum i se scrie. Capitanul Iordache care se află la Pitești s-a luptat cu niște turci, care s-au dus la Rușii de Vede și au tăiat pe negustori.

Acestea se petrec aici. Nouă însă pînă în clipa de față nu ni s-a făcut nici o nedreptate.

Rumîinii au mari fumuri și nu ne putem vedea de nici o treabă, deoarece nimeni nu ne ascultă. Chiar acum cînd am vrut să trimit pe ciobani, au vrut să plece toți; și le-am dat bani destui. Ce puteam să fac. Numai o parte din vile de la Cocorăști au fost lucrate, fiindcă nu se găsesc oameni nici cu plată.

Eu voi pleca de aici mîine sau poimîne, cînd are să vină fiul lui Giuvara să stea cîteva zile, pînă să-i vină un răspuns, și apoi se va retrage mai sus. Eu mă voi duce să stau la Cocorăști pînă voi primi răspunsul d-voastră.

Îmi spuneți să mă duc la Hasan aga să-l salut. Nu fac acest lucru, fiindcă nu atîrnă numai de Hasan aga.

Mihaloglu se află pe la Motru cu mai mulți oameni adunați, a prins vreo treizeci pagii și i-a jefuit. Ei se duceau împreună cu Consta Stefani Lazu să-l prindă. Și i-a aranjat.

Al domniei voastre slugă plecată

Constantin Nicolae

[Urmează un post-scriptum, scris de altă mînă:]

Spune boierului serdar să vină pînă aci la Dranovăț și lui Sfengescu [Bengescu?], deoarece mare prăpăd s-a făcut în lucrurile de acolo. Bunul Mihaloglu a prins din nou pe Rogobete cu alți 30 pagii; pagilor le-au dat drumul, dar pe el îl are viu¹.

[Adresa:] Prea cîinstului domnului meu domn H. Ianuș Consta Petru și frați cu închinăciuni.

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXIV, doc. 63. Orig. grec.

¹ Probabil este vorba despre lupta relatată de Chiriac Protopopescu, dintre bașbulucbașa Anastasie Mihaloglu și Ioan Rogobete, care avea sub comanda sa ostași turci (N. Iorga, *Izv. cont.*..., p. 304). Anast. Mihaloglu a luptat apoi sub comanda lui Ioan Solomon, la Zăvideni (C. D. Aricescu, *Acte justificative*..., p. 41).

Orșova, 27 aprilie 1821

Petrachis Culaoglu către Hagi Ianuș, despre trecerea turcilor la Calafat și încercarea pașei de la Ada Kale de a-l prinde pe Dim. Gîrbea.

Ὅρσάβα, τῇ 27 Ἀπριλίου 1821

Ἐντιμότητε κύριε Χ. Ἰωαννοῦση Κ. Π. καὶ ἀδελφία

Εἰς Σιμπίνι.

Φανερώσετέ μας παρακαλῶ τὰ αὐτοῦ νέα Βλαχίας καὶ Μπογδανίας ὁποῦ ἔχετε. Ἐδῶ μακθάνομεν ν' ἀπέρασαν οἱ Τεῦρκοι τζίρικα 2 χιλ. με 2 κανόνια, 1 κουμπούριεις τὸ Καλαφάτι, μαζὶ με τὸν ἀρχ. καίμακάμην, καὶ τί ἄλλο ἔκαμαν δὲν ἐξεύρομεν. Ὁ πασιὰς ἀπὸ Ἀδὰ Καλὲ ἔστειλεν ἕως 200 ἀνθρώπους νὰ πιάσουν τὸν Γκίρμπαν, ἀνθρωπον τοῦ Θεοδώρου, δὲν ἐμπόρεσαν ὅμως καὶ ἐγύρισαν ὀπίσω πάλιν. Ἄνευ ἐτέρου σᾶς προσκυνῶ καὶ μένω

ὅλος πρόθυμος

Πετράκης Δ. Κουλάογλου

Ἡ Σερβία ἡσυχάζει ἕως τῶρα. Πολλὰ ἔλεγαν, ὅμως κατὰ τὰ φαινόμενα δὲν ἀληθεύουν.

[Adresa:] Τοῖς ἐντιμοτάτοις κυρίοις Χ. Ἰωαννοῦση, Κ. Πέτρου καὶ ἀδελφία

Εἰς Σιμπίνι

Orșova, 27 aprilie 1821

Prea cinstite domnule H. Ianuș C. P. și frații.

La Sibiu

Vă rog să ne faceți cunoscute noutățile ce le aveți acolo cu privire la Țara Românească și Moldova. Aici aflăm că au trecut la Calafat circa două mii turci cu două tunuri și 1 cubur, împreună cu boierul caimacam¹, și ce au mai făcut nu știm.

Pașa de la Ada Kale a trimes vreo 200 oameni să prindă pe Gîrbea, omul lui Tudor, însă n-au reușit și s-au întors iarăși înapoi.

Nemaiavînd altceva, vă salut și rămîn
cu totul devotat

Petrachis D. Culaoglu

Serbia se odihnește pînă acum. Multe s-au spus, dar, după cum se vede, nu se adevăresc.

[Adresa:] Prea cinstiților domni H. Ianuș C. Petru și frații

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXIV, doc. 60. Orig. grec.

¹ Cu cîteva zile mai înainte, la 24 aprilie 1821, Ioan Panas scrisese din Craiova: «Aici la Craiova avem acum liniște. Auzim că au trecut la Calafat cîțiva prieteni împreună cu caimacamul și pînă acum nu s-au întors, ci scrie caimacamul către negustorii de aici să nu aibă nici o frică, că n-au să sufere cîtuși de puțin și să stea locului» (Acad. R.P.R., Corespondența Hagi Pop, doc. grecești).

28 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să-i trimită din partea divanului o garanție pentru suma necesară angajării a 4 000 de ostași cu leafă.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Cocoane Alecu! Față au fost ieri dumnealui boierul biv vel vornicu Nenciu-lescu cînd mi să făcea cerire pentru o siguranție a cinstitului divan pentru patru mii ostași cu leafă. Ci fiindcă și trebuința urmează ca să să facă cu chipul care prin grai am arătat dumnealui vornicului, de aceea mă rog dumitali ca să binevoiești a grăi cu ceilanți prea cinstiți boieri pentru aceasta a să da un sfîrșit în grab¹, fiindcă trebuința mă silește tare, avînd și prea cinstit răspunsu dumitali.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor¹

[1821] Aprilie 28

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 134—135.

74

28 aprilie [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să întocmească răspunsuri la unele înștiințări și cărți pentru a le trimite la isprăvnicatul de Vîlcea.

Sărut cinstită mîna dumitali.

Iată aceste înștiințări de la isprăvnicat sud Vîlcea, și atît la aceste să să facă răspunsuri, cît și răspunsurile ce mai sînt și cărțile pentru care s-au vorbit astăzi, și să mi le trimiți, mă rog, astăzi searea, căci o să [le] pornesc, silindu-mă și alte pricini a nu zăbovi mai mult răspunsurile.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] aprilie 28

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 134.

¹ Urmează două cuvinte: «Cu frățească», scrise de Alexandru Filipescu-Vulpe.

București, 28 aprilie 1821

Divanul ordonă plata a 5 000 taleri pentru chiria a 20 care « ce slujesc la dumnealui slugerul Theodor Vladimirescu ».

Copie.

Taleri

5 000, adică cinci mii, ce s-au plătit chirie la douzeci cară ce slujesc la dumnealui slugerul Theodor Vladimirescu, pe o lună, de fieșcare car po câte taleri două sute cincizeci.

1821, april 28

Orînduitule zaraf, să-i dai!

Al Ungrovlahiei Dionisie, Mihalache Manu, Iordache Slătineanu, Alexandru Nenciulescu.

Vel vistier

Întocmai după cea adevărată adeverință

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 32.
Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 135.

28 aprilie 1821

Scrisoarea atribuită lui Gh. Gheorghe Lazăr despre încercarea căminarului Sava de a elibera pe boierii închiși de Tudor Vladimirescu la Belvedere și despre lipsa de alimente din București.

1821, aprilie 28

Arhon păharnice,

Cu plecăciune mă închin dumitali.

Știu că-i fi auzit la ce re stare au ajuns Bucureștii și dacă n-or vini turcii curînd, apoi să fii bine încredințat că numai Todor cu pandurii lui va rămîne, însă, ci-or mîncea, nu știu. Ipsilant, după cum să aude, să află tot la Țîrgoviște, dară arnăuții cu Bălinu și cu Fiurescu zic unii că ar fi mers la Cîmpulung și de acolo ar fi scris cătră boierii țării ca să vie acolo, fiindcă acolo să cade a fi scaunul domnii. Slugeru Todor să află la mănăstirea Cotroceni și tot face șanțuri, ca să nu sae vacile peste ele. Șani¹ stolnic cu Argîșiu² îi sînt ministri. Mitropolitu,

¹ Stolnicul Geani Orășan.

² Ilarion, episcop de Argeș.

vistieru și Ninciulescu să află la Pilvederiu¹ Golescului, afară; fiindcă au zis Todor că nu i-a lăsa să miargă mai departe. Însă ieri s-au dus caminariu Sava acolo la dîșii cu 400 arnăuți și au întrebat pe mitropolitu și pe boieri înde voese să miargă, că el le dă chizășie și siguranție să-i petreacă unde vor voi. După aceasta au venit acolo și Hagi Brodan și Mațidonschi cu oștile lor. Ce s-au sfătuit, nu știu, dară atîta am auzit în urmă că ei au dat mare făgăduință că nu vor rădica arme asupra turcului, adecă nice Todor, nice caminariu Sava. Aceas-ta au trimis-o boieri la Țarigrad.

Toate cetățile sînt pline de turci; după veste ce au adus un curir, zice că să află la 28 pînă la 30 de mii de ostași. La Focșani au venit 2 000 turci, însă norodului n-au făcut nimică, ce avere grecilor nu numai că au luat, ce și pe ei i-au trimes peste Dunăre. De la Țarigrad n-avem nici o veste. De la Moldova, cum că și d. aghentu de acolo au trecut la Cernăuți. Noi în București, cîți am rămas, n-avem frică de nime, numai n-e frică că n-om ave ce mînca. Sinior Ot², măcar că în vara trecută au agonisit 12 000 lei, acu n-are ce mînca. Pen-tru aceia s-au băgat în casa Fiurescului. El au făcut fel de fel de proiecturi slu-gerului Todor, însă Todor nu l-au ascultat, fiindcă cere bani mulți.

«Dacă aș ave numai 500 lei eu, cum n-am lucru, aș rădica planul Bucureș-tilui, mai ales acum cînd nu umblă nice o căliașcă pe drum și acești 500 lei mi-er-ajunge de a plăti salahuri».

Acest proiect mi-au făcut munsiu Fraivald³. Eu, bucuros să dau ostineala, dară a plăti și salahuri, nu pot.

Aice să aude că pe Moruzi l-ar fi tăiat în Țarigrad și cum că Iancu Calimah vine domn în locul lui Mihai Suțu.

Arhon păhărnice, ce socoți dumniata? După aciaastă revoluție și prăpă-denie, oare judeca-vor boierii țării dreptățile săracilor mai bine de cum mai nainte? O, vai de Țara Rumînească!

Acad. R.P.R., pach. DCCCX (fost ms. rom. 1063), f. 357—358. Copie rom. Publicat în *Rev. Ist.*, I (1915), nr. 7—8; p. 141—142; *Bis. Ort. Rom.*, XVII, p. 386—388; și de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 135—137.

77

28 aprilie 1821

Pîrcălăbia de Galați către starostia de Putna, pentru măsurile ce urmează a se lua cu privire la 60 de oșteni greci și arnăuți care au apărut în ținut.

Către cinstita starostia Putnei, pîrcălăbia Galați.

Fiindcă după înștiințare cinstitului divan ce am luat, ni să arată că ar fi

¹ Belvedere.

² Inginerul Moritz von Ott.

³ Inginerul Freywald, care fusese însărcinat de Al. Suțu să ridice planul Bucureștilor.

patru boieri rînduiți spre liniștire și statornicia lăcuitorilor țănuturilor din giosu, care boieri ar fi trecut acolo la Focșani și, fiindu că satele ținutului acestuia după încredințările ce li făcusem pentru îngrijările ce ave, mai să statornicisă toati, urmîndu-și și lucrare pămîntului, precum satele despre Săret, și stau nestrămutate. De luni însă, la 25 a aceștii curgătoare luni, ieșind ca vreo 60 de oșteni greci și arnăuți călări din Galați și înpănîndu satele ocolului Mijlocu și Prutul, adică 40 viindu drept la satu Birlăzăl, unde ne aflam noi, și 20 mărghînd tot Prutul pîră la satu Rogojăni cu luare di cai și altili ci au găsăt de pe la boierinași, trepte și lăcuitorii satelor, prin îngrozire de bătăi și cu slobozități de pistoale și săbii scoasă, nu puțină spaimă și tulburare s-au făcut satelor, mai ales că la satu Rogojăni...¹ pi medelniceru Ghiorgghi Vasăliu, ce esti vechil la ace moșăi, după instiintare ce am luat, l-ar fi și schingiuit, luîndu-i toți telegarii și caii ce au avut și banii i altili.

Drept aceea, măcar că de către noi îndată s-au înștiințat cinstitul divan și cu toată primejdia vieții, de care am scăpat, iarăși ne-am pornit pe urma numiților oșteni, prin toati satele spre mîngîierea cari n-au mai rămas spre a pute liniști pi lăcuitori, dar de trebuință ar fi ca să vii și dum-lor boierii rînduiți și să margă la Galați, pentru ca să facă cu cuvînt și ceriri comandirilor oștenești, atît de a conteni acest fel de urmări, cît și a scoati plata pentru lucrurile ce au luat lăcuitorilor, fiind o îndestulă samă după izvoadili ce am făcut. Căci fără aceasta nicidecum vom pute statornici vreun sat, di vremi ce ne îngrozim numai di caii ce au luat într-acestași rînd de la vreo samă din sati. Dar apoi că de la Foltești în giosu di mult nici un sat nu au rămas, din pricină că în toati zălili cît au stătut le-au călcat și le-au luat ci au vrut. Pentru aceasta poftim cinstittii stărostii ca să să facă arătare preasfințitului episcop și dumilor sali persoanelor boierii rînduiți a grăbi numaidecît această îndreptare. Iar noi vom ave răspunsu cinstittii stărostii, dîndu-ni știință după datorie și pentru întîmplările di pe acolo.

Ioan Sturdza spatar

1821, april 28

[Pe verso:] Cătră cinstita stărostia Putnii, pîrcalăbia Galați.

Arh. St. Iași, doc. DLXXXVII/8. Orig. rom.

78

Sculeni, 28 aprilie 1821

I. Rosetti-Roznovanu cere guvernatorului Basarabiei dreptul de azil pentru el și fiul său.

Monsieur le Gouverneur Général,

Nous regardons comme notre premier devoir, mon fils et moi, de présenter à Votre Excellence, l'hommage de nos respects et de notre dévouement.

¹ Cuvînt indescifrabîl.

Nous sommes entrés hier en quarantaine et nous y avons été conduits par les événements qui se sont passés à Jassy et qui ont déterminé la plus grande partie des principaux Boyards à se retirer.

Nous avons fait tout ce qui a dépendu de nous, pour maintenir dans notre pays de la tranquillité, en rassurer les habitants et atténuer les calamités dont il était menacé.

Mais l'entrée journalière de quelques détachements turcs, diverses circonstances qui se croisent, et toutes aussi facheuses les unes que les autres rendent désormais nos efforts superflus.

Les habitants s'alarment mutuellement et il n'est que trop probable que bientôt la presque totalité de la population se sera retirée dans les forêts et les montagnes et nous n'osons prévoir la succession de malheurs qui nous attendent.

Notre sûreté personnelle et d'autres considérations morales, nous poussent impérieusement de réclamer le refuge que Sa Majesté l'Empereur daigne accorder aux moldaves et nous espérons que Votre Excellence qui connaît aussi notre position, ne désapprouvera pas notre demande.

Nous sommes avec le plus profond respect

Monsieur le Gouverneur Général

de Votre Excellence

Les très humbles et très
obéissants serviteurs.

De la quarantaine de

Skuleni, ce 28 avril 1821

Arh. St. Buc., Acte de familie, fondul Rosetti-Roznovanu, A.N. CCLIII/101, doc. 1549. Orig. franc.

79

[București,] 29 aprilie 1821

Divanul ordonă plata a 1-500 taleri pentru tipărirea proclamației lui Tudor Vladimirescu.

Taleri

1 500, adică una mie cinci sute, ce s-au plătit la tipografie pentru trei mii proclamații ale dumnealui slugerului Theodor Vladimirescu, prin care povățuia pe lăcuiitori ca să cunoască stăpînirea și boierimea, anerisind cele dintîi împotriva boierilor publicații ale sale.

1821, april 29

Orînduitule zaraf, să-i dai!

Al Ungrovlahiei Dionisie, Mihalache Manu, Iordache Slătineanu, Alexandru Nenciulescu.

Vel vistier

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obștească adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 32, copie. Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 138.

80

[București,] 29 aprilie 1821

Divanul ordonă plata a 272 taleri curierului agenției austriace trimis la Iași.

1821, april 29.

Taleri

272, adică două sute șaptezeci și doi, ce s-au dat lui sinior Sion, trimis fiind curier prin c.c. agenție la Eși, cu cărți de aici către prea sfinția sa părintele mitropolitul Veniamin de acolo.

Orînduitule zaraf, să-i dai!

Al Ungrovlahiei Dionisie, Mihalache Manu, Iordache Slătineanu, Nicolae Golescu, Alexandru Nenciulescu.

Vel vistier

Întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș

1831, dechembrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obștească adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 34. Copie. Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 137.

81

30 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să acorde tainul cuvenit pentru încă 370 neferi de sub comanda lui Hagi Prodan.

Prea cinstite dumitale vel vistier.

Peste suma de mai nainte a neferilor, fac cunoscut dumitale că s-au mai adăogat acum 370, tot la comanda dumnealui gospodarului Hagi Prodan, căroră urmează a li să da și tainul. De aceea mă rog dumitale ca să să poruncească unde să cuvine, a să da și pentru aceștia tain, unde să va arăta dă către dumnealui gospodar Hagi Prodan, însă la fieșcare pă zi cîte doaa pîini,

iar pentru legume să să dea la jumătate dintr-înșii, adecă la 185, pă zi cîte 150 dramuri carne, iar la ceealalți jumătate să să dea cîte o litră pastramă. Și nu lipsesc a face știut prea cinstitei vistierii, după datorie.

Theodor
1821, aprilie 30

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 139.

82

30 aprilie 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să se acorde tainul cuvenit pentru încă 15 oameni angajați cu întărirea pazei în București.

Prea cinstite dumitale vel vistier.

Fiindcă dumnealui medelnicer Gheorghiță Prejbeanu, ce ieste rînduit spre paza a tot tîrgul București a nu să face jafuri și alte supărări dă către cei rău năvăliți, peste patruzeci de oameni ce au avut au mai adăogat cinsprezece, căruia urmează a i să da tainul, de aceea mă rog dumitale ca să [să] poruncească unde să cuvine a să da tain dooă pîini pă zi, iar pentru legume cîte 150 dramuri carne, de care nu lipsesc a face știut dumitale.

Theodor
1821, aprilie 30

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 138—139.

83

30 aprilie 1821

Stolnicul Geani Orășan roagă pe marele vistier să iscălească o scrisoare pentru a fi trimisă pașei din Vidin.

Sărut mîna dumitali.

Arhon vistieri, acest mehtup este către pașa dă la Vidin și trebuie să să iscălească, că este și lipcan gata să să pornească. Lipon, iscăliți-l și-l trimeti cu polcovnicu Aleco.

Și sînt plecată slugă.

Geani Or[ă]ș[a]n ¹
1821, aprilie 31 ²

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 140—141.

¹ Stolnicul Geani Orășan, în alte documente Oroșan sau Șani, unul dintre sfetnicii lui Tudor Vladimirescu (Acad. R.P.R., pach. DCCCV, fost. ms. rom. 1063, f. 357; C. D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii*, p. 208, 225).

² Data greșită, în loc de 30.

30 aprilie 1821

Catastih de pînile date tain pentru ostaşii din Bucureşti, pe luna aprilie.

1821, aprilie 30

Totalul sumelor cari s-au dat tain. d: la 5 aprilie 1821
pînă la sfîrşitul acestuia

Pîini

- 28 600 dumnealui căminarului Sava şi cîrcserdarului Panaite, pentru 26 zile.
- 5 200 lui delibaşa Mihali.
- 7 800 lui Ghencea aga.
- 5 200 lui Alexandru Pavlovici.
- 1 300 lui delibaşa Mitru.
- 1 300 lui Geafer.
- 1 300 lui Caramanli.
- 1 300 lui Sotir.
- 1 300 lui Ciolac.
- 780 lui Stavri.
- 780 lui Iani.
- 780 lui Moscu.
- 780 lui Petru cavazu.
- 2 530 căpitanului Iason.
- 1 260 lui Tănase.
- 780 lui Ilie, pentru albanezii de la curte.
- 780 la isprăvnicatul Ilfovului.
- 910 isprăvniciei curţii.
- 988 la fustaşi.
- 520 lui tulumbagibaşa.
- 260 căpitanului Andricu.
- 390 lui Floropol.
- 260 lui Grigore şi Panaite bulucbaşa.
- 6 195 la tagma spătăriei.
- 3 250 la tagma agiei.
- 30 160 serdarului Iordache.
- 26 000 căpitanului Farmache.
- 2 600 lui tufecibaşa Buzi.
- 5 200 lui tufecibaşa Dumitru.
- 1 040 cîrcserdarului Tănasă.
- 780 lui Anastasie.
- 1 040 lui Iani cîrcserdarul.

1 040 lui Gheorghe căpitanul.

1 560 lui Belu.

1 300 lui Ianacu.

145 263

1 400 la dumnealor otcîrmuitorii țării.

137 037 cu teșcherele, la tagma dumnealui slugerului Theodor,
adică 86 771, la Cotroceni.

50 266 la celelalte străji și lui Hagi Prodan.

283 700 adică două sute optzeci și trei de mii șapte sute.

E. Virtosu, 1821. *Date...*, p. 92—95. Text grec. și trad. rom.

85

[București,] 30 aprilie 1821

*Catastih de tainurile date în luna aprilie pentru oștenii aflați
în București.*

5 — 30 aprilie 1821

Tainurile după poruncă și cerere, de la 5 aprilie pînă la sfîrșitul lui 1821

564 ocale de luminări de seu s-au dat, adică

145 pentru fanarele politiei.

266 arhon slugerului Teodor.

80 arhon căminarului Sava.

30 lui Ghencea aga.

20 lui delibașa Mihali.

21 lui tufeccibașa Dumitru.

2 lui Alexandru Pavlovici.

} cu teșcherele

1 000 ocale fasole cu 5 teșcherele.

200 ocale ceapă cu 5 »

20 ocale sare cu 1 »

1 000 ocale făină cu 1 » adică

500 de la simigii.

600 de la făinari.

10 hîrdae mari.

50 hîrdae mici.

40 copăi.

360 legături de zarzavat, adică

} dumnealui
slugerului Theodor.

10 ocale de spanac.

50 legături de pătrunjel.

100 legături de ceapă.
100 legături de praz.
100 legături de usturoi.

E. Virtosu, 1821. *Date...*, p. 87—89. Text. grec. cu trad. rom.

86

Ianușești, 30 aprilie 1821

*Const. Nicolaie către Hagi Ianuș, despre neascultarea rumînilor
și purtarea oamenilor lui Iordache și Farmache.*

Γιαννουσέστι, 30 Ἀπριλίου 1821

Τὴν τιμιότητά της ταπεινῶς προσκυνῶ, ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν της.

.....
Ὁ ἄρχων σερδάρης Διαμαντῆς ἦλθεν ἐδῶ εἰς τὸ σπίτι, πλὴν ὅχι νὰ σφαι-
λισθῇ, εἰμὴ μόνον ἔχει νὰ καθίση τρεῖς τέσσαρες ἡμέρες ἐνῷ σηκώνει τὸν ζαχρεν
του ἀπὸ Τζουβαρέστι καὶ ἔπειτα πηγαίνει, διὰ τοῦ δὲν ἡξεύρω μήτε ἐγώ.

.....
Εἶδον τὰ ὅσα μοῦ λέγετε καὶ διὰ τὰ μαλλιά, ὅτι νὰ ἀκολουθήσω ὡς μοι
γράφετε μὲ Γιάνκον. Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, πατέρα μου, δὲν ἤμπορῶ, ἐπειδὴ
κινδυνεύει ἡ ζωὴ μου καὶ στοχάζομαι ὅπου καὶ ἡ τιμιότη σας δὲν τὸ θέλετε, καθότι
διὰ νὰ προσταξῶ τοὺς Βλάχους καὶ σκαμνάσηδες δὲν εἶναι ἐκεῖνοι οἱ πρῶτοι
ὅπου τοὺς ἡξεύρετε, τώρα εἶναι ἡ βασιλεία των, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ φοβοῦμαι τὸ
περισσότερον ἀπὸ αὐτούς.

.....
Διὰ τὸν Μιχάλογλον, ὅταν ἔλθῃ εἰς τὰ ἐδῶ, θέλω τοῦ ζητήσῃ. Πλὴν ἐγὼ
τὸν ἐζήτησα καὶ ὅταν ἦλθεν ἀπὸ τὴν Πόλιν καὶ μὲ εἶπεν ὅτι τὸν χρειάζονται. Τὰ
δὲ γελάδια ταμαζλήκι καὶ ἄλογα ἔμειναν ἐδῶ κατὰ τὴν προσταγὴν σας, καὶ ἂν
ἴδωμε κανένα ἐνάντιον, ὅπου ὁ Θεὸς φυλάξῃ, τότε τὰ ξεκινοῦμεν καὶ αὐτά, πλὴν
νὰ μᾶς γράψῃτε ἂν τύχῃ καὶ τὰ στείλωμεν εἰς ποῖο μέρος νὰ τραβήξουν καὶ εἰς
ποῖον χωρίον καὶ μὲ τί τερτῆπι.

.....
Ἐγὼ, ἂν ἀναχωρήσῃ ὁ σερδάρης Διαμαντῆς ἀπὸ ἐδῶ, θέλω φύγει καὶ ἐγὼ
μετὰ τοὺς ἐπιλοίπους διὰ ὅπου ὁ Θεὸς μᾶς φωτίσῃ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Γιωρ-
γάκη καὶ Φαρμάκη κάμουν τὰ ἀνίατα εἰς τοὺς πραγματευτάς.

Καὶ ξαναταπεινοπροσκυνώντας την μένω

τῆς τιμιότητός της ταπεινὸς δοῦλος

Κωνσταντῖνος Νικόλας...

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χατζῇ Ἰωαννοῦσῃ Κώνστα
Πέτρου καὶ ἀδέλφια προσκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι

Vă salut plecat și vă sărut dreapta.

Boierul serdar Diamandi a venit aici acasă, nu ca să se închidă, ci are să stea numai trei-patru zile ca să ridice zaharea sa de la Giuvarești și apoi va pleca: dar unde? — nici eu nu știu.

Am văzut tot ce-mi scrieți și în legătură cu lina, adică ca să urmez pe Iancu. În situația mea, taică, nu pot, fiindcă este în pericol viața mea și mă gândesc că nici d-voastră nu doriți acest lucru. Nu pot să poruncesc rumînilor și scăunașilor, deoarece nu sînt cei dinainte, așa cum îi cunoșteți, acum ei sînt stăpîni, și eu mă tem mai mult de ei.

Cînd Mihaloglu are să vină aici am să-i cer banii; eu i-am cerut și atunci cînd a venit de la Constantinopol dar mi-a spus că are nevoie de ei. Vacile și iepele din tamazlic au rămas aici, potrivit poruncii d-voastră. Dacă vom vedea vreo primejdie, doamne ferește, atunci vom trimite și aceste vite. Dar să ne scrieți în caz că le trimitem, în ce parte să tragă, la ce sat și în ce chip...

Dacă va pleca serdarul Diamandi de aici, am să plec și eu cu ceilalți, unde ne va lumina domnul, deoarece oamenii lui Iordache și Farmache pricinuiesc lucruri nesuferite negustorilor.

Vă salut din nou smerit și rămîn al domniei voastre slugă plecată

Constantin Nicolae...¹

[Adresa:] Prea cinstitului domnului meu domn Hagi Ianuș Consta Petru și frați cu închinăciuni

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXIV; doc. 40. Orig. grec.

30 aprilie 1821

Mitropolitul Veniamin și boierii îndeamnă pe locuitorii din ținutul Dorohoi, care de o lună de zile se strămută luîndu-se după «răsuflături neadevărate», să se liniștească.

Veniamin cu mila lui dumnezău arhiepiscop și mitropolit Moldaviei.

Cătră toți de opște a toată stare lăcuiorii a ținutului Dorohoiu², ai mei iubiți fii duhovnicești arhierească blagoslovenii vă triimtem. Cu mare mahnire sufletească privesc înștiințările din toată țara pentru mișcările și strămutările

¹ Un cuvînt indescifrabil.

² O adresă identică, din aceeași zi, s-a trimis și către locuitorii din ținutul Neamț (Acad. R.P.R., pach. DCCCXCVI (fost ms. rom. 1154), f. 123. Publicat în *Uricariul*, XV, p. 253).

ce urmați de la un loc la altul, pricinuitoare de mare struncinare și de istov sărăcii a tuturor de opști. Toate aceste mișcări viderat sînt din auzări răsuflăte de cătră unii și alții, ce sînt voitori de tulburări și neodihna voastră. Îndestulată pildă aveți că acum este o lună de zile de cînd s-au început tulburările și nedreptele auzîri, și pînă acum au ieșit toate răsuflăte. Asemenea și de acum înainte toate auzîrile, iar mai ales mișcărilor, sînt rodurile cele mai dinainte răsuflături neadevărate.

Pentru aceasta dar, pre iubiții mei fii, prin această a noastră arhierească carte vă încredințăm că nici o grijă, nici o frică nu este. Depărtați de la inimile voastre toată spaima. Dați credință cuvintelor păstoriului și arhiereului vostru. Liniștiți-vă, statorniciți-vă, fără [a] ave cît de puțină îngrijire. Lucrați pămîntul cu toată sîlința și milostivul dumnezeu va blagoslovi ostenele voastre și rodurile sămănăturilor vor aduce fericire statornicii voastre. Fiți încredințați că toată frica și grija lipsăști și dacă, ferească dumnezeu, în urmă va fi cît de puțină îngrijire, iarăși eu, ca păstoriul cel bun, voi purta grijă și mai înainte vă voiu înștiința.

Iar acum nu pierdeți vreme cè bună a lucrării pămîntului, ca să nu fiți sînguri pricinuitori a cei de istov sărăcii.

Veniamin, mitropolit Moldaviei

1821, april 30

Boierii ¹ Moldovei,

Această carte către toți de opștii lăcuiitorii ținutului aceuia să se publicisască fără nîmică întîrziere în tot cuprinsul ținutului aceuia, prin toate satele și cotunurile, făcîndu-i și dumv. prin cuvinte să înțeleagă cele cuprinse și să le scoateți din inimile lor toată spaima și îngrijirea. Veți face cunoscut și tuturor boierilor ținutași, arătîndu-le din parte noastră că poftim și dumnealor acei ce au filotimia patrioticească să oprească toate mișcărilor lăcuiitorilor, să să facă cu fapta dumilor-sale pildă și lăcuiitorilor, cu liniștire și lucrarea pămîntului.

1821, april 30

Veniamin, mitropolit Moldovei, Iordache Balș hatman, Andronache Donici vornic, Negel vel agă.

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Crupenschi, A. N., doc. CXXXVI/33; o altă copie incompletă, același fond, doc. CXXVI/108.

ANEXĂ

la documentul nr. 87

De la isprăvnicatul Dorohoiului cătră ocolașii de ocol Tîrgului.

Înțelegînd celi cuprinsă prin copie aceasta, care iaste întocma cu cea adevărată carte, vi să poroncește ca îndată să mergeți prin toate satele și cotunurile

¹ Șters cu o linie, cu cerneală, cuvintele: « ținutului » și « țării ».

și cetindu-o tuturor de obște, să le faceți cele mai cu denadinsul îndemnări spre [a] înbrătoșă cu toată vârtute lucrarea pământului, căci aceasta iaste ferircirea lor. Și, precum vederat se cunoaște că aceste mișcări sînt nimică, ci numai o pricină de neliniștire fără temei, pentru aceea să și încredințați pe toți într-un cuvînt, ca să fie mai presus de toată grija.

Și de urmare îndată să trimiteți răspuns.

Grigori Crup[e]n[schi]

1821, mai 3

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Crupenschi, A.N., doc. CXXXVI/33. Orig. rom.

88

30 aprilie 1821

Ispravnicul ținutului Neamț, spătarul Sturza, cheamă pe locuitori să se ridice cu arme împotriva eteriștilor.

De la ispravnicia Neamțului,

Cătră toți de obștie neguțitori i lăcuitori moldoveni.

Și celui mai prost din d-voastră socotesc să fie înțeles și cunoscut că urmarea răzvrătiților greci numiți eteriști, nu privește decît pierderea acestui pămînt și a tuturor nouă.

Acești făcători de răle greci supt cuvînt de a-și aduce în slobozenie patria și țările lor, ne-au robit pe noi, și pe lingă nenumăratele și nesuferitele răle și pătămiri ce au pricinuit la toată starea și la tot moldovanul, iar mai vîrtos bieților lăcuitori cu feliuri de silnicie și prădăciuni, cu feliuri de jacuri și cruzimi, și-au lătit obărznicia lor pînă acolo, încît spaima cuprinzînd pre toți, ș-au spart sate, ș-au spart tîrguri, ș-au spart ținuturi întregi și număr nenumărat de oameni ș-au înprăstiet, lăsînd și case și avere, cu un cuvînt țara mai toată s-au hren-tuit pînă și cei mai întîi boieri, razimul țarei și părinții a toată obștiea, au fost siliți a se împrăștia.

Țara noastră au remas mai pustie și pămîntul nostru au ajuns a fi pămîntul plîngerei. Dar noi sîntem încă și mai de plîns, căci peste toate aceste nenorociri, ne videm îngroziți de o altă nenorocire și mai mare, și mai înspăimîntătoare, și care cu totul e nevindecată. Noi vom pute căde în prepus cătră prea puternicul nostru stăpîn cum că am fost hrăniți, în aceleași cugetări de răzvrătiri, de ună vreme că-i privim și suferim întru tăcere și supunere.

Deci iubîților simpatrioți și lăcuitori, o singură scăpare care ne-au rămas și care ne poate mîntui și de rălele ce despre aceștiea suferim (și care de acum se vor lăți și pîră la vicață), și despre osînda prea puternicului nostru stăpîn,

este să arătăm, în faptă și aeve, că noi am pățimit despre ei și că noi am fost și sîntem dușmani faptelor lor.

Simpatrioților! Acești răi sînt urgisiți de toți împărații Europei și prea puternicul nostru stăpîn îi are hotărîți săbiei. Deci, să nu pierdem prilejul ce ne-au mai rămas de scăpare.

Eu sînt unul din fiii aceștii patrie, și frate al vostru. Mie me-au fost încredințată ocîrmuirea acestui ținut, și dreptățile voastre mi se pare că le-am împlinit cu simțire creștinească și patrioticească; cu aceste simțiri vă vorovesc și acum și prin glasul celor întii patrioți ai noștri vă chiem astăzi cătră datorile voastre: înarmați brațul vostru de la cel mai mic începînd, eu voi fi căpitenia voastră și niminea din voi nu se va primejdui. Numărul acestora eteriști cîți au mai rămas în pămîntul nostru în orașul Iași, este foarte puțin, și toți înspăimîntați, căci cîți au mai fost lăcuiți în Galați, pe toți aceia pre puternica împărăție trimețînd oști i-au curățit, și crediți că numai auzul mișcărei noastre simțindu-l, îi va răsipi.

Toate celelalte ținuturi vor fi și trecut înaintea noastră, căci cu noi este întru unire toată țara asupra dezrădăcinării răilor eteriști, și să nu fim noi cei de mai pe urmă.

Eu sînt gata și vă aștept, drumul ne va fi drept spre orașul Iași și nu mai departe. De la voi spînzură, iubiților frați, mîntuirea voastră și a noastră, cătră ea vă chiem și cătră ea vă îndemn, și nu mă pot îndoi, că în fieștecare moldovan nu voi găsi rîvna care și dumneavoastră o simțiți în mine. Începeți dar a veni cu gătire a orice fel de arme veți avea, pușcă, coasă, lance, topor și ori cu ce aveți, și să mergem unde ne vom întîlni cu alți simpatrioți și să izgonim numaidecît pe tilharii aceștiea; iar mai în sfîrșit vă arăt, vă sfătuiesc și în sfîrșit vă poronesc, ca oriunde veți vedea unul din eteriști, să săriți cu toții, și prinzîndu-i, disbrăcîndu-i de toate ce vor avea, averea aceia va fi a voastră; iar pe dînsul mi-l veți aduce la mine, ca și eu să-l trimit la locul de cuvîntă, pentru pedeapsa faptei lor. Și dar într-un cuvînt nu zăboviți, oă cu noi este Dumnezeu.

Sturdza spătar.

1821, aprilie 30¹

[Pe verso:] La 12 ceasuri seara, 9 maiu 1821, s-au lăsat în Tîrgul Neamțului. La 10 mai dimineața s-au dat în mîna lui Ilie Blănariu pentru ca să se publicarisească.

Buciumul român, I (1875), p. 66—69; *Uricariul*, XV, p. 254—256; V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 108—109.

¹ În aceeași zi, celălalt ispravnic de Neamț, comisul Ioan Cantacuzino, scrie către cîrmuire despre poruncile date în ținut și despre retragerea locuitorilor din Bacău din cauza tulburărilor (*Buciumul român*, I (1875), p. 69—70).

Aprilie 1821

Tudor Vladimirescu adevărește că a primit 1 800 taleri de la vistierie.

Taleri

1800, adică una mie opt sute, am priimit de la cinstita vistierie pentru trebuința Adunării creștinescului norod. Și de priimire am dat această adevărintă.

Theodor

1821, aprilie

Întocmai după cea adevărată adevărintă.

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 55, Copie. Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 94.

[Sfârșitul lui aprilie 1821]

Plan de acțiune împotriva pandurilor lui Tudor Vladimirescu și a eteriștilor.

Socotință

Fiindcă oștenii greci s-au tras din Moldova, mai toți în Valahia, rămîind în Eși foarte puțin număr, adică precît în iveală să văd numai ca vreo 70, afară de cei ce vor mai fi pe ascuns neștiuți, cum și în ținutul Tecucidului, ca vreo 100 cu hiliarhu Aftanasă, iarăși pe cît să știu, bez cîte 10—15 fugari împrăștieți, precum la Piatră cu un Hagi Costandin, orîndatorul Hangului, i în ținutul Bacăului, cu un căpitan Naum, și numărul cel mai mare este numai în Galați, carii se socotesc ca vreo 500, afară de cei ce să zice că ar fi venit în patru corăbii, sosite acum de curînd la schele. Cît pentru acești din Eși și Tecuci și fugari la Piatră și Bacău, nu poate fi vreo grijă pîn pe acolo, unde să trebuiască a veni oști înpărătești ca să-i lovească, pentru că, în sfîrșit, însuși țara îi poate izgoni. Ci, de se va găsi cu cale de către măriia sa pașa, alcătuirea și mișcarea cea poruncită asupra acestor apostatați să fie într-acestași chip, adică:

1) Să se trimată oști ca să lovească și să sfărîme pe cei din Galați, desrădăcinînd ființa lor mai mult de acolo, că răutățile și jăfuirile lor au covîrșit toată omenirea; dar încă, după știința ce ne dau pîrcălabii, sînt și gata de a răpi zaharelele ce sînt în magazii și cherestelile de tersana și orice alt vor

putea, pîn' și cu spargirea de biserici ca să ia lucrurile ce sînt într-însele și să le ducă cu dînșii prin vasele ce au pe Dunăre; așăzîndu-să apoi o linie păzitoare din Brăila pîn' în Galați, ca să nu mai adaoge a veni alți asămîine apostafi, cu vase, precum pîn'acum au venit din alte locuri.

2-le) Să se așeze o asămîine linie străjuitoare de oști despre Buzău, ca să taie cu totul drumul venirii sau cacerdisirii celor de la București de supt ocîrmuirea sulgerului Toader și celor de la Tîrgoviște, din lagărul lui Ipsilant, cătră Moldova, precum s-au văzut urmînd de cînd să află cuprinși de grijă.

3-le) Ieșind ordia cu măriia sa saraschierul în Valahia, îndată să se îndrepteze și să se pornească oștile, atît asupra celor din București, din comanda sulgerului Toader, cît și asupra celorlalți de la Tîrgoviște, de a lui Ipsilant, pe care lovindu-i și sfărîmîndu-i armile prea puternicii împărății, de sine apoi și acești cite puțini ce au rămas în Eși și fugarii pe la ținuturi, lepădîndu-și comanda, armele și straiiele cele elinești, să vor face nevăzuți și pămîntul Moldovii va rămîne curățat și liniștit, fără a mai face trebuința ca să mai între oști otomanicești în Moldova, cu prohorisire în sus pentru căutarea și lovirea acestor oștiri greci, care numai cît va da spaimă și tulburare credincioaselor raiele, pămînteni, pricinuindu-li-să în zadar strămutare și pierderea ocazionului lucrării pămîntului, în vreme ce după împutîinarea piinei vechi va aduce țara în pătîmire de lipsă și foamete.

Arh. St. Iași, doc. DLXXXVII/16. Ciornă aflată în hirtiile lui C. Conachi.

[Aprilie 1821]

Boierii moldoveni arată țarului că locuitorii Moldovei nu sînt amestecați în răscoală și-i cer sprijin pentru securitatea țării.

Sire,

Respectueusement prosternés aux pieds de Votre Majesté Impériale et Royale, souffrez que les soussignés, au nom de la nation Moldave, réclament votre gracieuse protection, en La suppliant de daigner laisser tomber un regard de bonté sur les malheurs dont elle est encore menacé.

Il ne peut appartenir qu'à Votre Majesté Impériale et Royale de nous délivrer du désespoir affreux, auquel nous a livrés l'insurrection étonnante et imprévue des Grecs, insurrection qui nous a avertis d'invoquer l'assistance de Votre Majesté, puisqu'à l'époque des troubles qu'elle a occasionnés, nous avons vu ces mêmes Grecs arborer l'étendard de la révolte et diriger leurs armes par la Moldavie, vers un point qui nous était alors inconnu.

Toujours pleins de confiance dans cette généreuse bienveillance que vous n'aves jamais cessé de nous accorder, il ne nous restait d'autre défense que

notre innocence, lorsque nous avons été surpris par ces entreprises, auxquelles nous sommes entièrement étrangers.

Nous avons été sensiblement touchés, Sire, à la réception de la note qui nous a été officiellement adressée par le consul de Votre Majesté, en vertu de ses ordres, sous la date du 28 mars et qui ne nous est parvenue que le 31 du même mois; nous avons pareillement été pénétrés des témoignages de bonté développés dans cette même note, qui condamnait formellement les démarches des insurgés, en ordonnant à ses protégés et sujets Russes de rentrer dans le devoir, et en daignant nous promettre gracieusement sa puissante protection, si nous restions fidèles et soumis à la puissance suzeraine, condition qui pouvait seule assurer le bonheur et le salut de notre patrie. Ainsi, notre espoir dans Votre Majesté ne sera jamais équivoque, car c'est d'elle que nous devons attendre ce repos et cette tranquillité, qui nous sont si nécessaires.

Nous n'avons pas manqué, après l'éloignement du prince et le départ de la masse des insurgés, de nous constituer de suite en gouvernement provisoire, et de transmettre à la Sublime Porte l'expression de notre profonde soumission et l'assurance de l'innocence de la nation Moldave.

La rentrée des fuyards dans le sein de leur patrie, et leur respectueuse adhésion à la note de Votre Majesté Impériale devait, sans doute, ramener la paix et la tranquillité, mais les insurgés, qui au lieu de se retirer dans l'espace des sept jours qu'ils avaient eux mêmes assignées, une partie s'est portée en Valachie, et l'autre partie s'est approchée des forteresses; ces mouvements ayant attiré l'attention des turcs et l'arrivée de nouveaux insurgés ont ajouté à la crainte et la stupeur qui avaient déjà saisi les esprits, et ont fini par paralyser les travaux de l'agriculture; point de doute que nous soyons menacés des horreurs de la disette et de malheurs incalculables, si Votre Majesté, dans sa justice, ne daigne nous tendre une main secourable.

Nous sommes avec un très profond respect Sire,

de Votre Majesté Impériale et Royale

les très humbles

et les très soumis serviteurs.

Muzeul de istorie a partidului, fondul Saint-Georges, neinventariat. Copie.

[Aprilie 1821]

Mihail Veisa, sameș de Putna, raportează cîrmuirii despre situația din ținut și propune măsurile necesare pentru restabilirea ordinii.

‘Ο παχάρνικος Μιχαήλ Βεΐσα, σάμεσης τῆς Πούτνας.

Ἐξεπλάγην φθάσας ἐνταῦθα καὶ ἰδὼν διαφωνίαν μεταξὺ τῶν ἀρχόντων δρεγατόρων, ἀκαταστασίαν καὶ παντελῆ καθ’ ὅλα ἀταξίαν. “Οθεν περικλείω τὴν

παροῦσαν ἔκθεσιν ἑναρθρον, καθ' ἣν ἰδέαν ἔλαβον καὶ καθ' ἣν ἔγνων, πρὸς διόρθωσιν καὶ καλὴν ἀποκατάστασιν τῶν λακουϊτόρων, οἵτινες εὐρίσκονται ἔτοιμοι νὰ φύγουν. Παρακαλῶ νὰ ἀναφερθῇ τοῖς εὐγενεστάτοις ἄρχουσι καϊμακάμηδες καὶ νὰ διαταχθοῦν τὰ ὅσα δέοντα ἐγκριθῇ.

Τὸ τζινοῦτον τῆς Πούτνας εἶναι διόλου συντετριμμένον, χρήζει οὖν ἀντιλήψεως καὶ διορθώσεως εἰς ὅλα. "Οθεν ἐκδέχομαι προσταγὴν περὶ πάντων καὶ καθοδηγήσιν.

Ἡ ἀθλία κατάστασις τοῦ τζινοῦτου τῆς Πούτνας δὲν περιγράφεται. Αἱ καταχρήσεις κατέστησαν τὰ χωρία εἰς ἐσχάτην πενίαν, ἡ ἀκαταστασία, ἡ μεταξὺ τῶν δρεγατόρων διαφωνία, αἰ τοῦ ἐνὸς ἀναιροῦντος τὰ τοῦ ἑτέρου, ὁ διασκορπισμὸς τῶν χαρτίων εἰς τρία, τέσσαρα σπίτια καὶ ἡ παντελὴς ἀταξία δὲν διορθώνονται ἄλλως εἰμὴ δι' ἐκ νέου καταγραφῆς καὶ ἐκ νέου συστάσεως μπίρου, καὶ κατ' ἐμὴν δόξαν ἀνάγκη πᾶσα νὰ διαταχθῶσι τὰ ἐν τῷ περικλειομένῳ σημειώματι.

Οἱ ἄρχοντες δρεγατόροι ἐκάτερος προκρίνει τὸ ἄζλι τοῦ ἥ νὰ συνεργήσουν. Ἐπάσχισα παντοίως νὰ τοὺς συμβιβάσω, καὶ δὲν ἐστάθη τρόπος.

Ὁ ἄρχων ἄγας ἐπῆρε τὴν καγτζιλέραν εἰς τὰ ἴδια καὶ ἐνεργεῖ χωρὶς νὰ κοινώσῃ τι τῷ ἑτέρῳ. Ἐζήτησα τὰ χαρτία, καὶ μοι ἀπεκρίθη νὰ ὑπάγω νὰ τὰ παραλάβω ἐκεῖ, θέλων νὰ ὑπουργῶ παρὰ τῇ εὐγενίᾳ του, ἀλλ' εἰς τοῦτο, ἐπειδὴ καταντᾷ νὰ ἀντιφέρωμαι τῷ ἄρχοντι σπαθάρη, δὲν συμφωνῶ. Παρακαλῶ νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἑναρθρον ἔκθεσιν καὶ νὰ διατάξῃ ὅσα ἐγκρίνει, ἐπομένως νὰ με ἐνισχύσῃ εἰς τὸ νὰ ἔχω τὴν ἀσχολίαν καὶ ἐνέργειαν τῶν ὑπεθέσεων τοῦ τζινοῦτου εἰς ἰδιαίτερον σπίτι, με τὴν προσήκουσαν εὐταξίαν, ἀλλέως γνωστοποιῶ ὅτι ἀναχωρῶ ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ δὲν θέλω νὰ χάσω εἰς ἓνα μῆνα ὃ ἐν διαστήματι 20 χρόνων ἐκέρδισα, ὑπερηφανήσας ἐν τῇ βεστιαρίᾳ. Ἄς με λυπηθῇ, καθότι δὲν ἤμπορῶ νὰ τῇ περιγράψω τὴν ἐνυπάρχουσαν ἀκαταστασίαν καὶ τὸ ἀνένδεκτον τῆς πρὸς καλὴν ἀποκατάστασιν τῶν λακουϊτόρων προσηκούσης διατάξεως.

Τὸ χωρίον Κρούτζα δὲ Τζὸς πρὶν φθάσω ἐδῶ διεσκορπίσθη, καὶ με ὅλον ὁποῦ ἀνεκλήθησαν εἰς τὰ ἴδια, πλὴν ἐπὶ ποδὸς ἔτι ἴστανται. Τὸ χωρίον Σάτουλ Νόου ὡσαύτως ἀπηλπισμένον. Ἡ ρενδουγιάλα τοῦ χορταρίου ἔφθασε νὰ γένῃ ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ἄγα διὰ 50 μόνον στόγουρα, δόντος καὶ τζιδούλας εἰς ὅλα τὰ χωρία. Ὀλίγη ἐλπίς εἶναι εἰς τοὺς τρεκούτους, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι με τὸ νὰ εἶναι τῶν γνωστῶν τῇ εὐγενίᾳ της, δυσκολία.

Περὶ πάντων παρακαλῶ νὰ διενεργηθοῦν ἐν τάχει καὶ νὰ σταλθοῦν ἔντονοι προσταγαὶ εἰς ἑναρθρον τρόπον τῶν ὅσων δεῖ πρὸς καλὴν τῶν ἐγχωρίων ἀποκατάστασιν.

Διὰ νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ εἷς τι κουσούρι, ἄρχισα νὰ ἐνεργήσω παρὰ τῷ ἄρχοντι ἄγα, φυλάττων τὰ χρέη μου. Ἐπεὶ δὲ τὸ τζινοῦτον εἶναι ἀπηλπισμένον, εἰς τελείαν ἔλλειψιν μονέδας καὶ εἰς τὸ ἐσχάτον τῆς στενοχωρίας, ἐπαναλαμβάνω αὐθις παρακαλῶν νὰ διαταχθοῦν τὰ προσημειωθέντα, ἄνευ τῶν ὁποίων χαλεπὴ ἡ διόρθωσις.

Ἐξέδωκα προσταγὰς διὰ τὸ ἴστοβον τοῦ τετάρτου σφέрту, τὸ ὁποῖον εἶναι περίπου τὸ ἡμισυ ραμασίτζα εἰς τὸ τζινοῦτον. Ἐγραψα νὰ μοι στείλουν μίαν

ἡν' Καθ' ἦν καὶ ἐκ τοῦ προλαβόντος ἔχω, καὶ ἤδη ἔλαβον πληροφορίαν, τὸ τζινοῦτον τῆς Πούτνας διὰ τὴν διορθωθῆν ἀνάγκη νὰ γένῃ μία ἀκριβεστάτη ἐξέτασις ὅλων τῶν καταστάσεων τῶν κατοίκων καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῶν, δι' ἐνὸς ὑποκειμένου ἀξίου, ὅστις νὰ ἔχῃ τὴν ἄδειαν νὰ κάμῃ νέαν σύστασιν μπίρου, ἐκπίπτων ὅπου δεῖ, καὶ προσθέτων ὅπου ἂν ἐνῇ. Τοιοῦτον ὑποκείμενον, κατ' ἐμὴν δόξαν, εἶναι ὁ ἄρχων καμινάρης Κωστῖνος Κάρπος ἢ καὶ μάλιστα ὁ ἄρχων καμινάρης Κωνσταντῖνος Μπουργέλης.

Τοῦτο εἶναι τὸ ἀναγκαιότερον καὶ βασιμώτερον μέσον εἰς τὸ νὰ ἀνακληθῇ ἡ καλὴ τοῦ τζινοῦτου κατάστασις, ἀλλέως βεβαιῶ ὅτι δὲν θέλει εἶναι τὸ τζινοῦτον αὐτὸ εἰς κατάστασιν νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ πρὸς τὴν διοίκησιν χρέη του. Καὶ τὰ λούδια τοῦ ἐνὸς καὶ ἄλλου νὰ καθυποβληθοῦν μὲ τὰ χωρία εἰς μπίρον, ἐκτὸς τῶν κελάρηδων καὶ βιέρηδων, καθότι εἰς ὅλα τὰ χωρία εὐρίσκονται λούδια τοῦ πολκοβνίκου δεῖνος, τοῦ πορουσνίκου δεῖνος καὶ ἄλλων, ἴδιον κονδύλι εἰς τὸν μπίρον, οἷτινες μὲ κατάχρησιν κατὰ καιροὺς ἀφηρηπάγησαν ἐκ τῶν φρουντάσηδων μπιρνίκων τῶν χωρίων καὶ οἱ χαβαλέδες ἔμειναν βάρος ἐπὶ τῶν χωρίων.

Θ^{ον} Μαζιλορουπτάσηδες εἰς αὐτὸ τὸ τζινοῦτον εὐρίσκονται πολλὰ ὀλίγοι, ὡς γνωστόν, καὶ ἐπειδὴ πάντοτε διορίζονται εἰς ὑπουργήματα καθ' ὅλους τοὺς μαδέδες, ἔμειναν εἰς τὴν πλεον ἀθλίαν κατάστασιν. Ἱερέων υἱοὶ καὶ διακονοῦιοί, ὡς ἐπληροφορήθην, εὐρίσκονται ἄρκετοί. Ἐὰν ἐγκριθῇ νὰ μοι σταλθῶσι μερικὰ γράμματα ἀνοικτά, ὥστε, γενομένης καταγραφῆς, οἱ μὲν ἱερέων υἱοὶ καὶ ρουπτασοῦιοι νὰ συστηθῶσι ρουπτάσαι, οἱ δὲ διακονοῦιοι ροῦπται τῆς βεστιαρίας, διττὸν ἐνδέχεται καὶ τὸ συμφέρον τῆς βεστιαρίας καὶ ἡ εὐκολία εἰς τὰς ὑπουργίας καὶ προσταγὰς τοῦ τζινοῦτου νὰ κατορθωθῇ μὴ οὕσης ἀμβιβολίας ὅτι τὰ νῦν ἅπαντες αὐτοὶ εὐρίσκονται ὑποκείμενοι εἰς ἓνα καὶ ἄλλον, χωρὶς κανένα λόγον.

Paharnicul Mihail Veisa, sameș de Putna.

M-am mirat [că] sosind aici am văzut neînțelegere între boierii dregători, dezordine și o totală neregulă. Deci trimit aci alăturat prezentul raport, întocmit pe puncte, după cum mi-am format părerea și cum știu pentru îndreptarea și buna restabilire a locuitorilor care sînt gata să fugă, rog să se raporteze nobililor boieri caimacami și să se poruncească cele aprobate.

Ținutul Putnei este complet distrus, are deci nevoie de ajutor și îndreptare la toate. Prin urmare aștept poruncă și îndrumare pentru toate.

Starea mizerabilă a ținutului Putnei este indescriptibilă. Abuzurile au redus satele la extremă mizerie. Dezordinea, neînțelegerea între dregători, veșnic unul anulînd hotărîrile celuilalt, împrăștierea hîrtilor în trei patru case și totala dezordine, nu se pot îndrepta altfel decît printr-o nouă catagrafie și printr-o nouă așezare a birului. După părerea mea, e absolută nevoie să se poruncească cele cuprinse în nota aci alăturată.

Boierii dregători preferă fiecare destituirea sa, decît să colaboreze. M-am străduit în toate felurile să-i împac, dar nu a fost chip.

Boierul agă a luat cancelaria la el acasă și lucrează fără să comunice altuia ceva. Am cerut hîrțile și mi-a răspuns să mă duc să le iau în primire acolo, voină să lucrez la dînsul, dar fiindcă pentru aceasta ajung la neînțelegere cu boierul spătar, nu sînt de acord. Rog a se citi raportul întocmit pe puncte și a se porunci cele aprobate pentru ca să fiu împuternicit să mă ocup și să lucrez pentru treburile ținutului în casă specială cu convenită ordine. Altfel fac cunoscut că plec de aici fiindcă nu vreau să pierd într-o lună ceea ce am cîștigat în interval de 20 de ani slujind la vistierie. Îndurați-vă de mine, căci nu pot să vă descriu dezordinea existentă și mi-e imposibil să propun pentru o bună restabilire a locuitorilor convenita orînduială.

Satul Crucea de Jos se risipise înainte de sosirea mea aici, și cu toate că au fost rechemati acasă, tot speriați sînt. Satul numit Satul Nou de asemenea este disperat. Rînduiala finului a ajuns să se facă de boierul agă numai pentru 50 de stoguri, dînd și țidule tuturor satelor. Puțină speranță este pentru cei trecuți, dar și ei fiind cunoscuți, este greu.

Rog să se ia măsuri în grabă pentru toate, și să fie trimise porunci severe pe puncte despre cele necesare pentru o bună restabilire a localnicilor.

Ca să nu se întîmple la ceva vreun cusur, am început să lucrez la boierul agă, păstrîndu-mi datorile. Fiindcă ținutul este desnădăjduit, cu o completă lipsă de monetă, și la extremă strîmtoare, repet iarăși rugîndu-mă, să fie ordonate cele notate mai sus, fără de care îndreptarea este grea. Am dat ordine pentru istovul celui de al patrulea sfert, care aproape jumătate este rămășiță în ținut. Am scris să mi se trimită o dare de seamă despre situația fiecărui sat și a numărului birnicilor pentru informarea mea. Dar pe lîngă aceasta m-am gîndit să fac o foarte exactă catagrafie.

Să se izbutească aceasta, fără zgomot și greșeli și să nu bănuiască locuitorii vreo împovărare oarecare, cum obișnuiesc. M-am înțeles cu unii dintre cei mai cinstiți boieri localnici care au primit să cumpere desetina acestui an, aici, dar cu un preț mai modest, ca să înceteze jafurile de pînă acum. Deci, rog să binevoiți a lua ținutul Putnei pentru noi, cu 8 000 groși sau și cu 8 500, încît odată cu încasarea asprilor desetinei să se izbutească și o bună catagrafie pe nesimțite.

Boierul agă lucrează drept, neiertînd pe nimeni, puțin cam capricios, dar pedepsește pe cei nesupuși, încît zapcii au fost înfrînați, iar țăranii s-au obrăznicit de tot. Cu toate acestea, dacă vor fi scoase poruncile pe care le-am cerut sper să se îndrepteze toate. Pentru aceasta, iarăși rog să mi se trimită: Cele necesare pentru îndreptarea și buna restabilire a ținutului Putnei.

1. Cancelaria cu toate hîrțile vechi și noi să fie instalată într-o casă proprie, unde să se întrunească ambii boieri staroști, zilnic, ocupîndu-se de treburile ținutului.

2. Călărașii ținutului, acum fiind împrăștiați la marginea ținutului, să fie supuși la bir și în locul lor să se întemeieze unul sau două sate cu același

număr, sau și cu un adaos de 15—20 de oameni. Asprii birului călărașilor noi să fie așezat ca la cei vechi, iar condica lor să stea la sămeșie deși numirea lor depinde de poruncă.

3. Să nu se dea unuia și altuia oameni, fie ca robi, fie sub o altă denumire, de către dregători, cum se întâmplă acum în mod abuziv, fără știrea sămeșiei.

4. Toate rînduielile să se facă în ținut de către sămeșie împreună cu boierii dregători, ca să fie cumpănite în raport cu situația satelor și cu madea.

5. Scutirile seutelnicilor, robilor, breslașilor din acest ținut, se fac cu multe abuzuri și necesită îndreptare.

6. La acest ținut, vornicul de Vrancea, căpitanul de Biliesți, căpitanul de Odobești, căpitanul de Panciu, căpitanul de Adjud și bașbulucbașa de Focșani, cu împuternicirea hătmăniei, formează fiecare câte o starostie. Ei fac excrocherii pe seama locuitorilor, răpind cît vor, fără a putea starostia să-i oprească.

7. Ocolașii numiți în diferite timpuri, cei mai mulți oameni ai dregătorilor, în virtutea intimității lor, în diferite chipuri asupresc pe locuitori. Și cu toate că eu în poruncile mele speciale în acest sens îmi voi păstra datoriile mele, totuși este nevoie ca numirea lor să se facă cu știrea și alegerea sămeșiei, să fie aleși oameni vrednici, cunoscuți și cu garanții sigure.

8. După informațiile pe care le-am avut atît în trecut, cît și acum, ținutul Putnei ca să se îndrepteze este nevoie să se facă o cercetare foarte precisă despre situația și averea tuturor locuitorilor de către o persoană demnă, care să aibă voie să facă o nouă așezare a birului, scăzînd unde trebuie și adăogînd unde va fi cazul. O astfel de persoană, după părerea mea, este boierul căminar Costin Carp¹ sau și mai bine, boierul căminar Constantin Burghilea².

Acesta este mijlocul cel mai necesar și mai temeinic pentru buna refacere a ținutului, altfel vă asigur că acest ținut nu va fi în stare să-și achite datoriile către administrație. Liuzii unuia și altuia să fie supuși la bir împreună cu satele în afară de chelari și vieri, fiindcă în toate satele sînt liuzi ale cutărui polcovnic, ale cutărui porucic și ale altora, un condei special la bir, care în diferite timpuri au fost răpiți în mod abuziv din rîndul birnicilor fruntași ai satelor, havalelele rămînînd pe seama satelor.

9. Mazilo-ruptași în acest ținut se găsesc foarte puțini, precum se știe și fiindcă totdeauna sînt numiți în slujbe în toate madelele, au rămas în cea mai mizerabilă situație. Fii de preoți și de diaconi, după cum m-am informat, se găsesc destui. Dacă se va aproba să mi se trimită unele scrisori deschise, încît

¹ Căminarul Costin Carp stăpînește 11 sate (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, XV, p. 243, 249, 250).

² Căminarul Constantin Burghilea stăpînește 5 sate (*ibidem*, p. 242, 249, 250, 266). La 1839 va lua parte la conjurația lui Radu Leonte (I. Filitti, *Domniile regulamentare*, București, 1915, p. 510).

făcându-se o catagrafie, fiii preoților și fiii ruptașilor să fie trecuți ca ruptași, iar fiii de diaconi ca rupte ale vistieriei, va fi și în interesul vistieriei și ușurință pentru executarea serviciilor și poruncilor ținutului, nefiind nici o îndoială, că acum toți aceștia sînt supuși unuia și altuia, fără nici un motiv.

Acad. R.P.R., pach. DCCCXXXVI (fost ms. rom. 1094), f. 59—60. Orig. grec.

[Aprilie 1821]

Raportul Lt. Colonelului I. P. Pestel cu privire la evenimentele întîmplate în țările romîne.

- 829 Объяснения князя Михаила Суццы, Господаря Молдавского, насчет
Запис- поведения его в последнее время, состоит в том что вся военная сила Кня-
ка 5-я жества Молдавского числила только 200 арнаут и что с таковым малым
отрядом он не мог никак приходу греков противиться, а следовательно и
находился в необходимости быть зрителем возмущения Князем Ипсилантием
произведенного; тем более что главнейшая часть арнаутов при нем служив-
ших перешла в войско князя Ипсилантия. Сия невозможность грекам про-
тивиться подтверждается еще и тем обстоятельством, что Диван управляющий
Молдавию после отбытия князя Суццы, при всей ненависти своей к грекам,
не находит средств остановить их действия, продолжающиеся в Яссах под
830 руководством некоторых Правителей Тайного общества. | Оставалось князю
Суцце донести Султану о предприятии греков; но он сего не сделал, ибо
не мог решиться быть первым доносчиком на народ к которому принадлежит
и первый возстать противу своих соотечественников. Он полагает что
исполнил весь свой долг, не приняв в делах и действиях Ипсилантия ника-
кого участия и все свои усилия обратив единственно на то, чтобы сделать
присутствие греков как можно менее для Молдавии отяготительным. При-
чины принудившие его к выезду из Ясс состоят в том, что Патриарх Кон-
стантинопольский, с участия собора, произнес проклятие на князя Ипси-
лантия, князя Суцца и всех тех возмутившихся Греков, которые не обра-
тятся к должному противу Порты повиновению. Таковое обнародование,
уничтожив всякую личную безопасность для князя Суццы, принудило его
831 оставить Яссы и искать убежища в России; почему | и отправил он письмо
к Государю Императору, прибегая к покровительству Его Величества.
Кроме проклятия Патриарха, побудили его еще две причины к выезду из
Ясс. Первая состоит, по словам князя, в обыкновенном обхождении турец-
кого Правительства с теми его подсудимыми, на которых имеет оно какое
либо неудовольствие: без всякого предварительного разбирательства лишает
жизни. Вторая причина состоит в непрерывных домогательствах молдав-

ских бояр, не имеющих никакой положительной системы в своем поведении и даже между собою находящихся в безпрестанных ссорах и несогласиях. При отъезде своем объявил князь Суццо всенародно, что поручает первостатейным боярам составление *Каймакании* и управления княжеством, впредь до получения повелений от Султана.

- Бояре учредили *Диван*, и в донесении о сем к блистательной Порте | при-
832 лагают всевозможное старание к очернению князя Суццы. Первое действие сего Дивана состояло в том, что онный возвратил оружие некоторым туркам, содержавшимся скрытыми; один из них ударив грека, навлек на всех своих товарищей столь сильный гнев греков, что для спасения сих турок был Диван вынужден их снова обезуружить и в монастырь под стражу посадить. Проклятие на возмутителей было, по распоряжению Дивана, обнародовано и вместе с тем, было приказано всем грекам, участвующим в возмущении, удалиться из Молдавии; но сие последнее приказание не исполнено, и греки продолжали по прежнему заниматься устройством своего войска под надзором Ефоров или Правителей, так точно как и во время князя Суццы. Несо-
833 гласие между членами Дивана столь велико, что много в оном | разсуждают и спорят, но никаких мер не принимают, и безначалие, водворясь по всюду, угрожает сей области самыми гибельными последствиями. Бояре думают повидимому гораздо более о своей корысти и собственных выгодах, нежели о благе общем, и потому начались уже многия беспорядки. Жители селений Южной Молдавии оставили свои дома и скитаются из одного места в другое. Некоторые перешли уже в Российския границы, и если теперешний порядок вещей еще долго продлится в Молдавии, то надо будет опасаться совершенного голода: ибо поля остаются необработанными и незасеянными. Страх между жителями возбуждается сильно двумя обстоятельствами, из коих одно до греков, а другое до турок относится. Первое заключается в том, что греки занялы Галацы и Фокшаны отрядами, числящими всего около
834 2000 человек, подкрепленными маленькою | Флотилиею из 20 судов, в Галацах находящеюся. Цель сего отряда есть воспреещение туркам вход в Молдавию и обеспечение сообщения между Букарестом и Яссами, дабы в сем последнем городе образующияся войска могли следовать к армии Ипсилантия. Флотилия же предназначена для пресечения сообщения между Морем и Дунайскими крепостями. Второе заключается в том, что сия флотилия сожгла на сих днях мост наведенный на Серете Браиловским пашею, ксторый узнав о том, приказал голову отрубить некоторым молдаванам, коих подозревал, что они греков известили о построении моста. Сие происшествие ужаснуло жителей, представив им пример скорости турок во мщении. Недоверчивость молдован к туркам столь велика, что сами бояре не решились
835 удовлетворить требованию Браиловского | Паши, приглашавшего Диван к нему депутатов прислать для переговоров о средствах водворить спокойствие и ввести порядок в Молдавию. Они извинились тем, что греки занимающие

Фокшаны и Галацы, им в том препятствуют. Доказательством, сколь мало бояре молдавские придерживаются положительной системы, служит следующее. Они послали на днях прошение к Австрийскому Императору, в котором выхваляют агента сего двора в Яссах находящегося. Сие прошение есть, так сказать, одно только предисловие: ибо они намереваются вслед за оным отправить другое письмо, в котором просить хотят непосредственного и *единственного* покровительства Австрии. Сие последнее прошение еще не отправлено, но должно скоро получить ход. Они уверяют, что сам Австрийский консул в Яссах их к таковому действию | пригласил. Сие говорят они для того, чтоб большее число своих сочленов к подписи сей просьбы склонить, ибо невероятно, чтобы консул их приглашал к поступку столь же напрасному и бесполезному, сколь и противному настоящему положению вещей.

Из собранных мною сведений касательно князя Ипсилантия, явствует что он соединился в Букаресте с Владимиреско и Саввою и свою квартиру имел в Колентине, монастыре близ города. Вся сия соединенная сила состояла из 25 000 человек, между коими 5 или 6 тысяч кавалерии. У Владимирески есть, как говорят, 12 орудий, а у Ипсилантия будет оных до 20. Когда сей последний шел из Фокшан на Букарест, то старался выманить брайловского пашу в поле, дабы дать сражение, и для того посылал своих Фуражиров до самой крепости, но паша не решился выдти из Браилова, силы обеих сторон будучи слишком | неровны. Говорят что из Букареста пошел Владимиреско опять в Малую Валахию, дабы сблизиться с Сербами, а что Ипсиланти пошел на князя Калимахи Господаря Валлахского, приближающегося с отрядом турок. Насчет дальнейших действий князя Ипсилантия есть два мнения, основанные каждое на особенном соображении. Первое состоит в том, что все старание Ипсилантия будет устремлено на присоединение своего отряда к войскам действующим в пользу Али паши. Сие мнение основано на том соображении что Епир, Фессалия, Македония, Левадия, Морея — суть области наполненные греками, между тем как в Молдавии и Валахии их весьма мало; почему и может Ипсилантий гораздо более успехов ожидать от своих действий когда, перейдя Дунай, вступит в земли Древней Греции, нежели когда будет скитаться по областям | ему совершенно чуждым. Важнейшая препона есть Дунай, но Ипсилантий, как говорят, принимает все возможные меры для преодоления сего препятствия и надеется в том успеть. Второе мнение состоит в том, что греки, соединенные с Али Пашею, будут действовать на Юге от Балканов, а Ипсилантий на севере, стараясь присоединить к своим силам Сербов и Болгар. Сие мнение основано, между прочим, на том соображении, что Молдавия и Валахия весьма важны, потому что служить могут путем для всех желающих участвовать в предприятии Греков, и что сии два княжества могут приносить неоцененную пользу богатством своих земледельческих произведений, коими они всегда снабжают даже самый Царьград. Пресечь же сие сообщение значило бы вредить самой столице тем

839 чувствительнейшим образом, что греки усиливаясь на Море, | могут воспре-
тить привоз хлеба и из других мест. Сие последнее соображение основано на
столь пространных и обширных видах, что мало соответствует слабым силам
Ипсилантия, и потому полагаю я справедливее те известия, которые утверж-
дают что он желает перебраться за Дунай в Епир и Фессалию, нежели те,
которые предполагают, что Валахия, Молдавия и особенно Болгария будут
поприщем его действий.

Браиловский паша прислал Молдавскому Дивану копию с фирмана им
от Порты полученного, в следствие которого он назначен Сераскиром или
Главным Начальником всех войск в крепостях Дунайских и княжествах
Молдавском и Валахском находящихся. И так: начальник назначен, но
армия все таки еще не собрана, ибо все гарнизоны названных крепостей
весьма малочисленны и едва достаточны для охранения самих крепостей;
840 а жители долженствующие | составить сию армию, весьма мало к тому
показывают охоты и между прочим в самом Браилове говорили они досто-
верно, что им все равно кто не владеет сею землею, ибо пример Крыма
доказывает что Россия дозволяет свободное отправление Магометанского
Богослужения, а потому и обеспечены они в главнейшем предмете; прочие же
все для них неуважительны. Из сего можно полагать, что Сераскир с неко-
торым трудом соберет значительное войско. В Видине состоит гарнизон из 5
или 6 тысяч человек, а в остальных крепостях число оных совершенно
ничтожно. Неоднократно упомянутое, в разных известиях, приведение
Дунайских крепостей в оборонительное положение, заключается в собрании
841 съестных припасов и в поправлении стен укреплений, пришедших в ветхость
от долговременного | нерадения об оных. Что касается до Болгар, то они
до сих пор никакого еще не делали предприятия, и турки с успехом
занимаются в сей области обезоружением всех жителей. О сербах ничего
не слышать.

Али Паша Янинский обходился всегда столь сурово с Греками и столь
много нанес вреда Сульотам, что Турецкое Правительство находило в них
усердных помощников противу Али Паши; но турецкий Главнокомандующий
возымев какое то на сих греков подозрение, велел многим из них отрубить
головы. Сим происшествием умел Али Паша воспользоваться и привлек
Греков на свою сторону, так что в начале Февраля имел он уже армию из них
состоящую и до 30/т. простирающуюся. С тех пор увеличивается сие войско
842 беспрестанно и с большим успехом ведет войну противу турок, | принужден-
ных снять осаду Янины и отступить до Лариссы. Все здесь сказанное проис-
ходило в начале Февраля. С тех же пор не имеется сведений совершенно
положительных, но вероподобныя известия заключаются в том, что сам
Али Паша остается в Янинах, а Греки и Сульоты в его пользу действующие,
продолжают воевать с турками под предводительством собственных своих
начальников. Али же Паша помогает им деньгами, снарядами и пушками.

Сия армия должна, в весьма непродолжительном времени, возрасти до значительного количества, ибо по известиям достоверным, возмущение началось и в Морее, так что все области составлявшая древнюю Грецию, с Епиром и Македониею, могут совокупить свои силы. Начальником возмущения в
843 Морее называют *Майну Бей*, князя народа Майнотского. Сии Майноты обитают в горах и никогда не были туркам совершенно покорны. Платили малую дань и в прочем ни от кого не зависели, служа неоднократно убежищем для греков, спасающихся от преследования турок. Уверяют даже что кровопролитие в тех местах началось. Подобным образом возстают противу турецкого правительства большая часть островов в Архипелаге и снаряжают многочисленные корабли. Всеми оными силами должен начальствовать Майну-Бей или Караджи, прежний Господарь Валахии.

В Константинополе отрубили головы многим грекам, между коими называют сорока Епископов. Все родные князя Суццы и греков при нем состоящих убиты, и множество других потеряло жизнь. Все сие происходит без всякого, как уверяют, предварительного исследования; таким образом,
844 что призвут грека, под предлогом его кое о чем распросить: по приходе пытаются его и потом рубят ему голову. Число таким образом погибших умножается ежедневно и достигло уже весьма большого количества. Сии происшествия усугубляют негодование Греков на Константинопольских Ефоров Тайного их Общества, из коих один называется Мавро. Он недавно прибыл в Одессу со всем своим имуществом. Сие негодование имеет следующие причины. По предварительному плану Тайного Общества греков, было положено начать возмущение в Константинополе, как скоро князь Ипсилантий придет в Яссы. Для сего было собрано около 30.000 греков в Турецкой столице, над коими начальство было поручено трем Ефорам. Сии 30.000 греков были распределены на несколько отрядов, и каждый отряд имел особенное поручение: один долженствовал овладеть арсеналом, другой
845 Дворцом Султановым и так далее. Для удобнейшего приведения сего намерения в действие было положено зажечь город во всех концах и пользоваться суматохою, от того произойти долженствовавшей, дабы уничтожить как можно большее число турок. Все было готово для сего действия и греки ожидали одного только повеления своих Ефоров. Князь Ипсилантий, как скоро прибыл в Яссы, отправил немедленно курьера в Константинополь, к трем упомянутым Ефорам с извещением о своем прибытии и с повелением действие начать. Сии три Ефора, получивши сие приказание, опасались потерять все свое имущество от пожара, и дабы спасти оное, удержали в тайне, целых две недели содержание Ипсилантиевой депеши и употребили сие время на приведение своих драгоценностей в безопасность, перенеся оныя
846 на корабли, с коими впоследствии и отправились из Константинополя. Между тем начали слухи доходить до Турецкого правительства о происшествиях в Молдавии. Сии слухи заставили правительство обратиться к мерам пре-

достоверности и побудили греков просить позволения у своих Ефоров действие начать. Но Ефоры отказали им в том и когда, после двух недель, весь их поступок обнаружился, тогда было уже поздно исполнить намерение греков. Вот причина почему Константинополь спасен и сей ужасный план не приведен в действие. Князь Калимахи и некоторые другие известили между тем турецкое правительство обо всем намерении Тайного Общества, называемого Етерию, и тогда начались вышесказанные казни.

При всей неудаче сей со стороны Греков, не успевает турецкое правительство собрать скоро достаточное число войск, дабы покорить возмутителей. Сие происходит от того, что все министры и главные чиновники Порты находятся в раздоре между собою и Халет Ефенди, ближний любимец султана, пользующийся полною своего Государя доверенностью, уговорили его несколько лет тому назад ввести новую систему в Государственное Правление, которая ныне есть главнейшая причина малых сил Порты. Сия перемена в политической системе внутреннего управления состоит главнейше в уничтожении так называемых аянов. Областями Турецкой Империи в Европе управляли по большей части чиновники назначаемые Портою, но выбираемые из числа знатнейших особ самого того края. Сии чиновники назывались Аянами. Оставаясь весьма долгое время на своих местах, имея случай завести с жителями большая связи, бывали они обыкновенно весьма богаты и могли собирать многочисленные войска. От сего происходило что они часто против Порты бунтовали и что власть сей последней тем получала тогда временное ограничение. Для отвращения сего неудобства и дабы присоединить к Императорской казне все прибыли получаемые аянами, были они уничтожены и заменены пашами, назначаемыми из совсем других мест, причем соблюдалось правило как можно чаще их перемещать. Цель правительства была достигнута и оно находилось в совершенной безопасности со стороны замыслов частных областоправителей, но не имея регулярных войск, потеряло оно, вместе с тем, всю свою силу; ибо теперешние паши не пользуются уже теми способами для собирания войска как прежние Аяны; а жители сделались гораздо недовольнее, ибо теперешние паши притесняют их гораздо чувствительнее, а Императорская казна стоит им несравненно более издержек нежели Аяны. И так, народ недоволен, а чиновники имеют одни только весьма скудные средства; и по сей то причине не может Порта до сих пор еще собрать нужное войско.

Вот все те сведения, которые в короткое время моего пребывания в Бессарабии мог я собрать и из разных разговоров извлечь; не излишним полагаю присовокупить к оным, что желание греков на случай совершенного успеха состоит в образовании Федеральной республики на подобие Американских Соединенных областей. Сие подобие не в Верховном Правлении состоит, но в том что каждая особенная область будет иметь частное свое особенное правление с своими законами и только в общих Государственных делах

совокупно с прочими действовать. Сия мысль Греков основана на соображении о чрезвычайно большом различии между нравами, обычаями, понятиями и всем образом мыслей различных народов Грецию населяющих.

Верно: Лейт. Подполковник Пестель

829 Prințul Mihail Suțu, domnul Moldovei, explică atitudinea sa, din ultimul
Nota timp prin faptul că întreaga forță armată a principatului Moldovei număra
a 5-a numai 200 de arnăuți și că el dispunând de un detașament atât de mic nu putea
să se împotrivească cu nimic venirii grecilor, și prin urmare, a fost nevoit să fie
un simplu spectator al răscoalei înfăptuite de prințul Ipsilanti. Aceasta cu atât
mai mult cu cât cea mai mare parte din arnăuții care slujeau pe lângă el a trecut
în oastea prințului Ipsilanti. Această imposibilitate de a se împotrivi grecilor
este confirmată și prin împrejurarea că divanul, care cărmuia în Moldova după
plecarea prințului Suțu, cu toată ura lui față de greci nu găsește mijloace să oprea-
ască acțiunile lor, care continuă la Iași sub conducerea unor conducători ai
830 asociației secrete. | Prințului Suțu nu-i rămânea altceva decât să raporteze sul-
tanului despre acțiunea grecilor. El n-a făcut însă aceasta, deoarece nu s-a putut
hotărî să fie, primul, pîrîtor împotriva poporului căruia îi aparține și să se ridice,
primul, împotriva compatrioților săi. El crede că și-a îndeplinit cu prisosință
datoria, neparticipînd în nici un fel la acțiunile lui Ipsilanti și îndreptîndu-și
toate eforturile numai spre a face prezența grecilor cât mai puțin împovărătoare
pentru Moldova.

Cauzele care l-au silit să plece din Iași constau în faptul că patriarhul din
Constantinopol a blestemat, secondat de sobor, pe prințul Ipsilanti, pe prințul
Suțu și pe toți acei greci răsculați, care nu se vor întoarce la supunerea cuve-
nită Porții. Această anatema, desființînd orice securitate personală pentru
831 prințul Suțu, l-a silit să părăsească Iașii și să caute refugiu în Rusia. De aceea |
el a expediat o scrisoare către împărat, recurgînd la protecția mării sale.
Afară de blestemul patriarhului, încă alte două motive l-au determinat să plece
din Iași. Primul constă, după spusele prințului, în obișnuita purtare a guvernului
turd față de acei dintre inculpații săi, împotriva cărora are vreo nemulțumire:
îi omoară fără nici o cercetare prealabilă. Al doilea motiv îl constituie stăruințele
neîncetate ale boierilor moldoveni, care n-au nici un sistem pozitiv în comportarea
lor și care se află, chiar și între ei, în certuri și discordii neîncetate. La plecarea
sa, prințul Suțu a declarat în fața tuturor că încredințează sarcina alcătuirii
căimăcămiei și cărmuirii principatului marilor boieri, pînă la primirea porun-
cilor sultanului.

832 Boierii au constituit divanul, și raportînd acest fapt Înaltei Porți, | își dau
toată silința să ponegrească pe prințul Suțu. Primul act al acestui divan a fost
acela de a restitui armele unor turci, care fuseseră ținuți ascunși. Unul dintre

aceștia, lovind pe un grec, a atras asupra tuturor tovarășilor săi mînia atît de înverșunată a grecilor, încît, pentru salvarea acestor turci, divanul a fost silit să-i dezarmeze din nou și să-i trimită la o mănăstire sub pază. În urma dispoziției divanului s-a dat publicității blestemul împotriva răzvrătiților și totodată s-a poruncit tuturor grecilor, care au participat la răscoală, să plece din Moldova. Această din urmă poruncă însă n-a fost îndeplinită și grecii continuă să se ocupe

- 833 ca și mai înainte de organizarea armatei lor sub supravegherea eforilor sau cîrmuitorilor, exact la fel ca și în vremea prințului Suțu. Neînțelegerea dintre membrii divanului este atît de mare, încît se | discută și se chibzuiește mult, dar nu se iau nici un fel de măsuri și anarhia, instaurîndu-se pretutindeni, amenință această țară cu cele mai funeste urmări. Boierii se gîndesc, după cîte se pare, mai mult la profitul lor și la avantajele lor proprii decît la binele obștesc și de aceea au început multe dezordini. Populația satelor din sudul Moldovei și-a părăsit casele și rătăcește dintr-un loc în altul. Unii au trecut în Rusia și, dacă actuala stare de lucruri va mai continua în Moldova multă vreme, va trebui să ne temem de o foamete totală, deoarece cîmpiile rămîn necultivate. Teamă în rîndurile populației este produsă de două împrejurări, din care una se referă la greci, iar alta la turci. Prima constă în faptul că grecii au ocupat Galații și Focșanii cu detașamente, cuprinzînd în total aproximativ 2 000 de oameni, întărite de
- 834 o mică | flotilă din 20 vase care se află la Galați. Acest detașament are scopul de a interzice turcilor intrarea în Moldova și de a asigura comunicațiile dintre București și Iași, ca astfel trupele care se formează în acest oraș, să poată merge la armata lui Ipsilanti. Flotila este destinată pentru a tăia comunicația dintre mare și cetățile de la Dunăre. A doua [împrejurare] este că această flotilă a incendiat în aceste zile podul construit pe Siret de către pașa de la Brăila, care aflînd despre acest lucru, a poruncit să se taie capul la cîțiva moldoveni, pe care îi bănuia că au dat de știre grecilor despre construirea podului. Această întîmplare a înspăimîntat populația, prezentîndu-i un exemplu de promptitudine cu care se răzbună turcii. Neîncrederea moldovenilor față de turci este atît de mare,
- 835 încît înșiși boierii nu s-au hotărît să satisfacă cererea pașei de | la Brăila, care invitase divanul să trimită la el delegați spre a trata asupra mijloacelor pentru a instaura liniștea și a introduce ordinea în Moldova. Ei s-au scuzat, invocînd pretextul că îi împiedică grecii, care ocupă Focșanii și Galații.

Următorul fapt dovedește cît de puțin respectă boierii din Moldova un sistem [politic] pozitiv. Zilele acestea ei au trimis o cerere împăratului Austriei, în care elogiau pe agentul curții sale, care se afla la Iași. Această cerere constituie, ca să spunem așa, numai o prefață, căci ei intenționează să trimită după aceasta altă scrisoare, prin care să ceară protecția *unică* și nemijlocită a Austriei. Această cerere din urmă nu a fost încă expediată, dar trebuie să i se dea curînd

836 curs. Ei ne asigură că însuși consulul Austriei la Iași i-a invitat la această | acțiune. Ei spun acest lucru pentru a îndemna pe mai mulți colegi de ai lor să semneze această cerere, deoarece este de necrezut ca consulul să-i invite la o

faptă pe cit de zadarnică și inutilă pe atît de contrarie stării actuale a lucrurilor.

Din informațiile culese de mine cu privire la prințul Ipsilanti, reiese că el s-a unit la București cu Vladimirescu și cu Sava și și-a așezat cartierul la Colentina, mănăstire în apropiere de oraș. Toată această forță reunită era alcătuită din 25 000 oameni, din care 5 000 sau 6 000 cavalerie. După cîte se spune, Vladimirescu are 12 tunuri, iar Ipsilanti ar avea pînă la 20. În drumul acestuia de la Focșani la București, el a căutat să ademenească pe pașa de Brăila [să iasă] în cîmp, pentru a da lupta și de aceea își trimitea oamenii după furaje chiar pînă sub cetate, Pașa însă nu s-a decis să iasă din Brăila, forțele ambelor părți
837 fiind prea inegale. Se spune că Vladimirescu a plecat din București din nou în Oltenia spre a se apropia de sîrbi și că Ipsilanti a plecat contra prințului Callimachi, domnul Țării Romînești, care se apropie cu un detașament de turci.

Relativ la acțiunile de mai tîrziu ale prințului Ipsilanti, există două păreri, bazate fiecare pe un considerent deosebit. Prima este că Ipsilanti își va îndrepta toate stăruințele să facă joncțiunea dintre detașamentul său și trupele ce operează în favoarea lui Ali pașa. Această părere se bazează pe considerentul că Epirul, Tesalia, Macedonia, Levadia și Moreea sînt regiuni pline de greci, în timp ce în Moldova și Țara Romînească aceștia sînt foarte puțini. De aceea Ipsilanti se poate aștepta la succese mult mai mari atunci cînd trecînd Dunărea,
838 va păși pe pămîntul Greciei antice, decît atunci cînd va rătăci prin regiuni ce-i sînt total necunoscute. Piedica cea mai mare o constituie Dunărea. Ipsilanti însă, după cîte se spune, ia toate măsurile pentru a o învinge și speră să reușească. A doua părere este aceea că grecii, uniți cu Ali pașa, vor opera la sud de Balcani, iar Ipsilanti la nord, căutînd să alătore forțelor sale pe sîrbi și pe bulgari. Această părere se bazează, între altele, pe considerentul că Moldova și Țara Romînească sînt foarte importante, pentru că pot servi ca drum pentru toți grecii care doresc să participe la acțiune, și că aceste două principate pot să aducă un folos de neprețuit prin bogăția produselor lor agricole, pe care le furnizează totdeauna pînă și Constantinopolului. A tăia această comunicație ar însemna să dăuneze în modul cel mai sensibil capitalei însăși, pentru că grecii, întărindu-se pe mare, | pot să interzică importul cerealelor și din alte locuri. Acest ultim
839 considerent se bazează pe proiecte atît de întinse și de vaste, încît acestea nu corespund slabelor forțe ale lui Ipsilanti, și de aceea eu consider mai juste știrile care afirmă că el dorește să treacă peste Dunăre în Epir și în Tesalia, decît pe acelea, după care Țara Romînească, Moldova, dar mai ales Bulgaria, vor constitui cîmpul acțiunilor sale.

Pașa de la Brăila a trimis divanului din Moldova copia de pe firmanul primit de el de la Poartă, prin care este numit seraschier sau comandant suprem al tuturor trupelor aflate în cetățile de la Dunăre și în principatele Moldovei și Țării Romînești. În felul acesta comandantul este numit, armata însă tot

nu este încă strînsă ¹, deoarece toate garnizoanele numitelor cetăți sînt foarte puțin numeroase și abia ajung pentru paza acestor cetăți, iar populația care
840 trebuie să formeze această armată își manifestă o foarte mică dorință pentru acest lucru. Între altele, chiar la Brăila oamenii spun în mod deschis că le este indiferent cine stăpînește această țară, deoarece exemplul Crimei dovedește că Rusia permite exercitarea liberă a cultului mahometan și de aceea ei sînt asigurați în privința lucrului celui mai important: toate celelalte nu importă pentru ei. Din acestea se poate deduce că seraschierul va strînge cu oarecare greutate o armată importantă. La Vidin garnizoana este alcătuită din 5 000 — 6 000 de oameni, iar în celelalte cetăți efectivul ostașilor este cu totul neînsemnat. Aducerea cetăților de la Dunăre în stare de defensivă, lucru deseori repetat în diferite informații, constă în strîngerea proviziilor alimentare și în repararea contra-
841 forturilor învechite datorită lipsei de îngrijire care durează de multă vreme. În ceea ce privește pe bulgari, ei nu au întreprins pînă acum nici o acțiune și turcii se ocupă cu succes în această țară de dezarmarea tuturor locuitorilor. Despre sîrbi nu se aude nimic.

Ali pașa din Ianina s-a purtat totdeauna atît de aspru cu grecii și a făcut atîta rău sulioților, încît guvernul turc a găsit în ei ajutoare foarte zeloase împotriva lui. Comandantul suprem turc însă, bănuind cu ceva pe acești greci, a poruncit ca multora dintre ei să li se taie capul. De această întîmplare a știut să profite Ali pașa și el a atras pe greci de partea sa, așa că la începutul lui februarie el avea o armată alcătuită din ei cuprinzînd un efectiv de aproximativ 30 000 de oameni. De atunci aceste trupe au sporit neîncetat și ele poartă cu mare succes
842 războiul împotriva turcilor, care au fost siliți să ridice asediul Ianinei și să se retragă pînă la Larisa. Toate cele spuse aici s-au petrecut la începutul lui februarie. Iar de atunci nu avem informații cu totul sigure. Știri verosimile însă sînt acelea că Ali pașa rămîne la Ianina, iar grecii și sulioții, care operează în favoarea lui continuă să lupte contra turcilor, sub comanda propriilor lor comandanți, iar Ali pașa îi ajută cu bani, obuze și tunuri. Într-un timp foarte scurt, această armată urmează să se mărească în mod considerabil, deoarece, după unele știri precise, răscoala a început și în Moreea, așa încît toate regiunile care alcătuiseră Grecia antică, cu Epirul și Macedonia, pot să-și unească forțele. Ca șef al răscoalei din Moreea este menționat *Mainu bei* ² prinț al manioților. Acești manioți locuiesc în munți și nu au fost niciodată supuși cu totul turcilor: ei
843 plătesc un mic tribut, iar în celelalte [lucruri] nu depindeau de nimeni, servind deseori de refugiu grecilor, care se salvau la ei de persecuția turcilor. Sîntem chiar asigurați că vărsarea de sînge în acele locuri a și început. În chip asemănător se răscoală împotriva guvernului turc cea mai mare parte a insulelor din Arhi-

¹ La 15 februarie, divanul țării Romînești este înștiințat de capuchehaia de la Silistra că s-a primit poruncă de la Constantinopol să se strîngă trupe împotriva răsculaților. (*Hurmuzaki*, XX, p. 554).

² *Mainu bei*, probabil este vorba de Mavromihalis, bei al Peloponezului.

pelag și echipează numeroase corăbii. Toate aceste forțe trebuie să le comande Mainu bei sau Caragea, fostul domn al Țării Românești.

La Constantinopol s-au tăiat capetele la numeroși greci, între care sînt menționați 40 de episcopi. Toate rudele prințului Suțu, precum și grecii care se aflau pe lângă el, sînt omorîți și o mulțime de alți [greci] și-au pierdut viața. Toate acestea se petrec, după cît sîntem asigurați, fără o instrucție preliminară.

- 844** Grecul este chemat, sub pretextul de a fi chestionat despre ceva ; după ce vine, | el este torturat și apoi i se taie capul. Numărul celor care pier în acest chip crește zilnic și el s-a mărit acum foarte mult. Aceste întîmplări sporesc indignarea grecilor contra eforilor asociației secrete de la Constantinopol, dintre care unul se numește Mavro. El a sosit de curînd la Odesa, cu toată averea sa. Această indignare are următoarele cauze. Potrivit planului prealabil al asociației secrete a grecilor, se hotărîse ca răscoala să înceapă la Constantinopol, îndată ce prințul Ipsilanti va sosi la Iași. Pentru aceasta fuseseră adunați circa 30 000 de greci în capitala Turciei, comanda asupra lor fiind încredințată la trei efori. Acești 30 000 de greci au fost împărțiți în cîteva grupe, fiecare grupă avînd misiune specială: o grupă trebuia să ocupe arsenalul, alta palatul sultanului și așa mai departe. Pentru | executarea în condiții mai bune a acestui proiect, s-a hotărît ca orașul să fie incendiat din toate părțile și să se profite de învălmășeala care trebuia astfel să se producă pentru a se nimici un număr cît mai mare de turci. Totul fusese gata pentru această acțiune și grecii așteptau numai ordinul eforilor lor. Îndată ce prințul Ipsilanti a sosit la Iași el a trimis fără întîrziere un curier la Constantinopol, la cei trei efori amintiți, anunțîndu-și sosirea sa și dîndu-le ordin să înceapă acțiunea. Acești trei efori, primind acest ordin, s-au temut să nu-și piardă întreaga lor avere din cauza incendiului. De aceea, pentru a și-o salva, ei au ținut secret timp de două săptămîni cuprinsul depeșei lui Ipsilanti, și au folosit acest timp pentru a-și pune în siguranță lucrurile de preț, tran-
346 sportîndu-le pe corăbii, cu care mai tîrziu au și plecat din Constantinopol. | Între timp zvonurile despre evenimentele din Moldova au început să ajungă [la urechile] guvernului turc. Aceste zvonuri au silit guvernul să ia măsuri de precauție și au îndemnat pe greci să ceară autorizația eforilor lor de a începe acțiunea. Eforii însă i-au refuzat și cînd, peste două săptămîni, s-a desvăluit întregul lor procedeu, era prea tîrziu să se mai pună în aplicare proiectul lor. Iată cauza pentru care Constantinopolul este salvat și pentru care acest plan îngrozitor n-a fost adus la îndeplinire. Prințul Callimachi și alți cîțiva au adus la cunoștința guvernului turc întregul plan al asociației secrete, numită Eterie, și atunci au început execuțiile amintite mai sus.

- Cu tot acest eșec al grecilor, guvernul turc nu reușește să strîngă repede un
347 număr suficient de ostași, pentru a pune mîna pe răsculați. Aceasta | se datorește faptului că toți miniștrii și funcționarii principali ai Porții sînt învrăjbiți, iar Halep efendi, favoritul cel mai de aproape al sultanului, care se bucură de întreaga încredere a suveranului său, l-a convins acum cîțiva ani să introducă în cîrmu-

irea statului un sistem nou, care constituie astăzi cauza principală pentru care Poarta dispune de puține forțe. Această schimbare în sistemul politic al cîrmuirii interne constă, mai ales, în desființarea așa zîșilor aiani. Provinciile imperiului turcesc din Europa erau cîrmuite, în cea mai mare parte, de funcționari numiți de Poartă și aleși dintre persoanele cele mai de vază din aceste provincii. Acești funcționari se numeau aiani. Rămînînd timp foarte îndelungat în posturile lor și avînd prilejul să-și creeze legături trainice cu populația [locală], ei erau de obicei
848 foarte bogați și puteau aduna trupe numeroase. | Din această cauză se întîmpla că ei se revoltau deseori contra Porții și atunci autoritatea acesteia era, provizoriu limitată. Pentru a înlătura acest inconvenient și pentru a vărsa în vistieria împăratului toate profiturile încasate de aiani, aceștia au fost desființați și înlocuiți cu pașale numite din cu totul alte locuri, respectîndu-se principiul că ei să fie înlocuiți cît mai des. Scopul guvernului fusese atins și el se afla în siguranță deplină în ceea ce privește intențiile diferiților cîrmuitori ai provinciilor. Neavînd însă trupe regulate, el și-a pierdut întreaga sa putere, deoarece pașalele de astăzi nu folosesc procedeele de strîngere a trupelor, de care uzau aianii din trecut, iar populația a devenit mult mai nemulțumită, și funcționarii dispun
849 numai de mijloace foarte reduse. Din această cauză | poarta nu poate nici pînă astăzi să-și strîngă trupele necesare.

Iată toate informațiile pe care le-am putut culege și reține din diferitele conversații avute în timpul scurt al șederii mele în Basarabia. Cred că nu este de prisos să adaug la acestea că dorința grecilor, în cazul unei izbînde depline a lor, constă în formarea unei republici federale, asemănătoare cu cea a Statelor Unite ale Americii. Această asemănare nu constă în conducerea supremă, ci în faptul că fiecare regiune deosebită va avea o cîrmuire a sa proprie, cu legile ei, și numai în treburile generale ale statului ea va colabora cu celelalte. Această idee a grecilor se bazează pe considerentul prea marii deosebiri dintre tradițiile, obiceiurile, noțiunile și întregul mod de gîndire al diferitelor popoare care locuiesc în Grecia.

Autentic: Locotenent-colonel Pestel.

Arhiva centrală istorică militară de stat U.R.S.S., Moscova, fond 182, pach. 6, dos. 18, partea I, f. 829—849.

94

1 mai 1821

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună ca isprăvnicile de Gorj și Mehedinți să achite sumele împrumutate de el pentru nevoile oștirii de la Ghiță Opran și Fota Popovici.

Sărut cinstită mina dumitali.

După cum prin grai am făcut dumitali astăzi arătare și rugăciune pentru dooă cărți de orînduială, iarăș mă rog ca să mi să trimită, însă una la

dumnealor ispravnici sud Gorj pentru taleri patruzeci și două de mii, ca să-i răspundă lui Ghiță Opran, neguțător din Rușava, prin Nicolaie Zoican, omul său, și alta la dumnealor ispravnici sud Mehedinți, de taleri nooăsprezece mii ca să-i răspundă lui Fota Popovici, iarăși neguțător din Rușava și prin Nicolaie Zoican ¹ și să ia zapisile mele a le trimite la prea cinstita vistierie; cari bani m-am împrumutat la trebuința oștiri creștinescului norod și urmează a să plăti.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

1821, maiu 1

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 141.

95

Craiova, 1 mai 1821

Nestor Pavlovici trimite casei Hagi Pop știri privitoare la poruncile contradictorii date de caimacam și de Tudor Vladimirescu.

Craiova, 1 mai 1821

Hagiul a fost la Rahova de a vorbit pentru lină cu Ali aga. Iară cît despre răzvrătiri, au zis Ali aga așa: la ei dincolo nu-i nici o grijă, iară de dincoace nu știm ce va fi. Ostea să trage la vale și la deal, spre Diu, Cerneț, Giurgiu, Brăila. Caimacanu tot la Calafat să află: aici au scris cătră vechilu de aghenție precum ca să șază toți la casăle lor, că nimin nu să vor supăra și cînd va veni aicea cu ostea, nu să va pune în case negustorești, ci la hanuri și la mănăstiri, și scrie dumnealui caimacanu precum că omenii, pînă nu va veni dînsu, să nu plătească la altcinevași nimic, nici bir, nici zaherea să nu dea, nimic, zicînd că aceste toate n-au locul lor. Destul, aicea nu știm ai cui sîntem. Caimacanu orînduește un fel, de la sluger Thodor, alt fel. Dumnealui caimacanu rînduisă vechil de polcovnic pe un om al dumnealui, și Solomon au trimis ieri vreo 20 de inși ca să-i ia armele, și așa l-au scos din polcovnicie. Mai venisă ieri dimineață vreo 40 de inși și să închisă în casăle Vorvorea-nului și ne cam pierdusăm: numai au năvălit norod mult la dînșii și văzînd norod mult, s-au îngrozit și s-au dus. Întîiași dată zicea precum că vin de la

¹ La Muzeul regional din Craiova se găsesc neinventariate mai multe acte de ale lui N. Zoican, între 1810—1824, printre ele fiind și pașaportul german pentru trecerea lui în Austria, în 1821. În 1822 N. Zoican nu îndrăznea să se întoarcă în țară din cauza «atrocităților» (Unele din aceste acte sînt publicate în *Oltenia*, I, p. 106—112, și de E. Virtosu, *Mărturii noi...*, p. 12—13, n.).

Cerneț și să duc la București, pe urmă, după ce pleacă să ducă și trecă Jiu. Ci cum zic, ieri uitasăm de turci: m-erea mai frică de aceștia, și așa în toate zilele cu frică. Dumnezeu să-și facă milă și să aleagă odată la un fel! Nene Hagi, cînd s-au dus acolo, s-au fost schimbat din haine, s-au îmbrăcat cu haină albă și l-au cunoscut turcii și l-au închis la aianu. Și de nu-l cunoștea aianu, bine, și alții scapă cam urît, că să scolasă norodu, adică prostimea și zicea că este iscodă și debea au scăpat. Destul, și vechilu de consul aicea au trimis un om la Calafat la caimacanul cu niște scrisori de la Tîrgu Jiului în pricina ungureanilor pentru de bir[?] să nu să supere și și acest, debea l-au lăsat să vie iară înapoi. Caimacanul nu-l oprea, dară ceilalți stau împotriva că tremura de frică. Nene Hagi au vorbit și pe la marginea Dunării cu sîrbi care au oi și spune că și de acolo pot să iasă vro 6/m. de oca. [Tocmeală cu Novăcenii].

Eu zic așa, că la Rahova nu va să fie nici o frică fiindcă toată frica și puterea mare spre Diu să strînge.

N. Iorga, *Studii și documente...*, VIII, p. 139—140.

96

Iași, 1 mai 1821

Secretarul agenției austriace, Cantemir, adevărește că stolnicul Ioniță Buta a fost silit să plătească leafă arnăuților hătmăniei.

Mărturie

Prin care spre încredințarea adevărului să întărește și să mărturisește că dumnealui stolnicul Ioniță Bută, după fuga tuturor zăbiturilor țării și a orașului acestuia, au venit la mine și s-au jăluit, tînguindu-să de arnăuții ce fusă în slujba hătmăniei și în slujba altor asemenea zăbituri, că l-au apucat cu zurbă să le plătească leafa, ce rămăsă să mai ieie; și care apoi l-au și silnicit la aceasta cu cruzime. Și numitul stolnic au plătit cu adevărat suma de 5 800 lei, cerșută de dînșii, după însuși mărturisirea capitanelor acelor arnăuți, din dreaptă avere sa.

Și spre încredințarea adevărului, urmiază a me iscălitură și pecete.

Cantemir

Secretar c.c. agenției

Eșii, mai 1, 1821.

L.P.

Acad. R.P.R., ms. rom. 5196, f. 129. Trad. rom. cont. Orig. germ. la f. 130 din același ms.

Pitești, 3 mai 1821

*Anastasiu Eustachie scrie lui Hagi Ianuș la Sibiu, despre soarta
ginerelui său Constantin care a fost condamnat la moarte de Tudor
și apoi iertat.*

Πιτέστι, τῇ 3 Μαΐου 1821

Χριστὸς ἀνέστη !

Τὴν τιμιότητά της ἀδελφικῶς προσκυνῶ.

Ἀδελφούτζικέ μου, τρέμω ὅλος, ψυχῇ τε καὶ σώματι, πῶς νὰ σᾶς παραστήσω εἰς ποίαν καὶ πόσῃν ζάλην καὶ θλίψιν εὐρίσκομαι; Ὅταν ἔξαφνα ἔμαθον μίαν θλιβεράν εἶδησιν διὰ τὸν γαμβρόν μου Κωνσταντῖνον, ὁποῦ τὸν ἀπεφάσισεν ὁ σλουζέρης Θεόδωρος εἰς θάνατον. Πρὸ ἑπτὰ ἡμέρες ὁμοῦ μοῦ ἔδωσεν ὀλίγην ἄνεσιν εἰς τοὺς στεναγμούς μου τὸ ἀπὸ Βουκουρέστι ἀπέρασμα τοῦ σερδάρη Πούρβουλα, ὁ ὁποῖος ἐπῆγεν διωρισμένος ἰσπράβ. εἰς τὸν Βούλτζα, ὅστις μανθάνοντας ὅτι εὐρίσκομαι ἐδῶ, ἔστειλεν καὶ με ἐφώναξεν ἐπίτηδες, διὰ νὰ μᾶς ἡσυχάσῃ, λέγοντάς με ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς ὑποθέσεως, καὶ ὅτι τῷ ὄντι ἔγινεν τοιαύτη προσταγὴ παρὰ τοῦ σλουζέρη Θεοδώρου, ἀλλὰ παρευρισκόμενος παρὼν ὁ ρηθεὶς σερδάρης καὶ ἄλλοι φίλοι καὶ ἀκούοντας τὸ ὄνομα Κωνσταντίνου ὁποῦ ἀπεφασίσθη διὰ θάνατον, ἐπρόσπευσεν εἰς τὸν σλουζέρην Θεόδωρον, παρασταίνοντας ποῖος αὐτὸς ὁ Κωνσταντῖνος καὶ τίνος συγγενῆς. Ἐμετανόησεν αὐτὴν τὴν ἀθλίαν ἀπόφασιν καὶ ἀμέσως ἔγραψεν ἄλλην προσταγὴν με μεντζήλι, ὁποῦ μὴν τύχῃ καὶ θανατωθῇ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, δηλαδὴ τὸν ἐσυγχώρησεν. Ἀμποτες, ἀδελφούτζικε, νὰ ἐπρόφθασεν αὐτὸν ἡ προσταγὴ καὶ νὰ λυπηθῇ ὁ ἅγιος Θεὸς τὸ σπίτι του, τὴν γυναῖκα του καὶ ἐμένα τὸν ἁμαρτωλόν. Πλέον δὲ εἶμαι καὶ ἐγὼ καὶ τὸ σπίτι του διὰ τὸ ποτάμι. Αὐτὰ ὅλα τὰ τρέχοντα. Ἐδῶ εὐρισκόμενος ἐδικὸς μας, δηλαδὴ ὁ ἀνεψιὸς μου Στάθης ἀρχ. μεδελνιτζάρης, τὰ εἶχεν προμάθει καὶ ἀπὸ μένα τὰ ἔκρυβεν. Ἐπειτα, ἀφοῦ ἔμαθεν ὅτι τῷ ὄντι ἐπῆγεν προσταγὴ με βίαν διὰ νὰ μὴν πειραχτῇ, τότες μοῦ τὸ ἐφάνέρωσεν. Δὲν ἔχω ὅμως καμίαν εἶδησιν ἔκτοτε καὶ σὲ ἀφήνω νὰ στοχαστῇς τί ἔχει καὶ ἡ καρδιά. Ἐγὼ ἐλπίζω εἰς τὸν ἅγιον Θεὸν νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του εἰς ἡμᾶς, διότι ὡς μανθάνω ἦτον εἰς τὰ χέρια τοῦ Σολομών καὶ τοῦ Κακάλη καὶ μάλιστα μοῦ εἶπαν ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Σολομών εἶχεν στείλει τὸν ἀδελφόν του ἐπίτηδες με τὸ μεντζήλι πρὸς τὸν ἀρχ. σλουζέρη Θεόδωρον μεσολαβώντας τὴν ἐλευθερίαν του. Ἐγὼ ὁμοῦ καταζαλισμένος εἶμαι, ὁ ἀρχ. μεδελνιτζάρης θέλει σᾶς τὰ εἰπεῖ ἐκ στόματος, νὰ προφθάσετε ὁμοῦ ὅσον τάχιστα γράμματα πρὸς τὸν Σολομών, πρὸς τὸν Κακάλη καὶ πρὸς τὸν σερδάρην Διαμαντῆν, με τὸν τρόπον [ποῦ] καταλάβετε, τόσον ἡ τιμιότη σας, ὅσον καὶ ὁ κύρ Στεφανῆς, μάλιστα ὁ κύρ Στεφανῆς, καὶ πρὸς τὸν ἀρχ. σλουζέρη, διότι κατὰ τὴν παράστασιν ὁποῦ μᾶς ἔκαμεν ὁ σερδάρης Πούρβος, τὸν σέβεται ὁ σλουζέρης Θεόδωρος τὸν Στεφανῆ. Ἀδελφούτζικε, φαίνεται αἱ ἁμαρτίες μου με παιδεύουν καὶ ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του.

Χθές με τὸ εἰς τὰ ἐδῶ κατευόδιον [τοῦ] κύρ Ζώτου Ρούση ἔλαβον τίμιόν της, δοσμένο ἀπὸ τὰς 19 τοῦ ἀπελθόντος Ἀπριλίου, ἐδόξασα τὸν ἅγιον Θεὸν ὅτι ὑγιαίνετε, ἐπομένως εἶδον καὶ τὰ ὅσα με γράφει. Τῷ ὄντι θολὰ καὶ ἀκατανόητα εἶναι τὰ περιστατικὰ τοῦ καιροῦ καὶ ὄχι μόνον ἡμπορεῖ καθεὶς νὰ στοχαστῇ τὸ εἶναι του ὅτι ἔν ἐν ὑπάρχει, ἀλλὰ κινδυνεύει καὶ ζωὴ καὶ σχεδὸν μᾶς φοβερίζουν τὰ περιστατικὰ παντελῇ ἀφανισμόν, μάλιστα ὅταν πηγαίνουν εἰς μάκρος.

Ἡμεῖς μέχρι τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Πάσχα ἐστάθημεν εἰς Καντζελέστι με φόβους καὶ τρόμους, ὅσους στοχαστῆς. Ἐπειτα, ἀφοῦ τὰ κινήματα τῶν Ἀγαρηνῶν τὰ εἶδαμεν με ὁρμὴν μανιώδη καὶ με σήκωμα ζωῆς εἰςπραγματευτάς, εἰς ἄρχοντας καὶ ἀντάμα εἰς αὐτὰ φρονοῦν λακοῖτόρους[:], ὅμως ἔν πειράζουν, κατὰ τὸ παρὸν δὲν ἡμπορέσαμεν πλέον νὰ ὑποφέρωμεν, καὶ τὴν δευτέρα μετὰ τὸ Πάσχα ἀναχωρήσαμεν με ὅλα τὰ καλαπαλήκια μας καὶ ἡμεῖς ἤλθαμεν ἐδῶ εἰς Πιτέστι, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ παρὸν στέκει, τὰ δὲ ζῶα μας τὰ ἐτραβήσαμεν τὸν ἀνήφορον, καὶ ἀπεφασίσαμεν νὰ ἀγοράσωμεν βουνὸν κατὰ τὸ μέρος τοῦ Κυϊνένι καὶ πλέον ἐκεῖ νὰ τραβηχθοῦμεν ὅλος ὁ ταϊφάς μας, μαζὶ καὶ τὰ ζῶα μας, καὶ ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ οἰκονομήσῃ τὰ συμφέροντα καὶ νὰ δώσῃ καλὴν ἔκβασιν εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τῶν χριστιανῶν.

Ἡμεῖς, χάριτι θείᾳ, κατὰ τὸ παρὸν ἔν ἐβλάφτημεν καὶ δὲν ἐδοκιμάσαμεν τὰ ὅσα εἶδαμεν ὅπου ἐδοκίμασαν ἄλλοι, σχεδὸν οἱ περισσότεροι. Διὰ τὸ ἐξῆς ἀγνοοῦμεν, καὶ πλέον ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του. Τὰ ὅσα ὅμως ἀφήσαμεν εἰς τὰ κονάκια μας, δηλαδὴ κρασιά, ρακιά, ζαερέδες τὰ ἔφθειραν οἱ καλοὶ καὶ χρήσιμοι λακοῖτόροι, τῶν ὁποίων ἡ κακία εἶναι ἀπερίγραπτος εἰς λόγον τε καὶ ἔργον.

Ἡμεῖς ἔχομεν ἀπόφασιν νὰ σταθοῦμεν ἐδῶ, ἔτοιμοι ὅμως με τὰ ἀμάξια φορτωμένα καὶ ὅταν, κύριος φυλάξῃ, ταραχθῇ ἡ πολιτεία, τότες πλέον ἀκολουθοῦμεν ὡς ἄνωθεν.

Ἡ τιμιότης σου γράφε μου συχνὰ τὰ ὅσα καταλαμβάνεις. Τὰ γράμματα πατρίδος, ὅπου με ἐστάλησαν, εἶναι ἀπὸ τὰς 8 ἀπερασμένου Φεβρουαρίου. Καὶ ἐκεῖ αἱ δυστυχίες τρέχουν σωροηδῶς εἰς τοὺς ἀνθρώπους μας, πλὴν αἱ ἐδῶ δυστυχίες, ὅπου μᾶς ἐπλάκωσαν, μᾶς κάμουν νὰ ξεχάσωμεν ὅτι ἔχομεν πατρίδα καὶ ἀνθρώπους καὶ ἄλλο ἅς μὴν εἰποῦμεν, παρὰ νὰ παρακαλέσωμεν τὸν ἅγιον Θεὸν νὰ γένῃ ἱλεως εἰς ὅλον τὸ πλήρωμα τῶν χριστιανῶν καὶ νὰ κατατροπώσῃ ὅλους ὅσους καταφρονοῦν τὸ γένος μας. Ἡμεῖς νὰ ἀπεφασίσωμεν νὰ ἔλθωμεν αὐτοῦ, τί κάμομεν τὰ ζῶα μας, καὶ ἔν ξέρομεν τί νὰ ἀπεφασίσωμεν. Ἀδελφέ, αἱ τωριναὶ περιστάσεις στοχάζομαι νὰ μὴν εὐρίσκονται οὔτε εἰς τὰς παλαιὰς ἱστορίας.

.....

Καὶ ἐν τοσοῦτῳ εἶμαι

ὡς ἀδελφὸς καὶ δοῦλος

Ἀναστάσιος Εὐσταθίου

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ Χ. Ἰωαννουσῇ Κώνστα Πέτρου προσκυνητῶς.

Εἰς Σιμπίνι

Hristos a înviat.

Salut frățește pe domnia voastră.

Frățieare, tremur cu totul, sufletește și trupește, și nu știu cum să vă arăt în ce stare de turburare și întristare mă aflu, după ce am auzit neașteptata tristă veste, privitor la ginerele meu, Constantin, pe care slugerul Tudor l-a condamnat la moarte. Acum șapte zile însă, trecerea serdarului Pîrvu a adus o oarecare ușurare suspinelor mele; el venea de la București și se ducea la Vilcea, unde a fost numit ispravnic: Auzind că mă aflu aici el a trimis și m-a chemat într-adins ca să mă liniștească, spunîndu-mi istoricul chestiunii. Într-adevăr, s-a dat o astfel de poruncă de către slugerul Tudor, dar fiind de față zisu serdar și alți prieteni, și auzind de numele lui Constantin, care a fost condamnat la moarte, a arătat slugerului Tudor cine este acest Constantin și care sînt rudele lui. I-a părut rău de această nenorocită poruncă și îndată a scris o a doua poruncă, pe care a trimis-o cu poșta, ca nu cumva să fie condamnat la moarte acest om, adică l-a iertat. Fie, frate, ca această poruncă să-l fi apucat, și sfîntul dumnezeu să aibă milă de casa lui, de soția lui și de mine păcătosul, căci altfel și eu și casa lui sîntem de aruncat în gîrlă. Acestea sînt noutățile noastre. Aflîndu-se aici o rudă a noastră, adică nepotul meu, medelnicerul Stathis, a auzit de aceste noutăți, dar mi le ascundea. Apoi cînd a aflat că s-a trimis poruncă în grabă ca nu cumva să fie atins, atunci mi le-a adus la cunoștință. De atunci nu am nici o știre și poți să-ți închipui ce este în sufletul meu. Eu sper ca sfîntul dumnezeu va avea milă de noi, fiindcă, precum aflu, Constantin era în mîinile lui Solomon și ale lui Cacali; și chiar mi s-a spus că însuși Solomon trimisese într-adins pe fratele lui cu poșta la slugerul Tudor, ca să mijlocească eliberarea lui. Totuși, eu sînt uluit, boierul medelnicer are să vi le spună și prin viu grai; să trimeteți însă cît mai în grabă scrisori către Solomon, către Cacali și către serdarul Diamandi. De asemenea să scrieți atît domnia voastră cît și domnul Ștefani, dar mai ales domnul Ștefani, către boierul sluger, fiindcă, precum ne-a arătat serdarul Pîrvu, slugerul Tudor respectă mult pe domnul Ștefani. Frate, se vede că păcatele mele mă pedepsesc și sfîntul dumnezeu să aibă milă de mine.

Ieri, cu sosirea aici a domnului Zotos Ruisis, am primit scrisoarea d-voastră cu data de 19 ale lunii trecute aprilie, și preamăresc pe sfîntul dumnezeu că sînteți sănătos, apoi am văzut și cele ce-mi scrieți. Într-adevăr întîmplările timpului sînt turburi și de neînțeles și fiecare se gîndește la viața lui, care se află în pericol; întîmplările ne amenință cu totul, și desigur ne vor nimici, dacă se vor prelungi.

Noi pînă în ziua de paști am stat la Cangelești cu mare teamă și groază precum vă puteți închipui. Dar apoi, după ce am văzut că faptele turcilor sînt prea violente și cu răpunerea vieții unor negustori și boieri fiind de acord și locuitorii nesupărînd deocamdată pe nimeni, n-am mai putut răbda și a

două zi de paști am plecat cu toate calabalăcurile noastre și am venit aci la Pitești, unde deocamdată este liniște. Vitele noastre le-am dus pe deal și am hotărît să cumpărăm un munte pe la Ciîneni, și să ne retragem acolo cu toți oamenii și cu vitele noastre. Și sfîntul dumnezeu să ajute interesele noastre și să dea rezultate bune întreprinderilor creștinilor.

Noi, cu ajutorul lui dumnezeu, pînă acum n-am suferit vreo pagubă și n-am trecut prin cele ce au trecut alții, adică aproape cei mai mulți; nu știm ce va fi în viitor, sfîntul dumnezeu să aibă milă de noi. Tot ce am lăsat la conacurile noastre, adică vin, rachiu, zaharea, le-au nimicit bunii și folositorii locuitori¹ a căror răutate în vorbe și în fapte este de nedescris, adică: ei unele le săvîrșesc trădîndu-ne, și altele prin acțiunile lor proprii.

Noi sîntem hotărîți să stăm aci, gata de plecare însă, cu căruțele încărcate, iar cînd, doamne ferește, liniștea în oraș va fi turburată, atunci vom face, precum am spus mai sus.

D-voastră să-mi scrieți deseori tot ce știți. Scrisorile din patrie ce mi-ați trimis sînt din 8 februarie trecut. Și acolo nenorocirile oamenilor noștri sînt numeroase, însă nenorocirile de aici, care ne-au copleșit, ne fac să uităm că avem patrie și rude. Dar să nu mai vorbim, ci să ne rugăm sfîntului dumnezeu ca să aibă milă de întreg neamul creștinesc și să nimicească pe toți acei care disprețuiesc neamul nostru.

Noi, dacă ne hotărîm să venim acolo, ce o să facem cu vitele noastre? De aceea nu știm ce hotărîre să luăm. Frate, întîmplările de acum cred că nu se găsesc nici în istoriile vechi.

.....
Cu acestea sînt

ca un frate și slugă
Anastasia Eustathie

[Adresa:] Prea cîstitului domn H. Ianuș Consta Petru cu închinăciuni
La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXV, doc. 5. Orig. grec.

98

4 mai 1821

*Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită în tabără
alimente și 10 000 oca sare.*

Prea cîstit dumitali vel vistier.

Toți ostașii panduri, iar mai vîrtos arnăuții, fac strigare a li să da legume și în zile de post. De aceea nu lipsesc cu plecăciune, a face cunoscut dumitali,

¹ Cuvintele «bunii și folositorii locuitori», desigur întrebuintate de autorul scrisorii pentru a-i lua pe locuitori în deridere.

rugându-mă herbinte a binevoi să să chibzuiască pentru ceva fasule sau linte, să ni să trimiță spre potolirea strigări ce fac.

Mai arăt dumitali că, cu prea cinstit pitacu dv. trimițînd la epistații ocnilor pentru saare, s-au întors trimiși apracti, zicînd că nu au saare aici. Și fiindcă este cel mai de trebuință lucru saarea, iarăși mă rog dumitali a binevoi să să poruncească dumnealor cămărași ocnilor, ce vor fi mai cu apropiere, a trimite vreo zece mii oca saare în grab, pentru de a să găsi, să nu cerce ostași lipsă. De acestea mă rog și să am prea cinstit răspunsu dumitali.

Theodor

1821, mai 4

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 142.

99

4 mai 1821

Prinderea a 40 de panduri fugiți și trimiterea căpeteniilor lor la ocnă, pe termen de șase luni.

Tot [ocna] Slănic

Căpitan Matei Suliță; ceaușul lui.

După pitacu dumnealui slugerului Theodor, coprinzător că aceștia fugind cu 40 panduri, au săvîrșit și jafuri; după care prinzîndu-i, pandurilor le-au făcut deosebită pedeapsă cu cîte doaa sute nuiele la spete. Iar acestor doi, ca niște căpetenii, să li se facă deosebită pedeapsă și cum că să să trimiță la ocnă, în soroc dă luni șase.

După care, făcîndu-să porunca boierilor otcîrmuitori către cămărașii ocnii ca să-i primească pe mai sus numiții, s-au trimis porunca tot la slugeru Theodor, ca să-i pornească cu panduri.

Leat 1821, mai 4

E. Virtosu, *1821. Date...*, p. 107 (Originalul distrus).

100

Craiova, 4 mai 1821

Const. Canetzos scrie lui Hagi Ianuș, despre luarea unor arme de către serdarul Diamandi și despre nesupunerea locuitorilor.

Κραῖώβα, τῇ 4 Μαΐου 1821

Εὐεργετικώτατέ μοι μπασιὰ Χατζή, δουλικῶς προσκυνῶ, φιλῶ τὸ χέρι της.

.....
Τὰ πιστόλια τοῦ ἄρχοντος σερδάρη Ἰωάννη, ὅπου ἦτον ἀτελείωτα εἰς τὸν δουφεκτζή, ἐγὼ τὰ εἶχα πάρει διὰ νὰ μὴν κινδυνεύουν, ἃς ἦτον καὶ ἀτελείωτα.

Όταν ήλθεν ὁ σερδάρης Διαμαντῆς ἐδῶ, τὰ εἶδεν καὶ ἔβαλεν Ἀρβανίτην μου-
μπασίρην εἰς τὸν δουφεκτζήν καὶ τὰ ἐτελείωσεν καὶ τὰ ἐπῆρεν μαζί του. Ἐγὼ
τὸν εἶπα ὅτι ἐν εἶναι ἐδικά μας, αὐτὸς μὲ εἶπεν ὅτι πάλιν μᾶς τὰ δίδει. Προχθὲς
ὅπου ἤμουν ἐκεῖ, τοῦ τὰ ἐζήτησα, ἐν ἡθέλησεν νὰ μοῦ τὰ δώσῃ, παρὰ μὲ εἶπεν
ὅτι ἂν ἔχετε καὶ ἄλλα ἄρματα νὰ τοῦ στείλετε ἀπὸ αὐτοῦ, ἐπεὶ ἡ τοῦ χρειάζονται,
καθότι εἶναι στρατιώτης.

Τὰ γράμματα πρὸς τὸν Μιχάλογλου ἐν τὰ ἔστειλα, ἐπεὶ δὲν ἤξεύρω
ποῦ εὐρίσκεται. Εἶχεν πηγαίνει κατὰ τὸ Τζερνέστι καὶ τώρα δὲν ἤξεύρω ποῦ εἶναι,
ὅταν μάθω ποῦ εἶναι ἐδῶ κοντά, πηγαίνω μόνος μου νὰ τοῦ ζητήσω καὶ λόθρες.
Αὐτὸς πρέπει νὰ ἔχῃ, ἐπεὶ ἡ μοιράζει εἰς τὸ στράτευμά του ὅλο μαχμουδιέδες
καὶ φοβοῦμαι νὰ μὴν τὸν μπιζουργιάσουν.

Εἰς τὴν Νεδέαν ἐβγῆκαν Πάτζοι καὶ ἔκοψαν τὸν Ἡλίαν ματζελάρην.

Μὲ γράφετε εἰς ἓνα γράμμα, μπασιὰ Χατζή, ὅπου νὰ στείλῃ νὰ φέρουν ψάρια
διὰ τὰ χιλισταῖα. Δὲν εἶναι καιρός, μπασιὰ, ἐπεὶ ἡ οἱ Βλάχοι δὲν θέλουν νὰ ἤξεύ-
ρουν. Τὰ λιβάδια ἀπὸ τὲς Τζερνέλες τὰ ὠργωσαν ὅλα οἱ Βλάχοι. "Όταν ἐπέστρεψαν
ἀπὸ τὸ Ρίμνικον εἶχεν πηγαίνει ὁ Γιάννης μὲ τὸν Μπουρκάνον καὶ τοὺς εἶπεν
ὅπου νὰ μὴν ὀργώσουν. Αὐτοὶ δὲν τὸν ἤκουσαν, ἐπῆγα μόνος μου καὶ τοὺς ἤυρα
ὅπου ὠργωναν μέσα εἰς τὰ ἀξιόλογα λιβάδια. Παίρνω νὰ τοὺς ἐβγάλω ἔξω, αὐτοὶ
καθὼς ἐσηκώθηκαν μὲ τὰ τουφάνια ἐπάνω μου καὶ μὲ ἐφοβέριζαν νὰ μὲ δείρουν
καὶ μὲ ἐδίωξαν μὲ τὰ ξύλα. Ἡμουν μαζί μὲ τὸν Μπουρκάνον, καὶ αὐτὸν τὸν
ἐκυνήγησαν διὰ νὰ τὸν δείρουν. Ἐσηκώθηκα, ἐπανάστασιν ἔκαμα, ἐπῆγα εἰς τὸν
Μαρῖνον μπουλούκμπασαν καὶ τὸν εἶπα, ἔστειλε δύο καλαρέους, ἔφεραν μερικοὺς
καὶ δὲν ἤμπόρεσε νὰ τοὺς κάμῃ τίποτε, μ' ὅλον ὅπου εἶναι καὶ πολκὸβνικος τοῦ
παζαρίου καὶ δὲν τὸν ἤκουσαν, καὶ ἔτσι ἐχάλασαν ὅλα τὰ λιβάδια, ὅσον τὰ ἐδικά
τους κουρατοῦρες, τόσον καὶ τὰ ἐδικά μας, καὶ τὰ ζῶα τοὺς ὅλα μέσα εἰς τὰ ἄλλα
τὰ λιβάδια.

Ἐπῆγε ὁ Σαῖλοβ, ἐκάθισεν μιὰ ἐβδομάδα νὰ τὰ φυλάξῃ, καὶ αὐτὸν τὸν
ἐδίωξαν, ἦτον νὰ τὸν δείρουν καὶ δὲν ἤμπορεῖ κανένας νὰ ἔμβῃ εἰς αὐτὸ τὸ
μούλκι, καμία ἐξουσία ἐδῶ καθὼς πρέπει δὲν εἶναι.

Ὁ Σολομών εἶναι εἰς τὸ Πλησόι. Αὐτὸν ἐφωτοῦσεν ὁ Θεὸς νὰ ἔλθῃ ἔως
ἐδῶ, ἤξευρα ἐγὼ τί τοὺς ἔκαμα καὶ ὑπομονὴ πλέον, οἱ Βλάχοι ἐξουσιάζουν τὰ
μούλκια τώρα καὶ ὄχι οἱ ἀρεντά- σηςδες.

.....

Ἐν τοσούτῳ δὲ εἶμαι τῆς ἐντιμότητός της
ταπεινότητος δοῦλος

Κωνστ. Κανέτζος

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χ. Ἰωαννοῦση Κώνστα Πέτρου
τῷ εὐεργετικωτάτῳ μοι ταπεινῶς.

Salut smerit pe prea binefăcătorul meu başa Hagi şi sărut mîna sa.

.....

Pistoalele boierului serdar Ioan, care erau nereparate la tufecci, eu le-am luat, deşi erau nereparate, ca să nu fie în pericol. Cînd a venit aici serdarul Diamandi, le-a văzut şi a pus bumbaşir un arnăut la tufecci şi le-a reparat şi le-a luat cu el. Eu i-am spus că nu sînt ale noastre; el mi-a spus că are să ni le dea. Alaltăieri cînd eram acolo le-am cerut; n-a vrut să ni le dea, ci mi-a spus că dacă mai aveţi şi alte arme, să i le trimeteţi de acolo, fiindcă are nevoie, deoarece este soldat.

Scrisoarea către Mihaloglu n-am trimis-o, fiindcă nu ştiu unde se află. Se dusesse pe la Cerneţi şi acum nu ştiu unde este. Cînd voi afla că este aici pe aproape, mă voi duce însumi să-i cer şi...¹, el trebuie să aibă, fiindcă împarte soldaţilor săi numai mahmudiele şi mi-i frică să nu-l...².

La Nedeia au ieşit pagii şi au tăiat pe Ilie Măcelarul.

Îmi scrieţi într-o scrisoare, başa Hagi, ca să trimit să aducă peşte pentru heleştee; este timpul nepotrivit, başa, fiindcă rumîni nu vor să ştie. Livezile de la Cernele toate le-au lucrat rumîni. Cînd m-am întors de la Rîmnice se dusesse Iani cu Burcan şi le-au spus să nu le lucreze. Ei nu l-au ascultat. M-am dus în persoană şi i-am găsit lucrînd în cele mai bune livezi. Încerc să-i scot afară, ei se ridicau cu bîtele împotriva mea şi mă ameninţau să mă bată; şi m-au gonit cu bîtele. Eram împreună cu Burcan; şi pe el l-au urmărit ca să-l bată. M-am înfuriat, m-am dus la bulucbaşa şi i-am spus totul. A trimis doi oameni călare, au adus pe cîţiva şi n-a putut să le facă nimic. Cu toate că este şi polcovnic al tîrgului, totuşi nu l-au ascultat şi astfel au stricat toate curăturile lor cît şi livezile noastre; şi vitele lor se află în toate celelalte livezi.

S-a dus şi Sailov, a stat o săptămînă ca să le păzească. Şi pe el l-au gonit, cît pe aci era să-l bată; nimeni nu poate să intre în această moşie, nu este nici o stăpînire cum se cade.

Solomon este la Pleşoiu. Dacă Dumnezeu l-ar fi luminat să vină pînă aici, ştiam eu ce le făceam; dar, răbdare, acum rumîni stăpînesc moşiile şi nu arendaşii.

.....

Cu acestea sînt al domniei voastre prea

plecată slugă

Const. Canetzos

¹ În textul grecesc, cuvîntul: λάθρες

² În textul grecesc, cuvîntul: πιζουργιάσου

[Adresa:] Prea cinstitului domnului meu domn H. Ianuș Consta Petru, și binefăcătorului meu cu smerenie.

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi-Ianuș, pach. XXXV, doc. 8 și 9; Orig. grec.

101

5 mai [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să înlocuiască pe omul lui Samurcaș de la schela Ciîneni cu altul mai credincios.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mâna dumitali.

Cocoane Alecu, fiindcă la plaiu Ciîneni, unde este schele mari și delicată, urmează a fi om vrednic al nostru și de credință, mă rog dumitali să binevoiești ca să să orînduiască aducătoru acestui plecat pitac, ce este om vrednic și credincios, în locul celui orînduit de către măriia sa prințip, căruia îi voi scri a să arădica, fiind om al dumnealui vornicului Samurcaș și vremea nu ne iartă a fi în darta acestui loc acest fel de om.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] mai 5

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 142—143.

102

6 mai [1821]

Tudor Vladimirescu intervine pe lingă marele vistier să satisfacă cererea lui Hagi Prodan și Alexandru Pavlovici Nicolaevici cu privire la bulgarii din București și din județul Ilfov.

Cu plecăciune sărut cinstită mâna dumitali, cocoane Aleco.

Pentru madeaoa streinilor, ce eri am făcut arătare dumitali și pentru care față înaintea dumitali au provalisit gospodin Hagi Prodan, și sinior Alexandru Pavlovici face rugăciune și de iznoavă prin empericlisitul pitac ce-mi trimite. Mă rog dumitali să binevoiești a să da săvîrșire acestii cereri ce fac, fiind de folos, după cum și însuși dumneata ai cunoscut-o.

Și cu plecăciune sînt a dumitali prea plecată slugă,

Theodor

[1821] mai 6

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 144.

Cu frățească dragoste ne închinăm dumitale.

Arhon slugere, pentru o poruncă ce erea să să facă de la cinstitu Bucureș-
tiilor divan, pentru cîți bulgari să află în politiia Bucureștiilor și județ Ilfovului,
ne rugăm dumitale ca să să săvîrșească acea poruncă și să ne o trimeți.

Și sîntem ai dumitale plecați frați slugii

Hagi Prodanu,
Alexandru Nicolaevici¹

1821, mai 6

[Pe margine:] Atătă șă părintele² să triimeți răspunsul la acea scriisoare
tot cu om acel.

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 143.

103

6 mai 1821

Tudor Vladimirescu adeverește primirea a 2 000 taleri de la vistierie.

Taleri

2 000, adică două mii, am priimit de la prea cinstita visterie pentru trebuința
Adunării creștinescului norod. Și de priimire am dat această adeverință.

Theodor

1821, mai 6

Copie întocmai după cea adevărată adeverință.

Filip Lenș

1831, dechemvrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 54.
Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 144, din Fondul C. Basarab
Brîncoveanu.

¹ Hagi Prodan și Alexandru, care semnează Nicolaevici, scriseseră în aceeași zi lui
Tudor în chestiunea bulgarilor din București și din jud. Ilfov (E. Virtosu, *Tudor Vladimi-
rescu, Glose...*, p. 143). Alexandru este menționat de cronicarul Chiriac Popescu mereu
alături de Hagi Prodan și Macedonschi, la ridicarea lui Tudor Vladimirescu și la preluarea
de către aceștia a comandai asupra pandurilor (N. Iorga, *Izv. cont. . .*, p. 200, 202—203).
Alexandru Nicolaevici și Pavlovici este una și aceeași persoană. La 11 aprilie este trimis
din București « omul lui Alexandru Nicolao Pavlovici la Ploești ». La 14 aprilie este trimis
de asemenea « omul lui Alexandru Pavlovici la Rușii de Vede ». El însuși merge la Giurgiu
și la Tîrgoviște (E. Virtosu, *1821. Date . . .*, p. 75—76).

² Așa în text.

7 mai 1821

Ispravnicul de Vlașca face cunoscut lui Tudor Vladimirescu că din cauza zvonului despre intrarea turcilor în țară locuitorii din acest județ s-au împrăștiat și îi cere scrisori pentru liniștirea spiritelor.

Către dumnealui cinstit biv vel slugeru Theodor Vladimirescu, de la ispravnicat ot sud Vlașca.

Ieri, viind pă aici vătăfu Luca¹, trecător la Pitești, au arătat că la Obilești să află o sumă mare de turci și sînt a intra [în] București astăzi sau mîine, de carii Bucureștii înspăimîntîndu-să cu totul, s-au împrăștiat. Acestea auzind, neguțătorii și toți lăcuiitorii de aici s-au cuprins de mare frică și fără de zăbavă încercînd, era gata să plece, dar sosind acum aci dumnealui logofăt Ioniță Crețeanu, omul dumitali, și încredințînd pă toți că arătările vătăfului Luca sînt neadevărate, abia s-au mai putut parigorisi, după cum înștiințiază dumitali numitul printr-această empericlisită scrisoare. Însă tot nu le-au pierit frica din inimă și stau încă cu carăle încărcate, cerînd a li să trimită scrisoare de la cinstitul divan și din partea dumitali, cu încredințare ziselor omului dumitali. De aceea, într-adins trimisei pă un ceauș de slujitor i pă un om din partea neguțătorilor, cu poște, și mă rog, ca, cum mai fără zăbavă, să să trimiță carte atît de la cinstitu divan, cît și din partea dumitali și cu grab' să să proftaxească, dîndu-să iarăși poște acestor trimiși spre a-și ieși din bănuieli lăcuiitorii și a să așaza iarăși pă la casele lor, urmîndu-și fieșcare meseriia sa, căci pînă atunci stau cu carăle încărcate.

Fiindcă de să va rădica și Găești, stînd gata și celelalte sate ce au mai rămas, deodată să împrăștiiază și acestea, și, așa, să dărăpănă și aceasta plasă.

Sînt slugă plecată

Costandin [Băjăscu]

1821, mai 7

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 145.

105

Huși, 7 mai 1821

Episcopul de Huși, Meletie, scrie agăi să sfătuiască pe locuitori să nu fugă din oraș.

Părintească blagoslovenie trimitem dumitali arhon agă!

Am primit cu bucurie dorită fiască scrisoarea dumitale. Foarte ne-am bucurat că te afli sănătos. Vestim și pentru noi că asămîne ne aflăm, slavă milosti-

¹ Vătaful Luca, unul dintre adjutanții și confidenții lui Tudor (*Hurmuzaki*, X, p. 212), prin care el află la 13 mai că turcii veniți de la Silistra și-au așezat tabăra la Obilești (N. Iorga, *Izv. cont...*, p. 289). În a doua jumătate a lunii mai, organele de frontieră austriace aveau informația că Luca urmează să sosească în Transilvania, aducînd lucrurile lui Tudor Vladimirescu pentru a le pune la adăpost (Date în Arh. St. Budapesta).

vului dumnezeu! Am văzut și celi scrisă că ai luat dumneata înștiințare că și lăcuiitorii târgului Huși s-ar fi tulburat și s-ar fi înprăștiat de vorbă ce să poartă.

Pricinili urmează într-acest chip.

Noi, după datorie păstorească și după scrisorile ce am luat de la dumnealor boierii divaniți, am ieșit prin ținut pentru liniștirea și nestrămutarea lăcuiitorilor, pe lângă acestea și pentru îndemnare a-și face cu toată silința arăturii și sămănăturii trebuincioasă. Care îndemnări și potoliri mergea întru toată sporirea, fără a să strămuta măcar un lăcuiitoriu întru tot cuprinsul ținutului și a târgului Huși. Am venit și prin târgul Fălciu iarăși cu asămene urmări și, isprăvindu-mi datoriile mele prin ținut, am venit la episcopie să mai întăresc și pe hușani. Undi intrînd, i-am găsit întru cea desăvîrșită tulburare. Pe de o parte, de niște auziri nedrepte din Galați, că adică pe lângă sfarmare oștenilor greci, s-ar fi tăiet prin sfintili bisărici cu nedeosebire și credincioasăle raiele, bărbați, fimei și copii, și s-ar fi și robit¹. Și, pe de altă parte, de acea fără de veste, iute și cu mare pornire spargire și fugă a boierilor și lăcuiitorilor târgului Bîrladului, zădarnice fiindu-ne tot feliul de încredințări ce le-am făcut. Întîi, pentru auzirili din Galați, că nicum nu pot să fie adevărate, că după știința ce avem oșteli pre puternicii înpărății nu sînt ieșite pentru raia, decît pentru oștenii greci și n-au putut nicum să facă un pas ca acesta. Și al 2-lea, pentru spargire Bîrladului, că nu poate să fie într-alt chip, decît aflîndu-să în drumul cel mare, și ar fi scos fimeili și copii ca să-i dea într-o lature.

Și tocmai cînd noi ne aflam, făcîndu-le acest fel de încredințări de nenorocire, să iai ei înștiințări și de la Fălciu, că Fălciu și cu satili din gios s-au spart toate, trecînd și ispravnicii de Fălciu familiili sale piste Prut. După care cea de pe urmă înștiințare a Fălciului² nici a ne asculta n-au voit să mai stee, ce au purces pe la dosuri fieștecare încotro au apucat, rămîind în Huși numai noi, cu casa noastră, cu toți oamenii episcopii și cu boierii ce să află aicea în Huși.

Îndată ce am priimit scrisoarea aceasta a dumitali și o altă scrisoare de la un Sterian, neguțătoriu din Bîrlad ce scria cătră neguțătorii de aicea, le-am dat de s-au cetit prin toate uliții și prin toate mahalalili. Am ieșit și înșine noi, umblînd uliții și mahalalili și celor ce au mai rămas din lăcuiitori după cetirea scrisorilor acestora nu puține încredințări le-am făcut. Și n-au prins loc, căci, odată cu înștiințarea dumitali și a neguțătorului, le-au venit și lor oameni dintre dînșii și i-au încredințat că neguțătoriu acestă, Sterian, și cu cîți mai rămăsă în Bîrlad, după ce au scris scrisoarea aceasta, ei au apucat fieștecare încotro au putut.

¹ Despre întîmplările de la Galați, vezi și raportul consular austriac din 4/16 mai 1821 (*Hurmuzacki*, XX, p. 626—627).

² La Fălciu au fost prinși de eteriști boierii Theodor Balș și Ioan Tăutu, trimiși în ținuturile de jos să liniștească pe locuitori. Ei au fost escortați și cercetați la Iași și apoi puși în libertate la 8 mai (*Ibidem*, p. 627—628).

Arh[o]n agă! Avem desăvîrșită cunoștință pentru curățanie sufletului dumitali. Cunoaștem fără îndoire și din lucru, acea din suflet dorință pentru nestrămutarea și stricare bieților patrioților noștri. Te poftim, întru numili adevăratului și dreptului dumnezeu, să trimiți către ticăloșii aceștie patrioți ai noștri o vie adevărată în scris încredințare, precum urmează lucrurili, ca cu acea scrisoare a dumitali și cu încredințările din parte noastră, doar îi vom pute face ca, macar târgul Huși și cu cîteva sate să-i întoarcem iarăși la urma lor, grăbind cu cît să va pute mai fără zăbavă înștiințarea aceasta. Că amar și mare lucru iaste lacrămili săracilor ce să varsă cu neconținere pentru depărtările di pe la casăle lor.

Noi încredințăm că pe aicea nu să află nici unul de acei ce să caută. Așadar, de ar fi cu puțință a nu să mai trimită căutători, de care să află înspăimîntat nărodul, și de ai putea dumneata a trimite o încredințare ca aceasta din parte aceaia, pentru care și noi cu dinadinsul te poftim, putînd să mijlocești. Atunce sîntem încredințați că fieștecarili, nu numai a târgului acestue, lăcuiorii, ce și toți ai ținutului fără de grije ar ieși și cu toată întemeierea pre la casili lor s-ar statornici întru liniștită lăcuiță, precum și mai înainte.

Pentru care nici sîntem la îndoială că cu toate chipurile nu te vei sîrgui, patrioticesc neasămănat folos fiind. Cu acestea, acum sîntem a dumitali în Hristos părinte sufletesc.

Meletie episcop Hușului

1821, mai 7 Huși

Acad. R.P.R., doc. CCCLIX/102. Orig. rom. Publicat în *Bis. Ort. Rom.*, LII (1934), p. 731—733; *Rev. Ist.*, V (1919), p. 36—38.

106

Brașov, 9 mai 1821

Arzmagzarul boierilor Țării Românești refugiați în Transilvania, prin care cer intervenția Înaltei Porți împotriva lui Tudor și Ipsilanti.

Βρασσοβόν, 9 Μαΐου 1821

*Αρçi πρὸς τὴν Κραταιὰν Βασιλείαν.

Καὶ αὖθις διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ταπεινοῦ ἀρçiμαχζαρίου προστρέχομεν οἱ ὑποφαινόμενοι εὐπειθεῖς καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας καὶ κατ' ἀνάγκην πρόσφυγες ἐν Στεφανουπόλει τῆς Τρανσυλβανίας, πικρῶς ἐκτραγυδοῦντες καὶ οἰκτρῶς παριστάνοντες τὰ εἰσέτι ἐπιτεινόμενα δεινὰ μας, καὶ ἀπηγῶς καταπιέζοντα καὶ καταθλίβοντα ἀδίκως καὶ παραλόγως τὴν παναθλίαν ἐναγκαμένην μας, ἥτις ἐκ τινος καιροῦ ἐτύγχανε μὲν οὔσα ἡ δυστυχῆς ἐν πειρασμοῖς καὶ θλίψεσιν, ὡς δῆλον τῆς πᾶσι, καὶ πολλὰ δεινὰ καὶ ἐπηρείας ὑπέστη κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἡ ἀθλία ὡς προεδηλώσαμεν τῇ Κραταιᾷ Βασιλείᾳ, καὶ μάλιστα

ἐν διαστήματι τῶν ὑστάτων τούτων εἴκοσι χρόνων διασκορπισθεῖσα, καὶ τοσάκις ἐν ἀλλοδαπῇ φυγαδεύσασα ἡμᾶς, τὰ δυστυχῇ αὐτῆς καὶ γνήσια τέκνα, ἄλλ' οὐδέποτε ἢ τάλαινα εἶδεν ἑαυτὴν εἰς τοιαύτην καταστροφὴν καὶ τοιοῦτον παντελεῖ ἄφανισμόν, οὐδ' ἐγένε ποτε παρόμοιον φρικτὸν παρανάλωμα τοιούτων κακοβούλων καὶ κακεντρεχῶν ἀνταρτῶν, ἥτις οὐδὲ μετὰ εἴκοσι χρόνους εἶναι δυνατόν νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν πρὸ τῆς συμφορᾶς ταύτης κατάστασιν τῆς καὶ ἀνόρθωσιν.

Δὲν ἐξικανοῦμεν νὰ περιγράψωμεν τὰ δεινὰ ὅπου ὑπέστημεν οἱ δέλαιοι, πάσχοντες ἐν τῇ ἀθωότητί μας, καὶ τὸν ἀπαραδειγμάτιστον ὄλεθρον, εἰς ὃν ἐξ ἀπροόπτου περιέπεσεν ἡ δυστυχὴς πατρίς μας, καθότι ἀφότου, ὡς προεφανερῶσαμεν, ἐλεηλατήθη καὶ ἀπεγυμνώθη παρ' αὐτῶν τῶν κακοποιῶν καὶ κακοτρόπων ληστῶν, ὥστε δὲν ἔμεινεν οὐδεμία τάξις ἀνθρώπων ἀνεπηρέαστος καὶ ἀζημιώτος, οὔτε ἀρχόντων (ἐξ ὧν πολλοὶ ἐκ τοῦ φόβου καὶ τῆς τυραννικῆς αὐτῶν παιδείας καὶ τὸ ζῆν παρεμέτρησαν, γινόμενοι θύματα τῆς θηριώδους αὐτῶν λύσσας καὶ μανίας), οὔτε κλήρου, μηδ' ἐμπορῶν, οὐδ' αὐτῶν τῶν πτωχῶν δασμοφόρων. Ἐπειτα ἅπαντα σχεδὸν τὰ χωρία διεσκορπίσθησαν, καὶ ὀλόκληραι φαμίλιαι διαφόρων τάξεων ἀνθρώπων τελείως ἀπογεγυμνωμέναι καὶ τετραχλισμέναι, καὶ διαφόρους περιφρονήσεις καὶ ἀτιμίας ὑποστᾶσαι, ὁσημέραι δακρυρροοῦσαι εἰσέρχονται ἐνταῦθα ἐν Τρανσυλβανίᾳ. Κωμοπόλεις καὶ ἀγοραὶ ἀπετεφρώθησαν, μοναστήρια καὶ ἐκκλησίαι ἀπεγυμνώθησαν, οἰκίαι ἀρχοντικά, καταλύματα εἰς χωρία καὶ ἀμπέλια εὐρισκόμενα, καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν τῆς Βλαχίας ἔκτασιν ἡρημώθησαν καὶ ἡφανίσθησαν, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ τὰ πάντα κατεστράφησαν εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε οὐδὲν ἄλλῃ βλέπει τινάς, εἰμὴ μίαν γενικὴν φθοράν, καθ' ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν καθέδραν Βουκουρεστίου καὶ Κραγιώβας, ἱκαναὶ φθοραὶ καὶ κατεδαφίσεις ἔγιναν, ὥστε μὲ τὴν παράτασιν τοῦ κακοῦ καὶ τῆς σκληρᾶς διαθέσεως καὶ ἐκδικητικῆς πράξεως τοῦ κακοβούλου Θεοδώρου, ἐμπνεύσαντος εἰς μερικοὺς ὁπαδοὺς του τὸ φρόνημα τῆς ἀπειθείας διὰ τῆς ἀπατηλῆς του φωνῆς, ὅσον καὶ τῶν ἐξαίφνης εἰσβαλόντων κακοποιῶν Ἑλλήνων, ἐπαπειλεῖται κίνδυνος πυρπολισμοῦ καὶ ἀποτέφρωσις τῶν πολιτειῶν. Εἰς προσθήκην δὲ τῆς δυστυχίας ἡμῶν περιμένεται καὶ λιμὸς μέγιστος καὶ ἀπηλπισμένη ἀμηχανία, μὲ τὸ [νὰ] ἐξέλειψεν ἐφέτος ἡ γεωργικὴ καὶ πᾶσα ἄλλη ἐργασία καὶ ἐπιχειρήσεις ἐμπορίου. Εἰς τοιαύτην ἀξιοδάκρυτον δυστυχίαν εὐρισκόμενοι οἱ δέλαιοι, τοιαῦτα ἀπαραδειγμάτιστα δεινὰ ὑπέστημεν παρ' αὐτῶν τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἀντάρτων Ἀλβανῶν καὶ Σερβῶν καὶ ἀποστάτων Ἑλλήνων, ἥτοι παρὰ τοῦ ἀναφανέντος κατὰ πρῶτον Θεοδώρου Βλαδιμηρέσκου, καὶ τοῦ μετ' αὐτοῦ Μακεδόνσκη, καὶ Χατζῆ Προδάνου, τοῦ μετὰ τοῦ κνέζου Ὑψηλάντου Δούκα στρατηγοῦντος, καὶ παρὰ τοῦ Γεωργίου καπετάνου, Φαρμάκη, Γκέντζου καὶ ἄλλων τοιούτων προαποδεδειγμένων ληστῶν ὁπαδῶν τῆς κακοβουλίας των καὶ φθοροποιᾶς, πρὸς τὸν τόπον ἐκδικήσεως, οἵτινες ἀφοῦ ἦσαν πρὸ τεσσάρων ἡδὴ χρόνων περιθαλπόμενοι καὶ περιποιούμενοι παρὰ τῶν αὐθέντων, ἀσυστόλως οἱ ἀποστάται κακοποιοὶ καὶ ἀχάριστοι ὁμολογοῦσιν ἡδὴ παρρησία καὶ διακηρύττουσιν ὅτι ἀπόφασιν εἶχον νὰ θυσιάσουν ὅλους ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς ἀρχοντας καὶ νὰ ξεγυμνώσωσιν ὀλοτελῶς τὰς φαμίλιας μας, ἂν δὲν.

προελαμβάνωμεν νὰ καταφύγωμεν καὶ νὰ διασωθῶμεν ἐν Τρανσυλβανίᾳ, ὅπου ἐν τοιαύτῃ ἀμνηχανίᾳ καὶ ὁδυνηρᾷ θλίψει εὕρισκόμενοι, μανθάνομεν τοῦτο μόνον πρὸς παρηγορίαν μας, ὅτι διωρίσθησαν παρὰ τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας σωτῆρες τῆς πατρίδος ἡμῶν σερασκέρηδες τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων τοῦ κράτους της. Εἰσέτι ὅμως καμίαν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν δεινοτάτων δυστυχιῶν καὶ θλιβερῶν παθημάτων δὲν εἶδεν ἡ ἀξιοδάκρυτος πατρίς μας, ἀλλὰ πάσχει σκληρῶς κατασπαρτασμένη ἀπὸ τῶν τοιούτων ληστῶν.

Δὲν λείπομεν οἱ πιστοὶ τοῦ κράτους της ὑπήκοοι καὶ ὅσα ἐφεξῆς ἐμάθομεν ἀπὸ Βλαχίας νὰ δηλοποιήσωμεν, ὅτι ἐκεῖ ἐσχηματίσθησαν παρ' αὐτῶν τῶν ἀντάρτων καὶ ἀποστάτων δύο τυραννίαι, καὶ τὴν μὲν πρωτεύουσαν τοῦ Βουκουρεστίου, τὰ πρὸς τὸν Δούναβιν πεδινὰ μέρη καὶ τὰ πέραν τοῦ Ὁλτου θέματα τὰ κατέχει ὁ διαληφθεὶς Θεόδωρος μὲ τοὺς ὁπαδούς του, προστάζων αὐτεξουσίως, ἀφάρπαζων δυναστικῶς ἀπὸ τοὺς φτωχοὺς ζευγίτας βώδια, ἄλογα, πρόβατα, ἀφοῦ τὰ τῶν ἀρχόντων καὶ μοναστηρίων καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισημοτέρων ἐγκατοίκων ἐτελείωσαν, λεηλατήσας τὰ πάντα καὶ προμηθεύων τὰ πρὸς παραχειμασίαν ἐπιτήδεια, ζαχερέδες καὶ ξύλα, συνάζων ταῦτα ἐν τοῖς ἐκεῖσε κυριευμένοις παρ' αὐτοῦ μοναστηρίοις.

Τὰ δὲ ὀρεινὰ μέρη ἅπαντα κατέχει ὁ κνέζος Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ὅστις διευθυνθεὶς ἀπὸ τὸ Πλοέστιον μὲ τὸ στράτευμά του εἰς Βουκουρέστιον, διέτριψεν ἐκεῖ ὀλίγας τινὰς ἡμέρας. Ἐπειτα παραλαβὼν τοὺς διαληφθέντας ἀρχηγούς καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀντάρτας Ἀλβανίτας καὶ καλουμένους Ἑλληνας, ἀνεχώρησεν εἰς Τεργόβιστον, ὅπου τὰ νῦν διατρίβει, στρατολογῶν καὶ ὀχυρώνων τὴν πολιτείαν ταύτην μὲ περιχαρὰ κώματα, καὶ ἄλλας πολεμικὰς ἐπισκευὰς κατασκευάζων καὶ τροφὰς προμηθεύων ἀπὸ τοὺς δυστυχεῖς ραγιάδες καὶ ἀπὸ τὰ ἀρχοντικὰ μούλκια, καταντήσας ἡμᾶς καὶ τοὺς πάντας εἰς παντελῆ ὄλεθρον, καὶ τὴν τάλαιναν ἡμῶν πατρίδα εἰς ἐπώδυνον κατάστασιν, ἣτις ἀκαταπαύστως ἐξολοθρεύεται καὶ ἐρρημοῦται. Καὶ ἀγνοοῦμεν οἱ δειλαιοὶ διατί ἐγκατελείφθημεν νὰ γένωμεν παρανάλωμα τοιούτων κακοβούλων καὶ κακεντρεχῶν, νὰ ἀφανισθῶμεν λεηλατηθέντες καὶ νὰ χαθῶμεν καταδιωκόμενοι οἱ ἄθλιοι ἐν τῇ ἀθώότητί μας. Τοσάκις παρεστήσαμεν κατὰ τὸ τῆς εὐπειθείας ἡμῶν χρέος τὸν ὄλεθρον καὶ ἀφανισμόν μας πρὸς τὴν Κραταίαν Βασιλείαν, αἰτοῦντες ἀπαλλαγὴν καὶ θεραπείαν τῶν ἐπικειμένων δεινῶν μας, ἀλλ' ἐξ ἁμαρτιῶν ἡμῶν βλέπομεν εἰσέτι τοὺς κακοβούλους ἀντάρτας παντοίοις τρόποις, καὶ δυναστείαις, καὶ λεηλασίαις, καὶ περιφρονήσεσι νὰ ἀφάρπαζωσι τὰς καταστάσεις ἡμῶν τῶν ἀθῶων καὶ πιστῶν δούλων τοῦ κράτους της καὶ νὰ ἐκροφῶσι τὸ αἷμα τῶν πτωχῶν ραγιάδων τῆς βασιλείας της.

Τί μένει λοιπὸν νὰ γένωμεν οἱ δειλαιοὶ; Καὶ πρὸς τίνα ἄλλον νὰ καταφύγωμεν εἰμὴ εἰς τὸν εὐδῖον καὶ σωτήριον λιμένα τῆς εὐσπλαγχνικωτάτης αὐτῆς μεγαλειότητος, οἰκτρῶς δεόμενοι τῆς τροφοῦ ἡμῶν καὶ εὐεργέτιδος βασιλείας καὶ μετὰ θερμότητων δακρύων ἐκλιπαροῦντες νὰ μὴν ἐγκαταλείψῃ ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς εἰς βυθὸν ἀπογνώσεως καὶ ἀμνηχανίας, ἀλλ' ὥς ἀνέκαθεν μᾶς ἐλέησε δαψιλῶς, φιλανθρωπευομένη πρὸς τὸ κελέρι τῆς βασιλείας της, νὰ οἰκτείρῃ καὶ νὰ εὐσπλαγχνισθῇ τὴν ἀξιοδάκρυτον αὐτοῦ κατάστασιν, καὶ τείνουσα τὸν ἰσχυρὸν

καὶ ἀκαταμάχητον βραχίονά της, νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν θεραπείαν τῶν δεινῶν μας, ἀπαλλάττουσα ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἐπικειμένου ἡμῖν ὀλέθρου καὶ ἀφανισμοῦ καὶ διατάττουσα βασιλικῶς καὶ πατρικῶς τὰ μέσα τῆς εἰς τὸ ἐξῆς εὐζωίας μας, καὶ ἀσφαλείας, καὶ γενικῆς ἀνέσεως ἀπαξιαπάντων τῶν πτωχῶν ραγιάδων τοῦ βασιλικοῦ της κελερίου, καὶ εὐδοκοῦσα ἡ μεγαλειότης της ὅχι μόνον νὰ ἐξολοθρευθῶσιν οἱ τοιοῦτοι κακοῦργοι λησταὶ καὶ νὰ καθαρισθῇ ἡ δυστυχῆς πατρίς μας ἀπὸ τοὺς ἐμφωλευθέντας κακοποιούς ξένους καὶ εἰσαχθέντας ἀποστάτας, καὶ νὰ παιδευθῶσι μὲ τὰς ἀνηκούσας τιμωρίας κατὰ νόμους, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποζημιώσωσι ἡμᾶς καὶ τὸν τόπον, ἀπογυμνωθέντας, πενομένους, καὶ δακρυρροῶς ἤδη αἰτούμενους τὴν δικαιοσύνην τοῦ εὐσπλάγχχνου καὶ εὐθυδίκου κράτους της, καθότι ἐφ' ὅσον οἱ τοιοῦτοι ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν ἐφίστανται ἐν κακεντρεχείᾳ, καὶ συκοφαντίᾳ, καὶ ἐκδικήσῃ καθ' ἡμῶν μεθοδεύμενοι, οὐδεμίαν ἀσφάλειαν δυνάμεθα οἱ δυστυχεῖς νὰ ἔχωμεν, οὔτε τῆς ζωῆς ἡμῶν, οὔτε ὠφέλειαν τῶν κτημάτων μας, ἀλλ' ἔπεται στενάζοντες, ὡς ἄθῳοι καὶ πιστοὶ, νὰ χαθῶμεν καὶ νὰ ἀφανισθῶμεν ἐνταῦθα ἔνθα εὐρισκόμεθα, διὰ νὰ μὴ ριψοκινδυνεύσωμεν.

Ταῦτα οἰκτρῶς δεόμεθα, ταῦτα θαρρῶντες παρακαλοῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν οἱ δέλαιοι, ἐπιταχυνόμενα τὰ σωτηριώδη ἐλέη τῆς βασιλείας της, διὰ νὰ εἴμεθα ἀδιαλείπτως καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ μεταγενέστεροί μας πιστοὶ ὑπήκοοι, εὐγνώμονες διὰ τὰς πλουσιοπαρόχους εὐεργεσίας τῆς μεγαλειότητός της καὶ ἔνθερμοι ἰκέται πρὸς Θεὸν ὑπὲρ τοῦ ἀηττήτου κράτους τῆς βασιλείας της.

Braşov, 9 mai 1821

Arz către puternica împărăție.

Subsemnații, ascultători și credincioși supuși ai puternicei împărății fugiți de nevoie în Braşov (Transilvania) ne îndreptăm din nou prin acest umil al nostru arzmahzar către puternica împărăție și arătăm cu amărăciune, înfățișînd în chip vrednic de milă nenorocirile noastre, care sporesc mereu și asupresc fără milă și copleșesc pe nedrept și fără motiv prea nenorocita noastră patrie, care de cîtva timp trece iarăși prin grele încercări și supărări, cum este tuturor cunoscut. Multe nenorociri și pagube a îndurat sărmana de ea în diferite epoci, după cum am mai făcut cunoscut puternicii împărății. Și mai ales în răstimpul acestor din urmă douăzeci de ani cînd țara a fost risipită și noi nenorociții și adevărații ei copii de atîtea ori am fost fugăriți peste hotare. Dar niciodată sărmana de ea nu s-a văzut atît de distrusă și atît de cumplit nimicită, nici n-a căzut vreodată pradă atît de grozavă unor răsculați atît de răi și de mîrșavi. Nici după douăzeci de ani nu este cu putință să se refacă și să revină la starea ei dinainte de această nenorocire.

Nu reușim să descriem nenorocirile pe care le-am îndurat, sărmanii de noi, suferind, deși nevinovați, și această distrugere fără precedent în care pe neașteptate a căzut nenorocita noastră patrie, căci, de cînd, precum am mai arătat, a fost jefuită și despuiată de către acești răufăcători și înrăiți tîlhari, nu a rămas nici o clasă socială neîncercată și nepăgubită: nici boierii (dintre care mulți

de frică și din cauza chinurilor tiranice suferite din partea acestora au și murit, căzînd jertfă turbării și mîniei lor feroce), nici clerul, nici negustorii și nici chiar sărmanii birnici. Pe urmă mai toate satele s-au risipit și familii întregi din diferite clase sociale cumplit despuiate și goale după ce au îndurat diferite ocări și necinstitiri întră aici în Transilvania în fiecare zi cu lacrimi în ochi. Orașe și tîrguri au fost prefăcute în cenușă, mănăstiri și biserici au fost jefuite, case boierești și conace din sate și vii, pe aproape toată întinderea Țării Romînești, au fost pustiite și distruse. Într-un cuvînt, totul a fost distrus în așa fel, încît nu se mai vede altceva decît o totală stricăciune, căci și în chiar capitala București și în Craiova s-au pricinuit destule stricăciuni și dărîmări. Dat fiind acest rău care se prelungește și gîndul crud precum și fapta răzbunătoare a răuvoitorului Tudor, care a insuflat unor oameni ai săi gînduri de nesupunere cu vorbele sale înșelătoare, precum și datorită năvălirii pe neașteptate a răufăcătorilor greci, orașele sînt amenințate să fie arse și prefăcute în cenușă. Ca adaos la nenorocirea noastră ne așteaptă și o foarte mare foamete și o disperată strîmtorare pentru că anul acesta cîmpul nu a fost lucrat și nu s-au făcut alte munci și nici afaceri comerciale. Într-o astfel de nenorocire, de plîns ne aflăm sărmanii de noi, o asemenea nenorocire fără precedent am suferit de la aceste căpetenii ale răzvrătiților albanezi și sirbi și ai apostatilor greci, adică din partea lui Tudor Vladimirescu, care a apărut mai întîi și de la cei dimpreună cu el, Macedonschi și Hagi Prodan, din partea generalului Duca al prințului Ipsilanti și din partea căpitanului Gheorghe, Farmachi, Ghencea și din partea altor tîlhari dovediți de felul acesta, întovărășiți cu gîndurile lor rele și de răzbunarea lor distrugătoare pentru țară. Acești răufăcători apostati și nerecunoscători, care după ce au fost ocrotiți și îngrijiți timp de patru ani de către domni, recunosc acum pe față și arată fără sfială că erau hotărîți să ne jertfească pe noi toți, nenorociții boieri, și să jefuiască cumplit familiile noastre, dacă nu apucam să ne refugiem și să ne salvăm în Transilvania. Aici găsindu-ne într-o astfel de sărăcie și jale, numai această veste ne mai mîngîie că au fost numiți de către puternica împărăție drept mîntuitori ai patriei noastre serascherii oștirilor împărătești ai înălțimei sale. Dar patria noastră, vrednică de plîns, nu a văzut încă nici o scăpare de groaznicile nenorociri și tristețe sale suferințe, ci continuă să sufere îngrozitor, sfîșiată de acești tîlhari.

Noi credincioșii supuși ai înălțimii sale, nu lipsim să-i facem cunoscut și mai departe tot ce am aflat din Țara Romînească că acolo s-au alcătuit de acești răzvrătitori și apostati două tiranii.

Pe de o parte capitala București, cîmpia spre Dunăre și județele de peste Olt le ține amintitul Tudor cu tovarășii săi, poruncind ca un stăpînitor, răpînd cu sila de la sărmanii plugari: boi, cai, oi, după ce cele ale boierilor, ale mănăstirilor și ale celorlalți locuitori mai de vază s-au isprăvit, jefuind totul și aprovizionîndu-se cu cele trebuincioase pentru iernare, zaharele și lemne, adunînd acestea la mănăstirile de acolo, ocupate de el.

Pe de altă parte toate părțile din spre munte le ține cneazul Alexandru Ipsilanti, care îndreptându-se cu oștirea sa de la Ploiești spre București, a stat acolo numai câteva zile. Apoi luînd pe zisele căpetenii și pe răzvrătiții albanezi care erau cu el și pe așa zișii greci, a plecat la Tirgoviște unde petrece acum, strîngînd oștire și întărind acest oraș cu șanțuri de jur împrejur, făcînd și alte lucrări militare și aprovizionîndu-se cu alimente de la sărmanele raiale ¹ și de la moșile boierești, aducîndu-ne pe noi și pe toți la o totală distrugere, iar nenorocita noastră patrie la o stare jalnică. Ea se distruge neîncetat și se pustiește, și nu știm nenorociții de noi, de ce am fost părăsiți ca să devenim jertfa unor astfel de răuvoitori și mîrșavi, să ne nimicim fiind jefuiți, și să pierim fiind sărmanii de noi persecutați în nevinovăția noastră.

De atîtea ori am adus la cunoștința puternicii împărății, potrivit cu datarea noastră de supunere, distrugerea și nimicirea noastră, cerînd scăpare și vindecare de nenorocirile noastre care ne amenință. Dar din cauza păcatelor noastre, vedem încă pe răuvoitorii răzvrătiți cum prin felurite mijloace, prin silă, prin jafuri și disprețuiri, caută să răpească averile noastre, ale nevinovaților și credincioșilor robi ai stăpînirii sale, și să soarbă sîngele săracelor raiale ale împărăției sale.

Ce vom deveni deci sărmanii de noi? Către cine altul să ne îndreptăm, dacă nu către limanul senin și mîntuitor al majestății sale prea milostive, rugîndu-ne în chip vrednic de milă hrănitorei și binefăcătoarei noastre împărății și implorînd cu lacrimi fierbinți să nu ne părăsească pe noi nenorociții în prăpastia deznădejdi și neștiinței, după cum totdeauna ne-a miluit în chip darnic, arătîndu-și bunătatea față de chelerul împărăției, să deplîngă și acum și să se milostivească de situația lui vrednică de plîns. Întinzînd puternicul și nebiruitul ei braț, să grăbească vindecarea nenorocirilor noastre, scăpîndu-ne de amenințatoarea distrugere și nimicire și poruncind împărătește și părintește mijloacele pentru viitorul nostru bun trai și siguranța noastră, și pentru o ușurare de obște a tuturor sărmanelor raiele ale chelerului împărătesc. Să binevoiască majestatea sa, nu numai să fie nimiciți acești criminali tîlhari și să fie curățită nenorocita noastră patrie de răufăcătorii străini, care s-au cuibărit în ea și de către apostății care au intrat în ea, și să fie pedepsiți cu pedepsele cuvenite după legi, ci să ne și despăgubească pe noi și țară. Jefuiți și înfometati, cu lacrimi în ochi cerem acum dreptatea milostivei și dreptei stăpîniri, deoarece cită vreme aceștia stau în patria noastră urmărindu-ne cu răutate, calomnie și răzbunare, sărmanii de noi nu putem avea nici siguranța vieții noastre, nici foloase din averile noastre, ci urmează, suspinînd, ca nevinovați și credincioși, să pierim și să ne nimicim aici unde ne aflăm, ca să nu ne aflăm în pericol.

Pentru aceste lucruri ne rugăm într-un chip vrednic de milă, îndrăznim să ne rugăm sărmanii de noi, ca să dobîndim în grabă mila mîntuitoare a împără-

¹ La sfîrșitul lunii aprilie, Al. Ipsilanti dăduse dispoziții ca fiecare lude să dea cîte un cal și să plătească cîte 10 piaștri pentru oștirea eteristă (*Hurmuzaki*, XX, p. 623).

ției pentru ca să fim și noi și urmașii noștri neconțenit supuși credincioși, recunoscători pentru binefacerile îmbelșugate ale majestății sale și călduroși rugători către dumnezeu pentru nebiruita putere a împărăției ei ¹.

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 47r—49 v.; ms. rom. 323, f. 314—315. Text grec.

[Înainte de 9 mai] 1821

Boierii rămași în București — sub presiunea răsculaților — roagă pe Metternich să intervină la Poartă împreună cu țarul Rusiei, pentru restabilirea vechilor privilegii ale Țării Românești.

1821

Înștiințarea mitropolitului cu boierii cei rămași în București către prințul Meternih, ministrul pricinilor de afară al puternicii austriecești monarhii.

Cunoscînd iubirea de oameni a chesaro-crăeștii împărății și avînd scăparea noastră la vremi de primejdii în cel cu liniște și bine obladuit pămînt al împărății sale, unde și acum cei mai mulți din noi au năzuti, cu herbințeală ne rugăm înălțimii tale, să pliroforisești pă miloștivul împărat pentru cele deasupra noastră din toate părțile pătimiri, cu înfricoșări primejdioase, care măcar că este cu neputință a le scrie și a le povesti pă toate, dar îndrăznind, făcurăm o slabă arătare.

Prea înălțate prințipe! Noi în pace și în liniște aflîndu-ne, fără de veste, pentru nepilduitele strîmtorări ale săracilor lăcuiitori în Valahia cea Mică, unde și tiraniile neomeniților oțîrmuitori au prisosit cu răutățile peste măsură, săracii lăcuiitori luînd pă un Theodor Vladimirescul căpetenie lor, s-au arădicat împotriva tiranilor jăfuiitori cerînd de la prea Înalta Poartă scăpare de la ei și a dobîndi călcatele noastre dreptăți; care cereri ale lor, drepte cunoscîndu-le și noi mai jos iscăliții, ne-am unit cu dinșii și dinpreună cu tot norodul cel pornit de afară și adunat aicea în București, am scris pe la toate părțile unde să cuvine, arătînd jalnica stare a patrii noastre și cerînd ajutor spre încetare relelor celor făcute și cîștigarea dreptăților celor călcate.

Tot într-aceea vreme ne-am pomenit dintr-altă parte, că intră în ticăloasa noastră țară prințul Ipsilant, căpetenie unei adunări necunoscută noao și de tot streină.

Acest prălej găsind tîlharii și făcătorii de rele, adecă arnăuții ce din nenorocire s-au aflat răsipiți într-acest pămînt, pînă într-atît patriia noastră și de obște pă toți lăcuiitorii au jăfuit și i-au prăpădit, încît pentru acestea și cea mai nemilostivă și vîrtoasă inimă cu neputință este a nu vărsa lacrimi; și bunele

¹ În același manuscris, f. 49 v—50 v, o scrisoare a acelorași boieri către Scarlat Callimach vv., care urmează să prezinte memoriul de mai sus la Poartă. În această scrisoare boierii subliniază că ei nu se pot folosi de veniturile moșilor lor din țară, întrucît toate căile sînt închise de răsculați.

nume ale priete[șugu]lui și ale unirii le-au prefăcut și cele mai înfricoșate și turburătoare fapte la simțirea omenească, la care cu neputință și cele mai nenoroce veacuri să poată da vreo pildă.

Cea de obște pornire a lor asupra tuturor stărilor politiceștii soțietăți au silit în scurt pă toți boierii și cea mai multă parte din lăcuiitori a să depărta într-alt pământ strein și fericiți ar fi fost cînd acea mîhnită a lor pază i-ar fi scăpat din răutățile acelor tîlhari. Dar ei, coprinzînd toate drumurile au despuiat, au căznit, întregi familii ale fugarilor au necinstit, dăruindu-le lor viață numai pentru mai multă simțire a stării lor cei jalnice.

Aceste sălbaticе și îngrozitoare ale iadului hîiară nici cîntea au păzit unui neam, a căriia slăbiciune, strigările, rugăciunile, trebuia să le pricinuiască zdrobire de inimă, de ar fi fost aceste necuvioase suflete primitoare de milostivire! Multe fecioare și-au răpus viața din multa și sălbatica lor învierșunare și într-atîta de multă grozime au ajuns, care cu neputință este a o povesti cinevași fără dă înfiorare! Mume ticăloase desăvîrșit le-au batjocorit acești mai sălbătăciți decît fiiarăle, fără omenie și fără milostivire. Drept jucărie aruncînd pă prunci în sus, îi sprijinea în ascuțitul săbiilor, și într-aceste jalnice și înfricoșate vederi, părinții lor, neputîndu-și înfrîna necazul și obida cea dreaptă, au cercat și ei însuși turburarea acestor tigri. Într-acest chip au fost mîniia gonacilor și îngrozita fugă celor ce să gonea, încît părinți pă fii, soți pă soții și în scurt toți, cele mai iubite, mai scumpe și neprețuite uitîndu-și, sau de bunăvoie năpustindu-le, să răpunea alergînd prin ogrăzi și cîmpuri, înbrîncindu-să și unul pă altul călcîndu-să, prin strîmtori și treceri de girle și heleștee, încît din mulțimea și greutatea trecătorilor pă poduri umblătoare, dinpreună cu vîrsnici și nevîrsnici ce să afla deasupra, în ape au căzut, și neputincioase fămei și prunci s-au înecat. Sate întregi s-au înprăștiat, iar lăcuiitorii țărani prin crînguri și prin văi, goli și cu trențe ticăloșaste înfășurați, ca niște dobitoace ce să rătăcesc, flămînzi și însetoșați, în toate părțile, unii despuiați, alții trențaroși și alții în ciudețime de îmbrăcăminte, petrec. Nici însuși sărăcia n-au fost destoinică a umbri pă ticăloșii țărani de hrăpirea acestor tîlhari, ci hrana, vite, țoale, îmbrăcăminte, de toate, ticăloșii s-au lipsit. În cîtă nevoie au ajuns, ca niște vite sălbaticе prin păduri să sălășluiască, și dintr-aceasta ni să întinde noao o jalnică zărire a unii desăvârșit întru toate lipsire, negreșit pricinuinđu-să întru neputința întru care să află acum plugarii de a-și semăna arăturile, cele multe tîlhării care au tăiat toată împărțășirea, tot felul de negoț au încetat, a căruia lipsire rădică toată nădejdea de verice ajutor. Orașul nostru cu totul s-au pustiit, nici una din cele din lăuntru și din afară case nebînduite și zdravene n-au scăpat, sfintele lăcașuri s-au prădat, bisericeștile vase ale sfintelor taine s-au batjocorit, sfinte icoane s-au sfărîmat și s-au călcat și, ce-i mai înfricoșat și de mirare, că de oameni ce mărturisesc a noastră credință.

Noi cei ce am mai rămas în jalnicul nostru oraș, ne-am jăfuit din însuși casele noastre și prin mănăstiri abia ne-am aflat scăpare. Pă înșine, ca pă niște

vinovați, în închisori cu groase ziduri închizându-ne, cele mai din urmă înfricoșări așteptăm. Toți tilharii arnăuți, coprinzind și stăpînind în scurt mai toate județele țării și cele de prin prejurul orașului sate, nu numai toate mănăstirile și bisericile țării le-au jăfuit și pă toți i-au despuiat, i-au înprăștiat, i-au zdru-micat, ci într-acest fel de stenohorie ne-au adus, încît nu avem de unde să icono-misim nici cele trebuincioase ale hranii bieților ticăloși pămînteni. Bani, hrană și toate cele trebuincioase, de la noi le cer, cu mari și primejdioase înfricoșări și cu totul ne topește o întristată simțire, nu care cumva pămîntenii, ce s-au arădicat pentru dreptățile lor, vor fi siliți să se bată cu ei pentru hrană, și pentru patrioți neavînd de unde să căpătuim de bani, de hrană și notrețul vitelor neînzăbalaților arnăuți, ajungînd la cea mai desăvîrșită neputință a îngrijirii acestora, din lipsirea a tot felul de otcîrmuire și răsipirea norodului. De aceia și ne aflăm în primejdioasă peire lîngă neoînfrînată mulțime, la care nechibzuirea anarhiei zăticnește toată apropierea cătră glasul dreptului cuvînt.

Pă lîngă această îndeșită ceață, de care sîntem încunjurați, să alătură și frica năvălirii turcilor, căci prin multe sate după marginea Dunării, intrînd cu o sălbătăcie, au junghiiat, au robit, au ars fără milostivire pă oricare au întîmpinat și le-au ieșit înainte, cu cît mai vîrtos socotindu-să că au a cădea asupra răzvrătitorilor; care turci, prin toate trecătorile ivindu-să, pă ticălosul nostru pămînt să întăresc și cît de curînd cu cele mai rele spaimi ne înfricoșază, în vreme ce sîntem nevinovați, precum cercetîndu-să să va dovede.

Să crează bunătatea înălțimii tale că toate acestea este o slabă dar adevă-rată perigrافي a patimilor noastre, pentru care patimi mai pe larg pliroforie va putea lua de la chesaro-crăiasca aghenție și de la mulți oameni împărătești, sudîți ce lăcuiesc aici, pre carii nici cea nebiruită umbrire a mării sale n-au putut să-i păzească nesupărați de turbarea acestor neomeniți arnăuți, ci pă unii cu bani, pă alții cu haine și pă alții cu vite și în felurimi de chipuri i-au jăfuit și i-au păgubit. Și numai dumnezeu și bunul împărat poate a ne izbăvi dintr-această jalnică și proastă stare a noastră!

Fireasca bunătate a puternicului împărat, frățearca unire ce are cu împăratul Alexandru al Rosii și prieteneasca dragoste ce are cătră Înalta Othomanicească Poartă, ne îndemnează, dîndu-ne mari nădejdi, că prin milostivirea înălțimii tale să cădem la picioarele puternicii sale, spre a să milostivi să asculte cu omi-lință tînguitoarele glasuri unui norod vecin ce pătîmește foarte tare și să bine priimească mărirea sa, dinpreună cu împăratul Alexandru al Rosii, a mijloci cătră Înalta Poartă, ca să înceteze pătîmirile și stingerile noastre, care ni s-au pricinuit din multele năpăstuiți și nedreptăți a celor după vremi trimiși de la Poartă otcîrmuitori, și să ni se dea strămoșăștile noastre privileghiuri și cele din vechime obiceiuri care le-au avut pămîntul. Și ne făgăduim, în numele mării sale și al monarhului Alexandru, împăratul Rosii, că vom păzi și noi nestrămutat toate cîte strămoșii noștrii s-au făgăduit la prea Înalta Poartă, cînd au cerut-o ocrotitoare țării, a căriia Porți ocrotire o cerem și o pohtim cu

toată dragostea și supunerea, atît numai herbințe și cu multă plecăciune ne rugăm ca să încontereze cele cîte pînă acum cîte puțin încăpute nedreptăți și rele obiceiuri urmate de cătră cei orînduiți otcîrmuitori. Pentru care în multe rînduri jăluindu-ne prea puternicii Porți, s-au cunoscut că fireasca răutate a celor otcîrmuitori, rău tilcuindu-ne Porții și prefăcîndu-ne într-alte chipuri, după cum ei au vrut, pentru ale lor întesuri, și nu numai că nu s-au făcut țării vreo mîngiere sau îndreptare, ci și mulți din frații noștri s-au surghiunit, au petrecut rele, și unii cu violene și tainice mijloace s-au și omorît. Din care pricină să află astăzi țara noastră întru cea desăvîrșită dărăpănare și pustiire, și spre îndreptarea acestor rele urmări alt mijloc nu poate fi, decît lipsirea acestora. Și adîncea înțelepciune a împărățiilor sale va chibzui chipul dreptei oblăduiri, care poate liniști și a îndrepta dărăpănarea aceștii țări!

Ci dar cu lacrimi ne rugăm împărății sale, ca atît pentru iubirea de oameni, cît și pentru a dreptului cuvînt de vecinătate, să-i fie milă de un întreg ticălos norod, și binevoind, împreună cu monarhul Alexandru, împăratul Rosii, protectorul aceștii țări, să mijlocească cătră Înalta Poartă, ca să ne aducă la cea dintîi stare bună, cu o dreaptă otcîrmuire, întemeierea privilegiurilor, încît și noi ticăloșii, supt umbrirea a doi iubitori de oameni și de dreptate mari împărați, rădicîndu-ne capetele din împilarea jugului nedreptăților, ce de multă vreme să află asupra noastră, să putem, dinpreună cu atîta mulțime de mînuite noroade, să slăvim aceste doao sfînte nume, Franțiscul și Alexandru!

Acad. R.P.R., ms. 322, f. 145—146. Copie de Naum Rîmniceanu; publicat de C. Erbiceanu în *Bis. Ort. Rom.*, XXVIII (1904—1905), p. 647—652; E. Virtosu, 1821. *Date...*, p. 109—114.

108

10 mai [1821]

Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună mutarea serdarului Pîrvu din postul de ispravnic de Vilcea în postul de ispravnic de Mehedinți și numirea în funcția de ispravnic de Vilcea a polcovnicului Vasile Ghelmegeanu și a stolnicului Gîgirtu.

Cu plecăciune sărut cinstită mîna dumitali.

Fiîndcă astă seară o să trimiți poște, mă rog dumitali a mi să trimitte cartea de isprăvniciie pentru mutarea sărdarului Pîrvu¹ de la Vilcea la Mehedinți, după cum și o copiiie după orînduielile ce s-au făcut la acel județ, ca să știie ce urmare să facă. Asemenea să să trimiță o carte de isprăvniciie pe numele

¹ În martie 1821 serdarul Pîrvu era ispravnic de Muscel (E. Virtosu, 1821. *Date...*, p. 43).

polcovnicului Vasile Ghelmegeanu¹, a fi tovarăș cu stolnic Gigirt,² carele pînă acum s-au aflat comandir cu oștirea la sud Vîlcea și făcînd trebuință spre paza Slatini și județului Oltului s-au scris numitului ca să rădăce cu o sumă bună de oameni a merge acolo, făgăduindu-i pentru de a avea tragere de inimă mai multă că să va orîndui și ispravnic, lăsînd acolo la Rîmnic, pe sluger Ievan³ și Gheorghe Negreanu,⁴ comandiri asupra oștirilor de acolo. Ci, cum zic, să trimiță, mă rog, această carte, precum și orînduială să facă pentru ce are a împlini ispravniciei la acest județ Olt, căci mi să pare că nu s-au trimis, unde urmează a pune și mai mult, nefiînd din partea locului shedon mai nimini între ostași.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] mai 10

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 146—147.

¹ Tudor Vladimirescu se afla încă înainte de răscoală în relații cu Vasile Ghelmegeanu. Într-o scrisoare din 20 martie 1819 el îl roagă să mai aștepte pe Nicola Albăstroiu, omul său, cu plata datoriei de 30 taleri (Muz. regional Craiova, fondul Aman, doc. 818. Autograf).

În vremea răscoalei, V. Ghelmegeanu este trimis cu diferite misiuni la Cerneț, București, Pitești și Rîmnic, unde primește, la 5 aprilie 1 000 groși de la casa Hagi Ianuș (E. Virtosu, *op. cit.*, p. 24, 53, 102; Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuș, 698, f. 378. Text grec). Însoțește pe boierii de la Benești și le înfățișează capetele lui Iova și Ienciu executați pentru jafurile săvîrșite (C. D. Aricescu, *Acte justificative*, p. 84—85, 88).

A fost acuzat ulterior că ar fi jefuit pe căminarul Costin din Tomșani, împreună cu Enciu sîrbul, căpitan, cu Grigore Greiere, stegarul Petco abagiul și cu Dumitru săpunarul (Arh. St. Craiova, Condica Curții de apel-Craiova, secția II, 904, f. 22 v—23).

În iulie-august 1826, N. Glogoveanu îi impută participarea la răscoală: «Strigarea, patrioților de opște către dumneata este mare, că i-ai stins și i-ai prăpădit, care plîngere prin jalbă am arătat-o și mării sale lui vodă. Ntrebница stăpînire a dumitale și tirania ce ai arătat către toată patria într-o glăsuire cu nelegiuitul Theodor, este știută, văzută și mărturisită. Și de vei avea acușa valuri, după faptele dumitale sînt. Ieri, toți dumnealor boierii de aici, auzind de venirea dumitale, au venit la mine cu mare îngrijire și mihniți foarte, temîndu-se să nu întinzi urgiile ce mai nainte le-ai avut» (E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 151—153). În iulie 1827 V. Ghelmegeanu este chiar ridicat și anchetat, acuzat de niște abuzuri săvîrșite față de locuitorii din plasa Ocolul de Sus (Fondul Glogoveanu, doc. 436/1827).

² Stolnicul Nicolae Gigirt, cunoscut cu Tudor Vladimirescu încă din 1815 (E. Virtosu, *Mărturii noi*, p. 54). În martie 1821 se află la Ipotești (Olt), de unde ține legătura cu Tudor. Merge la Slatina în 23 mai (E. Virtosu, *1821. Date...*, p. 55, 102).

³ De fapt, slugerul Theodor Sevan, care la 12 martie fusese trimis la Craiova, iar la 30 martie în Vîlcea, unde la 18 aprilie i se trimite un arnăut. (E. Virtosu, *op. cit.*, p. 39, 43, 81).

Îl găsim menționat și în socotelile casei Hagi Ianuș: chiar în 10 mai «slugerul Theodorachi Sevanos» trimite «de la Rîmnic la Sibiu» 2 000 groși (Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuș, 698, f. 378. Text grec). În iunie el trimite de la Rîmnic la Sibiu bani pentru clucereasa Păianca, dar sînt jefuiți de niște «arnăuți apostai».

⁴ Gheorghe Negreanu polcovnic, aflător în Rîmnic la 27 aprilie (E. Virtosu, *op. cit.*, p. 80).

10 mai 1821

*Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să i se trimită în tabără
3 000 oca de sare.*

Prea cinstit dumitali vel vistier,

Între celelalte de trebuință fiind și saarea, de care și cu totul ne aflăm lipsiți,
de aceea, făcînd de știre mă rog dumitali, ca de unde veți bine socoti, să să
poruncească a ni să trimită aici 3 000 ocă saarea.

Theodor

1821, mai 10

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 146.

110

Ianușești, 10 mai 1821

*St. Hristodulu către serdarul Polihronie despre omorîrea lui
N. Culoglu și nesupunerea rumînilor.*

Γιαννουσέστι, 10 Μαΐου 1821

Τῷ εὐγενεστάτῳ ἄρχων σερδάρῃ κύρ Πολυχρόνῃ, δουλικῶς προσκυνῶ.

Εἰς Σιμπίνι.

Τὸ παρόν μου εἶναι διὰ τὰς ὁμολογίας καὶ τοῦ μακαρίτη Κούλογλου καθὼς
καὶ τὸν ἡξεύρετε τί κεφάλι εἶχεν. Πολλὰς βουλὰς τὸν εἶχα εἰπεῖ διὰ τὰ φύγωμεν.
Τέλος πάντων ἐγὼ ἐπῆγα ἕως τοῦ Καράκαλ διὰ τὰ ἴδω καὶ τί μοῦ λέγει ὁ σερδάρ
Διαμαντής, ἀνταμώνοντάς τον καὶ μοῦ λέγει διὰ τὰ πηγαίνωμεν καὶ οἱ δύο κοντὰ
του. Περιζάμενος ὀπίσου καὶ τὸν λέγω καὶ αὐτὸς δὲν ἤθελεν νὰ ἡξεύρῃ, ἀλλὰ
ἐπιχειρίσθηκε νὰ ἐβγάζῃ ρακὴν, ὅπου εἶχεν χαλάσει δύο βουτζιά κρασί. Ἐγὼ
φοβοῦμαι, στεναχωροῦμαι, τὸν λέγω νὰ φύγωμεν, αὐτὸς θέλει νὰ μὲ ἐμποδίσῃ.
Ἐγὼ ἐρχόμενος εἰς τὸ Καράκαλ μετὰ πέντε, ἕξι ἡμέρες, ἐβγῆκαν οἱ τζετητζῆδες
τὴν τρίτην τὴν ἡμέραν τοῦ πρωτὶ τοῦ Πάσχα, πηγαίνουν εἰς τὸ κονάκι, παίρνουν
ἕναν Βλάχον καὶ τὸν βάζουν καὶ φωνάζει. Εἶπουν: Νικόλα, σῆκου διατὶ Βλάχοι
ἐπῆραν τὰ ξύλα ἀπὸ τὴν αὐλὴν, καὶ αὐτὸς ἐβγαίνει γυμνὸς ἔξω καὶ... γύρω
ἔξω εἰς τὸ κυρλῆτζι, τὸν πιάνουν καὶ τὸν δέρνουν. "Ὅτι ἄσπρα ἐμάζευνεν εἰς τὴν
πατρίδα, τοὺς τὰ ἐπῆραν. Μετέπειτα τὸν τραβᾷ ἕνας μὲ τὸ γιатаγάνι, τὸν κόφτει
τὸ χέρι, μετέπειτα αὐτὸς τρέχει τὸν κατήφορον, κοντὰ εἰς τὸ πηγάδι τὸν φτάνει
ἄλλος ἕνας, τὸν τραβᾷ μὲ τὸ γιатаγάνι, τὸν κόφτει τὸ μισὸν τὸ κεφάλι καὶ ἐτε-
λείωσεν. Μετέπειτα γυρίζουν ὀπίσου, παίρνουν τὰ κατάστιχα, τὰ δίδουν τοὺς
Βλάχους νὰ τὰ κατακάψουν. "Ὑστερον παίρνουν τὸ ἄλογόν του, τὰ βόδια, τὸ
ἀμάξι καὶ τᾶστειλαν ἀντίκρυ, ὁμοίως καὶ ἕνα βουτζι ρακὴ γεμᾶτον, τᾶστειλαν.
Μετέπειτα μὲ ὀλίγες ἡμέρες ἐγύρισαν ὀπίσου, ἔβαλαν Βλάχους καὶ ἐχτύπησαν

τὸ πορούμπι ὄλον καὶ τὸ ἐφόρτωσαν εἰς τὰ ἀμάξια. Κατὰ τύχην καὶ ὁ ἄρχοντας ἔστειλεν τὸν καπιτάν Καζάκον τὸν κατήφορον καὶ τοὺς ἐπρόφθασεν, μάλιστα καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔρριξαν καὶ τρία τοῦφέκια κατὰ πάνω του, δόξα σοι ὁ Θεὸς καὶ δὲν τὸν ἐπῆρεν κανένα, μετέπειτα τρέχων τὸν κατήφορον, ἔφθασε καὶ τὰ ἀμάξια μὲ τὸ πορούμπι πέρα ἀπὸ τὴν Ὀρλα καὶ τὰ ἐγύρισεν, εἰδὲ ὁ ἄρχοντας τὰ ἔστειλεν εἰς τοῦ Ριμνίκου, καὶ τὰ σκυλιὰ οἱ Βλάχοι νὰ μὴν στείλουν λόγον πὼς ἐχτύπουν τοῦ ποουρούμπι. Ὅμοίως ἐχάλασαν καὶ τὸ πατούλι καὶ ἐπῆραν τὰ ξύλα ὅλα, ὅμως διὰ τὰ τεφτέρια ἔχω καὶ μερικὰ βερσεδέδια βγαλμένα καὶ δὲν εἶναι ὅλα χαμένα. Ὅμως ἔχομεν μόνον ἑνὸς χρόνου ζαχερὲν συναγμένον εἰ δὲ οἱ δυὸ χρόνοι ἔστε-
κὸταν ἀσύναχτοι.

Καὶ μένω πρόθυμος εἰς τὰς προσταγὰς σας
Στέργιος Χριστοδούλου

[Nota primitorului pe coperta scrisorii.]

Στέργιος Χριστοδούλου, μακαρίτης σερασλής, ἀνθρωπὸς μας, 1821 Μαΐου 10, γράφει διὰ τὸν σκοτωμὸν Ν. Κούλογλου, διὰ τὰ γρόσια ὅπου ἔχουν εἰς Οὐγκριάνους, διὰ τὸν ζαχερὲν ὅπου ἔχουν εἰς Βλάχους, καὶ ἐπειδὴ ἐχάθη καὶ αὐτός, νὰ φυλαχθῇ αὐτὸ τὸ γράμμα καὶ νὰ ξετρασθοῦν τὰ βερσεδέδια, διότι μᾶς χρεωστοῦν οἱ μακαρίτηδες γρ.

Ianușești, 10 mai 1821

Pe prea nobilul boier serdar chir Polihroni îl salut cu plecăciune.
La Sibiu

Prin scrisoarea de față vă aduc la cunoștință următoarele în legătură cu moartea lui Culoglu. Știți ce cap avea, de multe ori i-am spus să fugim. În sfîrșit eu m-am dus pînă la Caracal ca să văd ce-mi spune și serdarul Diamandi. Întîlnindu-mă cu el, îmi spune să mergem amîndoi pe lîngă el. M-am întors înapoi și i-am spus. El însă n-a vrut să știe, ci a încercat să scoată rachiul, fiindcă se stricase vinul din două buți. Mie îmi era frică; eram supărat și îi spuneam să fugim. El încerca să mă împiedice. Cinci-șase zile după ce am sosit la Caracal, au ieșit getigii¹, iar a treia zi de paște, dimineața, s-au dus la conac, au luat un rumîn și l-au pus să strige « Nicolae, scoală-te, fiindcă rumînii au luat lemnele din curte ». Și el a ieșit gol afară și.² afară lîngă gîrlici îl prind și îl bat și îi iau toți banii strînși pentru patrie. Apoi unul scoate iataganul și îi taie mîna; el aleargă la vale, lîngă puț, dar îl ajunge altcineva care îi taie cu iataganul capul în două, și astfel și-a dat sfîrșitul. Apoi se întorc înapoi, iau registrele și le dau rumînilor ca să le ardă. După aceia îi iau calul, boii, căruța lui și le trimit decindea, precum și un butoi plin cu rachiul. După cîteva zile s-au

¹ Turcii?

² Un cuvînt indescifrabil.

întors înapoi și au pus pe rumîni de au bătut tot porumbul și l-au încărcat în căruțe. Din întîmplare și boierul a trimis pe căpitanul Cazacu, care mergînd la vale i-a ajuns, ba chiar turcii au tras cu pușca de trei ori asupra lui, dar, slavă domnului, nu l-au atins. Apoi alergînd la vale a ajuns și căruțele cu porumbul dincolo de Orla și le-a întors din drum, iar boierul le-a trimis la Rîmnic. Și cîinii de rumîni să nu trimită vorbă cînd băteau porumbul! De asemenea au stricat și pătutul și au luat toate scîndurile. În ce privește registrele, am scoase cîteva datorii și nu sînt toate pierdute. Am strîns însă numai pentru un an banii zaherelei, iar pentru ceilalți doi ani nu s-au strîns.

.....
Rămîn gata la poruncile d-voastră
Sterghios Hristodolu

[Nota primiturului pe coperta scrisorii:]

Răposatul Sterghios Hristodolu, omul nostru, 1821 mai 10 scrie despre uciderea lui N. Culoglu, despre banii ce au la ungureni, despre zaherea ce au la rumîni. Și fiindcă s-a prăpădit și el, să se păstreze această scrisoare și să se cerceteze toate creditele, fiindcă răposații ne datorează bani.

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 222, doc. 32. Orig. grec.

III

Țirgoviște, 11/23 mai 1821

Alexandru Ipsilanti scrie lui Iordache Olimpiotul (?) că mișcarea lui Cantacuzino este necesară și că Tudor Vladimirescu se poartă rău.

No. IV. — Letter of Ypsilanti, in his own handwriting, (translated from the Greek original,) dated Tergovisht, May 11/23, 1821.

Friend and brother,

I have received your letter of the 10-th. All I can say is, that the movement of Cantacuzene is very necessary to bring us cannon, powder, and the brave men that are at Yassy. You can no longer retain your position with the men you have, whom you must keep together, and, if possible, augment. Always have a strong advanced guard. It was said at Bukorest that the Turks had their head-quarters at Ployeshti; this explains the letter of Theodore, who is behaving very ill. I kiss your eyes.

(Signed) Alex. Ipsilanti

Scrisoarea autografă a lui Ipsilanti (tradusă de pe orig. grec.) din Țirgoviște mai 11/23, 1821.

Prietene și frate,

Am primit scrisoarea dvs. de la 10. Tot ce vă pot spune este că mișcarea lui Cantacuzino este foarte necesară, ca să ne aducă tunuri, praf de pușcă și pe

vitejii oameni care sînt în Iași. Dvs. nu mai puteți ține poziția dvs. cu oamenii pe care îi aveți și pe care trebuie să-i adunați la un loc și, dacă este cu putință, să-i înmulțiți. Țineți totdeauna o avangardă puternică. La București se spunea că turcii și-ar avea cartierul general la Ploești; asta explică scrisoarea de la Theodor, care se poartă foarte rău.

Vă sărut ochii,

(Semnat) Alexandru Ipsilanti

Th. Gordon, *History...*, I, anexa IV, p. 138—139. Publicat de E. Virtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 82, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte...*, I, p. 166—167.

112

12 mai 1821

Tudor Vladimirescu primește 300 taleri de la vistierie.

Taleri

300, adică trei sute, am priimit din prea cinstita visterie pentru trebuința Adunării creștinescului norod. Și de primire am dat această adevărîță.

Theodor

1821, mai 12

Întocmai după cea adevărată adevărîță.

Filip Lenș

1831, decembrie 14

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obșteasca adunare, Țara Rom., dos. 7, f. 53. Copie. Publicat de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 147, din fondul C. Basarab Brincoveanu.

113

București, 13 mai 1821

Vistieria numește pe slugerul Nicolae Greceanu ispravnic în județul Slam-Rîmnic și îi poruncește să culeagă știri despre «cele ce se urmează în Moldova».

De la visteriie către dumnealui sluger¹ Neculaie Greceanul.

Fiindcă este de mare trebuință a să afla un ispravnic vrednic la județul Slam-Rîmnic ca ipochimenul dumitali: una că este județ dă margine și al doilea ca să a [rate²] cele ce să urmează în Moldova, de aceea, după plăcutele dumitali slujbe ce ne sînt cunoscute, iată te-ai orînduit dumneata ispravnic

¹ În text: slucer.

² Doc. rupt.

acolo. Ci dar numai sculîndu-te să treci la numitu județ, de unde pe dată să trimiți un om vrednic și cu știință de carte la Moldova ca să vadă și să afle cele ce urmează pe acolo, ce nădejduiesc și ce stăpînire să urmează, ce fel de oblăduire. Și c'e toate adăst în grabă curat răspuns de la dumneata, ca și la aceasta să să cunoască vredniciia dumitali.

Vel vistier

1821, mai 13

Asemenea și despre Focșani și despre alte părți orice mișcare vei simți, să ne faci cunoscut.

[Pe verso:] De la vistierie către dumnealui sluger¹ Neculaie Greceanu ispravnic ot sud Slam-Rîmnic.

Acad. R.P.R., doc. CL/63. Orig. rom.

114

Orșova, 13 mai 1821

Polizachi Dimitriu înștiințează pe Hogi Ianuș că din porunca lui Tudor, turcii luași prizonieri sînt eliberați.

Όρσοβα, τῇ 13 Μαΐου 1821

Πρὸς τὸν τιμιώτατον κύρ Χατζῆ Γιαννούσην ἀξελφικῶς προσκυνῶ.

.....
'Απὸ τοὺς Σέρβους, ὅσοι ἦλθαν ἀπ' ἐκεῖ, ἄκρα ἡσυχία. 'Απὸ τὰ περατινὰ μαυθάνομεν ὅτι ὁ καϊμακάμης εὐρίσκεται εἰς Καλαφάτι μὲ δύο τρεῖς χιλιάδες Τοῦρκοι. Οἱ τοῦ Θεοδώρου ἄνθρωποι ἔχουν προσταγὴν ὅπου ὅσοι Τοῦρκοι πέσουν εἰς τὰς χεῖρας των νὰ τοὺς ἀφήσουν χωρὶς νὰ τοὺς πειράξουν εἰς τι οὐδέν, οὔτε τὰ ἄρματα τους νὰ μὴν διατάξουν, καὶ ὅσους ἐπίασαν τοὺς ἀφῆσαν.

Ταῦτα καὶ ξαναπροσκυνώντας σας μένω

ὡς ἀδελφὸς καὶ δοῦλος

Πολυζάκης Δημητρίου

[Adresa:] Τῷ τιμιωτάτῳ κύρ Χατζῆ Γιαννούση τῷ ὡς ἀδελφῷ μοι λίαν περιποθήτῳ πανευτυχῶς.

Σιμπίνι

Orșova, 13 mai 1821

Către prea cinstitul domn Hagı Ianuș cu închinăciuni frățești.

.....
Toți cei care au venit de la sîrbi spun că acolo este liniște deplină. Din părțile de dincolo aflăm că la Calafat se găsește caimacamul cu două-trei mii

¹ În text: sluger.

de turci. Oamenii lui Tudor au poruncă ca toți turcii, care vor cădea în mâinile lor, să fie lăsați slobozi, fără să le facă cevași, nici de armele lor să nu se atingă. Și pe cîți i-au prins, i-au lăsat slobozi.

Cu acestea vă salut din nou și rămîn ca un frate și slugă.

Polizachis Dimitriu

[Adresa:] Prea cinstitului domn Hagi Ianuș, prea doritului meu ca un frate, cu multă fericire.

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXLV, doc. 45. Orig. grec.

115

14 mai 1821

Tudor Vladimirescu trimite 10 panduri să însoțească pînă la Tîrgoviște pe boierii din București, care fuseseră închiși la Belvedere.

De la sluger Theodor.

Acești 10 panduri, ce s-au trimis cu dumnealor prea cinstiți boiiari din politia București a-i petrece pînă la Tîrgoviște, îi facem cunoscuți printr-acest înscris la toți de obște că sînt din ostași Adunării norodului. Poruncim dar, atît la mergere cît și la întoarcere, de către nimini să nu să supere.

Theodor

1821, mai 14

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 147—148.

116

[14 mai 1821]

Tudor Vladimirescu permite marelui vistier Alexandru Filipescu-Vulpe să plece din București.

Căpitane Simioane¹, pe dumnealui boier vel vistier cu slugile dumnealui, să-l lași ca să plece.

Theodor

E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 148.

¹ Simion Mehedințeanu.

Glogova, 14 mai 1821

Știri despre prinderea lui B. Vișoreanu la Cerneți.

Cu plecăciune mă închin dumitale.

Din Cîmpulung m-au mutat la Vîlcea, din Vîlcea m-au mutat la Mehedinți și mă aflu la Glogova.

Cel mai mic cusur nu voi lăsa la cea mai mică trebuință a casii dumitale, și încă ce va fi de trebuință, prisos a să adaoga la vreun lucru, am zis logofătului Stanciu și logofătului Ion, ce era mai nainte pîrcălabi, ca să-mi arate a să sevîrși.

Banii ce ai dumneata lăsați, să vor face tacsil.

Pă Vișoreanu¹, cu zapcii cc-i avea la doaoă plăși, aflîndu-să în Cerneți cu 150 turci, l-au pleznit oastea creștinească și l-au prins. Turcilor le-au dat drumul, judecîndu-i că de ce să iasă în țară, dînd răspuns că cu leafă sînt și nu sînt toți turci, ci cei mai mulți saizi creștini și țigani. Pă aceea toți i-au luat turcii cu ei, iar pă Vișoreanu l-au adus la Padeș unde este al șaselea ordie.

Dă mare nevoie am venit și eu aici; Dumnezeu știe cît dă îngrijat sînt, numai maica precista să-și facă milă.

Bine ar fi să te cobori la Rușava, ca de acolo, văzînd că să mai curăță pîhăniile, să vii aici la Glogova. Dar eu zic după datorie și fac îndemnare dumitale să vii, să înbrățișezi treaba județului și aceea ce vei face va fi bine făcut. Și eu, supusă sluga dumitale, am dat poruncă, bani scutelnicilor dumitale să să strîngă.

Cer și eu de la dumneata să poruncești să-mi dea numai vin și rachiu, și gîndește dumneata că, ca cînd ai fi dumneata, cînd eu sînt aici.

La o vreme, să-mi fi dat mie zece miie dă lei să viu la Glogova, n-aș fi venit; dar acum prin mumbașîrlîcul dumnealor boierilor comiteri mă aruncă aici.

Și mă rog să mă iubești, precum și mai nainte am cunoscut nazarul dumitale.

¹ Stolnicul Barbu Vișoreanu, numit la începutul răscoalei ispravnic de Mehedinți, cu misiunea să recruteze panduri împotriva lui Tudor Vladimirescu. Ocupă mănăstirea Motru cu 40 de oameni și trage asupra pandurilor răsculați (N. Iorga, *Izv. cont...*, p. 5, 16, 18, 33, 237, 241; Fond Glogoveanu, doc. 295/1821). De aceea în « Cererile norodului rumînesc » Tudor Vladimirescu cere ca B. Vișoreanu să fie proscris și izgonit din țară (Vezi vol. I, doc. 166 și *Hurmuzaki*, XX, p. 593—594).

La Ceauru și Tămășești (Gorj) și-a pus la adăpost niște lucruri, care apoi au fost luate de Ioniță Țigăreanu din Ciuperceni (vezi zapisul acestuia, Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Gorj, 1310, f. 86v—87).

În martie 1823, B. Vișoreanu se judecă pentru pagubele suferite de pe urma apostatilor (Arh. St. Buc., Condica domnească 104, f. 338—339 v; Condica velîților boieri 1022, p. 256—258).

Dumnealui paharnic Dincă Almăjanu, arată-i căzutele mele închinăciuni; cocoanii dumitale sărut mîna, precum și cocoanii dumnealui, iar soția mea să afle la Rîmnic cu copiii, nedîndu-mi mîna să cheltuiesc pînă în Sibii, că știu prea bine cîtă pagubă am avut în anul trecut.

Vino, cocoane Nicolae la Rușava, și poate să fie mai cu înleznire la orice trebi ale casii dumitale.

Sfătuiește-mă, să trimit și pă nevasta mea la Sibii, ca cu dumneata dinpreună să coboare la Rușava, și de vei găsi cu cale, să-mi scrii, stînd și dumneata pînă va veni nevasta mea și împreună cu dumneata să coboare la Rușava, să ne mai putem ajunge. Și știu că și chirile caselor în Rușava sînt mai ușoare și va fi înleznire pentru verice. Și să am cinstit răspuns dumitale.

Al dumitale plecat slugă

Petre [?] Merișanu

1821, mai 14

[Adresa:] Cinstit mie mai mare, dumnealui biv vel clucer Nicolae Glogoveanu, ispravnicul Mehedințului, cu plecăciune¹.

Fondul Glogoveanu, doc. 308/1820. Orig. rom., cu două peceti, una în tuș și alta în ceară roșie.

118

[București,] 15 mai 1821

Tudor Vladimirescu se împrumută cu 240 000 lei în numele vistieriei pentru a plăti lefurile arnăuților lui Hagi Prodan și Dimitrie Macedonschi.

15 mai 1821

Pentru plata lefii la două mii de arnăuți pe două luni și anume la 1 000 de arnăuți ai lui Hagi Prodan și 1 000 ai lui Dimitrie Macedonschi, precum și banii gata primiți de mine de la numiții Prodan și Macedonschi, despre care am arătat și cinstitei vistierii și, nefiind bani în vistierie, cinstita vistierie mi-a dat poliță pentru 240 000, în puterea căreia am împrumutat de la dumnealui...² arătatele două sute patruzeci de mii de lei, cu dobîndă de un leu la sută pe lună, ca și eu să mă socotesc cu numiții domni. Această dobîndă va urma pînă cînd otcîrmuirea Țării Romînești va plăti toți banii deplin, potrivit poliței vistieriei.

¹ Urmează cîteva cuvinte în care se deslușește numai cuvîntul « Hațeg ».

² Loc alb.

Spre asigurare i-am dat lui . . . ¹ și actul semnat de boieri și neguțători, 77 de persoane, pentru care și semnez.

Theodor

Anul 1821, mai 15 zile ²

E. Virtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 84—85. Text rus și trad. rom.

ANEXĂ
la documentul nr. 118

Fiindcă dumnealui slugerul Theodor Vladimirescu are de plătit două sute patruzeci de mii de lei și anume la două mii de arnăuți cu căpeteniile lor, leafă fiecăruia, câte 50 de lei pe lună, și 40 000 din cei cheltuiți de către Hagi Prodan și Macedonschi, și țara fiind acum în neputință de a plăti acești bani, noi am rugat pe domnul Vladimirescu, ca el să asigure pe sus numiții arnăuți și pe căpeteniile lor cu polițe de ale lui, iar noi îi dăm lui aceasta, cum că, după sosirea banilor din județe, îi vom plăti și număra.

Anul 1821, mai 14 zile

Spre adevărire semnăm:

Mitropolitul Dionisie și 5 boieri de primul rang din București ³.

E. Virtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 83. Text rus și trad. rom.

119

Țirgoviște, 15/27 mai 1821

Alex. Ipsilanti scrie lui Iordachi Olimpiotul (?) că Tudor Vladimirescu a fost prevenit să fugă și că Sava va merge la Țirgoviște.

No. V. — Postscript to a letter of Ypsilanti's, in his own handwriting, (ranslated from the Greek original), dated Tergovisht, May 15/27, 1821.

Theodore was prevented from flying by Hadji Prodan and others, and he remains as before, at Cotrocheni. Sava is coming here, and that seems to me incomprehensible. Send a speedy order of recall to your troops at Buzeo.

(Signed) Alexander Ypsilanti.

¹ Loc alb.

² În aceeași zi, turcii sosind deja la Cățelu, Tudor Vladimirescu a ridicat oștirea și a plecat de la Cotroceni, împreună cu Hagi Prodan și cu Dimitrie Macedonschi (N. Iorga, *Izv. cont.* . . . , p. 290; *Hurmuzaki*, XX, p. 634). Tudor s-a pregătit de plecare încă din ziua de 12 mai când a luat de la poștă 142 cai (E. Virtosu, 1821. *Date.* . . , p. 99).

³ Așa în textul rus.

Post scriptum la o scrisoare autografă a lui Ipsilanti (tradusă de pe orig. grec.) din Tirgoviște, mai 15/27, 1821.

Theodor a fost prevenit de către Hagi Prodan și alții să fugă, dar el stă ca mai înainte la Cotroceni. Sava vine aici, ceea ce mi se pare de neînțeles. Chemați înapoi în cea mai mare grabă trupele dvs. de la Buzău.

(Semnat) Alexandru Ipsilanti.

Th. Gordon, *History...*, I, anexa V, p. 139. Publicat de E. Virtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 85, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte...*, I, p. 167.

120

15 mai 1821

Despre arderea Focșanilor de către volintiri.

Cu plecăciune mă închin d-tali.

Focșanii au ars cu totul. Volintirii au dat foc numai și au fugit¹. Nu vă înspăimîntați, căci pricina Focșanilor a aduci apărare noastră. Și Schender agasi și agaliile din Tecuci te poftesc să vii în iastă noapte să pui la cale pentru cele trebuincioase oștilor.

Nici o spăimîntare să nu aveți, căci se pune la cale lucru acesta.

Al d-tali mai mic, slugă
Costachi Cerchez căminar [?]

1821, mai 15

Arh. St. Iași, doc. DLXXXVII/11. Orig. rom.

121

17 mai 1821

Scrisoare «di la toți cîți ne aflăm nestrămutați din pămîntul Moldovei» către mitropolitul Veniamin, prin care acesta este rugat să se întoarcă și i se arată starea de spirit din țară.

Cătră preosfințitul mitropolit chirio chir Veniamin i cătră dumnealor cinstiți boieri cîți sînt iscăliți într-o scrisoare din 10 a lunii aceștia, mai.

Care scrisoare s-au triimes pe sfinție sa iconomul Ilia la dumnealui spatar Petrachi Virnav, vornic di Botoșăni, ca să împrăstie copii di pi acea scrisoari, atit pîn tot ținutu Botoșăni cît și pi la alti ținuturi megieșite, ca să cetească

¹ În alte documente se arată că în ziua de 15 mai a avut loc mai întîi o luptă între volintiri și turci și că în urma înfrîngerii suferite, volintirii au incendiat tîrgul (Acad. R.P.R., doc. XVI/1; DLXXXVII/13).

între auzul tuturor aicea în țara Moldaviei, spre mîngîierea și statornicia și neîngrijire tuturor cîți ni aflăm încă neclintiți din țara aceasta. Care îndată s-au și pus în lucrări și s-au cetit în auzul tuturor. Căria și noi cîți ne aflăm în țara aceasta neclintiți, atît boieri și neguțătorii lăcuiitori, răspundim întîi, că dumnezeu ne-au întărit cu mila sa ce ceriască și nu ne-am clintit vîzînd pre ceilanți întîi patrioți a patrii aceștia că și-au lăsat stările cele bogate și cu cît și-au putut rîdica din cele mișcătoare, au trecut care și unde au putut piste alte hotară, vrînd să-și sîguripsască viața, nedînd și știre nimărui din care pricini și-au lăsat țara. Care numai aceasta groază cîtă au străbătut inimile noastre nu poati giudica fire omenească. Și cu adivărat vîzînd spaima aceea și noi am fi făcut pas încotro ne-ar fi luminat duhul sfînt. Dar aflîndu-ne ca pasările cerului¹ cele fără și aripi, am rămas și loc cu totul îngrijîți, așteptînd din ceas în ceas primejdia vieții noastre, și unde a să vii. Și cît putem ne îmbărbătăm și arătăm curaj către lăcuiitori și stau pîntre noi, pentru că vîd neclintire noastră; iar nu pentru scrisorile și să triumfăm și peste hotăr spre mîngîiere și îngrijire lor. Și cînd să cetesc acel fel și scrisori, mai rău să spăimîntează, socotînd cu minte lor, care și strigă prin viu glas, că toate aceste sînt înșălături și rău cuget ce viderat să cunoaște că au părinții patriei asupra fiilor patrii, vrînd a privi pîre lor. Și că prin scrisorile și să triumfăm să arată cu o iubire ce pîrintească, dar o cunosc numai o politică, iar nu iubire; căci un părinte sau zăci, că și vitregu iubind pe fii săi nu să diosîbește cînd vedi pîre fiilor, ce mai vîrtos năvălești și ori îi mîntui, ori pieri împreună cu dinșii. Care aceasta nu numai omenire o face, dar și toate dobitoacii și orici fel de jîvinii sînt supt cer; după cum și sfînta evanghelii zice că păstorul cel bun sufletul își pune pentru oi, iar năimîtul fugi și lasă oile. Așadar, am rămas și noi fără nici un agiutor și între o socotîntă că voința celor și să arată în loc de părinți au fost așa, căci dacă ar fi fost păstor adivărat iar nu năimît, și părinți adivărați iar nu dușmani, dintr-untîi după știința și au avut și cumplita întîmplare aceasta, care nu oamini cei mai bătrîni au mai apucat una ca aceasta, dar nici în istorii nu să găsești scris, și ar fi fost cu priință patrii, ar fi putut pune la cale a nu vini patrie între aceasta jalnică stări și de istov pierdere într-o clipală care pentru acea tare ocîrmuire aice nu să aude altă glăsuire, nici și la parte bisăricească, nici și la pravoslavnici, nici alte legi, cîți ne aflăm aice pe loc în țară, dicîți cu pîrîi și lacrimi bles-tămă pe cei care s-au unit între această și istov struncinari a patrii. Și vă încrădîntăm că orici parîgorii ne veți trimeti și și unde vă aflați, ca o hîrtie albă să socotești între auzurile noastre, pîră cînd viți vini înapoi, ca și om trăi, să trăim împreună, sau și om peri, să perim împreună. Și să socotiți aceasta că dacă a fi pornită mînie lui dumnezeu piste fii neascultării, atunci

¹ Șters cu cerneală cuvîntul: cerului.

undi ne vom ascundi, că în cer însuși lăcuiești, pe pământ însuși privești, în adâncurile mării acolo-i mîna stăpînului.

Mai facim știut și aceasta: că unii din noi, simțînd asprime strămutării di aice și năzuire supt aripi împărătești, am socotit că poate alergați ca să cădeți cu lacrimi sub mila împărătească spre scăpare tuturor. Însă acu au lipsit și acest pripus, văzînd noima scrisorilor ci să triimăt aice, nepomenind nimică că avem nădejde că cît de în grabă ne vom umbri supt vreo milă împărătească.

1821, mai 17

Di la toți cîți ne aflăm nestrămutați din pămîntul Moldovii.

Acad. R.P.R., doc. MXXXV (fost ms. rom. 2824), f. 3—4. Copie rom.

122

18 mai 1821

Știri despre situația de la Hîrțești și Micșunești (Roman), unde locuitorii dau semne de nesupunere.

Cu multă plecăciune închinîndu-ne, sărutăm cinstită mîna dumitali cucoane.

Noi, cu ajutoriul lui Dumnezeu, de luni, mai 23, începem întîia prașilă a păpușoilor boierești. Fînațul de la Micșinești și Hărțăști s-au îngădit dentr-însul ceva, cît s-au putut, iar nu deplin, cît cere trebuința; și am pus și ficii păzitori. Drum prin care trice vitele Vlădicenilor pe moșia noastră, am scos satele și au pus gard pe linii la deal pîn'la un loc 360 prăjini. Cu toati lucrurile ce să urmează pe moșii, ne silim cu neadormită privigheri și purtare de grijă, dar lăcuiorii nu să dau lesne ascultării. Ne rugăm dumitali, cucoane, să să trimită o carte poroncitoare cătră lăcuiori și voiesc ca să să supui ascultării și să iasă la lăzuît iazurile și noi să fim cunoscuți de vataji. Apa din iazurile de la Budești au scăzut de săcetă și morili nu umblă. Abe cîti o peatră să învîrtește. Viile de aice s-au legat la vreme și acum au pus să le și sape. Cei dă din gios n-au mai venit, dar vesti au venit că viile n-au putut lucra la vreme, din pricina mișcării ci au fost între oameni. Și, după ce s-au mai liniștit oamenii, au început via a da odrasleli sali. Și iarăși au mai fost zăbavă pîn' s-au întărit, și acum tot lucrează. Orîndariului de la Făurei apucase di i să mai didese un vas [de] vin cu ștința dumisali moisiu Jan, pîn' a nu veni poronca dumitali să nu-i dau. Și iarăși am spus dumisali de poronca ce m-ei trimis dumneata, și dumnealui au zis știînd că au intrat jidovii într-însul să rămii tot în socoteala lui, numai să-l ții de aproapei să ieu izvod lămurit și bani ce va mai pute face.

Crîșma de la Climești șade pustie; vin n-am pus. Am întrebat și de aceasta pe moisiu Jan. Dumnealui mi-au zis să nu șadă crîșma pustie, ci macar

să să vînză cuiva cu vinul lui, cu cît s-ar pute. Muștereu n-am găsit la vreme aceasta, ce șade baltă pîn ne-a veni poronca dumitali în ce chip să urmăm.

Aice la crîșma din Budești am dat poroncă crîșmariului de cînd am pus vinul ca pe datorie să nu dei. La crîșma dispre Bălăcești din drumu ce merge la Piatră, pentru ca să nu să răsipască casa, am pus om crîșmar și am dat într-o barelcă vreo 16 vedre din roș din șură și rachiu. Vinul din șură l-am băgat în pivniță. Grîul ci-i sămănat la Hărgești îi cam mărunt la pai, fiindcă n-au fost ploaie la vremi cînd să cere. Grîul de la hambar pîn'acum șade bine, însă cercăm la 2 zile. Acum l-am luat dintr-o raclă și am mai pus în alta, ca mai bine să să răcorească. Păpușoi ce s-au fost bătut, 150 merțe de la Climești, s-au sămănat 22 merțe 3 dimirlui de păpușoi la suta de prăjini, iară ciulanți s-au dat lăcuiților într-un rînd cîți 4 dimirlui după poronca dumitali și acum cîte 3 dimirlui. Dar sătenii cu atîta nu să mulțămesc, ci zic că se vor înputernici de la sineși și vor bate un coșer [de] păpușoi boierești și-i vor împărți dacă nu le să vor da cîte 2 merțe de om. Și pe noi ne-au luat groaza di această dîrjie și obrăznicie a lor¹. Țiganilor iarăși s-au dat cîte 4 dimirlui și încă mai cer că nu au săracii nice o facere. Arătură li s-au făcut la toți de ajuns și la vreme. Gane Țiganul l-au trimis de la Eși cu Țiganca lui și să întinde de foami și i-am dat și lui 4 dimirlui și i s-au făcut și arătură. Și mai ceri Țiganul sau să-i dau păpușoi de mîncare, sau voi să slujască undi va găsi; mai vîrtos să ceri la Eși. Noi voi nu i-am dat, că acum nu-i vremi de a să împrăstia Țiganii.

O Țigancă vădană ce s-au trimis iarăși de la Eși, asămine ceri. Un Țigan strein, Iftimi, asămine. Ne rugăm cucoane să avem punere la cale pentru toati, că de nu li s-a da, ei să vor împrăstia după hrana vieții lor și cu greu îi vom strînge. Pentru satele boierești s-au oprit imaș tot unde au fost și pășune iaste foarte bună. Vacile sînt fătate, iar a mulgi numai 12, din pricină că sînt giunci tineri, acum au fătat întii și cu laptili ce au abea își țin viteii.

Băieții Ion Bănică cu'un frate al său și cu Oane pitar iarăși s-au apucat de mesteșugul lor, furțișag, de tîlhării. Acum la 6 zili mari, beți, 2 sîrbi abăgeri din Bacău fugea la Țîrgul-Neamțul de frica otomanilor ce venisă acolo. Abia scăpase cu sloboda, numai desagii în spate și straile după dînșii; zic că avea și treizăci lei asupra lor. S-au tîmplat dă au mas aice în sat la noi, dar Țiganii i-au ochit de cu sară. Așa a doo zi dimineată s-au sculat sîrbii să margă spre Țîrg[ul] Neamțului. Au mers pînă în Cornu Pojarului și acolo le-au ieșit Țiganii înainte și i-au dezbrăcat, le-au luat banii, i-au lăsat numai sade în cămeși, că și șalvarii le-au luat. Peste vro 2 ceasuri, vin sîrbii la noi arătîndu-ne că tîlharii au fost de aice. Așa, noi facem cercetări, aflăm că sînt ei. Ei cum au prins de veste au fugit, iar straile au dat, dar banii

¹ Pe moșia Climești, stăpînită de biv vel aga Iordache Ghica, în 1821 « sătenii nici într-un chip nu vor a ara 120 prăjini dă plug... Au luat lăcuiții niște vînturi rele în capul lor... » (Acad. R.P.R., doc. CCXCIII/180).

nu. Am pus țigancili cam supt pază în țigănimi în chizășiia giudelui și tălharii din păduri nici acum nu ies afară, ce acolo le cară țigancile di mâncat și mai rău ne temim ca nu cumva să fugă și țigancili, că sînt rațe sălbatici. Noi am face putere să-i prindem, numai ne rugăm dumitali, dacă-i vom prândi, ce canon să le facem? Îi mai sparii și David jidovul de la Bozi[e]ni, că l-au prădat oaricine de 400 lei. Dintăi au zis că ar fi unguriani, iar acum după ce s-au aflat aceștia, zici că ar fi ei. Neana țiganca lui Vasili Vecleu șade aice în ogradă însă dă taină.

Aice la noi, pîn'acum, otomanii n-au venit. Mai sus decît la Bacău n-au agiuns. Noi în toată săptămîna trimitem om înadins pîn'la Bacău și mai gios, de ne-aduce veste. Uneori aduce veste de liniște, iar uneori foarte înspăimîntătoare de moarte, de dă om peste om, iar a bejănări pîn'acum nu s-au tîmplat. Noi cu toată vîrtutea ne silim spre liniștirea lor. Cînd s-aude ceva mai de rău, noi atunci ne arătăm lor mai voioși, stînd călări pentru dînșii și mîngîindu-i în tot feliul, îndemnîndu-i la lucrul ci iasti de făcut, sau de boieresc, sau a lor. Asămine am mers la Păstrăveni și la Bolești tot cu această urmări. Să nu fi stătut așa pentru dînșii să duc și ei ca bozienii, Talpa, și alții, că au fost duși numai vro 4 ceasuri și nu puțină păgubiri mi s-au pricinuit din lucrurile ce au fost mai trebuincioase; și nu s-au trimis scutulca rachiu n-am avut poronca dumitali. Iar dacă și de acum va mai fi vremi și va fi poronca dumitali cu izvod anumi, vom trimite. Pe moșia Botești, chir Hristi pîn'acum n-au mai venit. Arătura i s-au făcut după cerire sa, 7 000 prăjini de sacară, păpușoi, arînd de tot plugul 120 prăjini și prăjina de 22 palmi gospod, cum și grădina s-au sămănat cu tot feliul de semințe. Dintre morile din apa Moldovii, din 4 petri s-au făcut 2, lepădînd celi răli, și acum numai 2 umblă. Avram jidovul acum s-au trezit să aducă petrile și încă nu să le aducă, ci numai banii leapădă morarilor, să le cumpere. Morarii ar lua banii și acum, dar lăcuitorii nu vor să le aducă acum în vremea muncii. Iazul s-au întocmit bine la loc și noi cercăm adeseori la Botești pentru multe pricine, că de să bate cineva, alergăm aice la Budești, fiindcă cu jiudecata vătafului ci acum să află acolo nu să mălțănesc și nice iscălituri nu-i dau sătenii.

Prea plecata slugă Vasile Tacu polcovnic . . . ¹

1821, mai 18

[În colț, de aceeași mînă:]

Ioniță ci au fost șazătoriu și aice acum au venit cu totul aice și să roagă dumitali de iaste trebuitori, să fii poronca dumitali să rămîi tot cu tocmala ce au fost și mai înainte la bisărică.

Acad. R.P.R., doc. CXXXV/205. Orig. rom.

¹ Semnătură indescifrabilă.

Iași, 19 mai 1821

Proclamația lui Gh. Cantacuzino Deleanul la revenirea sa în Moldova.

Moldoveni!

După ieșirea oștilor grecești din pământul vostru, eu am aflat că vi s-au pricinuit îndestule supărări și turburare liniștirii voastre, atât din partea turcilor, cum și de către unii din ostașii noștri, carii, răzlețindu-se de trupul cel mare și răsipindu-se pe la feliuri de locuri, s-au abătut la cele riale. Asemenea auziri au pricinuit sufletului meu îndestulă mîhniciune și, ca un patriot ce sînt, m-am îndemnat ca să viu iarăși la locurile voastre, întii: ca să adun pe ostașii acei împrăștiați, ca să nu pricinuiască lăcuiților mai mult nici un feliu de supărare; al doilea, și pentru apărarea lor de către năvălirea turcilor.

Aceasta iaste, fraților, cel întru curățenie scopos al venirii mele în pământul vostru și nădăjduiesc că-l voi săvîrși după dorință. Nici un feliu de supărare din partea oamenilor miei nu să va pricinui voaă.

Eu vă încredințez întru aceasta și să nu rămîneți nici la un feliu de îndoială.

Eu mă voi bucura cînd voi vedea iarăși întru voi liniștire. Toată silința mea spre aceasta va fi.

Pr. Gheorghe Cantacuzino Deleanul¹

Mai 19-1821 în Iași

Arh. St. Buc., Acte de familie, fondul Crupenschi, A. N., doc. CXXXV/37. Copie rom.

[Constantinopol, 21 mai 1821]

Firman către boierii Țării Romînești pentru a sprijini acțiunea trupelor turcești în reprimarea răscoalei.

Către caimacamul Bucureștilor, postelnicul Negri și către mitropolitul, episcopii, egumenii și boierii:

Primind această sfîntă și vrednică de închinăciune împărăteasca mea poruncă, vi se face cunoscut: fiindcă țara Romîniei și Moldaviei, voind să păzească dreptatea clerului meu, au năzuit la puterea împărăției mele, arătînd

¹ Altă proclamație cu un conținut similar, în *Uricariul*, VI, p. 42; V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 112; T. Bălan, *Refugiații moldoveni în Bucovina în 1821 și 1848*. Buc., 1929, p. 56—57.

patimile și suferințele ce au suferit și suferă de către acei urâți și răi zavergii, și fiindcă aceste țări cer și vor să fie pentru totdeauna, după cum se făgăduiesc cu urmașii lor, supuși și plecați ai prea puternicii mele împărății, supt umbra împărăteștii noastre milostiviri; apoi fiindcă după trecerea din viață a fostului domn al României, Alexandru Suțu, un Tudor Vladimirescul, arducându-se din norod, au adunat supt steagurile lui o mulțime de oameni înarmați, cari și aceștia au năzuit la puterea prea puternicei mele împărății, cerînd milă și dreptate la patimile și suferințele lor, nu mult după aceia s-au arătat și fiul aceluia fugar Ipsilant, și împreună cu el și acel ingrat domn de acum al Moldaviei, Mihail Suțu, cari mai întii au călcat orașul Iași, împrăștiind în toată țara mulțime de hîrtii arătătoare de multe feluri de minciuni și neadevăruri, și adunînd supt dînșii mulțime de tîlhari, greci, sîrbi și bulgari, toți aceștia străini cu totul de acele țeri. Apoi, fiindcă de toate acestea s-a încunoștiințat prea-puternica mea împărăție de la boierii cari, încă de la începutul acestei insurgenții, într-o glăsuire cu toții și-au părăsit patria lor, fugind în pămîntul Austriei și în alte părți, atît ei, cît și mulți din cei mici supuși și credincioase ale împărăției mele raiele, ale căroră plîngeri și tînguiuri ne-au adus la milă și am hotărît a curăți acele țări de acești făcători de rele, cu rane și cu pedepse, și să înființeze într-insele obșteasca liniște și siguranță, mai vîrtos a celor neputincioase și nenorocite raiele, care și acum se găsesc deznădăjduite și fugare în toate părțile și pe unde au putut, trimitem chiar din Anatolia și Rumelia credincioasele noastre oștiri, care au poruncă a nu se amesteca în alt decît numai în dărăpănarea și prăpădirea insurgenților și a reazeza obșteasca liniște și a despărți pe cei asupriți de către acei asupritori.

De aceea acei înțelepți, drepți și cu bune purtări romîni, nu numai nu se vor supăra întru nimic, dar încă vor fi pentru totdeauna umbriți supt aripile dreptății și ale împărătescului nostru divan. Dar fiindcă trimiterea domnului ce am orînduit ar fi de necuviință deocamdată, pînă nu se va liniști noroacele ca mai înainte, s-au judecat deocamdată vrednic de caimacam al Bucureștilor, Negri. Deci trebuie voi, mitropolit, episcopilor, egumenilor și boierilor, îndată ce va sosi împărăteasca și sfînta noastră poruncă, să vă adunați împreună și să urmați întru toate cele spre folos și în bună orînduială, silindu-vă cu caimacamii să dați dorita liniște și siguranță neputincioaselor raiele și să-i povățuiți pe toți la toate și întru toate în supunere și credință către prea puternica mea împărăție. Și cîți iarăși se găsesc depărtați de către insurgenți, arătîndu-le acum dovada încredințării și a dreptei lor purtări, să se întoarcă întru ale sale, pentru că și aceștia cu vreme, atît pentru aceasta, cît și pentru înlesnirea ce vor face la trebuințele împărăteștii mele oștiri, se vor răsplăti după cuviință.

Alegeți între voi pe cei mai vrednici din boieri, arătați-vă către dînșii cu toate dovezile de onoare, pedepsiți-i pe cîți se vor descoperi că au fost într-un cuget de insurgenție, pentru că și dintr-aceasta se va dovedi supunerea,

devotamentul, buna purtare și mijlocul prin care să urmați cele de cuviință. Pentru aceasta vi s-au dat împărătescul mieu ordin, și mai virtos către aceia cari cunosc, alegînd dreptul, ca să lucrați cu toată credința acelea ce vi se ordonă.

Tu însă, o caimacamule, îndestulîndu-te din toate acestea, să lucrezi dimpreună cu boierii într-un cuget ca să săvîrșești cele ce ți se poruncesc. Aceste toate să vă fie spre știință, și către sfîntul nostru semn să fiți cu desăvîrșită supunere¹.

N. Iorga, *Izv. cont...*, p. 287 — 288 (cronica lui M. Cioranu). Acad. R.P.R., fondul Al. Vilara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 217. Text grec., publicat în trad. rom. de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 127 — 128. Firmanul similar către boierii Moldovei, la Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 361, text grec., publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 97 — 98 și în *Hurmuzaki*, XX, p. 658—659. Text. germ.

ANEXĂ

la documentul nr. 124

De la otcîrmuirea Valahiei către dumnealui ispravnicii ot sud . . .²

Înștiințăm dumneavoastră că astăzi, la 31 ale acestei luni mai, la opt ceasuri din zi, au sosit aici în București dumnealui cinstitul vel postelnic Costache Negre, căimăcamul mării sale lui vodă, cum și cu cinstitul haznechiatip al mării sale prea înălțatului Silistra valesi, Mehmet pașa, serascherul oștirii împărătești; unde adunîndu-se cu toți, atît parte bisericească, cît și noi boierii, ni s-au citit întru auzul tuturor vrednicul de închinăciune prea înălțatul firman al prea puternicului nostru împărat i deosebită carte a mării sale prea înălțatului nostru domn, Scarlat vodă Calimah; și ne-am împlut cu toții de obște de o negrăită bucurie, văzîndu-i coprinderea, într-același chip: că din arzmagzarurile boierilor ce au năzuit spre scăpare în pămîntul Austriei, cum și din multele jalnicele arzuri ce au trimis supusa raia din amîndouă țările Moldavia și Valahia, luînd pliroforie prea Înalta Poartă de toate cîte a pătimit de către tulburători și pentru cea desăvîrșită curățire a răutăților și isgonire a apostatilor, a orînduit de la Anadol și de la Rumelia îndestulate puteri de oștiri nebiruite, cari au a zdrobi, cu brațul cel puternic, pe toți aceia ce s-au ivit într-aceste țări cu zurbalicuri, ca să deștrădăcineze

¹ În aceeași zi, la 21 mai 1821, noul domn Scarlat Callimach comunica lui Șt. Vogoride că se trimite trupe turcești pentru înăbușirea răscoalei (Acad. R.P.R., doc. DCXLIX/100, text grec., publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 381—383 și în *Hurmuzaki*, XX, p. 659—660, text. germ.). O înștiințare asemănătoare către C. Negri, caimacamul Țării Românești (Acad. R.P.R., ms. grec. 1220, f. 31 v.—33 v., text grec., publicat de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 130—132). Boierii moldoveni au răspuns printr-un magzar, mulțumind pentru trimiterea trupelor turcești (C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 391—392).

² Așa în text.

cu totul răutatea și să aducă liniște și bună stare supusului norod, după fireasca bunătate și voință a măririi împărăției sale. Iar pe aceia care din îndemnare, sau din sărăcie strîmtorați s-au amăgit de s-au unit cu zurbalele, de se vor arăta supuși, să-i erte desăvîrșit de o asemenea greșală să rămie cu totul nesupărați; poruncindu-ni-se și nouă deosebit, ca să fim îngrijitori cu tot dinadinsul a întîmpina cu bună orînduială și cumpănire oștirile împărătești cu trebuincioasele zaherele. Deci într-această coprindere pliroforisindu-ne de părintescul cuget, cel plin de milostivire al prea puternicului nostru împărat, organ al milostivirei și păstor al Valahiei, alegînd pe prea înălțatul nostru domn Scarlat vodă Calimah, s-au convenit într-adevăr a ne împlă de bucurie rădicîndu-se din inimile tuturor toată frica și bănuiala și cunoscînd în faptă neadormita purtare de grijă a prea puternicei împărății, după care și dumneavoastră soglăsuindu-vă cu supunerea la voințele stăpînirii, îndată ce veți primi această carte, numaidecît să orînduiți propovăduitori oameni cu cuvînt, să meargă pe la locuirile unde se vor fi aflînd pribegiți toată obștea lăcuiților aceluia județ, să le vestească această coprindere, făcîndu-i să înțeleagă cu toată îndestularea, ca să înalțe mîini rugătoare către atotțiitorul dumnezeu pentru întărirea puterii împărăției nebiruită întru războaie și pînă în veac strălucită și slăvită și pentru îndelungarea anilor vieței măriei sale lui vodă.

Apoi să se afle cu toată supunerea prin întoarcerea lor la locașuri cu bucurie și fără de nici o îndoială; puind dumneavoastră toată sîrguința la aceasta, ca, în cinci, mult șase zile, prin boieri, boierași și zapcii, să adunați tot județul, așezînd pe lăcuiitori la urma lor, ca să se apuce de munca pămîntului întru liniștire, spre a putea și dumneavoastră urni cîte o orînduială de care și zaherele, ce se vor face spre întîmpinarea oștirilor. Iar cînd dimpotrivă nu vor vrea cu toată dragostea a se întoarce înapoi la urmă-le, să le dați să înțeleagă că aceasta este semn de neînțelegere și necredință, iubind mai mult a avea în inimile lor frica și rătăcirea răzvrătirii de cît pacea și odihna prin casele lor. Să știe dar atunci că vor fi siliți cu urgie a se supune la voința stăpînirii¹.

Mihalache medelniceru, Nicolae Golescu,

Fotache Știrbei, Costache Negre

1821, mai 31

Arh. St. Buc.; Condica domnească 96, f. 217—218. Publicat de V. A. Urechiă, *Ist. Rom.*, XIII, p. 122—123.

¹ La 12 iunie 1821 caimacamul C. Negri dă o publicație către județe, cerînd locuitorilor să revină la ocupațiile lor obișnuite, rămînînd credincioși stăpînirii (Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 319).

Pitești, 22 mai 1821

Zotos Rassis comunică lui Hagi Ianuș împrejurările în care a fost ridicat Tudor Vladimirescu din tabăra sa.

Πιτέστι, τῇ 22 Μαΐου 1821

Πρὸς τοὺς ἐντιμοτάτους κυρίους Χ. Ἰωαννοῦση Κ. Πέτρου καὶ ἀδέλφια.
Σιμπίνι.

Μετὰ τὴν ἔρευναν τῆς περιποθήτου ἡμῖν ὑγείας σας, σᾶς εἰδοποιούμεν ὅτι καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ παρὸν ὑγιαίνομεν, ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐδῶ εὕρισκομένους ἐδικοὺς μας, ὅμως ἐγὼ ζαΐφης εὕρισκομαι ἔτι. Αὐριον ἐβγαίνομεν ἀπ' ἐδῶ μετὰ τοῦ ἀρχ. βιστιάρη καὶ ἄλλων διὰ τὸ μοναστήρι Κοτμάνας. Ἴσως ἀνταμωθοῦμεν ἐκεῖ μὲ τοὺς λοιποὺς χωριανούς μας, οἵτινες ἐκάθοντο εἰς Μπιρτζεῖ. Καὶ ἂν ἴδωμεν ὅτι ἐκεῖ δὲν εἵμεθα σίγουροι, πλεόν ἄλλο καταφύγιον ἀπ' αὐτὸ δὲν μᾶς μένει. "Ὅτι ὁ ἐρχομὸς τῶν Τουρκῶν εἰς Βουκουρέστι καὶ Κραγιώβα ἔγινεν αἰτία διὰ νὰ σπάσῃ καὶ τούτῃ ἡ πολιτεία. Αἱ δολιότητες καὶ ἐπιβουλαὶ τοῦ Θεωδῶρου, αἱ ὁποῖαι φαίνεται νὰ ἐδουλεύονταν πρὸ πολλοῦ, καθὼς βεβαιώνουσιν, εἶναι αἰτία τοῦ ἐρχομοῦ τῶν Τουρκῶν. Αὐτὸς ὅμως τὸν λάκκον ὁποῦ ἐτοίμαζεν τῶν συντρόφων του, ἔπεσεν εἰς αὐτὸν ὁ ἴδιος ὡς προδότης, καὶ ἐνῶ ἤρχετο διὰ ἐδῶ διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἐνέδρας του, μὲ πολλὰ ἐπιτήδειον τρόπον καὶ δίχως νὰ ματώσῃ ἐνὸς ἡ μύτη, ἐπιάσθη εἰς Γκολέστι προφῆς ὑπὸ τοῦ καπιτάν Γεωργάκη καὶ λοιπῶν ἀρχηγῶν. Τὸν ὁποῖον χθὲς κατὰ τὰς δώδεκα ὥρας ἔστειλαν εἰς Ὑψηλάντην, καὶ τὸ στράτευμά του, ἕως 3 χιλ., περισσοτέρους παντούρηδες, ἐπαρέλαβαν αὐτοί.

Ἐγὼ εἶμαι πολλὰ μετανοημένος ὅτι δὲν ἐκάθισα αὐτοῦ. Ὁ φόβος ἀπὸ κάθε μέρος μᾶς ἐπαπειλεῖ καὶ δὲν ἔχομεν νοῦν εἰς τὸ κεφάλι, κλέπται πολλοί.

Πολλὰ κάθε ὥραν ἐβγάζουν οἱ ἄνθρωποι. Πότε περὶ ἐρχομοῦ Ρώσων, πότε περὶ ἐπαναστάσεων εἰς Τουρκίαν καὶ πότε περὶ διαφορῶν, τὰ ὁποῖα βεβαιότητα δὲν ἔχουν.

Καὶ προσκυνοῦντας σας ταπεινῶς, μένομεν

δοῦλοι σας

Ζῶτος Ρέσσης καὶ συντροφία

[Adresa:] Τοῖς ἐντιμοτάτοις κυρίοις Χ. Ἰωαννοῦση Κ. Πέτρου καὶ ἀδέλφια
προσκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι.

Pitești, 22 mai 1821

Către prea cinstiți domni H. Ianuș, C. Petru și frații.

Sibiu.

Interesându-mă de sănătatea d-voastră mult dorită mie, vă înștiințez că și noi acum sîntem sănătoși, împreună cu ai noștri care se află aci; însă eu sînt încă slăbit. Mîine plecăm de aci împreună cu boierul vistier și cu alții

la mănăstirea Cotmeana. Poate să ne întâlnim acolo cu ceilalți consăteni ai noștri, care locuiau la Bircei. Alt refugiu decît acesta nu ne rămîne, chiar dacă vom vedea că nu sîntem în siguranță acolo. Sosirea turcilor la București și la Craiova a fost cauza că s-a spart și acest oraș. Vicleniile și uneltirile lui Tudor, care se pare că se puneau la cale de mult, după cum se adeverește, sînt cauza venirii turcilor. Dar în groapa, pe care o pregătea tovarășilor săi, a căzut el însuși, ca un trădător. Pe cînd venea înspre partea aceasta, ca să-și întindă cursele lui, a fost prins alaltăseară la Golești de căpitanul Iordachi și de ceilalți șefi într-un chip foarte îndemînatic și fără să sîngereze măcar nasul vreunuia. Ieri l-au trimes pe el, pe la ora 12, la Ipsilanti; iar oștirea lui, vreo trei mii oameni, fiind mai mulți panduri, au luat-o în primire aceștia.

Eu mă căiesc mult că n-am rămas acolo. Pericolul ne amenință din toate părțile și nu mai știm ce să facem. Sînt mulți hoți.

În fiecare ceas oamenii scornesc multe, cînd că vin rușii, cînd că sînt răscoale în Turcia, cînd alte felurite zvonuri care n-au nici un temei.

.....
Vă salutăm plecat și rămînem
slugile d-voastră

Zotos Rassis și companie

[Adresa:] Prea cinstiților domni H. Ianuș, C. Petru și frații cu închinăciuni
La Sibiu.

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 390, doc. 4 Orig. grec.

126

Tîrgoviște, 23 mai/4 iunie 1821

Alex. Ipsilanti scrie unui comandant eterist că Tudor Vladimirescu se află în închisoare la Tîrgoviște, iar el să vină cu trupele sale în acest oraș.

No. VI. — Extract from a letter of Ypsilanti (translated from the Greek original), dated Tergovisht, May 23 (June 4-th), 1821.

You have probably heard that Theodore Vladimiresko was brought here yesterday, without a drop of blood having been spilt; for the present he is in confinement here. We now intend to march forward, wherefore come hit-her with your troops as quickly as you can, and bring with you the largest possible quantity of provisions. Do not neglect the powder, of which we are in urgent want.

(Signed) Alexander Ypsilanti

No. VI. Extras dintr-o scrisoare a lui Ipsilanti (tradusă de pe orig. grec.), din Tîrgoviște, mai 23 (iunie 4), 1821.

Ați auzit fără îndoială că Theodor Vladimirescu a fost adus ieri aici, fără să se fi vărsat o picătură de sînge. Pentru moment va rămîne aici la închisoare. Avem acum de gînd să mergem înainte; de aceea, veniți aici cît mai repede cu putință, cu trupele dvs. și aduceți merinde cît mai multe cu putință. Nu uitați însă nici praful de pușcă, de care avem în primul rînd trebuință.

(Semnat) Alexandru Ipsilanti

Th. Gordon, *History...*, I, anexa VI, p. 139. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 85—86, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte...*, I, p. 167.

127

Pitești, 23 mai/4 iunie 1821

Iordache Olimpiotul despre pedepsirea lui Tudor Vladimirescu.

No. VII. — Letter of Captain George (translated from the Greek original), dated Piteshti, May 23 (O. S.), June 4 (N. S.), 1821.

I received your fraternal letter, and was glad to hear that you enjoyed good health. I observe what you write to me concerning the Sludjar Theodore. Brother, an oath is a weighty matter, and Divine wrath always punishes the violation of it ! The just judgments of God (and not we) have punished Theodore, because that sanguinary man dared to shed the blood of his brethren and children (comrades), killing them secretly during the night, as a butcher selects the best sheep for slaughter.

A few days ago, Theodore intended to hang six of his best captains without trial; only one was executed, the others were saved by the intervention of Hadji Prodan and Makedonski. Is not God a just judge? I pray you what could be expected from a man who dared to lay hands on those most attached to him? This I leave to your discernment. Heaven will likewise punish us if we break our oaths, which God forbid! Brother! you know that we strengthened Theodore, and always favoured and protected him. How was it possible for a man who had received so many good offices to be so ungrateful to his benefactor? Here we see again that Heaven is just, and recompences men according to their deeds; so his own wickedness hath overwhelmed him, and every thing is come to pass in due course. I inform you, moreover, that the Turks at Bukorest are transporting to Turtukay all the pro-

visions which Theodore amassed with much care and pains, and are retiring, because, as it appears, they have intelligence that the Russians have entered Moldavia. I salute you as a brother.

(Signed) Yorgakis Olympios

No. VII. Scrisoarea căpitanului George¹ (tradusă de pe orig. grec.) din Pitești, mai 23 (st. v.), iunie 4 (st. n.) 1821.

Am primit frățeasca dvs. scrisoare și m-am bucurat auzind că vă aflați bine. Voi cerceta ceea ce mi-ați scris în legătură cu slugerul Theodor.

Frate, un jurământ este un lucru important, și mînia dumnezeiască pedepsește totdeauna călcarea lui. Dreptele hotărîri judecătorești ale lui Dumnezeu, și nu noi, au pedepsit pe Theodor, fiindcă acest om însetat de sînge a îndrăznit să verse sîngele fraților și al copiilor săi (adică al tovarășilor săi), deoarece îi omora pe ascuns, în timpul nopții, întocmai cum un măcelar și-ar măcelări oaia cea mai bună.

Cu cîteva zile mai înainte, Theodor voise să spînzure, fără cercetare, pe șase din cei mai buni căpitani ai săi. Totuși în realitate, numai unul a fost executat, ceilalți au fost scăpați prin mijlocirea lui Hagi Prodan și a lui Macedonski. Nu este Dumnezeu un drept judecător? Vă rog, spuneți ce se mai putea aștepta de la un om care ridică mîna asupra celor mai credincioși partizani ai lui? Las la judecata dvs. Cerul ne va pedepsi și pe noi în același chip, dacă ne vom călca jurămintele, de care Dumnezeu să ne păzească!

Frate, știți că noi l-am sprijinit totdeauna pe Theodor, l-am ajutat și l-am apărat. Cum a fost oare cu putință, ca un om care a primit atîtea binefaceri, să poată fi atît de nerecunoscător față de binefăcătorul său? Și din asta vedem că cerul este drept, și răsplătește oamenii după faptele lor; astfel, pe el l-a nimicit propria-i răutate, și totul și-a urmat cursul său cel drept.

Pe de altă parte, vă aduc la cunoștință că turcii din București duc la Turtucaia toate proviziile pe care Theodor le adunase cu mare grijă și osteneală, și se retrag, pentru că, după cît se pare, au știre că rușii au intrat în Moldova.

Vă salut frățește,

(Semnat) Iordache Olimpiotul

Th. Gordon, *History...*, I, anexa VII, p. 139—140. Publicat de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 86—87, după textul german dat de Zinkeisen, *Geschichte...*, I, p. 168.

¹ Adică Iordache Olimpiotul.

Iași, 23 mai 1821

Gh. Cantacuzino cere ostașilor să nu mai ia cai și lucruri de la săteni, cei neascultători urmînd să fie îndepărtați din armată.

Cu mare nemulțumirea me am aflat cum că unii din oatași în nerînduială siluiesc pe săracii lăcuitori luîndu-le caii.

Și fiindcă cel mai întîi și de căpetenia noastră obștească cugetare trebuie să privească asupra bunei orînduieli și apărarea locuitorilor, poroncesc cu strășnicie ca de acum înainte nimine din ostași să nu îndrăznească de a lua de la nimine nu numai cai, dar nici cel mai mic lucru prin sălnicie, căci unul ca acesta să va pedepsi și să va izgoni din oaste, ca un nevrednic de o asemenea numire; și nici un feliu de cruțare nu să va face nimăruie, ori de ce stare și oricine va fi.

S-au dat afară în Iași, la 23 mai în anul 1821.

Gheorghe Cantacuzin

Acad. R.P.R., ms. rom. 5787, f. 8. Text grec și rom. Trad. rom. publicată în *Uriariul*, V, p. 77—78.

Pitești, 24 mai/5 iunie 1821

Iordache Olimpiotul, Ioan Farmache, Hagi Prodan și D. Macedonschi înștiințează pe unul dintre conducătorii eteriști că au declarat pe Tudor Vladimirescu nedemn de slujbă osiășească și au chemat pe vornicul Gr. Băleanu să-i ia locul.

Von dem Szerdar Jordaky, samt allen Vorstehern des christlichen Aufstandes an L. I. K. Pittest, am 24 Mai/5 Iuny 1821.

Zu erst machen wir dir bekannt dass Sludser Thodor, die gegebenen des Versicherungen und den durch das heilige Evangelium bekräftigten Eid, nämlich: «die Rechte des Volkes in diesem Lande zu behaupten und in dieser Hinricht vom geraden Wege nicht abweichen» nicht beachtend, und allen Vearbredungen zuwider handelud, nach unserer Überzeugung das Land ausgeplündert, von allem Gelde entblösst, die Soldaten nicht ausbezahlt hat, und sogar die armen Panduren, und andere, ohne gerichtlicher Untersuchung, heimlich ermorden, teils öffentlich hinrichten liess. Nachdem wir diese gesetzwidrigen Handlungen erfuhren, haben wir uns versammelt und in gemeinschaftlicher Beratschlagung diesen Sludser des militärischen Dienstes unwürdig erklä-

ret; daher sodann dem Wornik Gregorie Balianu geschrieben und gebeten, anher zukommen und seine Stelle zu übernehmen, wie wir ihn auch erwarten.

Szerdar Jordaky¹

Johann Fermaty²

Hagy Prodan

D. Mark³

ad. nr. 292

De la serdarul Iordachi, împreună cu toate căpeteniile răscoalei creștinești, către L. I. K. Pitești, 24 mai/5 iunie 1821.

Îți facem mai întâi cunoscut că slugerul Teodor, nesocotind asigurările date și jurământul întărit prin sfânta evanghelie, anume: «a susține drepturile poporului în această țară și a nu se abate în această privință de la calea cea dreaptă», și lucrînd protivnic tuturor învoielilor, a jefuit țara, după cum avem convingerea, a deșertat-o de toți banii, pe ostași nu i-a plătit, și a dat porunci să fie omorîți în ascuns unii dintre bieții panduri, precum și alții, fără vreo cercetare judecătorească; iar pe alții i-a executat în public.

Aflînd noi de aceste fapte nelegiuite ne-am întrunit și sfătuiindu-ne împreună l-am declarat pe acest sluger nevrednic de slujbă ostășască.

De aceea am scris și am rugat pe vornicul Grigorie Băleanu să vină încoace pentru a lua locul său, cum îl și așteptăm.

Serdar Iordache

Ioan Farmache

Hagi Prodan

D. Marc

Nr. 292

Arh. St. Budapesta, Gub. Trans. Praes., doc. 292. Trad. cont. germ., alături de un raport din 16 iunie 1821 al generalului Schustekh către Banffy.

130

Iași, 25 mai 1821

Proclamația lui Gh. Cantacuzino Deleanu către boierii de-a doua și a treia stare pentru sprijinirea acțiunii Eteriei.

Cătră boierii Moldovei de a doua și a treia stare.

Jalnicile vestiri, care au agiuns pînă la locurile unde mă aflam, pentru tulburarea liniștei norodului ce au pricinuit năvălirile dușmanilor agareni după ieșirea oștilor elinești din pămîntul acesta, m-au îndatorit ca pe un patriot adivărat îndată a alerga ca să aduc tămăduire putincioasă la toate pătimirile acestei obștești a noastre patrii. Însă, cîtă mîhniciune au simțit sufletul meu, cînd, sosind în orașul Iașii, am văzut că toți cei mai întâi păstori

¹ Serdarul Iordache Olimpiotul.

² Ioan Farmache.

³ Corect: D. Macedonschi.

duhovnicești și boieri ai pământului, după ce însuși ei au chemat și au adus în cele mai multe locuri a patriei lor pe cumpliții dușmani ai neamului creștinesc, părăsind în sfârșit pe simpatrioții lor în starea cea mai vrednică de lacrimi, au alergat în părți streine, unde, cu a lor ră pildă și cu alte multe feliuri de îndemnări îngrozitoare, n-au lipsit a tirii după dinșii și pre cei mai mici.

O asămine urmare împotriva a toată legiuirea mi-au pricinuit mirare pre mare, neputînd nici odinioară crede că niște patrioți în putere să părăsească cu atîta răceală la asămine vreme pe cei mai slabi ai lor frați.

O asămine pildă nici veche, nici nouă, nu se poate găsi întru toate celelalte țări.

Vremea dar va face fieștecăruia pentru a lui faptă căzuta răsplătire.

Iar eu, neavînd acum altă nimică în vedere, decît numai statornicia liniștirii obștii, spre aceasta numai mă voi sîrgui. Și dar întru curățanie sufletului și inimii vă zic, fraților, că noi toți sîntem deopotrivă patrioți, cu această însă deosăbire că acela care la toate întîmplările, depărtînd de la sine toate cele în parte interesuri, privește și lucrează mai mult pentru cele obștești, unul ca acesta după cuviință va avea cele mai mari dreptăți în patria sa. Și așa, fiindcă datoriia patrioticească este deopotrivă pentru fieștecare patriot, vă îndemn și vă sfătuiesc pe dumneavoastră ca, fără cea mai mică întîrziere, să alergați întru a vă uni cu cieialți simpatrioți și împreună cu mine să ne sîrguim spre a statornici iarăși în iubită patrie noastră cea de mai nainte liniștire, împlinind prin aceasta toate cele dorite mie.

Eu întru adevăr voi avea cea mai mare mulțămire cînd voi vedea că măcar unii din simpatrioții miei, cu rîvnă, din inimă și credință neîndoită să vor uni cu mine, ca împreună să putem alcătui toate cele ce se vor atinge de folosul și fericirea obșteii.

Cneaz Gheorghe Cantacuzino Deleanu

Iașii, 1821, mai 25

Arh. St. Buc., Acte de familii, fondul Crupenschi, A. N. doc. CXXXVI/39. Copie cont. Acad. R.P.R., ms. rom., 5787, f. 13 — 14. Publicat în *Uricariul*, V, p. 83 — 85; *Hurmzaki*, XX, p. 644—645. Text germ.

131

București, 31 mai/12 iunie 1821

D. Udritzky trimite mitropolitului și boierilor refugiați la Brașov îndemnul caimacamului de a se întoarce în țară.

Βουκουρέστι, τῇ 31 Μαΐου/12 Ἰουνίου 1821

Πανιερώτατε ἅγιε μητροπολίτα καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες φιλῶ τὸ χέρι σας.

Σήμερον, μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν, εἰσέβη ἐδῶ μετὰ λαμπροτάτης παρατάξεως καὶ ἐν τῇ συνοδείᾳ τετρακοσίων περίπου Τούρκων ὁ διορισθεὶς ἐδῶ καῖμα-

κάμης, ἄρχων ποστέλνικος Νέγρης, ὅστις καὶ δὲν ἔλειψεν ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς ἀποστείλῃ ἀμέσως διὰ τοῦ τὸ παρὸν ἐπιφέροντος κουριέρη μου γράμμα δηλωτικὸν τοῦ σκοποῦ τῆς ἐδῶσε ἀποστολῆς του, καὶ εἰμὶ εὐελπὶς ὅτι παρακινηθέντες ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ γραφομένων, θέλετε σπεύσει πρὸς τὴν κατασπαραγμένην φίλην πατρίδα σας, διὰ νὰ παρηγορήσετε τοὺς τὰ ἀνιάτα παθόντας πτωχοὺς χριστιανούς, καὶ μετὰ τὴν φρικωδεστάτην ταύτην πολιτικὴν τρικυμίαν νὰ κάμετε νὰ ἀναλάμψῃ πάλιν ὁ τῆς εἰρήνης ποθητὸς ἥλιος.

Εἰμὶ δὲ μὲ τὸ προσῆκον σέβας ὁ εὐπειθέστατος δοῦλος σας.

D. Udriški

Chancellier

București, 31 mai/12 iunie 1821

Înalt prea sfințite mitropolit și prea cinstiți boieri vă sărut mîna.

Astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu a intrat aici cu strălucit alai, însoțit de vreo patru sute de turci, numitul caimacam, boier postelnicul Negri, care nu a lipsit de a vă trimite îndată, prin curierul meu, aducătorul celei de față, o scrisoare¹, prin care vă declară scopul venirii sale aici.

Sînt plin de nădejde că, fiind îndemnați de cele scrise în ea, vă veți grăbi către iubită și sfîșiată dvs. patrie, ca să mîngiați pe bieții creștini pentru suferințele lor fără leac și după această atît de groaznică furtună politică, să faceți să strălucească iarăși soarele dorit al păcii.

Sînt cu respectul cuvenit cel mai supus al dvs. servitor.

D. Udritzky

Secretar

Acad. R.P.R., fondul Al. Vilara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 225
Text grec.

132

[Mai, 1821]

Despre poziția boierilor moldoveni față de evenimentele anului 1821.

Accablés des maux qui pèsent sur notre patrie, et qui ont comblé la mesure de l'adversité, dont, par la lettre précédente, que nous prîmes la liberté d'écrire à V[otre] E[xcellence], nous avons essayé de faire la description qui est bien inférieure à la réalité de nos souffrances, lesquelles sont au dessus de toute expression, nous nous adressâmes à mr. de Pinis² pour nous

¹ Scrisoarea către boieri din aceeași zi, la Acad. R.P.R., pach. de mai sus, f. 229, publicată de C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 161—162; V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 137—138; N. Iorga, *Izv. cont...*, p. 93—94. Scrisoarea către mitropolit, în același pach., f. 228, publicată de E. Virtosu, 1821. *Date...*, p. 108—109.

² Șters « consul général ».

informer de ce que la Cour impériale lui a prescrit de nous communiquer relativement à notre état. Après avoir été plus d'un mois dans l'attente de sa réponse, que nous espérions être conforme à la bienveillance et à la bonté paternelle dont notre auguste protecteur a déjà daigné nous donner des marques, nous reçûmes la lettre ci-incluse qui, bien loin de mitiger nos douleurs, les a aggravées à tel point qu'il nous ôta l'espérance même d'un avenir consolant. N'avions nous pas assez du concours des circonstances fatales qui nous bannirent de notre pays, qui le plongèrent dans la désolation? Fallait-il encore nous impliquer dans une accusation diamétralement opposée à nos intentions et à nos vœux sincères, qui ont toujours porté le tribu du dévouement et d'une reconnaissance éternelle à Sa M. l'Emp[ereur] du quel dépend notre destinée!

Tout en approuvant les démarches que nous avons faites pour informer des maux auxquels notre patrie est en proie, il nous accuse d'avoir demandé le renversement de l'ancien ordre des choses établi et consolidé par les traités.

Nous osons croire que nous avons agi conformément aux intentions bienfaisante de la puissance protectrice et à la teneur des traités. Notre august protecteur, mu par la justice et cette magnanimité qui anime toutes ses actions, a daigné vouloir consolider l'édifice de notre prospérité, en stipulant l'abolition des abus et les moyens coercitifs des prévarications ultérieures¹; mais, sous le régime précédent, toutes ces dispositions salutaires étaient éludées par les intrigues insidieuses des gouvernans², et les fruits des travaux laborieux d'un peuple agricole et pasteur, devenait l'objet de leur cupidité. Personne autre³ ne saurait mieux apprécier ces vérités que V. Exc. qui, dans le cour de plusieurs années a employé tous les moyens requis pour répandre sur⁴ les deux principautés les effets bienfaisants de la puissante protection, en donnant, des preuves réitérées de l'intérêt qu'elle prend à notre bien-être.

Au lieu de voir fleurir la prospérité publique sous d'aussi heureux auspices, notre pays dépérissait par l'influence directe et destructrice d'un gouvernement vicieux. Ainsi, en exposant nos griefs, dont l'autantcité est indubitable, puisque nous osames nous adresser même à la Puissance suzeraine, qui nommait ces gouvernans⁵, nous aurions⁶ agi en sens opposé, si nous eussions⁷ demandé le rétablissement de ce même système administratif qui est

¹ Șters « antérieures ».

² Șters « et nous étions réduits dans la triste nécessité ».

³ Șters « Qui d'ailleurs ».

⁴ Șters « Moldavie ».

⁵ Șterse rîndurile următoare: « et sur la quelle rejaillit implicitement leur conduite, bien loin de pouvoir raisonnablement demander le retour (à retourner) sous un système administratif contraire à l'ordre naturel des institutions civiles et politiques ».

⁶ Șters « eussions ».

⁷ Șters « avions ».

contraire à l'ordre naturel des institutions civiles et politiques. Bien loin de faire une demande aussi incongruante, nous avons réitéré dans notre dernière pétition¹ envers la Porte Ottomane, que nous rénoncerons à nos foyers, à nos propriétés, plutôt que d'exister encore sous le même régime.

Acad. R.P.R., ms. rom. 5762 (fondul Mihai Sturdza, II), f. 43—44. Orig. franc., fără titlu, dată și semnătură.

133

Copou [Iași], 1 iunie 1821

Proclamația lui Gh. Cantacuzino către locuitorii moldoveni prin care-i înștiințează că se retrage din Iași.

Locuitorilor moldoveni,

Eu, după ce m-am înștiințat, unde mă aflam, de întâmplările cele vrednice de tînguire întru care au căzut iubită patria noastră, ca un patriot cu durere am grăbit a alerga ca să aduc iarăși prin cît va fi la putință mîngiere simpatrioților mei întru pătimirile lor, nesuferind nici de cum inima mea a-i vedea pre toți jărtvă fierului celui osîndit a tiranilor păgîni și toate averile lor întru pierzare.

Sosind în Eși, n-am lipsit a face chemarea boierilor pămînteni, ca să să adune de pe unde sînt rîsipiți și întru unire să lucreze împreună cu mine scopurile cele mai temelnice, care privesc către singură liniștirea și folosul lăcuitorilor țarei. Însă înprotiva nădejzii mele, priimesc acum cea mai mare nemulțămire, văzîndu-mă silit a vă lăsa și a mă trage, din pricină că însuși boierii patrioți neconținînd a urî binele patriei, au lucrat iarăși ca să vie oștile păgînilor și pînă aicea spre a ne lovi pre noi, nejalînd nimica strîngerea cea de istov, ce să pricinuieste cu aceasta însuși fraților lor. Apoi de altă parte privesc și pre unii din voi, carii împleticindu-să în rătăcirile celor mai mari, samănă tot felul de spaimă în norod, îngrozîndu-i cu năpădirea dușmanului, cu care nu mijlocesc alta de cît un zgomot plin de turburare și risipă între cei ce au mai rămas.

Eu însă pururea din suflet dorind binele și fericirea patriei noastre, am găsit de cuviință și de mare trebuință tragerea mea și a oștilor din oraș, ca prin acest mijloc să vă puteți păzi întru nevătămare cathedra și averile voastre despre cumplita călcare a vrăjmașilor, de care nu ați putea scăpa, dacă războiul s-ar urma înpregiurul acestui oraș și în lăuntru.

Știu cît de mîngietoare vă este la asăminea vreme înfăptoșarea mea, păstrez însă prin depărtarea mea cea ce cunosc mai scump pentru voi, ca să vă dovedesc îndată dragostea cea curată și priincioasele cugetări ce hrănesc pentru simpatrioții mei, cum că nu suferă inima mea a să întîmpla în ochii voștri priveliștea cea sîngeroasă, a căreia sfîrșitul nu ne poate lăsa altă întru pomenire de cît înfricoșata pildă a Galaților și a Focșanilor.

¹ Șters «supplique».

Cu toate că eu mă trag, sînt însă încredințat în curățenia inimei voastre, că din datoria plecării și a supunerii nu veți lipsi și că cugetările cele creștinești cătră cei de o credință cu voi vor petrece pururea în sufletul vostru, ca în faptă să vă arătați fierbinți apărători credinței și dreptăților patrioticești, după cum și strămoșii voștri au stătut oarecînd lăudați la asemenea întîmplări.

Eu am dorit, pentru însuși binele lăcuitoarelor, a așaza o vremelnică ocîrmuire. Dar fiind-că însuși pămîntenii nu să arată cu plecare spre aceasta și sînt pricină neîntemeiată unei asămenea ocîrmuirii, pentru aceiași eu depărtîndu-mă, las pămîntul a să povățui de la sine și pentru oricare din protivă întîmplare eu rămîi de acum înainte slobod de răspundere. Întru aceste puține zile ce am avut purtare de grijă a orîndui cele de cuvîntă pentru ocîrmuire, eu de veniturile pămîntului nici de cum nu m-am atins, nici voesc a mă atinge, ci rămîn iarăși în folosul locului.

Cneazul Gheorghe Cantacuzino

În stratopedul de la Copou, 1 iunie 1821

Acad. R.P.R., doc. DCXLIX/101. Copie. Foaia volantă 317/1821. Publicat în *Uricariul*, V, p. 86, și de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 376—377.

134

Brașov, 1 iunie 1821

Memoriul unor boieri refugiați la Brașov, către împăratul Rusiei.

Βρασσοβόν, 1 'Ιουνίου 1821

Ἀντίγραφον τοῦ σχεδισθέντος παρὰ τινων τῶν ἐν Βρασσοβῶ ἀρχόντων.

Κραταιότατε ἄναξ.

Ἐκ τῶν παριστανόντων τὸ τρισάθλιον δακικὸν ἔθνος οἱ ὑποφαινόμενοι μετὰ θερμῶν δακρύων προσπίπτομεν εἰς τὸ ἔλεος τῆς φιλανθρώπου αὐτῆς μεγαλειότητος, τοῦ μόνου δικαίου ἡμῶν ὑπερασπιστοῦ. Περιμείναντες ἄχρι τοῦδε παρὰ τῆς ὀθωμανικῆς ἐξουσίας τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος μας, οἱ ἐν ἄκρα δυστυχίᾳ διασώσαντες μόλις τὴν ζωὴν μας εἰς Στεφανούπολιν, ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθημεν κατὰ τοὺς ἐφ' ἡμῖν τρόπους νὰ ἀναχαιτίσωμεν τὴν πρόοδον τῆς ἐπαναστάσεως, προξενηθείσης ἀπὸ τὰ πασίγνωστα δεινά, ἅπερ ὑπέστη τὸ πανάθλιον τοῦτο ἔθνος ἐκ τῆς αἰσχροκερδείας τῶν τελευταίων Φαναριωτῶν αὐθέντων, πολλαπλασιασάντων τὰς καταχρήσεις εἰς βαθμὸν ὑπέρτατον καὶ ἀνοικονόμητον, ὥστε οἱ τζαράνοι ἐλπίζοντες διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τελείαν ἀπαλλαγὴν καὶ ἐντελῇ ἀποκατάστασιν τῆς πεθουμένης εὐτυχίας των καὶ τῶν δοσιμάτων ἐξάλειψιν, ὁμοῦ μὲ τὴν κατάργησιν τῶν ἀρχοντικῶν δικαιωμάτων, συνενόηθησαν μετὰ τῶν κατὰ δυστυχίαν εἰς τὸν τόπον μεινάντων ἀπὸ τοὺς προηγεμονεύσαντας αὐθέντας ἐνόπλων Ἀλβανῶν καὶ ἄλλων ξένων, παντὸς εἴδους φύσει κακοποιῶν καὶ ἐπὶ λεηλασίᾳ τῆς τζάρας

πρὸ καιροῦ σκοπευόντων, καὶ ἐν ὀλίγῳ διαστήματι καιροῦ δὲν ἄφησαν κακὸν ἀνενέργητον εἰς τὰ ἀρχοντικὰ κτήματα, ὁσπίτια καὶ μούλκια. Τοὺς κατὰ ἔυσυ-
 χίαν ὑποπεσόντας εἰς χεῖρας τῶν ἐκκλησιαστικούς, ἄρχοντας, πραγματευτάς, καὶ
 τεχνίτας κατεγύμνωσαν καὶ τοὺς ἔφερον εἰς ἐλεεινοτάτην κατάστασιν, χωρὶς νὰ
 ἡμπορέσουν ποσῶς νὰ χρησιμεύσουν πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς γενικῆς λεηλασίας
 μήτε αἱ συνεχεῖς προσταγαί, μήτε αἱ δίκαιαι καὶ ἀνάλογοι τιμωρίαι, μήτε αἱ
 κεφαλικαὶ ποιναί. Τὸ πᾶν ἐκαλύφθη μὲ ἀθλιότητα, ἡ γεωργία ἐνεκρώθη ἐῖς πολὺν
 καιρὸν, ἡ διαρπαγὴ ἀποκατέστη κοινὴ τέχνη τῶν ἐνόπλων, καὶ ὁ παντελὴς ἀφα-
 νισμὸς τῆς πατρίδος μας ἦτον ὁ καρπὸς τῆς. Πρὸς ἀποδιώξιν τῶν ἀποστατῶν
 εἰσελθόντα ἐσχάτως καὶ τὰ ὀθωμανικὰ στρατεύματα, κατὰ πολὺ μεγαλυτέραν καὶ
 ἀπερίγραφτον δυστυχίαν ἐπροξένησαν. Ἐπέφερον δεινὰ πολὺ χειρότερα καὶ τυραν-
 νικώτερα, χωρὶα κατεσκόρπισαν, κωμοπόλεις κατέκαυσαν, ἀνθρώπους κατέσφαζάν,
 παρθένους ἠχμαλώτευσαν. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν τῆς Βλαχίας εἰσελ-
 θόντες ὡς σωτῆρες, τὰ αὐτὰ ἐκτελοῦσιν, ἀγρίως καὶ μανικῶς φερόμενοι ἐναντίον
 τῶν χριστιανῶν, καίοντες καὶ ἐκκλησίας κατεδαφίζοντες καὶ ἀνεξετάστως θανα-
 τώνοντες τὸν παρὰ τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας τῆς ὑπερασπιζόμενον ὁμόθησκον
 τῷ κράτει τῆς λαὸν τῆς Βλαχίας. Οὐδὲν ἄλλο ἔμεινεν, φιλανθρωπότατε μονάρχα,
 εἰς ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς δούλους τῆς νὰ ἐπιχειρισθῶμεν, ἢ νὰ ἐλπίσωμεν, εἰμὴ
 βάλλοντες ὑπ' ὄψιν τῆς μεγαλειότητός τῆς τὴν ἀξιοδάκρυτον κατάστασιν τῆς
 πατρίδος μας, νὰ παρακαλέσωμεν θερμότατα νὰ λυπηθῇ τὴν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς
 Εὐρώπης τυραννικώτατα πάσχουσιν ἀνθρωπότητα καὶ ὀρθόδοξον λαὸν καὶ νὰ
 διασώσῃ τῇ ταχυτάτῃ προστασίᾳ τῆς τοὺς διὰ βίου προσηλωμένους τῷ κράτει
 τῆς καὶ διατηροῦντας τὴν σταθερωτάτην πίστιν πρὸς τὴν μεγαλειότητά τῆς, τὸν
 ἰσχυρὸν προστάτην μας, δεόμενοι διὰ παντὸς τοῦ μισθοποδότου ὑπὲρ τῆς ἀκλο-
 νήτου εὐτυχίας καὶ ἀνικῆτου ὑπεροχῆς κατὰ παντὸς πολεμίου καὶ ἀνεξαλείπτου
 δόξης τῆς κραταιοτάτης μεγαλειότητός τῆς καὶ ὅλης τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτῆς
 γενεᾶς.

Braşov, 1 iunie 1821

Copie după cererea alcătuită de unii dintre boierii din Braşov.

Prea puternice monarh!

Din cei ce reprezintă prea nefericitul popor dacic, mai jos semnații, cu
 lacrimi fierbinți cădem la milă maiestății voastre iubitoare de oameni, singurul
 nostru protector drept. Așteptînd pînă acum mîntuirea patriei noastre de la
 stăpînirea otomană, noi care în cea mai mare nenorocire ne-am salvat viața
 în Braşov deoarece n-am putut prin propriile noastre mijloace să oprim înain-
 tarea răsvrătirii care a fost pricinuită de ororile cunoscute tuturor și pe
 care le-a suferit acest prea nenorocit popor din cauza gheșefurilor ultimilor
 domni fanarioți. Aceștia au înmulțit abuzurile în gradul cel mai înalt și
 nesuferit, încît țărani, sperînd prin revoluție să obțină eliberarea totală și
 redarea completă a fericirii lor, ștergerea dărilor precum și desființarea drep-
 turilor boierești, se înțeleseră cu albanezii armați rămași din nefericire în țară

din timpul domnilor care au cîrmuit-o mai înainte, și cu alți străini, cu răufăcători de tot felul și plănuind nu de mult jefuirea țării, în puțină vreme au săvîrșit toate relele în bunurile, casele și averile boierești. Cei căzuți, din nefericire în mîinile lor: clerici, boieri, negustori și meșteșugari, au fost despuiați și aduși în starea cea mai ticăloasă. Nu au putut întru nimic servi la împiedecarea jefuirii de obște, nici poruncile neconținute, nici pedepsele drepte și corespunzătoare, nici pedepsele capitale. Totul s-a acoperit de mizerie. Munca ogoarelor s-a oprit pentru multă vreme, jefuirea a ajuns o îndeletnicire pentru toți cei înarmați, și ruina totală a patriei noastre a fost rodul ei. Oștirile otomane intrate acum în urmă pentru alungarea răzvrătiților, pricinuiră o nenorocire mult mai mare și de nedescris. Ele au adus orori mult mai rele și mai tiranice, au risipit sate, au ars tîrguri, au ucis oameni, au robît fecioare și intrînd chiar în capitala Țării Romînești ca mîntuitori au săvîrșit aceleași lucruri, purtîndu-se în chip sălbatec și furios față de creștini, arzînd și dărîmînd biserici, și fără cercetare omorînd poporul Țării Romînești de aceeași lege cu înălțimea voastră și ocrotit de puternica voastră împărăție. Nimic alta nu ne-a rămas, prea iubitorule de oameni monarh, nouă nefericiților voștri robi să încercăm sau să sperăm decît punînd sub ochii maiestății voastre starea vrednică de plîns a patriei noastre, să rugăm în modul cel mai călduros să se înduioșeze pentru un popor ortodox, pentru omenirea chinuită în mod tiranic în centrul Europei, și să mîntuie cu cea mai grabnică ocrotire a sa pe cei legați pe viață de înălțimea voastră. Păstrînd cea mai stațornică credință către majestatea voastră, puternicul nostru protector, ne rugăm mereu celui răsplătitor să dea neclintita fericire și nebiruita întîietate asupra oricărui vrăjmaș și glorie nepieritoare prea puternicei voastre maiestăți și întregului vostru neam împărătesc¹.

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 214 v. Text grec.

135

Stîncă, 3 iunie 1821

Gh. Cantacuzino Deleanu interzice comandanților și ostașilor să se amestece în treburile administrației țării.

Spre a se păzi întru întregimea ei înștiințarea ce am făcut tuturor de obște pentru tragerea me din orașul Iași, poroncesc cu tărie că atît comandantul și dumnealui Costandin Pendedeca, cum și oricine altul din ostași, să nu fie volnici de astăzi înainte a să amesteca cît de puțin în trebile

¹ Există încă un memoriu din luna iunie, nedatat, intitulat „Altul”, adresat țarului Rusiei, în care se cere să grăbească intrarea trupelor rusești în țară, „ca să ne elibereze din barbarele mîini ucigașe, să izgonească orice spirit al apostasiei și răzvrătirii și să sprijine cîrmuirea legitimă” (Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 215. Copie grec.).

cele pămîntești fără osăbită poruncă a mea, căci să supune subț grea răspundere oricare va cuteza a urma împotriva poroncii aceștia.

Cneazul Gheorghe
Cantacuzino Deleanul

1821 iunie 3

În lagărul de la Stîncă

Acad. R.P.R., foaia volantă 318/1821; ms. rom. 5787, f. 15. Copie rom. Publicat în *Uricariul*, V, p. 85—86.

136

3 iunie [1821]

Șt. Vogoride cere mitropolitului Veniamin Costache să se întoarcă în țară.

3 Ἰουνίου [1821]

Τὴν σεβασμίαν μοι αὐτῆς πανιερότητα εὐλαβῶς προσκυνῶ, τὴν ἀγίαν τῆς δεξιᾶν ἀσπαζόμενος.

Ἐπειδὴ καὶ καθὼς τῇ προέγραψα, ἡ ἀπουσία τῆς ἐντεῦθεν παρεξηγήθη διαφόρως παρὰ τε τῶν ἐντοπίων καὶ τῶν ξένων καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς, ἅμα λαβοῦσα τὸ παρόν μου, ὅπερ δι' ἐξεπίτηδες λιπκάνου τῇ στέλλεται, νὰ ἤθελε σηκωθῇ καὶ ὀρίσει ἐνταῦθα.

Εἰμὶ δὲ τῆς πανιερότητός τῆς κατὰ πνεῦμα υἱὸς καὶ δοῦλος

Σ. Βογορίδης

3 iunie [1821]

Mă închin cu evlavie respectabilei mie înalt prea sfinției tale, sărutînd sfînta ta dreaptă.

Fiindcă, precum v-am mai scris, absența prea sfinției tale de aici s-a răstălmăcit în diferite feluri, atît de către pămînteni cît și de către străini, și este nevoie să vă grăbiți întoarcerea îndată ce veți primi prezenta mea care vi se trimite printr-un anume lipcan, să vă sculați și să poștiți aici.

Sînt al înalt prea sfinției tale fiu duhovnicesc și servitor

Șt. Vogoride¹

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 290; publicat de C. Erbiceanu în *Ist. Mitr. Mold...*, p. 101.

¹ La 1 iulie Șt. Vogoride, sosit la Iași, cere din nou boierilor fugiți să se reîntoarcă în patrie (Acad. R.P.R., doc. DCXLIX/104, text grec.; publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold...*, p. 385—386, trad. rom. și în *Hurmuzaki*, XX, p. 658, text germ.).

[5 iunie 1821]

Elhagi Mehmed Ahmed, comandantul trupelor turcești, cere cîrmuitorilor orașului București suma de 25 000 piaștri pentru întreținerea acestor trupe.

Din pricina răscoalei izbucnite de cîțva timp în [Țara Romînească], raielele satelor din împrejurimi fiind împrăștiate, am fost însărcinat cu nimicirea bandiților.

Deoarece este de trebuință a asigura proviziile oștenilor, trebuie să fie împărțită între breslele înstărite suma de 25 000 piaștri și să fie încasată prin mijlocirea voastră a tuturor, spre a fi socotită pe urmă, după sosirea mării sale domnului vostru, și totodată să fie arătată rîvna cerută pentru a asigura bunăstarea oștenilor, a raelelor și săracilor cinstiți.

Așadar, vi s-a scris această scrisoare pentru ca să vă grăbiți a împărți [această sumă] între bresle și a o încasa — urmînd ca această sumă să fie socotită cu domnul.

Deci, să aveți toată silința pentru îndeplinirea celor scrise.

Elhagi Ahmed
chehaiaua bașportarului palatului,
comandant al oștirii
biruitoare

29 șaban 1236

[Pecete cu numele: Mehmed Ahmed].

Muz. de ist. Buc., doc. 39 199. Orig. turc.

[Brașov,] 6 iunie 1821

Boierii munteni cer guvernatorului Transilvaniei să dispună trimîterea înapoi în țară a țăranilor refugiați peste munți.

Cătră înălțata gubernie a prințipatului Ardealului, de la noi, smeritul mitropolit al Ungrovlahii i de la noi veliți boieri ai divanului prințipatului Valahii.

Cu cinste arătăm înălțatei gubernii că, după plîrforia ce avem, mulți lăcuitori birnici din satele județelor țării Valahii, sperîndu-să și ei ca și noi de multele jafuri ce au pătimit din mîinele tîlharilor arnăuți, luîndu-le zahîrelile și toate dobitoacele, și-au năpustit sălașele și au alergat cum au putut pînă munți, de și-au scăpat viața aici în pămîntul prea puternicului împărat, ca să să apere și să să adăpostească de această jalnică pieire ce au venit

de obște peste toată țara. Însă, fiindcă acum, cu ajutorul lui Dumnezeu, s-au izgonit acei tâlhari cu intrarea oștirilor împărății othomanești și cîți au mai rămas dintr-înșii să afle fugiți și băgați prin munți pentru scăparea vieții lor, carii și aceia este nădejde a să prinde și a să curăți țara cu totul, de tre-trebuință este ca toți acei băjănari lăcuttori ai țării Valahii să se întoarcă iarăși înapoi la satele lor de unde s-au depărtat. Și această întoarcere a lor, fiindcă spînzură numai la a noastră îngrijire și pentru ca să nu cădem la învinovățire de răspuns către prea puternicul nostru împărat, căci adecă n-am făcut silință în petrecerea noastră aici de a să aduce raielile iarăși la urma lor, herbinte ne rugăm ca, ori cu porunca înălțatei guvernii, sau cu altă mai înaltă poruncă, să se cerceteze mai întîi granițele și vămile pînă unde au trecut înăuntru acei băjănari și, făcîndu-se foaie curată de numele fieșcăruia și din ce sat sînt, să se trimită toți aceia, fără zăbavă, la urma lor, dîndu-ni-să și noao asemenea foaie și știre, cînd s-au pornit a merge înapoi.

Această dreaptă cerere a noastră ne rugăm să fie bine priimită și pusă în lucrare, ca și țara să-și dobîndească lăcuttori săi birnici și noi să fim slobozi de supt datoria răspunderii.

1821, iunie 6

Această notă din pricina neînvoirii boierilor, nu s-au dat¹.

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 212. Copie. rom.

139

[7 iunie 1821]

Muhafizul Giurgiului, Ismail Hachî, reproșează mitropolitului Dionisie Lupu că nu a luat măsuri împotriva răscoalei.

Către cinstitul mitropolit,

Se va aduce la cunoștință că:

S-a primit scrisoarea voastră trimisă către capuchehaiaua Țării Românești la Giurgiu, prin călărașul vostru. Așa cum s-a dat povățuire ca scrisorile trimise nouă să ne parvină fără a li se rupe peceteile, noi am și primit-o cu pecetea neatinsă. Și după ce am dat-o la cetire cuiva care cunoaște limba voastră, am aflat că ați scris capuchehaiei [voastre din Giurgiu] să ne roage ca deocamdată să nu trimitem oșteni, întrucît ați auzit că oștirile otomane de la Giurgiu vor sosi în curînd la București. Reiese de aci că ați cerut ocrotire pentru sărmanele raele de asupriri și de silnicii.

Cu toate că, potrivit poruncii venite de sus, această ocrotire este o datorie morală a voastră, iar alungarea din București și din împrejurimi a cîtorva mii de oameni ar fi fost cu puțință; și cu toate că, așa cum cere credința

¹ Scris ulterior, cu altă cerneală.

voastră, cu toții, mari și mici trebuie să asculte de mitropoliți, datoria voastră a fost să vă împotriviți acelor hoinari, care adunînd cîteva mii de săraci, au venit să năvălească în București.

Parcă n-ați auzit că acești răufăcători, care s-au introdus în oraș prin felurite mituiri și provocări, au stricat odihna săracilor nevinovați, au aținut calea drumeților și a celor fără ocrotire, jefuind averea și lucrurile lor, că în silnicie au stricat cîntecul unora și că au [pe suflet] atîția oameni jertfiți!

Printr-un hatihumaium, prietenul nostru, măria sa Scarlat bei, a fost numit domn al Țării Romînești. El, la rîndul său, a trimis caimacami în țară pe cinstiții boieri Negri și Ștefanachi. La intrarea lor în București ei și-au dat seama că această eparhie a împărăției se găsește într-o stare haotică de pe urma zdruncinărilor și turburărilor; [de aceea] ei s-au întors la noi spunînd că nu este cu putință șederea într-o astfel de țară.

Tu, parcă n-ai auzit de aceasta? Ba, mai mult. Cu toate că era un lucru sigur pentru noi și pentru voi toți că în această afacere Rusia n-a avut nici un amestec, și deosebit, cu toate că vi s-a trimis în zilele din urmă o înștiințare scrisă din partea căpeteniei credinței voastre, de la patriarhie, pentru scoaterea și alungarea din sînul credinței voastre a aceloră care au îndrăznit [să săvîrșască] zisele fapte, nu este [totuși] lămurit pentru noi, de ce nu ați pus-o în faptă, și care vă este scopul cînd trimiteți scrisori unui astfel de om, cum este capucheaia?

Toată lumea știe că totdeauna cînd s-au ivit în vreun oraș sau în vreo cetate astfel de anarhii sau turburări, chiar cu o întindere mai mare, ele au fost stinse prin voința împărătească.

Voi de asemenea știți că nimeni dintre dregătorii sau ostașii pe care el [împăratul], binevoiește să-i numească, nu îndrăznește să săvîrșască ceva samavolnic și asupritor. Astfel fiind, tu și cei din țară, de ce v-ați temut de acei ostași împărătești, care vin din voință împărătească și în chip...¹ și nu ați avut teamă de vagabonzi?

Toate raelele din orașul București și din împrejurimi sînt înscrise în cata-grafiile împărătești și este cu neputință ca vreuna din ele să fie părăsită. Mulțumită împăratului nu este atins nimănui nici un fir de păr. La sosirea oștirii, sîntem datori cu toții să ocrotim [raelele]. Știi și tu că acesta este adevărul.

Dacă tu n-ai avut vreun amestec în răutățile întîmplăte pînă acum, atunci chiamă la tine pe toți oamenii cinstiți și cu cap, pentru a arăta fiecăruia că îi va fi de folos să dea ascultare înaltei voințe și pentru a-i îndemna la supunere și la o viață de bună înțelegere.

Izgonește pe toți răsculații și bandiții care se găsesc în București, și trimite la noi pe cîțiva dintre cei mai înțelepți, cu un mahzar, arătînd că cei cinstiți, și

¹ În orig. un cuvînt indescifrabil.

tu, n-ați avut nici un amestec, și să cereți înscăunarea caimacamilor la București potrivit poruncii împărătești. În felul acesta poate se va da cererilor voastre împlinirea cuvenită.

Dacă însă nu se vor îndrepta și se va prelungi rebelia, jefuindu-se lucrurile și averile săracilor și turburându-se liniștea oamenilor cinstiți, atunci nu va fi nici un pic de iertare pentru pagubele pricinuite, iar despăgubirea se va cere de la tine și de la boierii de vază și chiar viața voastră va fi în primejdie.

Așadar, această scrisoare a noastră să fie pentru tine un prilej de a te gândi adânc. Capuchehaia n-a mâncat pîinea țării. Numai domnii au dreptul să trimită aici capuchehaielele lor, iar domnul este domn, prin voința împărătească. Dacă ați fi fost însuflețit de simțămîntul bunei-cuviințe, ați fi fost dator să vă îndreptați cu dorința voastră către caimacami și nicidecum către capuchehaia care este dintr-o clasă de jos.

Se vede că în toate acestea scopul vostru este să treacă vremea. Acest caz nu se aseamănă cu altele.

Trebuie să vă purtați întocmai după cum vi se scrie.

Prin intrarea oștirii musulmane nu va fi atins nimănuia nici un fir de păr.

Pentru apărarea de acești vagabonzi a tuturor, mari și mici, de ambele sexe, din Țara Românească, să lipsească orice neîngrijire și slăbiciune în nimicirea și stîngerea lor, potrivit [dorinței] înaltei oblăduiri și bunăvoinței împăratului nostru.

Ismail Hachî mir-i-mîran

muhafizul Giurgiului

1236 ramazan 6

Acad. R.P.R., pach. DCCCIV (fost ms. rom. 1062), f. 93. Orig. turc.

140

10 iunie 1821

Adeverință pentru iertarea lui I. Răscrăcea care a participat la răscoală.

De la isprăvnicat ot sud Mehedinți

Acest Ion Răscrăcea¹ ot Bucura, ce mai dinainte au fost credincioasă raia a prea puternicii împărății, și acum, după amăgirea ce s-au făcut de către înpotrivitorii rebeliași, s-au înșălat de au mers împreună cu dînșii, acum cunoscîndu-ș a lui greșeli, s-au întors cu supunere iarăși la a lui datorie.

¹ Ioan Răscrăcea ia parte la războiul ruso-turc din 1828—1829, figurînd printre cei «nerăsplătiți și plătesc capitație» (Arh. St. Buc., Administr. noi, vistieria Țării Rom., dos. 4943/1832 roșu, f. 87—89).

Și după a lui rugăciune ce cu plîngere ne-au făcut spre a-l ierta, urmînd și noi luminatului ferman al prea puternicii Porții, ce este dat pentru d-alde aceștia dintre raia [care] să vor întoarce iarăși la a lor supunere, îi dăm la mîna sa această a noastră carte, prin care să fie cunoscut și nesupărat, ca unul ce este iertat de a sa mare greșeală întru care s-au aflat acesta¹.

1821, iunie 10

Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/165. Orig. rom., cu iscălitură și pecete turcească inelară în tuș.

141

[Brașov,] 12 iunie 1821

Boierii refugiați la Brașov arată lui C. Negri motivele pentru care nu se pot întoarce în țară.

[Βρασσοβόν,] 12 Ἰουνίου 1821

Ἀποκριτικὸν τῶν ἐν Βρασσοβῷ ἀρχόντων πρὸς τὸν ποστέλνικον
Νέγρην καϊμακάμην.

Τὴν εὐγενίαν τῆς ἀδελφικῶς προσκυνοῦμεν.

Μετὰ μεγίστης θυμηδίας ἐκομισάμεθα τό τε ἀδελφικόν τῆς γράμμα ἀπὸ λαῶν τοῦ παρελθόντος μηνὸς γεγραμμένον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐμπερικλεισθέντα, τὸ πρὸς τὴν εὐγενίαν τῆς δηλαδὴ ἐκλαμπρον γράμμα τοῦ θεοστηρίκτου ὕψους του καὶ τὴν μετάφρασιν τοῦ βασιλικοῦ ὀρισμοῦ, ἅπερ ἀμφοτέρα μετ' ἐδαφιαίας δουλικῆς προσκυνήσεως καὶ πιστῆς ὑποκλίσεως ἀνέγνωμεν.

Ὑπεραγαλλόμεθα ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ εἰς Βουκουρέστι ἐλεύσει τῆς εὐγενίας τῆς καὶ ἐπὶ τῇ θριαμβευτικῇ εἰσόδῳ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, δι' ἃ καὶ χαίροντες, χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς κύριον καὶ εὐχαριστηρίους ὕμνους ἀναπέμποντες ὑπὲρ τῆς πολυχρονίου ζωῆς τοῦ βασιλικοῦ κράτους του, εἴμεθα εὐέλπιδες, ὅτι ὅσον οὕτω τὰ τροπαιοφόρα ἄρματα θέλουν ἐξολοθρεύσει τοὺς κακοποιοὺς ἀντάρτας, καταντήσαντας τὴν τάλαιναν ἡμῶν πατρίδα εἰς τελείαν ἀπογύμνωσιν καὶ ἐρήμωσιν, ἡμᾶς τε ἐκδικητικῶς καταδιώξαντας καὶ ἐν τοῖς ἀτόμοις καὶ καταστάσεσιν ἡμῶν

¹ Adeverință asemănătoare s-a dat și lui Stancu Rălu, tot din Bucura (Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/164).

Alte două adeverințe, una cu data de 29 iulie, cealaltă cu data de 5 august, s-au dat de către Salih aga pentru iertarea lui Costandin Pupăzan din Tămășeni, care a participat la răscoală (Arh. St. Craiova, doc. XVI/18 și 19. Orig. rom.). (În martie 1830, C. Pupăzan a fost primit în slujba miliției pămîntene. Vezi, Arh. St. Craiova, Cartea de scutire 609).

În adeverința de iertare dată lui Ghiță Hirșoveanu din Valea Anilor (Mehedinți) se arată că el « au fost înclinat cu apostaii greci și arnăuți » (Fond Glogoveanu, doc. 75/1821).

Lui Vintilă Cojoc din Vinji i se dă în august 1821 adeverință că i s-au luat armele (Arh. St. Craiova, doc. XCI/11).

μεθοδευσαμένους τὰς μυρίας ὄσας αἰσχροῦς πράξεις, ὥς ὁσημέραι ἐν δάκρυσιν ἀναπολούντων ἡμῶν, κατασπαράττεται ἡ ἀθῶος ἡμῶν ψυχὴ, ὑποστᾶσα πραγματικῶς τοιαῦτα φρικῶδη καὶ σκληρὰ συμβεβηκότα καὶ παθήματα, οἷα μήτε ἡ φαντασία δύναται νὰ τὰ ὑποθέτῃ.

Ἡμεῖς, μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀπαραδειγμάτιστα δεινὰ, ἅμα εὐαγγελισθέντες τὴν ἄφιξιν τῆς εὐγενίας της καὶ τὰς σωτηριῶδεις προόδους τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων ἀναγινώσκοντες εἰς τὰ διὰ τῆς εὐγενίας της σταλέντα ἡμῖν ἔγγραφα, ἡθέλαμεν εἶσθαι ἀπαξάπαντες προθυμότατοι νὰ ὑπὴκωμεν τοῖς βασιλικοῖς καὶ ἡγεμονικοῖς ἐντάλμασιν, ἂν ἀμέσως εἰς μερικοὺς ἐπέτρεπεν ἡ κατάστασις τῆς υἱείας των, ἂν εἰς ἄλλους εὐκόλυνεν ἡ χρηματικὴ των εὐπορία. Τό γε νῦν ἔχον ὁμῶς οἱ πλείονες πάσχουσι, δυστυχοῦντες κατ' ἄμφω, καὶ ἐκ δανείων πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διόλου μὴ ἐπιβοηθούμενοι ἐκ τῶν ἀπὸ Βλαχίας εἰσοδημάτων, ἐκλειψάντων διόλου καὶ ἐρημωθέντων ἀπὸ τῶν ἀποστατῶν, ὥστε καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν των δὲν ἐλπίζουσι νὰ εὕρωσί τι πρὸς ἐπιβοήθειάν των ἐκ τῶν ὄσων ἄφησαν εἰς τὰ ὀσπίτιά των καὶ μούλκια. Τὸ δὲ φρικωδέστερον πάντων διακώλυμα εἶναι τῆς εἰς τὰς ἐστίας μας ταχείας καὶ ἀνευ ἀναβολῆς ἐπιστροφῆς μας, καίτοι ἀνυπομόνως ἐπιποθουμένης, ὅπου οἱ τοῦ Θεοδώρου καὶ Ὑψηλάντου κλέπται παρεισέφρησαν ἄχρι τῶν συνόρων τῆς Τρανσυλβανίας, περιζωσάμενοι ὅλους τοὺς δρόμους καὶ μονοπάτια καὶ ἐμφωλευσάμενοι εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη, κατέπληξαν τοὺς πάντας, ἵνα μὴ πάθωσι τὴν ἐσχάτην πλάνην χείρονα τῆς προτέρας, καὶ παραδοθῶσιν εἰς χεῖρας τῶν τοιούτων κακοποιῶν, οἵτινες περιφερόμενοι εἰς τὰ βουνὰ ἀπογυμνοῦσι τοὺς δυστυχεῖς τζομπάνους. Ἄλλοι ὑποκρυπτόμενοι ἐν τούτοις, ἄλλοι ἀλλάζοντες κιγιάφτια, παρεισάγονται πέραν τῶν συνόρων ἀπὸ μονοπάτια, ὥστε καὶ ἐνταῦθα παρατηρούμεθα ἐχθροπαθῶς ἀπὸ τοιούτων σπιόνων Ἀλβανῶν, καὶ εἰς τὰς ἀπὸ ὄρεινῶν μερῶν διαβάσεις περιμενόμεθα οἱ δέλαιοι εἰς τὸ νὰ κακοποιηθῶμεν. Ὅσα δὲ ἐφικτὰ ἤδη νὰ πράξωμεν συντελοῦντες καὶ ἄπωθεν ἐξ ἄλλοδαπῆς, διενεργοῦμεν μετ' εὐπειθείας καὶ πίστεως. Τοῦτο μὲν εἰδοποιήσαντες ἀμέσως τοὺς ἐν διαφόροις κωμοπόλεσι καταφυγόντας ὅσα ἄχρι τοῦδε διαβεβαιώθημεν χαροποιητικὰ καὶ παραμυθητικὰ, παρακινοῦντες μικροὺς τε καὶ μεγάλους ἐν διαφόροις τάξεσιν ἄχρι δασμοφόρων, συμποσούμενους ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας φαμιλίας, νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς ἐστίας των, ὑπὸ μηδενὸς τοῦ λοιποῦ φοβούμενοι, καὶ νὰ ἐπιμεληθῶσι τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, διὰ νὰ μὴ ὑποπέσωσιν ἐν λιμῷ καταθλιβόμενοι ἀθεραπεύτως.

Ἐπίσης τοὺς ἀναμεταξὺ ἡμῶν ἄρχοντας, τοὺς προχειροτέρους καὶ εὐκίνητοτέρους καθυπηγορεύσαμεν διὰ νὰ προφθάσωσιν ὅσον οὕτω νὰ διορισθῶσιν εἰς τοπικὰ ὑπουργήματα πρὸς σύστασιν καὶ ἡσυχίαν τῶν ἐγκατοίκων εἰς τὰ χωρία των, καὶ νὰ εὐκολύνωσι τὰ χρειώδη τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, τοὺς ἐν τούτοις μεσεμύρηδες εὐχαριστοῦντες, οἵτινες καὶ ἄρχισαν νὰ ἐτοιμάζωνται, καὶ ἅμα ὅπου ἡ ἐξοδος καθαρισθῇ ἀπὸ τῶν κακοποιῶν, θέλουν ἐξέλθει προθύμως. Ἡμεῖς δὲ οἱ λοιποὶ, ἀναλαμβάνοντες ἀπὸ τὰς κακουχίας μας καὶ ἀσθενείας σκληρὰς ὅπου περιεπέσαμεν φαμιλιδόν, ἐν χειμῶνι βαρυτάτῃ, καταναγκασθέντες νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν πατρίδα καὶ τὰ ὀσπίτιά μας, εὐκολυνόμενοι ἐκ δανείων νὰ ἐκπληρῶ-

σωμεν τὰ ἐδῶ χρέη μας καὶ νὰ προμηθεύσωμεν τὰ ἀναγκαῖα τῆς ἐπιστροφῆς μας ἔξοδα, φροντίζοντες καὶ τὴν εἰς τὰ ὀσπίτιά μας πρὸ καιροῦ οἰκονομίαν τῶν ἀναγκαίων, μὲ τὸ νὰ μᾶς διέφθειραν τὰ πάντα οἱ ἀποστάται, νὰ βεβαιωθῶμεν καὶ τὴν τελείαν κατατρόπωσιν τῶν ληστῶν καὶ ἐξολόθρευσιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν δρεινῶν διαβάσεων, διὰ νὰ μὴ γίνωμεν παρανάλωμα τοιούτων ἐκδικητικῶν καὶ πάθωμεν τὰ χεῖριστα τραγικὰ ἐν τῇ ἀθωότητί μας. Ἐν ὀλίγῳ δὲ διαστήματι, πληροφορούμενοι ὡς ἐλπίζομεν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς προτέρας ἡσυχίας καὶ πειθαρχίας ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, καὶ ὅτι ἐπὶ θύραις καὶ ἡ εὐμενεστάτη αὐτοῦ ὑψηλότης νὰ ἐπισκιάσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸ πολυτρόπως δεινοπαθεῖσαν πιστόν του ὑπήκοον, διὰ νὰ ὑποθαρρύνεται ἕκαστος μετὰ πεποιθήσεως ὅτι θέλει ὑπερασπίζεσθαι καὶ παραμυθεῖται ὑπὸ εὐθυδίκου ἡγεμόνος καὶ πατρὸς εὐσεβεστάτου, θέλομεν βάλλει εἰς πρᾶξιν τὴν ὑπερβάλλουσάν μας ἐπιπόθησιν εἰς τὸ νὰ ἐπιστρέψωμεν ἐν ταῖς ἐστίαις ἡμῶν, ἐφησυχάζοντες τοῦ λοιποῦ ἐν εὐζωίᾳ καὶ ἀσφαλείᾳ.

Ταύτας δὲ τὰς ἀληθεῖς δικαιολογίας καὶ ἐσχάτως διὰ δευτέρου ἡμῶν ἐντεῦθεν ἀρζιμαχζαρίου ἐδηλοποιήσαμεν ὑποκλινῶς τῷ βασιλεῖ κράτει του, καὶ πρὸς τὸν εὐμενέστατον ἡμῶν αὐθέντην διευθύναμεν διὰ ξεχωριστοῦ ἡμῶν πρὸς τὴν ὑψηλότητά του παρακλητικοῦ, ὧν τὰ ἴσα περικλείομεν τῇ εὐγενίᾳ τῆς πρὸς πληροφορίαν, καθ' ἃ καὶ περιμένομεν τὰ ἐλέη καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν τῆς κραταιοτάτης βασιλείας, καὶ τὰς πατρικὰς καὶ ἡγεμονικὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ θεοστηρίκτου ὕψους του, καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι καὶ ἡ εὐγενία τῆς θέλει μᾶς δικαιώσῃ ἐπομένως καὶ πρὸς τοὺς πολυχρονίους ὑπερτάτους πασά-ἐφέντηδες μας καὶ λοιποὺς ἐνδοξοτάτους μεεμούρηδες θέλει παραστήσῃ, σὺν τῇ ἐδαφιαίᾳ μας δουλικῇ προσκυνήσει, τὰ ἀθῶα μας φρονήματα καὶ τὰ εὐπειθῆ μετὰ πίστεως χερκετία, ὅπου διενεργοῦμεν ὁσημέραι, τὰ μὲν διακωλύοντες, τὰ δὲ παραινούντες χωρὶς νὰ ριψοκινδυνεύσωμεν. Δὲν λείπομεν δὲ κατὰ χρέος τῆς εὐπειθείας καὶ ἀθῶου ἡμῶν πίστεως νὰ ἐμπερικλείσωμεν τῇ εὐγενίᾳ τῆς καὶ τὰ ἐγκύκλια κοινὰ γράμματα πρὸς τὰ 17 καδηλήκια, διὰ νὰ ἀναγινώσκωνται συνεχῶς ἐν πᾶσι τοῖς χωρίοις εἰς ἐπήκοον τῶν ἐγκατοίκων, νὰ παρηγορηθῶσι, καὶ ἐπιστρέψαντες, νὰ ἀποκατασταθῶσιν ἐν τῇ προτέρᾳ πειθαρχίᾳ των καὶ ἐργασίᾳ τῆς γῆς καὶ ἀφόβῳ τοῦ λοιποῦ ἀνέσει εἰς τὰς ἐστίας των, ἅπερ γράμματα συνυπογράφουσα καὶ ἡ εὐγενία τῆς ἃς τὰ ξεκινήσῃ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἰσπραβνικούς, προσταττομένους διὰ νὰ κοινολογήσωσιν εἰς ὅλα τὰ χωρία καὶ εἰς ὅλα τὰ πλάγια τῶν βουνῶν διὰ νὰ ἐφησυχάσωσιν οἱ περιπλανώμενοι καὶ πεφοβισμένοι δυστυχεῖς λακοῦτόροι.

Ἐφέντημ' ἄρχον ποστέλνικε ! Ἡ εὐγενία σας εἶσθε αὐτήκαρος καὶ αὐτόπτης ὅλων τῶν κακουργιῶν τῶν ἀντάρτων, καὶ ἤδη πληροφορεῖσθε τὰς φρικτάς των αἰσχροὺς πράξεις πρὸς ἐκδίκησιν ἡμῶν τῶν ἀθῶων ἀποτεινομένας. Χάρις δὲ τῷ πανυψίστῳ Θεῷ ὅπου διεσώσαμεν τὰ ἄτομά μας ἀπὸ τῆς μελετουμένης τότε κακοβουλίας τῶν κλεπτῶν καὶ ἀνεχωρήσαμεν, φοβούμενοι τὴν κατὰ τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ἀρχόντων ἀνταρσίας, ὅπου ἐνέπνευσεν ὁ Θεόδωρος, καὶ τὴν ἐκδικητικὴν λεηλασίαν, ὅπου ἐξετέλεσεν ἀπαραδειγματίστως, συμβοηθούμενος καὶ συνεννοούμενος μετὰ τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Ὑψηλάντου εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῆς ἀπογυμνώσεως καὶ αἰσχροουργίας. Διὰ τοῦτο ἐπάναγκες νὰ καθυποβληθῶσιν οἱ τζαράνοι εἰς τὸ

πειθαρχεῖν τοῖς δικαίοις αἰτήμασι, διὰ νὰ μὴν ὑποπτευώμεθα τὴν ζωὴν μας. Καὶ οἱ κλέπται ἀποστάται ὡς ἐξολοθρευθῶσι διόλου, διὰ νὰ εἴμεθα ἐμνήδες εἰς τὴν ἐπιστροφὴν μας καὶ εἰς τὴν αὐτόθι διατριβὴν μας.

Γνωρίζουσα πάντα ἡ φίλη ἡμῶν αὐτῆς εὐγενία, καὶ ἐν φρονήσει καὶ εὐσεβεῖ διαθέσει ἐξοικονομοῦσα, ὡς περιθάλλῃ παρακαλοῦμεν τὰ ὀσπίτιά μας καὶ τοὺς ἀνθρώπους μας, ἄχρι τῆς αἰσίας ἡμῶν ἐπανόδου, καὶ θέλομεν εἶσθαι ἀδιαλείπτως εὐγνώμονες πρὸς τὴν εὐγενίαν της, ἧς τὰ ἔτη εἴησαν θεόθεν πλεῖστα καὶ πανεφρόσυνα.

[Braşov.] 12 iunie 1821

Răspunsul boierilor aflați la Braşov către postelnicul Negri, caimacam.

Salutăm frățește pe domnia voastră.

Am primit cu multă plăcere frățească dvs. carte¹ scrisă la 31 ale lunii trecute, precum și cele alăturate, adică prea luminata scrisoare a înălțimii sale sprijinită de dumnezeu către dvs. și traducerea poruncii împărătești, pe care amîndouă le-am citit cu închinăciune supusă pînă la pămînt și cu credincioasă plecăciune.

Ne-am înveselit foarte mult pentru sosirea cu bine la București a domniei voastre și pentru intrarea triumfătoare a trupelor împărătești, pentru care bucurîndu-ne ridicăm mîini rugătoare către domnul și înălțăm cîntări de mulțumire pentru o viață lungă a înălțimii sale imperiale. Sîntem plini de nădejde că în curînd armele victorioase vor nimici pe răufăcătorii răsculați, care au adus nenorocita noastră patrie la o deplină despuiere și pustiire. Pe noi ne-au urmărit în mod răzbunător, punînd la cale împotriva persoanelor și averilor noastre mii de fapte nerușinate, pe care zi de zi amintindu-ni-le cu lacrimi, se sfișie nevinovatul nostru suflet, care într-adevăr a suferit astfel de groaznice și crude întîmplări și nenorociri, care sînt departe de orice închipuire.

Noi, cu toate aceste nenorociri fără seamăn, îndată ce am primit vestea bună a sosirii domniei voastre și a înaintării mîntuitoare a oștilor împărătești, citind și scrisorile trimise nouă prin domnia voastră, toți am fi fost foarte bucuroși să ne supunem poruncilor împărătești și domnești, dacă unora dintre noi le-ar fi îngăduit aceasta starea sănătății lor, iar altora starea lor materială. Dar, acum cei mai mulți dintre noi pătimim, suferind și de una și de alta, noi ne procurăm cele necesare pentru trai din împrumuturi, nefiînd de loc ajutați din veniturile noastre din Țara Romînească, care s-au pierdut cu totul și s-au pustiit de către apostatați, încît nici la întoarcerea lor nu nădăjduim să găsim ceva pentru ajutoarea noastră din tot ce am lăsat la casele și la moșiile noastre. Dar piedica cea mai mare pentru întoarcerea noastră grabnică și fără amîinare la căminurile noastre, care este cu nerăbdare, dorită, este faptul că tîlharii lui Tudor și Ipsilanti

¹ Publicată de C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 161 — 162; V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 137—138; N. Iorga, *Izv. conf.*, p. 93—94.

s-au strecurat pînă la granițele Transilvaniei, împresurînd toate drumurile și potecile și cuibărindu-se în părțile muntoase spre uimirea tuturor. Ne temem deci să nu pățim acum mai rău ca înainte și să cădem în mîinile acestor rău-făcători, care, colindînd munții, jefuiesc pe nenorociții ciobani. Unii se ascund, alții, schimbînd chiiafeturi, trec granița prin poteci, încît și aici sîntem supravegheați în mod dușmănos de astfel de spioni albanezi, și sîntem, nenorociții de noi, așteptați la trecătorile munților pentru a fi supuși la cazne. Tot ce putem face, ajutînd de departe, de peste hotare, o facem cu supunere și credință. Pe de o parte am înștiințat îndată celor fugiți în diferite orașe tot ce am aflat îmbucurător și mîngîietor, îndemnînd pe cei mari și mici, care erau birnici de diferite categorii, urcîndu-se la peste zece mii de familii, să se întoarcă la casele lor, neavînd de ce să se teamă în viitor și să se îngrijească de munca ogoarelor și de comerț, ca să nu cădem în foamete, copleșiți fără leac.

De asemenea am propus acelor boieri dintre noi, care sînt mai la îndemînă și mai sprinteni, să ajungă cît mai curînd să fie numiți în slujbe locale, pentru purtarea de grijă și liniștirea locuitorilor în satele lor și să înlesnească cele de trebuință pentru oștirile împărătești, mulțumind pe meemurii care sînt în aceste oștiri. Ei au și început să se pregătească și îndată ce se vor curăți trecătorile de răufăcători, vor pleca bucuroși. Iar noi ceilalți, vom veni după ce ne vom întrema în urma suferințelor și bolilor crude de care suferim cu întreaga familie, fiind siliți în timpul iernii foarte grele să părăsim patria și casele noastre, și după ce vom fi înlesniți prin împrumuturi să ne achităm datoriile noastre de aici și să găsim mijloacele trebuincioase pentru întoarcerea noastră, avînd grijă să economisim și cele necesare pentru casele noastre, căci apostauii ne-au distrus totul, și să ne asigurăm și de deplina înfrîngere a tilharilor și nimicirea lor din trecătorile din munți, ca să nu cădem jertfă acestor răzbunători și să se întîmple cu noi, deși nevinovați, tragedii mult mai rele. În scurt timp, înștiințîndu-ne precum sperăm și de restabilirea liniștei de mai nainte și de orînduială în patria noastră, precum și de faptul că și prea buna sa înălțime este pe punctul de a ocroti de aproape pe credincioșii săi supuși, care au pățimit în multe feluri, pentru ca fiecare să se încurajeze cu încredințarea că va fi apărat și mîngîiat de un domnitor drept și părinte prea evlavios, vom împlini dorința noastră arzătoare de a ne întoarce la căminurile noastre, ducînd în viitor o viață liniștită cu trai bun și în siguranță.

Aceste adevărate mărturisiri le-am făcut cunoscute cu plecăciune înălțimii sale imperiale și acum în urmă, printr-un al doilea arzmahzar al nostru, pe care l-am adresat de aici prea bunului nostru domn, cu o scrisoare rugătoare osebită către înălțimea sa, ale căror copii le trimitem alături, domniei voastre spre știință. Deci așteptăm mila și pomana prea puternicei împărății și povețele domnești și părintești ale înălțimii sale păzită de dumnezeu. Nu ne îndoim că și dvs. ne veți apăra prin urmare în fața prea înaltelor pașale, efendii noștri,

căroră le dorim viață îndelungată, și veți înfățișa și celorlalți prea luminați meemuri, împreună cu închinăciunea noastră supusă pînă la pămînt, gîndurile noastre nevinovate și mișcările noastre supuse și credincioase, pe care le îndeplinim zi de zi, pe de o parte împiedecînd, iar pe de altă parte îndemnînd, fără să ne primejduim.

Nu lipsim, după datoria noastră de supunere și nevinovata noastră credință, să trimitem alăturat domniei voastre și scrisorile¹ noastre obștești circulare către cele 17 județe, pentru ca să fie citite neconținut în toate satele în auzul locuitorilor ca să fie mîngîiați și să se întoarcă la ascultarea lor de mai înainte și la munca pămîntului, și să stea în viitor în tihnă fără frică la casele lor. Aceste scrisori, iscăbindu-le și domnia voastră, trimiteți-le boierilor ispravnici, poruncindu-le să le facă cunoscute în toate satele și în toate plaiurile munților, ca să se liniștească sărmanii locuitori rătăciți și însălmîntați.

Efendi boierule postelnic! Dvs. ați auzit și ați văzut la fața locului toate fărădelegile răsculaților și acum aflați faptele groaznice și rușinoase îndreptate împotriva noastră a nevinovaților, spre răzbunare. Mulțumită lui Dumnezeu cel de sus, ne-am mîntuit de gîndurile rele cugetate atunci de tilhari, și am plecat, temîndu-ne de răzvrătirea însoțită de Tudor împotriva stăpînirii și a boierilor și de jaful răzbunător fără precedent pe care l-a făcut, fiind ajutat și înțeles cu albanezii lui Ipsilanti la tot felul de jafuri și ticăloșii. Pentru aceasta este foarte de trebuință ca țaranii să se supună cererilor drepte, pentru ca să nu avem bănuieli pentru viața noastră, iar tilharii apostăți să fie cumplit nimiciți, ca să fim siguri la întoarcerea noastră, precum și de petrecerea noastră acolo.

Domnia voastră, scumpă nouă, cunoscînd toate acestea și lucrînd cu chibzuință și milostivire, rugăm să îngrijească de casele și de oamenii noștri, pînă la întoarcerea noastră cu bine, iar pentru aceasta vom fi totdeauna recunoscători domniei voastre, ai cărei ani să fie de la Dumnezeu mulți și prea veseli.

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 55; ms. rom. 323, f. 218. Text grec.

A N E X Ă

la documentul nr. 141

Publicații pe la județe de la ocîrmuirea Valahiei.

Tuturor lăcuitorilor de obște a județului...² parte bisericească și mirească de verice treaptă, vă facem în știre că au sosit prea înaltul ferman al prea puternicii împărății, coprinzător că cu ajutorul a toate țiitorului Dumnezeu, prin nebiruitele puteri ale împărăției sale, au luat săvîrșire izbăvirea acestui

¹ Anexa la acest document.

² Loc alb.

împărătesc memlechet Moldovlahii de către apostafi, ce năpădiseră cu tîlhărești porniri asupra nevinovatului norod dintr-aceste țări, și s-au frînt cornul mîndriei ce arîdicase în cugetele lor și chiar asupra hrănitorei stăpîniri, prăpădindu-se, cei mai mulți prin cumplită moarte, alții făcîndu-se nevăzuți dintr-aceste două memlecheturi. Cu un cuvînt, cu totul s-au curățit holdele împărăției sale de neghina făcătorilor de rele, zdrobindu-se cu brațul cel puternic și că buna voință împărăției sale este ca toți supușii lăcuiitori ai țării, de la mare pînă la mic, să se așeze pe la casele lor. Boierii și moșnenii să-și ia sarcina trebilor și dregătoriilor țării ce li se cade a căuta maslahatul împărătesc, făcîndu-și moșiile și acareturile zapt și avîndu-și întregi și neclintite toate privilegiurile sale, fără de nici o scădere. Neguțătorii să-și săvîrșască alișverișul lor; țărani să se îndeletnicească întru lucrarea pămîntului în pace făr' de temere, lipsindu-le cu totul orice bănuială, ci cu încredințare și cu desăvîrșită nădejde să le fie petrecerea. Și că, pînă va sosi în pămîntul țării Valahiei prea înțeleptul nostru domn, toate maslahaturile și pricinile țării au să se caute, adică husmeturile, dăjdiile și judecățile, de către dumnealui orînduitul caimacam vel postelnic Costandin Negri. Pentru care ni se poruncește de către înălțatul Silistra valesi ce să se publicarisească în tot cuprinsul țării, întru auzul tuturilor, această bunăvoință a prea Înaltei Porți¹.

Deci, încredințați fiind purtării de grije ce dintru-nceput au avut hrănitorea împărăție către noi supusa raia, ca o maică către fiii săi, apărîndu-le apururi și ferind holda împărăției sale de toată neghina răutăților și vătămătorilor, precum și acum în faptă am dobîndit, ce îndoială ne mai rămîne de iubirea de oameni a împărăției sale!

De aceea, cu denadinsul scriem tuturilor de obște, cu luare aminte ascultînd această coprindere a prea înaltului ferman, cu toată credința și din adîncul inimii să dați slavă a tot țiitorului și fierbinti rugăciuni pentru veșnica întărire a împărătescului schiptru al hrănitorului nostru devlet, spre a supune supt nebiruitele împărăției sale picioare pe tot vrăjmașul și pizmașul, apoi făr'de cea mai mică îndoială și plin de toată bucuria, fieșcare să vă adunați pe la lăcașuri-vă, făcîndu-vă zapt moșiile, casele și acareturile.

Dv. boierilor, îmbrățișînd trebile țării cu toată credința și osîrdia, ca unii ce sînteți datori după privilegiurile ce aveți neclintite și întărite de către Înalta Poartă, în toată vremea și acum; neguțătorilor și meșterilor, apucîndu-vă, de neguătoria și meșteșugul vostru întru dreptate, și voi, lăcuiitorilor țărani, îndeletnicîndu-vă întru lucrarea pămîntului și dîndu-vă datoriile voastre după vechiul obicei și după așezămîntul ce s-au urmat în țară, făr' de nici o împotrivire, dînd supunere și ascultare poruncilor și povățuirilor ocîrmuirii.

¹ În ziua de 12 iunie caimacamul Const. Negri a trimis o « publicație » prin care îndemna pe locuitori să-și îndeplinească îndatoririle de raele (Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 319).

Și așa să petreceți întru unire și întru dragoste, fiindcă s-au ridicat deasupra acestui pământ norul fricii și al răutăților și au răsărit lumina păcii și cea desăvârșită apărare.

Pentru care scriem dvs. boierilor ispravnici ai județului: îndată după primirea acestii publicații, să scoateți copii pe toate plășile și orașele acelui județ, întocmai, cu care să orînduiți logofeți de-ai isprăvnicatului sau alți boierinași, postelnicei și neamuri cu știință de carte, să le citească împreună cu zapcii plășilor întru auzul tuturor lăcuiitorilor satelor, îndeletnicindu-vă cu deosebire prin îndemnări și orice alte mijloace a-i aduna pre toți prin lăcașurile lor și înduplecîndu-i cu tot denadinsul ca să se apuce de arături și de hrana pămîntului, cu tragere de inimă și fără de nici o temere. Căci așa este buna voință a stăpînirii. Și spre încredințare că s-au pus în lucrare și s-au citit cu înțelegere la toți, să se iscălească în dosul copiilor, preotul și pîrcălabul fieșcăruia sat, trimițîndu-le iscălite, să stea la vistierie, drept sinet.

Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 326—327. Copie cont.

142

Horodniceni, 12 iunie 1821

Vasile Capșa comunică lui Dracachi Roset, refugiat la Cernăuți, că țăranii de pe moșiile sale au refuzat să lucreze, mai ales după ce a venit Gh. Cantacuzino cu eteriștii săi.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstită mina dumnitali.

Am priimit doi cinstiti scrisori ale dumnitali. Am înțales celi poroncite Pentru curgirile pricinilor, înștiințaz pe dumneata pre larg că chip de a mai faci înlesnire cu țăranii în celi ci sînt îndatorați, n-au rămas, decît numai cît ar voi îi de la sîni. Țăranii ruși, după cîti cuvinti și făgăduință din parte dumnitali ce li-am pus înainte, cu anevoi au intrat în prașila popușoilor după a lor tocmală ce au urmat și în anii trecuți. Iar singuri, numai cîti 30 prăjini au prășit de om; și orice cuvinte le-am vorobit, nimic n-au înțales. Am zîs că le voi plăti pentru prașila ce-or prăși și nicidecum n-au voit. Am triimes să aducă lingurari. Nici cu ei chip nu s-au putut a-i scoati din codri. După venirea pr[ințului] Cantacuzino den gios, atîta obrăznicie s-au dat țăranilor, încît să socoteasc a rămîne singuri veșnici stăpîni pe moșii¹. Care viind ei cătră Stoica la Miclăușani, au lăsat

¹ În timpul răscoalei, mulți au intrat în moșiile boierești.

Tot în Moldova, la moșia Hrișcani a vistierului Iordache Balș, răzeșul Ioruș Ionașcu« după ce în anul 1821 am văzut mai întii revoluția apostatilor și venire oștilor othomanicești în țară și că toți boierii s-au dipărtat piste hotarul Austriei, făcîndu-și închipuire că n-ar mai veni boieri di piste hotar înapoi în patrie, singur de la sîne s-au imputernicit și, făcîndu-să hotarnici au tras brazdă pi de-asupra satului Mîndrești, răpind și o bucată de loc din trupul moșii Vlădeni» (Acad. R.P.R., DCXXVI/63, 64 și 130).

ungurii, acei știuți întăritători de pricini, prășitul și s-au dus acolo și s-au jăluit că-i silesc a lucra și pentru scutelnici. Așa, îndată s-au rădăcat cu 30 volintiri și au venit la Șchei, de unde au înștiințat la Eși, dînd și țăranilor poroncă mai mult decît 12 zile să nu lucreze, și că aceia înștiințare au mers moși Dumitru Bulai care îndestuli împiedecări au pricinuit tuturor treburilor cu zăvestia ce au adus în sat.

Priloagili de la movilă care în doi ani au fost călcați cu vitile, în anul acesta le-am oprit a rămîne apărați pentru finaț. Văzînd pornire ierbii bună, țăranii unguri au dat poroncă văcarilor să li calce în putere, căci oricini îi va opri a nu li călca, ei cu zurba or sări toți și le-or înfrîna. Așa, anume să calcă de cătră vitile lor!

Săpiteli și lăzile, ducîndu-le la Săcul, s-au așăzat într-o bașcă foarte bună și cu air curat. Și cercîndu-le în trei rînduri, căci era a să zidi ușa acei baște, și aflîndu-o nezidită, am intrat înăuntru și pentru cercare am deschis la lăzili meli și am văzut că stau toați blani și altili foarte bine. Iar acum, viniri iunie 10, mergînd, le-am aflat mutati la alt loc unde nici mii n-au vrut a-mi arăta, zicînd că sînt așăzati la un loc prea de taină. Iar săpitul cucoani-mi Ilin[i] și unul a dumnealui, aceste doi săpите neîncăpute pe ușa acei baște, au rămas asupra părintelui Venedict egumen, ca să li mîntuiască undi să va socoti.

Pe sîmbătă sau duminică să vorbe că turcii din Roman și din Piatră să margă la mînăstire Niamțului ia Săcului. Toați mînăstirile de la Piatră și Roman, afară de episcopie, s-au prădat, precum și în gios asămine toați. Eu, văzînd că pi la casăli boirești fac multi răutăți și țăranilor lor dă poroncă a-i prinde vechilii stăpînilor moșilor să-i ducă la turci, ma-m tras aice la Horodniceni. Și dacă a mai ține vremile așa răzvrătite, na-u ce căuta vechilii pe la moșii,

Gheorghe Cornea din Botoșani «în vremea revoluții trecute, găsind prilej au vîndut» o dată cu o bucată de loc a sa, și locul lui Costea Fotea, supus britanic (Arh. St. Buc., grefe. trib. Botoșani, A. N. DCCCXX/12).

Ioan Florescu, avînd pricină pentru o baltă cu răzeșii de la Hărcete (Fălciu) «în vremele învăluirilor oștenești a revoluții grecilor și a năpădirii oștilor turcești în țară, pi o așa vreme și-au luat sama volneacă stăpînire pi ace baltă. . . » (Muzeul de istorie a partidului, fondul Saint-George, fără cotă).

Cazuri similare și în Țara Romînească, la moșile: Plăviceni-Olt (Acad. R.P.R., doc. DXCIV/171), Racoți-Gorj (Arh. St. Craiova, doc. VI/10), Vernești-Buzău (Arh. St. Buc., Episc. Buzău, doc. XXVI/110) la o vie în jud. Mehedinți (Arh. St. Buc., Condica isprăvnic. Mehedinți, 1314, f. 80 v — 81).

Moșnenii Baldovinești care în 1820 au avut judecată cu banul Grig. Brîncoveanu pentru hotarul de moșie și s-au considerat neîndreptățiți la judecată, în 1821 «s-au pus... de sineși cu silnicie de au ridicat pietre dintr-acele puse de hotarnici pe care le-au dus înăuntru moșiei dumnealui banului, diastină ca de 300 stînjeni, stricînd și movilele». La ridicatul pietrelor a luat parte și Stancul sin Dinu, clăcași, iar «sfatul ridicării pietrei s-a făcut în casa lui Marin George, moșnean și de la dînsul au plecat de au ridicat piatra». Pentru aceste fapte divanul Craiovei hotărăște în noiembrie 1821 ca pîrîților «să li se facă certare cu cite 100 bețe pe talpe la scara divanului. . . » (Arh. St. Buc., Copii de acte particulare, Țara Rom., vol. XII/1821—1826, f. 36—37).

că de o parte caută volintirii chip a-i prăda de vite și altili, pi de altă parte turcii care, împreună cu ceea ce răpesc, rădică și viața. Pentru viti, îndestulă grijă am avut și am, să nu li răpescă, precum de la multi locuri s-au răpit. Pînă gioi ce am pornit, n-au cercat a cerceta viti. Piinili sînt de mijloc, că au urmat săcîtă neploînd nicicum 30 și mai bini de zile, de vînturi mari și arșiță. Venitul podului, foarte prost. Din datorii, o pără n-am mai putut scoati. Asămine și pentru puțin loc de arat ce am vîndut, cucoanii cei bătrăni i-am [dat] optzăci lei pentru sārindare și pentru dumisali cheltuială. Acum de cîtiva zili urmează necontenite ploi. Au început a veni apili mari în locul mieu. La Șchei au rămas Goșman, fiind și el cu îndoitele griji pentru vārvaria țaranilor, că, dacă nu ar urma din țărani toati răzvătirili, ar pute sta oricine pe loc, înprostindu-să. Arănzile stau pustii.

Pentru celi ce fi ave a-mi poronci dacă îi socoti a triimeti pe vechilul Gram[a] aice la hraniță: că aş fi venit eu acolo, dar cordunul este închis. Aş fi venit pîn' la Mamorniță prin Moldova. Mă tem pentru volintiri.

Prea plecată slugă
Vaseli Capși

1821, iunie 12, Horodniceni.

[Pe verso:] Întru cinstită mîna dumisale coconului Dracachi Ros[e]t biv vel vornic, cu multă plecăciune, Cernăuți.

Acad. R.P.R., doc. XXVII/4. Orig. rom.

143

14 iunie 1821

Caimacamul C. Negri obiectează că motivele, pentru care mitropolitul și boierii refugiați la Brașov nu revin în țară, sînt neîntemeiate.

14 'Ιουνίου 1821

Τοῦ ποστελνίκου Κωστάκη Νέγρη, καϊμακάμη, πιδάκι πρὸς τοὺς ἐν Βρασσοβῶ μητροπολίτην καὶ ἄρχοντας.

Τὴν σεβαστὴν μοι αὐτῆς πανιερότητα εὐλαβῶς προσκυνῶν, ἀσπάζομαι τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιάν, τὴν δὲ εὐγενίαν σας ἀδελφικῶς προσκυνῶ.

Καθ' ὃν καιρὸν ὄχι πλέον ἔγγραφα, ἀλλ' αὐτὴν αἰσθητῶς τὴν παρουσίαν τῆς τε σεβαστῆς μοι αὐτῆς πανιερότητος καὶ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων περιέμενον, αἴφνης ἔλαβον τὸ ἀπὸ στῆς τοῦ 'Ιουνίου εὐχετικὸν αὐτῆς, δι' οὗ προβάλλουσα ἐν μέρει μὲν χρηματικὰς αὐτῆς ἀνάγκας, ἐν μέρει δὲ τὰς περιόδους καὶ ἀπουσίας τῶν ἀρχόντων, ἀναβάλλει τὴν ἐπὶ τὰ ὧδε αὐτῆς ἐπιστροφὴν. Ἐκ τῆς τοιαύτης παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα αὐτῆς ἀποκρίσεως, καθ' ὅσον ἐλυπήθην ὁ δοῦλος της, κατὰ τοσοῦτον ὃ τε ἐνδοξότατος κεχαγιάμπεγης καὶ οἱ ἐν Βουκουρεστίῳ μεεμούρηδες ἐξενίσθησαν. Ἡ πρόθεσις τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων περιορίζεται εἰς τὸ νὰ ἐξαφανίσωσι, κατατροποῦντες τοὺς ἀναφυέντας ἀντάρτας, τὴν

συρραφὴν ὁμῶς καὶ σύστασιν τῆς παραλελυμένης τζάρας, ἡ μὲν Ὑψηλὴ Πόρτα ἀπαιτεῖ, ὁ δὲ ὑψηλότατος Σιλίστρα βαλεσὴ καὶ ὁ ἐνδοξότατος κεχαγιαμπέγης, ἐφέντης μας, περιμένει, καὶ ὁ εὐμενέστατος ἡμῶν αὐθέντης ἐλπίζει παρὰ τε τῆς αὐτῆς πανιερότητος καὶ τῆς εὐγενίας σας. Ἐν τοιαύτῃ ἀκμῇ τῶν πραγμάτων ἄρ' ἔχουσι λόγον οἱ προβαλλόμενοι λόγοι; Ἐπειδὴ ἐβράδυνεν ἡ ἀποστολὴ τῆς ἀποκρίσεως, διὰ τὰ ἐπιταχύνετε τὴν εἰς φίλην πατρίδα ἐπιστροφὴν, χθὲς μοι ἔστειλεν ὁ ἐνδοξότατος κεχαγιαμπέγης τὸ ἐμπερικλειόμενον ἔγγραφον, ἐξ οὗ θέλετε πληροφορηθῆ, ὅτι ὅσον δικαιοῦ τὴν ἐν τῇ προεπεχούσῃ ἀναρχίᾳ ἀποδημίαν τῆς τε σεβαστῆς μοι αὐτῆς πανιερότητος καὶ τῆς εὐγενίας σας, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἀναγκαῖον στοχάζεται, καὶ σύντομον ἀπαιτεῖ τὴν ἐπανάκαμψίν σας.

Πρὸ ἡμερῶν ἐντεῦθεν ἐλπίζοντες τὴν ἔξοδόν σας, ὅχι μόνον αἱ ἀναγκαῖαι παραγγελίαι ἐδόθησαν οἷς δεῖ περὶ τῆς προδιαθέσεως τῶν καθ' ὁδὸν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ νεφέρια τοῦ καμινάρη Σάββα ἐστάλησαν εἰς τὰ σύνορα διὰ τὰ συντροφεύσωσι τὴν εὐγενίαν σας μετὰ τοῦ σεβαστοῦ ἡμῖν δεσπότη ἐν ἀσφαλείᾳ ἄχρι Βουκουρεστίου. Οἱ σταλησόμενοι, ὡς σημεῖοι ἡ πανιερότης της, μικροὶ μεεμούρηδες, ἀναγκαῖοι μὲν ναί, προαπαιτῶσιν ὁμῶς τὴν παρουσίαν τῶν ντιρετόρων αὐτῶν. Τίνες δὲ οὗτοι; Πρὸς Θεοῦ λοιπόν, σεβαστέ μοι δέσποτα καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, πρὸς τῆς πατρίδος ἡμῶν, πτερόεντες ἐπιταχύνετε τὴν ἐπιστροφὴν. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀποδώκητε τὰ χαριστήρια πρὸς τε τὸν ὑψηλότατον Σιλίστρα βαλεσὴ, ἐφέντην μας, καὶ Ὑψηλὴν Πόρταν, ὅχι ὁμῶς ἀπὸ ἀλλοδαπῆς συγκαίροντες, ὡς οἱ ξένοι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς πατρίδος. Ἡ περαιτέρω ἀναβολὴ τῆς ἐπιστροφῆς βεβαίως θέλει δώσει ὑπόνοιαν τοῖς κρατοῦσι, καλῶς ἤδη θεῖα εὐδοκία προκατειλημμένοις περὶ τοῦ ἱερατικοῦ καὶ ἀρχοντικοῦ κλήρου. Εὐχόμενος λοιπόν τὴν ἄμεσον προσωπικὴν ἔντευξιν, ὑποδιατελῶ τῆς σεβαστῆς μοι αὐτῆς πανιερότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ δοῦλος καὶ τῆς εὐγενίας σας

πρόθυμος ἀδελφὸς καὶ δοῦλος

K. Νέγρης

14 iunie 1821

Pitacul postelnicului Costachi Negri, caimacam, către mitropolitul și boierii aflați la Brașov.

Închinându-mă cu evlavie cinstitei mie preasfinției voastre, sărut sfânta dreaptă a prea sfinției voastre, iar pe domniile voastre vă salut frățeste.

Pe cînd așteptam, nu scrisori, ci chiar însăși prezența cinstitei mie prea sfinției voastre și a veliților boieri, deodată am primit scrisoarea prea sfinției voastre de binecuvîntare din 6 iunie, prin care, motivînd în parte cu nevoile bănești, iar în parte cu colindările și lipsirea boierilor, faceți știut că amînați întoarcerea dvs. aici. Din acest răspuns, potrivit oricărei nădejdi, cu cît m-am mîhnit eu robul dvs., cu atît s-au mirat atît prea strălucitul chehaia-bei cît și meemurii din București.

Gîndul oștirilor împărătești se mărginește în a face să piară răzvrătiții apăruiți pe neașteptate, învingîndu-i. Dar strîngerea și organizarea țării dezor-

ganizate, Înalta Poartă o cere, iar prea înălțatul valius al Silistrei și prea strălucitul chehaia bei, efendiul nostru, o așteaptă și prea bunul nostru domn o nădăjduiește de la prea sfinția voastră și de la domniile voastre.

Așa stînd lucrurile, oare au vre-un temei obiecțiunile aduse? Fiindcă a întîrziat trimiterea răspunsului, pentru ca să grăbiți întoarcerea în iubita noastră patrie mi-a trimis ieri strălucitul chehaia bei scrisoarea alăturată, din care veți afla că, cu cît domnia sa justifică plecarea cinstitei mie prea sfinției voastre și a domniilor voastre în timpul anarhiei de dinainte, cu atît socotește trebuincioasă și cere întoarcerea dvs. în curînd.

Acum cîteva zile, nădăjduind că veți ieși de acolo, nu numai că s-au dat poruncile necesare acolo unde este nevoie pentru pregătirea celor trebuincioase de drum, dar s-au și trimis la graniță ostași de ai căminarului Sava ca să însoțească pe domniile voastre împreună cu cinstitul nostru stăpîn în siguranță pînă la București. Acei meemuri mici care vor fi trimiși, precum serie prea sfinția voastră, sînt necesari, dar se cere să fie de față și căpeteniile lor. Dar cine sînt aceștia? Pentru numele lui Dumnezeu, deci, cinstite stăpîne și veliți boieri, pentru patria noastră, zburînd, grăbiți-vă întoarcerea. Este neapărată nevoie să trimiteți mulțumiri atît prea înălțatului valiu al Silistrei, efendiul nostru, cît și Înaltei Porți, dar să nu-l felicitați de peste hotare, ca străini, ci din capitala patriei. Amînarea întoarcerii desigur va da de bănuît stăpînitorilor, care acum cu ajutorul lui Dumnezeu sînt bine lămuriți în ce privește clerul și clasa boierească.

Deci, urîndu-vă întîlnire personală în curînd, rămîn al cinstitei mie prea sfinției voastre fiu în Hristos și rob, iar al domniilor voastre zelos frate și rob.

C. Negri ¹

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 61. Text grec.; ms. rom. 323, f. 320. Text grec.

A N E X Ă

la documentul nr. 143

19 ραμαζανίου [1821]

Τοῦ Κεντχοντάμπεγη πρὸς τοὺς αὐτοὺς.

Γνωστοποιούμεν ἐπίτηδες διὰ τοῦ παρόντος γράμματός μας πρὸς ὑμᾶς τοὺς εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Βρασσοβοῦ καταφυγόντας πρὸς διατήρησιν τῆς περιουσίας καὶ τῆς τιμῆς σας ἀπὸ τοὺς προλαβόντως ἐμφανισθέντας ἀντάρτας, μητροπολίτην, ἄρχοντας, πραγματευτὰς καὶ λοιποὺς ρεαγιάδες, ὅτι πληροφορηθέντες τὴν εἰς ἀλλοδαπὴν καὶ Βρασσοβὸν φυγὴν σας, φοβηθέντες τοὺς ἐν τῇ Βλαχίᾳ ἐμφανισθέντας ἀντάρτας, οἷτινες προβάλλοντες καὶ κηρύττοντες ἐλευθερίαν καὶ ἀσυδοσίαν,

¹ Răspunsul boierilor, la Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 62v—64 și ms. rom. 323, f. 320v—321. O altă scrisoare către pașa de Silistra cu conținut similar, ms. grec. 720, f. 65—67 și ms. rom. 323, f. 322.

καὶ μετερχόμενοι παντοίους τρόπους δολιότητος, ἐξηπάτησάν τινας ἐκ τῶν ἀπλῶν Βλάχων, καὶ οὕτω διέσπειραν μεγάλην ταραχὴν καὶ ἀποστασίαν εἰς τὸν τόπον, γυμνοῦντες ἄρχοντας, πραγματευτάς, καὶ λεηλατοῦντες τοὺς ἐν τοῖς χωρίοις καθ' ὁδὸν γυναικας καὶ ρεαγιάδες. Πρὸς ἀπαλλαγὴν λοιπὸν ταύτης τῆς ἀποστασίας καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς προξενηθέντων δεινῶν, καὶ ἀνάπαισιν καὶ παραμυθίαν τῶν πιστῶν ρεαγιάδων τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας, διωρίσθησαν δι' αὐτοκρατορικοῦ ὀρισμοῦ τὰ τροπαιοφόρα στρατεύματα, ἅτινα ἅμα εἰσελθόντα εἰς τὸν τόπον, ἐξηφάνισαν καὶ ἐξωλόθρευσαν, θείᾳ συνάρσει, ὅλους τοὺς ἀποστάτας καὶ ταραχοποιούς, καὶ τὸν Ὑψηλάντην, μὲ ὅλους τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ὁπαδοὺς του ἐφυγάδευσαν.

Καὶ ἤδη ἐλθόντος δι' ὑψηλοῦ ὀρισμοῦ τοῦ καϊμακάμη Κωνσταντίνου Νέγρη, ἀποκατεστάθη πάλιν ἡ πρώτη εὐταξία καὶ εὐνομία εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Βουκουρεστίου, ἐφ' ᾧ καὶ ἄρχισαν νὰ ἐπιστρέφουν οἱ ἀπὸ φόβον εἰς διάφορα μέρη καταφυγόντες ἄρχοντες, πραγματευταὶ καὶ κάτοικοι τῶν χωρίων. Πληροφορηθέντες λοιπὸν ὑμεῖς οἱ ἄνωτέρω τὴν τελείαν ἐξολόθρευσιν καὶ ἀφανισμόν τῶν ρηθέντων ἀντάρτων καὶ τὴν φυγάδευσιν τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ὅτι εἰσῆχθη πάλιν ἡ πρώτη εὐταξία καὶ εὐνομία, ἅμα λαβόντες τὸ παρόν, ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἐπιταχύνητε τὸν ἐνταῦθα ἐρχομόν σας, παρακινοῦντες καὶ προτρέποντες καὶ τοὺς λοιποὺς νὰ ἐπιστρέψουν ἀμέσως εἰς τὰς κατοικίας καὶ ὑποστατικά των, καταγινόμενοι ἀφόβως ἕκαστος εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀσχολίαν καὶ πραγματείαν του, γνωστοποιοῦντες συγχρόνως ἀμνηστίαν καὶ ἀσφάλειαν εἰς ὅσους ἤθελον ἀφήσει τὰ ἄρματα, καὶ ἀσχοληθῇ εἰς τὰς πρώτας ἐργασίας καὶ ἀσχολίας του.

Ἐγράφη δ' ἐπίτηδες τὸ παρόν καὶ ἐστάλη πρὸς ὑμᾶς.

Ἐλχάτζ Ἀχμέнт Κενχοντάς τοῦ ἐκλαμπροτάτου πασᾶ καὶ μπᾶς μπόγ τῶν τροπαιοφόρων στρατευμάτων.

19 iunie [1821]

A lui chedhudabei către aceiași.

Vă facem cunoscut anume prin scrisoarea noastră către dvs., vouă: mitropolitul, boierii, negustorii și celorlalte raiale fugiți în orașul Brașov, pentru apărarea de răzvrățiții care au apărut mai înainte, a averei și cinstei dvs.

Am aflat de fuga dvs. în străinătate, la Brașov, pricinuită de teama față de răzvrățiții apăruiți în Țara Românească, care, declarînd și vestind libertate și scutire de dări și întrebuițînd tot felul de mijloace viclene, au înșelat pe unii dintre românii de rînd. În felul acesta ei au răspîndit mare turburare și răzvrătire în țară, despuind pe boieri, pe negustori și jefuind femeile și raialele de prin sate.

Deci, pentru a scăpa de această răzvrătire și de relele pricinuite de ea și pentru odihnirea și mîngîierea credincioaselor raiele ai puternicii împărății, au fost trimise, din poruncă împărătească, oștile victorioase, care, îndată ce au intrat în țară, au făcut să dispară și au nimicit cu ajutorul lui Dumnezeu

pe toți apostafii și turburătorii, iar pe Ipsilanti cu toți cei din jurul lui i-au izgonit.

Acum, venind din înaltă poruncă caimacamul Constantin Negri, s-a restabilit iarăși cîrmuirea dreaptă în orașul București și orînduiala dinainte. De aceea au început să se întoarcă boierii, negustorii și locuitorii satelor, care de frică au pribegit în diferite părți. Aflînd deci, dvs., cei de mai sus, completa zdrobire și nimicire a zișilor răzvrătiți și izgonirea lui Ipsilanti și că s-a întrodus iarăși rînduiala dinainte și cîrmuirea dreaptă, îndată ce veți primi cea de față [scrisoare] fără amînare să grăbiți venirea dvs. aici, îndemnînd și îmbărbătînd și pe ceilalți să se întoarcă imediat la casele și moșiile lor, ocupîndu-se fiecare fără frică de munca, îndeletnicirea și negoțul lui. În același timp se face cunoscut că se acordă milă și siguranță tuturor acelor care vor lăsa armele și se vor ocupa cu muncile și îndeletnicirile lor dinainte.

Aceasta vi s-a scris anume și vi s-a trimes vouă Elhagi Ahmed chedhuda al prea strălucitului pașă și baș-bog al victorioaselor armate¹.

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 62; ms. rom. 323, f. 320 v. Text grec.

144

[15 ? iunie 1821]

Memoriu adresat lui Gh. Cantacuzino în care i se arată nenorocirile pricinuite Moldovei de către eteriști și este somat să nu mai lanseze apeluri.

Strălucitul cneaz Gheorghie Cantacuzino!

Prin proclamațiile ce strălucirea ta ai dat însămnate cu 24² și 25³ a trecutei luni mai, să vedi o urmări încă a pasului pornit din parte grecilor la 22 februar și o invitare prin carile să cunoaște dorința ce ai strălucia ta de a-i trage în unire pre nație moldovenilor. Pui înainte interesele legii și a patrii și arăți covîrșire mîhniciunei ce ai simțit pentru jalnica stare lăcuitorilor aceștii țări, pentru alergare în țări străine a celui întîi păstori și a boierilor pămînteni și pentru cutezare ce ar fi luat unii a rădica arme asupra

¹ La 26 iunie boierii aflați la Brașov răspund lui Elhagi Ahmed chedhuda în același sens ca și caimacamului C. Negri (vezi doc. nr. 141), Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 64 v—65 și ms. rom. 323, f. 321 (ambele documente în limba greacă).

² Prin proclamația din 24 mai, dată la Iași, Gh. Cantacuzino condamna pe cei ce s-au unit cu turcii și îi îndemna totodată să se alătore trupelor sale și să lupte împotriva dușmanului comun (Acad. R.P.R., foaia volantă 316/1821. Publicată în *Uricariul*, V, p. 78—83; V. A. Urechia, Documente 1800—1831, p. 7—9).

³ Vezi doc. 130.

creștinilor. Și rădicînd scutelnicii și jînduind o așazăre de bir, faci toate îndemnările supt un sentiment patrioticesc, sfătuitor ca și moldovenii să se unească la pornire eterii grecești.

Moldavvie n-au uitat patriotismul părinților, moșilor și strămoșilor strălucirii tale! Și știi că singile lor, care adesăori au dat dovezi a fi duralnice pentru acest pămînt, să învîrtește acum în nevrile voastre, dar are dreptățile ei a nu asculta glasul strălucirii tale, și dovada esti felul chiemării. Interesurile ce strălucire ta puni înainte, supt cuvînt că ar fi a legii și a patriei în privire Moldavviei, să par a fi strămutate. Acest norod nu află pîntru sîni nici un fel de dreptăți de a intra în pasul grecesc, fără a căde într-o critică osînditoare.

Adivărat, esti jalnic a priivi în cursul sărbătorilor cele mai luminate a legii noastre tăiere căpitenii bisăricii împreună cu o mulțami de norod. Dar, vinovați să par a fi acei ce au dat pricina a numelui bisăricii. Nu pun înainte pe vrednicii de toată cinstire creștini. Vacurile trecute cari supt nește monarhi idolatri, prigoniți pentru credința, jărtviți pentru cruci, omorîți pentru numele de creștin și cu cruzimi chinuți pentru propovăduire legii, vîrsîndu-și sîngele, totdeauna au blagoslovit pre gelați, și noi în urmare legii noastre, slăvim pre adivărații creștini ai vechimii. Nu gădesc în sfintele lor isprăvi nici o pildă, da de post, pentru drepturile coroanei lor și împărății lor. Lege noastră nicăiure nu ni învață necredința cătră împărați. Mai virtos, supt stăpînire idolatrului, alt legiuitoriul nostru ne poroncești: «să dăm lui dumnezeu ci esti a lui dumnezeu și împăratului ci esti a împăratului». În pămîntul nostru, bisărica și lege niciodată nu s-au văzut bînuite la sfintele lor lucruri.

Pre de altă parte, istoria nații noastre este de agiuns a vide că pămîntul acista, cînd s-au văzut strîmtorît a-și căuta ocrotire și adăpostul, au aflat pre Poarta Othomanicească cu brațele deschisă și gata a i-o da. Și supt umbra aceștii stăpîniri, au sprizănit atîte vecuri bisărica, lege, obiceiuri și tot ce ari fericire și linistire unui norod; totdeauna au avut drept temelie supunire ce cu credință cătră monarhi și cătră pravili. Apoi chiemare strălucirii tale esti din împotrivă.

Cît pentru alte ticăloșii, ci totdeauna au alcătuit în pămîntul acista, unde apăru asupritori moldoveni, vor ști a alerga la împărăteasca milostivire. Și prin cuviincioasă ceriri, puind în lucrari fericire lor, vor da pildă și altor nații care pe globul acista să sfădesc cu armele în mînă pentru întesuri părute, pricinuind adivărate ticăloșii la celi mai multe din părțile ominirii și le vor dovedi că prin a fi credincios supus fieștecare norod împăratului său. Și la nevoile sale, prin omilită arătare și prin cuviincioasă cerere de la monarhi, pentru carile ceriul i-au rînduit epitropi ominirei, află drumul cel dorit al fericirii sale. Aceste sînt de ajuns dovezi, că supt protecție de legi și de patriotismul, nici un moldovan, cunoscînd hotărîrile creștinătății și a

datoriî patriei sale, nu va alerga la pasul înpărecherii greceşti şi cum că datorie Moldoviei esti de a să înpotrivi aceştii înpărecheri pînă la vîrtute, să cunoaşte adevărat din toati pravilele şi legile a căroră epitropi sînt toţi înpăraţiîi pămîntului.

Prinţapul Ipsilante, aflînd prilej a lucra tainuitile sale procetiri supt ocîrmuirea domnului Mihai Suţul, au început, pîr' ce grozăviile în pămîntul acista au pătat nevinovăţia Moldavii cu sîngele a cîţiva musulmani, pre care răul norod i-au înpins pe jărtvelnicul cruzimii. Au silnicit puţini, pe cîţiva au prădat de cai, pre cei nevinovaţi, şi au purces pentru Valahia. Drumul pînă la Focşani a acestui prinţap, împreună cu uniţiî la întrare sa, să va cunoaşte lungă vremi, căci prăda silnicît, şi răpirile de cinste au lăsat urme adînci piste tot locul. Moldovenii şi-au cunoscut drumul datoriiilor, tocma de la cei dintîi pierdu acest theatru, dar mîna păcii au obicinuit de cîţava vremi a-i ţine într-o stare negata pentru a pute birui stavilile ce-i opre de la cale lor; şi ni tăi¹ la etirii grecescă înprăştieţi pretutindine; în părţile de gios, au fost o tăiere a comunicaţiî cu puterile othomaniceşti. Şi dar graba pricinilor au cerut a să întinde cel întîi adres cătră mărirea sa marile monarh al Rosăei, protectoriul aceştii ţări. Şi spre vîrfuî încredinţării, consuluî mării sale au vădit osînda supt carile mărirea sa priveşte pă aceste pasuri îndrăzneţe pornite a război drepturile unei coroni. Şi cătră aceia, că alergare cătră legiuitul înpărat au fost o datorie sfinţită a moldovenilor şi cuviincioasă la cel dintîi prilej, dar au fost poroncită şi de cătră însuşi mărirea sa monarhul Rosii.

Deci, ci dreptăţi au avut eterie grecescă a sâlnici nevinovăţie unui norod cari nu vra să să înduplece la calcare datorii lui, prescrisă de toati pravilele lumii, pre care drit o înpăricheri străină au pus stăpînire pe frîile ocîrmuirii care spînzură de la un tron înalt şi să protecsăesc de o înpărăţie puternică?

Au pus mîna pre deputaţiia ţării şi au prădat, au răpit, au jăfuit şi au strîcat averile şi casăle a multora cari pîr' întru această epohi, cu toată vîrtutea, s-au sâlit în alcătuire hrăniî şi a stărilor, greci veniţi din vremi în vremi. Ce, încape a întreba strălucirea ta pricina ducerei arhipăstoriuluî şi a boierilor pămînteni, căci aceasta să văde din ce dintîi privire perdelile privilegii ce au început a învâli pămîntul acista de la 22 fevruar? Esti dreptate lor. Cel întîi păstori s-au luptat pîr' la vîrtute pentru turma sa înprotiva valurilor grozăvii. Dar, cînd şi-au văzut turma sfîrşită de răpitoriî lupi, căci în toati zilile nu să vide decît jărtfe, nevinovăţiî, cînd pretutindene nu era decît primejdia îngrozirei, asupriţi, turburări şi jacuri? Au căutat negreşit scăpare nevinovăţiî şi boierii cilenurilor ocîrmuirii lipsite de legiuitul domn şi de apărătoare puteri. Cum era cu putinţă să şadă în mijlocul silnicitorilor? Deci, după toţi, au sprijînit ocări, afronturi şi cîti altele. Au fost sîliţi a-şi lăsa

¹ Aşa în text.

patrie pentru o vreme și a cerca scăpare în hotărâle liniștirii. Și aceasta au făcut după ce tiranii a eterii, cei cu numile de creștini, au venit în covârșirea esti păreri împlintare în lacrămile lor, ce însămnază că ar fi avînd sinbatrioții din părțile de jos. Și dacă lacrămile curgi în adivăr, apoi negreșit izvorul esti tot acela ce face a curge de la toată Moldavvia. Pricina nu esti nicidecît spaima de armele othomanicești. Aceste arme ades au pășit în pămîntul acista și niciodată lăcuiitorii supuși n-au venit în vărsare de lacrămi. Ci adivărul esti: jăfuirile, asupririle, covîrșirile de răutăți, ce au suferit despre împărechere aceia ce au îndrăznit a să numi crestinească, a căruia desăvârșită ispravă să sălește a fi ca să-l facă pre norodul Moldavii vrednic de prepus și de defăimare nu numai înaintea legiuitului său împărat, dar și înaintea monarhilor pămîntului. Gălații și Focșanii n-au sămțit dărmare, pînă cînd eteria grecească n-au dat pricină. Și esti părere, rădicare de arme asupra creștinilor ci însănzează că ar fi urmat moldovveni. Aceasta nu s-au făcut nicidecît. Căci, arăti-să singile vărsat de moldovveni, dar și datorii cei mai sfințită și toati dreptățile negreșit i-au chemat la aceasta, nu adecă la amorul adevăraților creștini, ce la apărare despre sălnicitorii și prădătorii lor. La critica pasului grecilor, Moldavvia nu să întinde, căci judecatori să vor face acei puternici. Dar moldovvenii descopăr că sînt supuși pre puternicii Porți Othomanicești, și tot, de cari vor¹ ave trebuință, de acolo vor ceri, iar a urma la povățuiri, sfaturi și învitori cari să întind a război drepturile coroaanelor și a călca sfințitele priviri nicidecît nu să înduplecă.

Continește dar, cneazule, contenește, de niște învitaturi fără folos! Lasă pămîntul acista ca să-și plîngă în tîcnă rană ce i-au făcut creștinii, rană care va rămîne la îngrijire vecurilor să o tămăduiască. Lasă pe moldovvenii cari sînt surzi la entusia, viul călcării datoriiilor. Lasăti de supărătoare îngrijiri ce ai pentru folosul aceștii țări, că acei fugiți de răutăți eterii grecești să vor însărcina cu aceasta. Și curmă niște făgăduinți pe care isprăvile cruzimii, de pe acum le vădesc a fi stărpi. Martur esti chinuire ce s-au dat nevinovaților deputați a opștii, cari cu fuga abie au putut scăpa de a să face jărtvă tiraniei. Și marturi sînt silniciile, asupririle, jafurile și tradi, cari de la februar și pîr' acum au ținut la împărechere grecească loc de toată fapta bună.

Fieștecari grec aducă-ș aminte dacă pămîntul acesta au făcut vreodată rău nații sale. Și dacă nu pot, de unii i-au slujit despre jicnirea și adăpost, aducă-ș totodată aminte că legi ne învață a răsplăti răul cu binele, iar nu pentru bani a face rău. Pentru aceea, eteria grecească dei înapoi și împlinească tot ce au răpit! Și pășască din pămîntul acista, pentru ca să nu intre în judecata tuturor stăpînilor și pentru ca nu din lacrimi, aceasta să simtă străpezime strănepoții grecilor acestui loc.

Acad. R.P.R., ms. rom. 98, f. 3—4 v. Copie. rom.

¹ În text: lor.

Iași, 18 iunie 1821

Paharnicul Gh. Brăiescu îndeamnă, în numele lui chehaia bei, pe boierii din ținuturile de sus să se întoarcă la casele și slujbele lor.

Boierii moldoveni a ținuturilor de sus.

Din cărțile slăvirii sale chihăia bei pre larg veți înțalege dumneavoastră, atît venirea oștilor, pentru care pricină sînt venite în pămîntul Moldavii, cît și a celor trebuincioase ce se cer pentru hrana oștilor. Și pentru ca să nu să sădească în inimile dumneavoastră tot frica aceeași ce cu 30 ani mai înainte o ave moldovenii, de cuviință socotind, iată fac și eu cunoscut dumneavoastră că înțalepciunea oștilor othomanicești întru această vreme au covîrșit pe a evropienilor. Și moldovenii atita să păzască și să ocrotesc, încît pentru un capăt de ață de i să ia fără poroncă, acel cutezător oștean cu moarte să pedepsăște. Și în sfîrșit pentru mai bună încredințare dumneavoastră puteți să veniți și înainte cite unul dintre dumneavoastră, ca mai bine să vă încredințați și să propovăduiți norodului. Iară acum mai mare pildă să aveți aceasta: că eu viu de la Tecuci cu 20 mii oaste, purtător de griji celor trebuincioase, și citeodată s-au întîmplat să nu am nimic de ale conacului și am fost crezut fără a pătimi cevași.

Pentru aceasta, dumneavoastră îndată să vă îmbrăcați cu această slujbă a aduna pe toți strămutații la urma lor. Căci hotărîrea slăvirii sale este întii să vă facă știut, ca să iasă din păcat. Și dacă pînă în 6 zile nu vor veni toți acei strămutați pe la casele lor, cu hotărîre are să trimită iniceri pin codrii și pin toate locurile și pe toți acei bejenăriți găsindu-i are să-i treacă prin sabie. Și atunci păcat va fi dumneavoastră pentru sufletele ce se vor pierde, cum și acei ce vor fi trecuți piste hotară și nu vor veni pîr' într-o săptămînă străini au să să socotească de patria aceasta și lipsiți de toate averile ce vor ave aicea.

Boieri, depărtați-vă cu totul de propoveduirile tîlharilor voluntari, căci toate sînt neadevărate; și fericire norodului Moldavii este, ca să arătăm supunire și credință cătră prea puternica noastră împărăție. Iară cuibul tîlharilor de la Sculeni s-au curățit de pe fața pămîntului.

Și spre mai bună știința dumneavoastră vă va pliroforisi dumnealui comis Latif ce vine din poroncă pe la ținuturile acele.

Gheorghii Brăescu paharnic

1821, iunie 18¹

Eși

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811, f. 295). Orig. rom.

¹ Cu o zi mai înainte, Wolf, starostele sudiților austrieci din Bacău, a scris episcopului de Roman propunîndu-i măsurile ce trebuie luate în vederea readucerii în țară a boierilor fugiți (Acad. R.P.R., pach. MXLI, fost ms. rom. 2811, f. 294).

[23 iunie 1821]¹

Arzmagzarul boierilor de la Braşov către Poartă, cerînd venirea cît mai grabnică a domnului şi luarea de măsuri pentru ca niciodată vreunul dintre răsculaşii scăpaşi în străinătate să nu se mai poată întoarce în ţară.

Ἀρζιμαχζάρι πρὸς τὴν Κραταιὰν βασιλείαν.

Ἡμεῖς, οἱ πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς κραταιοτάτης καὶ τροφοῦ ἡμῶν Βασιλείας, ὃ τε ταπεινὸς μητροπολίτης, οἱ ἐπίσκοποι, ἡγούμενοι καὶ ἄρχοντες τῆς Βλαχίας, ὅσοι κατ' ἄρχας τῆς ἀναφανείσης ἀνταρσίας κατεφύγομεν εἰς τὴν αὐστριακὴν γῆν, μόλις διασωθέντες, μετὰ τῆς ἕως ἐδάφους ὀφειλομένης ἡμῶν προσκυνήσεως, προσφέρομεν ὁμοφώνως τῷ βασιλεῖ κράτει τὰ ἐκ μέσης ἡμῶν ψυχῆς καὶ καρδίας χαριστήρια, διότι εὐσπαγγνίσθη εἰς ὅλον τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος μας Βλαχίας καὶ εἰς τοὺς ἐγκατοίκους πιστοὺς ὑπηκόους, μὲ τὴν ἀποστολὴν τῶν βασιλικῶν ἀηττήτων στρατευμάτων, πρὸς τιμωρίαν καὶ ἐξολόθρευσιν τῶν ἀποστατῶν, οἵτινες, χεῖρα ἐνοπλον κινήσαντες κατὰ τῆς ἐξουσίας, καὶ ἀπάνθρωπον ὠμότητα ἐνδειξάμενοι, κατερήμωσαν χώρας καὶ πόλεις, ἐγύμνωσαν ἀφειδῶς οὐ μόνον ὀσπίτια ἀρχοντικὰ καὶ ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸ πτωχὸν λαόν, ὥστε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ ἐφόνευσαν, γυναῖκας καὶ τέκνα καθύβρισαν καὶ πᾶν εἴ τι εἶδος παρανομίας ἐργασάμενοι, παρέδωκαν εἰς παντελεῖ ἀφανισμόν πλῆθος παντὸς εἶδους ζώων τῶν ἐγκατοίκων καὶ ὅλους τοὺς ἐκ τοῦ περσινοῦ χρόνου συνηγμένους καρπούς τῆς γῆς.

Ἡμεῖς δέ, τῇ φυγῇ διασωθέντες, ἀθλίως μόνον τὸ ζῆν διάγομεν ἐνταῦθα εἰς ξένην γῆν, γεγυμνωμένοι καὶ οἱ πλείονες ἡμῶν ἀσθενοῦντες διὰ τε τὸ γῆρας, καὶ διὰ τὴν ἄκραν ταλαιπωρίαν, ἣν ὑπέστημεν ἐν τῇ φυγῇ μὲ βαρυτάτας φαμιλίας, διαβάντες ὄρη δύσβατα καὶ πέτρας ἀποτόμους πεζοί, ἐν καιρῷ τοῦ δριμυτάτου χειμῶνος. Δοξάζομεν τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ ὑψίστου, τοῦ διατηρήσαντος καὶ τὴν ζωὴν μας, καὶ δὲν ἐπέσαμεν εἰς χεῖρας τῶν μαιφόνων πρὸς θῦμα ἐλεεινὸν τῆς αὐτῶν ἀπάνθρωπότητος, μ' ὅλον ὅπου καὶ ἐνταῦθα διάγομεν πολλὰ ἀθλίως, στερούμενοι τοῦ πόρου τῶν πρὸς τροφὴν ἐπιτηδείων, καὶ ἐν τῇ πατρίδι καμία κατὰστασις δὲν μᾶς ἔμεινεν, οὔτε καὶ ἡ ἀπλὴ τροφή, ἐπεὶ δὴ ἐφέτος οὔτε ἡ ἀναγκαία ἀροτρίωσις, οὔτε σπορὰ ἔγινεν ἐξ αἰτίας τῶν κακούργων ἀποστατῶν. Ὑπερδοξάζομεν ἐπομένως τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ ὑψίστου, ὅπου τὰ ἀήττητα βασιλικά στρατεύματα ἔβαλαν εἰς πρᾶξιν τὴν ὑψηλὴν ἀνακτορικὴν βούλησιν, ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἡμῶν καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, καταπολεμοῦντα καὶ καταδιώκοντα τοὺς τῆς βασιλείας ἀποστάτας καὶ ἐχθροὺς τῆς πατρίδος ἡμῶν. Καὶ οὐ παύουσιν ἐργαζόμενοι τὸν ὄλεθρον αὐτῶν, ὥστε, οἱ πρὸς ὥραν διαδράντες τὴν βασιλικὴν ὀργὴν ἀντάρται, κατεκρύβησαν ἤδη εἰς τοὺς δυσβάτους τόπους τῶν βουνῶν, εἰς

¹ Data stabilită după scrisoarea boierilor adresată în aceeași zi lui Scarlat Callimachi vv. (Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 69 v—70 și ms. rom. 323, f. 323 v—324. Text grec.).

τὰ δάση καὶ εἰς ἄλλα κεκρυμμένα μέρη τῆς Βλαχίας διὰ νὰ διαφθεντευθῶσιν. Ἡμεῖς δέ, οἱ πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας, χεῖρας αἶροντες ἱκέτιδας πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν ὑπὲρ τῆς αἰωνίου διαμονῆς τοῦ κράτους αὐτῆς, σπεύδομεν κατὰ τὸ δυνατόν ἐπὶ τὰ ἀπαραίτητα χρέη ἡμῶν, καὶ ἐξεδώκαμεν ἀμέσως ἐγκύκλια ἡμῶν γράμματα πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς πατρίδος, τοὺς τῇδε κάκεισε διασπαρμένους, ἐξαγγελτικὰ τοῦ βασιλικοῦ ἐλέους καὶ τῆς διὰ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων μνηστευομένης σωτηρίας ἀπάντων, παραμυθητικὰ δὲ ἅπερ ὑπέστησαν δεινὰ καὶ προτρεπτικὰ εἰς τὸ νὰ συνέλθωσιν ἅπαντες εἰς τὰς χώρας καὶ κατοικίας των, διὰ νὰ ἀπολαύσωσι τῶν βασιλικῶν ἐλεῶν μὲ τὴν ἐντελῇ σωτηρίαν καὶ ἡσυχίαν, προσγινομένην αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἀηττήτου βασιλικοῦ στρατοῦ, διὰ τῆς ἐξολοθρεύσεως τῶν ἀντάρτων καὶ τῆς πατρίδος ἐχθρῶν. Ἐπιμελούμεθα ἐν τοσοῦτῳ, παντὶ σθένει, καὶ εἰς τὸ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα πολλοὺς ἄλλους ρεαγιάδες κατοίκους διαφόρων καὶ ἡλικίων τοῦ τόπου, οἷτινες, τὰ ὅμοια ἡμῖν παθόντες ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ληστῶν, διέσωσαν μόνον τὴν ζωὴν των μὲ τὴν φυγὴν ἐνταῦθα, εἰς τοὺς αὐστριακοὺς τόπους, τῶν ὁποίων τὴν ἐξαγωγὴν εἰς τὸν τόπον γνωρίζομεν ὡς χρέος ἡμῶν ἀπαραίτητον νὰ διενεργήσωμεν καὶ νὰ κατορθώσωμεν ὅσον ἐνεστιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τόσον διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ἀποξενωθέντων, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν προσφυγόντων εἰς τὰ ὄρη καὶ δυσβάτους τόπους, καὶ διὰ τὴν κοινὴν ἀπάντων τῶν πτωχῶν ὑπηκόων παρηγορίαν καὶ τελείαν ἡσυχίαν τῶν πραγμάτων, ἀνάγκαια καὶ ἡ παρουσία τοῦ αὐθέντου, παρακαλοῦμεν θερμότατα τὸ βασιλικὸν ἔλεος νὰ ἤθελεν εὐδοκήσει εἰς τὸ νὰ ἐξαποστείλῃ ὅσον τάχιστα τὸν ἡγεμόνα διοικητὴν τοῦ τόπου τῆς Βλαχίας, ὡς τοῦτον ἀπεκδεχομένων ἀπάντων πρὸς τελείαν ἡσυχίαν καὶ εὐταξίαν τῶν πραγμάτων, τὴν ὁποίαν κοινὴν ἐφесιν γνωρίζοντες καὶ ἡμεῖς οἱ πιστοὶ δοῦλοι μὲ τοῦτο τοὺς ἐγκαρδιώνομεν, παρέχοντες αὐτοῖς χρηστὰς ἐλπίδας, ὅτι ἐν ὀλίγαις ἀφεύκτως θέλουσι ἀπολαύσει τὸν ἡγεμόνα τοῦ τόπου εἰς τὸν θρόνον του. Αὐτοὶ ὅμως πεφοβισμένοι ὄντες ἐξ ὧν ὑπέστησαν δεινῶν, πάντοτε διστάζουσι καὶ δυσπιστοῦσι, θεωροῦντες τὴν πατρίδα αὐτῶν χωρὶς κεφαλὴν καὶ χωρὶς τὸν ἀναγκαῖον τῆς διοικήσεως χαλινόν.

Ὅθεν, κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ἀναγκαιότατος ὁ τοῦ ἡγεμόνος ἀνυπέρθετος ἐρχομός, καὶ παρακαλοῦμεν γονυπετῶς τὸ ἔλεος τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας νὰ μᾶς τὸν ἐξαποστείλῃ ὅσον τάχος, διὰ νὰ πληροφορηθῶσιν οἱ ἄπλοῖ καὶ ἀκέραιοι τὰς ψυχὰς ἐντελῇ τὴν σωτηρίαν των. Πρὸς ἔξ τούτοις, ἐπειδὴ καὶ πολλοὶ τῶν ἀποστατῶν, καταδικωκόμενοι ὑπὸ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, διεσκορπίσθησαν εἰς πολλὰ μέρη τῶν πέριξ τῆς Βλαχίας, καὶ ὑπόνοιαν ἔχομεν μελλόντων πάλιν κακῶν οὐκ ὀλίγων, παρακαλοῦμεν μετὰ δακρύων τὸ ἔλεος τῆς βασιλείας ὅλοι οἱ τοιοῦτοι νὰ ἀποκλεισθῶσι διόλου καὶ ἀείποτε ἔξω τῶν ὁρίων τοῦ τόπου τῆς Βλαχίας καὶ νὰ μὴν ἔχουν τὴν ἄδειαν οὐδέποτε νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν Βλαχίαν ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει, οὔτε ὡς τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας ὑπήκοοι, οὔτε μὲ καμίαν ἄλλην προστασίαν ξένης αὐλῆς, ἐπειδὴ αὐτοὶ ὡς ἐγνωσμένοι φύσει κακότροποι καὶ πρὸς ἀνταρσίαν καὶ ληστείαν ἐπιρρεπεῖς, εἶναι ἔτοιμοι εἰς κάθε καιρὸν νὰ ἐπιφέρωσιν εἰς τὸν τόπον τὰ χεῖριστα τῶν πρώτων. Καὶ οὕτω τῷ

κραταιῶ βασιλικῶ βραχίονι ἐκκαθαίρομένης καὶ διὰ παντὸς ἀσφαλιζομένης ὅλης τῆς ἐκτάσεως τῆς βλαχικῆς γῆς, ὁμοφώνως ἅπαντες οἱ πιστοὶ ὑπῆκοοι νὰ θύσωμεν τὰ σωτήρια, παιανίζοντες καὶ εὐλογοῦντες τὸ βασιλεῖον κράτος εἰς αἰῶνας θεόθεν διατηρούμενον ἐν τῇ ὁλοκληρίᾳ, εὐοδοῦμενον καὶ ὑποτάττων ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.

Arzmagzar către puternica împărăție.

Noi, credincioșii supuși ai prea puternicii și hrănitoarei noastre împărății, adică smeritul mitropolit, episcopii, egumenii și boierii Țării Românești, toți cei care la izbucnirea răscoalei ne-am refugiat pe pământul austriac abia scăpînd. Cu închinăciunea noastră pînă la pământ înălțăm într-un singur glas către împărăteasca stăpînire mulțumirile noastre din adîncul sufletului și inimii, fiindcă s-a milostivit de pământul patriei noastre, Țara Românească, și de locuitorii ei credincioase raiale, trimițînd nebiruitele oștiri împărătești pentru pedepsirea și nimicirea răsculaților, care ridicînd mîna înarmată împotriva stăpînirii și arătînd o cruzime neomenoasă, au pustiit sate și orașe, au jefuit fără cruțare nu numai case boierești și biserici dar și acest sărman popor. Mult popor au și omorît, au batjocorit femei și copii și făcînd tot felul de nelegiuri au distrus cu totul o mulțime de vite de tot soiul ale locuitorilor și toate roadele pământului adunate anul trecut.

Noi, scăpînd cu fuga ca niște ticăloși, abia ne ducem viața aici pe pământ străin, despuiați și cei mai mulți dintre noi bolnavi din pricina bătrîneții și a marilor suferinți îndurate în timpul fugii, trecînd pe jos cu familii grele, în timpul iernii foarte aspre, munți anevoie de străbătut și stînci abrupte. Slăvim numele prea sfînt al celui de sus, care ne-a ferit măcar viața noastră și nu am căzut în mîinile ucigașilor, jertfă nenorocită a neome-niei lor.

Dar și aici trăim în mare sărăcie, fiind lipsiți de mijloacele trebuincioase pentru obținerea hranei. Și în patrie nu mai avem nici un fel de stare, nici măcar hrana obișnuită deoarece anul acesta nu s-a arat și nici nu s-a semănat din pricina răufăcătorilor apostati. Preaslăvim prea sfîntul nume al celui de sus pentru că nebiruitele oștiri împărătești au înfăptuit înalta dorință împărătească de a salva obștea noastră și a întregului popor, luptîndu-se cu strășnicie și urmărind pe cei răsculați împotriva împărăției și pe dușmanii patriei noastre. Nebiruitele oștiri împărătești nu conținesc cu nimicirea răz-vrătiților, care deocamdată au scăpat de mînia împărătească și s-au adăpostit, ca să se ferească, în locurile greu de trecut din munți, în păduri și în alte locuri ascunse ale Țării Românești.

Iar noi, supușii credincioși ai puternicii împărății, înălțînd mîini rugătoare către prea bunul dumnezeu pentru veșnica păstrare a puterii ei, ne grăbim după putință să împlinim datoriile noastre. Am trimis îndată scrisori de ale noastre,

circulare, către locuitorii patriei care sînt risipiți în toate părțile, vestindu-le mila împărătească și dorita mîntuire a tuturor prin oștirile împărătești. I-am mîngîiat pentru nenorocirile îndurate și i-am îndemnat să se adune toți în satele și locuințele lor ca să se bucure de mila împărătească cu deplina mîntuire și liniște, făcută de nebiruita oștire împărătească, prin nimicirea răsculaților și dușmanilor patriei.

Între timp ne sîrguim din răputeri să întoarcem în patrie și alți mulți locuitori raiale din diferite județe ale țării, care au scăpat ca și noi din mîinile tilharilor și și-au mîntuit numai viața cu fuga aici pe pămînturi austriace. Noi recunoaștem că scoaterea lor în țară este o datorie a noastră neapărată, pe care trebuie să ne-o facem și să o izbutim cît de curînd. Dar fiindcă atît pentru scoaterea celor înstrăinați, cît și pentru întoarcerea celor refugiați în munți și locuri greu de trecut, precum și pentru mîngîierea obștească a tuturor sărmanilor raiale și pentru deplina liniștire a lucrurilor este de trebuință să fie de față și domnul, implorăm mila împărătească să binevoiască a trimite cît mai curînd pe domn, cîrmuitorul Țării Romînești, toți nădăjduind că o dată cu el se va restabili liniștea deplină și orînduirea lucrurilor. Noi credincioșii robi, cunoscînd dorința locuitorilor, îi îmbărbătăm, dîndu-le nădejdi bune că în cîteva zile neapărat se vor bucura de domnul țării în scaunul lui. Ei însă fiind înspăimîntați de nenorocirile îndurate, tot ezită și nu se încred văzînd patria fără domn și fără frîul trebuincios al cîrmuirii.

Deci, în starea de acum a lucrurilor, este de neapărată trebuință să vină domnul fără zăbavă. Ne rugăm în genunchi la mila puternicii împărății să ni-l trimită cît mai curînd ca cei simpli și cu sufletele curate să fie siguri de mîntuirea lor. Pe lîngă aceasta, fiindcă mulți dintre răsculați, urmăriți de oștirile împărătești, s-au împrăștiat în multe părți peste hotarele Țării Romînești și fiindcă îi bănuim că pot face multe răutăți, noi, în viitor, ne rugăm cu lacrimi la mila împărăției ca toți aceștia să fie ținuți pentru totdeauna în afara granițelor Țării Romînești și să nu aibă voie niciodată să vină înapoi în Țara Romînească, sub nici un motiv, nici ca supuși ai înaltei Porți, nici sub vreo altă protecție a vreunei curți străine, fiindcă aceștia, fiind cunoscuți din fire răufăcători și înclinați la răscoală și tilhărie, sînt gata în orice moment să pricinuiască țării multe răutăți, mai mari ca înainte.

Astfel, cu puternicul braț împărătesc fiind curățată și asigurată pentru totdeauna toată întinderea pămîntului romînesc, toți supușii într-un glas să aducem jertfă de mulțumire, cîntînd și binecuvîntînd puterea împărătească ca să fie păstrată de dumnezeu în întregimea ei în veacuri și fericită, punînd sub picioarele ei orice dușman și potrivnic.

Craiova, 25 iunie 1821

Const. Canetzos comunică lui Hagi Ianuș că pandurii se predau turcilor.

Κραϊώβα, τῇ 25 Ἰουνίου 1821

Εὐεργετικώτατοί μοι μπασιάδες, δουλικώτατα προσκυνῶ, φιλῶ τὸ χέρι σας.

Τὰ στρατεύματα τὰ βασιλικά μὲ τὴν θείαν βοήθειαν πηγαίνουν μπροστὰ καὶ ἀφανίζοντας κάθε ἡμέραν τοὺς κλέπτας. Οἱ παντουρέοι προσκυνοῦν καθημερινῶς. Ὁ Μπουστιάνος, καὶ Φροῦντε Λάτος, καὶ Κρεῖνετζάνος ἐπροσκύνησαν μὲ τοὺς ἀνθρώπους τους. Εἰς τὸ Τυργουζιούλον ἐπῆγαν στρατεύματα βασιλικά, καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς κλέπτας δὲν ἤθραν κανέναν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ὀγλήγορα θέλει λάβει τέλος, καὶ ἄμποτες νὰ δώσῃ ὁ Θεός. Οἱ ἐδῶ εὐρισκόμενοι ἀγάδες, σελιχτάραγας καὶ Πλοβτζαγιανισὴ καὶ ὁ Χασάν μπαϊρακτάρης σᾶς χαιρετοῦν. "Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀγάδες τῶν μεγάλων ἐπιθυμία ἔχουν διὰ νὰ σᾶς ἰδοῦν, καὶ πάντοτε λέγουν ὅπου νὰ σᾶς ἰδοῦν, ἐπειδὴ εἶναι φίλοι καὶ σᾶς ἀγαποῦν. Εἶπαν τοῦ κύρ Κατζῶφα διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ σᾶς πάρῃ νὰ σᾶς φέρῃ ἐδῶ, διὰ νὰ γιουρουστίσετε, νὰ πάρετε καὶ ὑπόληψιν ὅσον ἀπὸ τὸν βασιλέα, τόσον καὶ ἀπὸ τὸν ὑψηλότατον πασιά, ἐφέντη μας Βιζυνίου, καθότι ἤξεύρετε ὅπου εἶναι φίλος σας καὶ σᾶς ἀγαπᾷ, καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ εἰσθε ἀπὸ ὅλους τοὺς πραγματευτὰς καὶ ἄρχοντας ἐδῶ πρωύτερα.

Ἐν τοσούτῳ μένω

τῆς ἐντιμότητός σας ταπεινὸς δοῦλος

Κωνστ. Κανέτζος

[Adresa:] Τοῖς ἐντιμοτάτοις κυρίοις μοι κυρίοις Χ. Ἰωαννοῦση Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδελφοῖς προσκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι

Craiova, 25 iunie 1821

Salut cu multă plăcere pe prea binefăcătoarele mele bașale și vă sărut mîna.

Oștile împărătești cu ajutorul lui Dumnezeu merg înainte și nimicesc în fiecare zi pe hoții. Pandurii se închină în fiecare zi. Bușteanul ¹, Frunte Lată ² și

¹ Căpitanul Dumitru Buștean, rînduit în 1815 cu potera în jud. Olt (Vezi vol. I, doc. 55).

² Frunte Lată Ion, căpitan de panduri, în luna februarie trimis la divanul din București cu misiune din partea lui Tudor. Se află în grupul căpitanilor care fac opoziție lui Tudor la Golești (N. Iorga, *Izv. cont...*, p. 247—294).

Un alt Frunte Lată, Vasile, de asemenea căpitan de panduri, originar din Busur (Mehedinți), rînduit în 1815 cu potera în jud. Argeș (Vezi vol. I, doc. 55 și Acad. R.P.R., ms. rom. 261, f. 133).

Crăiniceanu¹ s-au închinat cu oamenii lor². Și la Tîrgu Jiu s-au dus armate împărătești, dar n-au găsit nici un hoț; sperăm că repede va lua sfîrșit; să dea dumnezeu! Agalele care se află aci, selihtar aga, Plovgianisi și Hasan bairactar, vă salută; aproape toți din agalele mari doresc să vă vadă și totdeauna spun că au să vă vadă, fiindcă sînt prieteni și vă iubesc. Ei au spus lui Catzofas să vină să vă ia și să vă aducă aici ca să...³ și să fiți prețuit atît de împărat cît și de prea înălțatul pașă, stăpînul nostru de la Vidin, deoarece știți că este prietenul d-voastră și vă iubeste. Ei doresc ca să fiți aci înaintea tuturor negustorilor și boierilor.

.....
Cu acestea rămîn al domniei voastre slugă plecată

Const. Canetzos

[Adresa:] Prea cinstiților domnilor mei domni H. Ianuș Consta Petru și frații,
cu închinăciuni

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 511, doc. 62. Orig. grec.

148

27 iunie 1821

*Anastasie Mihaloglu cere lui Hagi Prodan să-i trimită pulbere
și cartușe și îi arată că n-are nici un amestec în reținerea trăsुरii sale.*

Traducere după scrisoarea romînească scrisă de Anastase Mihaloglu către
Hagi Prodan

1821, iunie 27 zile

Am primit scrisoarea dumneavoastră în care îmi scrieți despre trăsura dumneavoastră oprită aici. Frate, domnule Hagi, eu n-am cu dumneavoastră nici o socoteală ca să vă opresc trăsura, ci ea e oprită de alții care se află aicea, pentru slujbele pe care vi le-au făcut dumneavoastră pînă acum. Eu din partea mea am făcut numai aceea că, atunci cînd au scos trăsura dumnea-voastră și au făcut inventarul, eu din întîmplare fiind aici, n-am îngăduit ca cineva să ia ceva din lucruri, ci adunîndu-le, le-a sigilat vechilul dumneavoastră; de asemenea și eu am pus pecetea mea, iar dumneavoastră faceți cum știți. Și de cine anume este reținută, vă va informa omul dumneavoastră; iar cînd aceia o vor libera, apoi din partea mea va fi liberă; dumneavoastră

¹ Vistierul Constantin Crăiniceanu, căpitan de panduri. La începutul răscoalei, însărcinat cu strîngerea pandurilor împotriva lui Tudor, dar după aceea trece de partea lui cu 150 oameni și este rînduit ispravnic de Mehedinți (N. Iorga, *op. cit.*, p. 16, 18, 33, 257).

² Date mai amănunțite despre aceste lupte ale pandurilor, la care iau parte D. Bușteanu și Frunte Lată, vezi în memoriul lui Dumitrache Protopopescu.

³ În textul grecesc este *vă γιουπουστίατες*.

le puteți scrie lor. Eu și acum am stăruit pentru trăsura dumneavoastră, ca și mai înainte. Zilele acestea v-am rugat să-mi trimiteți cartușe sau pulbere de care avem mare lipsă, și n-am primit de la dumneavoastră nici un răspuns. Și prin aceasta vă rog, dacă aveți, trimiteți.

E. Virtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 87—88; copie veche rusească, găsită între hîrțile rămase de la poetul Alexandru Macedonschi.

149

Orșova, 1 iulie 1821

Gh. Opran către Const. Hagi Pop, despre rezistența pandurilor răsculați și despre obținerea unui pașaport pentru Ioan Solomon, fugit în Austria.

Către dumnealui chir Hagi Constandin Pop

Sibiu

Scrisoarea dumată din 25/7 iunie astăzi am primit. Și spre răspuns îți înștiințezi că periclitată scrisoarea dupe adresul său vor da. Iară scrisoara către dumnealui medelniceru Poroineanu, dimineața cu un om voi trimite negreșit. Și să fiți odihnit. Iară pentru cele deopotrivă dupe cuprinderea și dupe cum v-am scris, las la curgerea lor. Scrisoarele către Țarigrad cu curieru, care peste cîteva zile va pleca, voi trimite negreșit.

Cu Pavel, omul dumneavoastră, iar au venit la Schela, și-mi spunea că un turc de la Dii, care cu casa dumneavoastră din Craiova au lucrat, au venit la dînsul zicîndu-i că nește cordovane are de vînzare, care ar pofti iarăși dumneavoastră să le vînze. Așadară, eu am spus ca să facă înscris cuprinderea mărții cu prețul împreună și celea deosebit ce are a cere către dumneavoastră ca să puteți mai pă larg lua teslim de toate lucrurile dumneavoastră. Și așa dară primind, după întorcerea lui, scrisoare, voi trimite dumneavoastră. Altă, spunea de toate, că bine mierge. Cît pentru mărță, atît și în partea locului, fără decît la Mehadia al nostru. În țară este foarte rău, pentru că pandurii s-au întărit și tote drumurile au cuprîns, cît turcii din Cernetș nu îndrăznesc să iasă afară, pentru că cum vrounu din ei sau zapciu va ieși, îl prind și-l pedepesc rău; dar nici unuia nu să predă, nici că s-au predat.

Unul al meu foarte bun prieten și cam puțintel rudenie, cu numele Ioniță Solomon Pleșoianu, care din țară de o vreme au trecut pe la Turnu Roșu, și luînd de la stăpînirea locului pasos cu numele Ioniță Pleșoianu, au venit la băile, aicea. Și pentru că aicea estă cunoscut cam cu numele Ioniță Solomon, l-au bănuț stăpîniria, zicînd că cu vicleșug să-ș fie scos pasosul acolo. Mai vîrtos că, fiind și la turburările țării după slujba lui, că să fie mestecat îl bănu-

iesc și nu-l suferu nicidecum la băi, ci l-au pornit de acolo la Hațeg către Sibii, iarăși înapoi pe unde au intrat. Dară fiindu-mi, cum zic, prieten și bolnav, aș pofti să-i împlinesc voia, ca la băi aceea să fie. Pentru aceasta dară mă rog ca la general comando¹ [al] Sibiului să faceți orășce mișloc să-i scoteți un ghegeneral comando pasos² pă 3 luni, pă numile *slugheru Ioniță Solomon Pleșoiu*³ cu care să poată veni la băile să se caute și forte mă vei îndătora de dumnealui, veți înțalege. Cît pentru venirea acolo, atît și ce om estă, socotesc că dumnealor cinstiții boieri, spre a așutorînța dumnealui, orășce cele de trebuință a da înscris la ghegeneral comando spre mărturia cererii lui, vor da, și nădejduiesc la prieteșugu dumneavoastră că voi izbîndi. Așadară, mă rog în ceasul acela cînd veți scoate pasos, să-i aflați și să-i dați pasos zicîndu-i ca încoci pă loc să plece. Iară pă mine să mă înștiințați cu poșta dintăi, spre odihnă. Și cîtă cheltuială veți avea, ca să vă fac buna la partea dumneavoastră.

Pentru scrisoarea ce mi se trimite, nu pot mă înțalege cu cei de le trimit scrisoarele, pentru că nici o socoteală cu dînșii nu am. Pentru aceea dar, după cum bine scrie toată scrisoarea ce mi se trimite, despre partea boierilor să le iau de știirea, franco să fie.

Și sînt spre slujbă,
Gheorghe Opran

[Adresa:] Domnului Hagi Constantin Pop

la Sibiu³

Acad. R.P.R., Corespondența Hagi Pop, pach. 134. Orig. rom. Tot acolo, o altă scrisoare în același sens despre pașaportul lui Ion Solomon, cu data de 8 iulie 1821.

150

4 iulie 1821

Gh. Pașcanu, refugiat la Suceava, comunică lui Șt. Vogoride că nu se poate întoarce în țară fiind bolnav, iar că ceilalți boieri sînt împrăștiati prin toată Bucovina.

4 'Ιουλίου 1821

Τὴν φίλην ἡμῖν εὐγενίαν τῆς ἀδελφικῶς ἀσπαζόμεθα, ἀκριβέστατα προσκυνοῦμεν.

Μετ' ἄκρας χαρᾶς λαβόντες τὸ περιπόθητον ἀδελφικόν τῆς, ὑπερήσθημεν ἐπὶ τε τῷ αἰσίῳ διώρισμα εἰς τὴν καῖμακαμίαν τῆς Μολδαβίας καὶ ἐπὶ τῇ ἐν ὑγείᾳ ἀφίξει τῆς φίλης ἡμῖν εὐγενίας τῆς.

Ἐκ προγόνων ἀναλλοιώτως πιστοὶ καὶ εὐπειθέστατοι τῇ κραταιᾷ καὶ εὐεργέτιδι ὀθωμανικῇ βασιλείᾳ, ἠθέλαμεν ἀνυπερθέτως βάλλει εἰς πρᾶξιν τὰς ὑψηλὰς

¹ « General comando » e scris cu litere latine.

² Subliniat în text.

³ Adresa în nemțește.

προσκυνητάς ἐπιταγάς, κατὰ τὸ ἀπαράιτητον δουλικὸν ἡμῶν χρέος, πλὴν ἐκ τῶν ἐνταῦθα εἰς Σουτζάβαν τῆς Μπουκοβίνας διατριβόντων ἀρχόντων, ἐγὼ μὲν ὁ λόγιος Γεώργιος Πασχάνος εὐρίσκομαι εἰς παντελεῖαν ἀνικανότητα διὰ τὸ γῆρας, ὁ δὲ χάτμανος Ραδουκᾶνος εἶναι κλινήρης πρὸ ἡμερῶν ἤδη, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἡδυνήθημεν ἄλλο τι ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ διενεργήσωμεν, εἰμὴ ἐστείλαμεν κατὰ τάχος τὰ ἀποσταλέντα ἔγγραφα πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς Μπουκοβίνας διατρίβοντας ἄρχοντας, καὶ ἀφοῦ γνωστοποιηθῶσι τοῖς εἰρημένοις τὰ ἐν αὐτοῖς διαλαμβανόμενα, θέλει γίνεαι ἡ χρεωστούμενη διάπραξις τῶν εἰκότων.

Πρὸς δὲ παρακαλοῦμεν τὴν εὐγενίαν της, ἡ ἐπιτεινομένη ἡμῶν ἀναβολὴ νὰ μὴ παρεξηγηθῇ ὑπὸ κακοβούλων τινῶν, ἀλλὰ δι' αὐτῆς πρὸς τοὺς πολυχρονίους μας αὐθέντας νὰ διερμηνευθῇ εὐνοϊκῶς, καθότι διακείμεθα διεσπαρμένοι καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς Μπουκοβίνας, εἰς παζάρια, χωρία καὶ πρόποδας βουνῶν. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ ἐπισυνιστάμενοι τῇ φίλῃ εὐγενίᾳ της ἡμᾶς τε καὶ τὴν δυστυχῆ τζάραν, διατελοῦμεν τῆς εὐγενίας της ὡς ἀδελφοὶ καὶ ὅλως πρόθυμοι δοῦλοι.

4 iulie 1821

Îmbrățișăm frățește pe scumpă nouă domnia voastră și vă salutăm cu plăcere și cu multă dragoste.

Primind cu cea mai mare bucurie mult dorită frățescă a dvs. scrisoare, ne-am bucurat mult pentru numirea dvs. cu bine în căimăcămia Moldovei și pentru sosirea cu sănătate a scumpei nouă domniei voastre.

Fiind din strămoși cu statornicie credincioși și prea supuși puternicei și binefăcătoarei împărății turcești, am fi pus neîntârziat în aplicare înaltele slăvitele porunci, după datoria noastră, dar dintre boierii aflați aici în Suceava Bucovinei, eu învățatul Gheorghe Pașcanu mă aflu cu totul în neputință, din pricina bătrâneții, iar hatmanul Răducanul este în pat de câteva zile și de aceea n-am putut face acum altceva, decât numai am trimis în grabă documentele trimise către boierii care petrec în toată Bucovina, și după ce vor lua cunoștință zișii boieri de cele cuprinse în ele, se vor îndeplini cele de cuviință.

Pe lângă aceasta rugăm pe domnia voastră ca prelungita noastră aminare să nu fie talmăcită rău de unii răuvoitori, ci să dați dvs. stăpînilor noștri, căroră le dorim viață lungă, o explicație favorabilă nouă pentru că sîntem împrăstiați în toată întinderea Bucovinei în tîrguri, sate și pe la poalele munților.

Cu acestea ne recomandăm scumpei nouă domniei voastre, atît pe noi cît și nenorocita noastră țară și rămînem ai domniei voastre

ca frați și cu totul zeloase slugi.

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 298. Orig. grec. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 128—129.

Sibiu, 8/20 iulie 1821

G. Leventis comunică știri lui Al. Vilara, criticînd purtarea mitropolitului și a unor boieri.

Σιμπίνι, τῇ 8/20 Ἰουλίου 1821

Φίλτατε ἀδελφέ.

Σήμερον ἔλαβον τὸ ἀπὸ 4/16 τοῦ τρέχοντος γράμμα της καὶ σᾶς ἀποκρίνομαι ἀμέσως. Τὸ τοῦ φίλον Μαύρου γράμμα ἀνέγνωσα μετὰ πολλῆς προσοχῆς, δὲν ἀπορῶ διὰ τὴν ἀνοησίαν τῶν ἀνοήτως φερομένων, διότι ἀπὸ τοὺς γεροντοτέρους ἐξ αὐτῶν ἄλλο τι δὲν ἐπρόσμενα. Τὸ ἀστεῖον εἶναι ὅπου ἓνας ἀπὸ τοὺς ὑπογράφαντας ἔδωκε πρὸ καιροῦ ἀγωγὴν εἰς τὸ κονσόλατον, προσκλαιόμενος κατὰ τῶν ἀδικιῶν ὅπου ἐδοκίμασεν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἥτις νὰ ἐστάλη εἰς τὸν μινίστρον μας ἐν καιρῷ εἰς πρωτότυπον.

Ἀπὸ τὸ πρὸς τὸν φίλον Μαῦρον γράμμα τοῦ φίλου Δομνάντου θὰ βεβαιωθῇ τί φρονεῖ ὁ ἀρχηγός μας, καὶ συμφώνως ὅλοι ὅσοι ὀρθοφρονεῖτε ἐνεργήσατε.

Ὁ ἅγιος δεσπότης, ὅστις παραπονεῖται ὅτι τὸν ἠπάτησαν, ἡμπορεῖ θαυμασιώτατα νὰ δικαιολογηθῇ, ὑπογράφων τὸ κοινὸν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα γράμμα, καὶ ἐξηγούμενος μὲ ἓνα ἰδιαίτερον πρὸς τὸν Mr. Πίνην. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι αὐτὸ τὸ φέριμον θὰ τὸν δικαιολογήσῃ, διότι περισσοτέραν ἀνάγκην ἔχει νὰ δικαιολογηθῇ πρὸς χριστιανούς, παρὰ πρὸς ἄλλοπίστους. Παρακαλῶ νὰ προσφέρῃ πρὸς τὴν αὐτοῦ πανιερότητα τὰς ταπεινάς μου προσκυνήσεις. Ἄς ἀναιρέσῃ καὶ τὸ τῶν μοναστηριακῶν βουλλῶν.

Παρακαλῶ νὰ ἀναγνώσῃ τὸ παρὸν μου καὶ τῷ φίλῳ Καρίπογλου, ἐλπίζω ὅτι πάντοτε κοινοποιεῖτε μεταξύ σας τὰ πρὸς ὑμᾶς γράμματά μου.

Αὐτοὶ γράφουν ὅτι οἱ Τούρκοι ἐφέρθησαν καλὰ, πλὴν δὲν τοὺς πνίγουν τὰ δάκρυα τοῦ Νικολέσκου διὰ τὸν τουρκοφονευθέντα γαμβρόν του, τὰ κακὰ τῆς φαβορίτας, τὰ τόσα ἄλλα ὅσα γνωρίζετε, καὶ ὅσα δὲν ἀγνοοῦν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι; Νομίζουν πῶς θὰ ὀφελήσουν τὸν ἑαυτὸν τους προδίδοντας τὸ κοινόν; Ὁχι βέβαια, ἐπεὶ καὶ Θεὸς ὑπάρχει, καὶ δικαιοσύνη εὐρίσκεται ἀκόμη ἐπὶ τῆς γῆς. Ταῦτα ἐν βίᾳ. Μὲ τὸν ταχυδρόμον μας Δημητράκην, ὅστις θὰ ἐπιστρέψῃ ὀγλήγορα, ἡμπορεῖ νὰ μοὶ γράψῃ ἐλευθέρως.

Τὰς προσκυνήσεις μου πρὸς ὅλους τοὺς καλοὺς φίλους.

Ὁ πιστός της φίλος καὶ δοῦλος

Γ. Λεβέντης

[Adresa:] Τῷ εὐγενεστάτῳ ἄρχοντι ἄγα κυρίῳ Ἀλεξάνδρῳ Βελλαρᾷ

Εἰς Βρασσοβόν

Sibiu, 8/20 iulie 1821

Prea iubite frate.

Astăzi am primit scrisoarea d-voastră din 4/16 ale lunii curgătoare și vă răspund îndată. Am citit cu multă atenție scrisoarea prietenului Mavros; nu mă miră prostia celor care se poartă proteste, fiindcă de la cei mai bătrîni

nu așteptam altceva. Lucru hazliu este că unul, dintre cei care au semnat, a dat de mult o jalbă la consulat, în care se plîngea împotriva nedreptăților suferite din partea turcilor, care a fost trimisă la timp, în original, ministrului nostru.

Din scrisoarea prietenului Domnando către prietenul Mavros vă veți încredința ce părere are șeful nostru, și acționați, cei care sînteți de acord și judecați drept.

Înalt prea sfințitul mitropolit, care se plînge că a fost înșelat, poate minuat să se justifice, semnînd scrisoarea obștească către împărat și dînd explicații într-o scrisoare specială către domnul Pini. Vă asigur că această purtare are să-l justifice, fiindcă mai mare nevoie are să se justifice în fața creștinilor decît în fața oamenilor de altă religie. Vă rog să transmiteți înalt prea sfinției sale închinăciunile mele smerite. Să desmintă și scrisoarea referitoare la pecețile mănăstirești.

Vă rog citiți scrisoarea mea de față și prietenului Cariboglu. Sper că totdeauna faceți cunoscute între d-voastră scrisorile mele ce vi le trimit.

Ei scriu că turcii s-au purtat bine. Dar nu sînt înecați de lacrămile lui Nicolescu pentru ginerele lui ucis de turci, de nenorocirile îndurate de bărboși și de atîtea altele pe care le cunoașteți și pe care le știu și ei înșiși? Ei cred că va fi spre folosul lor, dacă vor trăda poporul? Desigur că nu, fiindcă și este Dumnezeu și dreptate se mai găsește încă pe pămînt. Acestea în grabă. Cu curierul nostru Dimitrachi, care se va întoarce repede, puteți să-mi scrieți în mod liber.

Salutările mele către toți prietenii buni.

Credinciosul d-voastră prieten și slugă

G. Leventis

[Adresa:] Prea nobilului boier aga domnului Alexandru Villara

La Brașov

Acad. R.P.R., pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 257. Orig. grec.

152

Colincăuți, 11 iulie 1821

Mitropolitul Veniamin comunică generalului Inzov că va da răspuns la scrisorile lui Șt. Vogoride de a se întoarce în țară după ce se va pune de acord cu boierii refugiați.

Înalt exelenția voastră milostive stăpîne,

Cinstită scrisoarea¹ exelenției voastre din cinci a curgătoarei luni supt număr 3238 împreună și cu alte trei scrisori de la dumnealui hatmanul Vogoridi, cai-

¹ Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom., 2811), f. 248. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 129.

macamul Moldaviei, adresarisite cătră mine și cătră boierii simpatrioți, astăzi cu cinste și smerenie am priimit. Dar, fiindcă¹ nici a răspunde nici a lucra în așa pricină eu singur nici pot, nici poate a-mi fi ertat, nefiind acele scrisori numai personale cătră mine ci împreună și cătră boieri, și nici știută fiindu-mi voința și hotărîrea dumnilorsale boierilor simpatrioți și nici scriitori de a face răspuns la satul ce mă aflu avînd, care răspuns iară trebuie să fie într-o socotință cu dumnialor boierii și iscălit împreună și de dumnialor, pentru aceia trimițîndu-să toate acele mie trimasă scrisori de la dumnialui hatmanul Vogoridi, rog bunătatea înaltei excelenței voastre să binevoiți împreună cu deosăbită carte ce scriu și eu dumnilorsale a să da la dumnialor spre a pune dumnialor îndată în lucrare cele ce vor socoti după cuviință, unit fiind și eu la cele ce de obște de cătră toți dumnialor vor găsi cu cale după răspunsul ce voi priimi de la dumnialor.

Cu ce mai adevărată cinstire și supunere am cinste a fi, milostive stăpîne, al înalt exelenței voastre cătră dumnezeu smerit rugătoriu și plecată slugă.
No.1. 11 iuliu 1821. Satul Colincăuți.

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 254. Publicat de C. Erbiceanu. *Ist. Mitr. Mold.*, p. 133—134 și în *Revista teologică*. IV (1886), nr. 29, p. 225.

153

Brașov, 12 iulie 1821

Memoriul boierilor refugiați către țarul Rusiei, cu descrierea jafurilor și silniciilor săvîrșite de turci în Țara Romînească.

Copie de la requête adressée à Sa Majesté l'Empereur par le Clergé et les Boyards Valaques de Cronstadt le 12 juillet 1821 v. s.

À peine la révolte de Vladimiresco venait d'éclater et l'invasion du Corps insurgé sous les ordres du P-ce Ipsilanti venait d'être connue que l'assemblée des Boyards de la Principauté de Valachie mit en usage tous les moyens qui se trouvaient à sa disposition pour étouffer ces mouvements insurrectionnels dans leur naissance; elle crut du devoir d'une entière soumission à l'autorité légitime de porter à sa connaissance l'état des choses et le détail circonstancié des mesures répressives qu'elle s'était empressée de prendre, autant que pouvait le comporter l'état d'un pays désarmé presque, elle l'instruisit de la marche progressive du mal, et la supplia de prendre en considération l'état de

¹ Urmează cuvinte tăiate: « mie îmi este neștiut voința și hotărîrea dumnilorsali boierilor simpat[rioți] ».

détresse de la Province et de pourvoir aux moyens les plus propres à éloigner les dangers imminants dont elle était menacée.

L'assemblée des Boyards considérant ensuite l'étendue du mal et que le but du rébelle Vladimiresco et des Albanais ne tendait à rien moins qu'à exténuation de la classe nobiliare, et à l'établissement d'un système spoliateur aurait cru manquement à ses devoirs envers l'Autorité légitime si elle continuait d'exercer ses fonctions administratives sous les étandards de la rébellion, tandis que le Caimacam du Prince et le représentant de l'Autorité protectrice de Votre Majesté Impériale s'éloignaient; en conséquence elle jugea convenable de se retirer en lieu de sûreté; les Boyards qui la composaient passèrent successivement en Transylvanie chacun ayant profité de l'occasion qu'il a pu saisir d'où ils ne cessèrent, en témoignage de soumission, d'informer la Sublime Porte des malheurs auxquels la Valachie était exposée et d'implorer son assistance pour le rétablissement de la tranquillité. Enfin lorsque le pays eut été pendant plusieurs mois en proie à tous les fléaux de l'insurrection, l'armée Turques y parut dans le dessin hautement proclamé de l'en délivrer, de défendre l'habitant paisible, rendre la tranquillité, rétablir chacun dans ces foyers et faire rentrer toutes les classes dans la jouissance de leurs privilèges respectifs garantis sous l'Aigle de la puissante protection de Votre Majesté Impériale et faire oublier à chacun les malheurs occasionnés par tous ces désordres. Mais à peine l'Armée Ottomane passait-elle sur le territoire Valaque que sans respect pour les traités, sans égard pour ses promesses, elle se conduisit en ennemie du nom Chrétien, elle fit la guerre à la Province plutôt qu'aux rebelles elle détruisit les ressources du pays, et finira par l'exposer à toutes les horreurs de la famine, la hache abat les forêts, les bestiaux et les récoltes sont enlevés, et tout est transporté dans les places fortes par des réquisitions en chariots et des corvées vexatoires. L'innocent est voué à la mort la plus cruelle et la plus ignominieuse sans aucune forme préalable de justice; le soldat se disperse dans les Campagnes, porte par tout la desolation et la mort, réduit en esclavage les familles, livre aux flammes les Bourgs et les Villages, ravage les Monastères et portant une profanation brutale dans les lieux les plus sacrés, il convertit les temples saints en lieu de prostitution et de débauche, les objets du culte et de la vénération publique sont foulés aux pieds, les cendres des morts troublées sous la tombe, et les Ministres de la religion massacrés aux pieds des autels et la pudeur consacré à Dieu outragée dans le sanctuaire.

Dans cet état de choses les Chefs de l'armée Ottomane exigent que nous abandonnions le seul asyle ouvert à notre existence et que nous rentrions dans notre Patrie non pour en fermer les plaies, mais d'après le plan de conduite qu'ils paraissent s'être fait pour offrir un plus grand nombre de victimes à l'assouvissement d'une férocité sans exemple.

Souffrez donc Sire, qu'en déroulant aux pieds du trône de Votre Majesté Impériale le tableau déchirant des maux qui nous desolent, nous osions implorer

Votre haute assistance en faveur de notre malheureuse patrie. Veuillez Sire, jeter un regard propice sur une Province qui sous l'aide paternelle de Votre puissante protection coulait des jours de paix et de bonheur, et que des événements aussi désastreux qu'imprévus ont précipité dans un abyme de maux dont il serait difficile de sonder toute la profondeur, et d'où cette même protection peut seule la tirer. C'est un peuple Chrétien, Sire, qui vous tend les bras, un peuple désarmé qui a recours à Votre Clémence qui seule peut le sauver.

Nous sommes avec un profond respect et une entière soumission

Sire de Votre Majesté Impériale

les très humbles et très obeissants serviteurs

(signés)

Le Metropolit, l'Evêque de Rimnik, l'Evêque de Bouzeu, l'Evêque d'Ardjeh,

D'Vornik Grégoire Baliano

„ Constantin Samurkach

„ Georges Slatineano

„ Georges Philipesco

„ Théodore Vacaresco

„ Alexandru Ghika

„ Nicolae Vacaresco

Le Logothète Constantin Golesco

„ Ioan Vacaresco

„ Constantin Rasty

„ Démétrius Chrysoscoléo

„ Manolaki Baleano

„ Jean.....

Le hatman Nicolas Mavro.....

Le Vornick Michel Cornesco

„ Nicolas Ghika

L'Agas Nicolae Philippesco

„ Michel Ghika

L'Agas George Floresco

„ Constantin Cornesco

„ Alexandre Villara

„ Constantin Cantacousène

„ Manolaki Floresco

Le commis Alexandre Ghika

Le caminar Demetrius Ghika

„ Ioan Cocoresco

„ Alexandre Philippesco

„ Constantin Ghika

„ Ioan Golesco

„ Ioan Ghika

„ Ioan Philippesco

„ Pano.... Baliano

Le Pacharnik Ioan Raletto

„ Nicolas Balazzano

Le Slutziar Grégoire Obédan

Pour Copie Conforme A. Pini¹

Arhiva Min. de Externe al U.R.S.S. Moscova, fondul Ambasada din Constantinopol, dos. 391, f. 45—46. Trad. grec. cont. a acestui memoriu la Acad. R.P.R., pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 293—294 (fără semnăturile boierilor). Publicat în trad. rom. de C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 185—187.

¹ Memoriul a fost însoțit de o adresă către A. Pini, cu rugămintea de a-l transmite țarului (Acad. R.P.R., pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 286 v Copie grec.).

12 iulie 1821

Chehaia bei, în numele seraschierului de Brăila, poruncește agalelor din ținuturi să înceteze abuzurile față de « raialele credincioase ».

Buiurdiul în contra grecilor eteriști din 1821, iulie 12¹.

Tălmăcire buiuriultiului

Mai înainte de intrare noastră întru acest pământ a pre puternicii împărății și întru înaltele porunci împărătești și în poroncili înălțimii sale sarascher pașa să poroncești ca oricarele creștin din orici nație va fi sau grec sau moldovan și sîrb, de-și va cunoaști datoriile supunerii sale și a credinții și să va purta cinstit cu toată ascultare, să dă iertare și la viață și la averi. Și atît pre puternicul și mult milostivul împărat cum și înălțime sa rînduitul sarascher a oștilor poroncește cu strășnicie ca pe aceste credincioase și supuși raiale nici să să superi, nici să s[ă] păgubească de averile lor.

Dimpotrivă însă acei ci au întrebuințat arme și sînt plecați la apostasii și înrăutățiri, le este și viața în primejdii și avere în pierzare. Cu totul este împotriva voinței pre puternicului și mult milostivului împărat de a nu să amestică agalile zabeți întru pămînteștile pricini și maslahaturi isprăvnicești și supt cuvînt că această avere este a grecilor sau a moldovenilor și să s[ă] iai acesti lucruri. Și de acum înainte, dacă să va mai priimi înștiințare că s-au luat averi a vreunii raeli, a căruia raialic esti mărturisit de obștie de cătră toți în pămîntul acesta și că nu s-au amestecat cu făcătorii de răli tîlhari și după cercetările făcute nu va pute da în urmă răspuns acei ci vor cuteza a urma împotriva poroncilor prea puternicului împărat și a mării sale pașii.

Deci dar, de acum înainte să nu vă amestecați mai mult în trebuințele isprăvnicatului și întru feliuri de supărări pricinuitoare și atingătoare, sau de averi sau de cinste a vreunui boieriu sau a vreunui neguțator și a oricăreia raia credincioasă.

Aceasta poroncim și asămine să urmezi.

1821, iuli 12

Acad. R.P.R., doc. CCCLX/56. Trad. rom. cont. Alte copii: Acad. R.P.R., ms. rom. 333, f. 39v; Muzeul de istorie a partidului, fondul Saint-Georges, doc. 225.

A N E X Ă

la documentul nr. 154

Căimăcămia

cătră cinstita isprăvnicia Herțai.

Iată vi să triumfiți buiuriultiu prea slăvirei sale chihaiia bei cătră agalile ascherliilor ci sînt acolo pe ținu[tu] acela, poroncindu-le ca să nu să mai amestici

¹ Scris de altă mînă.

cît de puţin în trebuinţele ţinutului spre săvîrşire poroncilor ci sînt asupra dumneavoastră, rămîind ca dumneavoastră cu oameni de ai ţinu[tu]lui să le săvîrşiţi. Iar agalile vor căuta poroncile oştineşti spre prindire tălharilor eterişti şi întru apărare lăcuiitorilor denspre ascherlii.

Deci, de acum nu vă mai rămîni cuvînt de pricinuire; siliţă-vă întru toati, mai ales întru statornicia lăcuiitorilor. Şi pentru toate celi ci din poroncă veţi lua din ţinut în trebuinţa oştilor, să aveţi tăbliţi anumi, căci pentru toati are să s[ă] facă cercetare.

Ştefan Vogoride

1821, iuli 12

Daţi buiuriuldiul la agale. De nu vor urma celor poronciti, mă veţi înştiinţa.

Acad. R.P.R., doc. CCCLX/57. Copie rom. cont.

155

Şcheia, 15 iulie 1821

Jafurile ascherliilor pe moşia lui Dracachi Roset şi golirea ham-barelor de către săteni.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstită mîna dumatăle.

Înştiinţaz pe dumneata că aice, acum de cîtiva zile, nespusă supărare pătimim, atît noi oamini casăi, cît şi toţi lăcuiitorii moşii despre prădăciunile ce urmează ascherlii. Bisărica noastră au jăfuit, asămine şi a lăcuiitorilor unguri. Casăli boiereşti le-au jăfuit de ispravă. Care mai vinind rîndure necontinute de acei jacaşi, negăsind altă ce să ia, au stricat toati geamurile, fânari. Beciurile, le-au stricat încuiitorile. Din gherghir au luat hamurile ce era, au luat postavul de pi toati scaunile, au stricat săpitul, au luat toati pînzurile mesăi, cum şi lada ce era a dumnealui Gram[a], cu nişti fieră, iarăşi au străcat fierul de pi rotile carului mocănesc, l-au luat de şi-au potcovit caii. Feţăli, aşternuturile toati, le-au golit. Pe Andrei Straia l-au bătut cumplit să-i spui avere boierului şi să-i arăti pe vatav. Au tras caii boiereşti la ogradă în cîtiva rînduri şi au prins armăsarii di la iepi. Norocire au urmat, că tot s-au rupt arcanul şi pîn'acum au scapat; şi alti îndestule mişălii.

Noi umblăm tot fugari şi eu şi Goşman. Şi ne-am spăimîntat că tot n-om scăpa. Că, care vini mai în urmă, tot mai răi să arată şi îngrozitori.

Cucoane, pentru mila lui dumnezău, dacă mai este nădejde a să linişti, să am cinstita poronca dumatăli, iar dacă nu încă, să ni căutăm a ni scapa viaţa, că în credinţa lui dumnezău s-au trecut toată nădejdea, s-au spăimîntat toţi şi mic şi mare.

La Hoisăşti au prădat casăle de tot ce mai rămăsăse. Au spart hambariul în fund şi au luat toati lucrurile ce au fost mîntuiţi acolo. Satul s-au tras la

codru, țiganii de acolo au venit toți aici, decît numai în acel ținut au rămas acolo în jafurile casăi Hoisăștilor.

Sînt și țiganii pârtași, mai toți luînd din așternuturi și altile. Toată pîine, grîu, orz, ovăz, s-au luat di la hambare de cătră satili ținutului pentru cale, din poronca agalii, cu cuvînt să-i plătească fiiștecare sat pe cît au luat, cîti 18 lei merța de grîu și noai de orz. Pîinile țarinii sînt toati frumoasă, grîul, orzul grăbești cu săcerișul. Beilicurile sînt necurmati din sat și nu lipsăsc a înștiința.

Prea plecată slugă, Vasile Capși

1821, iuli 15, Șcheia

[Pe verso:] Întru cinstită mîna cinstit coconului Dracachi Ros[e]t biv vel vornic cu multă plecăciune.

Cernăuți

Acad. R.P.R., doc. XXVII/54. Orig. rom.

156

Gorj, 17 iulie 1821

Constantin medelnicerul, numit sameș de Gorj, comunică lui Hagi Ianuș că turcii s-au ciocnit cu răsculații la Slobozia.

Γκόρτζι, 17 'Ιουλίου 1821.

Τὴν τιμιότητά της ταπεινῶς προσκυνῶ.

Παπαλήκη μου, ἐγὼ ἐκτοτε ἀφ' οἴτου ἀνεχώρησα ἀπ' ἐκεῖ ὡς γνωστόν της, διὰ νὰ μαζώξω ζῶα, καὶ ἐλθὼν ἕως εἰς τὸ λαζαρέτο, με ἔγραψεν ὁ ἀρχ. καϊμακάμης διὰ νὰ ἔλθω νὰ κυττάξω τὴν δουλειὰ τῆς σαμεσίας, ὡς καὶ πρότερον, διορίζουσα με εἰσέτι με προσταγὴν σάμεσιν τοῦ ἐδῶ καδηληκίου, καὶ οὕτως ἦλθα εἰς τὸ Γόρτζι, καὶ τρεῖς ἑβδομάδες ἐκύτταξα δουλειὰ μόνον με τὸν ἀρχ. καμινάρην. Κωστήν ἕως οἴτου μοι ἔστειλεν ὁ ἀρχ. καϊμακάμης τοὺς ἀρχ. ἰσπραβνίκους.

Οἱ κλέπται ὅμως εἶχαν γίνει τόσον πολλοί, ὅπου μᾶς εἶχαν κάμει μουχασερέν. Ἐχτὲς εἶδα τὴν εἰδοποίησιν ὅπου ἔλαβεν ὁ ἐνδοξότατος σιλιχτάρ ἀγά. Ἦλθεν με 5 000 Τούρκους, ὅπου ἀμέσως ὅπου ἦλθαν με τόπια, ὥρμησαν εἰς τὴν ἄκρη τῆς πολιτείας εἰς ἓν χωρίον, Σλοποζία, καὶ ἐσκότωσαν ἕως διακοσίους, εἰς ἓ ζωντανούς πληθος. Μεγάλο κακὸ ἐγινεν εἰς τὸ καδηλήκι μας. Σήμερον ἐκίνησαν κατὰ τὴν Τισμάναν, τὸ τί μέλει γενέσθαι μετὰ ταῦτα θέλω τῇ ἰδεάσει κατὰ χρέος μου.

Πρὸς τούτοις ἐγὼ ὡσάν ὅπου ἠξεύρω τὸ χρέος μου καὶ ἡ ὑπογραφή μου καθὼς ἄχρι τοῦδε εἶχεν ὑπόληψιν εἰς τὸν παπὰ μου, καὶ τοῦ λοιποῦ πρέπει τὸ ὅμοιον. Διὰ τοῦτο με αὐτὸν τὸν ἐξεπίτηδες σταλμένον τῇ εἰδοποιῶ διὰ τὰ γρόσια ὅπου ἔχει εἰς τὸ καδηλήκι νὰ μοι γράψῃ ποῦ θέλει νὰ τὰ ἐμβάσω, διὰ νὰ τὰ ἀποκριθῶ, μ' ὅλον ὅπου ἐγὼ τὰ γρόσια αὐτὰ τὰ ἔχω μόνον εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς

ισπραβνίκους, καθὼς οἱ ἴδιοι δὲν ἤμποροῦν νὰ ἀρνηθῶσι, ὧν τὰ ραβάνσια εἰς χεῖρας μου. Τὰ γρόσια αὐτὰ ὁποῦ λέγω ὅτι εἶναι νὰ τὰ ἐμβάσω ἕως εἰς τὰς 15 Αὐγούστου, ὁποῦ εἶναι ἓνα πανηγύρι εἰς τὸ Χατζέτζι, δὲν ἔχω τὸν τρόπον, καθότι ἔχω κάμποσα μοχθηρὰ παχιά, καὶ ἔχω σκοπὸν νὰ τὰ στείλω, καὶ τὰ γρόσια αὐτὰ τὰ στέλνω. Εἰδὲ καὶ ἔχει σκοπὸν ἕως τότες νὰ ἐβγῇ ἔξω, νὰ μὲ γράψῃ διὰ νὰ ρεγουλισθῶ, καθότι ὁ δοῦλος τῆς ἔχω προθυμίαν νὰ μὲ ἔχῃ εἰς τὴν πρώτην τῆς ὑπόληψιν.

Παπαλήκη μου καὶ εὐεργέτα μου, λυπήσου μοι διὰ τὸ συμβάν μοι, καθότι μὲ ἀφάνισαν οἱ κλέπται, ὡς γνωστὸν τῆς, καὶ γράψε εἰς Βουκουρέστι καὶ περὶ ἐμοῦ, ὅπου ἐγκρίνῃ. Μὴν μὲ ἐξεχάσετε, καθότι ὅλη ἡ ἐλπίς μου εἶναι εἰς αὐτὴν νὰ μὲ βοήθῃ.

Τζὸκ σιλὰμ ἀπὸ τὸν Ἀσὰν ἀγά, τζιράκι τῆς ὁποῦ εἶναι, καὶ αὐτὸς ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀγάδες. Ἦτον νὰ τὸν βιάσω διὰ νὰ σᾶς γράψῃ, πλὴν τούτην τὴν ὥραν ἐβιάσθηκεν διὰ νὰ κινήσῃ εἰς κάποιους κλέπτας, ὁποῦ ἐβγῆκαν εἰς ἓν χωρίον Κοπατζένι. Τὸν ἀρχ. σεργάρεν αὐτάδελφόν τῆς τὸν προσκυνῶ, καὶ παρακαλῶντας νὰ μὲ ἀγαπᾶτε καὶ νὰ μὲ ἔχετε εἰς τὸ ναζήρι τῆς μένω

ὁ ταπεινὸς δοῦλος

Constantin medelniceu

Ὁ Κώστας, ἀνθρωπὸς τῆς, εὐρίσκεται ἐδῶ. Τὸν ἐβίασα νὰ ἔλθῃ αὐτοῦ. Ἄν ἔχῃς χρεῖαν νὰ τὸν ἀποκριθῶ γρόσια, γράψε μοι νὰ τὸν δώσω, καὶ ὅπως ἤθελεν μὲ συμβουλευεῖ ἀπαραλλάκτως θέλω ἀκολουθήσει.

[Adresa:] Τῷ τιμιωτάτῳ, ἐμοὶ δὲ περιποθήτῳ, παπαλήκη κυρίῳ κὺρ Χατζῆ Γιανούση προσκυνητῷ

Εἰς Σιμπίνι

Gorj, 17 iulie 1821

Vă salut cu plăcere.

Taică! Eu cînd am plecat de acolo, precum știți, ca să strîng vite și am ajuns la lazaret, am primit o scrisoare de la boierul caimacam ca să mă duc să mă ocup cu sămeșia, ca și mai înainte. El chiar printr-o poruncă m-a numit sameș al județului de aci și astfel am venit la Gorj. Trei zile am lucrat numai cu boierul căminar Costis, pînă cînd boierul caimacam mi-a trimis pe ispravnici.

Hoții s-au înmulțit așa de mult încît ne-au năpădit. Ieri am văzut înștiințarea ce a primit prea slăvitul selihtar aga. A venit cu 5.000 turci. Îndată ce au venit, cu tunuri, au năvălit la marginea orașului, la un sat numit Slobozia, și au ucis vreo două sute, iar cei [prinși] vii sînt mulți. Mult rău s-a făcut în județul nostru. Astăzi au pornit la Tismana. Ce are să se întîmple după aceasta, am să vă înștiințez, precum sînt dator.

Pe lîngă acestea, eu cunoscînd datoria mea, vă spun că semnătura mea, după cum pînă acum se bucura de considerații din partea d-voastră, la fel trebuie să se întîmple și în viitor. De aceea vă înștiințez cu acest om trimis

într-adins pentru banii ce-i aveți în județ, ca să-mi scrieți unde doriți să-i trimet, cu toate că eu am acești bani la ispravnicii de pe vremea aceea. Și aceștia nu vor putea să nege, întru cât chitanțele lor se află în mâinile mele. Banii aceștia, de care este vorba am să vi-i trimit, pînă la 15 august, cînd este un bîlci la Hațeg. Acum nu am posibilitatea. Am mulți porci grași și am de gînd să-i trimit acolo și banii ce voi primi am să vi-i trimit. În caz că aveți de gînd pînă atunci să plecați de acolo, să-mi scrieți ca să aranjez chestiunea, deoarece sluga d-voastră dorește să se bucure de considerația de dinainte.

Taică și binefăcătorul meu! Să aveți milă de cele ce mi s-au întîmplat, întru cât m-au distrus hoții, precum știți, și scrieți la București unde credeți și despre mine. Să nu mă uitați, fiindcă toată nădejdea mea stă în d-voastră ca să mă ajutați.

Multe plecăciuni de la Asan aga, care este cirac; este și el unul din agale. Era să-l oblig să vă scrie, dar în momentul de față s-a grăbit să plece împotriva unor hoți, care au ieșit la un sat, numit Copăcenii.

Salut pe fratele d-voastră boier serdar și vă rog să mă iubiți și să mă bucur de favoarea d-voastră, rămîn slugă plecată

Constantin medelnicer¹

Omul d-voastră Costas se află aci, îl oblig să plece acolo. Dacă aveți nevoie de bani, să-mi scrieți ca să-i dau; precum mă veți sfătui întocmai am să urmez.

[Adresa:] Prea cîstitului iar mie prea doritului taică, domnului domn Hagi Ianuș cu închinăciuni
La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXIV, doc. 132. Orig. grec.

157

Craiova, 19 iulie 1821

Const. Canetzos scrie lui Hagi Ianuș despre pagubele pricinuite de către rumîinii nesupuși.

Κραῖώβα, τῇ 19 Ἰουλίου 1821

Ἐντιμότητε καὶ εὐεργετικώτατέ μοι μπασιά Χατζή, δουλικῶς προσκυνῶ, φιλω τὸ χέρι της.

Πρὸ ἡμερῶν, μὲ ἓναν οὐγκριάνον, δὲν ἔλειψα γράφοντάς την τὰ χρειώδη, καὶ τὴν ἀσφαλῆ περιλαβὴν τῶν δὲν ἀμφιβάλλω. Ἦλθῃ δὲ διὰ τοῦ ταπεινοῦ μου δὲν λείπω νὰ σᾶς εἰδοποιήσω καὶ ἡμεῖς, θεία χάριτι, καλῶς ὑγιαίνομεν. Ἐπομένως

¹ Semnătura e scrisă cu litere chirilice.

δὲ σᾶς λέγω ὅτι προχθὲς ἐπῆγα εἰς τὰ χωρία ὄλα, δηλαδὴ Γρετζέστι, Μπούρκα, Πάγια, Δρανίκι καὶ ἐκάθισα ἕως δεκαπέντε ἡμέρες, μαζί με δύο Τούρκους, τόσον καὶ ὁ Πάτζος, ὅπου ἐστάλθη ἀπὸ τὸν Παρτάλη. Μεγάλες ἀκαταστασίες καὶ ζημιές ἦσαν ἀπὸ τοὺς Βλάχους. Μόλις καὶ μετὰ βίας τοὺς ἐφέραμεν εἰς τὸ ἱμάνι ὀλίγον τι, πλὴν τοῦ κακοῦ. Καθὼς ἐφύγαμεν, πάλιν τὰ ἴδια, καὶ ἔστειλα τὸν Πάτζον, ὅπου εἶναι διωρισμένος ἀπὸ τὸν Παρτάλη, καὶ τὰ φέρει ἀπὸ μίαν φορὰν.

Τὰ ἀμπέλια ἀπὸ τὸ Γρετζέστι μόλις τώρα ἐβάλαμεν καὶ τὰ ἐδούλευσαν, ἐπεὶ οἱ βιέρηδες δὲν ἤθελαν, καὶ ἐπαράκαλεσα τὸν ἀρχ. βιστιάρην Γιαννάκη, ὅπου εἶναι ἱσπράβνικος ἐδῶ, καὶ ἐδιόρισεν τὸν Λεοβάνον ζαπτζήν ἐκεῖ, καὶ ἔβαλεν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔσκαψαν. Ἦδη ἀπὸ τὴν Μπούρκα, καθὼς ἐπῆγα, τὰ χόρτα ἀπὸ τὰ ἀμπέλια ἦτον δύο φορές μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ κλήματα. Ὅσες ἡμέρες ἐκάθισα, τοὺς ἐκατάπεισα τοὺς Βλάχους διὰ νὰ σκάψουν, καὶ ὀλίγον τι ἔσκαψαν, καὶ καθὼς ἔφυγα πάλιν τὰ ἄφησαν. Ἐσήκωσαν κεφάλι οἱ Βλάχοι, ἔγιναν οἰκοκυραῖοι, δὲν θέλουν νὰ ἡξεύρουν κανέναν. Πλὴν νὰ δώσῃ ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ ἔλθῃτε μίαν φορὰν διὰ νὰ ἡμερώσουν. Ἄλλον ζαχερέν ἐν ἐσήκωσαν, μόνον ἐκεῖνον τὸν πρῶτον ἀπὸ τὴν Μπούρκα. Τὸ σιτάρι ὅλο τὸ ἐβίζωσαν εἰς τὸν βίτα με φίλτοῦρι τοῦ . . . Τὰ πορούμπια ἔμειναν, δὲν τὰ ἐπείραξεν κανένας. Εἰς τὸ Γιαννουσέστι πρὸ πολλοῦ ἐπῆγα. Ἐκεῖ ἐσήκωσαν εἰς τὸ μπεϊλῆκι σιτάρι καὶ ἄλας, τὰ ὁποῖα εἶναι ὄλα ἐγγράφως. Τὸ ἄλας ἀπὸ τὸν ζαλχανά, τὸ καλὸ, τὸ ἐπουλήσαμεν διὰ αἰτίας, πλὴν νὰ μᾶς στείλετε ἐγγράφως τὴν σούμα διὰ τὸ μαροῦντο, ἐπεὶ οἱ ταῖντζῆδες ἐπῆραν χωρὶς νὰ μετρήσουν, καὶ ἀφοῦ εἶπα τῷ ἀρχ. καϊμακάμη, τόσον καὶ τοῦ σελιχτάραγα, ἐπρόσταξαν διὰ νὰ τὸ μετρήσουν. Πλὴν πρῶτα ὅπου ἐπῆραν δὲν ἡξεύρομεν, καὶ διὰ τοῦτο νὰ μοῦ στείλετε τὴν σούμα πόσες ὀκάδες εἶναι, καὶ τότες παίρνομεν λογαριασμόν.

Τὸ ἀμπέλι ἀπὸ τὸ ζαλχανά εἶναι καλὰ δουλεμμένον, καθὼς πρέπει. Ὁ κύρ Κατζώφας χθὲς ἐπῆγεν εἰς τὸ μούλκι του διὰ νὰ κυττάξῃ τὰ πράγματα. Εἰς τὸ Γιαννουσέστι ἔστειλα ἕναν Τοῦρκον Ἀρβανίτην νὰ κάθῃται ἐκεῖ διὰ νὰ φυλάγῃται τὸ σπίτι, ἐπεὶ ἀκούσαμεν ὅτι ἀπὸ τὸ ὀρδί, ὅπου ἦτον εἰς Δραγασάνι, μερικοὶ ἔλεγαν ὅτι νὰ βάλουν φωτιά, διὰ τοῦτο ἐβιάσθην καὶ τὸν ἔστειλα. Εἰς τὸ Κουκουρέσει ὅμως δὲν εἶναι κανένας. Μὲ γράφουν οἱ ἄνθρωποι ὅπου εἶναι εἰς τὸ Γιαννουσέστι ὅτι ἐπῆγαν μερικοὶ κλέπται καὶ ἔγνωσαν[;] νὰ βάλουν φωτιά, πλὴν πάλιν τὸ ἐλυπήθηκαν, μετὰ τὸ νὰ ἦτον κρασί περισσὸ μέσα. Τὰ βουβάλια καὶ μ.υ. χθερὰ ἀπὸ τὸ Γιαννουσέστι τὰ ἐσήκωσα καὶ τὰ ἔστειλα εἰς τὸν Κατζώφαν. Τὸ σπέρτο τὸ ἐσήκωσα ἀπὸ ἐκεῖ. Καθὼς ἔλθῃ ὁ Κατζώφας ἀπὸ ἔξω, θὰ πηγαίνω ἐγὼ ἐκεῖ νὰ ἰδῶ τί γίνεται, πλὴν φόβος πολὺς εἶναι μπασιά Χατζή. Περιπατοῦν οἱ κλέπται εἰς ὄλα τὰ μέρη καὶ φοβοῦμεθα.

Γράψετε ἕνα γράμμα πρὸς τὸν ἀρχ. βιστιάρην Γιαννάκη, τόσον καὶ τῆς Ἀνθίτζας, διὰ νὰ με συντρέχουν. Ἄγιος Ζητιάνος εἶναι εἰς τὸ σπίτι μας, ὅστις σᾶς προσκυνεῖ καὶ σᾶς εὐχεται. Δὲν φιλοτουρίζω τὰ . . . καὶ ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἀρχ. λογοθέτη Δημητράκη Μπραϊλόη μοι ἔδωσεν γρόσια χίλια, καὶ ἂν ἔχετε τὸν τρόπον, τραβήξατέ τὰ μου πόλιτζαν, νὰ τὰ μετρήσω, νὰ μὴν κάθονται ἀργά.

Εἰς τὸ Δετζεράτζι δὲν ἤξεύρω τί γίνεται. Κανένας ἀπὸ ἐκεῖ δὲν ἦλθεν, ἀλλ' οὔτε ἤμπορῶ νὰ στείλω, ἐπεὶ δὴ τὰ παντούρια εἶναι γεμᾶτα κλέπται καὶ δὲν τολμᾷ κανένας νὰ πηγαίῃ. Καὶ βλέποντας ὅπου θὰ γένῃ ξολοθρεμὸς εἰς αὐτοὺς, τότες στέλνω ἀνθρωπον. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ μένω τῆς ἐντιμότητός της ταπεινὸς δοῦλος

Κωνστ. Κανέτζος

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χ. Ἰωαννοῦσῃ Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδελφία, τῷ ἀξιοσεβάστῳ μοι, ταπεινῶς

Ἐν Συμπίνι

Craiova, 19 iulie 1821

Prea cinstite și prea binefăcătorule al meu bașa Hagi, vă salut cu plăcere și vă sărut mîna.

Acum cîteva zile v-am scris printr-un ungurean cele necesare și nu mă îndoiesc că ați primit scrisoarea mea. Acum cu umila mea scrisoare ți u să vă înștiințez că noi, cu ajutorul lui Dumnezeu, sîntem bine. Apoi vă spun că alaltăieri m-am dus la toate satele, adică la Grecești, Bîrca, Padea Drănicu și am stat vreo cinsprezece zile împreună cu doi turci, precum și cu Patzos, care a fost trimis de Partalis. Am găsit mari neorînduiele și pagube din partea rumînilor, abia cu mare greutate i-am dat puțin pe brazdă, degeaba însă, că abia am plecat, că ei au făcut iarăși la fel. Atunci am trimis pe Patzos, care este orînduit de Partalis și i-a adus din nou la ascultare. Viile din Grecești abia acum am pus să le lucreze, fiindcă vierii n-au vrut, dar în urma rugămintii mele boierul vistier Ianachi, care este ispravnic aici, i-a poruncit lui Leovean, zapciul de acolo, care a și pus oameni de a săpat. La Bîrca, la sosirea mea, buruienile din vîi erau de două ori mai mari decît vița. Cîte zile am stat acolo am convins pe rumîni ca să sape și au săpat puțin, dar cum am plecat, s-au lăsat de lucru. Rumîni au ridicat capul, s-au făcut stăpîni, nu vor să știe de nimeni. Să dea sfîntul Dumnezeu să veniți odată ca să se îmblinzească. Altă zaherea n-au ridicat decît numai acea primă cantitate de la Bîrca. Tot grîul....¹ Porumbul a rămas, nimeni nu s-a atins de el.

La Ianușești m-am dus de mult, acolo au ridicat de la beilic grîu și sare, care toate sînt scrise. Sarea cea bună de la zalhana am vîndut-o din anumite motive, dar să ne trimiteti în scris care a fost cantitatea de sare măruntă, fiindcă taingiii au luat-o fără s-o cîntărească. După ce am vorbit însă cu boierul caimacam, cît și cu silihtar aga, aceștia au poruncit ca s-o cîntărească, dar sarea pe care au luat-o prima dată nu știm cît a fost, de aceea să-mi scrieți ce cantitate a fost și atunci vom face socoteala.

Via de la zalhana este bine lucrată, așa cum trebuie. Domnul Catzofas s-a dus ieri la moșia lui ca să vadă cum stau lucrurile. La Ianușești am trimis

¹ În original τὸ ἐβίζωσαν εἰς τὸν βίτα μὲ φιλτοῦρι τοῦ...

pe un turc albanez să stea acolo să păzească casa, fiindcă am auzit pe unii spunînd că armata care era la Drăgășani ar incendia case, de aceea m-am grăbit și l-am trimis. La Cocorești însă nu este nimeni. Oamenii de la Ianușești îmi scriu că s-au dus cîțiva hoți și au încercat să dea foc, dar le-a părut rău, deoarece era mult vin înăuntru. Bivolii și porcii de la Ianușești i-am ridicat și i-am trimis la Catzofas. Spirtul l-am ridicat de acolo. Îndată ce se va întoarce Catzofas de afară, am să mă duc eu să văd ce se întîmplă, dar este pericol mare, bașa Hagi, deoarece hoții umblă în toate părțile și ne este frică. Să scrieți o scrisoare către boierul vistier Ianachi, precum și Antiței, ca să mă ajute. Egumenul de la mănăstirea Jitianu este la noi, vă salută și vă urează multă sănătate,...¹ și dumnezeu să aibă milă de noi.

Omul boierului logofăt Dimitrachi Brăiloi mi-a dat 1000 groși și dacă aveți posibilitatea puteți să trageți o poliță asupra mea, ca să plătesc această sumă și să nu stea de geaba.

La Degerați nu știu ce se întîmplă, nimeni n-a venit de acolo, și nici nu pot să trimit pe nimeni, fiindcă pădurile sînt pline de hoți și nimeni nu îndrăznește să se ducă; cînd voi vedea că vor fi nimicite, atunci voi trimite un om.

Cu acestea rămîn

al domniei tale slugă supusă

Const. Canetzos ²

[Adresa:] Prea cinstitului domnului meu domn H. Ianuș Consta Petru și frații, prea venerabilului meu, cu plecăciune

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 511, doc. 64. Orig. grec.

¹ Δὲν φιλοῦργίζω τὰ ...

² Nesupunerea locuitorilor de pe moșiile lui Hagi Ianuș, îndeosebi a celor din Bîrca continuă.

Astfel, la 22 iulie 1821 același Const. Canetzos relatează lui Hagi Ianuș că « la Bîrca, rumîni s-au răscolat ca să-și ia livezile pe care le-au avut înainte. Pentru dijmă nu vor să dea nici un hob, ci vor să ne dea snopi. Cine va avea grijă de atîtea moși? Nu sînt oameni... » (Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 511, doc. 65. Orig. grec.).

La 29 septembrie, arătînd că turcii dijmuiesc moșiile și iau aproape tot porumbul, Canetzos îl anunță pe Hagi Ianuș că Ibiș bairactar « a lăsat pe rumîni de la Bîrca să intre slobod în vîi și ei n-au lăsat nici o boabă » (același pach., doc. 66. Orig. grec.). Un alt om al lui Hagi Ianuș îl informează că rumîni au fost puși « de au jefuit via » și că « pătulele le-a tăiat în bucăți; un astfel de dezastru n-a fost nicăieri ». La Cocorăști (Romanai) de asemenea « rumîni nu ascultă... » (Același fond, pach. XXXIX, doc. 95. Orig. grec.). Aceiași rumîni au intrat în via și casa lui Hagi Ianuș, luînd 2000 vedre vin, cazane, căldări, arămuri (Același fond, pach. XIII, doc. 17. Orig. rom.).

De neascultarea rumînilor se plînge lui Hagi Ianuș la 31 octombrie și Ioanichie Jitianul: « Rumîni sînt plini de fumuri; pentru orice fleac fac plîngeri și noi nu mai sîntem stăpîni nici pe moși, nici pe noi înșine... » (Același fond, pach. 458, doc. 11. Orig. grec.).

În noiembrie 1837 încă se mai judeca procesul casei Hagi Ianuș împotriva locuitorilor din Bîrca și din alte patru sate, pentru pagubele pricinuite în anii 1821 și 1822 (Arh. St. Buc., Administrative noi, vistieria Țării Rom., condica 958/1837, f. 253—254).

Sibiu, 20 iulie 1821

*A. Pini comunică mitropolitului Dionisie că a trimis țarului
jalba boierilor fugiți la Brașov.*

Hermannstadt, ce 20 Juillet 1821 v. s.

Monseigneur,

La lettre en date du 12 de ce mois¹ que Votre Éminence m'a fait l'honneur de m'adresser, m'a été exactement remise par Mr. le Paharnik Raletto.

Votre Éminence peut aisément juger de l'impression fâcheuse qu'a dû causer sur moi, quelques jours avant la réception de cette lettre, la nouvelle de la participation qu'elle a eu à l'adresse transmise à la Porte. En effet, je ne pouvais aucunement me rendre compte des motifs qui avaient pu porter Votre Éminence à oublier un seul instant les devoirs que lui imposent les augustes fonctions qu'Elle remplit de Chef de l'Église et de premier membre du Divan Valaque, en signant, conjointement avec Son clergé diocésain, un acte fondé sur des notions évidemment dénaturées et fait pour attirer infailliblement sur Elle la désapprobation de la Cour Protectrice et le ressentiment trop juste du peuple, dont Votre Éminence est le protecteur spirituel et le défenseur de ses plus chers intérêts.

Je dois cependant à la vérité de dire que si cette conduite, blâmable sous plus d'un rapport, m'avait causé de la peine, la déclaration que Votre Éminence vient de faire d'avoir signé l'Adresse à la Porte, sur les insinuations perfides des malveillants, qui ont surpris sa religion, m'a semblé annoncer de Sa part de la franchise et de la loyauté. Aussi, me suis-je empressé, en transmettant à mes chefs, pour être soumise à Sa Majesté l'Empereur, la supplique que Votre Éminence a signée concurremment avec plusieurs boyars, de représenter à la Cour impériale que, revenue d'une erreur involontaire, Votre Éminence s'est formellement rétractée et a solennellement protesté contre le contenu de l'Adresse, en désavouant hautement les faits qui y sont relatés comme étant diamétralement opposés à la réalité des maux auxquels la malheureuse Valachie est en proie.

Votre Éminence ne doutera pas, j'espère, des vœux sincères que je forme pour que Sa justification appuyée de mes représentations puisse obtenir un résultat satisfaisant.

J'ai l'honneur d'être avec la considération la plus distinguée

Monseigneur

De Votre Éminence

Le très humble et très obéissant serviteur,

A. Pini

Acad. R.P.R., pach. CMXXXVI a (fost ms. rom. 1660), f. 86. Trad. rom. publicată în *Bis. Ort. Rom.*, XVI (1892—1893), p. 876—877.

¹ Vezi doc. nr. 153.

[Βραşov,] 2o iulie 1821

A. Xenocratis către Hagi Ianuș despre zvonul că Rusia ar fi declarat război Porții.

[Βρασσοβόν,] τῇ 20 'Ιουλίου 1821

Τὴν ἐντιμότητά της ταπεινῶς προσκυνῶ.

Ἐπερωτῶν τὰ τῆς μυριοποθήτου μοι αὐτῆς ἀγαθῆς ὑγείας, δηλοποιώντας την ὅτι καὶ γὰρ ἔφθασα ὑγείῃς εἰς Βρασσοβόν, καὶ σήμερον μαυθάνω ἀπὸ ἑν γράμμα Βιέννης ἐνὸς σημαντικοῦ ὑποκειμένου, γράφον μετὰ βεβαιότητος ὅτι ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη καὶ ὅτι τὸ μινιστέριον τῆς Ρωσίας ἐξέδωκε μαυιφέστον εἰς τὰς λοιπὰς αὐλάς, λέγων μὴν οὐσα πλέον ὑποφερτὴ ἢ ἀκόρεστος πλεονεξία τοῦ τυράννου, ἀπεφάσισε διὰ νὰ σηκώσῃ ὅπλα κατ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν τυραννίαν καὶ ἄδικον φόνον, ὅπου μεταχειρίζεται εἰς τοὺς χριστιανούς, ἡ ὁποία προκήρυξις λέγει καὶ τοῦτο, ὅτι ἂς μὴν ἤθελε στοχασθῇ τινὰς ὅτι τοῦτο αὐτὸ τὸ κάμνει διὰ κανένα ἰδιαίτερόν τοῦ ἡντερέσον, ἀλλ' οὔτε θέλει νὰ αὐξήσῃ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ τόπον οὐδεμίαν σπιθαμὴν, εἰμὴ μόνον καὶ μόνον νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἄδικον τυραννίαν τοῦ τυράννου, ὡς ἄνωτέρω, καὶ ὅτι τὸ κογκρέσον θέλει λάβει τέλος εἰς τὸ Βυζάντιον. Ταῦτα αὐτὰ ὅλα μοι φαίνεται ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θέλουν ἐκδοθῇ ἔξω καὶ δι' ἐφημερίδος. Τὰ αὐτὰ ἐμάθαμεν ἐδῶ εἰς Βρασσοβόν, καὶ δὲν ἡξεύρω ἂν ὑπάρχουν τῷ ὄντι, διὸ παρακαλῶ νὰ μὲ ἰδεάσῃ τὰ ὅσα εἰς Σιμπίνι μαυθάνει, καὶ ἂν ὑπάρχῃ τι, ἂς μοι προστάξῃ νὰ ἀκολουθήσω κατὰ τὴν παράκλησιν ὅπου τῇ ἔκαμα εἰς καιρὸν τοῦ μισευμοῦ μου, παρακαλώντας τὴν ἔτι νὰ μὴ μὲ ὑστερήσῃ τῆς πατρικῆς της εὐνοίας καὶ μὲ εὐεργετῇ μεγάλως.

Μένω τῆς τιμιότητός της δοῦλος εὐπειθέστατος

Ἀθανάσιος Ξενοκράτης

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χ. Ἰωαννούσῃ Κ. Π. τῷ λίαν μοι ἀγαπητῷ καὶ ὡς πατρὶ μοι περιποθήτῳ προσκυνητῷ

Εἰς Σιμπίνι

[Βραşov,] 20 iulie 1821

Vă salut cu plăcere.

Întrebînd de bună sănătatea d-voastră, mult scumpă mie, vă fac cunoscut că și eu am ajuns sănătos la Braşov și astăzi aflu dintr-o scrisoare venită de la Viena, din partea unei persoane importante, care scrie în mod sigur că războiul s-a declarat și că guvernul Rusiei¹ a adresat un manifest către

¹ În vremea războaielor, aproape tot timpul au circulat zvonuri privitoare la intrarea Rusiei în război cu Poarta.

curțile celelalte, în care spune că nemaifiind de suportat lăcomia nesățioasă a tiranului a hotărît să ridice armele împotriva lui și să facă să dispară tirania și uciderea nedreaptă, de care se servește împotriva creștinilor. Proclamația mai spune și aceasta, adică să nu se gîndească cineva că face acest lucru din vreun interes particular și nici nu vrea să mărească întinderea provinciilor sale nici cu o palmă măcar, ci numai să facă să dispară tirania tiranului, cum s-a spus mai sus, și că congresul va lua sfîrșit la Bizanț. Toate acestea mi se pare că peste cîteva zile se vor face cunoscute și prin ziare. Aceleași lucruri le-am aflat aici la Brașov și nu știu dacă sînt adevărate, de aceea vă rog să-mi faceți cunoscut tot ce aflați la Sibiu și dacă este ceva, să-mi porunчи să urmez după rugămintea ce v-am făcut la plecarea mea.

De asemenea vă rog să nu fiu lipsit de favoarea dvs. părintească și îmi veți face un mare bine.

Al domniei voastre slugă ascultătoare

Atanasie Xenocratis

[Adresa:] Prea cinstitului domnului meu domn H. Ianuș C. P., prea iubitului meu și prea doritului meu ca un tată, cu închinăciuni

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXIV, doc. 80. Orig. grec.

Încă la 19 martie 1821 fiica lui Caragea scria din Iași tatălui ei la Piza că trupele rusești ar fi masate de-a lungul Prutului, așteptînd ordinul de atac în cazul că « un singur turc ar pune piciorul aici » (M. Popescu, *Contribuții documentare la istoria revoluției din 1821*, București, 1927, p. 18—19. Text germ.)

La începutul lunii mai și în luna august a circulat zvonul că Wittgenstein intră în Moldova cu oaste (Acad. R.P.R., doc. CLXXVI/57; *Hurmuzaki*, XX, p. 625). La sfîrșitul lunii iunie se vorbea că trupele rusești vor intra în țară și că se va institui o cîrmuire în frunte cu Pini (*Hurmuzaki*, XX, p. 655).

În octombrie, Bucșănescu scria de la Cernăuți mitropolitului Veniamin despre pregătirile de război observate în Rusia, socotîndu-le « mari semne ale războiului celui mîntuitor pravoslaviei, care însoată în lacrimile deznădăjduirii » (Acad. R.P.R., pach. MXLI, fost ms. rom. 2811, f. 7—8). În noiembrie se auzea că Rusia ar fi dat un ultimatum Porții (Acad. R.P.R., doc. DLXXVI/33).

Asemenea zvonuri continuă să circule și în anii următori, după cum se vede din corespondența mitropolitului Veniamin. Uneori se relatează că știrile sînt false, alteori se consideră confirmate. Într-o scrisoare din august se relatează că « războiul, mîntuitoriu iaste » (vezi scrisorile vornicului Negel și ale lui Bucșănescu din 25 și 29 martie, 17 mai și 8 august 1822, la Acad. R.P.R., pach. MXLI, f. 31, 52—55 și 73—74).

Într-un memoriu nesemnat și nedatat, dar care după conținut este din 1822—1823, se dau informații pe larg despre pregătirile turcilor în vederea unui eventual război cu Rusia și se fac numeroase sugestii asupra felului cum și cînd este bine să acționeze trupele rusești în Țara Romînească (Acad. R.P.R., fondul Villara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 221—222 v).

Hațeg, 21 iulie 1821

Știri despre urmărirea și omorîrea pandurilor și locuitorilor de către turci.

1821, iuli 21, Hațig

Cu plecată plecăciune, sărutăm cinstită dreapta dumneavoastră.

Cu plecăciune, alta nu avusei, fără la 17 aceștii [luni] am scris dumitale și am arătat pentru că am primit cinstita scrisoare a dumitale, scrisă de la 14 aceștii, care am văzut cele scrise și am fost și primit cu ștafeta scrisorile, pe care fără zăbavă le-am și trimis la Craiova, după cum Ț-am și arătat, iar cu poșta, încă de la 13/25 aceștii. Chir Dimitrașco s-au dus la Vilcan de la 16 aceștii pentru ca să vază: mai vine cineva cu lina sau nu? Și pînă astăzi n-au mai sosit. Dară gîndesc că va mai zabai doo, trei zile acolo, că să aude rău din țară, din Tîrgu Jiului, din Slobozie, din Peștenar, din Porceni . . .¹. Au spart pe panduri și au ars cheliile du pe acolo și acuma să duc toți la Tizmană cu tunuri. Și nu numai pe panduri sau arnăuți omora, ci și pe lăcuitorii du pe la sate. Au vinit bejeni la Schelea, suma. Nu știu, lăsa-le-va înăuntru? Ungurenii nu cutează să-și înțerce oile și să plece de acolo de la stîne, că umblă oameni rei de le strică. Eri s-au mai dus militari și astăzi trecură și stinfari [?]. Tot astăzi s-a dus și ghinararu și maioru de ici, acolo la Vilcan.

La 17 aceștii am trimis cu Petru în bună primire dumitale trei saci cu lînă și mai avem aici gata 11 saci plini. Și ieri trecu ginerile lui Nicolac la Rușava și au zis că s-a întorce pe duminică și cere să-l încarc. Și tot pe duminică mai sosește un bungărzan cu marfă, a lui Bedros armanu.

Ce, de nu va sosi alte cară pînă atunci, noi vom încărcă pe aceste doo. Dară încă unu și cu ceva saci, ne rugăm să ne mai trimiți, că mai avem 3 saci goi și gîndesc că le vom umple zilele aceste și tot o să ne mai trebui aici, cîtă și le rămîn, că avem arvunite de 5, 6 saci. Mița începe a tunde de acuma.

Ce, ne rugăm a ne povățui de va fi ceva trebuință.

Să roagă Vasili să faci bine să-i dai acasă ceva de cheltuială.

Rămînem ai dumitale mai mici plecate slugi.

N. Pavlovici și D. Ștefan Popovici

[Pe verso:] În Hațeg. Domnului Hagi Constantin Pop, Sibiu².

Acad. R.P.R., Corespondența Hagi Pop, pach. 139, doc. 17. Orig. rom. Publicat fragmentar de N. Iorga, *Studii și doc.*, VIII, p. 147.

¹ Loc alb.

² Adresa în nemțește.

Orșova, 21 [iulie] 1821

Gh. Opran scrie lui Hagi Const. Pop că în Țara Românească stăpînesc turcii și că răsculații se retrag prin satele de la munte.

Rușava, în 21, 1821

Cinstit dumnealui chir Hagi Costandin Pop, cu frățească dragoste.

.....
De aici havadișuri: vei ști că în țara turcească, pe aici prinprejur, este bine. La sîrbi, asemenea este bine. Nu este nici o mișcare. Iar în Țara Rumînească sînt dor stăpîniri turci; sînt în Craiova, în Cerneți, pîn oraș. Iar răbeliașii, toți sînt prin satele du pe la păduri i pin cele de la munte și pe la mănăstiri, la locuri tari. Ce să va mai întîmpla, te voi înștiința.....

Al dumitale ca un frate și slugă,

Gheorghe Opran

[Adresa:] Domnului Hagi Constantin Pop, la Sibiu ¹.

Acad. R.P.R., Corespondența Hagi Pop, pach. 134. Orig. rom. Publicat fragmentar de N. Iorga, *Studii și doc.*, VIII, p. 147.

23 iulie 1821

Porunca lui chehaia bei către isprăvnicatul de Herța, să ia măsuri pentru prinderea eteriștilor și aprovizionarea trupelor turcești.

Chihaia Beiu

Dumia-voastră boieri, preoți, diaconi, postelnicei, mazili, ruțași și cătră toți lăcuiitorii ținutului.

Pre puternica și mult milostiva împărăție înștiințîndu-să de pătimirile cele asupraitoare a supusei sale raiale, urmate de către apostatii greci, carii prin feliuri de chipuri au dezbrăcat și au sărăcit pe nevinovata raia dintru amîndoaî aceste memlecheturi a Moldaviei și a Valahiei, răpind pre averile voastre, n-au putut a suferi și a vă privi Moldova întru așa osîndire; au rînduit înadins oaste supt a noastră ocîrmuire, ca să gonim și să pedepsim de istov pre răutățiții aceștie, care de la sîne au rîdicat semnul apostasiei. Și de la Gălați și de la celelanti locuri pe unde au fost, asămine și de aice din orașul Eșii, după sosirea noastră, s-au făcut nevăzuți și pe unde vor mai fi încă să vor prinde și să vor pedepsi cu moarte. Căutați dar și voi, credincioasă raia, de a-i arăta pre unii ca aceștia, netăgăduindu-i pe unde vor fi ascunși și mistuiți,

¹ Adresa în nemțește.

căci în urmă aflându-să să vor pedepsi strașnic pe niști cutezători ca acie. Acum nu rămîni de a mai ave cît dă puțină îngrijire sau frică despre aceștia, și pe toți vă îndemnăm și vă poruncim ca să vă întoarceți pe la casele voastre de pi unde vă aflați duși și vă statorniciți, căutîndu-vă de lucrarea pămîntului și de aliș-verișul vostru fără nici o frică despre nimine. Iar care dintre voi nu să vor întoarce pe la casele lor vor fi socotiți în numărul apostatilor. Iar după toate aceste trebuinți fiind neapărat de a să aduna aice cele trebuincioasă spre hrana oștilor, iată să alătorează însămnarea cuprinzătoare de cele ce cu milostivire s-au analoghisit să dei ținutul acela. Și prin înadinșii triimiși de aice să cere pără în cinci zile negreșit să să teslimarisască, și zapcii triimiși vor sta acolo ca să zapciiască și să adune toate aceste rînduri, trimițînd și din partea dumilor-voastri oameni cu știință de carte, ca să ție izvoade de toate aceli ci să vor lua și să vor aduna din ținut și să triumată aice di la cini anumi s-au luat și cîtă somă, fiind cu sîlinți și împliniți porunca, ferindu-vă de ce mai mică asuprire sau interes, căci cine va cuteza a să abate întru acest feliu de urmare, să va pedepsi fără milostivire. Iar grîul și orzul, negăsindu-să întru această vreme pe la lăcuitori, să va lua fără osăbire de la toți de obștie, fiindcă toate aceste ce să vor lua, mai în urmă să va pune la cale, ne rămîind nimine păgubaș. Să așteaptă răspuns de priimire poroncii și de punire în lucrare.

1821 iulie 23

De la isprăvnicia Hertăi.

Copie aceasta, fiind întocma după ce adevărată carte slăvitoriului chihaiia beiu, s-au adevărit.

Iordache sărdar ¹

[În continuare:] Această carte au venit la Hertă și cu un răvaș de la ispravnicul rînduit, Lahir, și un răvaș cătră lăcuitori, ca unde vor găsi greci, să-i prindă și să-i ducă la isprăvnicie și averea lor să o oprească, și un răvaș cătră panțiri să margă la Dorohoi să-i aducă cu pușcași, și scrie cătră stegariu ca îndată să se adune la Hertă la mine, de unde își vor lua povățuiri. Care răvaș aducîndu-l la mine am citit și am dat poroncă la stegar ca să strîngă conacile trebuincioase; și zice ca să margă la Hertă; știu, dar eu mă tem să mărg, de cît am zis panțirilor să facă gătire celor poruncite.

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 296, copie cont. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 141—142.

¹ Într-o scrisoare din 26 iulie, semnată de Iordache Sinescu și de Procopescu, se dau informații, între altele, despre urmărirea eteriștilor și prăzile făcute de ei la Fintinelile (Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 252—253. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 142—143).

Orșova, 24 iulie 1821

Despre o acțiune a pandurilor la Vîrciorova.

Ρωσάβα, τῇ 24 'Ιουλίου 1821

Ἐντιμότατε κύριε Χ. Ἰωαννοῦση Κ. Πέτρου καὶ ἀδελφία.

Εἰς τὰς 20 τούτου σᾶς ἐπεριέκλεισα μίαν γραφὴν ἀπὸ Βιδύνι, ἰδοὺ λάβετε καὶ τώρα ἐτέραν καὶ μένω εἰς τοὺς ὀρισμούς σας πρόθυμος

Πετράκης Δ. Κουλάογλου

Χθὲς ἦλθαν οἱ παντουρέοι τῆς Βλαχίας εἰς τὴν Βαρτζορόβαν καὶ ἐπιασαν τὸν Ἰωάννην Ρίκα, ὅστις ἦταν βατάφης ντὲ πλάϊ, καὶ ἄλλον ἕναν, ὁμοίως καὶ ἕναν παντοῦρον ἐσκότωσαν.

Ὁ τάταρης τῆς Πόλεως μᾶς εἶπεν ὅτι τὸν νέον αὐθέντην Καλλιμάχην ἐσουρ-γιούνισαν, ἡμπορεῖ καὶ νὰ τὸν ἐχάλασαν, ἔστειλαν καὶ διὰ τὸν καῖμακάμην Νέγρην.

[Adresa:] Herrn Haggy Johanussy Consta Peter und Gebrüder bei Herrn N. Pacsura, Hermannstadt.

Orșova, 24 iulie 1821

Prea cinstite domnule H. Ianuș C. Petru și frații.

La 20 ale acestei luni v-am trimis o scrisoare de la Vidin. Iată că acum primiți încă una și rămîn zelos la poruncile d-voastră

Petrachis D. Culaoglu

Ieri au venit pandurii din Țara Românească la Vîrciorova și au prins pe Ioan Rica, care era vătaf de plai, și pe încă unul. De asemenea și pe un pandur l-au ucis.

Tătarul care a venit de la Constantinopol ne-a spus că pe noul domnitor Calimachi l-au exilat, poate să-l fi și ucis; au trimis să-l ia și pe caimacamul Negri.

[Adresa:] Domnului Hagi Ianuș Consta Petru și frații. La domnul N. Paciura Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXIV, doc. 124. Orig. grec.

Orșova, 29 iulie 1821

Știri despre urmărirea pandurilor și trecerea lor în Austria.

Ρωσάβα, 29 'Ιουλίου 1821

Ταπεινῶς προσκυνῶ.

Τοὺς πανδούρηδες τοὺς ἔδωσαν τῆς ὀργῆς οἱ Πάτζοι, τοὺς ἐσκόρπισαν ἔνθεν κακεῖθεν. Πολλοὶ ἐμπῆκαν ἀπὸ τὲς ἐδῶ γράνιτζες. Τὸ μοναστήρι Τισμάννα τάφησεν

ὁ Μιχαλόγλου. Καὶ ἄλλοι πρῶτοι ἐμάθαμεν νὰ ἔτρεξαν νὰ ἔμπουν μέσα καὶ αὐτοί, καὶ τάχα νὰ μὴν τοὺς ἐδέχθησαν οἱ κομανδῆροι ἀπὸ τὰς γράνιτζες, τόσον καὶ Χατζὴ Προδάνον καὶ Μακηδόντζκην. Ἄλλοι πάλιν βάζουν βίζη, τοὺς οἰκονόμησαν καὶ τοὺς ἔχωσαν. Διὰ τὸν Βασίλην Γκελμετζάνον λέν νὰ ἐπροσκύνησεν τοὺς Τούρκους μὲ 400 νομάτους, πλὴν ἀβέβαιον.

.....

Σήμερα ἦρθαν ἀπὸ τὴν Πόλιν διασακτζῆς τοῦ νέμτζου καὶ ἓνας κουριέρης ρούσσικος μὲ πασόσι τοῦ μινίστρου νέμτζου. Δὲν ἐβγήκε τίποτας ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἀγωνίζονται πολλοὶ νὰ μάθουν τί ἔβγαλαν, πλὴν τούτην τὴν ὥρα ἔμαθα νὰ εἶπε ὁ κουριέρης εἰς τὸν ἐξ ὧ μαγιόρην τάχα νὰ ἀνεχώρησε ὁ ἐλτζῆς Ρουσσίας ἀπὸ τὴν Πόλιν, πλὴν σημαντικὸς ἄνθρωπος δὲν μᾶς τὸ εἶπε. Καὶ ὁ Ζῶτος Ρούση θέλει ξιατρίψει εἰς τὰ λουτρά μαζί μου, μὲ τὸ νὰ εἶναι καὶ αὐτὸς ἐμπαθῆς. Ταῦτα καὶ εἶμαι

ὁ δοῦλος σας

Π.[ολου]χρ.[όνης]

Orșova, 29 iulie 1821

Salut cu plecăciune.

.....

Pe panduri i-au trimis dracului pagii; i-au împrăștiat în diferite părți, mulți au trecut aci granița. Mihaloglu ¹ a părăsit mănăstirea Tismana. Am aflat că și alți boieri s-au grăbit să intre în Austria și că nu le-ar fi dat voie comandantii de la graniță. Lui Hagi Prodan și Macedonschi de asemenea. Altora însă, dându-le viza, le-au înlesnit [intrarea] și i-au introdus. Despre Vasile Ghelmegeanu se spune că s-ar fi închinat turcilor cu 400 oameni, dar nu se adeverește.

.....

Astăzi au venit de la Constantinopol un iasacciu al austriacului și un curier rus cu pașaport de la ministrul austriac. Nu a transpirat nimic și mulți caută să afle ceva. În clipa de față am aflat că ar fi spus curierul maiorului de aici că ministrul Rusiei ar fi plecat din Constantinopol. Dar acest lucru nu ni l-a spus vreo persoană de vază.

Și Zotos Ruis va sta împreună cu mine la băi, fiindcă și el este suferind.

Cu acestea sînt

sluga d-voastră

P[oli]hr[onis]

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXV, doc. 49. Orig. grec.

¹ Anastasie Mihaloglu.

30 iulie 1821

Ispravnicii de Buzău poruncesc vătafului plaiului Slănic să aducă la ascultare pe clăcașii de pe moșiile lui Const. Periețeanu.

Sud Buzău.

Dumneata vătafe al plaiului Slănicului sănătate!

Costandin Periețeanu, sin comisul Costandin Periețeanu, făcu arătare la ispravnicat că lăcuiorii după moșia dumisale Liicoiu ave obicei că, în vremea coasii, [cînd] Costandin începea a cosi, da mai întîi bani pã țarcuri, pã cît să invoia. Iar acum nu numai că făr de voia dumisale s-au pus de au cosit, ci încă cerîndu-le, după vechiul obicei, să-i plătească banii, s-au arătat nesupuși. Asemenea mai arată și pentru Dumitru Șoimarul, că trei ani sînt de cînd au lipsit după moșie, și țarcul de fin ce-l cosea l-au luat dumnealui, ca un stăpîn de moșie, de l-au dat altuia, cu plată, de l-au cosit. Și acum venînd acel Dumitru, în silă umblă să-l cosească.

De aceea scriem dumitale, ca atît pentru oamenii dijmiî fînului, după cum au avut obicei pînă acum de a plăti bani, asemenea să-i supui și acum a răspunde. Cum și țarcul ce umblă acel Dumitru în silă să-l cosească, ca unu ce trei ani să vazghitisise de el și stăpînului moșii îi face trebuință, să nu-l îngăduiești a-l cosi. Și deosebit, să supui pã toți clăcașii lui du pã moșie, ca atît moșia cît și alte adeturi ce avea obicei de da pînă acum stăpînului moșii, asemenea și acum să urmeze.

Către aceasta mai fac arătare că și pã Valea Puțului, ce este iar a dumnealui moșie, că din țarcurile ce sînt date clăcașilor, unii din dînșii s-au sculat cu vitele lor de au mîncat patru țarcuri, și zicînd celorlanți clăcași cu țarcurile nemîncate ca dintr-ale lor să împartă și la aceia cu țarcurile mîncate n-au dat ascultare. Ci ca un stăpîn de moșie ce este, are voie să mulțumească pã toți clăcașii a nu rămînea fără nutreț. Să-i faci dumneata să înțeleagă a da supunere și la aceia, cum și pentru cită rămașită va arăta că are atît la aceștia cît și la ceilanți, să i să facă dă către dumnealui împlinire.

Mihai Greceanu

Alexandru Por . . . ¹

1821, iuli 30

Acad. R.P.R., doc. CCXLV/259. Orig. rom.

¹ Iscălitura indescifrabilă.

Iulie 1821

*Descrierea suferințelor îndurate de locuitorii Moldovei de la
intrarea trupelor turcești.*

Ιουλίου 1821

Τὰ συμβάντα τῆς Μολδόβας ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Δύο ἀπὸ τοὺς ἐν Μπουκοβίνα εὐρισκομένους φυγάδας ἄρχοντας ἐπέστρεψαν εἰς Μολδαβίαν. Ὁ μὲν ἓνας εἶναι ὁ Κωνσταντῖνος Μαυροκορδάτος, τοῦ ὁποίου ὁ πάππος ἐστάθη ἀλληλοδιαδόχως αὐθέντης τῆς Μολδαβίας καὶ Βλαχίας, ὁ δὲ ἄλλος Θεόδωρος Μπάλσας, εὐγενῆς τοῦ τόπου, ἓνας καὶ αὐτὸς τῶν παρὰ τοῦ διβανίου σταλέντων εἰς Ἱμπραῖλαν, ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ αὐθέντου, ἀλλὰ τοῦτος μὲν ἐτραβήχθη εἰς τὰ ὑποστατικά, ὁ δὲ Μαυροκορδάτος ὑπῆγεν εἰς τὸ Ἰάσι, ὅπου ἐδιορίσθη παρὰ τοῦ καϊμακάμη καὶ ἐπεκυρώθη παρὰ τοῦ πασιᾶ μέγας βιστιάρης κατὰ τὰ τοπικὰ ἔθιμα.

Τὸ πρῶτον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔκαμε αὐτὸς ὁ βιστιάρης (οὗτινος ἡ ἀναξιότης εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐπὶ ὅλα του τὰ ἐκ τύχης καὶ ἐκ γενετῆς δικαιώματα μόνον εἰς μερικὰ ἀξιώματα ἡμπόρεσε νὰ προχωρήσῃ) ἦτον νὰ προστάξῃ νὰ σηκώσουν ὅλον τὸ σιτάρι, πορούμπι καὶ κριθάρι τῶν ἐχόντων ὑποστατικά, καὶ διὰ νὰ κατορθωθῇ τοῦτο καλύτερον, ἐπεφόρτωσεν τοὺς κατοίκους ἐνὸς τόπου νὰ σηκώσουν ὅσα ἡξεύρουν εἰς τὰ γειτονικά μέρη, μὲ τρόπον ὥστε δὲν ἡμπορεῖ τι νὰ ἀποφύγῃ αὐτὴν τὴν ἀρπαγὴν. Καὶ αὕτη ἡ σκέψις δὲν προῆλθεν βέβαια παρὰ τῶν Τούρκων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς κατωτέρας τάξεως ἀρχόντων, οἱ ὁποῖοι εὐρισκόμενοι εἰς τὸ Ἰάσι, καταγίνονται ὅσον ἡμποροῦσι ν' ἀφανίσωσι τοὺς μεγαλοκτήμονας ἄρχοντας, διὸ καὶ καθ' ἐκάστην κατηγοροῦσιν αὐτοὺς εἰς τὸν πασιᾶ καὶ ζητοῦσι τὸν διὰ παντὸς ἐξοστρακισμόν τῶν προκριτωτέρων τῆς Μολδαβίας ἀρχόντων, λαμβάνουσι τίτλους καὶ ἀποδείξεις διαφόρους, ἐλπίζοντες παρ' αὐτοῦ, ὅτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ὁ αὐθέντης θέλει εἶναι βιασμένος νὰ ἐπικυρώσῃ τὰ πάντα, καὶ οὕτω νὰ κατορθώσωσιν τὸ ποθούμενον, νὰ καταστρέψουν δηλαδὴ τὸ παρὸν σύστημα τῆς Μολδαβίας καὶ νὰ φθάσουν αὐτοὶ εἰς ἀξιώματα ἀνώτερα τῆς ὑπάρξεώς των, τὸ ὁποῖον ἤθελε παρατείνει μόνον τὰ δεινὰ τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

Τὰ ἐν Ἰασίῳ εὐρισκόμενα ὀθωμανικὰ στρατεύματα συνίσταντο ἀπὸ ὀκτῶ χιλιάδες ἀνθρώπους, τώρα δὲ ἦλθον καὶ ἄλλαι τέσσαρες χιλιάδες Ἀσιανοί, μὴ ἔχοντες ἄλλον ἔνδυμα, παρὰ κάπες ἀλόγων, καὶ ὁ σερασκέρης γράφει τῷ ἐν Ἰασίῳ πασιᾶ, ὅτι στέλλει ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως αὐτοὺς τοὺς δυστυχεῖς διὰ νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ κερδίσωσι τι ἐν Μολδαβίᾳ, διὸ καὶ σκορπισθέντες εἰς τὰ χωρία, ἀρπάζουν ὅτι εὔρουν. Εἶναι τοιαύτη ἀταξία, ὥστε ὅλοι οἱ ἐπιστάται τῶν ὑποστατικῶν ἔφυγαν καὶ πολλὰ χωρία ἐρημώθησαν.

Ἐξεδόθη προσταγὴ νὰ δώσουν 30 000 χιλιάδες πρόβατα διὰ τὴν τροφὴν τῶν στρατευμάτων καὶ 4 900 500 κοιλὰ πορούμπι κατὰ μῆνα διὰ τὴν τροφὴν τῶν ἀλόγων. Ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ δώσουν οἱ χωριάται, καθότι ὅσα σηκώνουν

ἀπὸ ἀρχοντικὰ μούλκια τὰ ἀπερνοῦν πέραν τοῦ Δουνάβευς, καὶ δὲν πληρώνουσι μήτε τὰ πράγματα αὐτά, μήτε τὴν μετακομιδὴν αὐτῶν, ὥστε οἱ χωριάται, οἱ ὅποιοι κατὰ πρώτην προσβολὴν ἐθαρροῦσαν ὅτι τὸ κακὸν ἐπιτείνεται μόνον εἰς τοὺς ἄρχοντας, ἄρχισαν τῶρα νὰ πάσχουν χειρότερα, ὥστε μετ' ὀλίγον δὲν θέλουσιν ἔχει μήτε σπόρον, μήτε τροφὴν διὰ τὸν ἑαυτὸν τους.

Μεταξὺ τῶν ἐν Ἰασιῷ στρατευμάτων εἶναι τόση ἀκαταστασία καὶ ἀπειθεια, ὥστε κάθε λεπτὸν κινδυνεύουν νὰ ἔλθουν εἰς χεῖρας.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Γκόλιας, ἡ ὁποία δὲν εἶχε [πειραχθῇ μέχρι] τοῦδε, ἐδόθη εἰς ἀρπαγὴν. Τὸ ἴδιον ἐμελλε νὰ πάθῃ καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, ἀλλ' οἱ ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἐκεῖ εὐρισκόμενοι Τοῦρκοι ἐζήτησαν τὰ ἐκεῖ εὐρισκόμενα πράγματα πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν πληγῶν τους, καὶ ἐτοιμάζονται μετ' ὀλίγον ν' ἀρχίσουν τὴν μοιρασίαν. Ὁ πασιὰς εἰδοποίησεν ὅτι δὲν ἡμπορεῖ νὰ φυλάξῃ ἀπὸ τὴν ἀρπαγὴν μήτε αὐτὰ τὰ κονσουλάτα, ὥστε ὅλος ὁ τόπος εὐρίσκεται ἐκτεθειμένος εἰς πᾶν εἶδος ἀρπαγῆς καὶ ἐρμώσεως. Ἡ μέχρι τοῦδε ζημία αὐτοῦ ἐξετιμᾶτο ἑκατὸν καὶ πενήντα μιλιούνια γρόσια.

Μετὰ τὴν ἤτταν τῶν ἀποστατῶν ὁ πασιὰς ἐζήτησεν τὰς προσταγὰς τῆς Πόρτας καὶ ἔλαβεν ἀπόκρισιν νὰ μείνῃ μὲ τὰ στρατεύματά του εἰς Μολδαβίαν. Ἡ ἐξολόθρευσις τῶν ἀποστατῶν ἠὔξησεν περισσότερον τὰς ἀχρειότητας τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων. Τὰ καδηλήκια Νεάμτζου καὶ Σουτζάβα, τὸ θέατρον τῶν τελευταίων συμβεβηκότων εἶναι ἔρμαιον τῆς λύσεως αὐτῶν. Τὸ περισσότερον μέρος τῶν ἐγκατοίκων ἐφονεύθη, τὸ ἐπίλοιπον ἔφυγε, καὶ αὐτὰ τὰ καδηλήκια εἶναι ἔρημα.

Ἡ πόλις Κοτοσιάνι, ὀνομαστὴ διὰ τὸ ἐμπόριον, ἐλεηλατίσθη καὶ ἐν γένει ὅλαι αἱ εἰδήσεις εἶναι τρομακτικαί. Οἱ Τοῦρκοι σκοτώνουν μέσα εἰς τὰς ἐκκλησίας. Μέσα εἰς τὰς ἐκκλησίας παρέδωσαν εἰς ἀχρειότητας ὕβρεις τὰς καλογραιάς.

Εἰς τὸ Ρώμανον ἐπῆραν οἱ Τοῦρκοι τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, δεθεῖσαν ὡς δῶρον εἰς αὐτὴν τὴν ἐπισκοπὴν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἐνὸς αὐτοκράτορος Κωνσταντινουπόλεως καὶ [τὴν] κατεκομμάτιασαν. Ἐνας μάλιστα φορεῖ δημοσίως καὶ τὴν μήτραν τοῦ ἐπισκόπου. Τὰ ἱερὰ ἀγγεῖα ἐπωλήθησαν εἰς τοὺς Ἑβραίους, τῶρα πωλοῦσι καὶ τὰ εὐαγγέλια.

Ὁ πασιὰς ἐχρημάτισεν εἰς τὸ Ἰάσι ἓνα διβάνι, συνιστάμενον ἀπὸ τέσσαρας ἄρχοντας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐπισκόπου Χουσίου, τοῦ ὁποίου τὴν εἰς τὴν Μολδαβίαν ἔξοδον ἐφανέρωσα ἤδη. Ὅλα τὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τὰ ἁγιοταφίτικα καὶ ἁγιορείτικα μοναστήρια καὶ τὰ εἰσοδήματα τῆς μητροπόλεως τὰ συνάζει ἡ βιστιαρία διὰ τὴν χρεῖαν τῶν στρατευμάτων. Οἱ χωριάται εἶναι βιασμένοι νὰ κάμουν ὅλας τὰς μετακομιδὰς χωρὶς πληρωμὴν, μάλιστα καθ' ὁδὸν ξεγυμνώνονται ἀπὸ τοὺς ἔθнен κακεῖθεν περιφερομένους γενιτσάρους.

Εἰς τὸ Ἰάσι ἐξακολουθεῖται ἡ δημόσιος πώλησις τῶν καλογραιῶν καὶ εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς πολιτείας εὐρίσκονται πλέον ἢ διακόσια παιδιὰ καὶ κορίτσια παρακάτω ἀπὸ δώδεκα χρόνια, θύματα τῆς τουρκικῆς ζωότητος.

Οἱ γενιτζάροι δὲν πείθονται εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν, εἶναι σχεδὸν πάντοτε μεθυσμένοι καὶ κάμουν τὰς μεγίστας ἀταξίας.

Πρὸ ὀλίγου ἦλθεν εἰς τὸ Ἰάσι ἓνας νέος Τοῦρκος εἰκοσιδύο περίπου ἐτῶν, ἐνδεδυμένος μὲ ταταρικά φορέματα, τοῦ ὁποίου ἡ λαμπρότης καὶ αἱ ἐημοσίαι τιμαί, τὰς ὁποίας ἀπέδιδον εἰς αὐτὸν ὁ πασιὰς καὶ οἱ ἄλλοι Τοῦρκοι ἀρχηγοὶ ἔκαμαν τὸν κόσμον πολλὰ προσεκτικὸν δι' αὐτόν. Τώρα δὲ ἐμάθαμεν ὅτι αὐτὸς ὁ νέος εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ ταταρχάνη, προωρισμένος διὰ τὸν ὀθωμανικὸν θρόνον, ἃν ὁ νῦν σουλτάνος ἤθελεν ἀποθάνει χωρὶς κληρονόμους.

Περιμένουσιν εἰς τὴν Πογδανίαν ἓνα πολυάριθμον σῶμα Τατάρων καὶ Κοζάκων τζαπουράνων. Καὶ τὸ μὲν ἐν μέρος αὐτῶν θὰ μείνῃ εἰς τὸ Ἰάσι εἰς τὰ πρόχωρα, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὰ καθηλήκια Τεκούτζι, Πουρλάτι καὶ Φωξάνι, ὅπου κάμνουσιν καὶ τὰς ἀναγκαίας περὶ τούτου ἐτοιμασίας μὲ σιτάρι καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐφόδια. Λέγουσι πρὸς τούτοις ὅτι θὰ σχηματισθῇ καὶ μία γραμμὴ εἰς τὰς ὄχθας περὶ τούτου καὶ ὅτι ὁ Ἰμπραῖμ πασὰς θὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Χούσι μὲ τίτλον ἐνὸς διοικητοῦ ἐπὶ συνόρων.

Εἰς τὴν Ἰμπραῖλαν ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν ἓνα σῶμα ἐβδομήντα χιλιάδων ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Τζεμπάνογλου καὶ ἐστρατοπέδευσε μεταξὺ Ἰμπραῖλας καὶ Γαλατζίου. Ὅλα τὰ κάστρα τοῦ Δουνάβεως εἶναι πλήρη στρατευμάτων καὶ πολεμικῶν ἐφοδίων, βεβαιοῦσι δὲ ὅτι καὶ εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν συναζέται καὶ ἄλλο στρατόπεδον.

Οἱ Τοῦρκοι φωνάζουν δημοσίως ὅτι ἔχουν πόλεμον μὲ τὴν Ρωσσίαν καὶ πρέπει νὰ θεωρήσουν τὴν Βλαχοπογδανίαν ὡς ἐπαρχίας ρωσικὰς.

Καὶ τῷ ὄντι ὁ ἐξολοθρευμὸς εἶναι εἰς ἄκρον βαθμόν. Πολλοὶ ἄρχοντες, οἱ ὁποῖοι εὐρέθησαν ἐκεῖ ἢ ἐξῆλθον ὕστερον, ζητοῦν νὰ φύγουν καὶ ἐν ἡμποροῦν, ἐπειδὴ φυλάττονται καὶ δὲν τολμοῦν νὰ πλησιάσουν εἰς τὰ σύνορα συνοδευμένοι μὲ πολλοὺς Τοῦρκους.

Κάθε ἡμέραν ἔρχονται στρατεύματα εἰς τὴν Πογδανίαν. Ἑπτὰ χιλιάδες εἰσῆλθον εἰς τὸ Ἰάσι μὲ εἰκοσιτέσσαρα κανόνια, περιμένουσι δὲ καὶ ἄλλους, φαίνεται ὅτι ἐσυνάχθη ἓνα πολυάριθμον στρατόπεδον τριγύρω εἰς αὐτὴν τὴν πολιτείαν. Οἱ Τοῦρκοι ἔχουν τόσον βέβαιον τὸν μεταξὺ τῆς Ρωσσίας πόλεμον, ὥστε λέγουν ὅτι καθὼς παγώσῃ ὁ Προῦτος θὰ περάσουν καὶ θὰ ἐξουσιάσουν τὸ Κρίμι.

Ἀπὸ τὸ Ἰάσι ἐκίνησαν διὰ Σιλίστρας εἰς Κωνσταντινούπολιν τρεῖς ἄρχοντες, ἐν οἷς καὶ ὁ βόρνικος Θεοδωράκης Κάλδας, νεωστὶ ἐλθὼν ἐκ Μπουκοβίνας, πηγαίνει δὲ μὲ ἓνα ἄρζι μαχζάρι ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τοὺς ἐν Τζερνατζίω ἄρχοντας καὶ ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς τῶν ἐδῶ φυγάδων, οἱ ὁποῖοι ἐσχάτως ἐπῆγαν ἐπὶ τούτῳ εἰς Μπουκοβίαν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ μαχζαρίου εἶναι ν' ἀπομακρύνουν διὰ παντός τὴν ὀνομασίαν τοῦ γραικικοῦ αὐθέντου καὶ νὰ κατορθώσουν ὥστε ἡ διοίκησις νὰ μείνῃ κατὰ διαδοχὴν εἰς ὀκτὼ φαμίλιας, ἀποπληρούσας ἀλληλοδιαδόχως τὰ κυριώτερα τοπικὰ ἀξιώματα καὶ χρηματιζούσας μὲ τὴν ἐνῶσιν αὐτῶν καὶ διοίκησιν.

Βεβαιοῦσιν δὲ ὅτι αὐτοὶ οἱ ἀπεσταλμένοι εἶναι ἐπιφορτισμένοι νὰ κάμουν καὶ ἄλλας ἰδιαιτέρας κατηγορίας καὶ νὰ κατορθώσουν τὸν ἀπὸ τόπον διωγμὸν μιᾶς ἢ δύο τῶν σημαντικωτέρων φαμελιῶν. Ὁ σουλτάνος ἐπεβεβαίωσε τὸν διωγμὸν τοῦ νέου ἐπισκόπου Ρωμάνου, ὅστις ἦτον ἓνας ἀπλοῦς καλόγηρος, ὄνο-

μαζόμενος Μελέτιος, και έχειροτονήθη επίσκοπος από τον Τουρνόβου. Είς ένα εγκύκλιον από [recte προς] τους επαρχιώτας του γράμμα λέγει αυτός ο πρώην, φυγών εις την Λουκρίαν με πολλούς ραγιάδες, εξώσθη ως αποστάτης και εις το εξής δεν έχει να θεωρηθῇ πλέον ως επίσκοπος Ρωμάνου. Αυτός ο τρόπος εξέπληξε τον κόσμον, καθότι όλοι ήξεύρουν ότι ή οθωμανική διοίκησις δεν ήμπορεϊ ν' ανακατωθῇ εις τας εκκλησιαστικὰς υποθέσεις, αλλά μόνον τὸ διβάνι τῶν αρχόντων μετά τοῦ ήγεμόνος ήμπορεϊ νὰ εξώση και νὰ διορίση αρχιερεῖς ἐν Μολδαβία.

Φαίνεται ότι Ρῶσσοι τινὲς υπήκοοι, μέιναντες ἐν Μολδαβία, ἐζήτησαν τὴν εις ξένους υπηκόους χρεωστούμενην ασφάλειαν, διὰ νὰ γλυτώσουν τὰ υπάρχοντα αὐτῶν ἀπὸ τὰς παρὰ τοῦ νέου βιστιάρη οργανισθείσας ἀρπαγὰς, ἀλλ' ὁ καίμα-κάμης Βογορίδης και ὁ πασιὰς εἶπον ότι κατὰ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ εἰρήνην κανένας Ρῶσσος δὲν ήμπορεϊ νὰ ἔχη κτήματα ἐν Μολδαβία.

Τὰ οθωμανικὰ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαρχίᾳ στρατεύματα δὲν ἔχουν καμίαν τάξιν. Αἱ βίαι και αἱ ἀρπαγαὶ και ὅσα τοιαῦτα ἐξακολουθοῦνται και πιθανὸν ότι εις ὀλίγους μῆνας ή Μολδαβία θέλει μείνει διόλου ἔρημος. Δὲν ήμπορεϊ νὰ γένῃ λυπηρότερον ἄλλο πράγμα, παρὰ νὰ ἰδῇ τινὰς τοὺς φυγάδας. Αἱ μορφαὶ αὐτῶν εἶναι ή εἰκὼν τῆς δυστυχίας και ἀπελπισίας.

Iulie 1821¹

Întîmplările pricinuite de turci în Moldova².

Doi dintre boierii fugari, aflați în Bucovina, s-au întors în Moldova. Unul este Constantin Mavrocordat, al cărui bunic a fost în mai multe rînduri domn al Moldovei și al Țării Romînești, iar celălalt este Teodor Balș, boier al țării, unul din cei trimiși de divan la Brăila, puțin timp după fuga domnului³. Dar pe cînd acesta s-a retras la moșiile sale, Mavrocordat s-a dus la Iași, unde a fost numit de către caimacam și întărit de către pașă mare vistier, după obiceiurile locului.

Primul lucru, pe care l-a făcut acest vistier, (a cărui nevrednicie este atît de mare încît, cu toate drepturile ce i le-a dat norocul și originea, numai la cîteva dregătorii a putut să ajungă), a fost să poruncească să fie ridicat tot grîul, porumbul și orzul celor cu moșii și, pentru a se săvîrși mai bine acest lucru, a însărcinat pe oamenii locului să ridice aceste cereale de pe la vecini. În chipul acesta nu poate nimic să scape de acest jaf. Această idee nu i-a venit desigur de la turci, ci de la boierii de rang inferior care, aflîndu-se la Iași, caută cît pot să ruineze pe boierii mari stăpîni de moșii. Pentru aceasta îi acuză zilnic în fața pașei și cer ostracizarea pentru totdeauna a celor mai de vază boieri ai Moldovei. Ei primesc felurite titluri și dovezi de la el, sperînd că după restabilirea lucrurilor,

¹ Documentul cuprinde informații privitoare la evenimente care merg pînă la sfîrșitul anului 1821.

² Titlul și data sînt scrise de altă mînă și cu altă cerneală.

³ M. Suțu vv. a plecat la 29 martie (Doc. 264, vol. I din colecția noastră și *Hurmuzaki*, XX, p. 595). Teodor Balș a plecat la pașa de Brăila în ziua de 20 aprilie, în urma cererii acestuia din 18 aprilie (*Hurmuzaki*, XX, p. 613).

domnul va fi nevoit să aprobe totul și așa să izbutească cele dorite, adică să sfărîme orînduiala de acum a Moldovei și să ajungă la dregătorii mai mari decît au avut, ceea ce va prelungi numai nenorocirile acestei provincii.

Oștirile turcești, aflate în Iași, erau alcătuite din opt mii de oameni. Acum au venit și alți patru mii de asiatici, care nu au altă îmbrăcăminte, decît pături de cai. Seraschierul îi scrie pașei din Iași că trimite de la malurile Dunării pe acești nenorociți ca să se folosească de împrejurări și să cîștige ceva în Moldova. De aceea, împrăștiindu-se ei în sate, răpesc tot ce găsesc. Este atîta neorînduială, încît toți epistații moșiilor au fugit și multe sate s-au pustii.

A ieșit poruncă să se dea 30000 de oi pentru hrana oștilor și 4000500¹ chile porumb pe lună pentru hrana cailor. Toate acestea trebuie să le dea țăranii, fiindcă tot ce se ridică de pe moșiile boierești se trece peste Dunăre. Ei nu plătesc nici aceste lucruri, nici transportul lor, așa încît țăranii, care la primul atac credeau că răul se întinde numai asupra boierilor, au început acum să sufere mai rău, încît peste puțin timp nu vor avea nici sămînță și nici hrană pentru ei.

În oștirea din Iași este atîta neorînduială și nesupunere, încît în fiecare minut sînt în primejdie să se ia la harță.

Biserica Golia, care nu a fost atinsă pînă acum, a fost dată jafului. Același lucru trebuia să pățească și biserica Sf. Spiridon, dar turcii, aflați la spitalul de acolo, au cerut ca lucrurile aflate acolo să le fie date drept despăgubire pentru rănile lor și se pregătesc să înceapă împărțeala în curînd.

Pașa a înștiințat că nu poate apăra de jaf nici măcar consulatele, încît toată țara este expusă la tot felul de jaf și pustiire. Paguba ei de pînă acum a fost evaluată la 150000000 groși.

După înfrîngerea apostatilor, pașa a cerut poruncă de la Poartă și a primit răspuns să rămînă cu oștirile lui în Moldova. Nimicirea apostatilor a sporit și mai mult relele porniri ale trupelor otomane.

Ținuturile Neamț și Suceava, teatrul ultimelor întîmplări, sînt prada turbării lor. Cea mai mare parte a locuitorilor a fost ucisă, restul a fugit și aceste ținuturi au rămas pustii.

Orașul Botoșani², vestit pentru comerțul său, a fost jefuit și în genere toate știrile ce ne vin de acolo sînt înspăimîntătoare. Turcii ucid în biserici. În biserici au adus cele mai rele ocări călugărițelor.

La Roman, turcii au luat odăjdiiile arhieresti ale sf. Ioan Hrisostom, dăruite acestei episcopii de fratele unui împărat din Constantinopol, și le-au rupt în bucăți. Unul poartă chiar în public și mitra episcopului. Sfintele vase au fost vîndute evreilor; acum se vînd și evangheliile.

Pașa a format la Iași un divan, compus din patru boieri, sub președinția episcopului Hușilor, a cărui întoarcere în Moldova am făcut-o cunoscută mai

¹ Așa în document: probabil 4000—5000.

² În document este Cotosiani.

înainte. Toate veniturile mănăstirilor sf. Mormînt, cele ale sf. Munte și veniturile mitropoliei le strînge vistieria pentru nevoile oștirilor. Țăranii sînt siliți să facă toate transporturile fără plată, și chiar pe drum sînt despuiați de către ienicerii care umblă de colo pînă colo.

La Iași se continuă vînzarea publică a călugărițelor, iar la spitalul orașului se află peste 200 de băieți și fete mai mici de 12 ani, victime ale bistialității turcești.

Ienicerii nu se supun șefilor lor. Sînt mai totdeauna beți și fac cele mai mari neorînduieli.

De curînd a venit la Iași un tînăr turc, cam de 22 de ani, îmbrăcat cu haine tătărești. Strălucirea și onorurile publice ce i le acordau pașa și ceilalți șefi turci au făcut ca lumea să fie foarte atentă față de el. Acum am aflat că acest tînăr este fiul hanului tătăresc, merit tronului otoman, dacă actualul sultan ar muri fără moștenitori.

În Moldova se așteaptă un numeros corp de tătari și cazaci zaporojeni. O parte din ei va rămîne în împrejurimile Iașilor, iar cealaltă parte în ținuturile Tecuci, Bîrlad și Focșani, unde se fac și pregătirile necesare pentru aceasta cu grîu și alte provizii de felul acesta. Se mai spune că se va forma în acest scop o linie pe maluri și că Ibrahim pașa va veni la Huși cu titlul de cîrmuitor de graniță.

La Brăila a venit din Asia un corp de 70 000 sub comanda lui Gepanoglu și și-a așezat tabăra între Brăila și Galați. Toate cetățile Dunării sînt pline de trupe și de echipament de război. Se întărește știrea că și la Adrianopol se strînge altă armată.

Turcii strigă pe față că sînt în război cu Rusia și că trebuie să socotească Țara Romînească și Moldova ca provincii rusești.

Într-adevăr nimicirea a atins gradul cel mai înalt. Mulți boieri aflați acolo, sau care s-au întors pe urmă, încearcă să fugă, dar nu pot, fiindcă sînt păziți și nu îndrăznesc să se apropie de graniță, fiind însoțiți de mulți turci.

Zilnic sosesc trupe noi în Moldova. Șapte mii au intrat în Iași cu douăzeci și patru de tunuri; sînt așteptați și alții. Se vede că s-a strîns o numeroasă armată în jurul acestui oraș.

Turcii cred că războiul cu Rusia este atît de iminent, încît spun că îndată ce va îngheța Prutul, vor trece și vor pune stăpînire pe Crimeea.

Din Iași au pornit prin Silistra spre Constantinopol trei boieri, printre care și vornicul Teodorachi Caldas¹, venit de curînd din Bucovina. Se duce cu un arzmahzar, semnat de boierii aflați la Cernăuți² și de doi-trei fugari de aici, care în ultimul timp s-au dus în acest scop în Bucovina. Se vede că scopul acestui mahzar este să înlătore pentru totdeauna numirea unui domn grec și să obțină ca să rămînă cîrmuirea, periodic, pe seama a opt familii, care să ocupe una după alta principalele dregătorii pămîntenești, îmbogățindu-se prin unire între ele și prin cîrmuire.

¹ Este vorba de Teodor Balș.

² În document este Cernați.

Se afirmă că acești trimiși sînt însărcinați să ducă și alte deosebite pîri și să izbutească să izgonească din țară una sau două din cele mai însemnate familii. Sultanul a încuviințat izgonirea noului episcop al Romanului, care era un simplu călugăr, anume Meletie, și care fusese hirotonisit de episcopul Tîrnovei. Într-o scrisoare enciclică către eparhioții săi, acest fost episcop, fugit în Locrida [?] cu multe raiale, spune că a fost scos ca răzvrătit și în viitor nu va mai fi socotit ca episcop al Romanului. Acest procedeu a uimit lumea, căci toți știu că cîrmuirea otomană nu se poate amesteca în chestiunile bisericești, ci numai divanul boierilor, împreună cu domnul, poate scoate și numi arhieriei în Moldova.

Se vede că niște supuși ruși, rămași în Moldova, au cerut protecția datorată supușilor străini pentru a-și scăpa averile de jafurile organizate de noul vistier, dar caimacamul Vogoridi și pașa au spus că, potrivit tratatului de pace de la București, nici un rus nu poate ține averi în Moldova.

În oștirile turcești din această provincie nu există nici o disciplină. Silniciile și jafurile, ca și altele asemănătoare, continuă și probabil în cîteva luni Moldova va rămîne cu totul pustie. Nu poate fi nimic altceva mai trist decît aspectul fugarilor. Figurile lor sînt o icoană a nenorocirii și deznădejdi.

Acad. R.P.R., ms. grec. 1034, f. 38 v—41 v. Text grec. Știri similare în doc. DCXLIX/96 și în pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 368.

167

Iulie 1821

Nota informativă despre evenimentele care au avut loc în Țările romîne în lunile iunie și iulie 1821.

854 Записка о происшествиях в Молдовии и Валахии, составленная из партикулярных сношений.

Из Леова от 4-го Июля

Чиновник Австрийского Консульства Российской службы, отставной подпорутчик Константин Тинкович, заведывающий ныне, по его словам, цинутами Гужским, Фальчийским и Васлуйским, при переговоре с Управляющим Леовскою таможенною Заставою, Коллежским Ассесором Степановым на берегу в тамошнем карантине, объявил что до 23 июня в Молдавии не было турков более 20/т., после же того прибыло в Браилов еще 20 т. с одним пашею. Из числа сих последних, за оставлением в Берладе 2500, в

Фальцах 1000, в Гушах 1000 и в Васлуях 1000, последние отправятся к Яссам и Ботушанам.

Тинкович предположил 4-го числа отправиться во все подчиненные ему места и даже в Яссы; по возвращении же обещал пересказать Степанову все, что будет видеть и слышать; буде же узнает наперед о каком либо вредном |
855 намерении турков, то в то же время не только даст о том знать, но и сам будет вновь искать убежища в Бессарабии. Он уже переправился было в Тизиниках при удалении Молдован от Греков и находился там в Карантине с семейством и имуществом до прихода в Молдавию турков; по уверении же сих последних о безопасности для австрийских чиновников, возвратился сам в Молдавию.

Из Скуляя от 5-го Июля

Приходивший вчера по полудни с Молдавской стороны к Скулянскому карантину один известный там армянин объявил что из Ясс выступило в раз-
ные места окол[о] 16/т. турков, а осталось до 10 т., которые со дня на день
ожидают из Константинополя какого то фирмана. По счету его, пушек в Яссах
46 и мортир 4. В Яссы почти ежедневно приводят Этеристов по несколько
856 человек; сам Паша, по обстоятельном | распросе, велит виновным рубить
головы.

Турки забирают из погребов боярских и купеческих, где нет хозяев, вино и прочее и продают все весьма за дешевую цену.

Письмо из Кроншта[д]та, что в Трансильвании, от 14-го июня 1821 [г.] с
произшествиями в Валахии.

Федор Владимиреско издал прокламацию к народу, освобождающую
от платежа податей с тем, чтобы все приступили к грабежу имуществ бояр
и умерщвляли сих последних. Он употребил для приведения сего в действие
Пандуров, коих привлек к себе, давши им волю производить грабежи. По
прибытии в Букарест Владимиреско, по тайному соглашению с турками,
брал от жителей Валахии хлеб и скот и отсылал к ним, которые обещали
ему, если он будет противником Ипсилантия, сделать его владетелем Валах-
ского княжества ¹.

857 После того некоторая часть арнаутов [князя] Ипсилантия соединившись
с пандурами, гр[абила] все оставшееся у жителей имущество [и не] удовлетво-
рив сим свое неистовство, [разоряла] дома и опустошали виноградные сады.
[Винов]ником поступков сих был сам Владимиреско, дабы приведши сим
весь народ в отчаяние, вооружить оный против Ипсилантия, который видя
такое разорение жителей и совершенное опустошение Валахии, весь[ма]
тем огорчился. От неистовых поступков тамошние жители всякого возраста

¹ Сие видно из фирмана Порты, найденного у Владимиреска, по умерщвлении его.

и пола бегут в разные стороны, иные уходят на повозках с детьми и частию взятого имущества. Повстречав на дороге арнаутов, уходят в леса, оставляя повозки со всеми вещами в добычу сим последним.

В Малую Валахию вступил с турецким войском Кара-Феизи¹ и истреб-
лял до некоторого времени всех жителей без пощады. После того, под видом
858 казни Этеристов убивал при каждом до 10 человек невинных, некоторым
же отрезывая уши, посылал оных в Константинополь, как будто от Этеристов.

От такого смятения весь народ без различия состояния стал искать убе-
жища в Трансильвании, где столько оный умножился, что в каждом доме
теснятся по два и по три семейства и по случаю сделавшейся на все дорого-
визны, литра хлеба платится по 12 пар[але].

Народ остающийся еще в Малой Валахии, имеющий оружие, большею
же частью пандуры, по соединении с князем Ипсилантием, под командою
Сердаря Диаманди, Капитана Соломона, Хаджи Продано и других началь-
ников, истребляют турков там находящихся.

Капитаны: Иордакий, Фармакий, Колокотрони, Каравия и другие,
бывшие прежде с Ипсиланти, и теперь при нем находятся.

Турки выжгли города: Каракал, Рушу де Веди и Слатин; вышедшие
859 из Браилова опустошили Рымник, Бузев и часть Фокшан. | Букарест до сего
времени еще цел, как [го]ворят потому, что в оный вступил с войском Кихая
Силистрийского паши, под предлогом защиты и не сыскав ни[кого] из жителей
Валахии, кроме иностранцев, разных держав подданных, опасаясь от сих
последних какого либо возмущения, лишил многих жизни, посадив живыми
на кол. После сего прибыли два каймакана: Негре в Валахию и Стефанакий
Говориди в Молдавию для распространения и учреждения порядка. Они
приглашают бояр и народ возвратиться в свои дома, но сии видя непрестан-
ные со стороны Кара-Феиза и других турецких начальников умерщвления
бесвинных людей, опасаются положиться на означенное приглашение.

Второе письмо оттуда же от 10 июня.

Кихая Силистрийского Паши, как говорят, находится в Букаресте с
12/т войска; кроме того, Кара-Феизи имеет 4/т. в Малой Валахии. |

860 В селении Корнецел близ Тырговиц появилась не малая часть турков,
против коих князь Ипсиланти отрядил войско под начальством Дука и других
двух тысячников. Греки одержали победу, но Дука от страха бежал. Он и
Барла, другой частный начальник, обогатившись грабежом, со многими арнау-
тами обратились в Трансильванию. Если бы было согласие между греками,
то уверяю вас, что турки столько бы опасались их, как и Русских; но поелику
между ними существует раздор, то Ипсиланти ничего не мог сделать. После
сего Ипсиланти пошел чрез Олту в Рымник; при селении Русени имел вто-

¹ Известный жестокостью своею и хищничеством.

ричное сражение с турками, которое хотя и выиграл, но с большою потерєю войск своих, называемых черными (безпощадные). Урон сей произошел от зависти арнаутов, видевших храбрость черных, в то время как арнауты находились на стороне в бездействии. Таковой поступок сих последних заставил
861 бы потерять сражение, есть ли бы не подоспел капитан Иордакий с пандурами, который тем много ослабил турков. Савва, оказавшийся изменником, подобно Владимиреску, ушел от Ипсилантия в Монастырь Синай, где, [опа]-саясь своих войск, намерен пробраться в Трансильванию. Владимиреско же убит Ипсилантием. Сей последний находится теперь за Олтою в Монастыре Козии, куда, как говорят, пришедшие из Сербии два священника объявили ему, что и Сербия подняла уже знамена возмущения. Вчера приехали в таможду Темиш-Вар два турка с некоторым Валахским бояром Топличаном; намерение их есть призывать бояр и прочих жителей из Брашова (Кронштадт) в Валахию.

854 Notă

cu privire la evenimentele din Moldova și Țara Românească, alcătuită din rela-
tări particulare.

Din Leova, 4 iulie

Constantin Tinkovici, funcționar al consulatului austriac, sublocotenent în retragere, în serviciul Rusiei, administrând astăzi, după spusele sale, ținuturile Huși, Fălciu și Vaslui, în conversația avută cu administratorul punctului de frontieră-vamă de la Leova, asesorul colegial Stepanov, în carantina de acolo de pe mal, a declarat că pînă la 23 iunie în Moldova n-au fost mai mult de 20 000 de turci, iar după această dată au sosit la Brăila încă 20 000 cu un pașă. Dintre aceștia vor fi lăsați la Bîrlad 2 500, la Fălciu 1 000, la Huși 1 000, la Vaslui 1 000, iar restul va pleca spre Iași și Botoșani.

Tinkovici a plănuir să plece pe data de 4 prin toate locurile de sub administrația sa și chiar și la Iași, iar la întoarcere el a promis să relateze lui Stepanov despre toate ce le va vedea și auzi; iar de va afla mai înainte de vreo
855 intenție | dăunătoare a turcilor, nu numai că-i va da de știre despre aceasta, ci el însuși își va căuta din nou refugiu în Basarabia. El trecuse acum în [punctul] Berezeni, cînd moldovenii s-au despărțit de greci, și s-a aflat acolo în carantină, cu familia și averea sa pînă la sosirea turcilor în Moldova; în urma asigurărilor date de aceștia cu privire la securitatea funcționarilor austrieци, el s-a întors singur în Moldova.

Din Sculeni, 5 iulie

Un armean, care a venit ieri după amiază din Moldova în carantina de la Sculeni și care ne este cunoscut, a anunțat că aproximativ 16 000 de turci au plecat din Iași în diferite locuri, rămînînd cam 10 000, care așteaptă de pe

o zi pe alta firman de la Constantinopol. După socoteala lui, la Iași sînt 46 tunuri și 4 mortiere. Aproape în fiecare zi sînt aduși la Iași eteriști, în
856 grupuri mici, și pașa însuși, după ce le ia un| interogatoriu amănunțit, poruncește să li se taie celor vinovați capetele.

Turcii iau din pivnițele boierilor și negustorilor, acolo unde nu există stăpîn, vin și altele și vînd totul pe un preț foarte redus.

Scrisoarea din Brașov, din Transilvania, de la 15 iunie 1821, referitoare la evenimentele din Țara Românească.

Tudor Vladimirescu a publicat o proclamație către popor, prin care anunță că îl eliberează de plata impozitelor cu condiția ca toți să înceapă să jefuiască averea boierilor și să-i omoare. Pentru a aduce aceasta la îndeplinire, el folosește pandurii, pe care i-a atras la sine, dîndu-le voie să jefuiască. După ce a sosit la București, Vladimirescu, în înțelegere secretă cu turcii, a luat cereale și vite de la populație și le-a trimis turcilor. Aceștia i-au promis că-l vor face stăpînitor al principatului Țării Romînești, dacă va deveni adversarul lui Ipsilanti ¹. |
857

După aceasta, o parte oarecare dintre arnăuții [prințului] Ipsilanti s-a unit cu pandurii, [a jefuit] toată averea rămasă populației. Nesatisfăcînd însă prin aceasta furia lor, [au dărîmat] casele și au devastat viile. Vinovat pentru aceste fapte a fost însuși Vladimirescu, pentru că, aducînd prin aceasta întregul popor la disperare, [voia] să-l ridice împotriva lui Ipsilanti, care vîzînd atare ruinare a populației și devastarea totală a Țării Romînești, s-a mîhnit foarte mult. Din cauza actelor de violență, populația de acolo de orice vîrstă și de orice sex fuge în diferite părți; unii plecînd în căruțe cu copiii și cu o parte din avere și întîlnind în drum arnăuți, fug în păduri, lăsîndu-și pradă acestora căruțele cu lucrurile din ele.

În Oltenia a intrat cu oaste turcească Cara-Feiz ² și a nimicit un timp oarecare toată populația, fără cruțare. După aceasta sub pretext că ucide pe
858 eteriști, | a omorît cu prilejul executării fiecărui eterist cîte 10 oameni nevinovați, iar unora le-a tăiat urechile, pe care apoi le-a expediat la Constantinopol, ca fiind, chipurile, ale eteriștilor.

Din pricina acestei turburări, întreaga populație, fără deosebire de stare, a început să-și caute refugiu în Transilvania, unde refugiații s-au înmulțit atît de tare, încît în fiecare casă se înghesuie cîte două și trei familii.

Din cauza scumpetei tuturor produselor, s-a ajuns că o litră de pîine se plătește cu 12 parale.

Populația care a mai rămas în Oltenia, avînd arme, în cea mai mare parte panduri, după ce s-a unit cu prințul Ipsilanti, sub comanda serdarului

¹ Acest lucru se vede din firmanul Porții, găsit la Vladimirescu după uciderea lui [Nota autorului].

² Cunoscut prin cruzimea și rapacitatea sa [Nota autorului].

Diamandi, a căpitanului Solomon, a lui Hagi Prodan și a altor șefi, nimicesc pe turcii care se află acolo.

Căpitani Iordache, Farmache, Colocotroni, Caravia, și alții, care fuseseră înainte cu Ipsilanti, se află și acum pe lângă el.

859 Turcii au incendiat orașele Caracal, Rușii de Vede și Slatina. Cei care au plecat din Brăila au devastat Rîmnicul, Buzăul și o parte din Focșani. | Bucureștiul este încă pînă în acest moment neatins, după cît se spune, pentru că în el a intrat cu trupele, sub pretextul de a-l apăra, chihaiia pașei de Silistra, și negăsind pe nimeni din populația Țării Românești, în afară de străini, supuși ai diferitelor state, și temîndu-se de vreo răscoală din partea acestora, a omorît pe mulți dintre ei, trăgîndu-i de vii în țeară. După aceasta au sosit doi caimacami: Negri în Țara Românească și Ștefanachi Voșoridi în Moldova, pentru a lua măsuri și a instaura ordinea. Ei invită norodul și pe boieri să se întoarcă la casele lor, dar aceștia, văzînd neîncetat cum Cara-Feiz și alți comandanți turci ucid oamenii nevinovați, se tem să se încreadă în invitația lor.

A doua scrisoare, tot de acolo, de la 10 iunie.

Chehaia pașei de Silistra se află, după cum se spune, la București, cu 12 000 860 oameni; în afară de aceasta, Cara-Fiez are 4 000 oameni în Oltenia. |

În satul Cornățel, în apropiere de Tirgoviște, a apărut o unitate destul de numeroasă de turci, împotriva cărora prințul Ipsilanti a trimis trupe sub comanda lui Duca și a altor doi căpitani — șefi peste o mie de oameni [fiecare]; grecii au repurtat o victorie, dar Duca de frică a fugit. Acesta și Barla, un alt căpitan particular, îmbogățindu-se prin jaf, au trecut în Transilvania cu mulți arnăuți. Dacă între greci ar exista o înțelegere, vă asigur că turcii s-ar teme de ei tot atît de mult ca și de ruși. Întrucît însă între ei există discordie, Ipsilanti n-a putut face nimic. După aceasta Ipsilanti s-a dus peste Olt la Rîmnic¹. În apropiere de satul Rîureni a dat a doua luptă cu turcii, pe care, a cîștigat-o, cu mari pierderi însă pentru trupele sale, denumite negre (fără de cruxare)². Aceste pierderi s-au produs din cauza invidiei arnăuților, care au privit vitejia «negrilor», în timp ce ei stăteau inactivi la o parte. Comportarea acestora ar fi pricinuit pierderea luptei, dacă nu ar fi venit la timp căpitanul Iordache 861 cu pandurii. Intervenția sa a | slăbit mult pe turci. Sava, care s-a dovedit un trădător, asemenea lui Vladimirescu, a plecat de la Ipsilanti la mănăstirea Sinaia, de unde, temîndu-se de trupele sale, intenționează să treacă în Transilvania. Vladimirescu a fost omorît de Ipsilanti. Acesta se află acum peste Olt, la mănăstirea Cozia, unde, după cîte se spune, doi preoți veniți din Serbia au anunțat că și Serbia a ridicat steagul răscoalei. Ieri au sosit la vama Timi-

¹ La 9 iunie ajunge la Rîmnic și Iordache Olimpiotul. Cu 8 zile în urmă, el avusese o luptă cu turcii la Slatina (*Hurmuzaki*, XX, p. 638—639, 650).

² Este vorba de mavrofori.

şului doi turci cu un boier muntean, Topliceanu; ei intenţionează să cheme pe boieri şi pe alţi locuitori din Braşov în Ţara Românească

Arhiva Centrală Istorică Militară de Stat U.R.S.S., Moscova, fond. 128, pach. 6, dos. 18, partea 1, f. 854—861.

168

Iulie 1821

Nota informativă a căpitanului de gardă Burţov despre evenimintele petrecute în Ţările Române în lunile iunie şi iulie 1821,

862

Записка о происшествіях в Молдавіи и Валахіи
от начала іюня мѣсяца.

No. 174

По сведениям партикулярно сообщенным известно, что турки в числе 12.000 проходили 7-го іюня чрез Бырлад, в направлении к Яссам. Войска сии состояли под начальством Юсуфа Паши Сераскира Браиловского.

В письмах полученных из Молдавии в Леовский Карантин, утверждали что будто в Бырладе читан был публично Фирман, по коему Браиловскому Паше приказано с присланными к нему 20/т. янычар, преследовать Греков не только по Молдавии и Валахии, но и по Российской стороне, куда позволяется им переходить на четыре часа от берега и не щадить ничего для истребления греков, по той причине, что[бы] сии последние не могли собираться в Бессарабию, без воли и сведения Императора. В Леове же пронесся слух, что в Галацах и в Текуче делаются весьма важныя укрепления, под распоряжением Французских инженеров.

863

Турки, проходя чрез Молдавию, повсюду грабили и разоряли боярские дома и монастыри, утверждая, | что оные принадлежать грекам. Близ Текуча, а равномерно в окрестности Фокшан, они учинили самыя гнусныя насилия.

14 іюня турки вступили в Яссы, как пола[га]ли в числе 200 человек, коими заняли дворец [вла]детельного князя и монастырь, а главныя силы [их], в неизвестном числе, стали лагерем в окрестно[сти] города при урочище Копо[у]. Греки, находившіеся в Стенке, по сю сторону Ясс, узнав о приближении турок, отступили до самой реки Прута, и при с. [Ску]ляны стали рыть укрепление, примнув оное к р[еке] и вооружив 3-мя пушками.

Отряд сей, состоявший под начальством [кня]зя Георгия Кантакузина, более нежели из 1000 челов[ек], от междоусобных раздоров и неповиновения уменьши[лся] до 500 человек, — а сии остальные решились, против нашей карантинной переправы, обороняться от [ту]рок. В сие время, большая часть жителей города Ясс и цинутов принадлежащих к нашей границе, оставили свои имущества и жилища и поспешно переправлялись на нашу сторону.

15-го вечером князь Кантакузин и некто [Пен]дедека, начальствовавший партиєю греческих волон[ти]ро[в], | оставили отряд и переправились безоруж-

864 ными в наш карантин с 21 Этеристами, утверждая что прибывший в отряд грек, по имени Лизгара, произвел в оном еще более неустройства и неповиновения. Несколько позже, и сей новый начальник перешел с противного берега в наш карантин. Капитан Афанасий, храбро сражавшийся при Галаце, принял под свое начальство разстроенный отряд.

16 числа турки, вышедшие из Ясс, напали на греков, делавших разъезд от с. Стенки к Яссам, прогнали до речки Жижи[и] и сожгли строения принадлежавшее к дому Молдавского Бояра Рознована. Сим греческим отрядом, состоявшим большею частью из Арнаут, командовал капитан Папазоглу, который по отступлении до речки Жижи[и], найдя мост сломанным, и принужден будучи переправиться вплавь, оставил отряд и, недовольный греками, перешел тотчас в наш карантин.

17-го числа в 7-м часу утра, турки в значительном числе пехоты и конницы, перешли речку Жижу по наведенному мосту и начали производить нападение на устроенное греками укрепление при с. Скуляны. Малое число греков, без начальников, без достаточного числа патронов, встретили турок
865 жестоким | пушечным и ружейным огнем: от чего двухкрат[ное] покушение их овладеть укреплением оставалось безуспешным и греки, ободренные первоначальною удачею, отразили неприятеля и преследовали до речки Жижи[и]. В продолжении сей первой [схватки] Молдавское местечко Скуляны зажжено турками в трех местах.

Около полудня превосходные турецкие силы в чи[сле] 4-х или 5-ти тысяч, оттеснили греков в их окопы и ви[овь] повели решительное нападение со всех сторон на Скул[яны], как многочисленною конницею, так и пехотными пол[ка]ми. Этеристы, лежавшие позади укреплений, меткими выстрелами удерживали турок; конница греческая сражалась отчаянно и четыре раза отразила турецкую, [ко]торая непрерывно сменяема и подкрепляема была свежими войсками. Наконец начала действовать ту[рец]кая артиллерия, которая стреляя вдоль по Пруту пр[авиль]ными выстрелами, сквозила м. Скуляны с левого фл[анга] до правого и брала в тыл греческую батарею. Скор[о] [боль]шее орудие на сей последней было подбито и люди находившиеся при оном, потеряв надежду на успех, бро[си]лись к реке и стали переправляться вплавь чрез о[ну]ю.

866 Турки, приметив ослабление правого фланга, овлад[ели] | батареею и разсыпавшись по местечку, убивали греков, стремившихся к переправе, но на левом Фланге долго еще встречали они сопротивление, до тех пор пока, истощив все заряды, лишившись всех сил и потеряв всех начальников, сии остальные этеристы бросились в Прут. Тогда убийство соделалось ужасным: более 200 человек пали на берегу и в воде, прочие 300 успели спастись на нашу сторону: в сем числе было 24 раненых. Афанасий, последний оставался на противном берегу; он пробился сквозь толпу турок его окружавших, получил несколько тяжелых ран, и наконец, пораженный копьем, пал мертв.

Через четверть часа времени по занятии турками Скулянь, приспело сверху Прута подкрепление к греческому отряду, состоявшее из 500 человек конных, под начальством Миловановича. Турецкая конница поскакала навстречу сему войску, которое после нескольких ударов, исполненных со всею решительностью, разделилось на две части: одна с Миловановичем потянулась обратно по Пруту, другая под начальством Гики, заняла мыс, противолежащий нашему карантину и, под прикрытием двух орудий, до самой ночи храбро сражались с турками, а по наступлении темноты, все сии греки переправились безоружными на нашу сторону. |

867 Для истребления сего остального отряда сопротивлявшегося на мысу Прута защищаемого с обоих фл[ан]гов, Начальник турецких войск, во время сражения, спрашивал у карантинного начальника, действительного Статского советника Навродского позволения стрелять по оному с передовой стороны: но как выстрелы мог[ли] причинить вред Карантину, что и случилось, что два ядра упали в середине карантина и пять пассажиров ранены были пулями, то г. Навродский отвечал что сие должно быть почтено нарушением мирного трактата: вследствие сего турки не употребили артиллерии против сих греков.

18-го числа Генерал Майор Бонговский, командующий пехотою по границе расположенною, имел переговоры с турецким Бим Башею на середине реки Прута, касательно дела движения турецких войск и сей отвечал, что оные отнюдь не намерены нарушать святости мирного трактата.

Со времени скулянского сражения по 21 число турки показывались на противной стороне в маловажных партиях: но сего числа появились они на равнине за версту от Прута, в двух тысячах или более человек.

868 22 июля прибыл к нашему берегу грек бывший | в службе князя Калимахия и объявлял находившимся у рогатки жителям Фирман паши о возвращении в свои места людей, перешедших к нам из Молдавии. Бояре Молдавские не доверяют сему приглашению; но жида уже многие возвратились в свои дома. В Леовский карантин приезжал Гужский исправник с таковым же приглашением, но оное не возымело большого успеха. Он утверждал, что еще 15/т. туруп прибыло в Молдавию.

Сего числа турки удалились от границы нашей, разделясь на две части, из коих одна пошла по дороге к Яссам, а другая вверх по Пруту. Один молдован сказывал, что следуя по берегу, турки наведывались о бродах.

Пронесся слух, что в Яссы назначен Господарем Иван Калимахия, брат прежде бывшего в сем звании; а сей определен владетелем Валахии. Оба они отправились уже из Константинополя; в Яссы ожидают на днях прибытия Каймакана Господарского Стефанакия Вауриди, а в Букарест уже таковой прибыл от Валахского князя.

Из Ясс турки послали отряды для занятия Ботушан, Дорогой и Стефана-
869 нешти, коих жители | все почти перешли на нашу сторону.

Касательно действий князя Ипсилантия некто Тюфекчи Баша Василий, переправившийся к нам в карантин 20 июня объявил, что к нему приезжали послы от Задунайских болгар, с из[ве]стием, будто бы у них готовы 30/т. вооруженных людей, кои будут скрываться до тех пор, пока князь Ипсилантий перейдет за Дунай.

Сераскирь паша, письмом от 23 июня из Ясс, просил генерала Инзова о выдаче Этеристов Тюфекчи Башу Василия, Кантакузина, Пентеде[ки], капитана Спиро и Гетмана Бабаху, спасшихся в наш карантин от ярости турок. Генерал Инзов отвечал, что они находятся под присмотром и выдачи не может последовать [без] воли Государя Императора.

27 числа все Этеристы в 608 человек состоящие, переведены под воинским караулом из Скулян к Оргею, для большей безопасности оных.

870 По достоверным известиям от 27 числа в Яссах находится войск: Янычар 7000 анад[олийцев] | и задунайцев 9000, артиллеристов 2000, пушек 48 и мортир 4, кои все состоят под начальством Сераскира Юсуф Паши и Сулимана Паши.

Говорят что в Браилов прибыли два Паши, Чапан-Оглу и Един-Оглу с 30/т. войска, кои все переправляются к Яссам. — Первый из сих Пашей почитается храбрейшим вождем Оттоманским, за ним следует Юсуф Паша.

В Букаресте турок полагается до 40/т., кои будто бы имели сражение с войсками Ипсилантия и разбили оныя совершенно, так что он с 80-ю человеками спасается в горах.

От 28-го июня Командующий дунайскою флотилиею капитан 1-го ранга Попандопуло донес что из крепости Исакчи ушли в Измаильский карантин 17 человек Молдавских жителей, кои показали что турки там лишают жизни всех христиан и что будто бы в Исакче получено два Фирмана о войне Порты с Россиею. Они также объявили что турецкия войска непрерывно следуют
871 из Константинополя и других мест | в Молдавию, поспешая переправляться в Браилове.

Против наших временных карантингов Леовского и Безенецкого выставлены турецкие пикеты, для воспреещения жителям Молдавии [пе]реходить на нашу сторону.

В Яссах турецкое войско все почти расположилось по дворам в палатках и из сего места высылаются отряды тысячи по две для розысков по Пруту. В Герце послано 6 тыс.: от Браилова 9-ти тысячный корпус Янычар следует под начальством Су-Паши. Кроме больших 48 пушек, в Яссах находятся еще 30 маленьких, лежащих на земле. Хлеб заготавливается в значительном числе, всякий день перепекается мука по 10 и 15 больших возов.

Этеристов, разсеянных в малом числе по Молдавии, приводят ежедневно в Яссы и по распросам Паши, рубят им головы. 28-го июня поймано близ
872 Ясс одного русского без письменного вида, коего сочтя шпионом, по | приказанию Кегая Бея, лишили жизни.

Из Галац уведомляют, что в Браилов прибыл Арап Мегмет Паша, в качестве Мутафиза Галацкого, коему приказано заложить тут крепость и по невозможности в Константинополе устроить войско по новому образованию, поручено ему исполнить сие предприятие в Молдавии и Валахии.

Известия доставленные от начала Июля месяца Вистиарием Рознавном содержат следующее. Исакчинский Паша прибыл также к Сераскиру в Яссы, и две тысячи мужиков собрано с лопатками для устройства окопов близ города. Галац, как выше сказано, обращается в крепость, а равномерно и г. Романо, при коем находится корпус турецких войск. Жизненные припасы и военные снаряды собираются в большом количестве и размещаются по церквам. Из всей Молдавии весь хлеб, как то: рожь, кукуруза и проч. свезен в Яссы и
873 все прочие места | приведены в опустожение. В Яссах турки продают вещи принадлежащие боярам, оставившим свои дома, за весьма низкую цену.

Каймакан Господаря Молдавского Стефанакий и Юсуф Паша препроводили в первых д[нях] июля Султанское повеление к Молдавскому [Ми]трополиту Вениамину, находящемуся в Бесс[а]рабии и к Боярам, чтобы непременно возвратились они в свои места для восстановления преж[няго] порядка и правления, обещая помиловать всех повинующихся и строго наказать тех, кои не будут сему покорны.

Из Леова от 4 Июля уведомляют, [что] кроме находящихся турок в Яссах, отряжено 2500 человек в Бырлад, 1000 в Фаль[чиу], 1000 в Гуши и 1000 в Васлуй.

Из Измаила получено донесение, что д[ва] турецкие военные суда проходили по морю [чрез] Килийских Гирл, как примечено для некот [орого] |
874 обозрения, и что всякий день видимы бывают нашими рыбаками по два и по три таковых судна, кои должны быть по словам их отправлены из Варны для перехватывания появляющихся на море судов. Говорят что турки устроили будто бы батарею в Сулинских Гирлах и на острове Четале, у разделения Дуная на Сулимский и Георгиевский.

О происшествиях в Валахии, по письмам из Кронштата от 15 и 16 июня известно следующее:

Федор Владимиреско вошел в сношение с турками, которые обещались сделать его Владетелем Валахии, если он будет противником Ипсилантия. Посему он издал прокламацию к народу, освобождающую оный от платежа податей и пригласил всю чернь грабить имущество бояр и умерщвлять их,
875 употребляя для сей цели Пандуров, коих успел привлечь | к себе хищничеством. Туркам, прибывшим в Букарест, доставлял он хлеб и скот приводя в опустошение всю Валла[хию], принудив жителей удалиться, он лишил Ипсилантия способов долее в сей стране [дер]жаться. Видя вероломство Владимиреска и ожесточенный его поступками, Ипсиланти успел лишить его жизни и Фирман По[рты], найденный по умерщвлении его, доказал что д[ей]ствительно он был в сношении и назнача[ли его] Владетелем Валахии.

В Букаресте находится Кегая-Бей [Си]листрийского Паши, а в Малой Валахии [Кара] Феизи, (известный своею жестокостью) с 4/т. Последний истреблял всех жителей без р[аз]личия, под предлогом казни Этеристов, и отрезывая уши, посылал их в Константинополь. От такового смятения весь народ удалился в Трансильванию, где население столько умножилось, что недостаток в хлебе сделался | ощутительным. Остающиеся-же жители, имеющие оружие, наиболее Пандуры присоединились к князю Ипсилантию и под командою Сердаря Диаманди, Капитана Соломона, Хаджи Продана и прочих начальников, истребляют турок.

Турки выжгли города: Каракал, Рушу де Веди и Слатин; вышедшие же из Браилова опустошили Рымник, Бузео и Фокшаны.

В Валахию прибыл Каймакан Негре для учреждения порядка, который послал воззвание к жителям, чтобы они возвратились в свои дома; но жестокости Кара-Феизи и прочих Турецких начальников ужасают их.

В селении Карицель близ Терговиста появилась немалая часть турок, против коих князь Ипсилантий отрядил войско под начальством Дука и двух других тысячников. Греки одержали победу, но Дука от страха бежал. Он и Барла, другой частный начальник, обогатившись грабежом, со многими арнаутами обратились в Трансильванию. Неповиновение и беспорядок препятствовали | Ипсилантию действовать решительно: с лучшим устройством можно было ожидать значительных успехов. Капитаны Иордакий, Фармакий, Калок[отрони], Каравия и некоторые другие, еще покорны Ипсилантию.

После первого дела Ипсилантий пошел чрез Ольту в Рымник. При с. Русени встретился он с турками и вступил в бой, котор[ый] хотя и кончился в его пользу, но с большою потерей войск называемых черными [безпощадными]. [Урон] произошел от того, что арнауты завидуя храбрости черных, оставили их одних без помощи п[ре]бывая в бездействии, и если бы Иордакий не приспел с Пандурами, то сражение было-бы проиграно. Ипсилантий с войсками своими подвинулся за Ольту в [мо]настырь Козию, куда, как говорят, прибыли к нему два сербских священника с объявлением, что и Сербия подняла знамена возмущения.

Савва, оказавшийся изменником подобно Владимиреске, скрылся в монастырь Синай, а оттуда [на]мерен пробраться в Трансильванию. |

15-го приехали в тамошний Темиш Вар два турка с Валлахским Бояром Топличаном, для вызова жителей из Кронштата обратно в Валлахию.

Позже всех сих известий получены письма, что Ипсилантий с братьями своими, после неудачных действий в Малой Валлахии и разсеяния войск его, принужден был искать спасения в Австрийских пределах.

Верно: Гвардии капитан

Бурцов

Din informațiile culese pe cale particulară se știe că 12 000 de turci au trecut la 7 iunie prin Bîrlad în direcția Iași. Aceste trupe se găsesc sub comanda lui Iusuf pașa, seraschierul de Brăila.

În scrisorile primite din Moldova la carantina din Leova se afirmă că la Bîrlad ar fi fost citit în public un firman, prin care se poruncește pașei de Brăila să urmărească, cu 20 000 de ieniceri trimiși lui, pe greci nu numai în Moldova și Țara Românească, ci și pe teritoriul Rusiei, unde sînt autorizați să treacă la distanța de patru ore de mal, și să nu cruțe nimic pentru nimicirea lor, pentru ca ei să nu se poată aduna în Basarabia, fără voia și știrea împăratului. Iar la Leova s-a răspîndit zvonul că la Galați și la Tecuci se construiesc întărituri foarte importante sub conducerea unor ingineri francezi.

863 Trecînd prin Moldova, turcii au jefuit și devastat pretutindeni casele boierești și mănăstirile, spunînd că acestea aparțin grecilor. În apropiere de Tecuci, precum și în împrejurimile Focșanilor, ei au comis cele mai hidoase acte de violență.

După cum se presupune, la 14 iunie turcii au intrat în Iași, în număr de 200 de oameni, care au ocupat palatul prințului domnitor și mănăstirea, iar forțele lor principale al căror efectiv nu se cunoaște, s-au oprit în lagăr în împrejurimile orașului, în punctul Copou. Grecii care se aflau la Stîncă, de cealaltă parte a Iașilor, aflînd despre apropierea turcilor, s-au retras pînă la Prut și au început să sape lîngă satul Sculeni o fortăreață pe malul rîului, pe care au întărit-o cu 3 tunuri.

Acest detașament, care se află sub comanda prințului Gheorghe Cantacuzino, cuprindea peste 1 000 de oameni; din cauza discordiilor interne și a lipsei de disciplină, efectivul său s-a micșorat însă pînă la 500 de oameni, iar aceștia, cîți au rămas, s-au decis să se apere contra turcilor în fața vadului [Prutului] de lîngă carantina noastră. În acest timp, cea mai mare parte a populației din orașul Iași și din ținuturile vecine cu frontiera noastră și-a părăsit avutul și casele și a trecut în grabă pe malul nostru.

864 La 15, seara, prințul Cantacuzino și un oarecare Pendedeca, care comanda un grup de voluntari greci, | au părăsit detașamentul și au trecut dezarmați în carantina noastră împreună cu 21 eteriști, spunînd că un grec cu numele de Lizgara, sosit în acest detașament, a produs în el și mai multă dezordine și nesupunere. Ceva mai tîrziu, și acest nou comandant a trecut de pe malul opus în carantina noastră. Căpitanul Athanasie, care se luptase vitejește la Galați, a luat comanda detașamentului dezorganizat.

În ziua de 16, turcii ieșind din Iași au atacat pe grecii care patrulau de la s[atul] Stîncă spre Iași, i-au alungat pînă la Jijia și au ars construcțiile aparținînd casei boierului moldoveanu Roznovanu. Acest detașament grec,

alcătuit în cea mai mare parte din arnăuți, era comandat de căpitanul Papazeglu care, în retragerea spre Jijia, găsind podul distrus și fiind silit să treacă înot, și-a părăsit detașamentul și, nemulțumit de greci, a trecut îndată în carantina noastră.

865 În ziua de 17, la ora 7 dimineața, un număr însemnat de turci, infanterie și cavalerie, au trecut Jijia pe un pod construit provizoriu și au început să atace întăritura construită de greci lângă satul Sculeni. Grecii, deși puțini la număr, fără comandanți, fără o cantitate suficientă de gloanțe, au întâmpinat pe turci cu un foc puternic de tunuri și puști. Din această cauză, cele două încercări [ale turcilor] de a cucerii întăritura au rămas zădarnice și grecii, încurajați de succesul lor inițial, au respins pe dușman și l-au urmărit pînă la Jijia. În cursul acestei prime încăierări, târgușorul moldovenesc Sculenii a fost incendiat de turci din trei părți ¹.

Pe la amiază, forțe turcești superioare, în număr de 4 000 sau 5 000 de oameni, au respins pe greci în tranșeele lor și au lansat un nou atac ferm din toate părțile contra Sculenilor, atît cu o cavalerie numeroasă, cît și cu infanteria. Eteristii, care se aflau culcați la pămînt în dosul întăriturilor, au ținut în loc pe turci prin focuri bine țintite. Cavaleria greacă s-a luptat cu disperare și a respins de patru ori cavaleria turcească, care era schimbată și întărită mereu cu trupe proaspete. În cele din urmă, a intrat în acțiune artileria turcească care, trăgînd de-a lungul Prutului salve regulate, străbătea târgușorul Sculeni din flancul stîng pînă la cel drept și lovea din spate bateria grecească. Curînd tunul cel mare din această baterie a fost scos din luptă și oamenii care erau pe lângă el, pierzîndu-și speranța în izbîndă, au fugit către rîu și au început să-l treacă înot.

866 Observînd slăbirea flancului drept, turcii au ocupat bateria și, împrăștiindu-se prin târgușor, au omorît pe grecii care căutau să ajungă la vad; pe flancul stîng însă, turcii au întâmpinat încă multă vreme rezistență, pînă cînd, terminîndu-și toate încărcăturile și pierzîndu-și toate forțele și pe toți comandanții, restul de eteriști s-a aruncat în Prut. Atunci măcelul a devenit îngrozitor: peste 200 de oameni au căzut pe mal și în apă, restul de 300 au reușit să se salveze pe malul nostru; printre aceștia erau 24 de răniți. Athanasie a rămas ultimul pe celălalt mal; el s-a năpustit prin ceata de turci care îl înconjurau, a căpătat cîteva răni grele și, în cele din urmă, lovit de lance, a căzut mort.

La un sfert de oră după ce turcii au ocupat Sculenii, au sosit din sus de pe Prut întăriri pentru detașamentul grecesc, constînd din 500 de călăreți, sub comanda lui Milovanovici. Cavaleria turcească a pornit în întâmpinarea

¹ Vezi și raportul consular austriac din 26 iunie, despre atacul trupelor lui Salih pașa asupra eteriștilor la Sculeni și descrierea unui martor ocular trimisă lui Cantemir, secretarul agenției austriace (*Hurmuzaki*, XX, p. 654).

acestei oștiri care, după ce a dat câteva lovituri pline de hotărîre, s-a despărțit în două grupe: una cu Milovanovici a pornit înapoi pe Prut, cealaltă sub comanda lui Ghica a ocupat promontoriul din fața carantinei noastre și acoperită de focul a două tunuri a luptat cu bărbăție contra turcilor pînă la căderea nopții. Cînd s-a lăsat întunericul, toți acești greci au trecut fără arme de partea noastră. |

Pentru a distruge pe cei rămași din detașamentul care a rezistat pe promontoriul Prutului, apărut de pe ambele flancuri, comandantul trupelor turcești a cerut în timpul luptei comandantului carantinei, consilierul activ de stat Navrodski, permisia de a trage frontal în detașament. Din cauză însă că focurile puteau să pricinuiască daune carantinei, ceea ce s-a și întîmplat cînd două ghiulele au căzut în mijlocul carantinei și cinci pasageri au fost răniți de gloanțe, d. Navrodski a răspuns că aceasta va trebui să fie socotit drept violare a tratatului de pace. În consecință, turcii n-au folosit artileria împotriva acestor greci.

În ziua de 18, generalul-maior Bongovski, care comanda infanteria de pe graniță, a dus tratative cu un bimbașă turc la mijlocul Prutului cu privire la mișcarea trupelor turcești, iar acesta a răspuns că ele nu intenționează de loc să violeze sfințenia tratatului de pace.

De la lupta de la Sculeni pînă în ziua de 21 turcii au apărut pe partea opusă în grupuri neînsemnate. La această dată însă ei au apărut pe cîmpie, la un kilometru distanță de Prut, în număr de 2 000 de oameni sau mai mulți.

La 22 iulie a sosit pe malul nostru un grec care se afla în serviciul prințului Callimachi și a adus la cunoștința locuitorilor care se aflau la barieră firmanul pașei relativ la întoarcerea la vetrele lor a oamenilor care trecuseră din Moldova la noi. Boierii moldoveni nu se încred în această invitație;¹ dar dintre evrei mulți s-au întors acum la casele lor. La carantina din Leova a venit ispravnicul de Huși, cu o invitație similară, dar nici această n-a avut mare efect. El a afirmat că în Moldova au mai sosit 15 000 de turci.

La această dată turcii s-au îndepărtat de frontiera noastră, despărțindu-se în două grupe, dintre care una a plecat pe drumul spre Iași, iar cealaltă în sus pe Prut. Un moldovean spunea că, mergînd pe mal, turcii se interesau de vaduri.

S-a răspîndit zvonul că la Iași a fost numit domn Ioan Callimachi, fratele domnului care stăpînise înainte în acest post, iar acesta a fost numit domn în Țara Romînească. Amîndoi au plecat deja din Constantinopol. La Iași se așteaptă zilele acestea sosirea lui Ștefan Vogoridi, caimacamul domnului, iar la București a și sosit caimacamul din partea domnului Țării Romînești.

¹ Buiurultul lui Iusuf pașa către boierii moldoveni refugiați, este menționat în raportul din 26 iunie/7 iulie al lui Raab (*Hurmuzaki*, XX, p. 654).

869 Turcii au trimis detașamente din Iași ca să ocupe Botoșanii, Dorohoiul și Ștefăneștii. Populația din aceste localități | a trecut aproape toată pe teritoriul nostru.

Relativ la acțiunea prințului Ipsilanti, un oarecare tufecci bașa Vasile, trecînd în carantina noastră la 20 iunie, a anunțat că la Ipsilanti au venit delegați de la bulgarii de peste Dunăre cu știrea că la ei ar fi gata 30 000 de oameni înarmați, care vor sta ascunși, pînă cînd prințul va trece Dunărea.

Pașa seraschierul a rugat prin scrisoarea sa din Iași de la 23 iunie pe generalul Inzov să-i fie predați eteriștii tufecci bașa Vasile, Cantacuzino, Pendedeca, căpitanul Spiro și hatmanul Babaca, care au scăpat de furia turcilor în carantina noastră. Generalul Inzov a răspuns că ei se află sub supraveghere și nu pot fi predați fără voia împăratului.

La data de 27, toți cei 608 de eteriști au fost transportați, sub pază militară, pentru mai multă siguranță, de la Sculeni la Orhei.

870 Potrivit unor informații certe cu data de 27, la Iași se află următoarele trupe: 7 000 ieniceri din Anatolia | și 9 000 de peste Dunăre, 2 000 artileriști, 48 tunuri și 4 mortiere, toate sub comanda seraschierului Iusuf pașa și a lui Suleiman pașa.

Se spune că la Brăila au sosit două pașale: Ciapan-Oglu și Edin-Oglu cu o armată de 30 000 de oameni și se îndreaptă cu toții spre Iași. Primul dintre aceste pașale este socotit ca cel mai viteaz conducător [de oști] turc, după el urmează Iusuf pașa.

Se crede că la București sînt pînă la 40 000 de turci, care ar fi dat o luptă cu trupele lui Ipsilanti, pe care le-ar fi înfrînt total, așa încît acesta, cu 80 oameni, își caută salvarea în munți.

871 Căpitanul de rangul întii Popandopulo, care comandă flotila de pe Dunăre, a raportat la 28 iunie că din cetatea Isaccea s-au dus în carantina de la Ismail 17 oameni, locuitori din Moldova, care au arătat că turcii omoară acolo pe toți creștinii, și că la Isaccea s-ar fi primit două firmane cu privire la războiul [iminent] dintre Poartă și Rusia. Ei au anunțat de asemenea că trupe turcești vin neîncetat de la Constantinopol și din alte locuri | spre Moldova, grăbindu-se să treacă [Dunărea] pe la Brăila.

În fața carantinelor noastre provizorii de la Leova și Berezeni sînt așezate pichete turcești pentru a interzice populației din Moldova să treacă pe teritoriul nostru.

În Iași trupele turcești s-au așezat aproape toate prin curți în corturi și din acest loc se trimit detașamente cam de cîte 2 000 de ostași pentru a face recunoașteri de-a lungul Prutului. La Herța au fost trimiși 6 000 de ostași. De la Brăila vine un corp de 9 000 de ieniceri sub comanda lui Su pașa. La Iași, în afară de cele 48 tunuri mari se află aproximativ pînă la 30 tunuri mici, care stau pe pămînt. Pîinea se pregătește într-o cantitate considerabilă ; în fiecare zi se consumă cîte 10 și cîte 15 care mari de făină.

Eteriştii, împrăştiaţi în număr mic prin Moldova, sînt aduşi zilnic la Iaşi şi, după ce sînt interogaţi de paşă, li se taie capul. La 28 iunie a fost prins în apropiere de Iaşi un rus, fără paşaport scris, care fiind considerat spion, 872 a | fost omorît din ordinul lui chehaia bei.

Din Galaţi a venit ştirea că la Brăila a sosit Arap Mehmet paşa, în calitate de muhafiz al Galaţilor. Acestuia i s-a dat ordin să construiască aici o cetate, şi din cauză că la Constantinopol nu se poate organiza o armată potrivit noilor instrucţiuni, i s-a încredinţat lui să facă aceasta în Moldova şi Ţara Romînească.

Informaţiile procurate la începutul lunii iulie de vistierul Roznovanu cuprind următoarele. Paşa de la Isaccea a venit şi el la seraschierul de la Iaşi şi au fost strînşi 2 000 de ţărani cu lopeţi, pentru a săpa tranşee în apropierea oraşului. Galaţii, aşa după cum s-a spus mai sus, se transformă în cetate; tot aşa şi oraşul Roman, în care se află un corp de armată turcă. Proviziile de alimente şi echipamentul de război sînt strînse în mari cantităţi şi depozitate prin biserici. Toate cerealele ca: secara, porumbul, şi altele sînt trans- 873 portate din întreaga Moldovă la Iaşi, celelalte localităţi | fiind toate pustiite. La Iaşi turcii vînd lucrurile aparţinînd boierilor care şi-au părăsit casele la un preţ foarte redus.

Ştefanachi, caimacamul domnului Moldovei, şi Iusuf paşa au dat publicităţii în primele zile ale lunii iulie, porunca sultanului către mitropolitul Veniamin al Moldovei, care se află în Basarabia, şi către boieri, să se întoarcă negreşit la casele lor, pentru a restabili ordinea şi cîrmuirea de mai înainte, cu promisiunea de a graţia pe toţi cei care se vor supune şi de a pedepsi aspru pe aceia, care nu vor da ascultare acestei porunci.

De la Leova se primeşte ştirea de la 4 iulie că în afară de turcii care se află la Iaşi, au mai fost trimişi 2 500 de oameni la Bîrlad, 1 000 la Fălciu, 1 000 la Huşi şi 1 000 la Vaslui.

De la Ismail s-a primit ştirea că două vase de război turceşti au trecut pe 874 mare prin braţul Chilieii, după cum s-a constatat în urma unei anumite | cerce-
tări, şi că pescarii noştri văd în fiecare zi cîte două şi cîte trei vase de acest fel care, după spusele lor, trebuie să fie expediate de la Varna pentru a intercepta vasele care apar pe mare. Se spune că turcii ar fi aşezat o baterie pe braţul Sulinei şi pe insula Cetal, acolo, unde Dunărea se desparte în braţele Sulina şi Sf. Gheorghe.

În ceea ce priveşte evenimentele din Ţara Romînească, din scrisorile sosite de la Braşov cu data de 15 şi 16 iunie, se cunosc următoarele:

Tudor Vladimirescu a intrat în legătură cu turcii, care i-au promis să-l facă domn al Ţării Romîneşti, dacă se va declara adversar al lui Ipsilanti. De aceea el a publicat o proclamaţie către popor, prin care anunţă că poporul este scutit de plata impozitelor şi chemat să jefuiască averea boierilor şi să-i 875 omoare. El a folosit şi în acest scop pe panduri, pe care a reuşit să-i atragă |

la sine [făgăduindu-le] pradă. El a furnizat turcilor veniți la București cereale și vite, pustiind întreaga Țara Românească; silind populația să plece, el a lipsit pe Ipsilanti de posibilitățile de a se menține mai departe în această țară. Văzînd perfidia lui Vladimirescu și înverșunat de procedeele acestuia, Ipsilanti a reușit să-l omoare, iar firmanul Porții, găsit după uciderea lui, a dovedit că el a fost într-adevăr în legătură [cu turcii] și că a fost desemnat stăpînitor al Țării Românești.

La București se află chehaia beiful pașei de Silistra, iar în Oltenia Cara-Feiz (cunoscut prin cruzimea sa) cu 4 000 de ostași. Acesta omora pe toți locuitorii, fără deosebire, sub pretext că ucide pe eteriști, și tăindu-le urechile, le trimitea la Constantinopol. Din cauza acestei turburări, întreaga populație a bejenit în Transilvania, unde populația de acolo s-a înmulțit atît de mult, 876 încît se simpte lipsa | de pîine. Cei ce au rămas și care au arme, mai ales pandurii, s-au alăturat prințului Ipsilanti și, sub comanda serdarului Diamandi, a căpitanului Solomon, a lui Hagi Prodan și a altor șefi, nimicesc pe turci.

Turcii au ars orașele Caracal, Roșiorii de Vede și Slatina, iar cei care au plecat din Brăila au devastat Rîmnicul, Buzăul și Focșanii.

În Țara Românească a sosit caimacamul Negri pentru a restabili ordinea. El a adresat locuitorilor o chemare să se întoarcă la casele lor. Cruzimile lui Cara-Feiz și ale celorlalți comandanți turci însă îi îngrozesc.

În satul Cornățelu, în apropiere de Tîrgoviște, a apărut o ceată numeroasă de turci, împotriva cărora prințul Ipsilanti a trimis trupe sub comanda lui Duca și a altor doi căpitani (peste 1 000 de oameni fiecare). Grecii au cîștigat lupta, dar Duca a fugit, de frică. El și Barla, alt căpitan particular, îmbogățindu-se prin jafuri, au trecut cu mulți arnăuți în Transilvania. Nesupunerea 877 și dezordinea au împiedecat | pe Ipsilanti să acționeze cu hotărîre; cu o organizare mai bună s-ar fi putut aștepta la succese mai mari. Căpitani Iordache, Farmache, Coloc[otroni] Caravia și alți cîțiva sînt supuși încă lui Ipsilanti.

După prima acțiune, Ipsilanti a trecut Oltul și s-a dus la Rîmnic. Lîngă satul Răureni, el s-a întîlnit cu turcii și s-a angajat în luptă cu ei. Deși lupta s-a terminat în favoarea sa, totuși trupele sale, numite negre [mavrofori] (fără de crutare) au suferit mari pierderi. Aceste pierderi s-au produs din cauză că arnăuții, invidiînd vitejia negrilor, i-au lăsat singuri, fără ajutor, neîntrînd în acțiune, și dacă Iordache nu ar fi venit la timp, bătălia ar fi fost pierdută. Ipsilanti cu trupele lui a înaintat peste Olt, la mănăstirea Cozia, unde, după cîte se spune, au venit la el doi preoți sîrbi, anunțîndu-i că și Serbia a ridicat steagul răscoalei.

Sava care s-a dovedit un trădător, ca și Vladimirescu, s-a ascuns în mănăstirea Sinaia, de unde intenționează să se strecoare în Transilvania. | 878

În ziua de 15 au sosit la vama Timiș doi turci cu boierul muntean Topliceanu, pentru a chema populația refugiată la Brașov înapoi în Țara Românească.

După toate aceste informații, mai târziu s-au primit scrisori cu vestea că Ipsilanti cu frații săi, după operațiunile nereușite din Oltenia și după împrăștierea trupelor sale, a fost nevoit să-și caute salvarea în Austria.

Autentificat, căpitanul de gardă Burțov

Arhiva Centrală Istorică Militară de Stat U.R.S.S., Moscova, fond. 182, pach. 6, dos. 18, partea 1, f. 862—878.

169

Iulie 1821

Nota informativă a căpitanului de gardă Burțov despre evenimintele care au avut loc în Țările Române în lunile mai-iulie 1821.

Записка о заграничных происшествиях

879

к No. 184

1. В княжестве Валахии

Около половины прошедшего мая месяца, турецкие войска вступили в Валахию и направились на Букарест. Немедленно Владимиреско и Савва с своими отрядами оставили сей город и отступили, первый к Питешти, а второй к Торговишту, главной квартире князя Ипсилантия. Оба они находились в сношениях с Портою и ожидали случая погубить Ипсилантия. Владимиреско, как утверждают, желал управлять Валахией; имел уже, будто бы, на сие Фирман. Таким образом узнав о приближении турок, он пошел с 4000 пандуров и 5 пушками против отрядов Иордаки и Формак дабы, разбив их, напасть на войско Ипсилантия. Иордаки, узнав о изменческом действии Владимиреска, упредил его своею готовностью, и сам выступив против него, заставил его дать клятву на верность Грекам. Но как только отряд Иордаки удалился, то первый послал к Видинскому Паше с просьбой о присылке подкреплений турецких войск для пагубления Ипсилантия. Гаджи-Продано, начальник Сербов в войсках Владимиреска, узнав о сем, известил Иордаки, и сей пришед с 400 человек в Фалешти, захватил 880 Владимиреска и отправил его к Ипсилантию в Торговишт, где немедленно [по] осуждению в измене, он предан был смерти.

Между тем, около 26-го мая, турецкия войска от Букареста [в] 10/т. и из Малой Валахии в 4/т. подвиглись к Тирговисту, дабы [с] двух сторон напасть на греков, находившихся в четырех [ча]сах от Торговиста. 27 мая 700 человек посланы были под [на]чальством Дуки, Коллокотрони и Орфано против передово[го] турецкаго войска. Дука, увидев неприятелей, обратился в бе[гство] с 300 человек; прочие же начальники вступили в дело и дей[ствовали] храбро против турок.

В сие время, Савва, находившийся с отрядом в монастыре Маржинень, и вместо того чтобы напасть в тыл [тур]кам, по приказанию Ипсилантия, передался к ним и тем причинил великой вред грекам.

Получив известие о сих происшествиях, князь Ипсилан[тий] со всеми своими отрядами, решился двинуться в Малую Валлахию, дабы напасть на тамошний турецкий кор[пус], состоявший под начальством Кара-Фезиза (известного о[собен]ною своею жестокостью). Близ Рымника, все войска его дол[жны] были соединиться и 8-го июля вступить в дело. Но один и[з] албанских начальников, некто Каравия, низпроверг все предприятие, ускорив день нападения. Прежде прибытия [кня]зя Ипсилантия, он 7-го числа вступил в сражение с [тур]ками близ Русени и введя *Греческой Священной Отряд*, сост[авле]нный из 300 человек, обреченных на смерть, под начальств[ом] |
881 князя Николая Ипсилантия, сам с албанцами обратился в бегство. Греки защищались мужественно и потеряв более половины людей, принуждены были уступить многолюдству. После всех сих неудач, князь Ипсилантий, тщетно убеждавший албанцев к возобновлению нападения на турок, принужден был удалиться в монастырь Козия, дабы укрепившись там, собрать свои войска. Но не успев в своем намерении, он с двумя братьями обратился в Трансильванию, где 16/28 июня вступил в карантин под именем Палеогениса. 18/30-го он проехал с австрийским офицером чрез Германштадт к Темешвару и оттуда в Арадо, где будет ожидать повелений австрийского Правительства. Албанцы и греки перепускаются в Трансильванию по оставлению оружия в карантинах.

Оставшиеся начальники албанцев, Иордаки, Формаки, Продано и другие, рассеялись в горах Валлахии, с несколькими сотнями арнаутов и решились дорого продать жизнь свою туркам.

Поведение турецких войск в Валахии не может быть достаточно описано. Жестокости, насилия и убийства превосходят всякое вероятие. Более 2000 человек истреблено в окрестности одного Бухареста. Олтары поруганы, священники принесены в жертву и яростное мщение везде оказывается противу всех христиан. Довольно одного примера. В монастыре Фиворита |
882 турки убили священника у подножья престола во время обедни и изнасиловали всех монахинь во внутренности храма. В Кимполунге церковь была разорена и тела мертвых вырты из земли и брошены на поругание. Города Фокшаны, Кимполунг, Слатин, Каракал и прочее преданы пламени; истребление всех жителей обеих Валлахий есть глав[ный] предмет занятий турецких войск.

Все жизненные припасы, как то: хлеб, соль, рогатый скот и проч., отняты у жителей и отвезены в Крепости. В Бухаресте также заложен огромный магазин. Войсками турецкими начальствует Кегая Ах[мет]. Кроме вышепоказанного числа ожидают оных в з[на]чительном количестве из-за Дуная.

10-го числа июля в полночь получено известие из Ясс[ах], что отряд турок при Ботушанах находящийся, [раз]бит Этеристами, почему до разсвета того же ч[исла] посланы из Ясс 7/т. человек с 28-ю пушками под нач[аль]-ством Балабан Оглу Паши, недавно туда прибыв[шаго]. Противу Герца и Мойнешти Этеристы сии, как [го]ворят, собрались в числе 4/т. из рассеявшихся в Ва[лла]хии. Некоторые утверждают что число оных [прос]тирается до 12.000. Начальником их иные полагают Сербскаго генерала Миловановича, 883 а другие некоего|бывшаго в прошедшую войну в Букаресте при Вице Президенте, Генерал Майоре Штетере.

Противу Скулян турки выставили трехцветный флаг с красною белую и синею полосами; таковые же поставили в Яссах у домов российского и австрийского консулов. Знак сей назначили они для приглашения жителей к возвращению в свои места и все меры приняли чтоб никого не выпускать из Молдавии на нашу сторону. Для сего намерены они протянуть весьма частые свои кордоны по границе подобно нашим и весьма часто посылают разъезды для обозрения.

Таковое запрещение на переход поселян в Бессарабию, а с другой стороны жестокое обращение с ними турок, поставляют их в самое крайнее положение.

До сих пор турки грабили имения бояр удалившихся из области и те, кои принадлежат Грекам. Ныне же приступили они к разорению имущества всех жителей без разбора. Церкви повсюду ограблены и сами чиновники турецкие собрали у себя значительное количество серебра из оных. Турецкие начальники назначили награждение по 25 левов тому кто представит голову Этериста. Мера сия соделывает совершенное несчастье целаго княжества: ибо турки, для получения определенной награды, умерщвляют без всяких 884 уважительных|причин всех тех, на кого имеют личное негодование. Та[ким] образом в Яссах до 2000 человек изстреблено жителей из Мол[до]ван и Сербов.

Две тысячи янычар, которых никак не могли [удержать] от свзеволія, возвращены из Ясс за Дунай, а на место [оных] ожидают из Анатолии 9/т. Корпус под начальством некоего Афиса.

Жизненные припасы отняты у всех жителей княжества и перевезены в Браилов и Галац. В Яссах церковь 3-х Святителей и два монастыря наполнены хлебом. В также заготовлено значительное количество хлеба.

Пронесся слух что Браиловскому Сераскир Паше [отру]били голову, но сие требует подтверждения.

Посланный против Этеристов Балабан Оглу паша с 2500 чело[век] и с 20-ю мортилами недавно при[сыл] в Яссы, кои поставлены в Галате в доме Ипсилантия; кроме сих войск, как в Молдавии так и в Валахии, ожидают еще значительные турецкие силы.

В Галацах начали строить укрепления и для и[спол]нения сего пред-
приятія, прибыл туда отряд тур[ец]ких войск. До 2000 поселян собрано для
возведения укр[еп]лений при самом городе Яссах.

3. Происшествия при Устье Дуная

885 8 турецких судов, отбитых греками от купцов мимо | закона, в минувшем
марте месяце, спущенных Этеристами из устья Прута к Реннскому карантину,
ныне, по сношению с Исакчинским пашею, даны в ведомство турок со
всеми на оных принадлежностями. При сей сдаче судов чиновники турецкие
приняты были от нас со всеми знаками дружелюбия.

В кр. Исакчи находится гарнизону более 1000 человек, и сия крепость,
как равно и Тульча, запасаются более и более провиантом, оружием и про-
чими снарядами, привозя оные водою из Браилова и сухим путем. Первый
способ сообщения производится в виду наших военных судов. Близ Исакчи
и Тульчи вновь устроены береговые батареи, а в разстоянии 8 верст с поло-
виною, где отделяется Сулинский Дунай от Георгиевскаго делают укрепления,
как равно и в самой Сулине построена скрытая в камышах батарея, а в
устье находится два военных кирлангича, каждый об осьми пушках и один
тумпас об одной пушке.

3-го числа сего месяца подходили с моря от Сулинских Гирл к Килийским
три двухмачтовые кирлонгича, кои обозревали оные гирла, и прошед средним
гирлом, удалились через южное в море.

886 Кроме пришедших к Браилову турецких войск, расположенных лагерем
при Бобаде, значительный | корпус оных, как равно и по деревням от Исакчи
до [Ма]чина по правому берегу Дуная находятся так[же] войска.

Верно!

Гвардии капитан
Бурцов

La nr.
184

879

Notă privitoare la evenimentele din străinătate

I. În principatul Țării Românești

Pe la jumătatea lunii trecute, mai, trupele turcești au intrat în Țara
Românească și s-au îndreptat spre București. Vladimirescu și Sava au părăsit
îndată cu detașamentele lor acest oraș și s-au retras, primul spre Pitești, al
doilea spre Țirgoviște, cartierul general al prințului Ipsilanti. Aceștia amândoi
erau în legătură cu Poarta și așteptau prilejul să-l piarză pe Ipsilanti. După
cum se afirmă, Vladimirescu voia să cîrmuiască Țara Românească și ar fi avut,
chipurile, pentru aceasta firman. Aflînd despre apropierea turcilor, el s-a pornit
cu 4 000 de panduri și cu 5 tunuri împotriva detașamentelor lui Iordache

și Farmache, urmînd ca după ce le va înfrînge, să atace armata lui Ipsilanti. Iordache, aflînd despre acțiunea trădătoare a lui Vladimirescu, i-a luat-o înaintea și ridicîndu-se el însuși împotriva lui, l-a silit să jure credință grecilor¹. Dar de îndată ce detașamentul lui Iordache s-a îndepărtat, primul a trimis la pașa de Vidin, cu rugămintea de a trimite, spre întărire, trupe turcești, pentru distrugerea lui Ipsilanti. Hagi-Prodan, comandantul sîrbilor din oastea lui Vladimirescu, aflînd despre aceasta, l-a anunțat pe Iordache, iar acesta venind cu 400 de oameni la Golești, l-a prins pe Vladimirescu și l-a trimis la Ipsilanti, la Tîrgoviște, unde fără întîrziere, după ce a fost condamnat pentru trădare, a fost executat.

Între timp, în jurul lui 26 mai, trupele turcești din București, 10 000 de oameni, și cele din Oltenia, 4 000 de oameni, au înaintat spre Tîrgoviște, pentru a ataca din două părți pe grecii, care se aflau la depărtare de patru ore de acest oraș. La 27 mai au fost trimiși, sub comanda lui Duca, Colocotroni și Orfano, 700 de oameni contra avangărzii trupelor turcești. Duca, vîzînd pe dușmani, a fugit cu 300 de oameni, pe cînd ceilalți șefi au intrat în acțiune, luptînd cu bărbăție contra turcilor.

În acest timp Sava, care se afla cu detașamentul său la mănăstirea Mărgineni, în loc să atace pe turci pe la spate, conform ordinului lui Ipsilanti, a trecut de partea acestora, pricinuind prin aceasta grecilor mare pagubă².

Primind știrea despre aceste evenimente, prințul Ipsilanti a hotărît să meargă cu toate detașamentele sale în Oltenia, spre a ataca corpul de armată turcesc de acolo, comandat de Cara-Feiz (cunoscut prin cruzimea lui deosebită). Toate trupele lui trebuiau să facă joncțiunea în apropiere de Rîmnic și la 8 iunie³ să intre în acțiune. Unul dintre căpitani săi albanezi însă, un oarecare Caravia, a compromis întreaga acțiune, grăbind ziua atacului. Fără să aștepte sosirea prințului Ipsilanti, Caravia a început lupta cu turcii în ziua de 7, în apropiere de Drăgășani⁴ și antrenînd în luptă detașamentul sacru grecesc, alcătuit din 300 de oameni și condamnați prin aceasta la moarte, sub comanda prințului Nicolae Ipsilanti, el cu albanezii săi a luat-o la fugă. Grecii s-au apărat cu curaj și pierzînd mai mult de jumătate din efectivul lor, au fost siliți să cedeze superiorității numerice a inamicului. După toate aceste eșecuri, prințul Ipsilanti, care în zadar căuta să îndemne pe albanezi

¹ Despre tratativele și înțelegerea intervenită la Golești între Tudor și eteriști, vezi relatările memoristilor contemporani (N. Iorga, *Izv. Cont.*, p. 201—202, 291—292). De văzut de asemenea la I. P. Liprandi, *Răscoala pandurilor...*, Caietul E., paragr. 209—211; idem, căpitanul Iordache Olimpiotul..., f. 39 (Arhiva Istorică Centrală de Stat U.R.S.S.-Leningrad, fond. 673).

² Potrivit unui raport consular austriac, căminarul Sava a făcut actul de supunere față de turci la 14 iunie (*Hurmuzaki*, XX, p. 653).

³ În *ms.* greșit 8 iulie.

⁴ În *ms.* greșit: Ruseni.

să atace din nou pe turci, a fost nevoit să se retragă la mănăstirea Cozia, pentru ca, întărindu-se acolo, să-și adune trupele. Nereușindu-i însă nici acest plan, el a trecut cu cei doi frați ai săi în Transilvania, intrând în ziua de 16/28 iunie în carantină sub numele de Paleoghenis. La 18/30 el a trecut cu un ofițer austriac prin Sibiu spre Timișoara și de acolo la Arad, unde va aștepta ordinele guvernului austriac. Albanezii și grecii trec în Transilvania, după ce își lasă armele în carantină.

Comandanții albanezilor care au mai rămas, Iordache, Farmache, Prodan și alții s-au împrăștiat cu câteva sute de arnăuți prin munții Țării Românești și au decis să-și vândă scump viața turcilor.

Comportarea trupelor turcești în Țara Românească nu poate fi descrisă îndeajuns. Cruzimile, violențele și omorurile întrec orice închipuire. Peste 2 000 de oameni au fost uciși numai în împrejurimile Bucureștilor. Altarele sînt profanate, preoții sacrificați și o furioasă răzbunare are loc pretutindeni împotriva tuturor creștinilor. Este de ajuns un singur exemplu. În mănăstirea 882 Viforita turcii au omorît pe preot | la picioarele pistolului în timpul liturghiei și au violat toate călugărițele în biserică. La Cîmpulung biserica a fost devastată și cadavrele morților scoase din pămînt și aruncate spre batjocorire. Orașele Focșani, Cîmpulung, Slatina ¹, Caracal și altele au fost incendiate. Nimicirea întregii populații din Muntenia și Oltenia constituie principalul obiect al preocupării trupelor turcești.

Toate proviziile pentru hrană, ca cerealele, sarea, vitele cornute și altele sînt luate de la locuitori și duse în cetăți. La București s-a pus de asemenea temelia unui imens depozit. Trupele turcești se află sub comanda lui chehaia Ahmet. În afară de numărul arătat mai sus, mai este așteptat un mare număr de turci de peste Dunăre.

2. Evenimentele din Moldova

La 10 iulie, la miezul nopții, s-a primit la Iași știrea că un detașament de turci, care se afla la Botoșani, a fost [în]frînt de eteriști, din care cauză, la aceeași dată, pînă la ziuă au fost trimiși din Iași 7 000 de ostași cu 28 tunuri sub comanda pașei Balaban Oglu, sosit de curînd în acest oraș. Se spune că acești eteriști s-au strîns în fața localităților Herța și Moinești în număr de 4 000 din cei împrăștiți din Țara Românească. Se spune că numărul lor ajunge pînă la 12 000 de oameni. Unii cred că șeful lor este generalul sîrb 883 Milovanovici, iar alții un oarecare . . . ² | care a fost în timpul războiului trecut în București pe lîngă generalul-maiorul Staedter vicepreședintele [divanurilor].

¹ Orașul Slatina a ars la sfîrșitul lunii mai, cu prilejul luptei care a avut loc acolo între turci și un detașament de eteriști comandat de Iordache Olimpiotul (*Hurmuzaki*, XX, p. 638. ~~Vezi~~ și Arh. St. Buc., Episc. Argeș, doc. LXXXVI/3).

² Indescifrabil.

În fața Sculenilor, turcii au arborat steagul tricolor roșu, alb și albastru; aceleași steaguri au arborat și în Iași, la casele consulilor rus și austriac. Ei au fixat acest semn pentru a invita populația să se întoarcă la vetrele ei și au luat toate măsurile ca să nu lase pe nimeni din Moldova să treacă pe teritoriul nostru. În acest scop ei intenționează să înșire cordoane de ale lor foarte dese la frontieră, asemănătoare cu ale noastre și trimit foarte des patrulare în recunoaștere.

Faptul că sătenii sînt opriți să treacă în Basarabia, iar pe de altă parte, faptul că sînt tratați cu cruzime de către turci, îi pune într-o situație extrem de grea.

884 Pînă acum turcii au jefuit moșiile boierilor care au plecat din țară și acelea care aparțin grecilor. Acum ei au început însă să devasteze averea tuturor locuitorilor fără deosebire. Bisericele sînt peste tot jefuite și funcționarii turci și-au adunat din jafuri o cantitate importantă de argint. Comandanții turci au fixat o recompensă de 25 lei aceluia care va aduce capul unui eterist. Această măsură constituie o adevărată nenorocire pentru întregul principat, deoarece turcii, pentru a obține o anumită sumă ca recompensă, omoară fără

884 motive serioase pe toți aceia contra cărora au motive personale de răzbunare. Astfel, la Iași au fost omorîți pînă la 2 000 de oameni dintre locuitorii moldoveni și sîrbi.

Un număr de 2 000 de ieniceri, ale căror samavolnicii nu puteau fi înfrî-nate, au fost trimiși de la Iași peste Dunăre, iar în locul lor se așteaptă din Anatolia un corp de 9 000 de ostași, sub comanda unui oarecare Afis.

De la toți locuitorii principatului se iau proviziile pentru hrană și se transportă la Brăila și Galați. La Iași, biserica Trei Ierarhi și alte două mănăstiri sînt pline de cereale. La ...¹ s-a strîns de asemenea o importantă cantitate de cereale.

S-a zvonit că pașei seraschier de Brăila i s-a tăiat capul, dar acest [zvon] își așteaptă confirmarea.

Balaban-Oglu pașa, trimis contra eteriștilor cu 2 500 de oameni și cu 20 mortiere, a sosit de curînd la Iași și s-a stabilit la Galata, în casa lui Ipsilanti. În afară de aceste trupe, atît în Moldova, cît și în Țara Romînească sînt așteptate încă forțe considerabile turcești.

La Galați s-a început construirea unor fortificații, iar pentru executarea acestor construcții a sosit acolo un detașament de trupe turcești. Aproximativ 2 000 de țărani au fost adunați pentru construirea unor fortificații chiar lîngă orașul Iași.

3. Evenimentele de la gura Dunării

885 Un număr de 8 vase turcești, luate de greci de la negustori în mod ilegal în luna martie trecut și lansate de eteriști la gura Prutului spre carantina de la Reni, au fost predate astăzi turcilor, cu toate accesoriile de pe ele, luîndu-se

¹ Indescifrabil.

în acest scop legătura cu paşa de la Isaccea. Cu prilejul predării vaselor, funcţionarii turci au fost primiţi de noi cu toate semnele de prietenie.

În cetatea Isaccea se află în garnizoană peste 1 000 de oameni şi această cetate, ca şi Tulcea, se aprovizionează tot mai mult cu alimente, armament şi alt echipament, aducînd toate acestea de la Brăila pe cale fluvială şi pe uscat. Primul mod de comunicaţie se desfăşoară în văzul vaselor noastre de război. În apropiere de Isaccea şi Tulcea au fost construite pe mal baterii noi, iar la o distanţă de 8 verste şi jumătate, acolo unde Dunărea se desparte în braţele Sulina şi Sf. Gheorghe, se ridică întărituri; la Sulina s-a construit o baterie, ascunsă în stuf, iar la gură se află două kirlanghice ¹ de război, cu opt tunuri fiecare, precum şi un tumpas ² cu un tun.

La data de 3 a acestei luni s-au apropiat dinspre mare, de la gura Sulinei la gura Chilieii, două kirlanghice cu două catarge, care cercetau acele guri şi trecînd prin gura de la mijloc, s-au îndepărtat prin gura sudică în mare.

Afară de trupele turceşti care au trecut spre Brăila şi s-au aşezat cu
886 lagărul lor la Babad, un corp important | de asemenea trupe se află şi prin satele de la Isaccea pînă la Măcin, pe malul drept al Dunării.

Autentic:

Căpitanul de gardă Burţov

Arhiva Centrală Istorică Militară de Stat U.R.S.S., Moscova, fond. 182, pachet 6, dos. 18, partea 1, f. 879—886.

170

[Iulie, 1821]

Notă de banii însuşiţi de Mihai Suţu vv.

[Iulie, 1821]

Ce bani să socotescă că au luat domnul Mihai vodă Suţul în curgere de un an şi 9 luni, pînă la fuga sa din Iaşi.

Lei	Bani	Pe anul întâi
1 440 370	45	birul ţării pe un an deplin.
98 800	—	desătina, 1819, iulie.
255 000	—	vădrăritul, 1819, septemvrie.
97 400	—	goştina, 1820.
1 891 570	45	după însuşi suma ce are încheiată.
450 000	—	} iar pe anul al doile, apoi s-au scăzut.
250 000	—	

¹ Rîndunică (şalupă, vas fluvial).

² Ponton, pod de trecere (de piei de vite, butoaie).

150 000	—	velnițile, cu cvitul horileii.
2 741 570	45	
300 000	—	de la casa răsurilor, acii câte 25 000 lei pe lună, ci au luat de pe un an deplin.
3 041 570	45	fac pe anul întâi.
		Pe 6 luni
695 308	—	birul a 2 ciferturi.
40 000	—	din examinie hacului surugiilor.
104 500	—	desătina 1820.
176 000	—	vădrăritul 1820.
1 015 808	—	după însuși sama ce are încheietă.
200 000	—	ce se socotesc luați de la înnoire cărților.
1 215 808	—	cîte au apucat a se da la mazilo-ruptași și alții.

Pe 3 luni: dechemvrie 1820 și ghenar, februar 1821.

Lei	Bani	
390 070	—	beriu cu dughenile.
270 000	—	din ocne, analogon din 360 mii lei, ce au rămas pe al doile an ocnele, scăzîndu-se în două rînduri, odată 50 mii lei și al doile 40 mii lei. Nu se știe însă de s-au plătit acești bani toți, ce mai mult este încredințare că sînt a se mai da din banii ocnelor.
180 000	—	din vamă, analogon din 240 mii lei ce au rămas pe al doile an vămile, scăzîndu-se 10 mii lei, care erau asupra lui Levidi, și se căuta slujba prin Apostol Ioan.
112 500	—	din cvitul velniților, analogon pe 9 luni.
952 570		

Afară de cifertul al 4-le, mart, april și mai 1821, din care tot au apucat cevași pînă la fugă, poate însă să mai fie rămășițuri din cifertul al 3-le și alcătuiește una cu alta.

Și afară de 300 mii lei ce se socotește că au luat fratele Suțului din tot feliul de pricini, și alți vreo 200 mii postelnicul Rizul, iarăși asemenea.

Lei	Bani	Adunare
3 041 570	45	pe anul întâi
1 215 808	—	pe 6 luni
952 570	—	pe 3 luni
5 209 948	45	fac.

Iar apoi datoriile Suțului în Moldova, în bani împrumutați și cele luate și neplătite pot să alcătuiască la 3 milioane fără nici un feli de greș, pentru că nici ce au mîncat nu au plătit.

Orșova, 2 august 1821

Gh. Măcescu comunică lui Hagi Ianuș știri despre rezistența pandurilor și unele evenimente politice interne.

Ρουσάβα, τῇ βῇ Αὐγούστου τοῦ αῶκα^{ου}

Τὴν εὐγενίαν τῆς υἱκῶς προσκυνῶ, ἀσπαζόμενος τὴν δεξιάν τῆς.

Τὸ ἀπὸ κγ' τοῦ παρελθόντος φιλόστοργον γράμμα τῆς ὑποκλινῶς λαβών, ἔγνων τὰ ἐν αὐτῷ. Περὶ τοῦ σεβαστοῦ μοι ἄρχοντος σερδάρη αὐταδέλφου τῆς εἶναι περιττόν, Χατζή μπαμπά, νὰ μοὶ γράψῃ, ἐπειδὴ καὶ τὴν εὐγενίαν τοῦ τὴν γνωρίζω ὡς καὶ τὴν εὐγενίαν τῆς, ὁ ὁποῖος χθὲς ἐκίνησε διὰ τὰ λουτρά.

Κατὰ τὸ παρὸν κανένα νέον δὲν ἔχω νὰ τὴν εἰδοποιήσω παρὰ ὅτι χθὲς ἦλθεν ἐνταῦθα τάταρος ἀπὸ τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ μᾶς λέγει ὅτι ὁ ρωσσικὸς ἐλτζῆς ἀναχώρησεν χωρὶς νὰ τοῦ δεθῇ φερμάνι τοῦ δρόμου, ἢ νὰ τοῦ ρίξουν τόπι, κατὰ τὴν συνήθειαν, καὶ καθὼς ἐκαταλάβαμεν αὐτὸς ἦλθεν μὲ τὰς περὶ τούτου εἰδοποιήσεις τοῦ ἀουστριακοῦ ἐλτζῆ.

Ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Βλαχίας αὐτὰς τὰς βεβαίας εἰδήσεις ἔχομεν, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ ἐκ τῶν παντούρηδων κατέφυγαν μερικοὶ εἰς αὐτὰ τὰ μέρη καὶ ἄλλοι ἐπροσκύνησαν, πλὴν ὅλον ἔμειναν μερικοὶ κεκρυμμένοι εἰς τὰ πατούρια καὶ κρημνοὺς, καὶ καθὼς βάλουν εἰς τὸ χέρι κανέναν ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς, τὸν θυσιάζουν ἀμέσως. Ἀκροβολισμοὶ ὅλον γίνονται. Τί νὰ σὲ κάμουν οἱ ἄθλιοι ὁποῦ τζεπχανέν ξέν εἶχαν καὶ τότε ἐβλέπαμεν. Τὸ χωρίον Τζιντζαρένι, τὸ Ἰωνέστι καὶ τὸ Μπροστένι τὰ ἔκαυσαν οἱ παντούρηδες, διὰ ποίας αἰτίας ἄδηλον εἰσέτι.

Ἀπὸ τὰ ἀντικρινὰ μέρη, δηλ. τῆς Σερβίας, κατὰ τὸ παρὸν ἡσυχία, περιμένουσα τὸν βόρειον ἄνεμον νὰ σηκωθῇ, ὅστις πάντα διαγείρει τὸν νότιον.

Παρακαλῶ, μπαμπαλήκη μου, νὰ γνωστοποιήσῃ αὐτὰ καὶ τοῦ σεβαστοῦ μοι ἄρχ. δραγουμάνου μουσιοῦ Τζόρτζε μὲ τὰς ἀπὸ μέρους μου δουλικὰς προσκυνήσεις καὶ χειρασπασμούς.

Τὸν μπασὰ Νικόλα, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ ἄρχοντος σερδάρη, περιμένομεν νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ λουτρά, τὸν ἀδελφὸν Νικολάκην καὶ ἀδελφὸν Ζῶτον ἐκ ψυχῆς ἀσπαζόμενος, ἀδελφικῶς προσκυνῶ.

Ἡ Ρωξίτζα μου μὲ τὴν Κρισάναν καὶ μ' ὅλα τὰ παιδιὰ ἀσπάζονται τὴν δεξιάν τῆς.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἰμὶ ἐξ ἐν ὑποκλίσει τῆς εὐγενίας τῆς ταπεινὸς ὡς υἱὸς καὶ δοῦλος

Γεώργιος Ματζέσκος

Περιμένομεν νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ καὶ ἡ εὐγενία τῆς τίποτε χαρροποιὰς εἰδήσεις ἀπ' αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν περιμένομεν τὸν ἐλευθερωτὴν μας. Ἄν μάθῃ, νὰ ζῇ ὁ μπαμπαλήκης, νὰ εἰδοποιήσῃ καὶ τὸν υἱὸν τῆς διὰ νὰ παρηγορηθῇ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν.

[Adresa:] Τῷ τιμιωτάτῳ καὶ χρησιμωτάτῳ ἐν πραγματευταῖς κυρίῳ μοι κυρίῳ Χατζῆ Ἰαννούση Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδελφῶν, τῷ σεβαστῷ καὶ ὡς πατρί μοι φιλοστόργῳ προσκυνητῷς.

Εἰς Συμπίνι

Orșova, 2 august 1821

Vă salut ca un fiu și vă sărut dreapta.

Am primit cu plăcere scrisoarea d-voastră mult dorită din 23 ale lunii trecute și am citit cele cuprinse în ea. Despre venerabilul boier serdar, fratele d-voastră, este de prisos, taică Hagi, să-mi scrieți, fiindcă și pe dumnealui îl cunosc ca și pe domnia voastră; el a pornit ieri la băi.

Acum n-am să vă aduc la cunoștință nici o noutate, afară numai că ieri a sosit aici un tătar de la Constantinopol, care ne spune că ambasadorul rus a plecat fără să i se dea firman de drum, sau să se tragă cu tunul, precum este obiceiul. După cum am înțeles, el a venit cu înștiințările în legătură cu aceasta ale ambasadorului austriac.

Din părțile Țării Românești avem următoarele știri sigure că, deși câțiva din panduri s-au refugiat în părțile de acolo și alții s-au închinat, totuși tot au mai rămas câțiva ascunși în păduri și prin râpi și îndată ce prind pe vreun turc, îl șiucid. Hărțuiești au loc mereu. Ce să facă nenorociții dacă n-au muniții? Dacă ar fi avut, atunci am fi văzut. Pandurii au ars satele Țințăreni, Ionești și Broșteni; încă nu se cunosc cauzele.

În părțile vecine, adică în Serbia, pînă în prezent este liniște; această țară așteaptă vîntul de nord ca să se răscoale, vînt care totdeauna ridică pe cel de sud.

Vă rog, babacule, să aduceți acestea și la cunoștința venerabilului meu boier, domnul dragoman Gheorghe¹, împreună cu închinăciunile mele supuse și sărutările mele de mîini.

Pe bașa Nicolae, după spusele boierului serdar, îl așteptăm să vină la băi; pe fratele Nicolae și pe fratele Zotos îi sărut din suflăt și îi salut frățeste.

Roxița mea, împreună cu Crișana și cu toți copiii vă sărută dreapta.

Deocamdată acestea, și sînt cu plăcere
al domniei voastre supus ca un fiu și slugă
Gheorghe Măcescu

Așteptăm să ne comunice și domnia voastră ceva știri îmbucurătoare de acolo, fiindcă de la răsărit așteptăm eliberarea noastră. Dacă veți afla știri, să trăiți babacule, să înștiințați și pe fiul d-voastră, ca să se bucure în aceste clipe.

¹ Este vorba de Gheorghe Leventis, dragomanul consulatului rusesc din București.

[Adresa:] Prea cinstitului și prea folositorului printre negustori domnului meu domn Hagi Ianuș Consta Petru și frații, prea venerabilului și ca un prea iubit părinte al meu, cu închinăciuni

la Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXIV, doc. 81. Orig. grec.

172

Orșova, 4 august 1821

Polihronie înștiințează pe fratele său Hagi Ianuș, că turcii le-au jefuit averea și că autoritățile austriace iau măsuri împotriva refugiaților din Țara Românească.

Ρωσσίαβα, 4 Αὐγούστου 1821

Ταπεινῶς προσκυνῶ.

Ἡ Απειρα γράμματα σᾶς ἔχω γράψει καὶ μέ πόστα καὶ μέ ὀκαζιόνια καὶ τώρα ἔρωτῶ διὰ τὴν καλὴν ὑγείαν σας, κ' ἐγὼ θεία χάριτι καλῶς ὑγιαίνω. Ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ παρόντος εἶχα πάγει εἰς τὰ λουτρά καὶ ἐπειδὴ χθὲς ἦρθε ὁ Κανέτζος μας ἀπὸ Κραγιώβα, ἦρθα καὶ τὸν ἀντάμωσα εἰς λαζαρέτο καὶ σήμερα ἀναχωρεῖ πάλιν διὰ ἐκεῖ. Τὰ ὅσα μοῦ ἐδιηγῆθη ἀφανισμός, ἀδελφέ, εἰς ὅλα τὰ φουσᾶτα μας. Μόνον ἡ Μπαμπανάτζα κατὰ τὸ παρὸν στέκει, εἰδὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα μᾶς ἐπέστρεψαν τὰ σπίτια. Ἀπὸ Κωνσταντινέστι τᾶκαψαν οἱ Τοῦρκοι, τόσον καὶ ἐκκλησίαν καὶ ὅλα σχεδόν. Εἰς τὸ Κοκορέστι ἀφάνισαν κρασιά καὶ ὅλα, ἡμπορεῖ καὶ ἐκεῖνα σχεδόν καὶ Γιαννουσέστι καὶ ὅλα νὰ τὰ κάψουν, ἐπειδὴ τοὺς Παρταλαίους οἱ Πάτζοι τοὺς ἔχουν εἰς τοῦ διαβόλου τὸ κατὰστιχον. Μάλιστα τώρα, ὡς λέγει ὁ Κανέτζος, ἔπιασαν τὸ Τζουβαρόπουλον με ὅλους τὲς βέτες[;] καὶ εἶπε ὁ Σκηναρῆς με ἐβάσταγε με λόγους ὅτι θὲ νάρθουν οἱ ζουκάτες καὶ αὐτὸς μᾶς πῆρε στὸ λαιμόν του. Αὐτὰ στὰ σοκάκια τὰ ὁμιλοῦν στὴν μαύρην. Ἀχ, ἀδελφέ, διατὶ ὁ Σκηναρῆς νὰ πατῇ τοιοῦτο κονδύλι;

.....
Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ, ἀδελφέ, ἀπὸ τὰ ὅσα ὑποπτεύω. Ὁ πασιὰς ἀποκρίθη τοῦ Σισμανόγλου, τόσον καὶ ἄλλοι, ἂν ὁ Χατζῆς ἤθελε τὰ πράγματά του νὰ μὴν πειραχθοῦν, δὲν ἔπρεπε νὰ φύγῃ εἰς Νεμτζία. Ἡ τενεκέδες καὶ βοῖδοτόμαρα στέκουν καλὰ καὶ ἐλπίζομεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ μὴν πειραχθοῦν, ἐπειδὴ ἀπὸ ἐδῶ ἐγινεν καλὴ δουλειά. Προστάζετε ὁ βίτζ κόνσουλος νὰ τὰ προσέχῃ ὡς σουδητικὸν πρᾶγμα, ἐπειδὴ ἐπουλήθησαν τοῦ Κελάογλου, μάλιστα καὶ ὁ Κατζώφας ἔχει ὑπόληψιν εἰς τοὺς Τούρκους ὡς σούδητος. Τὸν Κανέτζον ἀρκετὰ ἐσυμβούλευσα, τί νὰ σοῦ κάμῃ καὶ αὐτός, παιδί εἶναι, δὲν σχίζει ὁ νοῦς. Καὶ ἂν αὐτὸν τὸν μῆνα δὲν ἔβγουν οἱ Ρῶσσοι ἢ καὶ Νέμτζοι προστάται τῆς Βλαχίας, εἶναι ἀφανισμός. Βλέπω τοὺς Κουτζοβλάχους πραγματεύουν στὴν μέση τῆς Τουρκίας, οἱ ἀνθρωποὶ τῶν τρέχουν παντοῦ διὰ μαλλιά καὶ ἄλλα, οἱ δὲ Σκηναραῖοι ἔχουν τὸ ὄνομα τοῦ λύκου, ἀπὸ

ὅλους κακοκρίνονται, μάλιστα ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας, ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ μὴν τοὺς ἐβλεπαν στὸν κόσμον. Ἐψὲς μόλις ἐφθασε ἐδῶ ὁ λογοθέτης Δημητράκης, ἔλαβον τὸ ἀπὸ τὰς 18 τοῦ παύσαντος γράμμα σας. Ἐλυπήθην διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀθλίου Στάθη Παπαδήμου, καὶ διὰ τὸν σκορπισμὸν τοῦ Γιότα Ράδου καὶ ἀλλουῶν ἀνθρώπων μας, οἱ ὅποιοι ὑποπτεύω θέλει προσκολλήθησαν κοντὰ στὸν Διαμαντὴν καὶ νὰ τοὺς ἐκατάσφαξαν. Αὐτὰ τὰ λόγια διὰ τὸν Σκηνάρην ἐβγῆκαν ἀπὸ πολλοὺς ἀνθρώπους, ὅπου κατὰ καιροὺς ἐσκορπίσαν ἀπὸ τὸν ἀναθεματισμένον Μπουζάτον, τοῦ τὰ εἶπε τοῦ Κανέτζου ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Παπαθέου, τὸ ἤκουσεν καὶ ἀπὸ ἄλλους. Ὁ Κανέτζος λέγει οἱ Τοῦρκοι ὅλο τὸν πολιτεύονται μὲ πανουργίες καὶ κακοὺς σκοποὺς, μήπως ἐβγῇ ὁ Παρτάλης ἔξω. Τὸ σκυλί ὁ Χασάνης, ὅπου ἔκαμες ψυχικὸ καὶ τὸν γλύτωσες ἀπὸ τὴν κρεμασταριά, εἶπε: ἂν ἤξευρα ὅτι εἰς αὐτὰ τὰ σπίτια καὶ ὑποστατικὰ θέλει κατοικήσουν οἱ Κατζηγιαννουσαῖοι, Τοῦρκος δὲν ἀπέθνησκε. Ἀδελφέ, εἴμαστε διαβαλμένοι ἀχρεῖα, καὶ ἄλλοι δὲν εἶναι εἰμὴ μόνον οἱ τουρκο-λάτροι ἄρχοντες. Νὰ ἐβλεπες ἐψὲς τὸν δαιμονισμένον καὶ ἐχθρὸν τῆς ἀνθρωπότητος Τζαρανίκαν, τρίζοντας τὰ δόντια του καὶ φωνάζοντας μύρια κατὰ ρωμαίων, λέγοντας καὶ εἰς Σιμπίνι καὶ ἐδῶ εἰς Ρουσάβα εἶναι κάσσα τῆς Ἑταιρείας καὶ τώρα σώζεται, καὶ αὐτὸ βαστοῦσε ἕως τώρα τοὺς ἀποστάτας. Ἀκοῦς, ἀνάθεμά τον τὸ λυσσάρικο σκυλί, ὥσάν νὰ ἔπαθε κανένας καλὸ ἀπὸ τοὺς ἀποστάτες, καὶ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὅπου θέλει τοὺς βοηθήσει; Καὶ τέλος πάντων τὸ πλῆθος τῶν ἀποστατῶν ἦτον ἀπὸ τὴν γενεάν τους Βλάχοι καὶ ἀπελπίσθησαν ἐξ αἰτίας τὸ ζούλημά των, μάλιστα προσωπικῶς εἶπε τοῦ Ἰκα, εἶπα τοῦ Σκηνάρη τόσες φορές γράψε τοῦ Μπουζάτου νὰ φύγῃ νὰ ἔμπῃ μέσα καὶ αὐτὸς τῷ γραφεν ἀλλὰ πληθυντικῶς.

.....

Ἐγὼ τούτην τὴν ὥρα ἀναχωρῶ πάλιν διὰ τὰ λουτρά, ἐπειδὴ βλέπω θέλουν μὲ ὠφελήσει καλῶτα καὶ ἀπεφάσισα νὰ καθίσω ἕως εἰς τὰς 5 τοῦ 7βρίου, ἂν μᾶς ἀφήσουν, ἐπειδὴ ἦρθε προσταγὴ τοῦ γενεράλ κομάντου ἀπὸ Τεμισβάρι πρὸς τὸν ἐδῶ μαγιόρον νὰ διώξῃ ἀπὸ τὰ ἐδῶ ὅλες τὲς φαμίλιες Βλαχίας νὰ τραβηχθοῦν μέσα ἀπὸ τὸ Καρὰ Σέμπε καὶ κάτω, ἐπειδὴ δὲν ξεύρω ποῖοι τουρκολάτροι καὶ σκυλιὰ ἔγραψαν στὸν καϊμακάμην ἀπὸ ἐδῶ ὅτι οἱ ἀποστάται βαστοῦνται μὲ μπα-ρούτι ἀπὸ φαμίλιες Βλαχίας ποὺ εἶναι κοντὰ εἰς τὰ σύνορα, καὶ ἔτῃ ἐφώνησαν τὸν βίτζε κόνσουλα, τοῦ εἶπαν ἀπειρα σετέμια, ἐκεῖνος ἔγραψε ἐδῶ καὶ οὕτως ἐθύμωσαν καὶ τοὺς διώχνουν. Φοβοῦμαι μὴ μᾶς διώξουν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ μὴ ρωτᾷς εἰς τί μελαγχολίαν εὐρίσκομαι ἐπειδὴ ποῦ ἄλλην φορὰν κατάστασις νὰ ἡμπορέσω νάρθῶ.

.....

Ἀδελφὸς καὶ δοῦλος

Π[ολου]χρ[όνης]

[Adresa:] Τῷ τιμιωτάτῳ κυρίῳ κυρίῳ Χατζῇ Ἰωαννοῦση Κώνστα Πέτρου καὶ ἀδέλφια προσκυνητῶς.

Εἰς Σιμπίνι

Salut plecat.

Nenumărate scrisori v-am scris și cu poșta și cu diferite ocazii și acum întreb de buna sănătate a d-voastră, și eu cu ajutorul lui Dumnezeu sînt sănătos.

De la 1 ale lunii curgătoare m-am dus la băi. Și fiindcă ieri a venit Canetzos al nostru de la Craiova, am venit și m-am întîlnit cu el la lazaret. Astăzi el va pleca înapoi.

Din cele ce mi-a povestit, frate, este dezastu. Dintre toate averile noastre numai Babanața¹ stă acum, iar de la celelalte ne-au înapoiat casele; la Constantinești le-au ars turcii; de asemenea și biserica și aproape tot. La Cocorăști au prăpădit vinurile și este posibil să ardă totul, precum și la Ianușești, fiindcă pagii sînt tare supărați cu Partalioții, mai ales acum cînd, după cum spune Canetzos, au prins pe Djuvaropulon² cu toți...³ și a spus Schinaris că mă ducea cu vorba că au să vină...³ și că el este cauza nenorocirii noastre. Aceste lucruri se vorbesc pe străzi. Ah! frate, de ce Schinaris să se poarte astfel?

.....

Dumnezeu să ne păzească, frate, de cele ce bănuiesc. Pașa a răspuns lui Șișmanoglu, la fel ca și alții, că dacă Hagi ar fi vrut ca lucrurile lui să nu fie atinse, nu trebuia să plece în Austria. Bidoanele și pieile de bou stau bine și avem speranță în Dumnezeu că nu vor fi atinse, fiindcă aici s-a făcut treabă bună. S-a dat poruncă vice consulului să aibă grijă de ele, întrucît este marfă de sudit, fiind vîndute lui Colaoglu, ba chiar și Catzofas se bucură de considerație din partea turcilor, ca sudit. Am sfătuit destul pe Canetzos, dar ce să facă și el, este copil, nu-l taie capul. Dacă rușii sau nemții, protectorii Țării Românești, nu vor ieși luna aceasta, va fi jale.

Văd că cuțovlahii fac comerț în inima Turciei; oamenii lor aleargă preutindeni pentru lînă și altele, iar toți schinarii sînt socotiți lupi, sînt rău criticați de toți, mai ales de boieri, pe care de nu i-ar mai vedea pe lume!

Abia aseară a sosit aici logofătul Dimitrachi; am primit scrisoarea d-voastră din 18 ale lunii trecute. Mi-a părut rău de moartea nenorocitului de Stathis Papadimu și de împrăștierea lui Iota Radu și a altor oameni de ai noștri, care, presupun că s-au alăturat lui Diamandi și au fost măcelăriți.

Aceste vorbe despre Schinaris au fost spuse de mai mulți oameni, care s-au împrăștiat din cauza blestematului de Buzatu; i le-a spus lui Canetzos nepotul lui Papatheu, le-a auzit și de la alții.

Canetzos spune că turcii se poartă cu el cu viclenii și gînduri rele, de frică să nu iasă Partalis.

¹ Bobaița?

² Fiul lui Djuvara, probabil e vorba de serdarul Diamandi Djuvara.

³ Cuvînt neînțeleș.

Câinele de Hasan, căruia i-ai făcut pomană și l-ai salvat de la spînzurațoare, a spus că dacă ar fi știut că în aceste case și proprietăți va locui familia Hagi Ianuș, nici un turc n-ar fi murit.

Frate, sîntem rău calomnialiți și nu sînt vinovați decît boierii filo-turci. Să fi văzut aseară pe îndrăcitul și dușmanul omenirii Tzaranica scrișnind din dinți și strigînd nenumărate lucruri împotriva grecilor, spunînd că și la Sibiu și aici în Orșova există o casă a eteriei, și acum încă mai este, și care susține pînă acum pe apostaiți; auzi ce spune acest blestemat cîine turbat! Parcă a văzut cineva vreun bine de la apostaiți? Și cine este acela care îi va ajuta? În sfîrșit, apostaiții în majoritatea lor erau din neamul lor romîni și au căzut în disperare din cauza asupririi lor. Ba chiar să vorbiți personal cu Ica. Am spus lui Schinaris de atîtea ori să scrie lui Buzatu să fugă și să intre în Austria și el i-a scris, dar la plural.

.....

Eu în acest moment plec din nou la băi, fiindcă văd că o să-mi folosească foarte mult și m-am hotărît să stau pînă la 5 septembrie, dacă o să ne lase, fiindcă a venit ordin de la generalul comandant din Timișoara către maiorul de aci ca să izgonească din părțile de aici toate familiile [venite] din Țara Romînească, să se mute dincolo de Caransebeș. Nu știu care sînt prietenii turcilor și cîinii care au scris de aci caimacamului că apostaiții sînt aprovizionați cu praf de pușcă de familiile din Țara Romînească care sînt lingă hotar. Astfel au chemat pe vice consul, i-au spus multe semeții; el a scris aici și astfel s-au supărat și-i izgonesc. Mă tem să nu ne izgonească și de acolo și nu întreba în ce mîhnire mă aflui, deoarece cînd o să mai fiu în stare să mai viu aici?

.....

Frate și slugă

P[oli]hr[onis]

[Adresa:] Prea cinstitului domnului domn Hagi Ianuș Consta Petru și frații, cu închinăciuni la Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XXXV, doc. 47. Orig. grec.

173

[După 7 august 1821]

Mehmet pașa Silistra valesi arată motivele executării bimbașei Sava și poruncește ostașilor turci să cruțe pe cei nevinovați, iar locuitorilor să-și reia îndeletnicirile obișnuite.

[După 7 august 1821]

Buiurulti al prea înălțatului Mehmet pașa, silistra valesi, către chehaia bei din București, pentru Saava, Ghencea și Mihali.

Tu, lauda slăviților și cinstiților bărbați, paznicule și purtătorule de grijă al orașului Bucureștilor, la cîzilbaș Hagi Gheghen aga, sporească-ți slava ta!

I voi ceilalți căpeteniilor ofițeri, ce sînteți laudele și aleșii între cei asemenea vouă, crească-vă puterea! Și tu întiule al neamului Mesii, haleă caimacamule al Țării Romînești, Constandine Negre, crească-ți cinstea și bun numele tău! Și voi toți boierii Țării Romînești.

Cu această poruncă a noastră vi se face cunoscut că obșteasca liniște și odihna supușilor Țării Romînești fiind una din cele mai deosebite și nestrămutate bunc voiri ale Înaltului devlet (supt apărătoarele cării aripi umbrindu-se acești supuși din vechime și pînă în zilele aceste de apoi se bucura, odihnindu-se după împărăteasca voință), această liniște fără de veste și nenădăjduit s-au turburat de o ceată de oameni răzvrătitori și făcători de rele, carii, avînd și căpetenie pe hainul Ipsilant, s-au vărsat în tot cuprinsul Țării Romînești, aducînd în toate părțile dărăpănare desăvîrșită prin mijlocirea aceluia hain și căpetenie lor. Carele, în multe chipuri arătîndu-și hainlicul împotriva prea Înaltei Porți, pe de o parte au înșelat și din raielile Țării Romînești, pe de altă parte iarăși le-au făcut multe prăzi și alte felurimi de jafuri pricinuitoare de toată dărăpănarea țării.

Între acestea însă vechilul cel neadormit al prea puternicului nostru împărat, avînd ajutor puterea cea tare a lui Dumnezeu și pururea următoare cu înbelșugarea dreaptă norocire prin împărăteasca sa îngrijire la vreme cuviincioasă, întîmpinînd această nevoie ce s-au întîmplat în Țara Romînească, au trimis nebiruitele sale oștiri și în puțină curgere de vreme au sfărîmat această pierzătoare ceată, pre unii din căpetenii prinzîndu-i vii, pre alții risipindu-i și gonindu-i peste munți. Încît acest fel au adus iarăși scăparea săracilor raele și izbăvirea de rele.

Dar și cu toată această izbăvire, ce au săvîrșit împărăția sa, s-au ivit în cele după urmă în Țara Romînească și altă întîmplare vrednică de uriciune, care privea nu numai spre împotrivirea înaltului devlet, ci încă și spre bîntuirea obștii. Cel știut potrivit Sava bimbașa, nemulțumitor către facerile de bine ce au fost dobîndit de la Înaltul devlet și totdeauna avînd întru adîncul inimii sale încuibată înșelăciunea și viclenia și uneori fățarnicindu-se cu credință și cu supunere către Înalta Poartă, alte ori unindu-se cu apostatul Ipsilant și arătîndu-se într-o glăsuire cu faptele aceluia, s-au meșteșugit mai în urmă și prin fățarie s-au făcut a se întoarce și a se supune iarăși în slujba Înaltului Devlet. Și cu toate acestea, abia după trecere de o lună s-au înfățișat către chehaioa noastră Hagi Gheghen aga. Și nu numai cu această necuviincioasă faptă s-au dovedit supt bănuială, ci deodată s-au prins și scrisori ale lui și corespondenție ce au avut cu Ipsilant, precum după aceasta și alte scrisori ale lui către hainul Iamandi, cel într-un cuget cu dînsul. Așa au arătat numitul la toate faptele sale că politiceștile lui porniri și slujba ce se făcea că arăta către chehaiaua noastră prin felurimi de chipuri nu au fost alt nimic, fără numai întreagă înșelăciune și fățarie, după asemănarea lingușitoriei cînelui ce își mișcă coada cînd către unul, cînd către altul, cu scopos ca, aflîndu-se totdeauna în trebi, și căpetenie fiind unei adunări de oameni îndărătnici și

făcători de rele, să despoaie pre supușii împărătești și să-și umple tilhăreasca pungă a lui! Dar se putea să se facă trecerea cu vederea la acest fel făcător de rele și apostat, în vreme ce, pe lângă celelalte ale lui tainice cutezări, s-au găsit și trei tunuri ascunse la casa lui, încă și semnul cel de apostasie a lui Iamandi, celui dinpreună cu dînsul apostat?¹ Și cum se putea să se nădăjduiască mîntuirea obștii, fără de a se pune în lucrare cea desăvîrșită prăpădenie a pricinuitoarelor relelor, în vreme ce este obișnuit și legiuit la toate neamurile de a nu răsplăti către cei buni rele în loc de bune, precum și către cei răi bune în loc de rele. Ci spre izbăvirea săracilor este neapărat orînduită moarte la acest fel de oameni răzvrătitori.

Pentru aceste pricini hotărîndu-se pierzarea acestui hain Savva, dinpreună și cu căpeteniile cele împreună cu dînsul, adică a Ghenciului i a lui Mihale și a următorilor lor, veriunde s-ar fi găsit, s-au și pus în lucrare. Și de acum înainte, fiindcă toți de obște lăcuiorii Țării Romînești, atît cei din orașe, cît și cei du prin sate, izbăvindu-se cu totul de acești pierzători și făcători de rele, pot cu liniște și cu odihna lor, apucîndu-se fieșcare de lucrul său și de meseria sa, să lucreze ca și mai nainte. Datorie au dar să se și roage lui Dumnezeu pentru îndelungata viață a prea puternicului nostru împărat. Către aceasta fiindcă este și o acest fel neapărată împărătească poruncă, ca vericare din ostașii împărătești va cuteza de acum înainte să facă cît de puțină supărare vreunei raiale, îndată pedeapsa unuia ca aceuia se va hotărî cu moartea, urmează dar ca fieșcare din lăcuiorii de orice treaptă să se apuce iarăși de meseria sa, fără de bănuială și cu liniște, avînd temeinică încredințare pentru nebîntuirea și cea desăvîrșită siguranță a lor.

Într-acest chip, tu, chehaiaua noastră, și voi celelalte căpetenii ale oștirii, înfrînînd fieșcare din voi oștirile voastre, luați seama bine ca nu care cumvași să bîntuiți pe vreunul din boieri sau din ceilanți lăcuiori, măcar pînă la un fir din cap; nici măcar să căutați strîmb către raia căci, împotriva urmînd, să știți că, învinovățindu-vă și osîndindu-vă, vă veți pedepsi cumplit.

Și tu, caimacamule, i voi² boierilor și ceilanți lăcuiori ai Țării Romînești, înțelegeți toți că, fiind din vechime obișnuit la legea și împărăția noastră a se socoti cîntea voastră cîntea noastră și averea voastră averea noastră și viața voastră viața noastră, nu se cuvine să aveți de acum înainte cea mai mică bănuială că vă veți supăra cît de puțin la cevași ori din partea noastră, sau din partea căpeteniilor noastre și a oștirilor. Ci, cunoscînd desăvîrșit că numai

¹ În legătură cu evenimentele din aceste zile, la Brașov a parvenit știrea cum că și niște turci ar fi organizat un complot împotriva lui chehaia bei și a caimacamului. Complotul însă a fost descoperit, iar organizatorii prinși și trimiși la Silistra. D. Panaghiotis care transmite această știre, puțin veridică, în 25 august lui Const. Hagi Pop la Viena, afirmă că a aflat știrea « de curînd » (Acad. R.P.R., Corespondența Hagi Pop, pach. 138, dos. III, doc. grecești). Și Fleischhackl menționează la 8 august un complot al « zaporojenilor » (Hurmuzaki, XX, p. 677—678).

² În text: vouă.

pentru mîntuirea și izbăvirea voastră s-au făcut cea de tot pierdere a apostatilor și a făcătorilor de rele, oameni ce s-au fost ivit în Țara Romînească, să vă odihniți și să fiți fără grijă fieșcare.

Drept aceea, s-au făcut această poruncă a noastră și s-au trimis din divanul ghealebliului Silistrei, iar voi supuindu-vă la cele poruncite să urmați întocmai.

Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 325 v—326 v. Publicat de C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 165—168; V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 143—145; N. Iorga, *Acte și fragm.*, II, p. 738—740.

174

10 august 1821

Știri despre ciocnirea unor panduri cu turcii la o moșie de pe Gilort.

.....
Și din mila lui Dumnezeu ne aflăm toți sănătoși. Iar din pricina lui Mihaiță am pățit rău. Ne spăriasem că nu vom scăpa nici cu capetele. Și pentru case: puțin lucru erea să nu le aprindă. Mulțămim lui Dumnezeu că am scăpat și noi și cășile. Că au venit cu trei căpitani și s-au pus pe turci aci la curte și apoi au dat fuga și s-au întăritat turcii, auzind că sînt pandurii dumitale¹ și au jefuit curtea foarte rău.

Iată că trimesăi și foaia. Vei vedea jafurile ce s-au loat din pricina lui Mihaiță.

Am loat răvaș de la Șarban. Erea să-l trimit, dar l-am pus bine.

Lăudat

August 10, 1821

Acad. R.P.R., doc. CCXC/347. Orig. rom.

175

11 august 1821

Firman către pașa de Vidin să ia măsurile necesare pentru aducerea locuitorilor din Oltenia la casele lor și pentru administrarea veniturilor țării.

Tălmăcirea prea înaltului ferman care acum s-au trimis către măriia sa pașa Vidin muhafizi, care, împreună cu osăbită porunca mării sale trimițîndu-se aici, s-au cîtit la căimăcămia Valahii cei Mici, întru auzul tuturor de obște.

Cunoscut ți să face că, de vreme ce acum în județele Valahii nu au rămas nici un trup de apostati, și pentru că cele de cînte raele ce s-au aflat răsipite, unii s-au întors la patria lor, iar alții sînt asupra venirii, și pentru că

¹ Probabil este vorba de căpitanul de panduri Ioniță Magheru (Acad. R.P.R., doc. CCXC/100).

într-această eparhie deocamdată nu este domn, toate cîte să cuvine la un domn, adecă: vămile, zeciuielile, huzmeturi și ocne stau toate nepuse în nici o lucrare; și de vreme ce moșile și acareturile boierilor ce să află la Brașov și în alte locuri fugiți, sosind mai vîrtos și vremea agoniselilor, stau toate într-o părăsire, prin scrisori acestea toate ne-au arătat Mehmet Selim pașa Silistra valesi, făcîndu-ne întrebare de cugetu ce avem asupra acestora.

De aceea, pentru că cu ajutoru lui dumnezeu, apostatii ce se află în părțile Moldovei și Valahii cei Mici s-au trecut prin sabie, precum și cei puțini ce au scăpat fugiți s-au făcut nevăzuți, și arătatele locuri fiind chelexiu împărății noastre, se cere și se binevoiește de către împărăția noastră odihna și buna petrecerea raelor lăcuitoare acestor locuri. Pentru care, de vreme ce nevino-vatele raele, atît du prin orașă, cît și du prin satele acestor două eparhii, s-au împrăștiat din pricina răzvrătirii și neîntocmirii ce s-au întîmplat, nu este priimită împărății noastre ca să li să întîmple cît de puțină stricăciune și pagubi, atît la avutu și viața lor, cît și la toate privileghiurile și nizamul ce au avut, ci fieșcare să vie la locul său, să se odihnească în lăcașurile sale, atît prin politii, cît și prin sate, și cu slobozenie, odihnă și făr' de nici o frică să-și urmeze munca pămîntului în toate trebuințele lor.

De aceea dar, pînă se vor orîndui și se vor trimite la aceste două eparhii domni, să scoți telali să facă cunoscut la toți voitoriu de bine al împărății noastre către dinșii cuget și toate celelalte din vechime cîte se cuvine la un domn după cum s-au zis, adecă: vămile, zeciuielile, havaeturile și ocnele și toate cîte din vechime se cuvine la o domnie, deocamdată acum să se caute ocîrmuindu-se și să se strîngă de către orînduiții caimacami.

Acesta este împărătescul al nostru înalt cuget și bunăvoință. Într-adins asemenea și alte doao fermanuri s-au trimis și la pașa Silistra valesi¹ i la Ibraîl lui Rafizi-pașa, cuprinzătoare ca toate credincioasele raele ce să află împrăștiete să să întoarcă la locurile lor.

Asemenea dar și tu, Vidin muhafizi, precum s-au zis, după înțelepciunea și iscusința ce ai, la toate orașale și satele Valahii cei Mici trimițînd telali, să vestească fieștecăruia din raele porunca și bunavoința împărății noastre și să fie cu luare aminte, înlesnindu-le mijloacele spre a se aduce și a să întoarce la casăle și acareturile lor (toate nevinovatele raele) și oricîte să cuvine la un domn, adică: vămuri, zeciuieli, havaeturi și ocne și toate celelalte deocamdată să să ocîrmuiască și să să adune de către caimăcamu Valahii cei Mici.

Aceasta dar este hotărîta împărăteasca noastră bunăvoire. Și spre această săvîrșire să nu să întinză nici o lenevire, ci să să urmeze întocmai, precum mai

¹ Publicat de D. Papazoglu, *Evenim. insur. elene . . .*, p. 20—21 și de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 135—136.

sus s-au zis, după cea mai dinainte cunoscută a ta vrednicie, fără să se întâmple cel mai mic cusur.

1821 avgust 11

Muzeul de Istorie a Partidului, fondul Saint-Georges, condica *Ad acta anni 1821*, f. 2. Trad. cont. Publicat în *Convorbiri literare*, XX (1866), p. 939—940. O copie după această trad. rom., datată 21 august se găsește la Arh. St. Craiova, doc. XVI/20, publicată în *Oltenia*, III (1943), p. 175—176.

176

10—19 august 1821

Firman pentru luarea de măsuri împotriva elementelor nedisciplinate din oștirile turcești trimise în țările române.

Vouă viziri glorioși, mareșali luminați, poruncitori ai lumii, îndreptători ai dregătoriilor norodului, diriguitori ai treburilor obștești cu minte pătrunzătoare, aducători la bun sfârșit a treburilor obștii cu judecată dreaptă, întăritori ai așezămintelor împărăției și fericirii, susținători ai stilpilor progresului și măreției.

Voi care sînteți încărcăți cu toate milele dumnezeiești: valiule de Silistra vizirul meu, Mehmed Selim pașa, și muhafizule al Vidinului — vizirul meu Derviş Mustafa pașa, a căror slavă și putere să fie mereu sporite, și tu, slavă a luminaților și fruntașilor ghedacli în palatul meu împărătesc, fost agă al celor două companii, care ai fost numit acum mumbașir pentru treaba arătată mai jos, tu Husein, fie-ți sporită slava ta!

La sosirea acestei sfinte porunci știut să vă fie că, după cum toată lumea știe, trădătorii: Alexandru fiul lui Ipsilant, fostul domn al Țării Românești, și răutăciosul Mihail, domnul Moldovei, unindu-se au îndrăznit a săvîrși atît în Țara Românească cît și în Moldova felurite acte de trădare și au stîrnit în [aceste] provincii tulburări și au dat îndemnuri.

Fiindcă dorința milostivă împărătească a noastră este să ocrotim de orice fel de asuprire și apăsare săracele raiale, care au nevoie de înalta noastră protecție și fiind osebită trebuință a apăra de acest fel de tulburări cele două principate socotite cheler al împărăției noastre și a asigura repaosul și liniștea raialelor, s-au pus în mișcare toate mijloacele și silințele, și cu ajutorul și mulțumită binefăcătorului dumnezeu tilharii au fost nimiciți.

Ne-am dat seama însă că în Țara Românească și în Moldova săracele raiale, care n-au avut nici un amestec în tilhărie și rebelie, sînt stingherite și prigonite de unii ostași. Averile și lucrurile lor, [precum] și moșiile unor boieri sînt [luate] în silnicie, lucru cu totul potrivnic pravilelor de acum ale împărăției noastre și neîncuviințat atît după legiurile sfinte cît și după judecată și prin urmare potrivnice voinței dumnezeiești și dorinței noastre împărătești în orice privință.

Este sigur însă că asemenea lucruri nu sînt săvîrșite de către trupele biruitoare ale ienicerilor, [care sînt] totdeauna supuse și ascultătoare față de poruncile împăratești și nici [nu sînt săvîrșite] de către alte trupe credincioase împărăției, ci ele sînt săvîrșite de către unele elemente fără minte și care nu sînt în stare să deosebească cerințele vremii și ale situației.

Cu toate că, în urma unei sfinte porunci, a fost din timp promulgată porunca mea împăratească și a fost trimisă în toate părțile pentru a fi nimicite și omorîte acele raiale răzvrătite care au luptat în ciocnirile sîngeroase din vremea tîlhăriei și a rebeliei, organizate de bandele grecești în unele părți ale împărăției mele, [de asemenea] și pentru a fi sechestrate averile lor, iar copiii și familiile lor să fie prinse, totuși voința mea augustă este [aceea] să se meargă pe [acea] linie de comportare, [potrivit căreia] să fie luate sub oblăduirea binevoitoare a împărăției mele, ca și mai nainte, acele dintre raiale care păstrează o purtare cinstită sau [care], deși [au fost] amestecate în tulburările și răutățile întîmplute, au arătat totuși căință și supunere sinceră, [precum] și băgare de seamă ca să nu se întîmple ceva împotriva.

De aceea trebuință este ca împărăția să numească în acest scop un om cu pricepere și bună cunoaștere [a lucrurilor].

Deci tu, sus-zisule slujbaș al palatului, avînd însușirile pomenite și însuflîndu-ne nădejdea că vei împlini slujba bine și cu credință, s-a dat înalta mea împăratească poruncă pentru numirea ta în această slujbă.

Așadar, voința mea augustă este să pleci fără zăbavă de aici și ajungînd acolo să cercetezi starea și purtarea ostașilor pomeniți, a aceloră dintre ei care au jefuit și au spart averile și acareturile raialelor nevinovate și să le faci cunoscută prin ofițerii lor rînduiala dată de la împărăție și cuprinsul acestui înalt firman al meu. Să faci tot ce este trebuincios pentru împiedicarea și îndreptarea lor și să te ferești de tot ce este împotriva.

Deci, s-a dat și ți s-a înmînat înalta mea poruncă pentru numirea ta în această slujbă.

Așa find, voința mea nestrămutată este ca, pentru a se pune în faptă firmanul meu împărateesc, tu trebuie să pleci fără zăbavă acolo și să aduci la cunoștința ostașilor pomeniți, cu frumosul, și prin ofițerii lor, povețele și îndrumările de mai sus. Să fii cu toată băgarea de seamă și să depui toată stăruința pentru a împiedica vreo încercare de apăsare asupra acestor raiale nevinovate sau vreo [atingere] silnică a averilor lor.

Să știi dar că nu este suferită nici o neîngrijire în această privință și trebuie să îplinești tot ce este prevăzut, să îndeplinești tot ce cere priceperea ta, să slujești fără șovăire, să-ți îplinești slujba cu credință și silință și să te ferești de toate cîte sînt împotriva.

Iar voi, vizirilor mai sus arătați, porunca mea augustă este ca, luînd și voi cunoștință de tot ce se prevede, să depuneți toată străduința pentru împli-

nirea cea desăvîrșită a înaltului meu firman și pentru împiedicarea acelor care stau împotrivă.

Așadar, am poruncit să urmați întocmai cum este prevăzut în augusta mea poruncă ce va sosi [acolo] și căreca lumea trebuie să i se supuie și să o urmeze, și să vă feriți de tot ce este împotrivă.

Să știți că este scris și să dați crezare semnului nostru împărătesc.

S-a scris la mijlocul sfintei luni zilcade din anul una mie două sute trei-zeci și șase.¹

Acad. R.P.R., pach. DCCCIV (fost ms. rom. 1062), f. 96. Orig. turc. Publicat în traducere, în *An. Acad. Rom.*, Secția ist., s. III, t. XXIII, p. 19.

177

19 august 1821

Declarațiile unor împricinați despre cele întâmplate în luna februarie, când a trecut Tudor Vladimirescu cu pandurii prin satele Murgași și Benești.

De la departamentul cremenalion.

După cinstită poruncă, zapciul cel orînduit înfățișînd pă amîndouă părțile înaintea noastră, s-au întrebat Ianache pîrcălabu i popa Dimitrică i Ciucă sin Miu i Ioan sin Sanda pîrcălabu i Gheorghe Temelie i Ștefan Munteanu și Ilie brat Ioan pîrcălabu, pîrîții, ce au să răspundă împotriva arătării ce face dumnealui biv vtori armaș Theodor Podbăniceanu printr-această jalbă.

Și cu totul tăgăduiră zicînd că nu știe să fi urmat la nici una din cîte jălui-torul armaș arată.

După a căroră tăgăduire, li s-au zis a da zăpis în condica judecății ca, putînd armașu dovedi cu mărturii că au urmat ei vreuna din cele coprinsă în jalbă, atunci să-i plătească toate pagubile și cheltuielile, să să și pedepsească; iar neavînd dovezi, să rămîie nesupărați. Și nu au voit a da acest feli de zăpis.

Apoi, întrebîndu-să numitu armaș cu ce poate încredința pă judecată că arătările ce face prin jalbă îi sînt adevărate, adusă de față 10 mărturii, căroră făcîndu-li-să cercetare la cîte unul deosăbi și-au dat fieșcare știința lor, precum mai jos să coprinde.

1) Vlădoi, sluga armașului, zisă că, după ce au venit ceaușul Preda în satul Murgașul cu volnicie pentru conac, l-au trimis stăpînu-său la Mihai sin Vasile

¹ O variantă prescurtată a acestui firman, tradusă în limba greacă, la Acad. R.P.R., pach., DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 372. Un alt firman, emis tot la jumătatea lunii zilcade 1236, adresat comandanților turci de diferite ranguri din Europa și Asia, cu instrucțiuni asupra tratamentului ce trebuie aplicat raielilor, se găsește la Prokesch-Osten, *Geschichte des Abfalls der Griechen* ..., III, p. 150—153.

sătean ca să-i aducă caii a să ascunde cu dînşii. Unde mergînd şi puind şaoa pă un cal vînat ce-l avea de călărie, vrînd să ia şi pă alţi doi ce-i avea telegari, au sărit pîrîţii împreună cu alţi săteni ai lor i-au şi luat din mîină cîteşi trei caii cu tot tacîmul lor. Cînd atunci un Oprea Pirtea sătean au început a necinsti pă armaş, înjurîndu-l şi ocărîndu-l cu proaste cuvinte. De care spuind armaşului au mers şi însuşi a-ş lua caii şi numiţii săteni n-au vrut să-i dea, sărînd cu gîlceavă asupră-i. La a căruia arătare aducîndu-să de faţă Oprea Pirtea, n-au putut să tăgăduiască, iar pîrîţii săteni şi ei neputînd tăgădui de proprierea cailor, au început a pricinui unii asupra altora.

2) Preda Fundeanu, ceaşul, făcu arătare că slugeru Theodor, aflîndu-să tăbărit cu toţi pandurii lui la satul Amărăştii, în gura Ploştii, într-o marţi seara au venit la el, unde să afla în gazdă, Fota ceaşul împreună cu un Ştefan Munteanu şi Ion cel Mare, săteni ot Murgaşi. Şi făr' de a-i spune numitu ceaş pentru ce au fost venirea acestor doi săteni la Theodor, i-au dat o volnicie ca să meargă împreună cu dînşii la numitu sat, să facă conac pînă a doaă zi de prînzi pentru 400¹ panduri, mai dîndu-i ajutor pă Ion Negrea slujitoru. Cu carii plecînd, au întreat pă Ştefan şi Ion, Muntenii, pentru ce au venit acolo? Şi numiţii i-au dat răspuns că au jăluit la Theodor pentru un zapciu ce este în satul lor, că-i bate şi-i căzneşte, cerîndu-le bani de bir şi zahirele, mai trăgîndu-le şi alţi bani, spuindu-i cum că Theodor le-au zis ca, puind mîina pă acel zapciu, să-l ţie legat pînă a două zi, cînd va veni acolo în sat. Iar după ce au ajuns la Murgaşi, trăgînd în gazdă la numitu Ioan, au trimis un băiat de au chemat pa pîrcălabu cu alţi săteni şi întrebîndu-i unde este zapciu pentru care jăluisă, i-au luat pîrcălabu şi sătenii de l-au dus la un Nicola Muscalu, unde ştia că este armaşu în gazdă. Şi negăsindu-l, au întreat pă un Radu Velici ce să află acolo ca să arate pă zapciu unde să află. Numitu pricinuind că nu ştie unde s-au culcat într-acea noapte, sătenii l-au dus la Mihai, unde ştia [u] că-i sînt caii. Şi intrînd într-o coşare, au găsit cîteşi trei caii numitului armaş. După care au rădicat straiete, de le-au luat sama bine, zicînd către săteni: « de vreme ce sînt caii, nici zapciu nu este fugit ». Aşa, întorcîndu-să de la coşare înapoi, a vedea de conac, au văzut pă jăluitor ieşînd dintr-o casă. Şi mergînd la dînsul l-au cunoscut, cînd l-au şi întreat pentru ce au venit în sat? El i-au dat volnicia lui Theodor, ce o avea pentru conac, spuindu-i că şi numitu vine cu toţi pandurii şi arnăuţii acolo în sat de prînz. Cînd, zice că ar fi sfătuit pă armaşul a să da în lături cu caii şi altele ce avea, fiindcă ochiul becherilor lui Theodor este la cai şi la arme, şi după al său cuvînt, trimiţînd jăluitoru pă Vlădoi, slugă, a-i aduce caii, sătenii n-au vrut să-i dea. Apoi ducîndu-să însuşi armaşu, iarăşi nu l-au îngăduit a-ş lua caii, cerînd a le da taleri 20. Atunci jăluitorul le-au zis că să-i dea măcar² calu cel de călărie, să meargă pînă la Hristea Belivacă, ce să afla

¹ În text: 4 000.

² În text: la car.

acolo în sat, să vadă ce bani caută la dînsul, pentru că din mîna lor n-au luat nimic. Și pînă să va desface cu dînsii, să fie ceilalți doi cai i soția și copiii amanet. Pîrîții nici așa n-au primit, strigînd că i-au sărăcit și vor să-l dea în mîna lui Theodor. Cînd atunci i-au zis sătenii și lui a le da ajutor să-l poprească a nu fugi. La această arătare, pentru poprirea cailor, de față fiind și Ion pîrcălabu, n-au putut să tăgăduiască înaintea judecătii, decît numai zisă cu un cuvînt că toți sătenii au luat caii din mîna armașului, pentru că i-ar fi prădat cu taleri 10. Care bani li s-au și întors înapoi atunci cînd i-au poprit caii, prin Hristea Belivacă.

Deosăbit mai zice Preda ceașul că au dat răspuns sătenilor cînd au zis să poprească armașu, cum că nu are nici o poruncă asupra-i, nici nu să amestecă; ci ei cum vor vrea să facă. Iar numiții săteni au început a striga asupra jăluitarului să șază pă loc, că-l leagă. Așa s-au întors înapoi făr' de cai și numiții săteni au pus păzitori la grajdi. Apoi trecînd ca un ceas, i-au spus însuși sătenii că le-au dat armașu taleri 11 din banii ce căuta la dînsul, zicînd că tot nu-l lasă pînă nu-l vor da în mîna lui Theodor.

Mai în urmă, tot într-acea zi, miercuri, pă la vreme de prînz, venind 4 arnăuți de olac cu cai de poștă, au cerut la pîrcălabu și la săteni ca să le dea cai de sat, să schimbe pă cei de poștă. Și ei pricinuind că nu au cai în satul lor, au vrut arnăuții să ia calul său, vîzîndu-l legat la un sătean. Căroră spuindu-le că este venit de la Theodor cu poruncă pentru conac, i-au lăsat calu. Cînd atunci au văzut pă unul dintre arnăuți cu trei săteni viind cu caii armașului de unde îi avea puși în pază și numitul armaș rugîndu-să de arnăuți a nu-i lua caii, au început arnăuții să bată pă pîrcălabu i pă săteni, cerînd ca să le dea cai de sat, iar nu streini, sau să ia și de la alți negustori ce vor mai fi în sat, ca să nu dea numai caii jăluitarului. Pîrîții săteni toți într-o glăsuire au strigat că nici cai în sat nu au, nici alți neguțatori nu să află acolo cu cai. În cea din urmă au cerut arnăuții să le dea măcar un cal de unde vor și ca să lasă și armașului măcar un cal de călărie, și numiții săteni n-au vrut. Apoi au cerut călăuză ca, schimbînd caii la alt sat, să-i trimiță înapoi. Cu care călăuză au văzut pă Ion pîrcălabu șoptind prin taină. Ce le va fi fost vorba, nu știe. Căci a doaă zi, joi, auzind armașu că s-au întors acea călăuză, au zis lui Ion pîrcălabu să-l cheme a-l întreba de cai; și n-au voit a-l aduce. Atunci au zis armașu către săteni că va să-i apuce a-i plăti caii cu taleri 600. Ei au început a-l înjura zicînd că nu l[i]-e voia să știe.

După aceasta vîzînd el că să întîrziază venirea lui Theodor, au zis pîrcălabului să trimiță un sătean ca să vadă de vine pă acolo prin sat sau nu, să știe ce să facă conacului. De au trimis pă cinevași, știință nu are. Căci el șăzînd pînă vineri dimineața și vîzînd că Theodor nu vine, s-au întors la casa sa și nu are știință de prada armașului cea de al doilea.

3) Urmează mărturia lui Ioan sin Negrea, slujitoru ot Goești, care arată că nu cunoaște.

4) Mihai sin Vasile sătean, arată și el că miercuri despre zio, viind Ciucă sin Mi[h]u la casa lui, sculîndu-l din somn, i-au zis să vie unde erau oameni strînși cu ceașul, ca să vază de conac.

.....

Care puind armașul șaoa de al doilea pă cal și vrînd să încalece a pleca cu cîteșitrei caii, au sărit sătenii de i-au luat caii din mîină, zicîndu-i că vor să-l țină pînă îl vor da în mîina lui Theodor. Apoi tot atunci, miercuri, viind acei patru arnăuți de olac pă cai de poștă și cu un surugiu, au văzut pă Iana-che pîrcălabu viind cu doi dintracei arnăuți la coșarea sa de le-au dat caii armașului. Iar ce vor fi mai făcut pă urmă, știință nu are; căci el s-au dus unde au fost oameni străini, pentru conac.

.....

5) Radu Velici, de aici din Craiova, făcu arătare că el fiind atunci cu familia armașului fugit la Murgași, unde se afla și nevasta cu copii săi, știe că marți seara au venit numitu armaș de la Craiova, acolo. Și miercuri dimineața viind ceașul Preda împreună cu un slujitor i cu Ion pîrcălăbu i cu alți doi săteni drept la gazda armașului, le-au arătat numitu pîrcălab că este slugă. După care arătare de loc ceașul au început a-l bate, apucîndu-l să arate pă numitu zapciu unde este. El le-au dat răspuns că de sara au plecat cu soția în căruța cu cai și nu are știință unde să află. Atunci Ion pîrcălabu, apucînd pă ceașul de haină, i-au făcut sămn a merge după dînsul să-i arate caii unde sînt. Așa plecînd numitu ceaș, au mers cu pîrcălabu și cu ceilalți doi săteni la Mihai. Unde găsind caii în coșare, l-au început a înjura, de ce au spus minciuni că au fugit zapciu; poruncind unuia din săteni a păzi caii să nu să ia de către stăpînul lor. De unde plecînd cu pîrcălabu, au umblat căutînd pă armașu prin toate odăile și găsindu-l, ce urmăre va fi făcut, nu știe, căci pă el de loc l-au trimis jăluitarul cu o scrisoare la Theodor, înștiințînd că să află cu familia la acel sat, Murgașii. Și negăsindu-l în Gura-Ploștii, s-au întors sara înapoi, cînd atunci au găsit caii luați. Iar joi dimineața, trimițîndu-l tot cu acea scrisoare și cu altă înștiințare pentru luarea cailor, mergînd pînă aproape de Benești, unde auzisă că să află Theodor, i-au luat urma că au scoborît la Oteteliși. Așa ducîndu-să acolo, l-au suit strejile sus, unde să afla Theodor, în foișor. Căruia dîndu-i scrisorile, pînă a nu le ceti, uitîndu-să el jos, au văzut pă Stan Șarpe i popa Pătru i popa Nicola din Murgași. Care, după ce s-au coborît el jos, l-au arătat Stan Șarpe către pandurii, că este slugă zapciului. Apoi întrebîndu-l tot numitu pentru ce au venit acolo, i-au răspuns că au venit cu o scrisoare de la armașu. Întrebînd și el pă numiții ce caută, i-au arătat ca au venit pentru pricina cailor armașului, căci îi apucă să-i plătească cu taleri 600; și deosăbit le mai cere alți taleri 3000, bani de bir. Atunci zicîndu-le el că vine de acolo, din sat, și nu știe nimic de ce arată ei, numiții i-au spus că au lăsat muierile și pă ceilalți săteni închiși. El iarăși i-au întrebat de au jăluit la Theodor și ce răspuns le-au dat. I-au arătat numiții cum că le-au zis Theodor; «de vreme ce i-au luat caii, va trimite de-l va

aduce și pă dînsul, ca să-l vadă cine este, de ia bani du pă sate făr'de porunca lui».

După aceasta, despărțindu-să de dînșii, s-au dus lîngă sară la Theodor de au cerut răspuns. Și nu i-au dat, zicînd că, după arătarea sătenilor, neștiind cine este, au trimis să-l aducă; dîndu-i voie a umbla prin ordie ca, cunoscînd caii, să-i dea înapoi. Așa umblînd toată ordia și negăsind nici un cal, au plecat vineri dimineța înapoi, făr'de nici un răspuns. Unde mergînd pînă la satul Bălceștii, au găsit la o cîrciumă pă Stan Șarpe cu acei doi preoți. Cu carii iarăși făcînd vorbă, i-au spus că au trecut șapte arnăuți la satul lor, Murgașii, și poate să fi luat pă armașul. După a căroră arătare, cînd au ajuns el la sat, acei arnăuți au fost venit mai nainte de au căznit și au jăfuit pă armașu. Încă au fost și plecat din sat și negăsind nici pă numitu armaș, decît numai pă soacră-sa singură, lîngă care vrînd el să rămîie, au început Ciucă sătean a-i zice că trebuie căznită ca să dea hainele armașului cele bune, care nu le-au luat arnăuții fiindcă numai el cu nevasta sa le știa, de a căroră frică au fugit la Craiova, unde au găsit pă armașul bolnav, zăcînd din bătaie și caznă.

6) Popa Dincă ot Murgași: că vineri, pînă a nu să jăfui armașu, văzînd niște arnăuți viînd în sat, de loc au alergat și i-au spus a să da într-o parte, să nu-l găsească arnăuții.

Numitu armaș l-au întrebat de știe pă cinevași din sătenii duși la Theodor să să jăluiască pentru dînsul. I-au spus că s-au dus popa Pătru i popa Nicola ca să jăluiască pentru un Nicola arendașul. Cu care împreună s-au dus și Stan Șarpe sătean pentru ce pricină, nu știe.

Care la această arătare, împotrivă răspunsă jăluitorul armaș, că adevărat, au venit numitu preot de i-au zis să să ascunză, dar i-au arătat că sătenii s-au dus la Theodor de l-au pîrît și după cererea lor vin arnăuții să-l prinză.

7) Dincă sin Vladu sătean făcu arătare că armașul aflîndu-să la el în casă intr-acea vineri pă la vreme de prînz, trimetînd să-i ia vin pentru masă, pînă a nu ajunge la cîrciumă, văzînd niște arnăuți și panduri intrînd în sat, de loc s-au întors și spuînd numitului armaș, s-au dus de s-au ascuns într-o bute. Apoi viînd acei arnăuți împreună cu Ciucă sătean drept la casa lui, unde strîngîndu-să, i-au apucat de armașu, iar Ciucă l-au arătat pă el la arnăuți de l-au legat și l-au bătut, cu cuvînt că este gazdă. Așa și el de frică l-au arătat pă numitul armaș unde erea ascuns, într-o bute, pă care scoțîndu-l, l-au căznit foarte cumplit, cerînd a le da bani, haine și argintării. Și fiîndu-i frică de răpunerea vieții, au scos ce au avut și le-au dat.

Această arătare a numitului Dincă, de față fiînd Ciucă sătean, n-au putut să o tăgăduiască.

8) Preda Cioacă sătean zice că acei patru arnăuți, ce au venit întii de olac, au cerut la pîrcălabu și la săteni să le dea cai de sat, să lase pă ai armașului; sau să ia și de la alți neguțători ce vor fi în sat, ca să lase armașului măcar

un cal sau doi. Iar numiții săteni cu un cuvînt au strigat că nici cai de sat nu au, nici alți neguțatori, decît armașul. Precum și bani i argintăriile fiind îngropate de el pînă a nu veni ceaușul Preda, le-au scos de le-au dat arnăuților, cu porunca numitului armaș, văzînd că-l căznește de moarte. Însă vineri, a treia zi după luarea cailor, cînd unii din săteni să ruga de arnăuți a-l ierta că nu mai are nimic și că nu au văzut nici un rău de la dînsul de cînd au venit în satul lor, iar alții striga ca să-l căznească.

9) Dicul dărvanu ot Craiovița arată și el că, trimițîndu-l popa Dincă Năvală ca să vadă pă armașu cum se află, auzind că s-au jăfuit, găsindu-l la numitu sat Murgașul, i-au spus că au luat numai caii și să teme că sătenii îl vor da și pă mîna altor hoți de-l vor jăfui. Într-acea vorbă aflîndu-să, trimițînd numitu armaș pă Dincă sătean, gazda, ca să ia vin pentru masă, l-au văzut de loc întorcîndu-să înapoi făr'de vin, spuind armașului că vin arnăuții să-l prinză, zicîndu-i să să ascunză. Carele de grab schimbîndu-să din haine, l-au dus însuși numitu Dincă de l-au ascuns într-o bute. Iar el, ieșind afară din casă, au văzut pă acei hoți de arnăuți viind cu doi săteni înaintea lor drept la Dincă, gazda. El, de frică, întrînd în casă, de loc l-au ajuns arnăuții și întrebîndu-l unde este zapciul, le-au răspuns că nu știe. Apoi, întrînd acei arnăuți în casa cu sobă, el au ieșit afară și au văzut mulți din săteni strînși acolo împreună cu hoții. Cari arătînd că Dincă este gazdă, au dat arnăuții cu un ciomag de doaă ori într-însul. Și numitu au arătat pă numitu ¹ unde erea ascuns. Așa mergînd acei arnăuți și scoțîndu-l din bute, de loc au început a-l bate cu un topor și cu un ciomag, cerînd să le dea bani. El, văzînd atîta groază de caznă, înfricoșîndu-să, au plecat prin sat. Și nimerind la popa Dincă, l-au întrebat numitul preot de este om al armașului. El i-au răspuns că nu știe al cui este, pentru că așa caznă groaznică ce pătîmește numitu armaș n-au mai văzut altă dată. Atunci popa Dincă au zis către el că sătenii l-au vîndut și l-au mîncat fript. Așa temîndu-să el a nu-l pîrî sătenii la arnăuți că este om al numitului armaș, fugind s-au întors înapoi la Craiova, unde au venit și armașu cu soția dumisale. Apoi în urmă peste trei zile, trimițîndu-l iarăși pă el cu plată împreună cu popa Dicu și cu armășoia ca să-i aducă calabalicu ce-i mai rămăsasă la Murgași neluat de acei tîlhari, pă la vreme de chindie ajungînd în sat, au tras cu caru la Nicola Muscalu, unde să afla soacra armașului. Și dejugînd boii de le-au dat fîn, au intrat în casă să să încălzască și deodată s-au pomenit cu patru arnăuți și un țigan viind acolo. Dintre care cunoscînd el pă un Dumitru arnăutu, ce slujisă la dumnealui biv vel logofăt Dumitrache Brăiloiu, au ieșit afară la dînsul și întrebîndu-l arnăutu ce caută pă acolo prin sat, i-au arătat că este trimis de armașu a-i rădica calabalicul ce i-au mai rămas neluat de hoții ce l-au jăfuit. Așa numitu arnăut a început a înjura pă săteni și spuindu-i că trei dintr-însii le-au ieșit înainte și au pîrît pă armașu către ei

¹ În text: numiții.

cum că arnăuții ce l-au jăfuit i-au luat numai bani i argintărie și alte lucruri mai proaste, iar hainele cele bune sînt acolo în sat ascunsă; și îndemnîndu-i acei trei săteni ca să căznească pă soacra armașului a da toate hainele, dar fiind cunoscut și știind pă armașu, nu va să facă acea urmare. Și i-au dat voie a rădica calabalicul ce va avea, nesupărat.

10) Popa Dicul al mahalalii Craioviții, ce au fost împreună cu Dicul dirvarul, [arată la fel ca și acesta].

După toate aceste arătări ale mai sus numitelor mărturii, iarăși s-au întrebat pîrîții săteni de au vreun cuvînt să stea împotriva-le. Toți într-o glăsuire zisără că arătarea lui Vlădoi, sluga armașului, este adevărată, și urmată poprirea cailor de către ei, sătenii, nevrînd a lăsa pă armașul să-și ia caii, a să ascunde, decît numai atîta să arată cu pricinui, cum că și lor le-ar fi zis ceașul Preda ca să poprească atît caii cît și armașu a nu fugi, spăimîntîndu-i cu Theodor, că îi va da prin tîrg, precum au dat și pă alții.

La al căroră cuvînt, Preda ceașul cu totul le-au stăut împotriva, zicînd că el nu știe să fi poruncit sătenilor a popri caii sau pă armașu, neavînd nici o poruncă de la Theodor dată pentru numitul. Căci de ar fi avut vre-o poruncă, nu le-ar fi spus lor, ci însuși el cu slujitoru ce avea l-ar fi poprit în puterea poruncii, iar nu l-ar fi îndemnat a să da într-o parte cu caii și armele, precum și însuși armașul arată.

Aducînd numitul ceaș de mărturie spre îndreptarea sa și pă Ion cel Mare, sătean carele arată că spuindu-i cum că au zis armașul a să da într-o parte cu caii și armele ce va avea a nu-l găsi Theodor în sat, el i-au răspuns că bine au făcut.

Iar la arătarea ce mai face ceașul Preda, cum că Ion cel Mare și Ștefan Munteanu i-au spus, cînd venea pă drum de la Amărăști, că au jăluit la Theodor pentru zapciu ce-l au în sat, că-i căznește cerîndu-le bani de bir și zahirele.

Întrebîndu-să numiții Ion și Ștefan, precum și ceilalți săteni, ce știință au pentru aceasta, întăi sătenii au zis toți cu un cuvînt că ei n-au trimis pă numiții a jălui pentru zapciu, decît numai să vază pă unde este trecerea lui Theodor la vale. Dar Ștefan și Ion împotriva arătară că i-au trimis sătenii de au jăluit la Theodor pentru zapciu, că au trimis în sat pă un Călin vătășălu pe-i leagă și îi căznește pentru bani de bir, cerîndu-le de lude cîte taleri 48, încă au lăsat pă toți sătenii închiși de vătășăl. Iar cum că ar fi arătat către ceașu Preda că le-au poruncit Theodor să poprească pă zapciu a-l găsi în sat cînd să vor întoarce, la aceasta cu totul tăgăduiesc și numiții.

Împotriva căroră aducîndu-să Fota și Ilie, ceașii de slujitori ai isprăvnicatului Dolj, făcură arătare înaintea judecății cu sufletele lor și în frica lui Dumnezeu cum că Theodor, aflîndu-să la Amărăști, într-o marți lîngă sară, le-au dat volnicie ca să orînduiască doi slujitori a merge la satul Murgașul i Bulzăști, să facă conac, pînă a doă zi de prînz, pentru 400¹ panduri. Cînd

¹ În text: 4 000.

atunci înaintea lui Theodor au văzut pă Ștefan și Ion, săteni murgășani, jăluindu-să pentru zapciul ce-l au în sat că-i leagă și-i căznește, cerindu-le bani de bir i zahirele, făcându-le și mari cheltuieli satului, încă pă muierile lor și pă ceilalți săteni i-au lăsat închiși, scăpînd numai ei amîndoi de au venit să jăluiască. Theodor le-au dat răspuns că trimite slujitori a face conac pentru venirea lui cu panduri acolo în sat. Ci să meargă împreună cu slujitorii și să spuie și celorlalți săteni ca să puie mîna pă acel zapciu, să-l ție legat în sat pînă va veni el acolo. Această poruncă a [dat] sătenilor, iar lor nu le-au poruncit să zică slujitorilor a face astfel de urmare.

La a căroră arătare au rămas numiții săteni făr'de nici un cuvînt de răspundere.

S-au întrebat și Stan Șarpe, cel ce să dovedește că au fost la Oteteliș cu popa Pătru și popa Nicola unde să afla Theodor, ce are să răspundă împotriva lui Radu Velici. Nu putu să tăgăduiască că n-au plecat joi, după ce s-au luat caii armașului de s-au dus la Oteteliș unde să afla Theodor; decît numai pricinui că mergerea lor au fost ca să jăluiască preoții pentru Nicola, arendașul moșii. Unde zice că au văzut pă numitu Radu și întrebîndu-l ce caută, le-au spus că este trimis de armașul cu nește scrisori; iar mai multă vorbă n-au avut între dînșii. Și ei neputînd să între la Theodor să jăluiască, s-au întors înapoi. Și mergînd pînă la Bălcești, i-au ajuns și Radu, spuindu-le că au trimis Theodor răspuns la armașul. Așa mergînd pînă la Bulzăști, au auzit de numitu armaș că l-au jăfuit arnăuții.

Asemenea arătare făcu și popa Pătru, tăgăduind amîndoi numiții că au mers, cu un cuvînt că n-au mers la Theodor ca să facă vreo pîră asupra armașului.

Iar Radu Velici de față înaintea judecății le-au stătut împotrivă, mărturisind în frica lui dumnezeu, cu sufletul său, pă casa și copiii lui, că după ce i-au găsit la Oteteliși însuși numiții i-au spus că mergerea lor la Theodor le-au fost pentru armaș, că-i apucă a plăti caii cu taleri 600 și taleri 3000 le cere bani de bir, pentru care au lăsat muierile lor și pă ceilalți săteni închiși la sat; și cum că au trimis Theodor să aridice pă acel zapciu, precum mai sus să arată.

Deci, după toate cercetările, ce cu scumpătate am făcut asupra pricinii aceștiia, măcar că pîrîții săteni întăi umbla a să apăra cu tăgăduiri la toate cîte armașul arată prin jalbă, că nu sînt vinovați, nici știe ca să fi trimis pă vreun sătean de ai lor la sluger Theodor să pîrască pă jăluitor și, după a lor pîră, să pătimească și să să jăfuiască, precum s-au urmat și s-au întîmplat. Cît și pentru proprierea și luarea cailor de către acei arnăuți, pricinuiesc asupra ceașului Preda, ce venisă cu volnicie lui Theodor la dînșii pentru conac, că numitu ar fi poruncit unora din ei, săteni, să nu dea caii armașului ca să fugă, ci să-l ție în pază pînă va veni Theodor, să-l dea în mînă-i. La ale căroră tăgăduiri întăi li s-au cerut a da zapis în condica judecății ca, neavînd jăluitorul armaș împotriva lor, să rămîie în pace, încă să le plătească și cheltuiala. Iar aducînd numitu

jăluitor dovezi asupra lor și vor rămînea tăgăduirile lor și pricinuirile ce fac deșarte și zadarnice, făr' de temeii, atunci să plătească toată paguba i cheltuiala jăluitorului și să să pedepsească.

Care zapis scriindu-să în prahlica judecății, ei nici într-un chip n-au vrut să-l iscălească. Din care s-au cunoscut rău cugetul lor, ce-l au cu totul pornit spre tăgăduiri.

Iar jăluitorul, împotriva lor adusă aceste 12 mărturii de mai sus numite, ce și-au dat fieșcare tacirul său după știința ce au avut, mărturisind în frica lui dumnezeu, cu sufletele lor, că au arătat adevăru. Din care mărturii, Vlădoi sluga și Preda ceașul și Mihai sin Vasile sătean adeverează poprirea cailor de către săteni. Și pentru popa Pătru i popa Nicola și Stan Șarpe adeverează Radu Velici că, vorbind cu dînșii la Oteteliș, i-au spus că au jăluit la Theodor pentru armașu, că le-au cerut taleri 3000 bani de bir și taleri 600 plata cailor ce s-au luat de arnăuți. Asemenea și popa Dincă adeverează mergerea lui Stan Șarpe sătean cu cei doi preoți la Theodor, unde să afla, în Oteteliși, însă preoții să jăluiască pentru arendaș, iar Stan Șarpe, la ce va fi mers, știință nu are. Cum și Dincă, gazda, mărturisește că arătînd Ciucă sătean la tîlharii arnăuți, cei trimiși de Theodor, l-au bătut de au spus pă armaș unde au fost ascuns; carii l-au căznit și l-au jăfuit. Așijderea și Preda Cioacă sătean dărvarul au văzut cazna armașului, spuind popa Dincă numitului dîrvar cum că sătenii l-au vîndut și l-au mîncat. Iar Ciucă au auzit cererea ce făcea cei patru arnăuți ce venisă întîi de olac la săteni a le da cai de sat, să lasă caii armașului; cum și strigarea unora din săteni, ce făcea către tîlharii cei de al doilea, care au jăfuit pă jăluitor, îndemnîndu-i ca tot să-l mai căznească.

Iar popa Dicul ot Craiovița împreună cu Dicul dărvarul au fost și pă urmă cînd au rădicat calabalîcul ce-i mai rămăsasă neluat de acei tîlhari care l-au jăfuit și le-au spus Dumitru arnăutu, ce venisă în urmă cu alți arnăuți că trecînd călători prin sat i-au ieșit înainte trei din sătenii murgăși, arătîndu-le că tîlharii ce au căznit pă armaș i-au luat numai bani și argintăriile i, din haine, ce au avut mai proaste, iar hainele cele bune sînt acolo în lăzi, care le știe soacră-sa, aflîndu-să în sat, îndemnîndu-l să o căznească, a le arăta. Și numitu arnăut, vîzînd că-l cunoaște Dicul dărvaru i popa Dicul, și pă soacra armașului vîzîndu-o bătrînă, slabă, au lăsat-o în pace și au plecat.

Adeverează și Fota împreună cu Ilie, ceașii de slujitori, că au fost de față înaintea lui Theodor, la Amărăști, cînd au jăluit Ștefan Munteanu și Ion cel Mare, trimiși de săteni pentru armaș, că-i căznește, cerîndu-le bani de bir i zahirele, făcîndu-le și alte jafuri; cînd Theodor le-au dat răspuns ca să meargă înapoi la sat și să-l păstreze pînă va veni el acolo, să i-l dea în mînă.

La ale căroră arătări, chiar pentru poprirea cailor, precum și pentru mergerea acelor săteni în doaa rînduri la Theodor și cazna i jaful ce au cercat jăluitorul armaș, nu au putut pîrîții săteni în cea din urmă să facă tăgăduire, decît numai pricinuiesc unii asupra altora, nevrînd a să vâdi de față care au

fost pîrîtorii. Iar din arătările ce fac numitele 12 mărturii curată dovadă să face judecății că, după pîra sătenilor murgășani s-au jăfuit armașu, și nu le mai rămîne nici un cuvînt de îndreptare la pricinuirile ce fac. Mai vîrtos că de nu s-ar fi oprit caii armașului de către ei și să-i dea olac la arnăuți în datoriia satului lor, jăluitorul putea a să ascunde cu cai cu tot, precum îi zisășă Preda arnăutu și Ion slujitoru, și nu s-ar fi călcat de către acei tîlhari ce au venit al doilea de l-au jăfuit. De aceea, pentru rea urmare și răutate a lor, cu care să cunoaște învederat că au fost porniți asupra jăluitorului ca să-l dea în mîna lui Theodor, după cum să vede că au urmat, puindu-și fapta¹ lor în faptă, pentru că nici un cal n-au vrut să dea armașului cînd au cerut să meargă la Hristea Belivacă, fiind vreme de iarnă, ca să întoarcă taleri 10, ce-i dedeasă numitului pentru ajutorința satului mulțumită. Și nici după ce le-au împlinit acei taleri 10, nu i-au dat caii și slobozanie să fugă, ca să nu-l găsească arnăuții cei dintăi să-i ia caii de olac, nici tîlharii cei de al doilea să-l căzneauască și să-l jăfuiască. Care curat să înțalege că, după cererea lor, au venit de l-au prins. Și de vreme ce toate aceste mărturii [s]-au luat înaintea judecății, cu sufletele lor și în frica lui Dumnezeu, pă casele și copiii lor, că arătările ce au făcut sînt adevărate, iar pîrîții săteni n-au putut a să îndrepta la cîte pricinuiuri au urmat.

Găsim cu cale ca numiții săteni făr' de nici un cuvînt să îplinească jăluitorului taleri 403, parale 30, i taleri una sută cincisprezece ai soacră-sa și taleri 200 ce i-au luat din cutia bisăricii, care zice că aceștia au fost bani gata, cum și banii cailor, după prețul ce arată că i-au cumpărat și șaoa ce au fost pă calu de călărie și argintăriile împreună cu alte lucruri ce să arată prin deosăbită foaie, ca unii ce să dovedesc într-u adevăr că însuși ei, sătenii, au fost pîrîtorii armașului. Mai vîrtos că unele din lucruri s-au găsit acum la Dincă, gazda. Carele, de față fiind la judecată, n-au putut să le tăgăduiască, pricinund numai că de frica sătenilor n-au îndrăznit să le arate pînă acum ca să nu să dovedească vreun lucru la dînșii, să rămîie spre învinovățire, ci să zică toți într-un cuvînt că s-au luat toate de către acei tîlhari, care și cu această tăinuire a lucrurilor să osîndesc la plată.

Încă cu cuviință este a împlini și cheltuiala jăluitorului, ce va arăta că au făcut în pricina aceasta.

Părerea noastră într-acestași chip este. Iar hotărîrea rămîne a să face de către cîinstul divan.

Dumitrache Poenaru
Ioan Renghea 3 logofăt

1821, avgust 19.

De la căimăcămia Craiovei.

Cetindu-să înaintea noastră această anaforă a judecății departamentului cremenalion, zicem că, măcar de îndatorează numita judecată pă sătenii

¹ Așa în text.

murgășani a împlini toată paguba jăluitarului armaș ce i s-au făcut de către apostatați, dar de vreme că prin înalt și vrednic de închinăciune ferman să iartă de către prea milostivul nostru împărat chiar apostatații carii au fost cu adevărat porniți cu totul în urmări tilhărești, cum mai virtos birnicii murgășani, ce nu au avut nici arme, nici s-au dovedit de apostatați, ci numai cu cuvînt de bănuială, negăsind cu cale ca să se îndatoreze, nici să se supuie a plăti paguba ce din pricina apostatilor i s-au pricinuit jăluitarului armaș.

De aceea hotărîm să rămîie apărați și nesupărați întru nimic și slobozi să se ducă la lăcașurile lor.

Poruncim și dumitale 2-armaș ca întocmai să faci urmăre, fără de a mai sta cîtuși de puțin la popreală.

Ioan Samurcași

Procit, biv vel medelnicer

1821, avgust 23

Arh. St. Buc., Condica depart. cremenalion, Craiova, 905, f. 19—20.

A N E X Ă

la documentul nr. 177

Prea cinstite dumitale biv vel postelnice,

Cu mare plîngere jăluiesc milostivirii dumitale pentru un Ianache pîrcălabu i popa Dimitrică i Ciucă sin Miu i Ion sin Sanda pîrcălabu i Gheorghe Temelie i Ștefan Munteanu și Ilie brat Ioan pîrcălabu ot satul Murgășul sud Dolj că astă-iarnă, la trecutu februar, cînd s-au aridicat sluger Theodor, răzvratitori și stricători al patrii noastre, împrăștiindu-să orașul Craiovei de frica ce era atunci, mi-am trimis și eu familia cu tot calabalîcu ce am avut la satul Ocoleşti, rămînînd singur eu, de am slujit cinstitei căimăcamii, aflînd[u-mă] slujind judecător la departamentul cremenalion. Iar după ce au venit aici, în Craiova, dumnealui biv vel dvornic Costache Samurcași cu oștire împotriva răzvratitoriului, fiind mare trebuință de zahirele pentru întîmpinarea oștirii cu care venisă dumnealui, m-au orînduit și pă mine dumnealui postelnicul departamentului caimacamii și dumnealor boierii divaniți cu volnicie în plasa Amărăzii de Jos, ca să pornesc fîn și lemne du prin sate.

Mergînd la numitu sat Murgășii și auzind că trecerea lui Theodor va să fie pă Olteți, prin satul Ocoleştii, acești mai sus numiți săteni m-au trimis, după voia lor, de mi-am adus soția i copiii și tot calabalîcu în satul lor. Unde șazînd ca o săptămînă de zile și eu umblînd prin plasă pentru săvîrșirea poruncii ce aveam, cînd am venit eu, într-o luni sara, aici în oraș cu cîteva cară cu fîn a-l duce la căimăcamie, s-au întîmplat de au fugit atît dumnealui dvornicul Samurcași, cît și dumnealui caimacamul i boierii divaniți cu oștirea ce erea strînsă,

din pricină că venisă veste cum că Theodor cu oastea lui sosește în oraș. Eu văzînd așa am întors finul la loc de unde să luasă și a doua zi, marți, nemai-întorcîndu-să niminea din boieri, am fugit și eu călare, mergînd la numitu sat Murgași, unde îmi erea familia. Iar numiții săteni, avînd hrănită răutate pornită spre pierderea vieții noastre, nădăjduindu-să în puterea lui Theodor, de loc m-au pus în pază. Și viind mumbașir dimineața, un ceaș Preda cu doi panduri trimiși de Theodor cu volnicie ca să facă conac întru acel sat pentru 400 panduri, de loc m-au dat în mîna numitului ceaș. Carele, și cunoscîndu-mă, nu mi-au făcut nici un rău, decît mi-au zis unul din panduri ca să mă dau în laturi cu caii și cu armele ce voi avea, fiindcă oichiul becherilor lui Theodor acest feli de lucru este. Așa, vrînd eu să fac această urmare, a mă ascunde în pădure cu trei cai ce aveam, însă unul de călărie, cu tacîmul lui și doi telegari ai căruții, au sărit numiții săteni asupra mea, ca să mă lege și mi-au luat cîteșitrei caii din mîna supt zaptul lor, făcînd laudă că vor să mă ție pînă mă vor da în mîna lui Theodor; și fiind vreme de iarnă, n-am avut mijloc de scăpare din mîinile lor. Apoi tot într-acea zi, miercuri, pînă la vreme de prînz, viind în sat 4 arnăuți de ai lui Theodor cu cai de poște, au cerut la pîrcălabu și la săteni a le schimba caii. Și ei i-au adus drept la conacul meu, unde pînă a vorbi cu unul din arnăuți ce erea mai mare, numiții săteni s-au dus cu acei arnăuți de au luat caii miei de unde îi aveam puși în pază, făcînd pîră asupră-mi că sînt zapciu, și i-au dat de olac în datoria satului lor. Iar arnăuții, văzînd plîngerea mea și cunoscînd groaznica pîră [a] lor, i-au apucat cu strînsoare a da cai de sat, ca să nu-mi ia caii miei, să-mi lase copiii și soția pe jos în vreme de iarnă. Încă au vrut să bată și pă pîrcălabu, zicîndu-le și aceasta: că va fi în sat și alți neguțători cu cai, să ia și de la aceia, ca să-mi lase și mie măcar unul de călărie. Dar numiții săteni într-o glăsuire au strigat că alți cai în sat nu sînt decît caii miei. Și după al lor cuvînt mi-au luat cîteșitrei caii cu tacîmul lor și s-au dus cu dinșii, care nici în zioa de astăzi nu i-am mai văzut.

După aceasta, văzînd ei că mă tînguiesc de cai, au făcut alte laude asupră-mi, că va să mă lovească cu un par în cap să mă omoare. Și ducîndu-să la Oteteliși, unde să afla Theodor cu arnăuții și pandurii lui, au venit a treia zi cu un Marco arnăutu i cu alți patru arnăuți și doi panduri. Carii căutîndu-mă din casă în casă, fiindcă eram dosit de frică, au legat pă gazdă unde eram și m-au arătat într-o bute ascuns. Unde găsindu-mă, m-au apucat, trăgîndu-mă ca cîinii de păr și de urechi, pînă m-au scos în mijlocul satului. Și dezbrăcîndu-mă m-au întins jos pe pămînt și au început a mă căzni, dînd doi arnăuți, unul cu toporul și altul cu ciomagu, încît mi-au făcut toată carnea trupului meu ca piftia, cerînd să le dau taleri 5000, ce striga numiții de față că am luat din satul lor. Eu, neștiindu-mă vinovat, le-am dat răspuns că nici o para din satul lor nu am luat. Iar sătenii strigînd că le-am luat taleri 3000, m-au pus de al doilea și de al treilea de m-au căznit cumplit a le da banii ce arăta sătenii, încît m-au lăsat mai mort.

Apoi prinzînd pã soția mea, bătînd-o și căznîndu-o au început a o înțãpa cu iataganele în spate. Și de frica morții, avînd taleri 403, parale 30, ce-i luasãm de la cinstita cãmãcãmie din leafã și din alte iconomii ale mele, fiind îngropați acei bani cu alte argintãrii și scule ale casii, unde au fost și alți taleri 115 a unui ticãloasã de soacrã-mii, bãtrînã, ce-i ținea pentru îngroparea ei spuîndu-le, i-au luat cu totul.

Și tot nefiîndu-le numiților sãteni îndestul aceasta, iarãși au început de fațã cu mine a striga cã soția mea au venit cu patru lãzi de haine în satul lor. Ne-au cãznit sã dãm acele lãzi de fațã, care însuși numiții sãteni cãutîndu-le, le-au gãsit pã unde erea ascunsã. Și dîndu-le în mîna arnãuților, le-au spart și au luat dintrîNSELE ce le-au plãcut: haine i alte lucruri și cutia bisãricii cu taleri 200, fiind tot în ladã. Care toate sã aratã prin deosãbitã fo[a]jie.

Așa, cunoscînd însuși, arnãuții și pandurii cã alți bani nu mai am, m-au lãsat. Și vrînd sã plece, acești vrãjmași de sãteni dînd în genunche au strigat cãtre dînșii ca sã nu mã lase cu viațã, cãci îi voi apuca pã ei de-mi vor plãti toate jafurile și caii ce mi s-au luat. Iar arnãuții m-au îndatorat a le da zapis la mînã cã nu voi cãuta nimic la dînșii. Ei nemulțumîndu-sã, tot făcea strigare cu într-adins ca sã mã omoare. Atunci arnãuții le-au dat rãspuns cã n-au poruncã sã-mi ia viața. Iar ceea ce au gãsit la mine, tot au luat. Și au plecat, zicîndu-mi sã fug din sat cã, dupã pîra ce-mi fac sãtenii, vor veni alți arnãuți și necrezînd cã mi-au luat tot ce am avut îmi vor rãpune și viața.

Așa eu, cãznit și omorît, m-am împrumutat la un neguțãtor de taleri 5 și am plãtit chirie la un om, de m-au adus pînã aici la casa mea, unde am zãcut o lunã și mai bine, din care bãtaie și acum pãtimesc, cu rane pã trupul meu.

Ci, fiindcã au luminat dumnezeu într-aceastã vreme de s-au sfãrîmat capetele ucigașilor ce erea porniți cu rãutate asupra noastrã și ne-au învrednicit de am dobîndit pã dumneata milostiv stãpîn, firbinte mã rog a nu mã lãsa în stenhorie la dreptatea ce vei cunoaște cã am. Pentru cã acești sãteni au fost vînzãtorii miei, întocmai ca Iuda, care au vîndut pã domnul Hristos, și m-au lãsat sãrãcit cu totul sã fie cinstitã porunca dumitale cu mumbașir orînduit a-i aduce aici, sã mã judec cu dînșii, sã-mi aflu dreptatea, cu despãgubire de cele ce m-au jãfuit.

Al dumitale plecat,

Theodor Podbãniceanu biv vtori armaș

[Rezoluția:]

Ioan Samurcaș biv vel postelnic, caimacam Craiovei.

Dumneata vtori armaș sã trimiți mumbașir armãșãl, carele, prin marifetul dumnealor boierilor ispravnici, mergînd la satul Murgașii, sã ia pã cei arãtați

în jalbă, să-i aducă aici și împreună cu jăluitorul să-i înfățișezi la judecată departamentului cremenalion, să le cerceteze pricina, și cu anafora să ne arate.

Biv vtori vistier

1821, iulie 29

Pecetea căimăcămiei.

Sud Dolj

Are voie orînduitul mumbașir să meargă și să facă urmare întocmai precum să poruncește de către cinstita căimăcămie.

Ioan Pleșoianu, Ioan Sărghead

1821, avgust. 1

Arh. St. Buc., Condica depart. cremenalion, Craiova, 905, f. 18—19.

178

Dracineț, 20 august 1821

Zvon despre o apropiată acțiune a oștilor rusești și austriace împotriva turcilor.

Draciineț, 20 avgust 1821

Cu pretiniască dragoste mă închin dumitale.

.....
Novitale cum că rușii așaptă un curier di la Țarigrad și apoi oștile să treacă Prutu îndată cît să va întoarce curieru la Vidkenștain¹. Acel curieri au mers ca să rădice consulu rusăsc din Țarigrad. Vorba de obște este cum că oștile și rusăști și nemțăști să margă împotriva turcilor. Turcii să trag di la margine toți spre cetăți și au să vie zaporojeni di pistă Dunăre. Aceste sînt de ...² obște vești, în gura Cernăuțului cu mare huet și toți stau cu gura căscată să vadă mersu pisti hotar.

Al dumitale prieten și slugă
Dunca

Din Nou Draciineț.

[Adresa:] Domniei sale, prea nobilului domn Ioan de Tăutul

la Dorna

La dumnealui de Kaluschay³.

Acad. R.P.R., doc. CLXXVI/57. Orig. rom.

¹ Wittgenstein, general, comandant al armatei a II-a ruse care staționa în sudul Rusiei.

² Doc. rupt.

³ Adresa în nemțește.

22 august 1821

Poruncă pentru a se face catagrafie de casele arse sau avariate în luptele cu arnăuții lui Sava. Lista acestora și pagubele evaluate în bani.

De la otcîrmuirea Valahiei,
Cinstit dumitale vel agă.

Fîindcă după multe milostiviri și blîndețe ale prea slăvitului vizir, Silistra valesi, care prin buiurtău slăvirii sale au trimis ca să se vestească la noi otcîrmuitorii țării pentru toate casele ce cu sălășluire au fost în semtul namestiilor apostatului Savii și s-au primejduit de focul cel întîmplător, cînd au năvălit ostașii împărătești asupra apostatilor arnăuți, voiește prea slăvirea sa cu iubire de omenire ca să nu rămîie mîhniți și păgubași cîți acelora li s-au întîmplat această nenădăjduită primejdie.

De aceea, după porunca și vestirea aceasta ce am priimit prin slăvitul chehaia bei, scriem dumitale să iei pe maimar-bașa și să mergi însuți dumneata la semtul acela, ce au fost încuibăți arnăuți, ca să faci catagrafie după coprinderea poruncii slăvitului Silistra valesi, în trei chipuri, adică: cîte case s-au ars de tot să le lămurești prin prețuire dreaptă, dimpreună cu împrejmuirile lor; al doilea: cîte case au scăpat din stingirea tulumbii și cită trebuință au de meremet și ca[m] ce cheltuială va merge; al treilea: cîte case au scăpat nearse și numai împrejmuirea stricată din întîmplarea năvălirii ostașilor. Și așa, cu deslușire, drept adevăr să ne arăți prin carte în scris, supt iscălitura dumitale și maimarbași, ca să știm ce pliroforie să dăm slăvitului chihaia bei.

1821, avgust 22

Barbu Văcărescu, Mihalache Manu, Costandin Negri, Scarlat Grădișteanu, Scarlat Mih[ă]lescu, Alexandru Nenciulescu.

1821, august 25

Prețuirea caselor celor cu totul arse.

Tal.

-
- 12.300 Casa vornicului Constandin Filipescu
 - 25.000 Casa Anichii sin paharn. Neculache
 - 12.000 Casa răposatului sârdar Mănăilă
 - 5.000 Casa Dinului pînzar
 - 2.000 Casa și prăvălie a lui Alexe bărbier
 - 12.000 Prăvăliile sârdarului Nicolaie Cucul
 - 1.300 Casa Pîrvului cojocar
 - 1.300 Casa lui Ion Cojoac[ă]
 - 300 Casa Tudorii văduvii
 - 350 Casa stegarului Dumitrache

350 Casa popii Gheorghe
 350 Casa popii Costache
 500 Casa Păunii văduvii
 3.000 Odăi, grajdii, șopron și împrejmuire, ale mele.¹
 10.000 Casa slugerului Ioniță
 2.691 Casa Arghiri văduvii
 3.450 Casa popii Dinului
 3.500 Casa portarului Alecu
 6.000 Casa logofătului Anastase Deșliu
 1.200 Casa logofătului Nicolaie
 15.000 Sf. biserică Olteni²

 124.891

Prețuirea celor scăpate din foc și au trebuință la meremetu.

4.000 Sf. biserică ot Potropop
 400 Casa Manciului croitor
 40 Casa Stanii văduvii
 20 Magdalina călugărița
 20 Casa popii Gheorghe
 30 Casa Marii văduvii³
 60 Casa Stoianii văduvii
 20 Casa dascălului Tudorache
 20 Ioana văduva
 30 Marica văduva
 30 Casa Iosimi călugărița
 40 Casa lui Anghel
 40 Casa Niții văduva
 20 Casa Nuții văduvii
 30 Casa Penii văduvii
 30 Ecaterina văduva
 150 Radu luminărarul
 30 Hraicul dulgherul
 30 popa Nicolaie

129.931

30 Ilinca văduva

129.961

¹ Ale lui Grigore Andronescu.

² Vezi socoteala banilor pentru refacerea bisericii Olteni la Acad. R.P.R., ms. rom. 3982.

³ Maria Văduva primește ajutor de 10 taleri pe lună de la cutia milosteniei în noiembrie 1821 (Arh. St. Buc., Condicta logofetei Țării de Sus, 1076, f. 259 v—260).

129.961

60 La casa polcovnicului Fotache
160 Polcovnicul Costache Doxache
80 Mariuții văduvii
160 Dinului Cogeamăș
500 La Pală [?] ¹

130.921

Acad. R.P.R., ms. rom. 118, f. 56 v. — 57. Publicat în *Rev. Ist. Rom.*, XVI (1946), p. 286—288.

180

Odesa, 22 august 1821

Stroganov către Iordache Roznovanu, despre posibilitățile îmbunătățirii situației Moldovei.

Quarantaine d'Odesa, 22 août 1821

Monsieur,

Je viens de recevoir la lettre et le mémoire que v[ous m'avez] ² fait l'honneur de m'adresser en date de Kischeneff du 17. Je l'ai lu avec cette attention et cet intérêt que m'insp[irent] toujours vos communications. Veuillez, je vous prie, ag[réer] tous mes remerciemens pour cette première partie du travail dont je vous avais suggéré l'idée. Elle contient l'énon[ciation] de

¹ Catagrafia nu epuizează lista tuturor celor care au suferit pagube cu prilejul tăierii arnăuților lui Sava. Astfel aici nu sînt înregistrați bacalbașa Manolache și logofătul Mihali ale căror case de asemenea au ars cu același prilej (Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus 1074, f. 113 v, 116; Condica domnească 101, f. 198 v).

Ulterior se dau ajutoare și persoanelor care au fost jefuite în zilele tăierii arnăuților (Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus, 1076, f. 237; Condica domnească, 104, p. 157). S-au consemnat cazuri de persoane care au murit sau au înnebunit de frică (Arh. St. Buc., Condicle domnești 107, p. 173—182; 110, p. 266—267). Mai târziu au avut loc procese de judecată pentru lucrurile depuse spre păstrare la biserica Olteni și arse cu prilejul luptei dintre arnăuți și turci (Arh. St. Buc., Condica depart. de opt, 895, f. 62 v. — 63). A ars în parte și casa lui Udritzky, cancelistul agenției austriece, împreună cu lucrurile mai multor supuși austriecei lăsate la el spre păstrare, precum și lăzile mitropolitului Dionisie (*Hurmuzaki*, XX, p. 677; X, p. 124—125).

² Înregistrile sînt făcute de noi, originalul fiind rupt.

vos vues dans l'une des deux alternatives, qui parais [sait] embrasser l'ensemble des intérêts de votre pays, savoir: [ou bien] l'occupation par les armées impériales, ou bien un [rappro] chement avec la Porte, qui ait pour but de rendre [aux] traités et à la prérogative protectrice de la Russie toute l'efficacité, conforme au maintien de la paix. Quant à cette dernière hypothèse, elle indique, ce me semble, par [cela] même la base de votre travail, en puisant dans v[otre] expérience et dans votre patriotisme toutes les notions de nature à démontrer, soit les inconvénients, soit les abu[s du] passé et à développer vos idées sur les mesures et les garanties propres à prévenir le renouvellement des uns et des autres. Un semblable travail dicté par les lumières et le patriotisme qui vous ont toujours, Monsieur, distingué d'une manière si éminente, ne pourrait manquer, dans tous les cas, d'offrir un intérêt véritable. Je crois superflu d'ajouter que pour ce qui est de son application d'utilité, elle ne peut être appréciée ni déterminée qu'à la suite des décisions générales de la Cour Impériale, que nous sommes encore à attendre avec une pleine confiance en la sagesse de ses vues et la magnanimité de ses intentions.

Agréez, je vous prie, Monsieur, les assurances réitérées de la considération aussi sincère que distinguée avec laquelle j'ai l'honneur d'être

Monsieur

votre très humble et très obéissant serviteur

Stroganoff ¹

[Adresa, în josul primei pagini:]

« A Mr. George Rosnqvano, ancien Vestiar de Moldavie »

Muzeul Romîno-Rus, București, fotocopie nr. 906 după orig. franc. de la Arh. St. Iași.

181

23 august 1821

Adeverințe de iertare pentru pandurii participanți la răscoală.

Acest Dumitru Cioc ot Bucura sud Mehedinți, carele prin înșălăciune au fost înclinat cu apostatu grieci și arnăuți, și cunoscînd vicleșugu lor, au venit

¹ Într-o altă scrisoare din aceeași zi, adresată lui Nicolae Rosetti-Roznovanu, Stroganov mulțumește pentru copia ce i s-a trimis după schița prezentată lui Wittgenstein, cu privire la administrarea Moldovei (Arh. St. Buc., Acte de familie, fond. Roznovanu A. N., CCLIII/1554 b. Orig. franc.). Există și o scrisoare nedatăată a lui Roznovanu prin care el se plîngea lui Stroganov de starea jalnică a Moldovei și a lui personală (același fond., doc. LXXII/1493).

dă bunăvoie dacă și-au cerut iertăciune, care după poruncă i s-au și dat și acum merge la casa sa să-și caute dă munca și treaba sa.

Ci dă către niminea supărare să nu aibe cu cuvînt că au fost pandur.

Costandin Poroineanu medelnicer ¹

1821, avgust 23

..... ²

Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/166. Orig. rom.

182

26 august/7 septembrie 1821

*Hatihumaium către comandanții trupelor turcești din Moldova,
să împiedice abuzurile făcute de ostași.*

Septemvre 1821 s-au publicat în Iași de Salih pașa, comandantul armatelor otomanice de acolo, următorul humaim, copie împărătească.

Cinstiți epitropi ai țarei, înțelepți judecători ai poporului! Voi, cei ce vă îngrijiți despre cele de nevoie, de apăratu și de nenorocirea popoarelor și înzestrați de creator cu deosebite prerogative, voi ali-muhafizii de Ibraila, tu vizire, Izu pașa, muhafid de Varna, generali ai armatilor noastre în Moldavia, tu, vizire Salih pașa, tu, prea credincios între toți ai împărăției mele și axanicotate, prea zelosule salahoru, căruia ți-am poroncit să înceteze turburările în Moldavia.

Voi cu toți împreună primiți înaltele mele ordine și cunoașteți că, fiindcă nestatornicul fiu a lui Ipsilante cel destituit de noi și înșălătorul Mihail Suțu, domnitoru Moldaviei, amîndoi deopotrivă necunoscîncioși, au împlîntat această țară în nenorocire și cea mai mare confuzie, datorîia noastră este să ne luptăm pentru ca popoarele de raiale, încredințate nouă de dumnezeu, să se păzească și să se acopere de toată primejdia și să se stabilească iarăși starea de mai

¹ Asemenea adevărînte s-au mai dat în august și septembrie 1821 următorilor participanți la răscoală:

Șerban Buciu din Cioroboreni;
Ioan Carapanciu din Carpini;
Gheorghe Gogoloiu din Văteji;
Ioan Vlădășel din Văteji;
Marin Nenciu din Cioroboreni;
Vasile sin Ioan casapu din Cioroboreni;
Pătru Uruială din Bucura

(Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/167, 168, 169, 171—174. Orig. rom.) Alte două adevărînte din 28 august, pentru căpitanul Marin sin Gheorghe Cotoiul și Ghiță Hirșoveanu (fondul Glogoveanu, doc. 75, 128/1821. Orig. rom.).

² Îscălitura în turcește, cu sigiliu inelar în tuș.

nainte, [să înceteze] dezordinea și inovările. Pentru aceea să ne luptăm cu toate puterile și să curățim aceste eparhii cu ajutorul lui Dumnezeu de tot răul și desfrînatul. Dar între acestea am auzit că unii din soldații noștri s-au făcut vinovați de o purtare dezordonată și nelegiuită, furînd în Iași și prin împrejurimi averea boierilor noștri. Și ordonăm despre aceasta: dupe cum ni se pare astfel de fapte sunt în contra datoriei lor, în contra bunilor noastre hotărîri și în contra voinței mele dumnezeiești. Toți ienicerii buni și bravi, cei ce n-au luat parte la aceasta și sunt inocenți, rămîn vrednici de respect. Iară ceilalți, care și-au uitat de datoria lor și necunoscînd relațiile politice, se vor socoti ca nesupuși și orbi. În puterea acestei sînte hotărîri (φερβῶν) și a poruncilor date, se hotărăște: la grecii aceii raiale, cîți au conlucrat cu revoluționarii și au ridicat în unile părți armele contra musulmanilor, să se pedepsească pentru aceasta cu pierderea vieții și a averii lor. Iară toți ceilalți, cîți n-au conlucrat, ci s-au purtat cu credință și după datoria lor, încă și cîți la început au conlucrat cu revoluționarii, dar în urmă căindu-se au cerut iertare, și astfel duple cum mai înainte connumerîndu-se în catalogul supușilor credincioși, au luat milă și iertare, se supun sub puternicul acoperămin al nostru. Aceasta este hotărîrea noastră și voința noastră.

Pentru realizarea acestui lucru era necesar să alegem un bărbat sincer și cu minte și prin urmare îți dăm ție, salahorule, autoritatea recunoscută, pentru bunele tale calități și lucrare neîntreruptă, să desăvîrșești aceasta și să o duci la reușită desăvîrșită în puterea înscrisului nostru împărătesc. Îți dăm ție toată puterea și-ți poruncim ca să te miști curînd în Moldova. Îndată sosind, să oprești purtarea neregulată și nebunească a soldaților și să se reguleze prin înțelepciunea ta ordinea și liniștea de pe porunca noastră și să adumbrești pe bunele raiale de puterea abuzivă a armatei. Și voi, amintitu vizir, vă veți lupta să opriți, du pre înaltele mele porunci, toată tirănia, săvîrșind toate cu înțeleaptă cugetare și respectați semnul sînt al nostru.

S-au publicat în Iași la 26 august (7 septembrie) 1821.

Acad. R.P.R., doc. DCXLIX/108. Trad. rom. cont.

O altă versiune a acestei porunci, datată 1821, Acad. R.P.R., pach. MXXXIV (fost ms. rom. 2823), f. 45—45 v. Publicat în *Uricariul*, VI, p. 44—46; de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 386—387 și *Hurmuzaki*, XX, p. 682, text. germ.

183

Scheia, 29 august 1821

Știri despre acțiunile unor grupe răzlețe de eteriști în Moldova și despre răzvrătirea țiganilor din Hoisești.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstită mîna dumitali.

.....
Scrierea ce au urmat la toate moșiile boierești, aice nu s-au urmat avîndu-l prietin pe acel ce umbla cu turcii cu scrierea. Celelante ali moșii trebi, adetiuri

și alte bagateli mărunte, să caută cu a lor rînduială după greutate vremilor. Și varvalicul oaminilor, răzvrătorii, au fost prohorisit pînă la Conțăști lîngă Pașcani, Nemțul și pîn' la Piatră. Acum iarăși s-au tras la Cornul Luncei. Carte la cucoană nu este chip a mergi acum nici cu un fel, că drumurile spre munte neconținut urmează trecire oștenilor pe Siret, pe Moldova și pe supt munte. În Roman 's[înt] veniți mulți, răi, fără crutare și fără milă, precum va arăta acest aducător.

Eu aice prin citi chipuri am mă sîlesc din toată inima pentru toate a să iconomisi sfîr[și]turi buni, mîntuind trebili. În locul lui Goșmani oi vini eu însumi la margine.

Pre plecată slugă Vasile Capși

Scheia, 1821 avgust 29

La Hoisăști nu-i chip a să faci nici un stog de fin pe moșii, luînd tot fînațul cît au fost mai bun, atît acel boieresc, cît și a lăcuiitorilor. Niște mohor ci era, vroie țaranii a-l cosi ei. Țiganii ot Hoisești nevrînd a șade aice ca să nu muncească, toati chipurile au metahirisit prin turcii ce era acolo și toati suparările am pătimit, ba și ciboti am dat, vrînd să mă rădicesc la Eși. Și în patru-cinci rînduri venind turcii, i-au luat. Acum urmează toati răzvrătirile și mișălile: Ștefan grădinar, Neagul, Ion Surdul și Iancul. M-aș duce la Hoisăști să mai fac ceva îndemnare și povățuire. Mă tem de turci din pricina răzvrătirilor Țiganilor.

[Pe verso:] Întru cînstită mîna dumisale coconului Dracachi Ros[e]t biv vel vornic, cu multă plecăciuni. Cernăuții

Acad. R.P.R., doc. XXVII/55. Orig. rom.

184

[Constantinopol,] 30 avgust — 8 septembrie 1821

Sultanul către Mehmet Selim pașa, să pună în vedere boierilor munteni și moldoveni, emigrați, că datoria lor este de a se întoarce în țară și de a ajuta caimacamilor pînă la numirea domnilor.

Ordinul sultanului pentru înturnarea în patria lor a boierilor emigrați.

Prea cînstite întru stăpînire desăvîrșit, cel ce întocmești cu dreapta înțelepciune pricinele norodului, întărirea temeliei lor înaltului devlet și alte străluciri, întîilele izvoade al darurilor celor întru asemănare îngerească, halea Silistra valesi al nostru vizir, Mehmet Selim pașa, Dumnezeu să-ți îndelungească anii!

Cu această a noastră s[f]întă împărătească poruncă, ți se face cunoscut că după înștiințarea ce ne-ai trimis în cele după urmă, cum că prin ajutor dumnezeesc s-au perdat apostatați din Țară Rumînească, și cum că cei mai mulți dintre lăcuiitorii țării, ce din întîmplare au fost fugari, s-au întors înapoi pe la casele

lor, aflându-se și ceilalți într-o cugetare de întoarcere, și pe lângă acestea încă nefiind domn în Țara Rumînească, stau moarte și nelucrate cele ce privesc pe seama lui, adică vămile, ocnele și celelalte slujbe și legiuitele dăjdi, asemenea și moșiile și semănăturile boierilor ce sînt fugiți la Brașov neadunate și necăpuite; ci fiindcă pentru acestea întrebă în ce chip este înalta noastră poruncă și voință, eată-ți poruncim într-această poruncă a noastră, că de vreme ce cu ajutorul dumnezeesc, apostatăii ce se încuibaseră în Țara Rumînească și în țara Moldovei, unii dintre dînșii de sabie se vor jertfi, alții fugind în pămîntul străin au lăsat aceste țări slobode despre faptele lor cele rele. Și fiindcă este bunavoință a noastră a se face de acum înainte tot repausul și odihna raialei ce locuiește întru aceste două țări care se socotesc și sînt al nostru împărătesc cheler, să îngrijască dară a se propovădui prin pristavi în tot coprinsul Țării Rumînești, că este înaltă și s[*f*]întă porunca noastră de a se întoarce întru ale sale toți de obște cei fugiți în străinătate și de a îngriji fiecare pentru meseria sa; precum și plugarii să lucreze pămîntul ca și mai înainte, fără de a avea cît de puțină bănuială că s-ar putea întîmpla ceva împotriva siguranței vieții lor sau a averii lor, ori scădere sau schimbare la privilegiurile lor. Și pînă la venirea domnului în Țara Rumînească, hotărîm ca toate slujbele, vămile, dăjdiile și altele asemenea acestora ce privesc pe seama domniei, să se caute deocamdată și să se întocmească de către caimacamul cel orînduit.

Deci, spre aceasta, după cum s-a trămes ale noastre s[*f*]înte osebite porunci către vizirii mahafizi ai Di[i]ului și Brăilei, așa și către tine, ca să urmezi desăvîrșit și întru glăsuire cu înțelegerea s[*f*]înteii noastre porunci, puind în lucrare toată privegherea și știința, spre a se propovădui fără zăbavă în tot locul Țării Rumînești, a noastră întru osîrdie poruncă și voință, de a se întoarce înapoi raialele noastre, lăcuiitorii țării, ce se rătăcesc în țară străină și în alte părți, improspătînd acest fel fieșcecăre urmarea meseriei sale; iar mai vîrtos, că voim să fie de obște liniște, fără cea mai puțină bănuială că va cerca cinevași vreo bîntuire sau stricăciuni, și că pînă la venirea domnului în țară, este să se caute desăvîrșit toate trebile domnești și maslahaturile țării de către orînduitul caimacam.

Tu dară, vizirul nostru, cel ce ești strălucit întru înțelepciune și în multe cercări, să iei seama spre săvîrșirea întocmai celor poruncite, supuindu-te sfințului nostru semn.

S-au scris această poruncă pe la mijlocul lunei zilcadè, cu leatul 1236 (1821) ¹.

Urechia V. A., *Ist. Rom. XIII*, p. 141—142. O variantă a acestei porunci la p. 135—136.

¹ O altă poruncă, adresată lui Mehmet Selim pașa și lui Derviş Mustafa pașa, datată 2 septembrie, se referă la măsurile ce trebuie luate împotriva celor care au fost printre rebeli. (Arh. St. Craiova, doc. XVI/22. Copie rom. cont., publicată în *Oltenia*, III (1943), p. 177—178).

[30 august 1821]

Hatihumaiumul pentru trimiterea unui mumbaşir să cerceteze abuzurile făcute de ostaşii turci şi să restabilească ordinea în Ţara Românească.

Μετάφρασις τοῦ βασιλικοῦ χατισεριφίου.

Ἱερὸς ὀρισμὸς πρὸς τοὺς ὑψηλοτάτους βεζύρηδες μουχαφίσηδες Σιλίστρας καὶ Βιδυνίου, Μεχμέτ Σελήμ πασά καὶ Δερβίς Μουσταφά πασά, καὶ πρὸς τὸν ἐπίτηδες διὰ τοῦ ὀρισμοῦ ἀποστελλόμενον βασιλικὸν μουμεπασίρην γεδεκλή Ζαϊμην Χουσεϊμ ἀγά.

Φθάνοντος τοῦ παρόντος ἱεροῦ ὀρισμοῦ, γνωστὸν ἔστω ὑμῖν ὅτι οἱ ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ παντοδαπῇ κακουργίᾳ χαϊνῆδες ἀναφανέντες δύο ἀποστάται, Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης καὶ ὁ κακο-Μιχάλης, αὐθέντης Μολδαβίας, συμφωνήσαντες πρὸς ἀλλήλους, ἐτόλμησαν πρὸ ὀλίγου νὰ διεγείρουν εἰς τὰς δύο ἐπαρχίας Οὐγγρο-μολδοβλαχίας διαφόρους ταραχὰς καὶ ἀποστασίας, προξενοῦντες εἰς τοὺς πτωχοὺς ραγιάδες ἀπανθρώπους ἀρπαγὰς, καταπατημοὺς καὶ λεηλασίας φρικτὰς καὶ ἀφορήτους, ἐναντίον τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ τῶν δικαιωμάτων, ὧν ἀπελάμβανε πρὸ ἱκανοῦ καιροῦ ὁ εἰς τὰ ἐκεῖσε ἐγκάτοικος ραγιάς. Μὲ τὸ νὰ εἶναι ὅμως ἀνέκαθεν ὑψηλὴ μας πρόνοια ἀμετάθετος καὶ βούλησις διὰ νὰ διαφυλάττεται κατὰ πάντα τρόπον ἀνεπηρέαστος ὁ αὐτὸς ραγιάς, ὅστις ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ὑποτίθεται ὡς ἱερὰ τοῦ Θεοῦ παρακαταθήκη, δὲν ἐλείψαμεν διὰ τῆς θείας συνάρσεως, κατὰ τῆς κατὰ τάχος καὶ ἐγκαίρου φροντίδος μας νὰ ἀπαλλάξωμεν αὐτὰς τὰς δύο ἐπαρχίας ἐκ τῆς ἐπιπολαζούσης περιπετείας καὶ νὰ καταστρέψωμεν ἐξ ὀλοκλήρου τοὺς ρηθέντας προπετεῖς ἀποστάτας τῇ δυνάμει τῶν νικηφόρων μας στρατευμάτων. Πλὴν μὲ τὸ νὰ ἐπληροφορήθημεν ἐν τούτῳ ὅτι συνέβησαν ἐν Οὐγγροβλαχίᾳ ἀπὸ μέρους τινῶν ἀτάκτων στρατιωτῶν μας μερικαὶ ἀδικίαι καὶ ζημίαι πρὸς τοὺς ἀθῶους ραγιάδες μας, τοὺς εἰς μηδὲν πταίσαντας ἢ συμμετασχόντας τοῦ ἀποστατικοῦ ἐγκλήματος, ἔτι δὲ καὶ ἀρπαγαὶ καὶ λεηλασίαι εἰς τὰς ἀρχοντικὰς μοσίας καὶ κτήματα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα παρατράγουδα κινήματα, τὰ ὁποῖα οὐ μόνον φαίνονται διόλου ἀντικείμενα εἰς τὸν εὐτακτον ρυθμὸν τῆς Κραταιᾶς μας Βασιλείας καὶ εἰς τὴν ὑψηλὴν μας ἀναλλοίωτον βούλησιν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνάρμοστα, μὴ περίμονα ἀπὸ τὰ εὐκτακτα καὶ τροπαιοῦχα μας στρατεύματα, μήτε ἀπὸ τοὺς γενναίους γενιτζάρους μας, τοὺς ἔχοντας εὐπείθειαν εἰς τὸ ὑψηλὸν μας κράτος, ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ ἐπήγασαν ἀπὸ ἄλλα τάγματα στρατιωτῶν τινῶν ἀτάκτων καὶ ἀνοήτων, τὰ ὁποῖα μὴ δυνάμενα κατανοῆσαι οὔτε τὰς ἐνεστῶσας περιστάσεις, οὔτε διαφυλάξαι τὸ χρέος τοῦ ἐπαγγέλματός των καὶ τὴν εὐταξίαν καὶ δικαιοσύνην, τολμῶσι καὶ παρεκτρέπονται ἀτάκτως εἰς τοιαῦτα ἀτοπήματα, ἐπεὶ καὶ ἂν προλαβόντως ἐξεδόθη βασιλικὴ μας σφοδρὰ προσταγὴ κατὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ νομικοῦ ἱεροῦ φετῶ εἰς μερικὰ μέρη τῆς βασιλείας μας, ἐν οἷς ἀποστατήσαντες οἱ Ρωμαῖοι καθ' ἡμῶν καὶ τολμήσαντες νὰ ἐγείρουν καὶ ὅπλα, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο παροργίσαντες ἡμᾶς πρὸς παιδείαν καὶ ἐκδίκησιν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι αὐθάδεις καὶ τολμηταὶ νὰ

καταστραφῶσιν ἐξ ὁλοκλήρου, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ τὰ παῖδια τῶν νὰ αἰχμαλωτισθῶσι, καὶ συγχρόνως καὶ τὰ αὐτῶν ὑπάρχοντα νὰ γίνωνται βασιλικά. Μ' ὅλον τοῦτο μὲ τὸ νὰ εἶναι ἐν ταύτῳ καὶ συνακολούθως καὶ συγχρόνως αὐτοκρατορικὴ μας βούλησις καὶ κατ' εὐσπλαχνίαν θέλησις, ὅτι οὐ μόνον οἱ ἄθῳι καὶ ἀνέγκλητοι ραγιάδες νὰ μείνουν κατὰ πάντα ἀνέπαφοι καὶ ἀνεπηρέαστοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ καθ' ἡμῶν ἀπαυθαδιάσαντες καὶ τῷ ἐγκλήματι τῆς ἀποστασίας καθυποβληθέντες, ὅσοι δηλαδὴ γνωρίζοντες τὸ σφάλμα τῶν καὶ μετανοοῦντες προσπίπτουσι ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος τῆς βασιλείας μας, νὰ συγχωρῶνται καὶ αὐτοί, ἀξιούμενοι ἐπίσης, ὡς ἀνέκαθεν καὶ τῆς σκιᾶς τοῦ ἐλέους τῆς βασιλείας μας καὶ τῆς τελείας ἀμνηστίας. "Ὅθεν μὲ τὸ νὰ ἔγινεν ἐπάναγκες νὰ διορισθῇ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἐπίτηδες ἓνας τῶν φρονίμων καὶ δοκίμων ὑπηρετῶν τῆς βασιλείας μας, ὅστις ἀπερχόμενος εἰς τὰ ἐκεῖσε νὰ ἐνεργήσῃ τὴν τοιαύτην ἡμῶν ἀνακτορικὴν θέλησιν, σύ, ὁ Ζαΐμης, ὁ ὢν κεκοσμημένος καὶ φρονήσει καὶ ἱκανότητι καὶ εὐέλπιδας ἡμᾶς ποιοῦμενος, ὅτι διὰ τῆς ἀξιοότητός σου θέλεις ἐκτελέσῃ μετὰ πίστεως τὸ δοθέν σοι θέσπισμα, πρόσχες ἤδη διὰ τὴν κινήσῃς ἐντεῦθεν ἄνευ ἀργοπορίας κατὰ τὸ ἐκδοθὲν παρ' ἡμῶν χατιχουμματ'. Ἀπερχόμενος δὲ εἰς τὰ ἐκεῖσε, νὰ διερευνήσῃς μετ' ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας ὅλα τὰ κινήματα τῶν στρατευμάτων μας καὶ ἐν ταύτῳ νὰ διακηρύξῃς ἀπαξάπασι, διὰ τὴν γίνῃ γνωστὸν, ὅτι ὁ ρυθμὸς καὶ ἡ ροὴ τῆς εὐταξίας καὶ ἀμεταθέτου βουλήσεως τῆς Κραταιᾶς μας Βασιλείας ἀφορᾷ κυρίως πρὸς κατάργησιν τῶν ἀδικιῶν καὶ παντελῇ ἐξάλειψιν τῶν ἀτοπημάτων καὶ συγχρόνως μὲ τὸ μέσον τῶν ζαμπίτων καὶ προυχόντων νὰ κατορθώσῃς τὴν ἀπαιτουμένην ἡσυχίαν καὶ ἀπειραξίαν πρὸς τοὺς ραγιάδες καὶ αὐτὴν τὴν τελείαν ἀναχαίτησιν τῶν ἀδικημάτων ἀποδεικνύων ἀπαξάπασι περιστατικῶς καὶ ἐντόνως ὅτι εἶναι ἐπίμονος καὶ ἀμετάθετος θέλησις τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας μας νὰ μὴν ἐπηρεάζωνται οἱ ἄθῳι ραγιάδες κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ζημιῶνται ἢ παρενοχλῶνται παρ' οὐδενός. Ταῦτα λοιπὸν οἰδῶς, πρόσχες καλῶς ἵνα ἀκολουθήσῃς ἀπαρἀλλάκτως τὰ προσταττόμενα ἄνευ τῆς παραμικροτέρας παρεκτροπῆς ἢ ἀλλοιώσεως, ἐφ' ᾧ καὶ σοὶ ἐνεπιστεύθη ὁ παρὼν μας ἱερὸς ὅρισμός.

[30 august 1821]¹

Traducere ² a hațișerifului împărătesc.

Poruncă sfântă către preainalții viziri muhafizi ai Silistrei și Vidinului, Mehmet Selim pașa și Dervis Mustafa pașa, și către împărătescul mumbașir iedecli Zaimis Huseim aga, trimis anume cu porunca.

Sosind sfânta poruncă de față, cunoscut să vă fie că cei doi apostati, care s-au arătat haini prin trădare și nelegiuiri de tot felul, Alexandru Ipsilanti și Mihail, domnul cel rău al Moldovei, înțelegi între dînsii, au îndrăznit nu de mult să stîrnească în cele două provincii Ungro-moldovalahia felurite tulbu-

¹ Data la care actul a fost citit de Huseim aga față de comandantii turci și boieri, la București (*Hurmuzaki*, XX, p. 683; Acad. R.P.R., Rapoarte consulare engleze, II, p. 78).

² În grecește.

rări și răzvrătirii, pricinuind raialelor sărace răpiri neomeneste, călcări și jafuri groaznice și nesuferite, toate împotriva liniștei obștești și drepturilor de care se bucura de multă vreme raiaua care locuiește în părțile de acolo. Fiindcă este însă de la început înalta noastră prevedere și voință neclintită ca să se păzească în tot chipul nevătămată această raia, care s-a dat în mâinile noastre, ca sfânt cheler al lui Dumnezeu, n-am lipsit, cu ajutorul dumnezeiesc și cu grija pe care am avut-o la timpul potrivit, să scăpăm aceste două provincii de aventura necugetată și să nimicim cu totul pe numiții răzvrătiți, cu puterea biruitoarelor noastre oștiri. Dar am fost înștiințați între timp că s-au întâmplat în Ungrovlahia din partea unor oșteni ai noștri nedisciplinați unele nedreptăți și pagube raielelor noastre nevinovate, care cu nimic n-au greșit sau n-au fost părtași la crima răzvrătirii. Ba mai mult, s-au întâmplat răpiri și jafuri la moșiile boierești și la averi și alte asemenea necuviincioase tulburări, care nu numai că sînt cu totul opuse pravilei bine rînduite a puternicei noastre împărății și înaltei noastre neschimbate voinți, dar sînt și nepotrivite, neașteptate de la disciplinatele și biruitoarele noastre oștiri, de la bravii noștri ieniceri, care sînt supuși către înalta noastră împărăție. Fără îndoială toate acestea trebuie să fi provenit de la alte unități de soldați nedisciplinați și fără minte, care, neputînd să judece nici împrejurările cele de acum, nici să păzească datoriile slujbei lor și buna rînduială și dreptate, îndrăznesc și se abat în neorînduială la asemenea nelegiuri. Fiindcă, chiar dacă mai înainte s-a publicat împărăteasca noastră puternică poruncă potrivit legiurii sfîntei fetva ca în acele părți ale împărăției noastre, în care răzvrătindu-se grecii împotriva noastră și cutezînd să ridice și arme și prin aceasta ațîțindu-ne la pedepsire și răzbunare, ca astfel de semeți și cutezători să fie nimiciți cu totul, iar femeile și copiii lor să fie luați robi și în același timp și averile lor să se facă împărătești, cu toate acestea, ca să fie totodată împărăteasca noastră voință și în chip răspunzător și potrivit îndurării noastre ca nu numai raiielele nevinovate și fără muștrare să rămînă cu totul neatinși și nevătămați, dar și cei ce s-au arătat trufași împotriva noastră și puși sub învinuirea de rebeliune, cîți adecă cunoscîndu-și greșala lor și căîndu-se cad la picioarele noastre, cerînd mila maiestății noastre, să fie iertați și aceștia, vrednici de o potrivă ca și de la început de umbra milei maiestății noastre și de deplina miluire.

Deci, fiindcă este de trebuință să se orînduiască pentru aceasta anume unul dintre slujitorii înțelepți și încercați ai maiestății noastre, care, mergînd în părțile de acolo, să săvîrșască această voință a noastră împărătească, tu, o Zaimis, care fiind împodobit și cu înțelepciune și cu destoinicie și făcîndu-ne să avem bune nădejdi că prin vrednicia ta vei împlini cu credință această poruncă dată ție, fii cu băgare de seamă acum ca să pleci de aici fără zăbavă după hatihumaiumul dat de noi. Și, plecînd în părțile de acolo, să cercetezi cu scumpătate și grijă toate mișcările oștirilor noastre și în același timp să vestești tuturora ca să fie cunoscut că pravila și cursul bunei rîndueli și neclin-

titei voințe a puternicei noastre împărății privește îndeosebi la înlăturarea nedreptăților și la totala ștergere a nelegiuirilor. Și în același timp, cu ajutorul zabiților și a celor de frunte, să restabilești liniștea cerută și nestînjenirea față de raiele și desăvârșita înfrînare a nedreptăților, arătînd tuturor, stăruint asupra împrejurărilor și cu tărie, că este voința stăruitoare și neclintită a puternicei noastre împărății să nu fie vătămate raielele nevinovate în nici un chip, sau să fie păgubite sau năpăstuite de nimeni. Acestea deci știind, ia seama bine ca să urmezi întocmai cele poruncite, fără cea mai mică abatere sau schimbare, în ce ți-a încredințat cea de față a noastră sfîntă poruncă.

Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 373. Text grec.

186

31 august 1821

Jalba vechilului m-rii Hurez către căimăcămia Craiovii ca țărani din Cîrligi (Gorj) să dea înapoi schitului Polovraci viile pe care le-au luat în timpul răscoalei, invocînd porunca lui Tudor.

Prea cinstite dumneata biv vel postelnice.

Jăluiesc dumitale ca să am dreptate că schitul Polovragi din sud Gorj are o moșioară anume Cîrlige în sud Gorj și de sînt acum zece ani trecuți, aflîndu-mă egumen la numitul schit și mergînd la acea moșioară, am văzut viile sătenilor de acolo ce le avea sădite pă moșie părăsite cu totul. Căroră le-am și zis ca să le lucreze spre a să folosi schitul cu otaștina lor. Și ei, fiind oameni scăpătați, au zis că nu le dă mîna să le lucreze. Așa auzind eu, ca să nu să prăpădească de tot, m-am apucat de le-am curățit și le-am lucrat cu a mea cheltuială, în cinci ani de zile, pînă le-am despărăginit și le-am dat pe rod. Și prupii i alți pomi ce au fost în poalele acelor vii i-am cumpărat de la săteni cu zapisă. Care vii și pometuri au rămas pe sama schitului și le-au stăpînit pînă astă-iarnă. Iar acum, după ce s-au început apostasia aceasta, s-au sculat numiții săteni cu silnicie și au făcut toate acele vii și pometuri zapt, cu cuvînt că porunca lui Tudor au fost ca nu numai viile să le stăpînească ei, ci și moșia. Și așa în puterea acestui cuvînt țin viile în zaptul lor. Ci fiindcă acum, din mila lui dumnezeu puterea apostatilor s-au topit ca ceara de foc și au rămas iarăși dreapta stăpînire a prea puternicii noastre împărății, și ca să nu rămîie schitul isterisit de rodul acelor vii și pometuri, mă rog dumitale să fie cinstită poruncă cătră dumnealor boierii ispravnici a-i supune să sloboază viile și pometurile schitului. Și va rămînea pomenire dumitale.

Prea plecat dumitale

Hrisant, iconom și vechil sfintei mănăstiri Hurez
din sud Vîlcea

Ioan Samurcaș biv vel postelnic, caimacam Craiovii

Cinstiți dumneavoastră boieri ispravnici ai județului. Veți vedea jalba aceasta, ci dar să cercetați și, fiind într-adevăr precum arată jăluitarul, să îndatorați pe pîriși ca să-i sloboază acele vii pă sama schitului, fără de a să mai amesteca într- nimic. Și să îndreptați, neavînd nici un cuvînt ca să se facă de sineși stăpîni pă avere streină. Iar de va fi pricina într-alt chip și nu să va mulțămi vreo parte cu alegerea dumneavoastră, să-i trimiteți și la divan.

Biv vel medelniciar

1821, avgust 31

Arh. St. Buc., M-reă Polovraci, VI/29. Orig. rom. cu pecetea neagră în tuș a lui I. Samurcaș.

187

[18/30 ? august 1821]

Comandantul oștirii turcești din Moldova cere lui I. Raab să intervină pe lângă boierii moldoveni să se întoarcă în țară.

Ἴσον τοῦ διευθυνθέντος γράμματος παρὰ τοῦ ἐν Μολδαβίᾳ κυρίου γενικοῦ κομισαρίου τῆς Τουρκίας πρὸς τὸν ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐπαρχίᾳ ἀγέντην τῆς μεγαλειότητός του τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἀουστρίας.

No 1133

Ὁ ὑποσημειώμενος γενικὸς κομισάριος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ ἐλθὼν εἰς Ἰάσιον κατὰ προσταγὴν τοῦ εὐεργετικοῦ καὶ σεβαστοῦ μονάρχου του, μὲ αἰσθητικωτάτην θλίψιν του εἶδε τὴν ἀνωμαλίαν καὶ φθορὰν τῆς συστάσεως τοῦ καλοῦ τούτου τόπου, ὥς οἱ χωρὶς ἡθικὴν καὶ συνείδησιν ἀποστάται ἐπροξένησαν καὶ τὸν κατέστησαν σῶμα χωρὶς ψυχὴν.

Ὑποχρεωμένος ὁ ὑποσημειωμένος ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν ὕψος μιᾶς ἀπειριόριστου δυνάμεως εἰς τὸ νὰ βοηθῇ καὶ νὰ ὑπερασπίζεται ὅσους τῶν ὑπηκόων τῆς ἡθελον μείνει πιστοί, ἡσυχοὶ, εἰρηνικοὶ καὶ ἐκτελοῦντες τὰ χρέη των, ὁμοίως εἰς τὸ νὰ διαφενδεύῃ τὸν ἄθῳον, ὁποιουδὴποτε ἀτόμου καὶ ὁποιουδὴποτε ἔθνους ἡθελεν εἶναι, καὶ ἡμφιασμένος ὑπὸ μιᾶς δυνάμεως τόσον ἐκτεταμένης καὶ ἐμψυχωμένης μὲ εὐσπλαγχντικὰ φρονήματα (ἅπερ ἴδια καὶ προσωπικὰ τούτῳ ἐνυπάρχουσιν) ἡθελε νομισθῇ εὐτυχέστατος ἂν ἡμπορέσῃ νὰ κατορθώσῃ τοὺς εὐεργετικοὺς σκοποὺς τοῦ σεβαστοῦ τοῦ κυρίου καὶ νὰ καταπαύσῃ τὰς τιμωρίας, αἵτινες καταθλίβουσι τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα τοῦ καλοῦ τούτου τόπου. Ἄλλ' οὐδεὶς καρπὸς ἡθελε προέλθῃ ἐκ τούτου τοῦ ἐπιχειρήματος ἂν αἱ καθαραὶ καὶ πρὸς οὐδὲν ἴδιον συμφέρον ἀφορῶσαι γινῶμαι τοῦ ὑποσημειωμένου δὲν συμβοηθῶσιν ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν προυχόντων καὶ προκρίτων ἀρχόντων τῆς Μολδαβίας.

Ἐνθαρρυνόμενος δὲ ὁ ὑποσημειωμένος εἰς τὰς φιλικὰς σχέσεις, αἵτινες ἐνυπάρχουσιν μεταξύ τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας καὶ τῆς μεγαλειότητός του τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἀουστρίας, δὲν ἀμφιρρέπει ποσῶς εἰς τὸ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὰς καλὰς ἐκδουλεύσεις τοῦ κυρίου συμβούλου καὶ καβαλιέρου Ραάβ, πρὸς βοήθειαν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ παραστήσῃ τὸ ἐμπερικλειόμενον του εἰς τοὺς ἄρχοντας, οἵτινες κατέφυγον εἰς τοὺς ἐν Ἀουστρία ὑποκειμένους τόπους, καὶ νὰ μεταχειρισθῇ ὅλα τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἐκ διαθέσεως ἤθελεν ἐγκρίνει εἰς τὸ νὰ καταπείσῃ, ὥς ἐκ μέρους τοῦ ὑποσημειωμένου, τοὺς εὐγενεῖς ἄρχοντας διὰ νὰ ἐπιστρέψουν ὅσον τάχιστα εἰς τὴν πατρίδα των καὶ εἰς τὸ νὰ τοὺς ἀσφαλίσῃ περὶ ὧν τῶν κινδύνων τοὺς ὁποίους ἐπροξένησεν ἡ παρουσία τῶν γενιτζάρων, οἵτινες κατὰ τὸ παρὸν ἐξέβησαν τῆς πόλεως καὶ μετ' ὀλίγον θέλουσιν ἐκβῆναι καὶ ἐξ ὅλου τοῦ τόπου, διὰ νὰ μὴν ἀφήσῃ εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἄρχοντας καμίαν ἀμφιρρεπῇ γνώμην διὰ τὴν πατρικὴν τῷ ὄντι καλοκαγαθίαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ὕψους του.

Ὁ ὑποσημειωμένος ἐπιφορτίζεται εἰς τὸ νὰ χορηγήσῃ ἀφθόνως, ἐξ αὐτοπροαιρέτου θελήσεως καὶ μὲ τρόπον ἀπέχοντα πολλὰ τοῦ ἰδίου συμφέροντος, ὅλα τὰ χρηματικὰ μέσα, ἅτινα ἤθελον ἐγκρίνει ἀναγκαῖα διὰ νὰ ἔλθουν πρὸς αὐτόν, εἰς τὸν μέγαλον τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς εὐτυχίας των καὶ τῆς ἀναπαύσεως τῆς πατρίδος των.

Ἡ πρὸς τὸν μόνιμον μονάρχην των σταθερὰ προσκόλλησις καὶ ὁ τοῦ καλοῦ ἔρος των θέλουν εὐκολύνῃ τοῦ ὑποσημειωμένου τὰ μέσα τοῦ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ βαστάξῃ τὰ στρατεύματα, ἅπερ εἰσὶ διωρισμένα νὰ μείνωσιν ἐν Μολδαβίᾳ ἄχρι τῆς παντελοῦς ἐξώσεως τῶν ἀποστατῶν.

Ὁ ὑποσημειωμένος μένει ὑπόχρεως εἰς τὸν κύριον σύμβουλον καὶ καβαλιέρον Ραάβ, ἀγέντην ἐν Μολδαβίᾳ τῆς μεγαλειότητός του τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἀουστρίας, διὰ τὴν ἐκβασιν τοῦ φερσίματός του ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ μὲ ἄκραν ἀνυπομονησίαν προσμένει τὴν ἀπόβασιν, παρασταίνων αὐτῷ τὴν βεβαίωσιν τῆς ξεχωριστῆς ὑπολήψεως πρὸς ἣν τὸν ἔχει ὁ ὑποσημειωμένος

Βουσοῦλ Ἐφέντης

Ἴσον κατὰ τὸ πρωτότυπον πρὸς γνωστοποίησιν τοῦ ὁποίου.

Τζέρνοβιτζ, τῇ 30 Αὐγούστου 1821 Ν. Σ.

Ἰώσηφ Ραάβ

Copia scrisorii adresată de domnul comisar general al Turciei în Moldova agentului majestății sale împăratului Austriei în zisa provincie

Nr. 1133.

Subsemnatul, comisar general al oștirii otomane împărătești, venind la Iași din porunca binefăcătorului și veneratului său monarh, a văzut cu cea mai mare mîhnire neorînduielele și distrugerile pe care apostazia fără morală și conștiință le-au pricinuit acestei bune țări prefăcînd-o într-un trup fără suflet.

Subsemnatul, fiind obligat de înălțimea sa imperială, cu puteri nemărginite, de a ajuta și a apăra pe acei din supușii săi care ar rămâne credincioși, liniștiți și pașnici, împlinindu-și datoriile, precum și de a ocroti pe cel nevinovat oricare ar fi persoana și de orice națiune ar fi, investit cu o putere atât de întinsă, însuflețit de gânduri miloase (care îi sînt proprii și personale) s-ar socoti foarte fericit, dacă ar putea îndeplini gândurile binefăcătoare ale respectabilului stăpîn și ar face să înceteze pedepsele care împilează omenirea suferindă din această bună țară. Dar nici un rod nu va ieși din această întreprindere, dacă intențiile curate, care nu tind la nici un interes personal al subsemnatului, nu vor fi ajutate prin întoarcerea boierilor de seamă ai Moldovei.

Subsemnatul, încurajat de legăturile prietenești dintre Înalta Poartă și majestatea sa împăratul Austriei, nu șovăie de loc a invoca bunele servicii ale domnului consilier și cavaler Raab în ajutorul omenirii suferinde, rugîndu-l să arate scrisoarea alăturată boierilor refugiați în părțile supuse Austriei și să întrebuițeze toate mijloacele, pe care prin a sa înțelegere le-ar socoti bune pentru a încredința, în numele subsemnatului, pe boieri să se întoarcă cît mai curînd în patria lor, fiind feriți de toate primejdiile pricinuite de prezența ienicerilor, care deocamdată au ieșit din oraș și peste puțin vor ieși din întreaga țară. Nu lăsați ca boierii să aibă vreo părere șovăelnică în legătură cu bunăvoința într-adevăr părintească a înălțimii sale imperiale.

Subsemnatul se însărcinează să pună din belșug, din propria sa pornire și într-un mod care este cu totul departe de interesul său personal, la îndemîna toate mijloacele materiale pe care le-ar socoti trebuincioase acești boieri pentru a veni la el, la locul unde au să lucreze pentru fericirea lor și pentru tihna patriei lor.

Credința lor statornică față de monarhul lor de totdeauna și dragostea lor pentru bine vor înlesni subsemnatului mijloacele de a putea întreține oștirile orînduite să rămînă în Moldova pînă la totala izgonire a apostatilor.

Subsemnatul rămîne îndatorat domnului consilier și cavaler Raab, agent în Moldova al majestații sale împăratului Austriei, pentru rezultatul demersului său din această zi și așteaptă cu multă nerăbdare rezultatul, asigurîndu-l de deosebita stimă ce-i poartă subsemnatul

Vusul¹ efendi

Copie după original, pentru certificarea lui.

Cernăuți, 30 august 1821 st. n.

Iosif Raab

Acad. R.P.R., ms. rom. 4288, f. 2—3. Text grec.

¹ Probabil Iusuf.

Braşov, 31 august 1821

Boierii Țării Româneşti aflaşi la Braşov cer ocrotirea împăratului Austriei pentru stabilirea liniştii în ţară şi pentru instaurarea unei domnii pămîntene şi permanente.

Βρασοβόν, 31 Αὐγούστου 1821

Πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἀουστρίας.

Μέγιστε καὶ γαληνότατε αὐτοκράτορ !

Ἡμεῖς οἱ ἐλάχιστοι δοῦλοι τῆς αὐτῆς καισαροβασιλικῆς καὶ ἀποστολικῆς μεγαλειότητος, ἄρχοντες τῆς Βλαχίας ἐκ τῶν παριστανόντων ὅλον τὸ ἔθνος, λαμβάνοντες καὶ ἤδη τὸ θάρρος ἀπὸ τὴν ἐπιδαψιλευθεΐσαν ἡμῖν φιланθρωπίαν της, προσπίπτομεν διὰ τοῦ παρόντος ταπεινοῦ εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς πόδας της, ἐξομολογούμενοι ὅλη ψυχῇ καὶ διανοίᾳ, καὶ χεῖλεσι χαριστηρίοις, διαπρυσίως κηρύττοντες τὰς μεγάλας εὐεργεσίας ἃς ὑπερεκένωσεν ἡ μεγαλειότης της ἐφ' ἡμᾶς τε καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς συμπατριώτας ἡμῶν ἐν αὐτῇ τῇ δεινῇ περιστάσει, ἥτις μὲ ἀπαραδειγμάτιστον ληστείας τρόπον τῶν γνωστῶν κακούργων, κατερῆμωσεν ἀφειδῶς ὅλον τὸ ἔδαφος τῆς Δακίας. Ἡ μεγαλειότης της δὲ ἐλεοῦσα τὴν ἀνθρωπότητα πάσχουσαν, οὐ μόνον ἐδωρήσατο ἡμῖν τοῖς ἐκ κινδύνων περισωθεῖσι τὴν ἄσυλον καταφυγὴν ὑπὸ τὸ ἀουστριακὸν σκῆπτρον ἐν τε Στεφανουπόλει καὶ Ἑρμανουπόλει, ἀλλὰ καὶ κήδεται ἡμῶν φιланθρώπως, ὥς καὶ περὶ τῶν ἰδίων ὑπηκόων της, μεριμνῶσα περὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ ἀταράχου διαγωγῆς ἀπάντων τῶν κατοίκων τῆς δακικῆς ἐπαρχίας.

Δὲν λείπομεν ὁμῶς ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναφέρωμεν δουλικῶς τῇ αὐτῆς αὐτοκρατορικῇ μεγαλειότητι ὅτι ἡ ἐνταῦθα διοίκησις μᾶς παρακινεῖ διὰ νὰ ἐξέλθωμεν ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν καὶ νὰ ἡσυχάσωμεν εἰς τὰς ἐγκαταλελειμμένας ἐστίας μας, λόγῳ ὅτι προσεγγίζει ὁ καιρὸς τοῦ χειμῶνος, καὶ ἐνδεχόμενον νὰ φθάσωμεν εἰς μεγίστην ἔνδειαν, καὶ ὅτι ἐξεδόθησαν βασιλικάι προσταγαὶ τῆς Ὑψηλῆς Ὁθωμανικῆς Πόρτας διὰ νὰ τραβηχθῶσιν οἱ γιανίτζαροι, καὶ ἡμεῖς ἡμποροῦμεν νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι δὲν θέλομεν ἔχει ἐνοχλήσεις μεγάλας, ἔχοντες μάλιστα ἐντεῦθεν ἐπιστροφῆς πασούσια. Ὅσοι δὲ ἐξ ἡμῶν θελήσωσι νὰ διημερεύσωσιν ἐνταῦθα, νὰ εὕρωσιν οἱ τοιοῦτοι κατοικίας τόπον εἰς ἄλλα μέρη τῶν ἐνδοτέρω. Ἡμεῖς δὲ οἱ δοῦλοι της, αὐτοπαρακίνητοι ἐσμέν ἅπαντες νὰ ἐπιστρέψωμεν ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ὥς ἱκανῶς ταλαιπωρηθέντες καὶ εἰσέτι ταλαιπωρούμενοι ὑπὸ δυστυχίας ἄκρας καὶ ἐλλείψεως τῶν πρὸς τροφὴν ἐπιτηδείων ἐξόδων, ἀφοῦ ἐχάσαμεν καὶ τὰ πράγματά μας. Πλὴν αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ ὅτι ἐξεδόθησαν προσταγαὶ νὰ ἀναχωρήσωσι τὰ στρατεύματα δὲν ὑπάρχει, καὶ ἂν ὑπάρχη καὶ ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν, δὲν ἐνηργήθη ὁμῶς ἄχρι τοῦδε, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ὅλα τὰ ὀσπίτιά μας ἐν τε Βουκουρεστίῳ καὶ ἐν τοῖς ἔξω ὑποστατικοῖς εἶναι πλήρη στρατιωτῶν καὶ κατήντησαν νὰ εἶναι χάρβαλα καὶ ἀνεπιτήδεια πρὸς κατοικίαν, μὲ τὸ νὰ ἔγιναν μερικὰ καὶ ἀχούρια ἀλόγων, καὶ οὔτε ἀδείαζουν, οὔτε καιρὸς καὶ δύναμις ὑπελείφθη τῶρα εἰς τὸ νὰ διορθωθῶσι, καὶ νὰ γένουν εὐχρησα πρὸς κατοικίαν. Ἐπομένως, οὔτε

εἶναι ἐλπίς νὰ ἀναλάβωμεν καὶ νὰ γνωρίσωμεν τὴν ὑπαρξίν μας ἐὰν δὲν συστηθῇ πρότερον ἐν τῇ Βλαχίᾳ ἡ κοινὴ εἰρήνη καὶ ἡσυχία τῶν πραγμάτων.

Ἐπειδὴ ὁμως γνωρίζομεν τὴν φιλικὴν σχέσιν ὅπου ἔχει ἡ καισαροβασιλικὴ μεγαλειότης τῆς μετὰ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, τοῦ προστατεύοντος τὰς δύο ταύτας ἐπαρχίας, Βλαχίας καὶ Πογδανίας, καὶ μετὰ τῆς βασιλευούσης ἡμῶν Ὑψηλῆς Ὁθωμανικῆς Πόρτας, γονυκλιτοῦντες πρὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν αὐτῆς ποδῶν, θερμῶς καθικετεύομεν τὸ καισαροβασιλικὸν κράτος τῆς νὰ ἐπιβλέψῃ ἰλέῳ ὅμματι ἐν αὐτῷ τῷ εὐθέτῳ καιρῷ καὶ ἐπὶ τὴν ἀθλίαν πατρίδα ἡμῶν, πάσχουσαν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν διαφόρους δυστυχεῖς ἀλλοιώσεις καὶ δεινὰς περιστάσεις, ὥστε ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα χρόνων τετράκις ἐγκατελείφθησαν τὰ ὀσπίτια καὶ κτήματα ἡμῶν εἰς ἐρήμωσιν, καὶ ἡμεῖς κατεφύγομεν ἐνταῦθα ὑπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν σκῆπτρον τῆς διὰ νὰ σώσωμεν αὐτὸ τὸ ζῆν, καὶ αἱ ἀλληλοδιάδοχοι περιστάσεις συνεχεῖς οὔσαι, δὲν μᾶς ἔδιδον καιρὸν νὰ ἀναλάβωμεν ἐντελῶς. Πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν ἀδυνάτων καὶ πτωχῶν μὴ δυνηθέντες νὰ διασωθῶσι μὲ τὴν φυγὴν, ἐγίναν θύματα ἑλεεινὰ τῆς ἀπανθρωπείας καὶ ὠμότητος. Ἄλλῃ ἐλπίς λοιπὸν δὲν ἔμεινεν εἰς ἡμᾶς, εἰμὴ τὸ αὐτοκρατορικὸν αὐτῆς ἔλεος, ὅπου διὰ τῆς ἐν αὐτῷ τῷ ἀρμοδίῳ καιρῷ (ὡς εἶναι γνωστὸν) ἰσχυρᾶς προστασίας τῆς νὰ ἀπολαύσῃ ὁ τόπος τῆς Βλαχίας εἰς τὸ ἐξῆς τὴν ἀμετάβλητον εἰρήνην, ἡσυχίαν καὶ εὐνομίαν, μὲ ὅλα τῆς τὰ προνόμια καὶ τοπικὰ ἔθιμα εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Τοῦτο δὲ ὅλον καὶ κατορθοῦται καὶ ἀσφαλῶς συντηρεῖται, ὅταν διὰ τῆς ἀνακτορικῆς μεσιτείας τῆς θεσπισθῇ ἡ ἡγεμονία τοῦ τόπου μόνιμος καὶ διαρκής, ἐπειδὴ ἐκ τῆς προσωρινῆς διοικήσεως τῶν ἡγεμόνων, τῆς ἐπὶ ρητῇ δηλονότι προσθεσμίας, καὶ ὅχι καθὼς ἀνήκει εἰς ἓνα διοικητὴν μιᾶς ἐπαρχίας, εἶναι γνωστὸν ὅτι προῆλθον αἱ καταχρήσεις ὅπου κατεπίκραναν τὸν δυστυχῆ λαὸν τῆς Βλαχίας καὶ τὸν ἔφερον εἰς γογγυσμοὺς ὅχι ἀλόγους. Διὰ τοῦτο ἡ ἐκ τῶν ἐπισυμβάντων συναγομένη ἀλήθεια διδάσκει ὅτι εἶναι ἐπάναγκες καὶ λίαν ἐπωφελὲς καὶ συντηρητικὸν τῆς καλῆς καταστάσεως τοῦ τόπου τὸ νὰ εἶναι ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας μόνιμος καὶ διαρκής, διὰ νὰ λογίζεται τῷ ὄντι ἐντόπιος καὶ πατριώτης, πράττων τὰ κάλλιστα καὶ κηδόμενος τῶν κοινῇ συμφερόντων τοῦ τόπου ὡς ἰδίας πατρίδος του, ὅστις νὰ χρεωστῇ ἀπαραιτήτως νὰ συμβουλευέται καὶ νὰ συσκέπτεται πάντοτε περὶ τῶν τοπικῶν ὑποθέσεων μὲ τοὺς ἐπισημοτέρους καὶ πρεσβυτέρους τῇ τε ἡλικίᾳ καὶ φρονήσει τῶν ἐντοπίων μόνον εὐπατριδῶν, καὶ οὐδέποτε ξένων, καὶ οὕτω νὰ ἐπάγῃ τὴν ψῆφόν του, διὰ νὰ εἶναι κατάλληλος καὶ ἀρμοδίᾳ εἰς τὰ κοινὰ συμφέροντα, καὶ δι' αὐτῶν νὰ διευθετηθῶσι τὰ τῆς διοικήσεως ὀρθὰ μέτρα καὶ ἡ δικαία στάθμη. Ἐπομένως καὶ τὰ τῆς ἀστυνομίας νὰ διοικῶνται τῇ κοινῇ συμποσίᾳ διὰ τῶν ἱκανῶν καὶ ἀναγκαίων τῆς ὑπουργῶν, πρὸς διηνεκῇ ἀσφάλειαν τῆς κοινῆς ἡσυχίας ἐναντίον παντὸς πλεονεκτικοῦ καὶ φιλοταράχου πνεύματος.

Περὶ δὲ τῶν ὁπαδῶν καὶ συνεργῶν τῶν δύο γνωστῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀποστασίας, οἵτινες ἦσαν μία συρροὴ διαφόρων καχεντρεχῶν ἀνθρώπων, τῶν πλείστων Ἀλβανῶν καὶ Σέρβων, πρὸ πολλῶν χρόνων τραφέντων ἐν τῷ τόπῳ ἐν ἄκρᾳ ἀνέσει, καὶ κυβερνηθέντων μὲ δαψίλειαν, ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀπέκτησαν καὶ καλὴν

κατάστασιν κτημάτων καὶ χρημάτων. Ἐπειτα ἀγνωμονήσαντες εἰς τὴν τροφὸν αὐτῶν γῆν τῆς Βλαχίας, ἔτι τῆς βρώσεως οὕσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἐχώρησαν ληστρικῶς μὲ ἀνήκουστον ἀπανθρωπότητα κατὰ τῆς τροφοδοτίδος καὶ τιθηνοῦ αὐτῶν, κατετάραξαν τὴν ἡσυχίαν τοῦ τόπου, ἐξεγύμνωσαν τοὺς κατοίκους ἐν γένει, κατερήμωσαν τὰ ὀσπίτιά των, κατεσκόρπισαν τὰς τροφάς των καὶ τοὺς ἐφυγάδευσαν ἐν ὥρᾳ χειμερινῇ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των καὶ τῶν φαμιλιῶν των.

Περὶ τούτων ἀπάντων δεόμεθα θερμῶς νὰ θεοπισθῇ ὅπου νὰ ἀποβληθῶσι καὶ νὰ ἀποκλεισθῶσιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἔξω τῶν συνόρων τῆς Βλαχίας καὶ νὰ μὴ συγχωρηθῇ οὐδέποτε ἡ εἵσοδος αὐτῶν ἐν τῷ τόπῳ τῆς Βλαχίας ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτία, οὔτε ὡς ὑπηκόων τῆς Ὁθωμανικῆς Πόρτας, οὔτε ὡς ἐπιγραφομένων προστασίαν ἄλλης ὑψηλῆς δυνάμεως, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἐγνωσμένοι ὡς φύσει κακότροποι καὶ πρὸς ληστείαν ἐπιρρεπεῖς, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν αὐτῇ τῇ περιστάσει ἀπεδείχθη πραγματικῶς ὅτι ἦτον προμεμελετημένοι εἰς τὴν ληστείαν τοῦ τόπου καὶ εἶχον σύνθημα τὴν ἀποστασίαν, ἀναμένοντες τοὺς ἀρχηγούς των. Ὡστε διὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς συνεργείας της νὰ σβεσθῇ εἰς τὸ παντελὲς πᾶν πνεῦμα ἀποστατικὸν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς Βλαχίας, καθ' ὃν τρόπον διεσκορπίσθησαν καὶ ἐματαιώθησαν ὅλαι αἱ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀναφυεῖσαι ἀποστασίαι, διὰ τῶν ἐμφρόνων τρόπων καὶ τῶν ἀκαταμαχῆτων ἀουστριακῶν ὅπλων, καὶ νὰ ἀπαρτισθῇ καὶ ἐν τῇ Βλαχίᾳ ἡ μόνιμος, διαρκὴς καὶ ἀμετάβλητος εἰρηνικὴ κατάστασις.

Καὶ ἐπειδὴ ὅλο τὸ ἔθνος τῆς Βλαχίας, ὅπου εὐτύχησε νὰ ἔχῃ τὴν αὐτοκρατορικὴν ρωσσικὴν προστασίαν, γνωρίζει ὅτι καὶ τὸ καισαροβασιλικὸν κράτος της ἔχει δικαίωμα γειτονικὸν τὸ νὰ ὑπερασπίζεται τὴν ἐπαρχίαν ταύτην εἰς τὴν ἐπαγωγὴν τῶν λυπηρῶν, ἐπομένως καὶ ἡμεῖς οἱ ἐλάχιστοι δοῦλοι της, οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου, ἔχομεν ἐπίσης τὸ αὐτὸ γειτονικὸν θάρρος, τὸ νὰ προστρέξωμεν δηλαδὴ μετὰ τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης ὑπὸ τὴν κραταιὰν αὐτοκρατορικὴν σκέπην της, αἰτούμενοι βοήθειαν εἰς τὴν κοινὴν ἀνάγκην τῆς πατρίδος ἡμῶν, παρακαλοῦμεν μετὰ θερμῶν δακρῶν τὸ βασιλικὸν αὐτῆς ἔλεος νὰ εἰσακουσθῇ ἡ ταπεινὴ ἡμῶν δέησις καὶ νὰ νεύσῃ φιλανθρωπῶς εἰς τὸ νὰ συστήσῃ τὴν κατὰ τὸν τοιοῦτον τρόπον διηνεκῇ εἰρήνην, ἡσυχίαν, καὶ εὐνομίαν τῆς πατρίδος μας μὲ τὰ ἴδια ἑαυτῆς προνόμια καὶ τοπικὰ ἔθιμα καὶ μὲ τὴν μόνιμον καὶ διαρκῆ ἡγεμονίαν, καὶ νὰ διατηρηθῇ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἐποπτεύοντος τοῦ βασιλείου κράτους της εἰς τὸ νὰ μὴ γένη ποτὲ καμία παραδρομὴ μετὰ ταῦτα τῶν θεοπισθέντων, οὔτε νὰ εἰσχωρήσῃ ποτὲ οὐδεμία ἐπῆρεια, φανερώς ἢ ἀφανῶς, ἐμμέσως ἢ ἀμέσως καὶ νὰ πειραχθῇ ὅποσοῦν ἡ κοινὴ τοῦ τόπου ἡσυχία καὶ καλὴ ἀρμονία οὐδὲ μέχρι τριχός.

Ἡμεῖς δὲ καὶ ὅλος ὁ λαὸς τῆς Βλαχίας, οἱ ἀπολαμβάνοντες τὰς τοιαύτας εὐεργεσίας διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ κραταιοῦ, εἰρηνικοῦ καὶ τῆς Εὐρώπης εἰρηνικοῦ μονάρχου τῆς Ἀουστρίας, εὐγνωμόνως νὰ αἰρωμεν πάντοτε τὰς χεῖρας μας πρὸς τὸν παντοδύναμον Θεόν, δεόμενοι αὐτοῦ ἐνθέρμως ἵνα διαιωνίζῃ τὸ βασίλειον κράτος της ἀκαταμάχητον καὶ νὰ ὑποτάττῃ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.

1821, Αὐγούστου 31, Βρασόβ.

Διὰ τὴν ἀσυμφωνίαν οὐδὲ τοῦτο ἔγινε.

Către împăratul Austriei.

Prea mărite şi luminate împărate!

Noi, boierii Țării Româneşti, prea smeriţii robi ai maiestăţii voastre chesaro-crăieşti şi apostolice, care reprezintă înţreg poporul, cunoscându-vă iubirea de oameni din belşug arătată nouă, îndrăznim să cădem prin umila de faţă [jalbă] la picioarele voastre împărăteşti, mărturisind cu tot sufletul şi cugetul, şi prin cuvinte de recunoştinţă arătând cu glas tare binefacerile mari, pe care maiestatea voastră le-a revărsat din belşug asupra noastră şi asupra celorlalţi compatrioţi ai noştri în acea straşnică împrejurare, care, prin tîlhării nemaipomenite ale cunoscuţilor răufăcători, a pustiit necruţător tot pămîntul Daciei. Ci maiestatea voastră, milostivindu-se de omenirea suferindă nu numai că ne-a dăruit, celor ce ne-am mîntuit de primejdii, refugiul de neatins sub sceptrul austriac în Braşov şi Sibiu, dar se şi îngrijeşte de noi cu iubire de oameni, ca şi de proprii săi supuşi, preocupată de liniştea obştească şi netulburata vieţuire a tuturor locuitorilor provinciei dacice.

Nu lipsim totuşi a raporta cu supunere împărăteştii voastre maiestăţi că administraţia de aici ne îndeamnă să ieşim în patria noastră şi să ne odihnim la vetrele noastre părăsite, sub cuvînt că se apropie timpul iernii şi e cu putinţă să ajungem în cea mai mare lipsă, şi că s-au dat porunci împărăteşti ale Înaltei Porţi Otomane ca să se retragă ienicerii, şi noi putem să sperăm că nu vom avea supărări mari, avînd mai cu seamă de aici paşuse de întoarcere; însă cîţi dintre noi vor voi să-şi petreacă timpul aici, să-şi afle unii ca aceştia loc de domiciliu în alte părţi, din cele mai înăuntru. Dar noi, robii voştri, sîntem de sine îndemnaţi toţi să ne întoarcem în patria noastră, ca fiind îndeajuns de căzniţi, şi încă chinuiţi de prea mare nefericire şi lipsa mijloacelor de trai pentru hrană, de cînd am pierdut şi lucrurile noastre. Această vorbă însă, cum că s-au dat porunci să se retragă oştile, nu există; iar dacă există şi noi n-o cunoaştem, nu e împlinită totuşi pînă acum, ci dimpotrivă toate casele noastre din Bucureşti şi de la moşile de afară sînt pline de ostaşi şi au ajuns să fie stricate şi nepotrivite pentru locuit, fiindcă unele au fost transformate în grajduri de cai, şi nici nu se golesc, nici timp şi avere n-au rămas acum ca să se repare şi să fie încăpătoare pentru locuit. Din această pricină, nu e nici o nădejde să luăm înapoi şi să revenim la averea noastră, dacă în Țara Românească nu se va stabili mai întîi pacea obştească şi liniştea lucrurilor.

Dar fiindcă noi cunoaştem legătura de prietenie, pe care o are maiestatea voastră chesaro-crăiască cu maiestatea sa împăratul tuturor Rusiilor, protectorul acestor două provincii ale Țării Româneşti şi Moldovei, şi cu împărăteasca noastră Înalta Poartă Otomană, ingenunchind la picioarele-ţi împărăteşti, fierbinte rugăm chesaro-crăiasca-ţi putere să arunce privirea cu ochi binevoitori, în acest timp potrivit, şi asupra nenorocitei noastre patrii, care suferă din timp în timp schimbări nefericite şi împrejurări groaznice

încît, în răstimp de 40 de ani, de 4 ori au fost lăsate pustiirii casele și moșiile noastre și noi bejenari aici sub sceptrul vostru împărătesc, ca să ne scăpăm însăși viața. Împrejurările care urmează neconținut una după alta nu ne-au dat timp să ne refacem pe deplin și mulți dintre noi fiind neputincioși și săraci, neputînd să ne mîntuim prin fugă, am ajuns victime de plîns ale neomeniei și cruzimii. Nu ne-a rămas deci altă speranță decît împărăteasca voastră milă, ca prin puternica voastră protecție (cum este cunoscut), în acest moment potrivit, pămîntul Țării Romînești să se bucure în viitor de pace nestrămutată, de liniște și dreptate, cu toate privilegiile sale și obiceiurile locale în veci. Toate acestea se vor înlăptui și se vor menține în mod sigur, dacă prin suverana-ți mijlocire se va hotărî o domnie dăinuitoare și trainică pentru țară, deoarece din cîrmuirea provizorie a domnilor, adecă pe termen hotărît dinainte, și nu cum se cuvine unui domn al provinciei, este știut că decurg abuzurile care au amărit nefericitul popor al Țării Romînești și l-au făcut să murmure nu fără temeii. Pentru aceea adevărul rezultat din cele întîmplate ne arată că este de trebuință și foarte folositor bunei stări a țării ca domnul Țării Romînești să fie pe viață, pămîntean și patriot, săvîrșind cele mai bune lucruri și îngrijind de interesele obștești ale țării ca de interesele propriei sale patrii. Acesta să fie dator neapărat să se sfătuiască și să chibzuiască întotdeauna cu privire la afacerile țării împreună cu cei mai de seamă și mai bătrîni, și prin vîrstă și prin înțelepciune, numai dintre nobilii pămînteni și niciodată dintre străini și astfel să influențeze hotărîrile lui, ca să fie corespunzătoare și potrivite intereselor de obște, pentru ca astfel să se orînduiască măsurile drepte ale cîrmuirii și pravila cea dreaptă. Prin urmare și cele ale politiei să se cîrmuiască în cea dimpreună înțelegere, prin miniștri destoinici și trebuitori pentru asigurarea neconținută a liniștei obștești împotriva oricărui spirit lacom și iubitor de turburare.

Iar în privința soților și complicilor celor două căpetenii cunoscute ale răzvrătirii, cari erau o adunătură de feluriți oameni, vicleni, cei mai mulți albanezi și sîrbi de mulți ani hrăniți în țară în cea mai mare îngăduință și chivernisiți din belșug, încît mulți dintre ei au dobîndit și avere frumoasă în moșii și în bani, apoi arătîndu-se nerecunoscători către pămîntul Țării Romînești care i-a hrănit și le-a dat mîncare, au pornit hoțeste, cu nemaiauzită neomenie împotriva maicii care-i hrănise, au tulburat liniștea țării, au despuiat locuitorii îndeobște, le-au pustiit casele, le-au risipit proviziile, și i-au fugărit în timp de iarnă, primejduind viața lor și a familiilor lor.

Pentru toate acestea, ne rugăm fierbinte să se poruncească ca să fie alungați și să fie izgoniți pentru totdeauna afară din hotarele Țării Romînești și să nu se îngăduie niciodată intrarea lor în Țara Romînească, sub nici un motiv, nici ca supuși ai Porții Otomane, nici ca sudiți ai vreunei înalte puteri fiindcă sînt cunoscuți ca perfizi din fire și înclinați spre tilhărie și mai ales că în acea împrejurare s-a arătat de fapt că erau cu precugetare la jefuirea țării și aveau ca lozincă răzvrătirea, așteptînd pe căpeteniile lor. Astfel prin împărăteasca

voastră conlucrare, să se stingă deplin orice duh de răzvrătire de pe pământul Țării Românești în chipul în care au fost împrăștiate și zădărnicate toate revoluțiile care s-au ivit iarăși în Europa, prin mijloacele înțelepte și prin nebiruitele arme austriace, și să se desăvârșească și în Țara Românească o pace statornică, tainică și nestrămutată.

Și deoarece întreg poporul Țării Românești care a fost fericit să aibă împărăteasca protecție rusească, știe că și chesaro-crăiasca voastră putere are dreptul ca vecina să sprijine provincia aceasta pentru curmarea suferințelor ei. Prin urmare, și noi, prea smeriții voștri robi, locuitori ai țării, avem deopotrivă aceeași îndrăzneală de vecin, ca să alergăm adecă, cu recunoștința datorită, sub puternica voastră ocrotire împărătească, cerînd ajutor în obșteasca nevoie a patriei noastre; cu lacrimi fierbinți implorăm împărăteasca voastră îndurare, să fie ascultată smerita noastră rugămintă, și cu filantropie să încuviințați ca să se orînduiască într-un astfel de chip pacea statornică, liniștea și dreptatea patriei noastre, bucurîndu-se de propriile sale privilegii și obiceiuri pămîntene, și de o domnie statornică și trainică, care să fie păstrată în veci; împărăteasca voastră putere supraveghînd ca să nu se producă vreodată după aceasta vreo abatere de la cele hotărîte, nici să se strecoare vreodată nici o înrîurire, pe față sau în ascuns, de-a dreptul sau pe ocolite, și să se tulbure cîtuși de puțin obșteasca liniște a țării și buna armonie nici pînă la un fir de păr.

Iar noi și tot poporul Țării Românești care, primind astfel de binefaceri prin mijlocirea puternicului, pașnicului și pacificatorului Europei monarh al Austriei, cu recunoștință să ridicăm întotdeauna mîinile noastre către atotputernicul dumnezeu, rugîndu-l fierbinte ca să prelungească în veci împărăteasca voastră putere, și să aștearnă sub picioarele voastre pe orice potrivnic și vrăjmaș.

1821, august 31, Brașov

Din cauza neînțelegerii, nici acesta nu s-a făcut.

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 215—216. Text grec.

189

August,] 1821

Lista boierilor numiți ispravnici în august și prețul vînzării huzmeturilor.

1821 : vînzarea huzmeturilor

Taleri

50 000	dijmăritu asupra dumnealui dvornicului Manu i tutunăritu.
91 200	vinăriciu asupra dumnealui clucerului Filip.
95 500	oieritu asupra dumnealui dvornicului Manu.

74 500 vânzarea vămilor pe patru luni de la septembrie întâi, leat 1821, pînă la sfîrșitul lunii lui dechemvrie dintr-acest următor an, căminar Aslanolu¹.

Isprăvnicile ce s-au făcut la avgust 1821

Slam Rîmnic	—dumnealui comisul Iancu Bengescu
Saacu	—dumnealui stolnicul Aleco Văcărescu
Prahova	{ dumnealui medelnicer Costache Burche
	{ dumnealui medelnicer Grigore Argintoiianul
Dimbovița	—dumnealui căminar Gheorghe Drugănescu
Mușcelu	—dumnealui căminar Iorgu Văcărescu

Arh. St. Buc., Condica logofetiei Tării de Sus, 1076, f. 123.

[Braşov, august ? 1821]

Informații despre disensiunile dintre boierii de la Brașov și despre formarea unei grupări ostile lui A. Pini.

Ἐκλαμπρότατε !

Ὁ δοῦλος τῆς ἐπέστρεψεν εἰς Βρασσοβόν, ὅπου εὔρον τοὺς ἄρχοντας εἰς μεγίστην ἀσυμφωνίαν, ὥς οὐδέποτε ἄλλοτε, δηλαδὴ μόνον τὸν μπάνον Μπραγκοβάνον νὰ ἐνέδιδε εἰς κάθε κοινωφελὲς ἔργον. Ὁ δὲ μπάνος Βακαρέσκος καὶ Γκίκας τὸν Μπέλον ἔχοντες τιμῶνι καὶ ψυχὴν εἰς κάθε κίνημά των, προσμένουν τὴν ἀπόλυτον φαναριωτικὴν διοίκησιν διὰ νὰ παίρνουν τὰς βιστιαρίες καὶ σπαθαρίες. Οἱ δὲ Φιλιππέσκοι μετὰ Σαμουρκάση, Ἀλέκου Γκίκα, Μαύρου καὶ Μπουζογιάνου, πνεῦμα ὄντες καὶ ψυχὴ τοῦ Πίνη, περιμένουν παρὰ τῆς μεγαλειότητος τοῦ Ἀλεξάνδρου δόξας καὶ τιμὰς καὶ ὁδηγίας παρὰ τοῦ Πίνη διὰ νὰ κινοῦν τι. Ἐκ τούτου συμπεραίνω ὅτι ὁ Πίνης ἐλπίζει μὲ νέους τρόπους, τάχα ὑποχρεωτικούς πρὸς τὴν αὐλήν του, πάλιν νὰ ἀπατήσῃ, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐλπίζομεν (ἂν ὑπάρχῃ δικαιοσύνη εἰς τὸν κόσμον) νὰ κακοπάθῃ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ ὄχι νὰ δοξασθῇ πάλιν καὶ νὰ ἀπατᾷ.

Αὐτὴν τὴν ἀθλίαν κατάστασίν μας βλέπων καὶ γνωρίζων πόσῃ διάθεσιν καὶ ὀρμῇ ἔχει ὁ κύριός μου εἰς τὸ νὰ ἀπολαύσῃ ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος τὰ φυσικὰ του δικαιώματα, παρέστησα εἰς ὅλους τοὺς νέους τὸ πόσον ἄδικον καὶ ἄλογον εἶναι εἰς τοιοῦτον φαβῶρη καιρὸν νὰ σεργιανίζωμεν μόνον εἰς τοὺς ἀλέδες, καὶ οὕτω συνείλκυσα ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα γενάτους καὶ μὴ γενάτους, χωρὶς νὰ ἀνακατώσωμεν διόλου τὴν πινικὴν φατρίαν. Ἐσυνθέσαμεν μίαν ἀναφορὰν πρὸς τοὺς γέροντάς μας, ἀποδεικνύοντές τους ὅτι ἂν ἡ εὐγενία των ἀπεφάσισαν νὰ χάσουν

¹ Ultimele două cuvinte sînt adăugate de altă mînă.

καὶ αὐτὸν τὸν μόνον ἀρμόδιον καιρὸν εἰς τὸ νὰ ἀπολυτρώσουν τὴν ταλαίπωρον πατρίδα μας ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν ἀγρίων θηρίων Φαναριωτῶν καὶ νὰ περιμένουν τὰ παιδιὰ μας ζωὴν ἐν ἀνέσει, ἡμεῖς δὲν ἤμποροῦμεν πλέον νὰ χάσωμεν καὶ αὐτὸν τὸν ἀρμόδιον καιρὸν. Ἀπεφασίσαμεν μὲ τὴν ἁδειάν των καὶ ἐρμηνείαν των νὰ δανεισθῶμεν καὶ νὰ τρέξωμεν δέκα ἐξ ἡμῶν εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ λέγουν ὅτι προτερίζουν τοὺς δεινῶς πάσχοντας, παρακαλοῦντες οἰκτρῶς νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ ἡμεῖς ὁποῦ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πλέον ἐλσεινὴν κατάστασιν, ὅτι ἀπηλαύσαμεν τῷ ὄντι τὴν προτέξιν μὲ τὴν ἀπολύτρωσιν τῶν παθῶν μας.

Τοῦτο τὸ κίνημά μας ἔδωσε μεγάλον κρότον, ἐφοβήθησαν οἱ γέροντες καὶ ὁ μὲν μπάνος Μπραγκοβάνος καὶ βόρνικος Μπαλατζιάνος καὶ βόρνικος Κρετζουλέσκος ἀμέσως ἀπεκρίθησαν ὅτι ἐπαινοῦν τὸν ζῆλον μας καὶ ἐγκρίνουν τὰς ιδέας μας, καὶ ἃς ἀρχίσωμεν ὁ καθεὶς ἐν μέρει νὰ κάμωμεν τὰ προβλήματα μας νὰ γένῃ ἐκλογὴ τῶν αἰρετωτέρων ιδεῶν, οἱ δὲ ἐπίλοιποι δύο μπάνηδες μᾶς στέλλουν εἰς τὴν Πόλιν νὰ ζητήσωμεν τὰ δίκαιά μας. Ὅμοίως καὶ ἡ πινικὴ φατρία, τὴν ὁποίαν δὲν ἀνακατώσαμεν εἰς οὐδέν, δεσπεράτοι δι' αὐτὴν τὴν καταφρόνησιν ὁποῦ τοὺς ἐκάμαμεν, μᾶς φοβερίζουν μετὰ τοῦ μουσιου Πίνη. Καὶ ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν πρὸς τοὺς ἄρχοντάς μας ἀναφοράν, ὁποῦ ἔχει ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ὑπογραφάς, ἔτυχε καλῇ ἢ κακῇ τύχῃ ὁ δοῦλος τῆς πρῶτος νὰ εἶμαι ὑπογεγραμμένος, πάσχουν πολυτρόπως πρὸς τοὺς ἐδῶ διοικητάς (ἐπειδὴ δὲ ἦλθον εἰς Βρασσοβὸν καὶ ἐβγήκα εἰς προὔπαντησιν τῆς ἐκλαμπρότητός της καὶ ἐπειδὴ ἐπῆγα εἰς Σιμπίνι καὶ ἐπῆρα τὰ παιδιὰ μου καὶ ἦλθον πάλιν ἐδῶ) πάσχουν λέγω πολυτρόπως νὰ ἐμπνεύσουν κακὰς ιδέας κατ' ἐμοῦ εἰς τὴν ἐδῶ διοίκησιν, ἡ ὁποία καὶ μὲ τὸ ἐξεφώνησε ὅτι μὲ τὸ νὰ κατέφυγον ἐδῶ μίαν φορὰν εἰς ἄσυλον, πρέπει νὰ ἡσυχάσω. Τῇ ἀπεκρίθην διαφορετικῇ φωνῇ ὅτι ἕως ὅτου δὲν ἀπαλλαγῶ τῶν δεινῶν, καὶ ἕως ὅτου δὲν ἀπολαύσῃ ἡ πατρίς μου τὴν ὀρθὴν τῆς διοίκησιν, ὅλο θὰ τρέχω. Ἀμέσως μὲ ἐζήτησε σκοῦζες, καὶ πάλιν λέγει ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐδικούς μας ἐκφώνησαν αὐτὴν τὴν κατ' ἐμοῦ ιδέαν.

Τὸν δὲ καπετάνον Ἀνδρίκον ἀμέσως ὁποῦ ἦλθεν ἐδῶ νὰ φέρῃ τὴν φαμίλιάν του, οἱ ἄρχοντες Φιλιππέσκοι ἐπῆγαν εἰς τὸν γενεράλην καὶ τὸν ἐγκάλεσαν ὥς ἄνθρωπον τῆς Ἑταιρείας καὶ ὅτι ἐσήκωσεν ἄρματα καὶ ἔκαμε πολλὰ κακὰ εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ ἀμέσως τὸν ἐσφάλισαν εἰς φρικωδεστάτην φυλακὴν, βασιτῶντες τὸν τέσσαρας ἡμέρας, καὶ ἀφοῦ τὸν ἐπῆραν μερικοὶ εἰς ἐγγύησίν των, τὸν ἄφησαν ἐλεύθερον ἕως ὅτου νὰ ἔλθῃ ἀπόκρισις ἀπὸ τὸ γκουμπέρνιον.

Πρίγκιπά μου, ὑπερειδόμενος εἰς τὴν εὐνοϊάν της καὶ εἰς τὴν διάθεσιν ὁποῦ ἐγνώρισα ὅτι ἔχετε εἰς τὸ νὰ διαφεντεύσῃτε πάσχοντας, φρονῶ ὅτι δὲν σφάλλω διὰ αὐτὴν τὴν παρακίνησιν ὁποῦ ἔκαμα τοὺς συμπατριώτας μου, καὶ ὅτι δὲν θὰ ἀφήσῃς τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Πίνη νὰ κάμουν μαζί μου ὅπως θέλουν.

Ὅπως καὶ ἂν γυρίσουν αἱ περιστάσεις τοῦ καιροῦ, παρακαλῶ νὰ ἔχητε μικρὰν φροντίδα διὰ ἐμὲ νὰ μὴν κακοπάθω.

Ἐλπίζω ἢ νὰ κάμω τοὺς γέροντας νὰ ἐντραποῦν καὶ νὰ σαλεύσουν οἱ ἴδιοι νὰ ὑπάγουν νὰ παρακαλοῦν, ἢ νὰ μᾶς δώσουν ἡμᾶς τὴν ἁδειαν, τὴν ὁποίαν ἂν εὐσχημόνως δὲν μᾶς τὴν συγχωρέσουν, ἔχομεν ἀπόφασιν καὶ ἄνευ αὐτῆς ἡμεῖς νὰ ὑπάγωμεν.

Ἄγαποῦσα ὅμως ὀλίγον φῶς πλέον ἐκτεταμένον, ὀλίγην ἐρμηνείαν τῆς ἐκλαμπρότητός της καὶ ἀπόκρισιν εἰς τὸ διὰ τοῦ ἀνεψιοῦ μου πρῶτον γράμμα, διὰ νὰ μὴ τύχη καὶ ὑπάγωμεν τζατάλι μὲ ὑποθέσεις ὅπου ἡ ἐκλαμπρότης της ἴσως γινώσκει πρὸ πολλοῦ ὅποιαν ἐκβασιν θὰ λάβουν. Πλὴν προσέξατε παρακαλῶ μεγάλως μὴ διὰ τοῦ τυχόντος, ἐπεὶ δὲ καὶ ὅλους τοὺς ἐδῶ ἐρχομένους σκαλίζουν εἰς τὰ βάματα καὶ ὅλα τὰ γράμματα τὰ ἀνοίγουν. Σήμερον πηγαίνω εἰς ἓν χωρίον Σατζέλες, δύο ὥρες μακρὰν τοῦ Μπρασσοβοῦ, ὅπου ἦλθεν ὁ μπάνος Κρετζουλέσκος. Καὶ ἂν καλῇ τύχη πείσω καὶ τὴν εὐγενίαν του νὰ ὁμογνωμονῇ, ἐλπίζω ἄφευκτα ὅτι εἰς ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἀποδείξω ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὅτι ὁ μουσιου Πίνης δὲν ἦλθεν κόνσουλας ρωσσικός, διαφεντευτὴς τῶν ἀδυνάτων ἀνθρώπων καὶ ἀδικουμένων, ἀλλ' ἓν θηρίον ἄγριον ὅπου ἐρροῦφηξε τὸ αἷμα τῶν πτωχῶν Βλάχων.

Ὅθεν καὶ πρὸς ιδέαν σας σημειῶνω μὲ τοὺς ὁποίους ἐκινήσαμε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ παρακάτω σημειῶνω ποῖοι μέχρι τοῦδε τῶν γερόντων ἐνέδωσαν εἰς τὸ κοινωφελὲς τοῦτο ἔργον.

Ὁ τῆς ἐκλαμπρότητός της ἐλάχιστος δοῦλος
Κ. Γ.

ὁ ταπεινός της δοῦλος

τρεῖς Ραλέτοι

δύο νέοι Μπαλατζάνοι

Σκαρλάτος Ρωσσέτος

οἱ τρεῖς Καμπινένοι

Κοκορέσκος

Δημήτριος Σλατινιάνος

Μιχαήτζας Φιλιππέσκος

Οἱ γέροντες ὅπου ἐνέδωσαν εἰς τὰ προβλήματα μας μέχρι τοῦδε

Γιάνκος Φιλιππέσκος

Κωστάκης Φιλιππέσκος

μπάνος Μπραγκοβάνος

δύο Φλωρέσκοι

Ἰστράτης Κρετζουλέσκος

Κωστάκης Καντακουζηνός

βόρνικος Μπαλατζάνος

Ματθαῖος Κατακουζηνός

Οἱ μέχρι τοῦδε ἀπέξω:

Μιχαλάκης Γίκας

μπάνος Κρετζουλέσκος

Τάκης Γίκας

μπάνος Βακαρέσκος

Ματίνκος Γίκας

μπάνος Γίκας

Γιάνκος Γολέσκος

Γρηγόριος Φιλιππέσκος

Γιάνκος Γίκας

Γιωργάκης Φιλιππέ[σκος]

Μανολάκης Μπαλιάνος

Ἀλέκος Γίκας

Ἀλεκάκης Βηλαράς

Μπουζογιάνος

Ραστής

Σαμουρκάσης

Νικόλαος Φιλιππέσκος

Ράλης

Γρηγόριος Γραδιστιάνος

Μαῦρος

Πάνος Κωστέσκος

Μπέλος

Prea luminate!

Supusul d-voastră m-am întors la Braşov, unde i-am găsit pe boieri într-o neînţelegere mai mare ca oricînd; numai banul Brîncoveanu consimţea la orice lucru de folos obşteasc, iar banul Văcărescu şi Ghica avînd drept conducător şi inspirator în orice acţiune pe Bellu, aşteaptă cîrmuirea fanariotă absolută ca să poată primi din nou visteriile şi spătăriile. Filipeştii, Samurcaş, Alecu Ghica, Mavru şi Buzoianu, fiind inspiraţi de Pini, aşteaptă de la măriia sa Alexandru măriri şi onoruri, iar de la Pini directive cum să lucreze. Din aceasta conchid că Pini, îndatoritor faţă de curtea lui, speră ca prin noi mijloace iarăşi să ne înşele; în timp ce noi sperăm (dacă mai este dreptate pe lume) să fie pedepsit acest om şi nu să se glorifice iarăşi şi să amăgească.

Văzînd această nenorocită situaţie a noastră şi cunoscînd dorinţa şi rîvna d-voastră de a se bucura nefericitul popor de drepturile lui fireşti, am expus tuturor tinerilor cît de nedrept şi neraţional este în asemenea momente oportune numai să ne plimbăm pe alei şi astfel am atras peste 30 de bărboşi şi nebărboşi fără să amestecăm de fel coteria lui Pini. Am întocmit o anafora către bătrînii noştri, arătîndu-le că dacă dumnealor s-au hotărît să piardă şi această singură împrejurare fericită ca să scape nenorocita noastră patrie din ghiarele sălbaticelor fiare fanariote şi copiii noştri să ajungă la o viaţă mai bună, noi nu mai putem să pierdem şi acest timp prielnic. Am hotărît, cu voia lor şi cu sfatul lor, să ne împrumutăm şi să alergăm zece dintre noi la acei oameni care spun că protejează pe cei ce sufăr cumplit, rugîndu-i cu lacrimi să ne facă să simţim şi noi care am ajuns în starea cea mai de plîns, că ne-am bucurat în adevăr de protecţie cu răscumpărarea suferinţelor noastre.

Acest demers al nostru a avut un mare răsunet; bătrînii s-au temut. Banul Brîncoveanu, vornicul Bălăceanu şi vornicul Creţulescu au răspuns însă imediat că laudă rîvna noastră şi aprobă ideile noastre, ne-au sfătuit să începem fiecare în parte să facem propunerile noastre iar apoi să alegem părerile cele mai bune. Ceilalţi doi bani, ne-au trimis la Constantinopol să cerem drepturile noastre; de asemenea şi partida lui Pini pe care n-am amestecat-o în nimic, desperată de dispreţuirea cu care am tratat-o, ne-a ameninţat cu monsieur Pini. Şi deoarece în această a noastră anafora către boieri, care are peste 30 de iscălituri, s-a întîmplat din fericire sau din nefericire, ca supusul d-voastră, cel dintîi să fiu iscălit, se silesc în toate chipurile către cîrmuitorii de aici (din cauză că am venit la Braşov şi am ieşit întru întîmpinarea luminăţiei voastre, şi fiindcă am plecat la Sibiu şi mi-am luat copiii şi am venit iarăşi aici) se silesc, zic, în toate chipurile să insuflă gînduri rele împotriva mea cîrmuirii locale care m-a şi anunţat că de vreme ce am recurs odată aici la refugiu, trebuie să fiu liniştit; i-am răspuns cu o voce deosebită că pînă cînd nu o voi scăpa de nenorocire şi pînă cînd nu se va bucura patria mea de dreapta ei cîrmuire, nu voi înceta de a alerga; îndată mi-a cerut scuze. Apoi mi s-a zis că unii dintre ai noştri au răspîndit zvonuri împotriva mea.

Pe căpitanul Andronic imediat ce a venit aici să-și ia familia sa, boierii Filipești l-au dus la general și l-au acuzat că ar fi om al eteriei și ar fi ridicat arme făcând multe rele patriei lor. Îndată îl închiseră într-o înfiorătoare închisoare ținându-l 4 zile și după ce-l luară unii pe garanția lor, îl lăsară liber pînă ce va veni răspuns de la gubernie.

Principe al meu, bucurîndu-mă peste măsură de bunăvoința voastră și de dispoziția pe care știu că o aveți să apărați pe cei ce sufăr, cred că nu gresesc pentru acest îndemn pe care l-am făcut compatrioților mei și că nu vei lăsa pe adepții lui Pini să facă cu mine ceea ce vor. Ori și cum s-ar întoarce timpurile, vă rog să aveți puțină grijă de mine să nu sufăr. Sper sau să fac pe bătrîni să se impresioneze și să se miște înșiși să meargă să se plîngă, sau să ne dea nouă voie, pe care, de nu ne-o dau cu demnitate, noi sîntem hotărîți și fără aceasta să mergem.

Dar dorind puțină lumină mai edificatoare, vreo lămurire a luminăției voastre și răspuns la prima scrisoare trimisă prin nepotul meu ca să nu se întîmple să ne amestecăm în chestiuni despre care luminăția voastră poate știe de mult ce rezultat vor avea. Fiți foarte atenți vă rog [nu dați scrisoarea] primului venit fiindcă pe toți care vin aici îi scotocesc la vămi și toate scrisorile le deschid. Astăzi mă duc la un sat Săcele, două ceasuri departe de Brașov, unde a venit banul Crețulescu, și, dacă din fericire, îl conving și pe dumnealui să aibă aceleași păreri, sper neapărat că în puține zile voi dovedi înaintea marelui Alexandru, că monsieur Pini n-a venit consul rusesc ca apărător al oamenilor fără putere și nedreptățiți, ci ca o fiară sălbatecă, ce a sorbit sîngele săracilor valahi¹.

De aceea pentru știința d-voastră însemnez cu cine am pornit acest lucru, și mai jos însemnez care pînă acum dintre bătrîni au consimțit la această faptă de folos obștesc².

Al luminăției voastre prea smerită slugă,
K. G.

Umilita voastră slugă³

doi tineri Bălăceni,
cei trei Cîmpineni,
Mihăiță Filipescu,
Iancu Filipescu,

trei Ralet,
Scarlat Roseti,
Cocorăscu,
Dimitrie Slătineanu,

¹ Gruparea boierilor ostili a lansat împotriva lui Pini un pamflet intitulat « Dacia nenorocită către locuitorii globului pămîntesc », în care el este caracterizat la fel ca mai sus, fiind învinuit și de reaua administrație a țării înainte de răscoală (*Hurmuzaki*, XX, p. 611—612. Text german, trad. cont. din grec.; Supl. I⁴, p. 3. Text. grec. cu trad. rom.).

² Boierii refugiați la Sibiu de asemenea se grupează într-un partid. Într-o scrisoare din 5 noiembrie 1821 către Const. Hagi Pop, ieromonahul Macarie relatează că « acolo la Sibiu am cunoscut un taraf din cei ce pizmuesc sporirea și deșteptarea neamului nostru, foarte împotrivnic lucrului meu... » (Acad. R.P.R., doc. DCCXLVI/261).

³ Adică autorul scrisorii.

Costachi Filipescu,
doi Florești,
Costachi Cantacuzino,
Matei Cantacuzino,
Mihalachi Ghica,
Take Ghica,
Matincu Ghica,

Bătrînii care au consimțit la propunerile
noastre pînă acum:

banul Brîncoveanu,
Istrati Crețulescu,
vornicul Bălăceanu,

Iancu Goleescu,
Iancu Ghica,
Manolachi Băleanu,
Alecachi Vilară,
Rasti,
Nicolae Filipescu,
Grigorie Grădișteanu,
Panu Costescu,

Cei care au rămas afară pînă acum:

banul Crețulescu,
banul Văcărescu,
banul Ghica,
Grigorie Filipescu,
Gheorgachi Filipescu,
Alec Ghica,
Buzoianu,
Samurcaș,
Rali,
Mavru,
Belu ¹.

Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 380. Text grec. Publicat în
Bis. Ort. Rom., XVII (1893—1894), p. 402—405.

191

Sibiu, 13 septembrie 1821

*Hagi Ianuș roagă pe Derviș pașa de Vidin să oprească jaful
ce se face în averea lui.*

Σιμπίνι, 13 Σεπτεμβρίου 1821

Πρὸς τὸν πασὰ Βιδυνιοῦ Δερβίς πασὰ Βεζύρ ἐφέντη μου.

Ὑψηλότετε καὶ πολυχρονιμένε διβλετλοῦ ἱκατλοῦ μιχχαμτλοῦ[;] σκλαβικῶς
προσκυνῶ καὶ τὰ ἔχνη τῶν ποδῶν σου καταφιλῶ. Τὸν μεγαλοδύναμον Θεὸν ἡμέρα
καὶ νύκτα παρακαλῶ διὰ τὰ χαῖρλή μουράτια τῆς καρδίας της νὰ τὰ αὐξάνη ἀπὸ
δόξαν εἰς δόξαν ἀμήν.

Μὲ τὸ σκλαβικόν μου ἀρτζουχάλι προστρέχω εἰς τὸ ἔλεος τῆς ὑψηλότητός
του καὶ εἰς τὸ μερχαμίτι της. Ὁ σκλάβος της ἐξ αἰτίας τοῦ ζουρμπᾶ καὶ χατίνη
Θεοδώρου δὲν ἠμπόρεσα νὰ σταθῶ εἰς Κραϊῶβαν καθότι ἅμα ὁποῦ ἐφάνη αὐτὸς
ὁ ζορμπᾶς καὶ χατίνης καὶ ἀφοῦ ἔκαμε . . . τὸν φακίρ φουκαρά, εἰς τὸν σκλάβον
της ὅμως ἔτρεχεν ὡς λυσσαγμένον σκυλὶ νὰ μοῦ ἀρπάξῃ καὶ τὸ μαλλί μου καὶ

¹ Cf. lista boierilor intrați în Brașov la 1821 și a celor rămași în București (Acad. R.P.R.,
ms. rom. 322, f. 211v. Publicată de E. Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose . . .*, p.149—151).

τὴν ζωὴν μου. Ὁ μεγαλοδύναμος Θεὸς με ἐγλύτωσεν καὶ μόλις μοναχὰ με τὰ ροῦχα μου καὶ με τοὺς ἀνθρώπους μου, τὸ δὲ μαλλί μου ἔμεινεν διασκορπισμένον εἰς τὴν διάκρισιν των. Τὰ ἀνίκητα καὶ τροπαιοῦχα στρατεύματα τοῦ βασιλέως μας, ὡς ροπή ὀφθαλμοῦ τοὺς διεσκορπίσαν ὡς τὸν κονιορτόν. Ἐμένα δὲ τὸν σκλάβον τῆς μου γίνεται μεγάλο κέδιρ καὶ ζημίαι, διότι ὄχι μόνον ὅπου μου σήκωσαν κάθε εἶδος ζαχερέν διὰ προσταγῆς, ἀλλὰ τὰ περισσότερα ἄνευ προσταγῆς μου τὰ κάμνουν γιάγμα καὶ γίκη γιεζικ εἰς τὸν σκλάβον τῆς νὰ μείνω πτωχὸς καὶ ντελιντζῆς τώρα εἰς τὰ γηρατεῖα μου. Τὸ μαλλί μου τὸ ἀρπάζουν, τὰ σπίτια μου τὰ καίουν. Ἐγὼ ἐφέντη μου χαϊνης δὲν εἶμαι, ἐγὼ τζασίτι δὲν εἶμαι, εἶμαι ραγιάς σεδεκατλοῦ τοῦ ὑψηλοῦ δεβλετιού ντεντεδὲ μπαμπετάν, καὶ ὅτι εἶμαι τοιοῦτος τὸ κάμνουν ἰσπάτι καὶ τὰ σοκάκια. Τὰ χουσμέτια μου εἶναι γνωστὰ καὶ εἰς τὸ ὑψηλὸν δεβλέτι, καὶ κάθε καιρὸν καὶ εἰς κάθε περίστασιν κατὰ τὸ χάλι μου ἐγνώρισα τὸ χρέος μου καὶ κουσουρσουζικα ἔκαμα χουσμέτι. Τὸ μαλλί μου τὸ εἶχα διασκορπισμένο στὰ πρόβατα τοῦ σουμπαγιαῖ τῆς Πόλεως, τὰ γίδια, βοῦδια, ἀγελάδια τοῦ ζαλχανᾶ καὶ ἀπὸ τὸν κρότον καὶ φόβον τοῦ χαϊνη Θεοδώρου, ὅλα τὰ ἄφησα καὶ ἔφυγα διὰ τὸ σελαμέτι τῆς ζωῆς μου. Καὶ τώρα εἰς ἐκεῖνο τὸ μαλλί μου ἐβγήκαν ἄλλοι σαῖπῆδες καὶ τὰ συνάζουν. Ὁ ἐφέντη μας φανερόν εἶναι ὅτι τὰ τοιαῦτα καμπούλι δὲν τὰ κάμει. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ σκλάβος του προστρέχει με τὸ ταπεινὸν μου ἀρτζουχάλι καὶ κάμνω ὑφαδὲ τὸ χάλι μου καὶ τὴν ἀρπαγὴν ὅπου με κάμνουν διὰ νὰ με εὐσπλαχνισθῇ τώρα εἰς τὰ γερατεῖα μου καὶ νὰ μὴ τὸ κάμη καμπούλι νὰ μείνω πτωχὸς καὶ ντελιντζῆς, ἀλλὰ νὰ προσταχθῇ νὰ παύσουν ἀπὸ τὸ νὰ μου ἀρπάζουν τὸ μαλλί καὶ ἐκεῖνα ὅσα ἀδίκως μου ἀρπάζουν καὶ με ξεγυμνώνουν, διότι οὔτε ὁ Θεὸς τὸ κάμει καμπούλι, οὔτε ὁ πολυχρονημένος βασιλέας μας καὶ ὅτι εἶναι τὸ ἔλεός του.

Τῆς ὑψηλότητός του ὁ κατὰ πάντα ἐλάχιστος σκλάβος

[Χατζῆ Ἰωαννουῆς].

Sibiu, 13 septembrie 1821

Către Derviş paşa de Vidin.

Stăpînul meu vizir.

Prea înălțate și cu viață lungă, plin de putere, plin...¹ vă salut cu supunere și sărut urmele picioarelor înălțimii voastre. Zi și noapte mă rog prea puternicului dumnezeu pentru ca dorințele bune ale inimei d-voastră să crească din slavă în slavă, amin.

Cu prezentul meu arzihal recurg la mila și îndurarea înălțimii voastre. Robul d-voastră, din cauza răscoalei și a hainului Teodor, n-a putut să rămână la Craiova, fiindcă îndată ce a apărut răscoala și hainul și după ce a făcut...¹ pe săraci, alerga ca un ciine turbat să răpească și lîna și viața sclavului d-voastră. Prea puternicul dumnezeu m-a scăpat aproape numai cu hainele pe mine și cu oamenii mei, iar lîna mea a rămas împrăștiată la discreția lor. Oștile de

¹ Cuvinte turcești neinteligibile.

neînvins și victorioase ale împăratului nostru într-o clipită i-au împrăștiat ca pulberea. Mie, robului d-voastră, mi se pricinuieste mare durere și pagubă, fiindcă nu numai că mi-au ridicat orice fel de zaherea potrivit ordinului dat, ci cele mai multe lucruri mi se jefuiesc fără poruncă, și păcat ca sclavul d-voastră să rămână sărac și cerșetor acum la bătrînețe. Lîna îmi este jefuită iar casele arse. Eu, stăpînul meu, hain nu sînt, eu trădător nu sînt, sînt raia credincioasă a înaltei împărății get-beget, și că sînt așa, o știe pînă și lumea de pe stradă. Serviciile mele sînt cunoscute și înaltei împărății și în orice timp și în orice împrejurare mi-am cunoscut datoria potrivit stării mele și am adus servicii fără vreo neglijență. Lîna mea am avut-o împrăștiată la oile șubasilor din oraș, iar caprele, boii, vacile din zalhana, din cauza vîlvei și primejdiei pricinuită de hainul Theodor, le-am părăsit și am fugit pentru scăparea vieții mele. Și acum pentru lîna mea au ieșit alți...¹ care o strîng. Este vădit că stăpînul nostru nu admite astfel de lucruri. De aceea robul înălțimii voastre recurge cu umilul său arzihal și arată situația și jefuirea ce mi se face, ca să aibă milă de mine acum la bătrînețe și să nu admită să rămîn sărac și cerșetor, ci să se dea poruncă ca să înceteze de a mi se jefui lîna și celelalte lucruri, fiindcă nici dumnezeu nu admite așa ceva, nici împăratul nostru, a cărui viață să fie lungă. Și să am mila înălțimii voastre.

Al înălțimii voastre neînsemnat rob

[Hagi Ianuș]

Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuș, 703, f. 60 v. Text grec. Alte scrisori cu conținut similar, din 1 decembrie 1821 și 2 ianuarie 1822, idem, pe una din copertile ms.

192

Sibiu, 16 septembrie 1821

Hagi Ianuș scrie lui Canetzos, să întocmească o listă de pagubele suferite la moșiile sale din Țara Romînească, pentru a fi despăgubit.

Συμπίνι, τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1821

Κανέτζο σὲ ἀσπαζόμεθα !

Μὲ τὸ κατευόδιόν σου εἰς τὰ αὐτοῦ δὲν ἀμφιβάλλομεν τὰ ὅσα σὲ ἐδιορίσαμεν καὶ ἐπαραγγείλαμεν ὅτι ὅλα θέλετε τὰ ἐκτελέσει ἐν προθυμίᾳ καὶ καλῇ διατάξει. Μάλιστα ὁ τρύγος τῶν ἀμπελίων νὰ συναχθῇ μὲ καλὴν οἰκονομίαν καὶ ἐπιμέλειαν διὰ νὰ μὴ γίνῃ ζιάνι καὶ φθορά. Ἐμάθαμεν ὅτι πέρα τοῦ Ὀλτου νὰ γίνεταί μεγάλη ἐξέτασις, σχεδὸν εἰς ὅλους, διὰ τὰς ὅσας ζημίας τοὺς ἔγιναν ἀπὸ κάθε λογῆς πράγματος, καὶ αὕτῃ ἡ ἐξέταξις πρέπει νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ καὶ ἡλθήκια. Διὰ τοῦτο σᾶς γράφομεν καὶ εἰς τὰ ἐδικὰ μας πράγματα, ὅπου μᾶς ἐπῆραν, νὰ παρασταθῇτε,

¹ În textul grecesc este cuvîntul: σαῖπῆδες.

διὰ νὰ γίνῃ ἐξέταξις τακτικὴ καὶ ἀκριβής, διότι σᾶς εἶναι γνωστὰ τὰ πόσα πράγματα μᾶς ἐπῆραν, μάλιστα τοὺς ζαχερέδες ἀπὸ Μπίρκα, Γκίντζοβα, Γρετζέστι, καὶ ξεχωριστὰ εἰς τὰ ἄλλα μούλκια εἰς τὸ καδηλήκι Καράκαλον. Ἡ ποσότης αὐτῶν εἶναι ἀναριθμητὴ ἀπὸ κάθε λογῆς ζαχερέν. Μᾶς ἐπῆραν καὶ τὰ βουβάλια καὶ γαιδούρια ἀπὸ ὅπου ἦτον εἰς τὸ μούλκι μας εἰς τὸ Νεγόϊ ἀπὸ τὸν Γκούτζα βακάρην, τὸν ἡξεύρει ὁ ἰσπραβνιτζέλος ἀπὸ ἐκεῖ, ὁμοίως καὶ ἄλλα ζῶα ἀπὸ τὸ Γρετζέστι, καὶ χορτάρια. Σχεδὸν τὰ ὅποια ὅλα δὲν ἤμποροῦμεν νὰ σᾶς τὰ περιγράψωμεν καὶ στοχασθῆτε τα μόνοι σας. Ὅπου ὄχι μόνον τὰ ἐξωτερικὰ πράγματά μας, ἀλλὰ καὶ τὰ κονάκιά μας ἐξεγύμνωσαν, τόσον καὶ τὰ 40 σακκία μὲ προμπίτζα ἀπὸ Μπούρκην ὅπου ἐπῆραν, ἀναλογούμενον τὸ κάθε σακκί ἀνα 140 καὶ 150 ὀκάδες. Διὰ τοὺς ζαχερέδες βέβαια δὲν ἤμπορεῖτε νὰ καταλάβετε πόση ποσότης ἦτον, καὶ ἀφοῦ ἔλθῃ αὕτῃ ἡ ἐξέτασις, ἀμέσως μὲ ἐπίτηδες ἄνθρωπον μᾶς φανερώσεις, διὰ νὰ σὲ φανερώσωμεν καταλεπτῶς τὸν κάθε λογῆς ζαχερέν ὅπου εὐρίσκονταν εἰς τὸ κάθε μούλκι διὰ νὰ μὴν κάμετε λάθος καὶ ἀπεραστοῦν ὀλιγώτερον καὶ ἀκολουθήσουν λάθη. Ἄλλο τί νὰ σᾶς εἰπῶ; ὅσον ἤμπορεῖτε προσέχετε καὶ ἀγρυπνεῖτε εἰς κάθε ὑποθεσίᾳ μας. Εἰς τὸν ζαλχανὰν τῶν κατσιαίων νὰ τὸν ἐτοιμάσετε διὰ νὰ σφάξουν ὅσοι ἔχουν γίδια, καὶ εἰς ἄλλον ζαλχανὰ νὰ μὴν τοὺς ἀφήσετε νὰ πηγαίνουν, καθὼς γράφω καὶ τὸν Χασάναγα.

Ὁ ζαχερές ὅπου ἐπάρθη ἦτον εἰς τὰ κάτωθεν χωρία.

Μὲ πρώτη ὀκαζιόνῃ, ὅπου τύχῃ, μᾶς στέλνεις τὴν βοῦλλαν τῆς κάσας, διατὶ δὲν ἔχομεν μὲ τί νὰ βουλλῶσωμεν τὰ γράμματά σας. Νὰ ἔχωμεν συχνά, ἰδεάζοντές μας εἰς τὰ περὶ ὑποθέσεών μας καὶ ὑγιαίνω.

Πρόθυμος

X. Ἰωαννουσῆς Κ. Π.

Ράστι, Μπίρκα, Γρετζέστι, Γκιεντζόβα, Γροσδίμποδ, Στουδίνα μὲ ὅλα τὰ περίχωρά του, Ἰζλάζι διὰ τὸν ζαχερέν καὶ ρακιά καὶ κρασί ὅπου τὰ ἐπούλησεν ὁ Σέλχο[;] τὸν Σαμορκάση, Βρανκοβένι, Γιαννουσέστι, Ὁμπέρσα Σλατιώρα, Δρανοβέτζι, Μπεμπένι εἰς καδηλήκι Ρίμνικον, Δεζεράτζι, Κοκορέστι, Κραγοέστι εἰς Δετζεράτζι.

Διὰ τὰ φορέματα τοῦ Κωνσταντίνου, ὅπου μᾶς γράφει ὁ κύρ Κατζώφας ὅτι ἔστειλεν νὰ τὰ φέρῃ αὐτοῦ, τὰ ὅποια στοχάζομαι νὰ τὰ ἐφέρατε. Λοιπὸν κύτταξε νὰ τὰ τινάξῃς καλά, βάζοντάς τα εἰς κανένα μέρος καλὸ, νὰ μὴν χαλάσουν, ἥ ἂν ἦτον δυνατόν εἰς τὸ κονσολάτο τὸ νέμτζικον.

[Adresa:] Τῷ κύρ Κωνσταντίνῳ Κανέτζῳ

Εἰς Κραιώβαν

Sibiu, 16 septembrie 1821

Canetzo, te salut!

Cu sosirea ta acolo nu ne îndoim că vei îndeplini cu zel și în bună ordine tot ce ți-am poruncit și ți-am recomandat. Culesul viilor să se facă cu

multă grijă, ca să nu se facă risipă și pagubă. Am aflat că dincolo de Olt se face cercetare mare aproape la toată lumea în legătură cu orice fel de pagube suferite și că această cercetare trebuie să se facă și în județele de dincoace. De aceea îți scriem să fiți de față ca să se facă o cercetare în regulă și exactă în legătură cu lucrurile care ne-au fost luate, deoarece se știe ce lucruri ne-au fost luate, mai ales zaherelele de la Bîrca, Gînjova, Grecești, în afară de cele de la celelalte moșii din spre Caracal. Cantitatea acestora nu se poate calcula în raport cu orice fel de zaherea. Ne-au luat și bivoli și măgarii, care erau la moșia noastră Negoiu; i-a luat Guță văcarul, pe care îl cunoaște isprăvnicelul de acolo. De asemenea ne-au fost luate și alte vite de la Grecești, precum și fin. Toate nu putem să vi le descriem, să te gîndești și singur. Ne-au luat nu numai lucrurile de afară, dar ne-au jefuit și conacele; ne-au luat și 40 saci cu brobință de la Bîrca, fiecare sac avînd 140—150 ocale. Desigur pentru zaherele nu poți ști ce cantitate a fost, cînd va veni cercetarea, să ne anunți printr-un om trimis într-adins, ca să-ți facem cunoscut cu de-amănuntul fiecare fel de zaherea care se afla la fiecare moșie, ca să nu greșești și să fie trecut mai puțin și să se facă greșeli.

Altceva ce să vă spun? Cît puteți să fiți atenți și să veghiați asupra tuturor afacerilor noastre. Să pregătiți zalhanaua pentru capre, ca s-o folosească acei care au capre de tăiat și să nu-i lăsați să meargă în altă parte. La fel scriu și lui Hasan aga.

Zaherelele care au fost luate se aflau în satele de mai jos.

Cu prima ocazie să ne trimiți pecetea casei, fiindcă nu avem cu ce să pecetluim scrisorile voastre. Să ne înștiințați adesea cu privire la afacerile noastre și rămîn cu bine.

Devotat

H. Ianuș C. P.

Rastu, Bîrca, Grecești, Gînjova, Grojdibod, Studina cu toate satele dimprejur, Islaz pentru zaherea și rachiuri și vin, a vîndut Selco [?] lui Samurcaș, Brîncoveni, Ianușești, Obîrșia, Slătioara, Dranovăț, Băbeni în județul Rîmnic, Degerați, Cocorăști, Crăguești la Degerați.

Cu privire la hainele lui Constantin, de care ne scrie domnul Catzofas că a trimis să le aducă acolo, cred că le-a adus. Prin urmare să cauți să le scuturi bine și să le pui într-un loc bun, să nu se strice, sau dacă este posibil la consulatul nemțesc.

[Adresa:] Domnului Constantin Canetzos

La Craiova.

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. XIX, doc. 28. Orig. grec.

Sibiu, 17/29 septembrie 1821

*Const. Hagi Pop cere boierilor refugiați obiectele prețioase aduse
cu ei ca să le pecetluiască la vamă, în vederea întoarcerii lor în țară.*

Σιμπίνι, τῇ 17/29 Σεπτεμβρίου 1821

Εὐγενέστατοι ἄρχοντες !

Ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὸ σημεῖον ἐτοιμάζεσθε, σὺν Θεῷ, νὰ μισεύσετε ἐντεῦθεν διὰ τὴν Βλαχίαν καὶ ὡς γνωστόν σας διὰ τὰ πράγματά σας, σιάλια, τζεβαῖρι καὶ ἄσημικὰ κ.τ.λ., ὅπου ἐφέρετε μαζί σας, ἔδωσα ἐγὼ ἐγγύησιν εἰς τὸ ἐνταῦθα ἐνδοξον κ.β. κουμέρκι καὶ ἀφέθησαν εἰς τὰ σπίτια σας πρὸς χρῆσιν σας, μὲ ὑποχρέωσιν ὅτι θέλετε τὰ ἐβγάλει σῶα πάλιν ἔξω διὰ τὴν Βλαχίαν μὲ τὴν ἐπιστροφὴν σας δι' ἐκεῖ, ἐπροστάχθην ἤδη παρ' αὐτοῦ τοῦ κ. β. κουμερκίου νὰ σᾶς προμηνύσω διὰ νὰ στείλετε ὅλοι, πρὶν τοῦ μισευμοῦ σας ἀπ' ἐδῶ, τὰ πράγματά σας εἰς ἐμένα ὅπου νὰ τὰ πηγαίνωμεν εἰς τὸ κουμέρκι εἰς τὸ νὰ τὰ θεωρήσουν καὶ βουλλώσουν κατὰ τὴν τάξιν τους, ὥστε νὰ ἡμπορέσητε ἡ εὐγενία σας νὰ τὰ ἐβγάλετε ἀκωλύτως βουλλωμένα διὰ ἔξω, καὶ ἐγὼ νὰ λάβω ὀπίσω τὰς ἐγγυήσεις μου ὅπου ἔδωκα δι' αὐτά, διότι εἰς τὸ ἐναντίον, κατὰ τοὺς τοπικοὺς νόμους καὶ κατὰ τὴν ἐγγραφὸν μου ἐγγύησιν, ὑποχρεοῦμαι νὰ πληρώσω ὡς ποινὴν τὰς κατωτέρω σημειωμένας τιμὰς τῶν κειμηλίων σας. Διὸ καὶ ἔν ἐν λείπω νὰ σᾶς προειδοποιήσω τοῦτο διὰ τοῦ παρόντος μου καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω διὰ νὰ καλοθελήσητε νὰ ἀκολουθήσητε ὡς ἀνωτέρω προαναφέρθην, ὥστε νὰ μὲ ἐλευθερώσητε ἀπὸ τὴν ἐγγύησιν ὅπου ἔδωσα διὰ τὴν εὐγενίαν σας καὶ νὰ μὴν δοκιμάσω, ἀντὶ εὐχαριστίας διὰ τὴν καλωσύνην ὅπου ἔκαμα ζημίας καὶ ὑσαρεστήσεις.

Σᾶς προσκυνῶ ἐν τοσοῦτῳ ταπεινῶς καὶ ὑποσημειοῦμαι μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς τῆς

εὐγενίας σας εὐπειθῆς δοῦλος

Χατζῆς Κωνσταντῖνος Πώππ

Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους :

Ἀρχοντα πρώην μέγαν λογοθέτην κύριον Δημητράκην Μπιμπέσκον διὰ

15.000

Ἀρχοντα πρώην μέγαν ποστέλνικον κύριον Ἀλέκον Ἀργυρόπουλον καὶ κλουτζιάρην Κωνσταντῖνον Ὁτετελεσιάνον

} 10.440

Ἀρχόντισσαν μεγάλην βορνιτζέσσαν Κατήγκω Στιρμπέη

16.000

Δημήτριος Μπιμπέσκος ἐδιάβασα.

Δημήτριος Μπιμπέσκος διὰ τὴν κοκόναν βορνιτζέσσαν Στιρμπόικαν.

Ἀρχόντισσαν μεγάλην σερδάρεσσαν Ρωξάνδρα Ὀτετελεσιάνκα.	1.300
*Ἀρχοντα κλουτζιάρην Σερμπά- νον Μουργεσάνον	1.100
*Ἀρχοντα σερδάρην Δημήτριον Ἀμάνην 2 κούφερα.	
*Ἀρχοντα παχάρνικον Νικολαί- τσαν Μπραϊλόην	1.100
*Ἀρχοντα καμινάρην Ἰάνκον Μαυροδόλου 3 κολέτα.	
*Ἀρχοντα παχάρνικον Δημή- τριον Ἀμυρά	2.850
*Ἀρχοντα μεδελνιτζάρην Δίγκον Μπρατιάνον	1.600
*Ἀρχοντα καμινάρην Νικόλαον Ραστή δύο φορές	1.220
*Ἀρχοντα στόλνικον Γρηγόριον Δραγοέσκον	600
*Ἀρχοντα πολκόβνικον Πανα- γιώτην	900
*Ἀρχοντα καμινάρην Καλινέσ- κον 1 κούφερον	
Ἀρχόντισσαν Ἀννίκαν Ρουσ- σέτη	800
*Ἀρχοντα στόλνικον Κωστάκην Μπραϊλόην	350
*Ἀρχοντα σατράρην Στέφανον Δεσλήν	5.350
*Ἀρχοντα καμινάρην Στέφανον Μπιμπέσκον	600
Ἀρχόντισσαν παχαρνιτσέσαν Σουλτάναν	940
*Ἀρχοντα πολκόβνικον Γεωρ- γάκην Χριστοφήν	200
*Ἀρχοντα πολκόβνικον Κων- σταντῖνον, ἀσημικά καὶ 1 σιάλι.	
*Ἀρχοντα σερδάρην Ἀμζας Ζιάνος, ἀσημικά	
Ἀρχόντισσαν κλουτζιαρέσσαν Ἑλέγκω Μπραϊλόικαν	

Am citit: Ruxandra Otetelișanu

*Εδιάβασα καὶ ἀπέγραψα κλουτζιά-
ρης Σερμπάν Μουργασάνου

Δημήτριος Ἀμυράς

Νικόλαος Ραστής καμινάρης

*Εδιάβασα: Γρηγόριος Δραγοέσκος

*Εδιάβασα Κωνσταντῖνος Μπραϊ-
λόης

*Εδιάβασα: Ἀμζας Ζιάνος

*Εδιάβασα: Ἑλέγκω Μπραϊλόη

Καὶ πρὸς τοὺς ἐντιμοτάτους
κυρίους.

Χατζῆν Ἰωαννοῦσιν Κώνστα
Πέτρου καὶ ἀδελφοὺς διαφόρους
ἐγγυήσεις.

Ἰωάννης Χατζῆ Χρήστου ... 420

Ἀθαλάσιος Διαμαντῆς 200

Ἀναστασία Βαφιάς 1.220

Γεώργιος Ἰωάννου, ἀσημικά.

Μιλίας Ἀμπατζῆς } ἀπὸ τὴν Με-
Παναγιώτης Κων- } γάλην Ὀκ-
σταντίνου } ναν διὰ διὰ-
Βούλχου Ἀμπα- } φορα κολῆτα
ζτίου } πραγματείας
Μιχάλης Λούπου } τους.

Πίτον Δημητρίου, ἄνθρωπον τοῦ
κυρίου Χ. Ἰωαννοῦσιν διὰ κάτι
ζῶα.

Ἐδιάβασα καὶ εἶμαι εὐχαριστη-
μένος εἰς τὴν ἐγγύησιν, Χατζῆ
Ἰωαννοῦσιν Κ. Π. καὶ ἀδέλφια

Ἐδιάβασα: Ἀναστασία Ζῶη
Βαφιάς

[Adresa:] Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους ἄρχοντας καὶ τιμιωτάτους πραγμα-
τευτάς, τοὺς περιεχομένους ἐν τῷ παρόντι γράμματι.

Sibiu, 17/29 septembrie 1821

Prea nobili boieri!

Fiindcă, după semne, vă pregătiți cu ajutorul lui Dumnezeu să plecați de aici
în Țara Românească și precum vă este cunoscut pentru lucrurile d-voastră,
șaluri, giuvaericele, argintării etc., pe care le-ați adus cu d-voastră, am dat
eu garanție la onorata c.c. vamă de aici și au fost lăsate să le întrebuințați
în casele d-voastră, însă cu obligația că le veți scoate iarăși întocmai în Țara
Românească, la întoarcerea d-voastră acolo; am primit ordin deja de la c.c.
vamă ca să vă înștiințez la timp ca să-mi trimiteți toți, înainte de plecarea
d-voastră de aici, lucrurile d-voastră, ca să le ducem la vamă, ca să le con-
troleze și să le pecetluiască, după regulile lor, pentru ca d-voastră să puteți
să le scoateți pecetluite, fără vreo piedică, iar eu să iau înapoi garanțiile
pe care le-am dat pentru aceste lucruri. Fiindcă, în caz contrar, conform
legilor locale și garanției mele scrise, sînt obligat să plătesc, drept sancțiune
valorile însemnate mai jos ale obiectelor d-voastră. De aceea nu neglijez să
vă aduc la cunoștință acest lucru prin prezenta mea scrisoare și să vă rog să

binevoîți a urma precum am arătat mai sus, ca să mă eliberați de garanția mea dată pentru d-voastră și să nu am, în loc de mulțumiri pentru binele făcut, pagube și neplăceri.

Cu acestea vă salut plecat și semnez cu cinstea cuvenită
al domniei voastre slugă devotată
Hagi Constantin Pop

Către prea nobilii:

Boierului biv vel logofăt, domnul Dimitrachi Bibescu pentru	15.100	Am citit, Dimitrie Bibescu ¹
Boierului biv vel postelnic, domnul Alecu Arghiropol și	10.440	
Boierului biv vel clucer Constantin Oteteleşianu		
Doamnei marea vorniceasă Catinco Știrbei	16.000	Dimitrie Bibescu pentru doamna vorniceasa Știrbei
Doamnei Roxandra a marelui serdar Oteteleşianu	1.300	Am citit, Ruxandra Otetelișanu ²
Boierului clucer Șerban Murgeșan	1.100	Am primit și am semnat, clucer Șerban Murgeșan
Boierului serdar Dimitrie Aman 2 cufere		
Boierului paharnic Nicolaița Brăiloi	1.100	
Boierului căminar Iancu Mavrodolu 3 colete		
Boierului paharnic Dimitrie Amira	2.850	Dimitrie Amiras
Boierului medelnicer Dincă Brătianu	1.600	
Boierului căminar Nicolae Rasti de două ori	1.220	Nicolae Rastis căminar
Boierului stolnic Grigorie Drăgoescu	600	Am citit, Grigorie Drăgoescu
Boierului polcovnic Panaghioti	900	
Boierului căminar Călinescu 1 cufăr		
Doamnei Anica Rosetti	800	
Boierului stolnic Costachi Brăiloi	350	Am citit, Constantin Brăiloi
Boierului șătrar Ștefan Deșliu	5.350	
Boierului căminar Ștefan Bibescu.....	600	

¹ Semnăturile din coloana a treia sînt autografe.

² Semnătura cu litere chirilice.

Doamnei paharniceasa Sultana	940	
Boierului polcovnic Iorgachi	200	
Hristofis		
Boierului polcovnic Constantin,		
argintărie și 1 șal		
Boierului serdar Amza Jianu,		Am citit, Amza Jianu
argintărie		
Doamnei clucereasa Elenco		
Brăiloi		Am citit, Elenco Brăiloi
Și către prea cinstiții domni		
Hagi Ianuș Consta Petru și		Am citit și sînt mulțumit cu ga-
frații, diferite garanții.		ranția, H. Ianuș C. P. și frații
Ioan Hagi Hristu	420	
Atanasie Diamandis	200	
Anastasie Vafias.....	1.220	Am citit, Anastasie Zoi Vafias
Gheorghe Ioanu, argintărie		
Milias Ambatzis		
Panaghiotis Con-		
stantinu		
Vulcu Ambatzis		
Mihalis Lupu		
Pitos Dimitriu, omul domnului		
H. Ianuș pentru niște vite.		

[Adresa:] Către prea nobilii boieri și prea cinstiții negustori cuprinși în scrisoarea de față.

Acad. R.P.R., Corespondența Hagi Pop, pach. 134, dos. IV, doc. grecești.

194

Brașov, 17/29 septembrie 1821

*Șantajul plănuir în legătură cu niște documente compromi-
tătoare pentru boierii munteni.*

Übersetzung aus dem Griechischen.

Den 26-ten dieses ist meine Familie gesund hier angelangt. Ich danke Ihnen und dem Herrn Baron für die Güte, die er für sie gehabt hat. Vor Allem erzähle ich Ihnen eine recht gute Geschichte und zu den Consuls und Ihren Vorthail. Sehen Sie aber, dass Sie selbe mit dem Consul auf das Geschwindeste beendigen.

Es befinden sich drey Schriften bey einem von meinen Freunden, welche mehreren Personen viel schaden können. Ich will aber die Sache kleiner machen als sie ist und auch gut.

1) Eine dem Theodor Wladimiresko gegebene Schrift, unterschrieben von Bojaren der 1-sten, 2-ten und 3-ten Klasse, durch welche ihn die Bojaren als ihr Haupt und Grösseren erkennen und ihm die Vollmacht geben, in Rücksicht ihrer und des Landes Vorrechten mit der Pforte zu traktieren, etc. etc. Die Sachen beleidigen nicht nur die Pforte, sondern auch die andere[n] Mächte.

2) Eine dem Wladimiresko gegebene Obligation von 240.000 Piastern und unterschrieben von allen Bojaren, welche sich in Bukureste befanden, mittels welcher er bevollmächtigt wird, überall wo er findet, Gelder für Rechnung der Vestierie zu 5 Piaster p.c. aufzunehmen, weil sie damahls Keines hatte.

3) Eine an einen Kaufmann ausgestellte Obligation, unterschrieben von Wladimiresko und allen Bojaren, mit dem Siegel der Vestierie versehen, und auf welche sie Geld behoben haben, so viel sie vorfanden.

Von diesen Bojaren sind Einige dort, zum Beyspiel der Barbutshan und der Philipp. Sie werden mit ihnen reden und, wenn sie wollen, so sollen sie das Geld erlegen; dann werden ihnen ihre Unterschriften zurückgestellt werden. Von diesem Geld wird den Bojaren 60 tausend geschenckt, 40 tausend werden Ihnen gelassen, um selbe mit dem Consul für die gehabte Mühe zu theilen.

Sagen Sie ihnen, dass, wenn sie durch Ihre Vermittelung nicht übereinkommen, ihre Unterschriften durch einen anderen Grossen und Mächtigen an den Kiaya-Bey übersendet, der diese Summe recht gerne bezahlen wird; der bekommt es zehnfach wieder von ihnen und sie werden auch das Leben dabey verlieren.

Noch Eins. Wenn diese Schriften in russische Hände fallen, werden sie ihr Vaterland nicht mehr lange sehen, Rathen Sie ihnen, dass sie so geschwind als möglich machen, denn die Sache wird nicht unterbleiben und braucht schnell beendigt zu werden.

Sagen Sie ihnen auch, dass auch ich für meine Mühe befriedigt seyn will. Ich bin versichert, dass, wenn sie dieses hören, werden sie auch ihre Hemder geben um los zu werden. Sie selbst werden dieses an ihrem Diskurs sehen. Ich bitte aber, interessieren Sie sich, nicht wegen einer Bagatelle noch verlängern Sie die Sache, oder lassen Sie dieselbe nicht etwan gar liegen; sonst wird dieser Gegenstand anderwärtig verhandelt und Sie verlieren, was Ihnen versprochen ist.

Der Herren Baron und die Madame grüsse ich dienermässig. Ihrer Frau Mutter H.L. etc. etc.

Freund: M.G.R.

Cronstadt, den 29-ten September 1821

Traducere din limba greacă.

La 26 ale lunii curgătoare familia mea a sosit cu bine aici. Mulțumesc d-tale și d-lui baron pentru bunătatea pe care i-ați arătat-o. Înainte de toate

am să-ți povestesc una bună, spre avantajul consulilor și al d-tale. Vezi numai s-o termini cît mai repede cu consulul.

În posesiunea unui prieten al meu se află trei acte care pot face mult rău mai multor persoane. Eu vreau însă să reduc afacerea la proporții mai mici decît în realitate și s-o fac bine.

1) Un act dat lui Theodor Vladimirescu, semnat de boieri de rangul întîi, doi și trei, prin care boierii îl recunosc căpetenie mai mare a lor și-l autoriză să trateze cu Poarta pentru privilegiile lor și ale țării etc. Chestiunile acestea lezează nu numai Poarta ci și alte puteri.

2) O obligațiune de 240.000 piaștri, semnată de toți boierii care se aflau la București, dată lui Vladimirescu, prin care el era autorizat să împrumute bani oriunde ar găsi cu 5% în contul vistieriei, care n-avea atunci de loc bani.

3) O obligațiune către un negustor, semnată de Vladimirescu și de toți boierii, prevăzută cu sigiliul vistieriei și pe baza căreia au luat atîția bani cîți au găsit.

Dintre acești boieri unii sînt acolo, ca de exemplu Bărbucean [Văcărescu] și Filip [Lens]. Dumneata vei vorbi cu ei și, dacă vor voi să depună banii, atunci li se vor restitui hîrțile semnate. Din acești bani, 60 mii vor fi dăruți boierilor, iar 40 de mii vor fi lăsați dumitale, ca să-i împarți cu consulul pentru osteneala avută.

Spune-le că dacă nu convin prin mijlocirea dumitale, hîrțile lor semnate vor fi predate, printr-o altă persoană sus pusă și puternică, lui Chehaia bei, care va plăti foarte bucuros această sumă. El și-o va recupera de la ei înzecit și pe lîngă aceasta își vor pierde și viața.

Încă una. Dacă aceste acte ar cădea în mîinile rușilor [boierii] nu-și vor mai revedea patria. Sfătuiește-i să aranjeze această afacere cît mai de grabă căci lucrurile nu vor rămîne baltă și trebuie să fie terminate repede.

Spune-le că și eu vreau să fiu răsplătit pentru osteneala mea. Sînt sigur că dacă vor auzi aceasta își vor da și cămașa ca să scape. Dumneata însuși vei vedea aceasta din cele ce le vor spune ei. Dar te rog interesează-te, nu este o bagatelă, și nu amîna afacerea, sau n-o lăsa baltă, altfel chestiunea va fi tratată în alt mod și dumneata vei pierde ceea ce ți s-a promis.

Salut respectuos pe dl. baron și pe doamna, iar doamnei mamei d-tale H. L. etc. etc.

Prieten: M. G. R.

Brașov, 29 septembrie 1821

Hurmuzaki, X, p. 127—128. Text germ.

Cluj, 18 septembrie 1821

Autoritățile austriace sfătuiesc pe boierii olteni, aflați la Sibiu, să se întoarcă în țară și anunță că răsculații trecuți în Austria vor fi îndepărtați de la hotar.

Către dumnealor boierii din Valahia cea Mică.

Amîndoaă jălbile dumneavoastră¹ coprind doao ponturi.

În 1-iu: fiindcă rebeliașii și alți streini, adunături de hoți și tîlhari, care au fost în Țara Romînească, nu s-ar fi curățit de tot, și fiindcă oștirile turcești nu au ieșit toate din țară, pohtiți dumneavoastră ca să nu fiți siliți a vă întoarce în Țara Romînească, nici a vă dăpărta de la Sibiu mai înlăuntru în țara aceasta, ci să fiți îngăduiți pînă să vor așaza toate în țara dumneavoastră. Mai vîrtos, pentru că mulți din dumneavoastră s-ar fi aflînd într-o stare care trebuie să se ajute de către cei mai cu putere.

Al doile: ca să se depărteze rebeliașii ce să află aproape de hotar, care, după ce au lepădat și și-au ascuns armele, au intrat aici, pentru că, de vor ieși iarăși în țară pă supt ascuns și vor mai rădica arme, atunci viața dumneavoastră va fi în primejdie.

Cît pentru pontul cererii dintîi, vă facem știut că nu am dat poruncă hotărîită² la poliția Sibiiului a sili pă dumneavoastră ca să vă întoarceți în Țara Romînească; dar am dorit și am voit, chiar pentru binele dumneavoastră, ca să vă povățuiască să vă întoarceți la patria dumneavoastră, fiindcă am vestire încredințată cum că boieri care s-au întors și au mers la București, s-au priimit prea bine și s-au așezat la Divan și în dregătoriile țării. Încă la Iași, din pricină că boierii cei mari nu s-au fost întors, s-au așezat la Divan

¹ O jalbă a boierilor aflați la Sibiu este din 12 septembrie 1821. Prin ea boierii cereau să fie izgoniți de lîngă hotar toți răsculații, deoarece ei cugetă să nimicească neamul boieresc, «după cum au pornit răscoala împotriva boierilor».

Prin cealaltă jalbă, tot din septembrie, fără dată, boierii arătau motivele pentru care nu se pot întoarce în țară și cereau să fie revocate dispozițiile date în acest sens (Arh. St. Budapesta, filmul 14, doc. 540—541/1821. Orig. rom. (scrise cu litere ungurești și germ. Publicate în *Revista Istorică*, XII (1926), nr. 7—9, p. 200—203). O jalbă asemănătoare a înaintat la 9 noiembrie 1821 și grupul refugiaților din Țara Romînească aflat la Săcele (Arh. St. Budapesta, filmul 1, doc. 540/1821. Orig. rom. cirilic și germ.).

² La 9/21 august, cabinetul din Viena, iar la 25 august 1821, autoritățile Transilvaniei au dat instrucțiuni ca refugiații din Țara Romînească să fie sfătuiți a se întoarce în țară (Arh. St. Craiova, doc. XVI/20. Publicat în *Oltenia*, III, p. 176; *Convorbiri literare*, XX (1889), p. 941; *Bis. Ort. Rom.*, XVIII (1893—1894), p. 390—391).

din boierii cei mici, și în locul arhierilor la trebile bisericesti s-au așăzat din preoții cei mici. Din care acestea să face dovadă că turcii însuși să nevoiesc a așăza toate ale țării, după vechiul obicei. Iar pă lingă toate acestea, să poate adăoga și încredințarea ce am luat acum de curînd de la prea puternicul meu împărat, cum că împărăția sa cu adevărat au mijlocit către Poartă pentru siguranția boierilor. Și este încredințat cum că mijlocirea împărăției sale va fi cu bun folos, precum și fermanul Porții, de amnistie, ce s-au dat către toți de obște, dintr-această mijlocire s-au făcut.

Acestea toate arată siguranție pentru persoana fieșcăruia în parte, i pentru averea tuturor și pentru așezămîntul obiceiurilor vechi ale stăpînirii țării.

Întru această stare dar, a întîmplărilor, socotesc că binele dumneavoastră ar fi ca să vă întoarceți înapoi. Iar cînd nu vă veți încrede la legiuita stăpînire a dumneavoastră și veți zăbovi mai mult a merge ca să vă așezați în dregătoriile țării și la moșiile dumneavoastră, poate să vi să întîmple vătămare. Și, deosebit, aflîndu-vă la moșiile dumneavoastră, mai pă ușor vă veți putea iconomisi, decît aici în țara aceasta.

Cu aceeași sfătuire ce am zis mai sus, am socotit aceasta că, de veți zăbovi mai mult aici în țara aceasta și la Sibiiu, în cea din urmă vor ajunge și cei ce pînă acum au ajutorat pă cei mai săraci, la scădere și la lipsă, și va fi mai mare rătăcire.

După cum să află acum trebile în Moldova și în Țara Romînească, după nădăjduitele vestiri ce am, în scurtă vreme vor izgoni turcii pă rebeliașii greci ce au mai rămas într-aceste dooă țări, care vor fi numai ca la 2.000. Și prin mijlocirea puterilor streine, mai cu vreme să vor rădica și turcii din Țara Romînească, prin lucrare de condei și prin împăciuire.

Deci, dumneavoastră de socotiți că veți fi în stare să luptați greutatea cheltuielilor de aici, și că veți putea aștepta pînă să vor pune în orînduială toate deplin, făr' de paguba moșiilor dumneavoastră, eu sînt departe de a vă popri să nu rămîneți aici, fiindcă prea puternicul meu împărat v-au priimit cu milostivire.

Dar iarăși, porunca împărăției sale este să nu îngăduiesc a să aduna prea mulți la un loc, mai ales prin satele ce sînt aproape de hotar. După care coprindere a poruncii împărătești, înșivă dumneavoastră puteți cunoaște că, pentru nezmintirea dumneavoastră de acolo, caut să chibzuiesc ca să se îplinească și porunca împăratului și să fac prin cît să va putea și voința dumneavoastră.

Dă aceea am poprit amîndooă jălbile. Dar, pînă atunci aș socoti că veți face bine să îndemnați pă cei mai scăpătați dintre pămîntenii dumneavoastră, ca să se întoarcă la moșiile lor, și să-i ajuturați la aceasta, fiindcă după cele mai sus arătate, pot fi făr' de nici o frică.

Pentru al 2-lea pont, s-au dat după poruncile împărătești, rînduiei, ca rebeliașii să se depărteze negreșit de la hotar, și să nu fie suferiți aici în țara aceasta, ci să le dea drum la alte părți depărtate și împotriva țărilor de unde să vor fi născut ¹.

G. Bánffy²

1821, septembrie 18

Cluj

Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 356 v.—359 v.; ms. grec. 720, p. 131—132. Text rom. Publicat în *Convorbiri literare*, XX (1886), p. 942—944; *Bis. Ort. Rom.*, XVII (1893—1894), p. 392—394; *Oltenia*, III, p. 179—189.

196

[București,] 19 septembrie 1821

Cîrmuirea ia măsuri pentru a se numi epistați la mănăstirile părăsite de egumenii uniți cu apostatii.

Către cinstita ocîrmuire a Valahiei

Fiindcă mulți din egumenii du pe la mănăstirile ce să află aici în țară din pricina răzvlătirii ce au fost lipsesc unii prin alte țări, alții unindu-să cu apostatii și ducîndu-să cu dînșii, au rămas mănăstirile făr' dă purtători de grijă și nu numai zestrea, ci și vite și alte lucruri ale mănăstirilor unile s-au prăpădit, luîndu-să de apostati, altele iarăși care au rămas, s-au făcut zapt de către zabiții ³ județelor, precum v-ați pliroforisit dumneavoastră și din înștiințarea ce au venit de la epistatul mănăstirii Rîncăciovul, ce cu cartea dumneavoastră s-au orînduit purtător de grijă, și pentru că eu ca un eforos al logofetii ce sînt și ca un patriot ce mă aflu, datoria mă face a îngriji ca să nu ajungă toate mănăstirile la un acest fel de hal vrednic de jale, ci, de să va găsi și de către dumneavoastră cu cale, a mea părere este ca vechilul sfintei mitropolii să cerceteze și să privegheze pentru aceasta, ca unde să va dovedî că este vreo mănăstire care să aibă trebuință ori de egumen, de va lipsi, sau de purtător de grijă, pînă cînd să va arăta însuși aceia sau vechilii din parte-le, prin știrea dumneavoastră să să așeze epistat a îngriji atît de zestrea mănăstirii, vite și altele, cum și de veniturile moșiiilor a le strînge și

¹ La 20 august autoritățile Transilvaniei au dat instrucțiuni pentru expulzarea eteriștilor din Ardeal (Arh. St. Craiova, doc. XVI/20; Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 356. Publicat în *Bis. Ort. Rom.*, XVII (1893—1894), p. 389—390; *Oltenia*, III, p. 174—175).

² Contele Gheorghe Bánffy, guvernatorul Transilvaniei.

³ În text: «zabicii».

a le aduce, ca să nu să prăpădească pă cîmpuri, toamnă fiind și vremea strînsului bucatelor și a culesului viilor, cînd de acum înainte să apropic și vremea iernii.

Căci de nu să va pune în orînduială aceasta, vederat ajung mănăstirile la rea dărăpănare.

Scarlat Mihălescu

1821, septemvrie

[Rezoluția:]

19 septembrie 1821

De la ocîrmuirea Valahii

Cinstite dumneata frate biv vel spătar Scarlate Mihălescule, epistatule al logofeții Țării de Sus.

Cu orînduială fiind anafora aceasta a dumitale, o întărim și noi, pe care să o și faci cunoscută prea sfinții sale părintelui arhiereul Troados, vechilul sfintei mitropolii, ca să aibă îngrijirea aceasta. Și unde să va dovedi că este vreo mănăstire și ori în ce eparhie, ori dintr-ale pămîntului slobode mănăstiri, sau dintre cele streine, care să aibă trebuință ori de egumeni de va lipsi sau de purtător de grijă, pînă cînd să va arăta însuși aceia sau vechili din parte-le. Și prin anafora aceasta prea sfinții sale și a dumitale să să facă cunoscut și ocîrmuirii, ca să să orînduiască egumen sau vechil cu mijlocul ce să arată într-această anafora a dumitale.

Barbu Văcărescu, Mihalache Manu, Constadin Negri

1821, septemvrie 19

Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus, 1076, f. 85 v—86.

197

[Cernăuți, 20 ? septembrie 1821] · 10 oct. 1821.

Boierii moldoveni cer Porții înlăturarea grecilor și arnăuților, cîrmuire pămînteană, hotărnicirea moșilor și alcătuirea unei pravili în limba moldovenească.

Durerea ranii pricinuită noi de cătră stricăcioasa împărechere a apostatilor greci, ce s-au obraznicit a rădica arme și cu cumpline a vătămă pămîntul acesta a Moldavii, ne silește să cutezăm a năzui și prin întinderea umilitelor glasuri a celor care ne aflăm du pre împregiurările tîmplări cu plîngere să cerem ascultare de la înalta milostivire a mării și prea puternicii împărății. Primește prea puternice și mult milostivule împărate ascultare tînguirii norodului Moldavii, carii de la moșii și strămoșii lor au avut și au pravila în suflete a păzi curățenia credinții și a supunerii cătră pragul prea puternicii și mării împărății.

Acest norod, pururea supus cătră datoriile lor, totdeauna au avut pironiți ochii săi la domnii orînduiți după vreme în oblăduirea pămîntului acestui și pîn'la un păr fără de nici o împotrivire au plinit orișicare poroncă s-au slobozit în țară, prin rînduielele supt pecetea domnilor, fără să-și deșchidă glasul său să facă vreo întrebare de sînt toate cu știința și poronca prea puternicii împărății, macar de s-au și văzut și s-au ispitit în faptă din nou izvodită multe feluri de dări în bani și în havalele, cu multă greutate a țării. Și precum la toate acelea nu s-au arătat cu cea mai mică împotrivire nici într-o vreedată, asămîne și pentru paza pămîntului acestui au avut întemeiete nădejdiile sali iarăși la domnii oblăduitorii țării.

Nenorocire însă a nevinovatului acestui pămînt s-au deșărtat deodată tocma în sînurile păcii și a liniștirii, pentru că la trecuta lună februar, fără de veste ne-am găsit năpustiți ¹ de o sumă [de] greci și arnăuți cu toții înarmați, atîta în capetalul țării, orașii Eși, cît și în Gălați, Focșani, ce sînt pe marginea țării despre Dunărea. Carii, cu armele în mîini, au săvîrșit o cruzime fără pildă vreodată în pămîntul acesta. Și urmînd pretutundine aice în țară spaimă, deznădăjduire și ticăloșii nevinovatului norod, sîliți au fost cea mai multă parte a fugi și a să împrăstie cu sîngură știința lor pe unde au putut, lăsîndu-și starea și avuția, în rîsipa și prada apostatilor, căutînd fieștecare ca să-și apere macar viața despre înrăutățitii vîrsători de sînge omenesc.

Iartă prea puternice și mare împărate cutezarea noastră ace născută din deznădăjduire, prin care cu lacrimi puind înaintea pragului prea puternicii împărății nevinovăția noastră, cu umilite glasuri cerim milostivirea vindecării ranelor întru care cumplit ne ticăloșim. Tinde mîna cea puternică și ne miluește cu punirea în buna rînduială, ca să viețuim supt umbrirea pragului prea puternicii împărății, în sînurile păcii și a liniștirii și cu lesnire să putem plini toate datoriile curatii supuneri noastre cătră prea puternica și hrănitorea împărăție.

Milostivește-te prea puternicule, mare împărate! Ascultă glasurile nevinovatului norod și hărăzăște noi prin înalt vrednic de închinăciuni sfînt hatișarîf pronomiile obiceiurilor ce din vechi au avut norodul Moldavii, care din vreme în vreme și-au pierdut mai de tot ființa lor din întrebuintările cele răle a domnilor greci ce au fost orînduiți oblăduitori pămîntului. Căci nu au fost slobozi nici putincioși a înfătoșa jalobile noastre cătră pragul prea puternicii împărății, cu arătarea durerilor asupritoare. Și pe lîngă aceste să fie mila prea puternicii împărății a ne milui cu dizrădăcinare din pămîntul acesta și niciodată a mai lăcui împreună cu noi grecii și arnăuții cu înstatornicire de case și alte acareturi. Să fim miluiți și puși la cale și pentru pagubile și cea de istov sărăcie ce ni s-au pricinuit de această vătămătoare urmare a apostatilor, întorcîndu-ni-să măcar cevași din păgubirile noastre cu averile lor ce au în pămîntul acesta. Să fim miluiți a ni să da în purtare de grijă a noastră, pămînte-

¹ În text: năbustiți.

nilor, toate mănăstirile cu moșiile lor ce sînt în pămîntul acesta făcute din învechime di moși și strămoși noștri, pentru sprijinirea și miluirea săracilor patrioți și pentru darea din veniturile lor supt nume de embatic, la Ierusalim, la Sinae și la Sfetagora. Aceste mănăstiri cu moșiile lor să ni să dei pe socotința patriei și ne îndatorăm ca și embaticul legiuit la locurile hotărîte și miluirea săracilor patrioți, după hotărîrea daniilor vechi, să urmeză cu nesmintire, căci de cînd au intrat aceste mănăstiri în mîinile călugărilor greci, nu numai cu acele miluiri au lipsit cu totul, dar încă le-au supus și supt grea sarcină de datorie.

Să fim miluiți a ni să da voie ca după vechile obiceiuri a pămîntului să ne alcătuim pravile în limba patrii, hotărîtoare la tot feliul de pricini, după care să urmeze cu nestrămutare judecățile și toate orînduielile pămîntului, ca să nu urmeze mai mult întrebuițare ce ră și voie ce slobodă a domnilor oblăduitori.

Să fim miluiți a ni să da voie ca, cu boieri aleși hotarnici și cu îngineri, să să hotărească toate moșiile din pămîntul acesta pe glasul scrisorilor vrednice ce va înfățișa fieștecăre moștean și a să stîlpi cu sămne despărțitoare.

Să fim miluiți ca în purtarea tuturor trebilor în patrie să fie orînduiți de cătră domnii oblăduitori ai țării din toate neamurile de boieri pămînteni carii vor fi vrednici a ocîrmui cu dreptate și bună orînduială pe săracul norod.

Să fim miluiți a ni să orîndui domn oblăduitoriu pămîntului, după vechile miluiri a prea puternicii împărății, din însuși neamul moldovinesc, pre care obștea îl va alege pe temeiul credinței și a închizășlurii a tuturor pămîntenilor. Care domn va avea toată supunerea cătră pragul prea puternicii împărății, oblăduind norodul în hotărîrea pravililor obiceiurilor pămîntului, avînd și capichihaele din boieri pămîntului carii să stei în Țarigrad întru săvîrșirea trebuinților țării.

Cu aceste miluiri ne rugăm, prea puternicule și mare împărate, să hărăzești prin înalt vrednic de închinăciuni sfînt hătișarif pe norodul pămîntului Moldavii, credincioasa raiao, cheleriul a prea puternicii mari împărății.

La pragul prea puternicii și milostivii împărății credincioasăle și supusă raiele a Moldavii.

Acad. R.P.R., doc. DCXLIX/110. Copie rom. cont. c. Erbiceanu, d. 15.10.1951. *La copie înfățișată la 3/1 dec 1951 p. 214*

A N E X A 1

la documentul nr. 197

[Septembrie, 1821]

Scrisoarea moldovenilor către Saletu¹ pașa în contra grecilor.²

Pre înălțatule, măritule întru slavă și alesule de dumnezău întru iscusință, marele viziriu a pre înaltului și hrănitoriului nostru devlet, Salih pașa

¹ Corect: Salih pașa.

² Scris cu roșu de altă mînă.

efendimiz. Pre milostivule stăpîn și mîntuitoriule cheleriului împărătesc al Moldovii de călcările cele pierzătoare a răzvrătiților greci. Mărească-să slava voastră mai presus decît toată asămănare și brațul cel puternic a celuie ce ține ceriul și triimite lumina în soare să dăruiască în veci covîrșitoare putere pre puternicului nostru și iubitoriului de oameni împărat, supuind supt picioarele sale pre tot vrăjmașul și înprotivitul. Căci prin a sa nemărginită îndurare,¹ noi celor de la strămoșul, credincioși pragului său, bunătatea ce neprețuită a sufletului vostru, care văzînd jale pămîntului, văzînd pierzarea sa, au întins putere ce ocrotitoare cătră izgonire ce desăvîrșită a celor nelegiuîți care ne-au lăsat a fi un trup fără suflet, fără stare și putere. Mulțămim voi mîntuitoriule Moldovii, mulțămim cu lăcrămi și cu mîine rădicate cătră ceriu pre puternicului împărat și hrănitoarii noastre împărății, îndatorați păr' în sfîrșit pre dumnezeul cel fără de început a ocroti memlechetul cel credincios, a lăcrăma pentru ticăloasa raia, a cere pentru dînsa (cari este amanet la voi) mila și îndurare devletului. Iar apoi cu capite plecate priimind în mîinile noastre pre înaltul vostru buiuruldiu, pentru ca să ne întoarcim cei împrăstiați la casili și patrie noastră, ne aflăm pre plecații credincioși gata a urma poroncii și datorii, căci credincioși din strămoși fiind și fără de pata neligiurii, aceasta este nădejde bunii nostri viețuiri a fi supt umbrire pre milostivilor noștri stăpîni, la casili și patrie noastră, dobîndind hrănitoarele mile și pronomiile a devletului. Iar pînă vom lua o milostivnică poroncă și povățuire la acele cîte boierul bătrîn și fratele nostru, dumnealui vornic Toader Balș, cari înfătoșază la picioarele voastre acum arzuhalul nostru acesta și care năzuiești însuși mai cu grabă la patrie și casa sa și la mila voastră și căruie i s-au înfățișat prin viu grai numai unile din durerile noastre care amintesc și împiedică încă cîtăva vremea² nevenire noastră pîn' la al doile voastră povățuitoare poroncă pentru că sînt acolo și alții doi boieri cătră slujbile cele de față³. De aceasta primești, ne rugăm, ca un vechil a pre puternicului împărat pentru țara aceea care ai mîntuit-o den mîinile nelegiuriei, a asculta pricinile care ne împiedică, prin taină fiind știute numai lui dumnezeu și voi, și dacă acele sînt drepte și dacă nu greșim și nu ne osîndim de a le cugeta: apoi noi, după ce cu svințanie lucrare și năzuire prin mărire voastră cătră îndurarea pragului împărătesc, vom cuteza a porni rugămintele și a aștepta limanul îndreptării și mîngîiarii, vom veni strîngînd cu umilite glasuri ca să vă păzască ceriul întru vecinicie întru mărire și slavă, fiind datori voao cu zilili vieții noastre.

Acad. R.P.R., doc. CCCLX/58. Ciornă.

¹ Două cuvinte indescifrabile.

² Cuvîntul « vremea » scris deasupra cuvîntului « zile », ultimul fiind șters cu cerneală.

³ Este vorba de aga Ioan Greceanu și de căminarul Costache Cerchez. Acestuia din urmă boierii îi mulțumesc în scris la 22 decembrie pentru strădania depusă în folosul patriei, cu prilejul acestei călătorii (*Buciumul Romîn*, I (1875), p. 269).

Scrisoare către saraschierul de Silistra a caimacamului Vogoride. 1822¹.
Devleti efendi!

Din boierii cei mari a Moldaviei, cari încă hale sînt în țara nemțească și țara rusască, căutînd cu jăle la pămîntul lor și oftînd fără a veni, decît punînd înainte feliiuri de profasis și pricini; dintre acei boieri esti și unul ce-i zic Toader Balș, cari viînd la Eși cu armagzar din partea tuturor la Salih pașa și la mine, cu osăbite mehtupuri, prin cari îl fac pe dînsul deplin îputernicit spre a da răspunsuri la orice va fi întreat, dumnealui boierul însă, prepuînd că eu aștept domnia, s-au mîhnit foarte și nu au vrut a-mi descoperi tot adivărul jalobii lor și pricina venirii sale. Dar eu văzînd jîgnirea sa, l-am chemat și i-am spus că eu nici domnie poftesc, nici căimăcămie, nici alt maslahat, decît doresc a săvîrși poronca împărății întru cari sînt rînduit cu obraz curat, ca să pociu ceri de la împăratul un loc în pămîntul lui, unde să mă trag cu familia me, să mă odihnesc. După cari zisă ali meli, încredințîndu-să dumnealui boieriu, mi-au descoperit atunce scopos venirii sale, arătîndu-mi că cerirea lor către devlet esti a să rîndui domn, unul dintre boierii Moldovei, sau să să povățuiască țara vreo cîțiva ani de către boieri, fiind foarte struncinată și supusă încă de mai înainte supt datorii și sărăcii. Și că să roagă și cer tot aceli obiceiuri ce cu 150 ani mai înainte le-au avut. Acestea sînt ceririle lor, fără a căuta întii și a gîndi la îndreptarea și punerea la cali a liniștii țării lor, ca să fie iarăși cum au mai fost mai înainte.

Acad. R.P.R., ms. rom. 333, f. 48. Copie rom. cont.

198

Sibiu, 21 septembrie 1821

Polihronie scrie lui Canetzos, secretarul lui Hagi Ianuș, printre altele, să nu mai lase pe locatarii bordeielor să se întoarcă la ele, deoarece sînt nesupuși.

Σιμπίνι, 21 Σεπτεμβρίου 1821

Ἡδέως σὲ ἀσπάζομαι,

.....
Κατάστιχον ἀπὸ τοὺς βινεριτζέλους διὰ τὰ ἀμπέλια Κοκορέστι νὰ ζητήσης, ἐπειδὴ ἀνήκει νὰ συνάξωμε τὴν ὀτάστινα, πλὴν χέρι νὰ μὴν βάλετε εἰς τίποτας ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα νὰ συνάξετε, ἐνόσω ἰδοῦμε πῶς ἔχει νὰ γένουν οἱ ἀρέντες μουλκίων. Ἀπὸ τὸν μύλον Κοκορέστι, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς εἶναι στὴν ἀρέντα μὲ

¹ Data inexactă; probabil însemnarea a fost scrisă de un copist în anul 1822 și adăogată la documentul copiat.

τὸ μούλκι, μαλαΐ διὰ τὴν κούρτη νὰ παίρνουν ἀπὸ μυλωνάν με τὸ ραμποσί, νὰ ξέρουν πόσες ὁκάδες παίρνουν. Τὸ πορούμπι νὰ δισμωιστῇ εἰς Κοκορέστι, πλὴν χέρι μὴν βάλετε νὰ πάρετε, διὰ τὰς αἰτίας ὅπου σοῦ ἐξηγῶ. Ἐπιμελήσου μήπως δὲν μᾶς ἐπαίρνονται τὰ μείναντα παρούμπια ἀπὸ Πραγκοβένι, Γιαννουσέστι, Σλατιώρα, Δρανοβέτζι καὶ ἀπὸ Κοκορέστι. Ὅτι ἀρκετὸς ἀφανισμὸς μᾶς ἐγινε διὰ τὰ γειτονικὰ σκατομπορδέγια ἀπὸ Γιαννουσέστι, ἐλπίζω νὰ τὸ ἐβαλες εἰς πρᾶξιν, πλὴν σοῦ λέγω καὶ τοῦτο νὰ συμβουλευσῇς τὸν Γιάννη βιζετέον καὶ Πάτζον ὅτι ὅταν τύχη νάρθοῦν οἱ κάτοικοι τῶν μπορδεγιῶν καὶ θέλουν νὰ κατοικήσουν πάλιν ἐκεῖ καὶ νὰ ἀρχίσουν νὰ φτιάσουν καὶ νὰ μερεμετίσουν, εὐθὺς νὰ τοὺς ἐμποδίσουν. Νὰ μὴν τοὺς δεχτοῦν παντελῶς νὰ κατοικήσουν πλέον καὶ νὰ τοὺς ἀποκριθοῦν: ὁ νοικοκύρης τοῦ μουλκίου δὲν σᾶς δέχεται πλέον, καὶ ἂν ἔεν ἀκούσουν, εὐθὺς νὰ σοῦ δώσουν τὴν εἶδῃσιν. Δῶσε ἀγωγὴ, φανερώνοντας δι' αὐτοὺς ὅτι ἐπειδὴ εἶναι κακότεροιοι ἄνθρωποι καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ μουλκίου δὲν τὰ πληρώνουν, καθὼς καὶ χρεωστοῦν τόσον χρόνον, εἶναι καὶ σκανδαλοποιοὶ ἄνθρωποι, διὰ τοῦτο δὲν τοὺς δεχόμεθα πλέον, παρὰ ἃς πάρουν ὅτι ξύλα τοὺς ἔμειναν ἀπὸ τὰ μπορδέγια καὶ ἃς πᾶουν ὅπου θέλουν. Ἐπειδὴ τῶρα ὅπου ἐχάλασαν τὰ ἀκαρέτια τοὺς, ἤμποροῦμε νὰ τοὺς ξεμπινιάσωμε, καὶ χωρὶς ἄλλο τοῦτο ἐπιμελήσου νὰ μὴν ξαναφωλιάσουν κανέναν ἀπὸ ὅσους κατοικοῦσαν, ἐπειδὴ ἤμπορεῖ νάρθοῦν. Ἡ ἐξουσία ὅμως διὰ ἀγωγῆς τοὺς ἐμποδίζει διὰ νὰ μὴν ξανακάμουν κοσάρες καὶ ἄλλα ἀκαρέτια, καὶ ἂν κάμουν καὶ δὲν ὑπακούσουν τὴν προσταγὴν, τὰ χάνουν.

Τὸ Γκουργκάνι, Γιαννουσέστι, Κρίβα, τοῦ Πραγκοβάνου, Στλατιώρα καὶ Δρανοβέτζι, τῆς Μπίστριτζας, ὅλα νὰ τὰ δισμώισης, τὸ θραποσίτι καὶ χορτάρια. Πλὴν ἃς στέκουν ὅλα στὲς τζόρες, καθὼς καὶ εἰς τ' ἄλλα τὰ μούλκια, Μπούρκα καὶ ἐπίλοιπα.

Ταῦτα καὶ ὑγίαινε

Π. Χ.

Τῷ κυρ Κωνσταντίνῳ Κανέτζου, γραμματικῷ τοῦ Χατζῆ Ἰωαννοῦση καὶ ἀδέλφια.

Εἰς Κραϊώβα

Sibiu, 21 septembrie 1821

Te sărut dulce

Să ceri un catastih de la vinăricei pentru vile de la Cocorăști, fiindcă se cuvine să strîngem otaștina, dar să nu te atingi de veniturile ce urmează să fie strînse, pînă nu vom vedea cum vor fi arenzile moșiiilor. Mălai pentru curte să ia de la morar cu răboj, ca să se știe cîte ocale iau, fiindcă și moara de la Cocorăști e luată în arendă odată cu moșia. Porumbul de la Cocorăști să fie dijmuit, dar să nu te atingi de el, pentru motivele amintite. Intere-

sează-te că poate nu ne iau porumbul rămas la Brîncoveni, Ianușești, Slătioara, Dranovăț și Cocorăști. Destule distrugeri ni s-au făcut pentru bordeiașele vecine de la Ianușești. Sper să fi pus în practică [cele scrise], dar îți spun și aceasta, să te sfătuiești cu Iani vizitiul și cu Baciul că, dacă vor veni locatarii bordeielor și vor vrea să locuiască iarăși acolo și vor începe să clădească sau să repare, îndată să-i împiedice și să nu-i lase de loc să locuiască, ci să le răspundă că: stăpînul moșiei nu vă mai primește și dacă nu se vor supune, îndată să te înștiințeze, să dai plîngere, arătînd că pe lîngă că sînt oameni răi și nu plătesc datoriile moșiei, avînd atîtea datorii, mai sînt și niște oameni scandalagii și din aceste motive nu-i mai primim, ci să ia scîndurile ce au rămas din bordeiele lor și să se ducă oriunde doresc, fiindcă, acum cînd acareturile lor s-au stricat, putem să-i scoatem, și neapărat să ai grijă ca nu cumva vreunul din cei care locuiau să se cuibărească din nou, căci s-ar putea să vină. Stăpînirea însă, prin hotărîrea dată, îi oprește să facă coșare și alte acareturi, și dacă vor face și nu se vor supune poruncii, le vor pierde.

Porumbul și fînul de la moșiile lui Brîncoveanu, Gorgani, Ianușești, Griva, și de la moșiile m-rii Bistrița, Slătioara, Dranovăț, să fie dijmuit, dar să stea totul la Ciorile ca și la celelalte moșii: Birca etc.

.....
Acestea cu sănătate
P[oli]h[ronie]

[Adresa:] Domnului Constantin Canetzos, secretarul lui Hagi Ianuș și frații
la Craiova

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 298, doc. 33. Orig. grec.

199

25 septembrie 1821

Încuviințarea ocîrmuirii pentru scoaterea de la ocna Telega a nouă oameni deținuți sub bănuiala că au fost amestecați în răscoală.

De la ocîrmuirea Valahii,
către dumnealor cămărașii ocnii Telegii.

Dintr-această jalbă a 9 sărmani ticăloși ce sînt acolo în osînda ocnii, din alăturatul tacrir dă numele și îndreptarea vinii lor, care au trimis jăluitorii aceștia aici, prin dumnealui clucer Filip, epistatul ocnelor, veți lua îndestulată pliroforie. Și dă vreme ce ne-am îndăstulat că aceștia sînt aruncați în pedeapsa aceasta fără dă nici o'pricină dă învinovățire, milostivire au ocîrmuirea asupra-le, și vă poruncim ca să-i sloboziți. Și cu toate că s-ar fi convenit să să dea și pă vreo chezășie, dar văzîndu-să că sînt oameni de la depărtate locuri, care cu anevoie și dă va găsi vreun chezaș, urmează a să face strădanii și cheltuială.

Și pentru aceasta dar vi să scrie ca, dă va sta puțină, să să dea vreunu
pă chezășie, bine, iar de nu, să li să dea drumu.

1821, septembrie 25

Barbu Văcărescu, Mihalache Manu, Constadin Negri, Scarlat Mihălescu

Arh. St. Buc., Condica logofetei Țării de Sus, 1076, p. 188. Copie rom.

A N E X A 1

la documentul nr. 199

Prea cinstiților boieri ocîrmuitori ai slăvitului divan.

Cu lacrimi fierbinți jăluim noianului milostivirei dumneavoastră și cu mare tînguire arătăm întîmplarea patimilor ce au căzut asupra-ne din vremea amestecărilor, în care toată lumea au pătimit cu feliuri și chipuri dă goane. Căzînd și noi ticăloșii în mîinile ispititorilor vrăjmași ai cetelor ce să adunase, după ce am fost jăfuiți ca vai de noi, în pieile goale lăsîndu-ne, ne-am pomenit trimiși prin cinstitul isprăvnicat al Prahovei să fim la pedeapsa ocnii Telega, unde de șase luni și mai bine sîntem în osînda aceasta.

Am ajuns nemernicii dă noi, păcătoșii, dă sîntem mai mult morți dăcît a mai nădăjdui viața.

Și fiindcă sîntem aruncați în pedeapsă fără nici o pricină dă învinovățire, precum să va da pliroforie slăvitului divan dintr-acest tacrir al nostru, care văzîndu-să, să va judeca de către înalta dumneavoastră înțelepciune dreptățile ticăloșii noastre cu patimile osîndii aceștii pedepsii de moarte. Și după nemărginita bunătate, răvărșîndu-să mila stăpînirii către noi cei ce perim la adîncimea întunerecului, fierbinte ne rugăm a ni să trimită slăvita poruncă dă iertare prin dumnealor cinstiții boieri epistați ai casii ocnelor, către care am alergat a ne face cunoscuți că perim la pedeapsă, neștiuți și depărtați de pravila dreptății.

Și cum duhul sfînt va lumina splashca bunătății dumneavoastră asupra nemernicii noastre.

Prea plecați robi,

noi, 9 sărmani ticăloși ce perim în osînda ocnii Telega.

Arh. St. Buc., Condica logofetei Țării de Sus, p. 188—189. Copie rom.

A N E X A 2

la documentul nr. 199

Tacrirul celor ce să află la pedeapsa ocnii
Telegăi, din vremile amestecării, cum să arată.

1821 septembrie.

Dobre măcelar ot Plașcea Mărgineanului, sud Olt, aflîndu-să vier în sud Saac, la via jupînesii Anastasii Hagichii Manea brutar, carele, mergînd la București de au luat bani pentru lucrul vii, cînd s-au întors înapoi la vie au aflat că vine Ipsilant. Și temîndu-să ca să nu pătimească cevași dăspre hoțiiile ce să urma, s-au sculat împreună cu nevasta a să duce iarăși la

București. Și cînd au ajuns la Tîncăbești, i-au cuprins arnăuții lui căpitan Anastasie, omul lui Ipsilant, și jăfuindu-l de toate, i-au găsit pricină precum au voit. Pe care, trimițîndu-l la ispravnicatul Prahovii și aflîndu-mă ispravnic județului, coconu Alecu Văcărescu, l-au trimis la ocnă.

Dinul Dăneț ot Godinești, sud Gorj, plasa Tismenii, aflîndu-să lucrător prin dealuri împreună cu Dobre, mergînd la București, au căzut și el la pedeapsa ocnii, cu numitul; iar altă pricină asupra lui nu știe.

Petre Rusu ot satul Lilești, sud Gorj, ipac lucrător și împreună ca și Dinul urmînd, au căzut la pedeapsa ocnii; iar altă pricină asupra lui, nu știe.

— Ion sin Vlad ot Cotești, sud Slam Rîmnic. }

— Ion Albul ot Stîlp, plasa Sărata, sud Buzău }

— Naie Pandac " " }

— Vasile Ungureanu ot Ūrlați sud Saac. }

acești patru fiind beileccii în anul trecut, slugi la Enuș grecu de la satul Stîlp, și fiindcăci avea asupra-le hîrtii de haraci de la Țarigrad, pă care găsin-du-i oamenii lui Ipsilant, i-au catatrixit că sînt spioni; apoi, după ce i-au jăfuit, ia-u trimis la ispravnicul Prahovei de unde împreună cu ceilalți coconu Alecu Văcărescu ispravnic i-au trimis la ocnă.

Gheorghe Moldoveanu, slugă fiind la Thanase simigiu, cînd s-au spart Ploestii, fugind și el împreună cu ceilalți, au venit la Băicoi. Unde, găsin un om al ocnii, numitul s-au luat împreună și mergînd la satul Butucii, avînd trebuință cu o nevastă Vasilca, asupra căroara bănuind satul că sînt oameni răi, i-au luat și i-au băgat la ocnă.

Costandin sin popa Stoica ot Malamuc, sud Ilfov, slugă fiind la dumealui Manolache Ralea, cînd stăpînă-său au trecut la Brașov, au fost trîmis numitu cu o pereche telegari la ocna Telegii, să caute dă ei. Și fiind arnăuții Ducăi, au luat un cal, și el ducîndu-să după dînșii ca să ia calu de la Rucăl, s-au întors înapoi ca să caute de celălalt cal. Asupra căruia, bănuind dumnealui cămărașul, slugeru Mihăiță, că au fugit cu calu, l-au băgat la ocnă.

9, adică nouă vinovați cu pricinile ce să arată să află supt osînda pedepsii ocnii, despre cei ce să văd orînduiți.

Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus, 1076, f. 189. Copie rom.

260

Folești, 27 septembrie 1821

Mențiuni despre escortarea spre Constantinopol a eteriștilor prinși și despre purtarea turcilor.

Φωλέστι, 27 Σεπτεμβρίου 1821

Πρὸς τὸν ἐντιμώτατον κύριον Δημήτριον Βασιλείου καὶ συντροφίαν.

Ἔλαβα τιμίαν σας ἀπὸ τῆς εἰκοσι ἑνα τοῦ παρόντος καὶ χαρήκαμε περὶ τὴν ἀγαθὴ της ὑγείαν της. Ἐγὼ σᾶς ἔγραψα μὲ τὴν κουκόναν Κατίγκα Γου-

ριντζόια εἰς εἴκοσι μία τοῦ παρόντος. Ἦμουν εἰς τὸ Σκουλένι τώρα τὸ Σάββατον καὶ στάθηκα τρεῖς ἡμέρες ἐκεῖ πέρα. Ἐφώναξα τὸν κύρ Κωνστανδίνου Γραπεντζίκη καὶ τὸν παρακάλεσα διὰ νὰ παρασταθῇ διὰ νὰ μᾶς φορτώσῃ τὸ πρᾶγμα μὲ μέσον τῆς ἀγεντζίας καὶ νὰ εἶναι χειρῶ βοήθεια εἰς ὅτι καλὴν ἀνάγκην, ὅμως ἀκούω ὅτι τὸ λάδι εἶναι ἐμποδισμένο. Ἐγὼ εἶπα τὸν Κωστάκη νὰ ἀγοράσῃ βαρέλια καὶ νὰ βάνῃ τὸ λάδι εἰς τὰ βαρέλια καὶ νὰ εἰπῇ ὅτι εἶναι κρασί. Εἶδὲ διὰ καρύδια καὶ δαμάσκηνα καὶ διὰ κρασί οἱ Ὀβραῖοι πάησαν καὶ Λιποβάνοι εἰς Ὀδοπέστι καὶ δὲν ἤξεύρομε. Ἐξ ὧ εἰς Ἰάσι δὲν εἶναι καρύδια καὶ δαμάσκηνα, εἶδὲ κρασί, τὸ Ἰασιοῦ ἓνα γρόσι τὸ βέδρο καὶ ἓνα καὶ πέντε καὶ ὡς τριάνδα πέντε κατὰ τὸ κρασί. Εἶδὲ τιμαὶ τῶν πραγμάτων: καφές 12 γρόσια ἢ ὀκά, ζάχαρη 6 γρόσια ἢ ὀκά καὶ ἀδυσεύρετη, πιπέρι 7:20 ἢ ὀκά ἀπὴ τὸ σηκωτό, εἶδὲ δαδὶ 6:30 ἢ ἔξι καὶ ρούπι, καὶ αὐτὸ ἀδυσεύρετο. Περὶ ἄλλα, τζέρβητη διὰ νὰ σᾶς φανερῶσω δὲν βρίσκεται. Ἄν ὅμως καὶ ἂν δὲν ἦτανε φόβος μὲ καλὴ τιμὴ ἔπρεπε νὰ πουληθῇ τὸ πρᾶγμα, ἐξ αἰτίας ποῦ δὲν εἶναι πρᾶγμα εἰς τὸ Ἰάσι.

Ἐγύρισαν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ λέγουν νὰ ξεγύμνωσαν τὸ Μποντοσάνι καὶ κανένα δυὸ τρία χωριά. Τὸ λοιπὸν δὲν ἤξεύρομε τῷ ὄντι εἶναι ἢ ψεῦμα. Ἐξεκίνησαν καὶ σαράνδα ἑταιριστὲς διὰ τὴν Πόλιν εἰς τέσσαρα μοκάνικα, καὶ αὐτουνοὺς ἔβαναν εἰς ἀλυσίδες. Οἱ Τοῦρκοι εἶναι ἄπειροι, εἰς τὸ Ἰάσι ἦλθαν ἕως ἐξακόσια... καζάνι.

Οἱ Τοῦρκοι εἶναι ἄγριοι ἀπὸ τὸν γερὸν [καιρὸν] ποῦ γύρισαν ἀπὸ πάνω, ἐπειδὴ τοὺς ἀφάνισαν οἱ ἑταιριστὲς, καὶ τώρα ἀκούσαμε ὅτι συνάζουν ἀμάξια ἀπὸ τὰ χωριά, καθὼς ἀκοῦμε διὰ νὰ πᾶν κατὰ διαβόλου, γώλου καὶ ἀκόμα κεῖθε, καὶ ἀκούσαμε πὼς φώναξεν τελιάλης διὰ νὰ μένουν πενήνδα μπαϊράκια καὶ [νὰ] γραφοῦν εἰς τὸ κάθε μπαϊράκι ἀπὸ 52 ὀνομάτες, τάχα ὁποῖος θέλει νὰ μένη ἀπὸ αὐτουνούς, αὐτοὶ νὰ μένουν, εἰς φύλαξιν τῆς Μολντόβας καὶ ἠπείλησε νὰ πᾶν κάτω. Μὲ ὅλον τοῦτο ἐγὼ εἶπα τὸν Κωστάκη νὰ ἔχῃ ὑπομονὴ ὡς νὰ στραγιστοῦν αὐτοί. Εἶδὲ διὰ τὸ σπίτι σου παράγγελαν καθὼς μᾶς γράφετε. Καθὼς ἀναχωροῦν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὸ σπίτι, θέλουν κάμνουν κατὰ τὴν προσταγὴν σας. Εἶδὲ τὰ πράγματά σας εἶναι ὅλα σῶα, τὸ παραμικρὸν πραγμάτων σου καὶ πρὸς τὴν εἰδήσιν σου.

Εἰς τὸν κύρ Νεκουλάκη Δοβροβίτζη, εἰς τὸ σπίτι του, εἶχεν ἀφήσει μία δουλεύτρα, καὶ ἦλθαν Τοῦρκοι νὰ τὴν πάρουν, καὶ ἔτσι πάει ὁ Παρώνης νὰ τὴν γλυτώσῃ καὶ ἔτσι τράβηξε πιστόλι ἀπάνω εἰς τὸν Παρώνη καὶ τὸν ἄρπαξαν... Τοῦρκοι, τὸ ὅποιον τὴν γυναῖκα τὴν πῆραν Τοῦρκοι. Ὀδονυξῶς ἐστάλθηκε ἀπὸ τὸν πασά εἰς τὸ Τζερναούτζι μὲ φερμάνι πρὸς [τοῦς] ἄρχοντες, προσκαλοῦντας διὰ νὰ γυρίσουν εἰς τὸν τόπον τους, καὶ λέγουν πὼς νὰ ἐμπῆκε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ Τζερναούτζι. Τὸ λοιπὸν δὲν ἤξεύρομε τῷ ὄντι εἶναι ἢ ψεῦμα.

Τὴν περασμένη ἐβδομαδα ἐμπῆκε ὁ Πετράκης ὁ Ρουσέτου εἰς τὴν γαραντίνα Σκουλένι.

Τὸ ρύζι 11:10. Τὸ Σάββατον τὸ ἐρχόμενο θέλει ἔλθῃ ὁ κύρ Ματέη Δούκας καὶ ἄλλοι φίλοι ἀπιάσης, καὶ τότες θέλω σᾶς θέλω ἐξετάζω καταλεπτῶς καὶ

σᾶς φανερώνω. Εἰδὲ ἂν ἀγαπᾶτε [νὰ] λάβῃ καὶ ἡ τιμιότητά σου τὸν κόπον ἐδῶ καὶ παίρνεις κάμποσα μετρητὰ μαζί σου, εἰδὲ γράψουν τὸ τί θέλουν ἀκολουθήσει. Ἄν ὅμως μανθάνοντας τίποτες νοβοητές, γράφει καὶ τιμιότητά σου, καὶ μὴ ἔχοντας ἕτερο σᾶς ἀκριβοπροσκυνῶ

καὶ μένω ὡς ἀδελφὸς
Στέφανος Κωσταντ. Γούστης

Folești, 27 septembrie 1821

Prea cinstitului domn Dimitrie Vasiliu și compania.

Am primit cinstita dvs. scrisoare de la 21 ale lunii curente și ne-am bucurat pentru buna dvs. sănătate.

Eu v-am scris cu cucoana Catinca Guringioaia la 21 ale curente. Am fost la Sculeni, acum simbăta, unde am stat trei zile. Am chemat pe chir Constandin Grapengichi și l-am rugat să supravegheze să ne încarce marfa prin mijlocirea agenției și să dea o mînă de ajutor la tot ce va fi nevoie.

Aud că undelemnul este interzis; eu i-am spus lui Costache să cumpere butoaie și să pună undelemnul în butoaie și să spună că este vin. Iar în ceea ce privește nucile, prunele și vinul, evreii și lipovenii au mers la Odobești și nu știm. Aici la Iași nu sînt nuci și prune, iar vinul Iașului costă vadra un groș și un [groș] și cinci și pînă la treizeci și cinci parale, după vin. Prețurile mărfurilor: cafeaua 12 groși ocaua, zahărul 6 groși ocaua și nu se găsește, piperul 7,20 ocaua cu ridicata, iar lumînările 6,30 sau șase și un rup și acestea nu se găsesc. Despre altele, cervișe vă fac cunoscut că nu se găsesc. Dacă nu era teamă, marfa noastră s-ar fi vîndut la un preț bun din cauză că la Iași nu se găsește marfă. Turcii s-au întors din munți și se zice că au prădat Botoșanii și vreo 2—3 sate. Nu știm însă dacă este adevărat sau minciună. Au pornit și 40 de eteriști pentru Constantinopol în patru care mocănești; i-au pus în lanțuri ¹. Turcii sînt foarte mulți la Iași, au venit cam 600. . . . ² cazane.

Turcii sînt sălbatici de cînd s-au întors din sus, fiindcă i-au nimicit eteriștii. Acum am auzit că strîng căruțe din sate ca să se ducă dracului și mai departe. Am auzit că a strigat telalul ca să rămînă cincizeci de bairacuri și să se înscrie la fiecare bairac cîte 52 de persoane, chipurile cine vrea să rămînă din ei acela să rămînă, pentru paza Moldovei și au amenințat că altfel se vor trage în jos. Cu toate acestea eu i-am spus lui Costache să aibă răbdare pînă se vor retrage. Despre casa dvs. am comandat precum îmi scrieți, cum vor pleca

¹ Eteriștii luați prizonieri, erau duși și executați la Constantinopol. Strangford raporta, peste o lună de zile, că la 28 octombrie (st. v.) au fost executați la Constantinopol 20 de eteriști aduși din Moldova, printre ei fiind și căpitanul Ioan Farmache (Acad. R.P.R., Rapoarte consulare engleze, II, p. 104—105. Vezi și raportul lui Von Miltitz, la N. Iorga, *Acte și fragm.*, II, p. 607; de asemenea și o scrisoare a lui Panaiotache Notara din noiembrie, despre exortarea lui I. Farmache, la Muz. de ist. a Partidului, doc. 43).

² Un cuvînt indescifrabil.

turcii din casă, se va face după porunca dvs. Lucrurile dvs. sînt toate tefere, să știți că nici cel mai mic lucru [nu lipsește].

Chir Nicolache Dobrovici lăsase în casa lui o femeie de serviciu și au venit turcii s-o ia, și se duce Paroni s-o scape și au tras cu pistolul asupra lui Paroni și l-au luat... ¹ turcii; pe nevasta lui au luat-o turcii.

În timpul nopții a fost trimis de către pașă [un curier] la Cernăuți cu firman la boieri, invitîndu-i să se întoarcă în țara lor și se zice că a intrat și el la Cernăuți. Nu știm însă dacă este adevăr sau minciună.

Săptămîna trecută a intrat Petrache Rosetti în carantina de la Sculeni. Orezul 11,10. Sîmbăta viitoare va veni chir Matei Duca și alți prieteni de asemenea și atunci voi cerceta amănunțit și vă voi aduce la cunoștință. Iar dacă vă place, osteniți-vă și dvs. pînă aici, și luați și mai mult numerar cu dvs., iar de nu, vă voi scrie ce va urma. Dacă aflați ceva noutăți să-mi scrieți și dvs.

Neavînd altceva, vă salut cu respect și dragoste și rămîn ca un frate

Ștefan Constant. Gusti

Acad. R.P.R., pach. DCCCXXIX (fost ms. rom. 1087), f. 62. Orig. grec.

201

[Septembrie, 1821]

Însemnări despre cheltuielile făcute de mănăstirea Radu Vodă din București pentru tainul arnăuților și amenzile plătite turcilor.

[Septembrie 1821]

[Printre cheltuielile mănăstirii Radu Vodă din București pe anul 1821 găsim trecute și următoarele sume:]

[Pe luna februarie]

50 γρόσια, ὅσα εἰς ξεχωριστὸν ψωμὶ ταῖνι τῶν Ἀλβανιτῶν.

[Pe luna martie]

572 γρόσια, ὅσα εἰς ἔξοδα τῆς κούχνας ψωμί, κρέας, κηριὰ καὶ ἄλλα πρὸς χρῆσιν ταῖνιων τῶν Ἀλβανιτῶν.

[Pe luna aprilie]

296 γρόσια, ὅσα εἰς ψωμί, κρέας, κηριὰ καὶ ἄλλα διὰ τοὺς Ἀλβανίτας.

[Pe luna mai]

56 γρόσια, ὅσα εἰς καφέδες διὰ τοὺς Τούρκους ὁποῦ ἐσύναξαν τὰ ἄρματα εἰς τὸ μοναστήριον.

¹ Un cuvînt indescifrabîl.

[Pe luna septembrie]

- 12 γρόσια, ὅσα χάριν τῷ Τούρκῳ κονακτζῆ δια νὰ μὴ μᾶς φέρῃ καὶ ἄλλους Τούρκους εἰς τὸ μοναστήρι.
- 300 γρόσια, ὅσα τῷ Ἰσματλ ἀγᾶ Τούρκῳ δια τὰ ἄρματα ὁποῦ εὐρέθησαν παραχωμένα μέσα εἰς τὸ μοναστήρι ἀπὸ τοὺς Ἀλβανίτας.
- 180 γρόσια, ὅσα τῷ γκαβὰς μπάση, ὁμοίως τζερεμές δια τὰ ἴδια ἄρματα.
- 142 γρόσια, ὅσα εἰς ψάθες, σαντάνια, ἱμπρίκια καὶ ἄλλα πρὸς χρῆσιν [τῶν] Τουρκῶν.
- 150 γρόσια, ὅσα... εἰς 6 κοιλὰ κριθάρι κατὰ προσταγὴν τοῦ πασιᾶ, δια τὸ ὁποῖον ἄς ἐρωτηθῇ ὁ ἄρχων βόρνικος Γολέσκος, μὲ τὸ νὰ ἐσυνάζετο εἰς τὸ σπῖτι τῆς εὐγενίας του δια τὸ ὀρδὶ τὸ βασιλικόν.
- 88 γρόσια, 23 παρ., ὅσα εἰς μερεμέτι τοῦ ζαγασίου ἀπὸ τοὺς μύλους.

[Septembrie 1821]

[Printre cheltuielile mănăstirii Radu Vodă din București pe anul 1821 găsim trecute și următoarele sume:]

[Pe luna februarie]

50 lei dați pentru tainul de pîine separat al arnăuților.

[Pe luna martie]

572 lei cheltuiți pentru pîine, carne, lumînări și altele, pentru tainurile necesare arnăuților.

[Pe luna aprilie]

296 lei pentru pîine, carne, lumînări și altele pentru arnăuți¹.

[Pe luna mai]

56 lei pentru cafelele servite turcilor care au adunat armele din mănăstire².

[Pe luna septembrie]

12 lei dați turcului conacciu, ca să nu ne mai aducă turci în mănăstire.

300 lei sumă dată turcului Ismail aga pentru armele găsite, care au fost îngropate în mănăstire, de arnăuți.

180 lei sumă dată lui Gavas bașa drept amendă pentru aceleași arme.

142 lei sumă dată pentru rogojini, sfeșnice, ibrice și altele, pentru nevoile turcilor.

150 lei sumă dată pentru șase chile de ovăz potrivit ordinului dat de pașa, pentru care poate fi întrebat vornicul Goleescu, fiindcă a fost adunat în casa domniei sale, pentru oștirea imperială.

88 lei și 23 bani sumă dată pentru repararea zăgazului morilor.

Arh. St. Buc., Condica m-rii Radu Vodă, 430, f. 34—36.

¹ La mănăstirea Radu Vodă stăteau arnăuții căminarului Sava (*Hurmuzaki*, XX, p. 615).

² Turcii s-au instalat în această mănăstire pe la 23 mai; acțiunea de luare a armelor în București, a fost condusă de spătarul Manu și de beșli-agă (*Hurmuzaki*, XX, p. 636).

[Septembrie 1821]

Derviș pașa înștiințează pe boierii divanului Craiovei că a dat porunci să nu se facă nici un fel de supărări locuitorilor și cere totodată să se întocmească liste de tainurile date trupelor turcești.

Buiurlițul mării sale Dîrviș pașa, ce au venit către slăvitul silicîtari aga i dumnealui caimacamului și boierilor divanului, împreună cu firman împărătesc.

Dumneata caimacamule al Craiovei, Iancu Samurcaș, i dumneavoastră boierilor ai țării, veți ști că Țara Rumînească și a Moldovii sînt cheleriuri împărătești.

În scurtă vreme cere împărăția a veni în starea de mai nainte și cît șadă oștirile pricina este ca să să curăță țara și să rămîie fără de nici o bănuială supt umbrirea aripilor împărății sale raia care să află și de a nu să supăra nici împăratu nu voiește nici eu din oștirile ce să află acolo.

Ca să nu să pricinuiască vreo pagubă și vreo supărare raelii, am poruncit silicîtariului meu, Tahîr aga și celorlalte agale ce să află, ca să păzască să nu să facă vreo supărare raelii (precum și la ceilalți drăgători, să nu facă vreo supărare raelii și să jăfuiască cu numire că face trebuință pentru oștiri).

Și dumneata caimacamule, împreună cu boierii, ce tainaturi s-au dat la oștiri și ce s-au luat, să faceți socoteală, după această poruncă ce s-au trimes.

Și văzînd porunca mea acolo, să o citiți și să o luați în samă și să o urmați.

Fond Glogoveanu, doc. 522. Trad. rom. cont., pecete în tuș pe verso.

[Brașov,] 1 octombrie 1821

Memoriul mitropolitului Dionisie către sinodul bisericii rusești despre ororile săvîrșite de turci cu sprijinul boierilor întorși în țară.

Către prea sfînt și îndreptător sinod, plecată înștiințare.

Întristat aflîndu-se smeritu meu suflet pînă la moarte și plin de mîhnire de peirea cea nenădăjduită și stingerea cea desăvîrșită, ce fără de veste au căzut asupra nevinovatului și supusului norod al Valahiei, al căruia mă aflu nevrednic păstor și duhovnicesc părinte, unde alt să năzuiesc și către cine să arăt durerile cele mari și patimile cele fără de măsură cu care să chinuește într-această vreme de nevoie, cînd biserica lui dumnezeu cea pravoslavnică să gonește de către cei împotriviți și vrăjmași, decît numai către prea sfîntul îndreptător sinod al

prea puternicii împărății a Rosii, printr-al căruia bun ajutor și mijlocire cu jalnică arătare către prea milostivul și prea puternicul însuși stăpînitor și monarh poci nădăjdui mîngiere și aștepta izbăvire. Căci acest ticălos norod pururea au fost umbrît și ocrotit de nebiruitul braț al împărăteștii sale mării! Dar care întîi și care mai pă urmă să povestesc și cu ce limbă, cu ce condei? Sau cu ce minte voi putea arăta aceste amărite nevoi și necazuri, ce deodată au căzut preste iel ticălosul și nevinovatu, în dăznădăjduirea întru care să află? Nu au fost îndestule cele ce au pătimit de către cei streini ce fără de veste au năvălit împotriva othomaniceștii Porți, care în loc ca să-și săvîrșească dreapta lor poate cugetare, s-au abătut la jafuri și la alte necuviincioase urmări asupra norodului Valahii, celui de o credință cu dînșii, dintr-a căroră pricină s-au împărștiat ca vai de ei, unii în Transilvania, alții prin munți, păduri și văi, cu familiile lor, ca să-și afle scăparea. Dar, după intrarea othomaniceștilor oștiri în pămîntul nostru pentru izgonirea acelor împotriviitori ai lor, mai multe amărite și nepovestite răutăți și nevoi cearcă ticăloșii cu neînconținire. Căci acești vrăjmași ai crucii și ai tuturor neamurilor cîte cred în cel ce s-au răstignit pre dînsa, mîntuitorul Hs., adevăratul dumnezeu, după înștiințările ce am primiut și pă toate zilele priimesc în Transilvania (unde și eu mai pe urmă fugind, numai cu trupul mi-am găsit scăparea, îngrozit și spăimîntat aflîndu-mă de auzirea cumplitei ucideri a mai marilor arhieriei și mai vîrtos a patriarhilor) ce răutate au lăsat nepusă în lucrare? Care cruzime neomenită și numai hiarălor celor sălbatice slobodă n-au lucrat-o fără dă saț? Care lege dumnezeiască, firească și politicească, n-au călcat nelegiuții și păgîinii? Întîi, dumnezeieștile lăcașuri cele du prin tîrguri și sate, oriunde au ajuns, după ce toate le-au jăfuit, apoi celor dă lemn le-au dat foc de au ars pînă în pămînt; iar în cele de zid, sfărîmînd toate cele din lăuntru, au răsturnat sfintele jărtfelnice și sfintele icoane, cu cuțite spărgîndule, le-au lepădat și le-au făcut grajd de cai! Încă și mormînturile cele mai alese pe alocurea le-au săpat ca să găsească bogății! Case boierești, mănăstirești, neguțătoarești, du pă la moșii și namestii, pă unde au găsit, cele mai bune și mai multe le-au ars, iar altele cu totu le-au dărăpănat! Multime de oameni nevinovați de toată starea și preoți, găsindu-i prin orașe și sate și gonind pre cei de prin munți, păduri și văi, fără milostivire i-au răpus, parte bărbătească și femeiască, pe unii împușcîndu-i, pe alții spînzurîndu-i, pe alții robi luîndu-i, iar pe alții de vii în țepă puîndu-i; căroră tăindu-le urechile le-au trimis către cei mai mari ai lor, spre dovadă că au omorît din împotriviitorii lor ca să dobîndească daruri dă răsplătiri. Iar lucrurile ce s-au găsit pă lîngă dînșii, cum și cele ce le-au găsit puse în păstrare prin mănăstiri și biserici, toate le-au hrăpit și le-au jăfuit! Cirezi întregi de boi, vaci, cai, turme de oi, capre și — ce mai de mirare — de rîmători, cum și zaherele de orice felurime pă unde au găsit le-au ardicat cu totul și le-au trecut peste Dunăre, cugetare și hotărîre avînd nemilostivii a nu mai lăsa nici un fel de sămîntă în ticăloasa Valahia, ci a o aduce cu totul în desăvîrșită pierire și pustiere!

Acestea se urmează pînă acum neîncetat, iar cele ce spre batjocură și dăfăimare sfintei noastre credințe le lucrează, cine le va spune? Sau cine le va auzi și să nu se cutremure? Fecioare călugărițe în mănăstiri și schituri găsindu-le le-au siluit prin biserici; și soțiile prezviterilor celor de dînșii omorîți le-au pîngărit nelegiuirii; și toate fărădălegea și spurcăciunea în lăcașurile cele sfinte au lucrat neomeniții, spre ocara celui ce întrînsele se proslăvește, adevăratul dumnezeu!

Și deosebit, din pricina acestor mari nevoi s-au silit de și-au lepădat și credința peste 300 de femei și alți atîția tineri, din care pre cei mai mulți i-au trecut peste Dunăre, și mai virtos cînd oștirile cele nouă de manafi turci au intrat în trecutele zile, după ce au făcut alte multe răutăți și jafuri, apoi în ulița politii au făcut bucați pă un tînăr fără milostivire, căci nu s-au dat la voința lor cea sodomnească!

Încă și unii din boierii¹ de boieri ce au fost scăpați aici dăspărțindu-să din toată ceilantă ceată, cu cugetare de slavă și de rea cîștigare au ieșit în Valahia și unindu-se cu nelegiuirii stăpînitori turci, fac cele mai mari hrăpiri și, cu cuvînt de trebuința oștirilor turcești, după ce despoaie pă ticăloșii creștini țărani, apoi au făcut zapt și toate veniturile, atît casele boierilor, mănăstirilor, episcopuilor și chiar a sfintei mitr[opolii], a căroră stăpîni să află aici scăpați, adăstînd marea iubire de oameni a pravoslavnicii puteri, prin care toată ticăloasă țara aceasta să-și dobîndească îndreptarea cea norocită. Și mai virtos umblă acești vrăjmași ai norocirii patrii, tot prin puterea stăpînitorilor turci, a așaza alt mitropolit, alți episcopi, precum și la toate mănăstirile au așezat alți igumeni în locul igumenilor celor canonicești ce să află aici, adică călugări drumeși și mireni pe la unile. Și aceasta au făcut-o și umblă a o face în pizmă, căci nu am urmat și noi lor să ieșim împreună în Valahia și să ne unim la nedreptățile și dăspuierile ticăloșilor creștini, pe care ei fără muștrare de cuget și fără frica lui dumnezeu săvîrșesc!

Într-această jalnică și ocărită stare aflîndu-ne, strigăm neconținut cu psalmistul: « Dumnezeule, venit-au neamurile în moștenirea ta, spurcat-au sfînta biserica ta, pus-au Ierusalimul ca o păzitoare de poame; pus-au stîrvurile robilor tăi mîncare păsărilor cerului, vărsat-au sîngele lor ca apa și nu era cine să-i îngroape; făcutu-ne-am ocară vecinilor noștri, batjocoră și ris celor dinpregiurul nostru».

Și acestea către dumnezeu din adîncul sufletului. Iar către prea sfîntul și îndreptător sinod arăt pă scurt ticăloșii patrii noastre și batgiocorirea bisericii creștinești obșteștei noastre maici, cu lacrimi fierbinți rugîndu-mă să binevoiască a le face cunoscute împărăteștii sale mări, puternicului nostru protector, ca milostivindu-se să ne mîntuiască cu puterea sa cea mare și să ne izbăvească cu brațul său cel nebiruit. Că noi sîntem norodul său și oile pășunei

¹ Probabil pentru: feciorii de boieri.

sale și din neam în neam vom vesti lauda împărăteștei sale măririi. Căci pînă în sfîrșit și lăsîndu-ne în dăznăjduirea întru care ne aflăm, nici mai avem pentru ce, nici mai îndrăznim a ne întoarce ticăloșii în patria noastră, ci urmează a perii cu toții aici în pămînt strein, ca niște nemernici.

Această rugăciune cu mare obidă și zdrobire de suflet o fac, rămîind cu cel mai adînc respect

al prea sfîntului și îndreptătorului sinod

cu totul supus și plecat¹

mitropolitul Dionisie²

1821, octombrie 1.

Transilvania

- Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 355. Copie cont. nesemnată. Publicat în *Bis. Ort. Rom.*, XVII (1893—4), p. 397—400; Text rus în pach. DCCCXXII (fost ms. rom. 1080), f. 99, 102.

204

[Barga,] 3 octombrie 1821

T. Balș scrie că situația Moldovei este jalnică și regretă că s-a reîntors în țară.

Cu frățască dragoste mă închin dumitale, arhon spatare.

Acum la 7 ceasuri din noapte, luni spre marți, ne aflăm în satul Barga, la o casă pustie, fiindcă satul au fugit. Și eșind alai înaintea doamnei cîțiva turci, era și călărași, care vine cu geanta [?]. Și din așternut am socotit a scrie dmneavoastră și a înștiința: mari zapcîlicuri pentru fîn, orz, făină și bani. Țara în lacrimi înoată. Oamenii toți, mîhnîți. În Iași era îndestulă oaste. Astăzi, marți, la 2 sau 3 ceasuri din zi, voi intra în Iași. Și după împreunările cu toți cei mari, voi înștiința. Pașa³ ieste minunat om bun și milostiv. Văzînd cîte văd, am început a măcăi că am ieșit. Nu frică, ci văd ticăloșia țării, ce nu poate să ducă așa nici 20 zile! În scurt, nu bine. Arată boierilor!

Fratele dumitale

Theodor Balș

1821, octombrie 3

la 7 ceasuri, luni spre marți.

Mari catigorii asupra boierilor cei al doile stare. În glas zic: rău!

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 167.

¹ Memoriul a fost trimis împreună cu o scrisoare a mitropolitului din 9 octombrie, prințului Al. Golițin, ministrul Cultelor (Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 381, orig. grec.).

² Scris de mîna lui C. Erbiceanu.

³ Comandantul trupelor turcești în Moldova.

5 octombrie 1821

Firmanul sultanului către comandanții turci din Moldova, să ia măsuri pentru întoarcerea pribegilor la locurile lor.

Slăviților împuterniciților sfetnici și buni ocîrmuitori ai lumii și săvîrșitori ai pricinilor norodului cu iscusință dă minte și înzăstrați cu feliuri de bună-tăți de cătră împăratul ceresc, heliveni a răsăritului, muhafis și nazîru Ibrailei, Becher-bașa și cercaziu al Moldaviei vezirul meu Halil-pașa.

Făcîndu-să cunoscut și cătră înalta noastră Poartă că în ținuturile din cuprinsul Valahiei și a Moldaviei nu au mai rămas apostăți și cei mai mulți din cele credincioase raele s-au întors acum la ale sale lăcuințe, și alții sînt gata întru întoarcere, și din pricina neființei domnilor stăpînitori, nu numai acele cuviincioase domnii precum vămile, ocnile și alte asămîne zăciueli au rămas întru neîmplinire, dar și veniturile acele toate de pe moșăile acelor fugiți în Brașov și în preajma hotarului pomenit au rămas fără îngrijire și fără lucrare.

Și fiindcă aceste doi locuri a Valahiei și al Moldaviei, nu numai din mila pre puternicei mele împărății este și cerșută cu nerăbdari, odihna și liniște lăcuitorilor raeli dintru aceste doi pomenite pămînturi, pentru care toate, și mai înainte s-au dat atît înaltile noastre poronci, cum scri[so]rile înaltului meu epitrop s-au triimes poroncind ca, cîți den credincioșii și cinstiții și supușii den raeli s-au împrăstiet întru megieșitile hotară vor rămîne întru nesupărare și întru nestrămutare, și fieștecarele să să întoarcă la ale sale, ca să să odihnească la ale sale lăcuințe, îndemnîndu-să și sîlindu-să întru lucrare pămîntului.

Toate aceste să vor face cunoscute prin strigare de telali și în orașe pe afară pe la tîrguri și în ținuturi i sate pînă la rînduire și venire domnilor. Cum și huzmeturile și orice alt va fi, să să lucreză și să să ocîrmuiască de cătră împuterniciții caimacami, după pronomiile prințăpaturilor ighemoniei întru trimisăle scrisori a văzirului, cercaziului Moldaviei, să arată că întru acele de mai înainte date poronci nu s-au făcut nici o arătare cu lămurire și pentru boieri. Și pentru aceasta pricinuindu-li-să îngrijări, nu s-au întors la patrie lor. S-au înfățișat cătră Înalta Poartă, atît aceli scrise din parte caimacamului Moldaviei, cît și arzam[magzar]ul cel cu multe îscălituri a săstemii boierești. Și aceștie sînt credincioși cinstiți și nevinovați și a toată raeoa cum și boierii să să socotească toți întocma și deopotrivă.

Voi dară, pomeniților vezîri, veți face cunoscuta această înaltă poroncă cătră toți celor ce să cuvine. Încredințînd și înlesnind pre supușai noștri și veți ave totă îngrejire, găsind mijlocire fieștecăruce, sau boieri, sau de orice triaptă, de a să întoarce și a veni la ale sale, pentru că cugetare și voința împărății mele este spre siguranție și odihna tuturor raelilor, nefiînd pricină de a să

îngrijii oricine va fi, sau din triaptă boierească, sau din cele mai mici trepte, cînd va fi cîstit și credincios. Toți aceștia vor fi cuprinși în protexiile și milile viețuind întru siguranție fiiștecăriia. Dar să să întrebuițează în faptă spusuri milelor. Aceste toate le vei face cunoscute cătră toți.

Octombrie 5

S-au priimit la 23 octombrie 1821

Acad. R.P.R., doc. CXXIII/52. Copie rom. cont. Publicat în *Adevărul* din 26 mai 1931; *Hurmuzaki*, XX, p. 687—688, text germ., datat 6/18 octombrie 1821.

206

6 octombrie 1821

Proiectul unui arz către Poartă, redactat de boierii Țării Românești fugiți la Brașov, prin care cer reducerea obligațiilor impuse țării, ținînd seama de proasta situație economică.

6 'Οκτωμβρίου 1821

Ἄρζι πρὸς τὴν Ὀθωμανικὴν Πόρταν.

Ἡμεῖς οἱ πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς κραταιοτάτης καὶ τροφοῦ ἡμῶν βασιλείας, ὃ τε ταπεινὸς μητροπολίτης, οἱ ἐπίσκοποι, ἡγούμενοι καὶ ἄρχοντες τῆς Βλαχίας, μετὰ τῆς ἕως ἐδάφους ὀφειλομένης ἡμῶν προσκυνήσεως, ἀναφέρομεν τῷ βασιλεῖ κρᾶτει ὅτι καὶ δι' ἄλλων δουλικῶν ἡμῶν ἄρζι μαχζαρίων παρεστήσαμεν τὴν ἀξιόθρηνητον τοῦ τόπου κατὰστασιν ἐκ τῆς ληστρικῆς ἐφόδου, ἀρπαγῆς καὶ πανδήμου λεηλασίας τῶν κακούργων ἀποστατῶν τῆς βασιλείας καὶ ἐχθρῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτι ἀφοῦ κατερήμωσαν πόλεις καὶ χώρας καὶ ἐγύμνωσαν ἀφειδῶς, οὐ μόνον ὀσπίτια ἀρχοντικὰ καὶ ἐκκλησιαστικά, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν πτωχὸν λαόν, παρέδωκαν εἰς παντελεῖ ἀφανισμόν καὶ πλῆθος παντὸς εἶδους ζώων τοῦ τόπου καὶ ὅλους τοὺς ἐκ τοῦ περσικοῦ χρόνου συνηγμένους καρπούς τῆς γῆς καὶ ὅτι ἐφέτος κατὰ τὴν πρώτην ἀνοιξιν οὔτε ἡ ἀναγκαία ἀροτρίωσις καὶ σπορά κατὰ τὸ ἀρκοῦν δὲν ἔγινεν, ἐξ αἰτίας τῶν κακούργων αὐτῶν. Ἐξαιρέτως δὲ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἀρχοντικὰ ὀσπίτια καὶ μούλκια, τόσην μεγάλην φθοράν ἔκαμαν, ὥστε οὔτε τὴν ἀπλὴν τροφήν δὲν μᾶς ἄφησαν. Αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐπληροφορήθησαν καὶ οἱ ἴδιοι βασιλικοὶ μεσεμούρηδες, οἱ εὐρισκόμενοι μὲ τὸν βασιλικὸν στρατὸν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Βλαχίας, ταλαιπώρου πατρίδος ἡμῶν. Ἦδη δὲ καὶ μὲ τὸ παρὸν ἡμῶν δουλικὸν ἄρζι μαχζάρι τὰ αὐτὰ ὑπενθυμίζοντες, φανερώνομεν τῷ βασιλεῖ κρᾶτει ὅτι κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἡμῖν καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ λαοῦ ἐπεσυνάξαμεν, ἅμα ὅπου ἐλάβομεν τὸν ἱερὸν βασιλικὸν προσκυνητὸν ὄρισμόν, καὶ ἐξ ἡμῶν τῶν ἐν ἀλλοδαπῇ προσπεφυγόντων ἀρχόντων ἐξῆλθον οἱ προχειρότεροι καὶ εὐκίνητότεροι ἐκάστης τάξεως ἄρχοντες, καὶ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων, καὶ καταβαλλόντες πᾶσαν σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν, μόλις ἐξοικονομήσαμεν ἄχρι τοῦδε τὰ ἀπαραίτητα χρειώδη τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος, καθ' ὅσον ἐστάθη

δυνατὸν ἀπὸ ἑνα ξεγυμνωμένον καὶ λεηλατισμένον τόπον. Ἐπειδὴ ὁμοῦ καὶ ὁ χειμὼν ἐφέστηκεν ἤδη, καὶ τὰ μὲν ἀναγκαῖα τῆς παραχειμασίας τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ ἀπαιτοῦνται κατὰ τὸ εἶκος, ὁ δὲ τόπος περιῆλθεν εἰς τὴν μεγίστην δυσκολίαν καὶ ἀνέχειαν, προβλέποντες ὡς πιστοὶ δοῦλοι τοῦ κράτους καὶ ὅτι ἡμπορεῖ νὰ ἐπισυμβῇ καδὲρι εἰς τὰ ἀναγκαίως ἀπαιτούμενα, καὶ νὰ δοκιμάσουν ἔλλειψιν ὅχι μόνον τὰ βασιλικά στρατεύματα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐγκατοικοὶ, ὑστερούμενοι τῆς ἀναγκαίας αὐτῶν τροφῆς ἐν καιρῷ χειμῶνος, καὶ διὰ νὰ μὴν ὑποτεθῇ ἡ ἐν ποσὶν αὕτη ἀμνηχανία ὡς ἐδικὴ μας ἀμέλεια εἰς τὰ χρέη μας, καὶ ὑπευθυνθῶμεν ἐν τῇ ἀθωότητι ἡμῶν, προσπίπτομεν εἰς τὸ ἔλεος καὶ φιλόανθρωπον κηδεμονίαν τοῦ βασιλικοῦ κράτους, παριστῶντες ἐν ἀληθείᾳ καὶ διὰ καθαροῦ τοῦ συνειδότος ὅτι ἀμῆχανον νὰ δυνηθῇ ὁ τόπος διὰ νὰ βαστάξῃ τὸ βάρος τῶν ἀνοικονομήτων ἐξόδων τῶν στρατευμάτων ἐπὶ τὸν ἐφεξῆς χειμῶνα, ἄφ' ἑνὸς μὲν ὅτι τὰ ἐνεστώτα εἰσοδήματα τοῦ τόπου δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰς ἀποπλήρωσιν τῶν εἰς νάκτι ζητουμένων, ἐπειδὴ ἀφοῦ ἐν διαστήματι τεσσάρων μηνῶν ἐξωδεύθησαν ὑπὲρ τὰς ἐξακοσίας χιλιάδας γρόσια εἰς ἀναπόφευκτα ζητήματα τοῦ στρατεύματος, εἰσέτι δυσκολεύομεθα νὰ κάμωμεν ταχσῆλι ἐκ τῶν κανονικῶν δοσιμάτων τῶν παρελθουσῶν διμηνιῶν Ἀπριλίου, Μαΐου, Ἰουνίου, Ἰουλίου, Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου διὰ τὴν μεγίστην ἔνδειαν τῶν ἐγκατοίκων καὶ τὴν διόλου ἀπονέκρωςιν τοῦ ἀλισβερισίου ὅπου εὐρίσκεται εἰς τὸν τόπον. Λεῖπει καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ δανεισθῶμεν, ἐπειδὴ καὶ οἱ ποτὲ εὐκαταστατώτεροι τοῦ τόπου ἀπεγυμνώθησαν μετὰ πάντων ἡμῶν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι καὶ ὁ εὐρεθεὶς ζαχαρὲς σιταρίου, κριθαρίου, πορουμπίου καὶ χορταρίου ἐξηντλήθη διόλου. Μόλις εὐρίσκεται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μερικὰ μέρη πορούμπι μόνον, τὸ ὅποῖον συνάζομεν μὲ μεγάλην στενοχωρίαν τῶν ρεαγιάδων ἀπὸ μακρινὰ διαστήματα, ἀφαιροῦντες αὐτὸ ἀπὸ τοὺς κόλπους τῶν τέκνων τῶν μὲ στεναγμούς καὶ δάκρυα, αὐτῶν ὑστερουμένων τῆς χειμερινῆς τροφῆς τῶν. Τὸ χορτάρι ἀπὸ τὰ ἀρχοντικά καὶ ἐκκλησιαστικά μούλκια, ἀφοῦ κατηναλώθη καὶ κατεπατήθη τὸ πλεῖστον μέρος ὑπὸ τῶν κακούργων ληστῶν, τὸ λοιπὸν συναχθὲν ἐξοδεύεται διὰ τὰ ἄλογα τῶν στρατευμάτων, καὶ ἐλπίς οἰκονομίας δὲν ἀπολείπεται διὰ περισσότερον καιρόν, εἰμὴ μόνον διὰ ἑνα μῆνα τούντεῦθεν τὸ πολὺ. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἐν ἀλλοδαπῇ εἰσέτι εὐρισκόμενοι διὰ τὰς προδηλωθείσας δυσκολίας, ἀφοῦ καταγινόμεθα νὰ πληρώσωμεν τὰ ὅσα ὀφείλομεν εἰς τὰς ἐνταῦθα τροφάς, ἐνοίκια ὀσπιτίων καὶ ἄλλα ἐπακολουθήσαντα χρέη, καὶ οὕτω νὰ εὐκολύνωμεν τὸν τρόπον τῆς ἐξόδου ἡμῶν εἰς τὴν πατρίδα, ἀποροῦμέν πῶς ἔχομεν νὰ περάσωμεν καὶ ἐκεῖ τὸν προκείμενον χειμῶνα μὲ τὰς φαιμιλίας μας, ἀφοῦ τῶν περισσοτέρων μας τὰ ὀσπίτια εἶναι εἰς μίαν κατάστασιν, ὥστε δὲν εἶναι πλέον ἐπιτήδεια νὰ κατοικηθῶσιν. Ἐν ταύτῃ λεῖπει καὶ ὁ τρόπος καὶ ὁ καιρὸς διὰ νὰ ἐπισκευασθῶσιν εὐχρηστα εἰς κατοικίαν. Προμήθειαν τοῦ χειμῶνος δὲν ἤδυνήθημεν νὰ κάμωμεν οὐδεμίαν, εἰς τὰ μούλκια μας κανένα εἶδος τροφῆς δὲν ἔμεινε μὲ τὸ ὅποῖον νὰ βοηθηθῶμεν, εἰμὴ τοῦτο μόνον ὅτι συνερχόμενοι ἅπαντες ἀντὶ νὰ παρηγορηθῶμεν ἀναπνέοντες ἀπὸ τῶν κακουχιῶν, νὰ ὀδυρόμεθα ἐξ ἐναντίας μετὰ τῶν λοιπῶν, γινόμενοι καὶ ἡμεῖς προσθήκη ἐλλείψεως ἐπὶ ἐλλείψει καὶ δυστυχίας ἐπὶ δυστυχίᾳ. Ἄλλος λοιπὸν τρόπος σωτηρίας δὲν περιλείπεται εἰς

τὴν ἐνεστῶσαν κοινὴν ἡμῶν ἀνάγκην καὶ ἀμνηνίαν, εἰμὴ ὀφθαλμοῖς δεδακρυσμένους ἀτενίζοντες εἰς τὸ πλούσιον ἔλεος τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας, τῆς μόνης ἡμῖν ἐν θλίψεσει παραμυθίας καὶ ἀπορουμένων ἐτοίμης βοηθείας, γονυκλινῶς παρακαλοῦμεν νὰ μὴ λογισθῇ ἡ τοῦ τόπου ἀδυναμία ὡς ἐγκλημα ἡμῶν τῶν πιστῶν δούλων τῆς, ἀλλὰ νὰ προσφθάσῃ ἐγκαίρως τὸ ἔλεος καὶ τὴν βασιλικὴν κηδεμονίαν, συμβιβάζουσα τὰς ἀναγκαίας ἀπαιτήσεις τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ μετὰ τὴν ἐσχάτην ἀμνηνίαν τοῦ τόπου, καὶ οὕτω νὰ διασώσῃ τὸν πιστὸν λαόν τῆς ἐκ τῆς ἐπικειμένης ἄκρας στενοχωρίας, μετὰ τοὺς τρόπους ὅπου ἤθελε τὴν φωτίσει ὁ Πανάγαθος Θεὸς τοῦ ὁποῦ ἐκτενῶς ἐεόμεθα νὰ διακωνίζῃ τὸ βασιλεῖον κράτος τῆς ἀκαταμάχτητον, εὐοδούμενον καὶ ὑποτάττον ὑπὸ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς αὐτῆς πόδας πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.

Οὕτε τὸ παρὸν ὑπεγράφη διὰ τὴν ἀσυμφωνίαν.

6 octombrie 1821

Arz către Poarta Otomană.

Noi, credincioasele raiele ale prea puternicii și hrănitorei noastre împărății, smeritul mitropolit, episcopii, egumenii și boierii Țării Românești, cu datorata noastră închinăciune pînă la pămînt, arătăm puterii împărătești că și prin alte supuse arzmahzaruri ale noastre i-am adus la cunoștință starea jalnică a țării din pricina năvălirii tîlhărești, a jafului și a prădării de obște ce au săvîrșit răufăcătorii apostăți ai împărăției și dușmani ai omenirii. După ce ei au pustii orașele și satele și au golit fără milă nu numai casele boierești și bisericile, ci și casele acestui sărman popor, au nimicit cu totul și o mulțime de vite de tot felul ale țării și toate roadele pămîntului adunate anul trecut; și că anul acesta în primăvară nu s-a făcut nici aratul cel trebuincios și nici semănatul nu s-a făcut cu îndeustulare din pricina acestor răufăcători, cu osebite în casele și pe moșile bisericesti și boierești au făcut atît de mare prăpăd încît nu ne-au lăsat nici măcar hrana cea trebuincioasă.

Aceste lucruri le-au aflat și înșiși meemurii împărătești aflați cu oștirea împărătească în provincia Țării Românești, biata noastră patrie. Acum și cu acest supus al nostru arzmahzar amintim același lucru și facem cunoscut împărăției sale că în măsura puterilor noastre am strîns cea mai mare parte a poporului îndată ce am primit sfînta, împărătească, slăvita poruncă; și dintre noi boierii fugiți peste hotare au ieșit cei mai la îndemînă și cei mai sprinteni, din fiecare clasă și din cei mai bătrîni și din cei mai tineri, și depunînd în grabă toată grija, abia am economisit pînă acum cu multă trudă cele trebuincioase pentru oștirile împărătești, atît cît a fost cu putință într-o țară golită și jefuită.

Fiindcă însă iarna se apropie și pe de o parte se cer cele trebuincioase pentru iernarea oștirii împărătești, după cum se cuvine, iar pe de altă parte țara a ajuns la cea mai mare nevoie și lipsă, prevăzînd noi, ca niște slugi credincioase ale împărăției, că poate să se îndeplinească și vreun neajuns pentru cele ce este nevoie

a se cere și să simtă lipsă nu numai oștirile împărătești, dar chiar și acești locuitori, fiind lipsiți în timpul iernii de hrana lor cea trebuincioasă, și pentru ca această strîmtorare să nu fie socotită ca o lipsă de grije din partea noastră pentru împlinirea datoriilor noastre și să fim învinovați în nevinovăția noastră, recurgem la mila și ocrotirea iubitoare de oameni a puterii împărătești, arătînd cu adevărat și cu o conștiință curată că nu va fi cu puțință țării să îndure greutatea cheltuielilor prost administrate ale trupelor în iarna viitoare, pe de o parte fiindcă veniturile de acum ale țării nu ajung pentru a împlini cererile în bani, fiindcă după ce în răstimp de patru luni s-au cheltuit peste șase sute de mii groși pentru cererile drepte ale oștirii, ne aflăm într-o stare prea grea ca să mai putem plăti în parte din dările obișnuite ale trecutelor dimînii aprilie, mai, iunie, iulie, august și septembrie, din pricina că locuitorii au căzut în mare sărăcie și că negoțul țării a încetat cu totul. N-avem nici nădejdea de a ne împrumuta, căci și acei care mai înainte erau mai bogați în țară au fost jefuiți împreună cu noi toți. Pe de altă parte, fiindcă s-a sfîrșit de tot și zăhreaua găsită de grîu, orz, porumb și fin. Acum abia se găsește în cîteva locuri numai porumb, pe care îl strîngem cu multă supărare a raialelor de la mari depărtări, luîndu-l de la gura copiilor lor cu suspine și lacrimi, aceștia fiind lipsiți de hrana lor pentru iarnă.

După ce cea mai mare parte a fînului de pe moșiile bisericesti și boierești a fost luată și călcată de criminalii tilhari, ce a rămas și a fost adunat se cheltuiește pentru caii oștilor și nu rămîne nădejde să se economisească pentru mai multă vreme, decît numai cel mult pentru o lună de aci înainte.

Iar noi, care încă ne aflăm peste hotare, pentru greutățile arătate mai sus, ne îngrijim să plătim ceea ce datorăm aici pentru hrană, chiriiile caselor și alte datorii care au urmat, și așa să ușurăm mijlocul ieșirii noastre în patrie. Dar sîntem nedumeriți cum vom trece acolo cu familiile noastre în iarna care se apropie, de vreme ce casele celor mai mulți dintre noi sînt într-o așa stare încît nu pot fi locuite. Totodată nu sînt nici mijloace și nici timp nu este pentru a fi reparate și folosite ca locuințe. Provizii pentru iarnă nu am putut face de loc. La moșiile noastre nu a rămas nici un fel de hrană, cu care să ne putem ajuta, decît numai acest lucru că adunîndu-ne cu toții împreună, în loc să ne mîngîiem răsufîind de pe urma nenorocirilor, dimpotrivă ne vom văieta împreună cu ceilalți și vom fi și noi un adaos de lipsă la lipsă și nenorocire la nenorocire.

Așadar, alt mijloc de scăpare din lipsurile noastre de acum și din strîmtorarea obștească nu rămîne, decît privind cu ochii înlăcrimați către bogata milă a puternicii împărății care este singura noastră mîngîiere în mîhnire. Fiind lipsiți de ajutor, ne rugăm în genunchi să nu fie socotită neputința țării drept o rea faptă a noastră a credincioșilor robi, ci să sosească la timp mila și ocrotirea împărătească, împăcînd cererile trebuincioase pentru oștirile împărătești cu strîmtorarea cea mare a țării și în felul acesta să mîntuiască

poporul ei credincios de o apropiată sărăcire cumplită cu mijloacele ce i le va insufla prea bunul dumnezeu, căruia ne rugăm îndelung ca să dureze în veci nebiruită puterea împărătească, aducînd și supunînd la picioarele împărătești pe toți dușmanii și potrivnicii ei.

Nici acesta nu a fost semnat din cauza neînțelegerii ¹.

1821, octombrie 6

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 214. Orig. grec.

207

9 octombrie 1821

Locuitorii din Tîrgoviște cer ajutor pentru repararea acoperișului bisericii mitropoliei, de pe care eteriștii au luat plumbul.

9 octombrie 1821

Către prea cinstita logofeție de Țara de Sus, de la lăcuiitorii orașului Tîrgoviștii.

Știută fiind la toți buna, fireasca dumitali ² bunătate și splashcă ce ai asupra patrii noastre, și cu știință de starea tuturor județelor, dar mai vîrtos de podoaba ce avea acest oraș al Tîrgoviștii și putem zice și țara noastră cu sfînta mitropolie de aici, care era făcută și împodobită cu mari cheltuiele de cei după vremi buni creștini răposăți fericiți domni. Și din păcatele noastre, cu venirea apostatului Ipsilant, după alte multe răutăți și pagube ce ne-au făcut, precum este știut de toți, s-au apucat de au dăzvălit și acest sfînt lăcaș, luînd după dînsa plumbu cu care erea învălită. Și din multele ploi slăbindu-să bolțile, au început a intra apă prin zid, căzînd și tencuiala.

.....
[În continuare se motivează cererea de ajutor pentru reparații.]

Ai dumitale prea plecați slugi, noi toți lăcuiitorii orașului Tîrgoviștii ³.

Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus, 1076, f. 202 v—203 v.

¹ În manuscris se află și alte memorii întocmite și neexpediate.

² În text: dumnealui.

³ Urmează 27 semnături și rezoluția ocîrmuirii prin care se poruncește ca epistatul sau arendașul mitropoliei împreună cu alți 2—3 jeluitori să dreagă toate stricăciunile făcute, cheltuielile urmînd a fi acoperite din veniturile mitropoliei sau de la vistierie.

13 octombrie 1821

Sătenii din Produlești (Dîmbovița), care în vremea răscoalei au luat cu forța porumbul din hambarul boieresc, sînt obligați să-l restituie.

Adică noi sătenii ot satul Produlești, care mai jos ne vom iscăli, dăm zăpisul nostru la cinstită mîna dumnealui biv vel stolnic Petrache Arion, precum să știe că pentru una sută cincizeci și șase chile porumb ce am luat noi din porumbarul dă la moara dumnealui ot Bolovani în vremea apostasii, orînduindu-să mumbașir cu volnicie a prea cinstitei otcîrmuiri, și după cercetarea ce au făcut s-au dovedit că cu adăvărat s-au luat acest porumb dă noi și dă alți oameni săteni. Pentru care, apucîndu-ne dumnealui după dreptate ca să-l plătim, am căzut cu rugăciune ca să-i dăm tot porumb în loc, însă porumb bun, uscat și bătut, precum au fost și acela.

Și pentru mai adevărată credință și spre a să păzi acest zăpis întocmai, ne-am pus degetile la numele noastre, ca să să crează.

Eu Neagu țăgan ot Produlești	}	adăvărăz și platnic
Eu Șarban Linte		
Eu Niță Paraschivescu		

1821, octomvrie 13

[Rezoluție:]

Dă la otcîrmuirea Valahii

Cu acest zăpis dă învoire, viind amîndouă părțile înaintea noastră și arătîndu-ne însuși cei în dos iscăliți că singuri au voit și au primit ca să-i dea porumbul la loc, vechi, adică să-l ia cu împrumutare, cu bani, cum vor ști să-i dea porumb în loc. Care a lor legătură cu acest chip au primit-o și stolnicu Pătrache. De aceea o adevărim și noi cu otcîrmuirea, spre a-ș avea urmarea și puterea.

Barbu Văcărescu, Mihalache Manu, Constandin Negrea, Scarlat Mihalescu.

La 1821, octomvrie 13

Arh. St. Buc., Condica logofetei Țării de Sus, 1076, f. 207 v.

A N E X Ă

la documentul nr. 208

[Locuitorii satului de mai sus prezentîndu-se cu stolnicul Petrache Arion la ocîrmuirea țării, spun că nu au luat din porumb mai mult decît trei chile jumătate. Dar, cînd au fost judecați, au recunoscut că au luat 156 chile, dînd și zăpis că vor restitui porumbul]

«...acum la această judecată au adus și pă chiar isprăvnicelul acela ce au fost față la pătulu cu porumb cînd au năvălit ei de au luat porumb;

și însuși ei nu putură tăgădui și aici că le-au zis isprăvnicelul să le dea dooă sute banițe porumb împrumut, numai să nu spargă pătulul; și nu i-au dat ascultare, ci au năvălit și l-au și bătut și au luat porumbu cît le-au fost voia, dînd pricină și celorlalți săteni de au năvălit la luare.

De aceea dar hotărîm că după zăpis sînt datori să dea dumnealui stolnicului tot porumbul dăplin, întocmai precum sînt legați prin zăpis. Iar de știu ei că ori alții, sau Stoica isprăvnicelul, au luat niscareva porumb dintr-acela ce s-au îndatorat ei a plăti, au voie să scoată o carte de blestem, ca prin marafetu ispravnicilor județului să citească în satu lor, față cu isprăvnicelul stolnicului. Și descoperindu-să că au loat și alții, prin mumbașir hăt-mănesc și cu marafetu dumnealor ispravnicilor să apuce să le facă lor împlinire, iar ei fără zătignire, după zăpis, prin orînduitu mumbașir să îplinească dreptul dumnealui stolnicului și apoi să le dea și stolnicul zăpissul înapoi, spart, ca să fie izbrăniți de această pricină»¹.

1821, noiembrie 19

Barbul Văcărescu, Mihalache Manu, Costandin Negri, Nicolaie Golescu, Scarlat Mihalescu.

Arh. St. Buc., Condica logofetei Țării de Sus, 1076, f. 207 v și 243.

209

Craiova, 13 octombrie 1821

C. Canetzos informează pe Hagi Ianuș despre situația de la moșie, arătînd printre altele că scutelnicii n-au fost puși la dare.

Κραιώβα, τῇ 13 Ὀκτωμβρίου 1821

Ἐντιμότητε καὶ εὐεργετικώτατέ μοι μπασιὰ Χατζῆ δουλικῶς προσκυνῶ, ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν της.

Μὲ τὸν Ἰωνίτζα Γούναρην, υἱὸν τοῦ παπᾶ Γεωργάκη, καὶ μὲ κάποιον Σταμάτην βιδενλήν σᾶς ἐγράφαμεν εἰς πλάτος, σᾶς ἐστέλναμεν καὶ τὴν βοῦλλαν τῆς κάσας, σᾶς ἐλέγαμεν καὶ τὰ ὅσα ὁ καιρὸς ἐκαλοῦσεν, καὶ διὰ τὴν ἀσφαλῆ περιλαβὴν των δὲν ἀμφιβάλλω. Ἦδη δὲ ἀπαντῶμεν τρία ἔντιμα γράμματα

¹ Pricina a mai fost judecată la departamentul de opt în ziua de 6 noiembrie. Se constată că locuitorii din Produlești nu se țin de legătura dată prin zăpissul de mai sus, pe motivul că ei nu ar fi luat mai mult de 7 chile porumb. La departament se face aceeași constatare care se găsește și în actul de mai sus, din 19 noiembrie, cu precizarea însă că sătenii, pe lîngă că au luat porumb « cît le-au fost voia, ci încă l-au și bătut » pe isprăvnicelul Stoica Obială; iar oferta să li se dea porumb cu împrumut « n-au priimit, ca să-și facă cugetul lor cel rău » (Arh. St. Buc., Condica depart. de opt, 895, f. 34).

της, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀκρως ἐχάρημεν διὰ τὴν ἀκριβεστάτην μας ὑγείαν σας, ἦν ὁ κύριος νὰ σᾶς τὴν διαφυλάττῃ καὶ διὰ τοῦ λοιποῦ. Καὶ ἡμεῖς θεῖα χάριτι καὶ δι' εὐχῶν σας καλῶς ὑγιαίνομεν. Ὅλα τὰ γράμματα πρὸς τοὺς φίλους τὰ ἐγχειρίσαμεν ὅλα, τόσον καὶ τοῦ ἐν Βιδύνι Σισμάνογλου ἐστείλαμεν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου σᾶς ἐστείλαμεν καὶ ἀπόκρισιν. Μὲ γράφει καὶ ἐμένα διὰ τὸν Μουλὰ Ἀλῆ, ὅτι ἐστειλεν εἰς Μπιρκόβτζα εἰς τὸν σύντροφόν του διὰ νὰ τοῦ φέρῃ τὰ γρόσια. Ὁ δὲ Ἰσμαήλαγας ἀπὸ τὴν Πόλιν δὲν ἦλθεν. Οἱ ἄρχοντες ἦλθαν, τόσον καὶ ὁ ἄρχ. λογ. Δημητράκης Μπραϊλόης. Μοι ἔδωσεν τὰ γράμματα, εἶδὲ διὰ τὰ γρόσια ἀκόμη δὲν μὲ τὰ ἐζήτησεν, καὶ ὅταν μοῦ τὰ ζητήσῃ θέλω τὰ δώσω εἰς τὰ ὅσα τοῦ ἀνήκουν. Ὁ ζαλχανὰς τῶν κατζίκιων δουλεύει καλὰ. Τώρα θὰ βάλωμεν καὶ εἰς τὸν τιάσκον νὰ δουλεύσῃ. Πρὸς τούτοις σᾶς εἰδοποιοῦμεν ὅτι τὸ μούλκι Δρανοβέτζι δὲν μᾶς ἀφήνει ὁ κύριος Μπιστριτζάνος νὰ τὸ ἐξουσιάσωμεν, ὁ Αὐξέντιος, ἐπειδὴ ἡ πανοσιότης του ἐδιορίσθη, καὶ τὸν ἔγραψα διὰ νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ βάλωμεν τὰ μοχθηρὰ ὅπου εὐρίσκονται εἰς Γιαννουσέστι καὶ ἰδοὺ τί μὲ ἀποκρίνεται, καὶ ἀποροῦμεν ποῦ νὰ τὰ ξεχειμάσωμεν τὰ μοχθηρὰ, καθότι ἄλλοῦ βαλάνι δὲν εἶναι. Εἰς τὸ Γουργάνι πολλὰ ὀλίγον εἶναι καὶ δὲν φθάνει οὔτε μίαν ἐβδομάδα. Ποροῦμι ἀδεια δὲν εἶναι νὰ τοὺς δώσωμεν. Ἐστείλαμεν τὸν Πέτρον Σίρμπον εἰς Δετζιράτζι διὰ νὰ κυττάξῃ ἐκεῖ, καὶ εἰσέτι δὲν ἦλθεν διὰ νὰ ἰδοῦμεν εἶναι ἐκεῖ, καὶ ἂν δὲν εἶναι τί νὰ τοὺς δώσωμεν δὲν ἠξεύρομεν, περὶ τούτου νὰ ἔχωμεν ἀπόκρισιν σας.

Κατάστιχον διὰ τὰ ὅσα ἐπάρθηκαν, θέλομεν σᾶς στείλει τὸ κατάστιχον μὲ δεύτερον, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰ τοῦ Ὀλτου μούλκια, δηλ. ἀπὸ Ἰζλάζι καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἀκόμη δὲν ἔκαμα καταγραφή.

Ἐτοῦτες τὲς ἡμέρες θὰ πηγαίνω εἰς Γιαννουσέστι νὰ δεσμώσω τὰ παρούμπια καὶ νὰ κάμω καταγραφή. Προχθὲς ἐπῆγα εἰς Καράκαλον καὶ ἐπλήρωσα τὸ δόσιμον τοῦ χωρίου Γιαννουσέστι, γρόσια 109 ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον ἕως τοῦ Σεπτεμβρίου διὰ ἓνα λούδουρον. Ὁ Σκαρλᾶτος Μοϊνέσκος μεγάλην προθυμίαν μοι ἔδειξεν καὶ μὲ εἶπεν ὅτι ἔχει χρέος νὰ σᾶς δουλεύσῃ, ἐπειδὴ εἴσθε μπαμπαλήκης του, μάλιστα μοι ἔκαμεν προσταγὴν ὅπου τὸ χωρίον Γιαννουσέστι νὰ μὴν δώσῃ ζαχερὲν παντελῶς. Ὅθεν ἡ τιμιότης σας τοῦ κάμετε μίαν εὐχαρίστησιν καλὴν, ἐπειδὴ εἶναι φίλος παστρικός, τόσον καὶ ὁ Τζουκὴς σερδάρης καὶ ὁ ἄρχ. σερδ. ἄς τοῦ γράψῃ κανένα γράμμα. Τὸ γράμμα πρὸς τὸν ἄρχ. κλωτζάρην ἔδωσα, ἰδοὺ καὶ ἡ ἀπόκρισις, καὶ μᾶς εἶπεν ὅ, τι καὶ ἂν ἔχωμεν χρεῖαν θέλει μᾶς βοηθήσει. Ἰδοὺ καὶ γράμμα ἀπὸ τὴν κοκὸνα του.

Διὰ τὸ ἀγιοκέρι ὅπου νὰ τῆς προβλέψῃ ὁ κύρ Δημήτρης εἰς τὰ γρόσια πέντε ὅπου τὸ ζητεῖ ὁ φίλος δὲν τὸ δίδουν καὶ βλέποντας καὶ κάμνοντας.

Ἀκόμη δὲν τὰ ἐκτύπησαν εἰς τὸ τιάσκον τὰ ποροῦμπια ὅπου εὐρίσκονται εἰς Γιαννουσέστι, Μπραγκοβένι καὶ λοιπά. Δὲν ἐσήκωσαν ἄλλα κατὰ τὸ παρὸν, πλὴν καθὼς βλέπομεν τὰ πράγματα θὰ τὸ σηκώσουν, ἐπειδὴ ἄλλοῦ δὲν εἶναι, παλαιὸ καὶ καινούργιο δὲν βαστᾷ εἰς τὸ μαγαζί. Τώρα ὅπου θὰ πηγαίνω εἰς Γιαννουσέστι νὰ ἐρωτήσω εἰς τὰ χωριὰ ἂν τὸ χρειάζονται, διὰ νὰ τὸ δώσω δανεικὸ μὲ ὁμολογίαν, ἐπειδὴ εἶναι σιγουρότερον εἰς αὐτούς.

Τὴν πόλιτζαν τοῦ ἀρμάση Δημητράκη Βλαδοϊάνου ἐπαρησίασα καὶ εἰς τὴν διορίαν, μὲ εἶπεν ὅτι θέλει μοὶ τὰ πληρώσει, καὶ ἐν καιρῷ σᾶς εἰδοποιῶ. Κφιτάν-
τζες διὰ τοὺς ζαχερέδες δὲν μᾶς ἔδωσαν, καθότι δὲν ἔδωσαν κανενοῦ. Ὁ Μοϊνέσκος
μὲ εἶπεν διὰ νὰ μὲ δώσῃ μόνον κατὰστιχον μὲ τὴν ποσότητα, καὶ ἐπειδὴ ὁ ζαπτζής
δὲν ἔτυχεν ἐκεῖ, ἦτον στὴν πλάσαν, καθὼς πηγαίνω εἰς τὸ Γιαννουσέστι παίρνω,
ἐπειδὴ εἰς ἐκείνην τὴν πλάσαν εἶναι, εἰδὲ ἀπὸ τὴν Μπούρκα δὲν ἠξεύρομεν, οὔτε
ἀπὸ τὸ Γρετζέστι, ἐπειδὴ δὲν τὰ ἐμέτρησεν κανέννας, τὰ ἐσήκωσεν ὁ γαβάσης
τοῦ πασιᾶ μὲ τὸν Ἰμπής μπαϊρακτάρη, μόνον τὲς γρόπες ἠξεύρομεν καὶ τὰ
πατούλια. Ἡ τιμιότης σας ἠξεύρετε, ἐπειδὴ εἰς τὸ κατὰστιχον εἶναι
ἀπερασμένο, καμία ἐξέτασις δὲν ἦλθεν ἀπὸ κανένα μέρος καὶ κατὰ λάθος
ἀκούσατε.

Διὰ τὸ βούτυρον τοῦ Κώστα Τρικκαλιώτη δὲν ἠξεύρομεν ποῖον νὰ πιά-
σωμεν, παρὰ πρέπει ἐξέτασις καλὴ ἐκεῖ εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦτον, ποῖος ἐπῆγεν
καὶ τὸ ἐπῆρεν, οὕτως μᾶς εἶπεν καὶ ὁ Πουρουιάνος. Ὁ Κωστής ἦλθεν ἀπὸ Τυργο-
ζιουλون καὶ μᾶς παραπονέθη πῶς νὰ μὴν τοῦ γράψετε ἓνα γράμμα, καὶ μὴν ἀλησ-
μονήσετε διὰ νὰ τοῦ κάμετε.

Σοκοτελνίκοι δὲν ἐμπῆκαν εἰς τὸ δόσιμον, μόνον μερικοὶ ποσλουσνίκοι μὲ
τζεδούλες ἐμπῆκαν εἰς τοὺς ξένους, πλὴν ἐλπίζομεν νὰ τοὺς πάρωμεν ὀπίσω.
Ἀπὸ τὴν Μπούρκαν οἱ ἀρεντάσηδες ἐμπῆκαν εἰς τοὺς ξένους ὅλοι, ἐπαρακαλέ-
σαμε τὸν τζελεπὴ Κωστάκη καὶ μᾶς ἄφησε 6 διὰ τὴν κούρτην. Διὰ γρόσια ὅπου
μᾶς χρεωστοῦν δὲν εἶναι καιρὸς νὰ ζητήσωμεν, ἀλλὰ οὔτε δίδουν, ἐπειδὴ καὶ
δὲν ἔχουν. Ὁ Κώστα Μπογιατζής δὲν μὲ ἔδωσεν οὔτε ἓναν παρὰν, ἐπειδὴ τὸ
σπίρτο του δὲν ἐπουλήθη εἰς Βουκουρέστι, καὶ ὅσα γρόσια ἐπῆρεν ἀπὸ τὴν τιμιότητα
σας, ὅλα ἐκεῖ τὰ ἔδωσεν καὶ ἀκόμη στέκει ἀπούλητον· εἶναι καὶ ὁ Παναγιώτης
ἐκεῖ. Ὅταν πουληθῇ, τότες ἡμπορεῖ νὰ μᾶς τὰ δώσῃ, ἐπειδὴ ἄλλον τρόπον
δὲν ἔχει.

Μπασιά Χατζή, γράψετε τοῦ Πορουιάνου ἓνα γράμμα παρακαλεστικὸν διὰ
νὰ μεσιτεύσῃ τοῦ ἀρχ. καίμακάμη ὅπου νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ τοὺς δώσωμεν τὸ πο-
ρούμπι ὅπου εἶναι εἰς τὸ Γιαννουσέστι τὸ χαλασμένον, ἐπειδὴ ἂν δὲν τοὺς δώσωμεν
καὶ πορούμπι, τότες τὰ γδέρομεν [;] ὅλα, ἐπειδὴ ἄλλην ἐλπίδα διὰ αὐτὰ
δὲν εἶναι.

Διὰ τὰ ἀμπέλια Μπούρκας οἱ βιέρηδες δὲν ἠθέλησαν νὰ τὰ δουλεύσουν χωρὶς
γρόσια, δηλ. ὅταν ἔλθητε νὰ τοὺς πληρώσωμεν, καὶ ἡ ἀνάγκη μᾶς ἐβίασεν καὶ
ἐπληρώσαμεν τὸ χρέος τους εἰς τοὺς ξένους διὰ δέκα τρεῖς ἡμισυ φαμίλιες, 27
ἄνθρωποι, καὶ νὰ δουλεύσουν τὰ ἀμπέλια καὶ νὰ διορθώσουν τὰ γάρδουρα, ἐπειδὴ
τὰ ἀφάνισαν οἱ Βλάχοι.

.....
Ὁ Χασάναγας ἀκριβῶς σᾶς χαιρετᾷ, ἔλαβεν τὸ γράμμα σας καὶ ἐπληροφο-
ρήθη, ὅστις μὲ εἶπεν ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον μὴν τὸν ξαναγράφετε, ἐπειδὴ τοῦ
κακοφαίνεται νὰ παραπονῇσθε τοιοῦτης λογῆς, μόνον νὰ τοῦ ἀποκριθῇτε εἰς τὸ
γράμμα ὅπου σᾶς ἔγραψεν προχθὲς καὶ ὁ Θεὸς εἶναι καλός, νὰ ζήσουν οἱ φίλοι
καὶ ὁ βασιλέας μας καὶ δὲν μνήσκετε ζημιωμένους.

Διὰ τοὺς ποσλουσνίκους ἀπὸ Γιαννουσέστι πηγαινάμενος ἐκεῖ θέλω συνάξει τὰ γρόσια καὶ ἂν δὲν θελήσουν νὰ μᾶς τὰ δώσουν, τότε ἐβγάζω προσταγὴν ἀπὸ τὸ ἱσπραβνικάτο Ρωμανατζίου μὲ μπουμπασήρην καὶ τὰ συνάζομεν.

.....
Μπασιὰ Χατζή, νὰ ἀποκριθῆτε εἰς τὰ γράμματα τοῦ Πουρουιάνου καὶ γυναικός του μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν, ἐπειδὴ τὸ προχθесινὸν τὸ ἔκαμεν πολὺ χάζι καὶ μᾶς ἐπαρήγγειλεν ὅτι τὰ μισάνυκτα νὰ πηγαινόμεν νὰ τὸν εἰποῦμεν διὰ καμίαν χρεῖαν τοῦ ὁσπιτίου εἶναι πρόθυμος, ἐπειδὴ ἡ εὐγενία του εἶναι ὅλος διόλου εἰς τὰ πάντα. Γράμματα νὰ γράψετε εἰς τοὺς κάτωθεν, ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκαῖοι καὶ μὲ πολιτικόν. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ μένω

τῆς ἐντιμότητός της ταπεινότατος δοῦλος

Κωνστ. Κανέτζος

Τοῦ τζελεπῆ Κωστάκη Σαμουρκάση.

Τοῦ κλωτζάρῃ Πουρουιάνου, ὁποῦ καὶ γυνή του.

Τοῦ Μπουλζέσκου ἱσπραβνίκου Δολτζίου.

Τοῦ σερδάρῃ Μπαρμποτζάνου, ἐπειδὴ δείχνει προθυμίαν.

Τοῦ Μοϊνέσκου Σκαρλάτου εἰς Καρακάλον.

Τοῦ σερδάρῃ Τζουκῆ.

Τοῦ Δίνκα βατάφου Ζατράνου.

Τοῦ Μπαλτάνου διὰ τὲς λόθρες, αὐστηρά, ἐπειδὴ μὲ τὸ κεφάλι του κατατρέχει, μὴν τοῦ βάζετε βίζι διατὶ κατατρέχει.

Τοῦ Κωστῆ.

Τοῦ πάτζου μας κατ' ἄλλον τρόπον.

.....
Εἶναι καλύτερα τόσον καὶ τοῦ καπουκεχαγιᾶ, τοῦ ἐφέντη, νὰ κάμετε καὶ τοῦ Ἀμπτη ἄγᾶ καὶ τοῦ σελιχτάρ ἄγᾶ, τούρκικα ὅμως, ὄχι ρωμαίϊκα, καὶ ὅσον ἐν τάχει.

Craiova, 13 octombrie 1821

Prea cinstite și prea binefăcătorule al meu bașa Hagi, vă salut cu plăcere și vă sărut dreapta.

V-am scris pe larg, împreună cu Ioniță Gunaris, fiul lui Iordache popa, și cu un oarecare Stamati din Vidin și v-am trimis și pecetea casei, raportându-vă și despre toate cele cerute de aceste vremuri și nu mă îndoiesc că le-ați primit. Acum vă răspundem la cele trei scrisori cinstite ale d-voastră, din care aflind de sănătatea d-voastră mult scumpă nouă, ne-am bucurat nespum de mult, pe care domnul să v-o păzească și în viitor. Și noi, cu voia lui Dumnezeu și cu urările d-voastră, sîntem sănătoși.

Am înmînat toate scrisorile prietenilor și am trimis și cea pentru Șișmanoglu din Vidin, de la care v-am trimis și răspuns. Îmi scrie și mie prin Mula

Ali că a trimis lui Bercovcea asociatul său, ca să-i aducă banii. Ismail aga n-a venit încă de la Constantinopol. Boierii au venit, la fel și boierul logofăt Dimitrachi Brăiloi; mi-a dat scrisorile, iar cât despre bani, încă nu mi i-a cerut. Iar când are să mi-i ceară, am să-i dau suma ce i se cuvine. Zalhanaua pentru capre lucrează bine. Acuma vom pune să lucreze și teascul.

Pe lângă acestea vă înștiințăm că domnul Afxentie Bistrițeanul nu ne lasă să stăpânim moșia Dranovăț, deoarece cuvioșia sa a fost orînduit acolo egumen, și i-am scris să ne lase să ducem acolo porcii, care se află la Ianușești, și iată ce mi-a răspuns, și nu știm unde să iernăm porcii, deoarece în altă parte nu este ghindă. La Gorgani este foarte puțină ghindă și nu ajunge nici pentru o săptămână. Porumb nu este voie să dăm porcilor. Am trimis pe Petru Sîrbul la Degerați ca să vadă acolo și încă n-a venit, ca să vedem dacă este acolo. Dacă nu este, nu știm ce să dăm porcilor. În legătură cu aceasta să avem răspunsul d-voastră.

O să vă trimitem cu a doua ocazie catastihul tuturor lucrurilor luate, deoarece pentru moșiile de la Olt, adică de la Islaz și de la celelalte moșii, nu le-am înregistrat încă.

Zilele acestea am să mă duc la Ianușești să dijmuiesc porumbul și să întocmesc registrul. Alaltăieri m-am dus la Caracal și am plătit darea satului Ianușești, 109 groși de la aprilie pînă în septembrie pentru un lude. Scarlat Moinescu s-a arătat foarte binevoitor și mi-a spus că datoria lui este să vă servească, fiindcă sînteți moșul lui, ba chiar mi-a poruncit ca satul Ianușești să nu dea de loc zaherea. Prin urmare d-voastră îi trimiteți o scrisoare bună de mulțumire, fiindcă este un prieten bun. De asemenea și serdarul Tzuchis este bun și ar fi bine ca boierul serdar [Polihronis] să-i scrie o scrisoare. Am dat scrisoarea boierului clucer, iată și răspunsul; ne-a spus că dacă vom avea nevoie o să ne ajute. Iată și o scrisoare de la soția lui.

Cît despre ceara pe care cereți să v-o procure domnul Dimitrie la prețul de cinci groși, prietenul n-o dă. Dar, văzînd și făcînd!

Strugurii n-au fost puși încă în teasc. N-au mai ridicat încă în prezent din porumbul care se află la Ianușești, Brîncoveni etc., dar, după cum merg lucrurile, au să-l ridice, fiindcă în altă parte nu este, nici vechi nici nou, nu se poate ține în magazie. Acum cînd am să mă duc la Ianușești, am să întreb la sate dacă au nevoie de porumb, ca să-l dau cu împrumut cu zăpă, fiindcă este mai sigur la ei.

Am dus polița armașului Dimitrache Vlădoianu și mi-a spus că la termen are să plătească banii. Vă voi înștiința la timp.

Chitanțe pentru zaherele nu ne-au dat, deoarece n-au dat nimănui. Moinescu mi-a spus să-mi dea numai un catastih de cantitatea ridicată și fiindcă zăpăciul nu era acolo, era la plasă, nu mi-a dat. Cum mă voi duce la Ianușești am să-l iau, fiindcă este în aceea plasă. Cît despre Birca și Grecești nu știm, fiindcă nimeni nu le-a măsurat, gavazul pașei le-a ridicat împreună cu

Imbis bairactar, știm numai cât era în gropi și în pătule. D-voastră știți, fiindcă în catastih sînt trecute. Nici o cercetare n-a venit din nici o parte și greșit ați auzit.

Despre untul lui Costa Tricaliotis nu știm cine este vinovat. Poroinianu ne-a spus că este nevoie de o cercetare bună acolo la fața locului, ca să vedem cine s-a dus și l-a luat.

Costis a venit de la Tîrgu Jiu și ni s-a plîns că nu i-ați scris, să nu uitați să-i trimiteți o scrisoare.

Scutelnicii n-au fost puși la dare, numai cîtiva poșlușnici cu țedule au intrat la străini. Dar sperăm să-i luăm înapoi. La Bîrca toți rîndașii au intrat la străini, am rugat pe celebî Costache și ne-a lăsat 6 pentru curte. Pentru banii ce ne datorează, nu este timpul potrivit să-i cerem, dar nici nu dau, fiindcă nu au. Costa Boiagi nu mi-a dat nici un ban, fiindcă nu s-a vîndut spirtul lui la București și toți banii ce a primit de la d-voastră i-a băgat în spirt care încă stă nevîndut. Este și Panaghiotis acolo. Cînd se va vinde atunci va putea să ne dea banii, fiindcă alt mijloc n-are.

Bașa Hagi, să scrieți lui Poroinianu o scrisoare și să-l rugați să intervină pe lîngă boierul caimacam, ca să ne lase să le dăm porumbul cel stricat de la Ianușești, fiindcă dacă nu o să le dăm nici porumb, atunci pierdem totul fiindcă altă nădejde nu este.

Vierii n-au vrut să lucreze viile de la Bîrca fără bani, adică să-i plătiți cînd veți veni, și am fost nevoiți să plătim datoria lor unor străini pentru un număr de 13 1/2 familii, 27 oameni, care au lucrat viile și au făcut gardurile fiindcă le-au distrus rumîinii.

.....

Hasan aga vă salută cu multă dragoste. A primit scrisoarea d-voastră și a luat știință. El mi-a spus să nu-i mai scriți în felul acesta, fiindcă îi pare rău că vă plîngeți astfel, numai să-i răspundeți la scrisoarea ce v-a scris alaltăieri, și Dumnezeu este bun. Să trăiască prietenii și împăratul nostru și nu veți rămîne păgubit.

Cu privire la poșlușnicii de la Ianușești, cînd mă voi duce acolo, voi aduna banii; și dacă nu vor vrea să ni-i dea, atunci voi scoate poruncă de la isprăvnicatul de Romanăți cu mumbașir și avem să-i strîngem.

.....

Bașa Hagi să răspundeți la scrisorile lui Poroinianu și ale soției sale cu multă plăcere, fiindcă a făcut mult haz de scrisoarea de alaltăieri și ne-a spus că, chiar la miezul nopții dacă vom merge pentru vreo nevoie a casei, va fi săritor, fiindcă domnia sa are trecere la toți. Să scrieți scrisori la cei însemnați mai jos, fiindcă sînt necesari și cu trecere politică.

Cu acestea rămîn al domniei voastre prea plecată slugă

Const. Canetzos

Celebiului Costache Samurçaș.

Clucerului Poroinianu, de asemenea soției sale.

Lui Bulzescu, ispravnic de Dolj.

Serdarului Bărbuceanu fiindcă arată bunăvoință.

Lui Moinescu Scarlat, la Caracal.

Serdarului Tzuchis.

Vătafului Dincă Zătreanu.

Lui Bălțeanu pentru¹ în mod sever, fiindcă prigonește de capul lui, să nu-i puneți.....² fiindcă prigonește.

Lui Costi.

Pagiului nostru într-un chip deosebit.

.....

Este mai bine să scrieți în limba turcă și nu în limba greacă și cât mai curînd lui capuchehaia, lui Abti aga și lui Silihtar aga.

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 511, doc. 60. Orig. grec.

210

20 octombrie 1821

Poruncă de la vistieria Moldovei pentru întocmirea unei catagrafii de zaharele și fîn de la mănăstirile grecești, în vederea aprovizionării oștirii.

De la visterie, către cinstiții ispravnici [ai] ținutului Vasluiului.

Îndestulă vreme trecînd, cu neconținere au cerut visteria ca să trimitați de la ținutul acela catagrafie de tot feliul de zahare și fîn ce se află pe moșiile mănăstirilor grecești, măcar și cu un tahmin aproape de adevăr, dacă nu s-au isprăvit trierul, precum au fost porunca.

Această cerire cu neconținere au fost și este pentru nevoie în care ne aflăm și ca să se poată vede ce nădejde putem ave de la aceste zaharele. Însă, dumneavoastră, negiudecînd mărimea trebuinții, nici pîn-acum n-ați triumis acest fel de catagrafie.

Drept aceea, neiertînd vreme prelungirii de un ceas măcar, să rînduiеști și să volnicești înapoi mumbașir pă dumnealui comis Iordache Cuza, carele mergînd la ținutul acela și luînd pe unul din dregători și pe boierul ce este rînduit asupra zaherelilor de la moșiile mănăstirilor grecești, să-i ducă la toate moșiile să facă catagrafie poruncită și să o aducă la visterie rînduitul mumbașir, zapciînd însă și trierul și pornirea zaherelilor la magazia oștenească din Egi, și griul făcîndu-să faină pe la mori, și apoi să se triumată. Pe lîngă aceste, să se facă și catagrafie tot fînului ce va fi în ținut, ori a cui. Și fiindcă

¹ În document este λόθηρες.

² În document este βίζι.

magaziaoa fînului au venit în lipsă, să să sîrguiască îndată cu ce mai mare grabă a porni din rămășița fînului oștenesc, cît și din fînul neguțăroresc ce va fi de vînzare. Care fîn, are să să plătiască în bani de la visterie țării, după preț cuviincios ce să va hotări¹.

.....² vel vistier

1821, octomvrie 20

Acad. R.P.R., doc. CCLV/77. Orig. rom.

211

Iași, 22 octombrie 1821

Porunca divanului Moldovei pentru strîngerea fînului din ținutul Roman, necesar trupelor turcești.

Divanul Moldaviei.

Greutatea oștilor împărătești atîrnînd mai mult aice în orașul Eșii, unde și de acum, precum se vede, tot aici va fi acel de obștie conac oștenesc, și precum întru toate celelalte trebuincioase zahereli s-au pus la cale a se aduna după poroncile ce s-au dat și înbrățișarea ce s-au luat, cerînd numaidcît trebuința a se face gătire și a se aduce și fînul trebuincios, spre a se pute întîmpina și acest tainat, care este una din cele mai întăi madeli oștenești, fiindcă fînul ce s-au gătit în trebuința oștenească în magazaoa Eșului, acel ce s-au carat pîră acum s-au sfîrșit și acel ce au mai rămas, au care nu poate fi mai mult decît pentru 30 sau 40 zile, s-au hotărit a se face o temeinică gătire de fîn, pentru ca nici trebuinții oștenești să nu i să deie cheder, nici noi să nu venim în primejdie.

Făcîndu-se această hotărîre întru acest chip, adecă: din tot fînul boieresc, negustoresc sau ori a cui, fără alegere, ce să află anume gata pe fiiștecare moșie, să se ieie la zece — trei stoguri în trebuința oștenească; care să se plătească din visteria pămîntească, cînd va ave înlesnire, cu prețul cuviincios; și să se care acum cît se va pute mai în grabă de către lăcuiorii țării, a căroră cite puțin fîn ce au pentru trebuința vitelor lor nu are să se supere; decît și din a lor, acel ce va fi negustorie va fi supus acestui analogon la 10—3, sau din mai puțin, cu aceeași potrivire de analogon.

Și dar spre săvîrșire aceștii lucrări la ținutul Romanului se rînduiește pe dumnealui Neculai sin Anghelache, împreună cu dregătorii ținutului, care mergînd la ținutul arătat, i se dă volnicie prin carte aceasta a opștescului divan să facă mai întîi mumbașîrlîc dregătorilor și sameșilor acestui ținut ce să se

¹ « Pe lîngă aceste... după preț cuviincios ce să va hotări », scrise ulterior de altă mînă.

² Indescifrabîl.

pornească numaidecît mai întîi rămășița finului oștenesc ce mai este, și al doilea, fără a pierde vreme, cerînd de la dregători și de la sameși catagrafia finului, ce de o lună li s-au poroncît ca să o facă, din care luînd pliroforie să scoată copie pe ocoale, să rînduiască îndată cîte doi din cei mai vrednici boier-nași a ținutului de fieștecare ocol, cu slujbași îndestui din panțiri și ruptași, cuprinzînd deodată rînduire în tot ținutul. Și dîndu-le aceste porunci, ca în cuprindere copie după catagrafie ce li se vor da, luînd în șir toate moșiile și satele, să facă de iznoavă cercetare și numărătoare finului boieresc și negustoresc și din cît va găsi pe fieștecare moșie, după osebite mărimea stogurilor, să chib-zuiască și să potrivească drept analogon la 10—3 hotărîte. Și toate acele stoguri, ce se vor alege spre a se ridica, să le însămneze și să le deie în sama vorniceilor și lăcuitoilor satelor, făcînd rînduiții tablă lămurită cu arătare anume, cu două rosturi: în cel dintîi rost arătînd tot finul fieștecărui, și în cel de-al doilea, acel ce are a se ridica și a se lua, arătînd și numele acelor a căroră vor fi finul.

Iar pentru cărătură, însuși boierul rînduit împreună cu unul din dregători sau cu sameși să meargă în urma celor ce vor scrie, să rînduiască cară de la toți de obștie, fără alegere, adecă lăcuitori birnici, scutelnici, precum și trepte, să ridice finul hotărît pentru analogon și să-l pornească la magazaoa oștenească de aice din Eși, fără vreo mijlocire de zăbavă sau prelungire, pără vremea îngăduiește îndemînarea drumurilor, dînd boieriul rînduit al fieștecărui de la care se va lua finul în acest chip, țidule cuprinzătoare că din atîtea stoguri ce au avut cutare s-au luat analogon la 10—3 atîtea stoguri în trebuință oștenească, pentru care are a lua și a priimi plată din visterie pămîntească.

Așadar întru acest chip și întocmai făcîndu-se lucrare, să îmbrătoșați dumneavoastră, dregători a ținutului, împreună cu boieriul rînduit, săvîrșire și întîmpinare trebuinții oștenești, urmînd cuprinderii și povățuirii cărții aceștia, care o veți cunoaște și dă volnicie în mîna rînduiților boieri și dă poroncă către dumnealor știînd cu încredințare că întru cea cît de puțin împotrivă urmare, ce se va arăta din partea ori a cui, va căde și în primejdie și judecată oștenească unul ca acela.

M [eletie] episcop Hușului, . . . ¹,

Ioan Sturza logofăt, Andronachi Donici vornic,
Alexandru Beldiman vornic Gheorghe Canta. . . ¹

1821, octomvrie 22

Acad. R.P.R., doc. XLIX/222. Orig. rom. O poruncă asemănătoare dată pentru ținutul Vaslui se află în pach. MXXXV (fost ms. rom. 2824), f. 5—6.

¹ Indescifrabil.

30 octombrie 1821

*Bilet de iertare dat lui Dumitru fiul lui Vasile din Cîrlogani
(Vilcea) care a fost înrolat în mișcarea eteristă.*

Sud Vilcea

Acest Dumitru sin Vasile ot Cîrlogani carele prin înșăleciune au fost înclinat cu apostasii greci și arnăuți, cunoscînd viclenia lor au venit de voia sa de s-au cerut iertăciune. Căruia, după poruncă, i s-au dat și acum merge la casa sa să-și caute de munca lui; și de către nimini nici o supărare să nu aibă nici vină că au fost pandur¹.

.²

1821 octombrie 30

Arh. St. Rimnicu Vilcea, doc. XL/20. Orig. rom.

[30 ? octombrie 1821]

*Scrisoarea unui boier moldovean despre demersurile ce se fac
pe lingă pașa de Silistra pentru organizarea țării.*

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος, ἐπιστείλας αὐτῇ ἐμπεριέκλεισα καὶ τὴν μετάφρασιν τῶν γραφέντων ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου τῷ θρησκευτικῷ ἐφόρῳ πρίγκιπι Γαλλίτζινῳ, ἐν οἷς ἦν ἡ περιγραφὴ τῶν τραγικῶν συμβάντων τῆς τοῦ Σέκου ἀλώσεως καὶ τῆς λεηλασίας τῶν ἐπιλοίπων ὀρεινῶν κοινοβίων, καὶ ἡ ἔκθεσις τοῦ προσφυοῦς διοργανισμοῦ καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς ἐντοπίοις εὐκαταίας καὶ ἐπιθυμητῆς πολιτικῆς ἀναρρώσεως τῆς διασπαραττομένης πατρίδος. Πρόδηλον ὅτι ἡ συμπαθητικὴ αὐτῆς ψυχὴ ἐδάκρυσεν μὲν ἐπὶ τῇ δυσπραγίᾳ ἡμῶν, ἐχάρη δὲ βλέπουσα ὅτι ἡ τῶν τοσοῦτων δυσφορήτων δυστυχημάτων ἀπόβασις δύναται συντελέσαι εἰς τὴν κοινὴν εὐπραγίαν, διὰ τῆς συστάσεως νέου πολιτεύματος πρὸς ἐπίτευξιν ταύτης τῆς παλιγγενεσίας. Ἡ ἐνεγκοῦσα, ὥς ἀστέρα ἐλπίδος καὶ σωτηρίας θεωροῦσα τὴν προστασίαν τοῦ φιλανθρώπου ἀνακτος, ἐπικαλεῖται χεῖρας ἱκέτιδας αἴρουσα τὴν ἄοκνον τῆς αὐτῆς ἐξοχότητος ἐπαγρύπνησιν, ἵνα παριστῶσα

¹ La iertarea pandurilor și arnăuților se referă și Const. Almăjanu într-o scrisoare din 14 noiembrie 1821 către N. Glogoveanu: « Eu aici văz că chiar pandurii care au dat cu armele în ei, și chiar arnăuții care s-au bătut, pă toți i-au iertat și le-au dat cărți pe la miinile lor ca să nu-i supere nimeni; și umblă fără de nici o frică și sfială.

Apoi dumneata, că nu ești nimic vinovat sau amestecat, nici o temere nu poți să ai. Firman împărătesc este să se ierte toți cu un cuvînt» (Fond Glogoveanu, doc. 66I. Orig. rom.).

² Semnătură indescifrabilă, probabil I. Lahovari medelnicer.

ὥς δὲ καὶ ἐνεργοῦσα ὥς δὲ τὰ συμβαλλόμενα, μὴ παύσῃ περὶ πολλοῦ ποιουμένη τὴν τῶν ναυαγησάντων συμπατριωτῶν αὐτῆς μέλλουσιν εὐδαιμονίαν ἥς γε οὐκ ἄλλως ἐπιτεύξεσται, εἰμὴ τῇ καταργήσῃ τῆς φαναριωτικῆς δυναστείας. Περὶ τοῦ αὐτοῦ πολιτικοῦ ἐγχειρήματος ἐκομισάμην ἤδη παρὰ τῶν ἐν Μπουκοβίνα ἀρχόντων τὸ ἴσον τῆς γραφείσης μετὰ τὴν ἐκεῖσε ἀναχώρησίν μου παρακλητικῆς ἐπιστολῆς τῷ Ἰμπραὶμ πασᾷ τῆς Σιλίστρας, τῷ καὶ ἀρχιστρατήγῳ τῶν ἐν Μολδαβίᾳ στρατευμάτων, καὶ τὸ ἴσον τοῦ ἀποκριτικοῦ πρὸς τὸν βόρνικον Θεόδωρον Μπάλσαν εἰς Ἰάσι ἀφικόμενον ὅπως ἐγχειρίσῃ τῷ ἐκεῖσε διατρίβοντι Σαλίχ πασᾷ τὴν χάριν τοῦ ἐφετοῦ διοργανισμοῦ κοινὴν τῶν Μολδαβῶν πρὸς τὸ ντεβλέτι αἰτησιν, περὶ ἧς ἔγραψα αὐτῇ ἐν τῇ προηγουμένη ἐπιστολῇ, ὅτι διὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ πράγματος, καὶ ὅπως μὴ ἀπειθεῖς φανῇται ταῖς ἄλλεπαλλήλοις ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν γενομέναις μεταπέμψεσιν, ἵνα ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα, ἐνηνέχθη πρὸς τὸ ντεβλέτι ἡ τοιαύτη αἰτησις μορφωθεῖσα κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἥθος τοῦ ὀθωμανικοῦ φρονήματος, περιγραφομένων καὶ τῶν δεινῶν τῆς Μολδαβίας, τόσον διὰ τὰ πιθανολογήσωμεν τὴν τῆς καθόλου ἀναβολήν, ὅσον καὶ διὰ τὰ ἐπιστηρίξωμεν τὰ προγονικὰ ἡμῶν δίκαια, ὧν ἐπὶ βάσει καὶ ἡ προστατεύουσα δύναμις ἀντιλήφεται ἡμῶν. Ἀμφοτέρων τούτων τὰς μεταφράσεις, κατὰ προτροπὴν τοῦ ἐξαδέλφου Σανδουλάκη Στούρτζα ᾧ δε καὶ ἐμπερικλείω πρὸς πληροφορίαν τοῦ ἀλθουῦς.

Ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἐπιστολῇ ἰδέασα αὐτὴν ὅτι παρέπεσεν τὸ πρὸς ἐμὲ γράμμα της, οὕτινος εἰς ἀνέυρεσιν εἰσέτι ἀγωνίζομαι, περιμένων ἀνυπομόνως τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐπανάληψιν τῶν τότε γραφέντων μοι.

Τὸ ἀπὸ ἐξ Ἰουλίου γράμμα της ἔλαβον ἥδη εἰς τὰς 20 τοῦ παρόντος, ἕνεκα τῆς εἰθισμένης τῶν ἐν τῇ πόστᾳ ἀμελείας, εὐγνωμονῶν δὲ περὶ τῶν ὧν μοι γράφει καὶ παρακαλῶ δ' ὥς προέγραφον ἵνα ἐνεργούμενον μείνῃ ἀνέκδοτον διὰ τὰ περιστατικά.

Pe la începutul lunii curgătoare, v-am trimis împreună cu scrisoarea mea, și traducerea celor scrise de înalt prea sfinția sa mitropolitul eforului cultelor, prințul Galițin, în care se găsește o descriere a întâmplărilor tragice care au avut loc la cucerirea Secului¹ precum și descrierea jefuirii celorlalte mănăstiri de la munte². Tot acolo se arată felul bun în care se organizează și se reface politicește sfîșiața noastră patrie, dorită de toți locuitorii ei.

Desigur, sufletul dvs. compătimitor a lăcrimat pentru nenorocirea noastră, dar s-a bucurat văzînd că sfîrșitul atîtor nenorociri de neîndurat poate ajuta la bunăstarea tuturor, prin introducerea unui nou regim pentru obținerea acestei refaceri.

Patria, socotind ca o stea de nădejde și de mîntuire ocrotirea filantropului suveran, imploră, ridicînd mîini rugătoare, neobosita supraveghere a excelenței voastre ca, intervenind unde trebuie și lucrînd cum trebuie pentru cele

¹ Mănăstirea Secul a fost cucerită în ziua de 12 septembrie (Hurmuzaki, XX, p. 685).

² Este vorba de mănăstirile Agapia, Văratecul și Neamțul (Ibidem, p. 685).

arătate, să nu încetați a fi cu băgare de seamă asupra viitoarei fericiri a naufragiaților dvs. compatrioți, care nu se va obține altfel, decât prin desființarea stăpînirii fanariote.

În legătură cu această acțiune politică, am primit acum de la boierii aflați în Bucovina, copia jalbei lor, scrisă după plecarea mea de acolo și adresată lui Ibraim pașa de Silistra¹, comandantul trupelor din Moldova, și copia răspunsului acestuia către vornicul Teodor Balș la Iași. El a sosit pentru a înmîna lui Salih pașa, aflat acolo, arzul obștesc al moldovenilor către Devlet pentru organizarea dorită². Despre aceasta v-am scris în scrisoarea mea de mai înainte că pentru pregătirea acestui lucru și pentru a nu ne arăta nesupuși chemărilor făcute de mai multe ori de otomani pentru a ne întoarce în patrie, a fost trimis la Devlet acest arz³ întocmit potrivit cu spiritul și felul de a gândi al otomanilor. Sînt descrise și nenorocirile Moldovei, atît pentru a justifica amînarea întoarcerii, cît și pentru a susține drepturile noastre strămoșești, în baza cărora ne va ajuta și puterea protectoare. Aceste traduceri ale ambelor documente, din îndemnul vărului Sandulache Sturza, le trimit alăturat pentru a vă face cunoscut adevărul.

În scrisoarea mea, trimisă înaintea acesteea, v-am avertizat că scrisoarea dvs. către mine s-a rătăcit. Mă lupt încă pentru găsirea ei, așteptînd nerăbdător să-mi spuneți din nou cele scrise atunci.

Scrisoarea dvs. din 6 iulie am primit-o la 20 ale lunii curgătoare, din cauza obișnuitei neglijențe a celor de la poștă.

Rămînînd recunoscător pentru cele ce-mi scrieți, vă rog, precum v-am mai scris, ca, în caz că se va pune în aplicare, să rămînă secret, ținînd seama de împrejurări⁴.

Acad. R.P.R., Fondul Mihail Sturza, ms. rom. 5762, f. 273—273 v. Ciornă, orig. grec.

214

Octombrie 1821

Ordin către Mehmet aga, orînduit cu paza Bucureștilor, să înfrîneze pe ostașii nedisciplinați.

Buiurtău ce s-au trimis de la divanul Silistriei, dimpreună cu firmanu împărației, și s-au publicuit într-amîndooă țările: Valahia și Moldavia.

Tu, cel ce ești lauda slăviților și cinstiților capugi-bașa al înaltului prag, care după alegere ești orînduit spre paza Bucureștilor, preacinstitul Mehmet aga, să-ți înmulțească domnul slava ta. Și tu, cel întru cei deopotrivă cu tine

¹ Probabil cea publicată în *Buciumul Român*, I (1875), p. 264—270, cu data de 17 octombrie 1821.

² Arzul boierilor moldoveni din Cernăuți (20 septembrie 1821).

³ T. Balș a plecat cu arzul spre Constantinopol la 17 octombrie (*Hurmuzaki*, XX, p. 689).

⁴ Autorul pare a fi M. Sturza.

cinstiți halea, baș-bešli-aga al Bucureștilor Tahîr aga, să să înmulțească slava ta.

Știut fie vooă că din apostatăii care de puțină vreme să vădise în părțile Valahii și ale Moldavii cu ajutorul lui dumnezeu și puterea prea înaltei puteri s-au biruit și au lipsit cu totu. Și așa, aceste dooă lucruri¹ s-au curățit dă puturoasele lor trupuri. Și cu toate că s-au făcut știut, încît toți lăcuiitorii și raiaua își are răpausu supt umbrirea împărății, precum mai înainte să odihnește, dar fiindcă acum am luat pliroforie cum că atît din cei du peste Dunăre cît și din ostașii ce să află într-acest hotar [al] eparhii, unii din cei rău nă[ră]viți într-această vreme, neașteptînd hotărîrea prea puternicii împărății, fug de la locurile ce sînt orînduiți și, preumblîndu-să din loc în loc într-aceste dooă eparhii, nu încetează a pricinui mari stricăciuni și asupriri la săraca împărăteasca raia. Și după ce din porunca noastră s-au orînduit la fieșcare județ cîte un bešli-aga cu neferii cei trebuincioși spre a păzi raiaua de acest fel de asuprire ale unora ca acestor rău nărăviți, pe care prinzîndu-i, sînt porunciți ca să-i trimiță la zabitu lor. Și oricare dintr-aceștia va îndrăzni să să împotrivească, îndată să-și ia cuviincioasa pedeapsă. Preumblarea unora ca acestora din loc în loc, fără a avea teșhereaoa zabitului lor și supărarea ce fac la raia, aceasta, fără îndoială, curge din purtarea dă grijă a pașii bešli-aga și a beșlegii judecată.

Ci dar că de acum înainte este a noastră voință că să lipsească cu totu acest fel dă asupriri și să să odihnească, avîndu-și răpausul săraca raia.

Tu, numitul nostru chehaia, numaidecît să²

Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus, 1076, f. 196 v.

215

Octombrie 1821

Memoriul boierilor către comandantul trupelor rusești pentru cazul cînd acestea ar fi intrat în Moldova și Țara Romînească

᾽Οκτώβριος 1821

Ἐξοχώτατε γενεράλ κομαντάντε !

Ἡ δυστυχὴς ἡμῶν πατρίς Δακία κατὰ διαφόρους καιροὺς ὑποστάσα σειρὰν ἀπείρων δυστυχιῶν καὶ θῆατρον γενομένη τῶν κακοβούλων, διὰ τὰ ἐργάζωνται ἐκτείνοντες ἐν αὐτῇ ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος τὸ πλεονεκτικὸν τοῦ τρόπου των καὶ τὴν ἐνδομυχοῦσαν ἀπάθρωπον ὁμότητα, πάντοτε ἔιεσώθη τῷ κραταιῷ ρωσικῷ βραχίονι, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν εἰς κάποιαν ἀναψυχὴν, καθ'

¹ Probabil: locuri.

² Lipsește sfîrșitul documentului.

ὅσον πολιτικά περιστάσεις συνεχώρησαν. Μαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος τούτου ὅλη ἡ πεφωτισμένη Εὐρώπη. Κακῇ τύχης ἐπιρροῇ ὑποπεσοῦσα ἤδη ἐσχάτως εἰς τὴν πλέον δεινὴν, ἀπαρადειγμάτιστον καὶ ἀδόκητον συμφορὰν, (τῆς ὁποίας καὶ τὴν φύσιν, καὶ τοὺς τρόπους, καὶ τὸν τόνον ἐγνώρισεν ἡ εὐσεβὴς καὶ φιλάνθρωπος Ρωσσία ἐπὶ τὸ ἀκριβές), δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκχέῃ ποταμοὺς δακρύων πρὸς τὸν παντεπόπτην καὶ πανοικτίρμονα κύριον, ἐπικαλουμένη τὴν θείαν ἐκδίκησιν κατὰ τῆς θηριωδίας τῶν κακοβούλων. Δὲν ἀπεγνώσθη ὅμως τῆς σωτηρίας της, καλῶς γινώσκουσα ὅτι οὐδὲ τὸ παραμικρὸν τῶν τολμηθέντων λανθάνει τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ ρωσικοῦ κράτους, τοῦ προστατεύοντος φιλανθρώπως τὸν λαὸν τῆς Δακίας, ὃν ἐξηγοράσατο τιμῇ αἵματι τοσοῦτων ἡρώων, ἀλλ' ἤλπιζεν ἀδυστάκτως μετ' οὐ πολὺ γενησομένην τὴν σωτηρίαν της.

Ἦδη δέ, ἐπεὶ ὁ πανάγαθος Θεός, ἐλεήσας τὴν ἀνθρωπότητα πάσχουσιν, ἔνευσεν εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἀηττήτου αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ ρωσικῆς μεγαλειότητος, καὶ διὰ τὸ ὁμόθησκον, καὶ διὰ τὸ φιλότιμον τῆς δόξης του, νὰ ἐπιφέρῃ θεραπείαν εἰς τὰς καιρίας καὶ ἀδίκους πληγὰς τοῦ ἀθώου δακικοῦ λαοῦ, καὶ μεταχειριζόμενος ὁ δίκαιος μονάρχης τὴν δικαίαν αὐτοῦ μάστιγα κατὰ τῆς σκληροτραχήλου βαρβαρότητος, τῆς μὴ σεβομένης τοὺς ἱεροὺς δεσμοὺς τῶν συνθηκῶν, νὰ διασώσῃ τὸν ἀθῶον τοῦτον λαὸν ἀπὸ τῆς κακοβουλίας τῆς τυραννίδος διὰ τῶν κεραυνοφόρων ρωσικῶν στρατευμάτων, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν καὶ ἐμπειρίαν τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος, καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ διόλου ἀπὸ τοὺς ἀρπακτικούς ὄνυχας τῶν ξένων διοικητῶν, ἅπαντες ἡμεῖς οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι τοῦ τόπου, οἱ τῇδε κακεῖσε ὑπὸ τῆς περιστάσεως διασπαρέντες καὶ τὸ ζῆν τῇ φυγῇ διασώσαντες, προϋπαντῶμεν γηθοσύνως τὰ τροπαιοφόρα ρωσικὰ στρατεύματα καὶ τὴν ἐνδόξως αὐτὰ ὁδηγοῦντα ὑμετέραν ἐξοχότητα, διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ταπεινοῦ κοινοῦ γράμματος καὶ τῶν ἐπιφερόντων αὐτὸ ἡμετέρων συμπατριωτῶν, γνησίων τέκνων τῆς πατρίδος, ἐπικροτοῦντες καὶ παιανίζοντες τὰ σωτήρια καὶ τῇ φιλανθρώπῳ κηδεμονίᾳ τοῦ κραταιοτάτου ἀνακτος ἀναπέμποντες ἐκ ψυχῆς τὰ χαριστήρια.

Καὶ ἐπεὶ ὁ τόπος τῆς πατρίδος ἡμῶν, ἀπογυμνωθεὶς τῶν ὧν εἶχε κτημάτων, δὲν εἶναι πλέον εἰς κατάστασιν νὰ ἀνθέξῃ εἰς τρόπους πλεονεκτικούς, κάμνοντας τὴν τύχην ἄλλων μὲ τὴν ἰδικήν του ἀτυχίαν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας διὰ νὰ ἀναζήσῃ καὶ κατὰ μικρὸν νὰ ἰδῇ τὴν εὐτυχίαν του, δεόν νὰ ἐκλείψῃ διόλου καὶ διὰ παντὸς κάθε εἶδος ἀδικίας καὶ ἐπηρείας εἰς τὸν λαόν, ἀναγκαιῶς ἔπεται νὰ συγκροτηθῇ ἡδη μία ἡπιωτέρα διοικήσεις ἐντόπιος ἀπὸ ἐγνωσμένους, εὐσυνειδήτους, τιμίους, πιστοὺς καὶ μὲ ἐμπειρίαν πολιτικὴν εὐπατρίδας τοῦ τόπου, οἵτινες ἀναλαβόντες τὸ τῆς διοικήσεως πηδάλιον, καὶ ἀποσκορακίσαντες ἐν πρώτοις πᾶν πνεῦμα πλεονεκτικὸν καὶ φιλοτάραχον τῶν κακοτρόπων ἐπεισάκτων ξένων, νὰ ἐπισυνάξωσι τὰ τέκνα τῆς πατρίδος εἰς τὰς ἐστίας των, νὰ παρηγορῶσι καὶ νὰ περιθάλπωσιν αὐτά, προμηθεύοντες τὴν εὐτυχίαν των, καὶ ἐπιμαχοῦμενοι παντὶ σθένει εἰς τὸ νὰ ἀνακαλέσωσιν εἰς ὅλον τὸ πολίτευμα τοῦ τόπου τὴν πρῶν ἡσυχίαν, καὶ τοὺς κατοίκους νὰ διευθετήσωσιν εἰς μίαν καλὴν καὶ διόλου ἀνεπηρέαστον κατάστασιν. Πρὸς δὲ νὰ φροντίσωσι καὶ τὰ χρειώδη τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ μὲ τὴν ἀνεσιν τῶν λακοιτόρων, καθ' ὅσον συγχωρεῖ ἡ ἐνεστῶσα τοῦ τόπου κατάστασις. Διὰ

τοῦτο, ἡμεῖς οἱ ὑποφαινόμενοι πιστοὶ καὶ εὐγνώμονες δοῦλοι τοῦ κραταιοτάτου ἀνακτος, οἱ παριστῶντες τὸ πρόσωπον ὅλου τοῦ δακικοῦ ἔθνους, κοινῇ ψήφῳ ἐξελεξάμεθα τοὺς ὑποσημειούμενους ἐκ τῶν εὐπατριδῶν τοῦ τόπου, τοὺς ὁποίους ἐγνωρίσαμεν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἀνδρας ἀγαθοὺς, πιστοὺς, μὲ πείραν πολιτικὴν, μὲ φόβον Θεοῦ καὶ μὲ πατρικὴν ἀγάπην πρὸς ὅλους τοὺς πατριώτας κατοίκους τοῦ τόπου. Αὐτοὺς συνιστῶντες κατὰ χρέος διὰ τοῦ παρόντος ταπεινοῦ ἡμῶν ἐγγράφου πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα, ζητοῦμεν μετὰ παρακλήσεως νὰ διορίσῃς, ὡς ἐκ μέρους τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν ἀνακτος, παντοτινοὶ γενικοὶ διοικηταὶ τοῦ τόπου, χωρὶς νὰ διασεισθῶσιν οὐδέποτε ἄνευ ἀποδεδειγμένης αἰτίας κοινοβλαβοῦς, καὶ πληρεξούσιοι εἰς τὸ νὰ ἀποφασίσωσιν ἐντελῶς κάθε πολιτικὴν ὑπόθεσιν κατὰ τοὺς νόμους καὶ τοπικὰ ἔθιμα. Εἰς αὐτοὺς ὁποῦ ζητοῦμεν ἀποβλέπει ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Δακίας. Αὐτοὺς γνωρίζομεν ὅλοι πατέρας τῆς πατρίδος καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς νὰ ἐπικυρωθῶσιν εἰς τὴν γενικὴν τοπικὴν διοίκησιν μόνον αὐτοί, χωρὶς προσθήκην ἄλλου τινός. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν διοίκησιν νὰ ὑπάγῃται ὅλα τὰ λοιπὰ ὑπάλληλα δικαστήρια καὶ αἱ κατὰ μέρος διοικήσεις. Αὐτὴ μόνη νὰ ἄρῃ τὸν τόπον, αὐτὴ νὰ δίδῃ τὸ ἐπίκυρον καὶ εἰς αὐτὴν νὰ ὑπόκεινται ἅπαντες οἱ οἰκήτορες τῆς Μεγάλης καὶ Μικρᾶς Δακίας, αὐτόχθονες καὶ ἐπὶ ἡλῦδες. Οἱ ἱερεῖς, ὁποῖας ἂν εἴησαν καταστάσεως, νὰ εἶναι ἀποκεκλεισμένοι διόλου καὶ ἀείποτε πάσης καὶ παντοίας πολιτικῆς ὑπουργίας. Τὸ ζήτημα ἡμῶν τοῦτο γνωρίζομεν κατὰ πάντα λόγον καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον τῇ πατρίδι ἡμῶν, καὶ ὡς τοιοῦτον, εὐέλπιδες ἐσμέν ὅτι θέλει τὸ δεχθῆ καὶ ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης καὶ θέλει τὸ βάλλει εἰς πρᾶξιν ἀνυπερθέτως, κηδομένη τῆς σωτηρίας καὶ βελτιώσεως τοῦ τόπου.

Πρόσδεξε εὐμενῶς, ἐξοχώτατε γενεράλη, τὰς ἀπαρχὰς τῆς εἰλικρινοῦς πίστεως, εὐπειθείας καὶ προθυμίας ἡμῶν !

Ζήτω ὁ εὐσεβέστατος αὐτοκράτωρ, ἡ μόνη ἐλπίς τῆς σωτηρίας ἡμῶν ! Ζήτω ὁ ἀήττητος αὐτοῦ στρατός, τὸ εὐλογημένον πλήρωμα τῆς ρωσικῆς δόξης ! Ζήτω ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης, ὁ ἔμφρων διοικητὴς τῶν ἐν Βλαχομπογδανία διωρισμένων ρωσικῶν ἀκαταμαχίτων στρατευμάτων, ὁ προμνηστεύων τὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ δακικοῦ ἔθνους ! Ἡ πατρὶς ἡμῶν τὴν περιμένει μὲ ἀγκάλας ἀνοικτὰς καὶ μὲ κλάδους φοινίκων, διὰ νὰ ἰδῇ, μὲ δάκρυα χαρᾶς, λαμπροτέρας τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου εἰς τοῦ δακικοῦ ἐδάφους τὸν ὀρίζοντα, ὑπὸ τὴν φιλόανθρωπον αὐτῆς κηδεμονίαν, ἐπιλαίθανομένη πάντων τῶν ἐνσκυψάντων αὐτῇ διαφόρων δυστυχιμάτων, κατὰ τὴν σκυθρωποτάτην ἐποχὴν τῆς τυραννίδος.

Πρὸς τὸν ἐξοχώτατον γενεράλ κομανδάντε τοῦ εἰς Βλαχομπογδανίαν διωρισμένου ἀηττήτου στρατοῦ τῆς αὐτοῦ αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν.

Ἀπὸ τοῦ δακικοῦ ἔθνους ταπεινὴ ἀναφορά.

Ἐσχεδίασα τὸ παρὸν κατὰ παρακίνησιν καὶ ἀξίωσιν ἄλλων, διὰ νὰ ἀντιγραφῇ. Μὲ τὸ νὰ ἐματαιώθῃ ἡ ἐλπίς κατὰ φαντασίαν των σχεδίων ἔμεινε.

Prea luminate general comandant!

Nenorocita noastră patrie, ~~Țara Românească~~ ^{România}, suferind în mai multe epoci nenumărate nenorociri și făcându-se teatrul răuvoitorilor, care au răspândit în ea cu multă îmbelșugare lăcomia și cruzimea lor lăuntrică, neomenoasă, totdeauna a fost scăpată de puternicul braț rusesc și a avut din când în când o ușurare, cît i-au permis împrejurările politice. Adevărul acestui lucru îl mărturisește toată Europa luminată.

Acum în urmă căzînd, din înrîurirea unei soarte rele, în nenorocirea cea mai groaznică, fără pildă în trecut și neașteptată (natura căreia și mijloacele și tonul lor le-a cunoscut întocmai evlavioasa și iubitoare de oameni Rusia), n-a făcut decît să verse șiroaie de lacrimi către atotvăzătorul și prea milostivul dumnezeu, implorînd răzbunarea dumnezeiască împotriva sălbăticeii răuvoitorilor. Nu a pierdut însă nădejdea că se va mîntui, știind bine că nici cel mai mic lucru din cîte s-au îndrăznit nu scapă înțelegerii lăuntrice statului ruresc, care ocrotește cu iubirea sa de oameni poporul ~~Țării Românești~~ ^{Români}, pe care l-a răscumpărat cu sîngele atîtor eroi. Ea a nădăduit neclintit că în scurt va fi mîntuită.

Iar acum, fiindcă prea bunul dumnezeu, milostivindu-se de omenirea suferindă, a înduplecat inima nebiruitei majestății sale imperiale rusești și pentrucă este de aceeași credință cu noi, și pentru proslăvirea sa, să aducă o vindecare rănilor de moarte și nedrepte ale nevinovatului popor român, monarh, ce drept folosește biciul lui împotriva barbarilor încăpățînați care calcă legăturile sfinte ale tratatelor, pentru a mîntui acest popor nevinovat de răutatea stăpînirii, prin oștirile rusești purtătoare de trăznete, sub cîrmuirea și priceperea excelenței voastre, și pentru a scăpa cu totul acest popor din ghiarele hrăpărețe ale cîrmuitorilor străini. De aceea noi, toți locuitorii nenorociți ai țării, care din cauza împrejurărilor ne-am împrăștiat în toate părțile scăpîndu-ne viața cu fuga, întîmpinăm cu bucurie biruitoarele oștiri rusești și pe excelența voastră, care le cîrmuiți în chip glorios, prin cea de față a noastră umilă obștească scrisoare și prin compatrioții noștri care o aduc, fii adevărați ai patriei, aprobînd și cîntînd cîntece de mulțumire și înălțînd din suflet mulțumirile noastre pentru ocrotirea iubitoare de oameni a prea puternicului suveran.

Fiindcă pămîntul patriei noastre, despuiat de bunurile pe care le avea, nu mai este în stare să se opună purtărilor lacome, clădind norocul altora pe nenorocul său, ba mai mult, fiindcă pentru a trăi din nou și a-și vedea încetul cu încetul fericirea, trebuie să dispară cu totul și pentru totdeauna orice fel de nedreptate și supărare pentru popor, se impune alcătuirea unei cîrmuiri locale mai blinde, din boieri pămînteni, bine cunoscuți, conștiincioși, cinstiți, credincioși și cu cunoașterea politicii. Ei luînd în mînă frînele cîrmuirii și lepădîndu-se mai întîi de orice gînd lacom și neastîmpărat al răilor străini intruși,

urmează să adune copiii patriei la casele lor, să-i mângâie și să-i îngrijească, făcându-i fericiți și luptându-se din răputeri să readucă în toată cîrmuirea țării liniștea dinainte și să alcătuiască pentru locuitori o stare bună din care să lipsească orice supărare.

Pe lângă acestea, ei urmează să îngrijească și de cele trebuincioase pentru oștirea imperială, cu tihna locuitorilor, pe cît se poate în starea de acum a țării.

Pentru aceasta noi, subiscăliții robi credincioși și recunoscători ai prea puternicului suveran, care reprezentăm întregul neam românesc, am ales cu vot obștesc dintre boierii țării pe cei arătați mai jos, pe care i-am cunoscut la fapte ca bărbați buni, credincioși, cu cunoașterea politicii, în frică de Dumnezeu și cu dragoste părintească pentru toți patrioții locuitori ai țării. Recomandîndu-i pe aceștia din datorie, excelenței voastre, prin acest al nostru umil act, cerem cu rugămintă să fie numiți ca din partea prea puternicului dvs. împărat administratori ghegenerali permanenți ai țării și să nu fie urniți vreodată fără vreo cauză dovedită vătămătoare obștii. Ei să fie împuterniciți să hotărască asupra oricărei chestiuni politice după legile și obiceiurile locului. Către aceștia, pe care îi cerem, își îndreaptă privirile tot poporul Țării Românești. Pe aceștia îi recunoaștem toți ca părinți ai patriei și ne rugăm călduros să fie încuviințați pentru cîrmuirea obștii locului numai ei, fără a mai fi adăugat vreun altul. De această cîrmuire să depindă toate celelalte judecătorii și administrații locale. Numai această cîrmuire să fie în fruntea țării, ea să dea încuviințări și ei să i se supună toți locuitorii Marii și Micii Dacii, pămînteni și venetici, iar străinii de orice situație ar fi să fie cu totul și pentru totdeauna opriți de la orice dregătorie politică.

Această cerere a noastră o socotim din toate punctele de vedere și dreaptă și binevenită patriei noastre și ca atare sîntem plini de nădejde că o veți lua în seamă și excelența voastră și fără zăbavă o veți pune în faptă, avînd grijă de mîntuirea și îmbunătățirea situației țării.

Primiți cu bunăvoință, prea luminate general, prinosul credinței noastre sincere, al supunerii și al zelului nostru!

Trăiască prea evlaviosul împărat, singura nădejde a mîntuirii noastre. Trăiască nebiruita lui oștire, binecuvîntata populație a slavei rusești! Trăiască excelența voastră, înțeleptul cîrmuitor al nebiruitelor oștiri rusești orînduite în Moldova și Țara Românească, mijlocitorul mîntuirii neamului românesc! Patria noastră vă așteaptă cu brațele deschise și cu lauri, pentru a vedea cu lacrimi de bucurie mai strălucite razele soarelui la orizontul pămîntului românesc, sub ocrotirea iubitoare de oameni a excelenței voastre, uitînd toate feluritele nenorociri, care s-au abătut asupra ei în epoca cea mai posomorită a tiraniei.

Către prea luminatul ghegeneral comandant al nebiruitei oștiri a majestații sale imperiale a tuturor Rusiilor, orînduită în Țara Românească și Moldova.

Anafora umilă din partea poporului român.

Ea a fost alcătuită din îndemnul și la cererea altora pentru a fi transcrisă, dar fiindcă s-a zădărnicit planul lor închipuit, a rămas.

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 140 v—141. Text grec.

216

Pisa, octombrie 1821

Fostul mitropolit Ignatie al Ungrovlahiei sfătuiește pe Dionisie Lupu să privească cu încredere viitorul și să nu se întoarcă în țară pînă la restabilirea vechilor privilegii.

Πίζα, περὶ τὸν Ὀκτώβριον 1821

Τὸ ἀποκριτικὸν τοῦ πρώην Οὐγγροβλαχίας Ἰγνατίου πρὸς τὸν μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Διονύσιον, σταλὲν εἰς Βρασσοβὸν περὶ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα τοῦ ἔτους 1821 ἀπὸ Πίζης.

Πανιερώτατε !

Ἐλαβον ἀσμένως τὸ ἀπὸ εἰς Αὐγούστου γράμμα σας καὶ ἐχάρην ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς εὐκαιριότητος μοι ὑγιείας σας. Ἐγνων καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. Ἡ σιωπὴ μου, σεβασμιώτατε ἱεράρχα, προῆλθεν ἀπὸ ἀσθένειαν καὶ ἀπὸ λύπην, ἀνάλογον μὲ ὅσα ἠκολούθησαν, καὶ θέλουν ἀκολουθήσει εἰς τοὺς ὁμογενεῖς καὶ ἀΐεلفούς μας χριστιανοὺς. Εἶχα ἀρκετὰ ζοθέντα νὰ γνωρίσω ὅτι τὰ ὑπὸ τὴν Τουρκίαν χριστιανικὰ ἔθνη δὲν εἶχαν ἰάθεσιν, οὔτε προετοιμασίαν νὰ ἀποστατήσωσι καὶ νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα ἐναντίον μιᾶς διοικήσεως, ἥτις καὶ διὰ τὰ μέσα της, καὶ διὰ τὰς σχέσεις της μὲ τὰς ἄλλας δυνάμεις τῆς Εὐρώπης δὲν εἶναι ἀκόμη εὐκαταφρόνητος. Εἶχα παρομοίως βεβαιότητα ὅτι καὶ ἡ Ρωσσία (τὴν ὁποίαν οἱ ἀνόητοι ἀρχηγοὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἐτόλμησαν νὰ συκοφαντήσωσι ὡς ἐγκρίνουσαν τὸ κίνημά των) θέλει εἶναι ἐναντία, ἰοίτι οὕτω τὸ ἀπαιτοῦσε καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τιμὴ της. Ἀμα λοιπὸν ἔμαθον ὅτι ἐβγῆκεν ὁ Ὑψηλάντης καὶ ἅμα εἶλον τὸ κακὸν εἰς ὅλην του τὴν ἔκτασιν, ὥστε ὡς πρὸς ἐμὲ μία τοιαύτη εἰδησις ἐστάθη κεραυνός, καὶ ἔκτοτε δὲν ἔχω ἡσυχίαν. Ἀλλάζω τόπον συχνά, ἀλλὰ τὸ κακὸν μὲ ἀκολουθεῖ καὶ δὲν ἡξεύρω οὔτε τί λέγω, οὔτε τί κάμνω, οὔτε ποῦ εὐρίσκομαι. Εἰς τοιαύτην περίστασιν, ἂν ἀπεφάσισα νὰ διακόψω τὴν ἀλληλογραφίαν μὲ τοὺς φίλους, ἰὰ νὰ μὴ κεντῶ τοῦ καθ' ἑνὸς τὴν πληγὴν καὶ τοῦ ἀνανεώσω τὴν λύπην, στοχάζομαι ὅτι καὶ οἱ φίλοι θέλουν ἐγκρίνει τὴν σιωπὴν μου, ὡς προερχομένην ἀπὸ δυστυχεῖς περιστάσεις, καὶ ὅχι ἀπὸ ἄλλην τινὰ αἰτίαν.

Εἰς τὸ φέριμον τῆς πανιερότητός σας ἐν ἔχω τί νὰ εἰπῶ. Ὅ,τι καλὸν σᾶς ἐσυγχώρησεν ὁ καιρὸς πρὸ τῶν ταραχῶν τὸ ἐκάμετε. Ἐἰ εἶξατε ἰάθεσιν ὅτι θέλετε κάμει καὶ περισσότερον. Τὸ στάσιμόν σας εἰς Βουκουρέστι, ἐν ὅσῳ ἡμπόρει νὰ εἶναι εἰς τοὺς ἐπαρχιώτας σας ὠφέλιμον, τὸ ἐνέκρινα. Ἄν ἡθέλετε τὸ παρατείνειν, ἡθέλετε κάμει κακὸν καὶ πρὸς ἄλλους, καὶ εἰς τὸ ὑποκείμενόν σας. Καὶ ἡ ἀνα-

χώρησις σας ἐστάθη παρομοίως ἔργον φρονήσεως. "Ὅθεν κρίνοντας τὰ πράγματα ὅπως τὰ ἡξεύρω, σᾶς δικαιώνω, καὶ ὅταν σᾶς δικαιώνει καὶ ἡ συνειδήσις σας, μὴ δίδετε προσοχὴν εἰς ἄλλων κρίσεις καὶ κατακρίσεις, αἱ ὅποῖαι εἰς τοιαύτας δυστυχεῖς περιστάσεις εἶναι ἐπόμεναι. "Ἄν θέλετε δὲ νὰ ἡξεύρετε καὶ τὴν γνώμην μου εἰς τὸ τί πρέπει νὰ κάμετε εἰς τὸ ἐξῆς, σᾶς λέγω ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀκούσετε οὔτε ἀνοήτους ἀνδρας, οὔτε ἀπατηλὰς ὑποσχέσεις, ἀλλὰ νὰ μείνετε εἰς τὸ ἄσυλόν σας, ἕως οὔ νὰ ἔλθῃ αὐθέντης εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ἕως οὔ νὰ περάσωσιν οἱ Τοῦρκοι τὸν Δούναβιν, ἕως οὔ νὰ κυρωθῶσι τὰ προνόμια τῆς Βλαχίας καὶ ἕως οὔ νὰ ἀποφασισθῇ μίᾳ ἀνάλογος ἀποζημιώσεις εἰς ὅσα κακὰ ὑπέφερε, καὶ θέλει ὑποφέρει ἀκόμη αὐτὴ ἡ ἔυστυχὴς ἐπαρχία. "Ὅταν ἡ Βλαχία ἀπολαύσῃ πάλιν, ὅ,τι ἔχασεν ἀδίκως καὶ ὅταν ἀνανεωθῇ τῆς Ρωσσίας ἡ προστασία, ἥτις μόνῃ ἡμπορεῖ νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὰ προνόμια τοῦ τόπου, καὶ τότε ἡμπορεῖτε νὰ ἐπιστρέψετε εἰς τὴν ἐπαρχίαν σας, καὶ νὰ παρηγορήσετε τὸ ποίμνιόν σας καὶ τὴν πατρίδα σας. Τί θέλουν κάμει οἱ ἄλλοι, δὲν πρέπει νὰ τὸ ἐκλάβετε διὰ νόμον. Σταθῆτε εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν χρέος σας, καὶ τὸ χρέος σας εἶναι νὰ μὴ χάσῃ ἡ Βλαχία ὅσα προνόμια εἶχεν, ἀλλὰ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶναι δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον, διὰ νὰ ἡμπορέσῃ εἰς κάποιον διάστημα καιροῦ νὰ ἔλθῃ πάλιν εἰς τὴν προτέραν τῆς κατάστασιν.

"Ὅ,τι ἤθελα κάμει εἰς τὸν τόπον σας, τοῦτο καὶ σᾶς συμβουλεύω, ἐλπίζων ὅτι δὲν θέλει σᾶς εἶναι καὶ δυσάμεστον. "Ἄν δὲν εὑρεθῇ μέσον νὰ διορθωθῶσιν αἱ μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας διαφοραί, καὶ ἤθελε προκύψῃ πόλεμος, τότε ἀλλάζει ἡ περίστασις, πλὴν δὲν ἀλλάζει ἡ τύχη τῆς Βλαχίας, διότι πόλεμος καὶ διόρθωσις ἐνὸς τόπου, τόσον ἀφανισμένου, δὲν εἶναι πράγματα τὰ ὅποια συμβιβάζονται. Εἶναι ὅμως πάντοτε καλύτερον νὰ εὑρίσκονται εἰς τὸν τόπον χριστιανικά στρατεύματα, παρὰ Τοῦρκοι.

Τὸ δὲ νὰ γένωσιν πασαλίκια, ὅπως τὸ ἐσχεδίασεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ ὁ σουλτάνος, εἶναι τὸ ἐσχάτον τῶν κακῶν, ἀλλ' εἶναι καὶ τὸ μόνον κακὸν τὸ ὅποῖον δὲ μὲ συγχύζει, ἐπειδὴ εἶμαι βέβαιος ὅτι ὅπως καὶ ἂν ἔλθωσι τὰ πράγματα, τοῦτο μόνον ἐν γίνεται, καὶ εἰδήσεις τοιούτου εἰδους ἄς μὴ σᾶς συγχύζωσι.

Pisa, octombrie 1821

Scrisoarea de răspuns a fostului mitropolit al Ungrovlahiei, Ignatie, către mitropolitul Ungrovlahiei, Dionisie, trimisă din Pisa la Braşov, prin luna octombrie a anului 1821¹.

Prea sfînţite!

Am primit cu plăcere scrisoarea prea sfînţiei tale din 5 august şi m-am bucurat pentru vestea mult doritei mie sănătăţii dvs. Am luat cunoştinţă şi de cele cuprinse în ea. Tăcerea mea, prea venerate ierarh, a fost pricinuită de boala şi de mîhnirea mea faţă de ceea ce s-a întîmplat şi se va întîmpla celor de acelaşi neam cu noi, fraţii noştri creştini.

¹ Titlul este scris de copist.

Aveam destule date din care să știu că națiunile creștine de sub stăpînirea turcească nu aveau gîndul și nici pregătirea să se răscoale și să ia armele împotriva unei stăpîniri, care datorită atît mijloacelor ei, cît și relațiilor ei cu celelalte puteri ale Europei, nu era încă de disprețuit. Avem de asemenea siguranța că și Rusia (pe care nechibzuiții capi ai revoluției au îndrăznit s-o calomnieze că ar fi aprobînd mișcarea lor) va fi potrivnică, pentru că așa cerea și dreptatea și onoarea ei.

Deci, îndată ce am aflat că a ieșit Ipsilanti și îndată ce am văzut răul în toată întinderea lui, ca un trăznet a căzut asupra mea această veste, și de atunci nu mai am liniște. Schimb des locul, dar răul mă urmărește și nu știu nici ce spun, nici ce fac, nici unde mă aflu. La o astfel de împrejurare, dacă am hotărît să întrerup corespondența cu prietenii mei pentru ca să nu zgîndăresc rana nimănuia și să-i înnoiesc mîhnirea, socot că și prietenii vor încuviința tăcerea mea ca provenind din împrejurări nenorocite și nu din vreo altă cauză.

Pentru purtarea prea sfinției voastre nu am ce spune. Tot binele, pe care vi l-a îngăduit timpul înainte de turburări, l-ați făcut. Ați arătat înclinare că veți face și mai mult. Rămînerea p. s. v. în București, cît timp putea să fie folositoare pentru cei din eparhia p. s. v., am aprobat-o. Dacă ați fi prelungit-o, ați fi pricinuit rău și altora și persoanei p. s. v. Plecarea p. s. v. a fost de asemenea o faptă chibzuită. Deci, judecînd lucrurile precum le știu, vă dau dreptate, și dacă vă dă dreptate și conștiința p. s. v., nu luați în seamă părerile și dezaprobările altora, la care vă puteți aștepta în astfel de împrejurări nenorocite¹. Dacă doriți să știți și părarea mea despre ce trebuie să faceți în viitor, vă spun că nu trebuie să ascultați nici de oameni nechibzuiți, nici de făgăduieli amăgitoare, ci să rămîneți în refugiul p. s. v. pînă cînd va veni domn la București, pînă cînd turcii vor trece înapoi Dunărea, pînă cînd privilegiile Țării Romînești vor fi ratificate și pînă cînd se va hotărî o despăgubire corespunzătoare pentru toate relele ce le-a suferit și le va suferi încă această nenorocită provincie. Cînd Țara Romînească se va bucura iarăși de tot ce a pierdut pe nedrept și cînd se va reînnoi protecția Rusiei, care singură poate să pună în aplicare privilegiile țării, atunci vă veți putea întoarce în eparhia p. s. v. ca să mîngîiați turma și patria p. s. v. Nu trebuie să luați drept lege ce vor face ceilalți. Rămîneți la datoria p. s. v. de ierarh și datoria p. s. v. este să veghiați ca Țara Romînească nu numai să nu piardă privilegiile cîte le avea, dar să dobîndească și tot ce mai este drept și de trebuință ca să poată într-un oarecare răstimp să revină iarăși la starea ei dinainte.

¹ În două adrese, trimise tot în luna octombrie, una către patriarhul din Constantinopol și alta către pașa de Silistra, boierii din București arătau că mitropolitul Dionisie, episcopii Gherasim al Buzăului și Ilarion al Argeșului au fost părtași ai eteriștilor și deoarece mitropolitul Dionisie nu se întoarce în țară, ei propun să fie numit alt mitropolit în persoana lui Benedict (*Bis. Ort. Rom.*, XXVIII (1904—1905), p. 641—645).

Vă arăt aici ceea ce aş fi făcut eu în locul p. s. v., nădăjduind că nu vă este neplăcut. Dacă nu se va găsi un mijloc ca să se îndrepte neînțelegerile dintre Rusia şi Turcia şi dacă va urma un război, atunci situaţia se schimbă, dar nu se schimbă soarta Țării Româneşti, fiindcă războiul şi refacerea unei țări atât de distrusă nu sînt lucruri care se împac. Dar tot mai bine e să se găsească în țară oștiri creștine, decît turci. Iar în ce privește zvonul că s-ar face pašalicuri, după cum şi-ar fi pus în gînd sultanul, aceasta ar fi răul cel mai covîrșitor, dar el ar fi şi singurul rău, care nu m-ar tulbura, fiindcă sînt sigur că, oricum vor sta lucrurile, numai aceasta nu se va întîmpla. Știri de felul acesta să nu vă turbure.

Acad. R.P.R., doc. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 374 şi ms. grec. 720, f. 133 v—134 v. Text grec.

217

2 noiembrie 1821

Carte pentru adunarea la schitul Lainici a călugărilor fugiți în vremea răscoalei.

2 noiembrie 1821

De la ctitorii şi ocîrmuitorii sfîntului schit ot Lainici.

Fiindcă în vremea rebeliei unul dintre călugării sfîntului schit Lainici, anume Maxim (care s-au tăiat de turci), s-au arătat cu rea urmare, cu totul împotriva ci[nu]lui călugăresc, purtînd arme şi făcîndu-se povață tilharilor, adunîndu-i şi pă la sfîntul schit pentru a căzni pe părinți, dintr-a căruia pricină nu numai că starițul şi cu alți călugări au fost pribegi în țară străină ca să nu-şi piarză viața, şi ceilalți călugări s-au luat de turcii ce gonea pe acei hoți şi ca pe niște vinovați osîndindu-i i-au ținut cîtăva vreme la popreală şi apoi i-au izgonit cu hotărîre a nu-i mai lăsa la sfîntul schit ci încă şi sfîntului schit i s-au dat nume de cuib de hoți, aprinzîndu-se şi cîteva din chilii ¹, de aceea dar, ca să nu rămîie sfîntul schit pustiu, fără slujbă şi adunare de părinți, am rugat noi pe slăvirea sa Abdula aga de au dat voie prin teșcherea ca iarăși să se strîngă călugării cei trebuincioși la sfîntul schit ².

.....
Arh. St. Buc., Episc. Rîmnic, doc. CV/40. Orig. rom. Acad. R.P.R., pach. CMLXXVII (foste mss. rom. 2085 şi 2086), f. 28—29. Copie.

¹ Într-un manuscris referitor la istoricul schitului Lainici, se arată că în 1821, unul Tănase « cu ceata lui », călăuzit de călugărul Maxim, a venit la schit cu intenția să-i prindă pe călugări. (Acad. R.P.R., pach. CMLXXVI (foste mss. rom. 2085 şi 2086), f. 43—44).

² Urmează instrucțiuni pentru oprirea călugărilor de a merge prin sate, precum şi semnăturile lor că au luat cunoștință.

29 noiembrie 1821

Alcătuirea unei tovărășii pentru luarea veniturilor de pe moșiile mănăstirilor grecești.

Întru alcătuire tovărășiei noastre pentru luare veniturilor moșiilor mănăstirilor grecești și slobozire velniților, s-au hotărît ca să de parte ceva fiișticare din noi. Să dăm dumitali spatar Costachi Pomer cîte cinci sute lei pentru ostineala dumitali întru lucrare aceștii săvârșiri și prin acest sînet ne îndatorăm a număra dumitali cîte cinci sute lei pe o parte, și am iscălit.

Costachi spatar,.....¹

1821, noiembrie 29

Acad. R.P.R., doc. CLXXVI/59. Orig. rom.

219

Noiembrie 1821

Autoritățile turcești dau concurs boierilor din Țara Rcmîrească pentru restabilirea drepturilor lor, împotriva locuitorilor nesupuși.

Copie după întărirea luminăției sale Hagi Ahmed Gheghen pașa seraschierul oștilor, cu a sa iscălitură și pecete, la anaforaua dumnealor boierilor caimacani, prin care hotărăște ca, după pravila și obiceiul pămîntului, să fie îndatorați lăcuiitorii du pă moșia Colintina a-și da claca, cîte 12 zile pe an, o zi de arătură și un car de lemne la crăciun, precum și vînzarea vinului și a rachiului să fie tot a stăpînului moșiei.

Hagi Gheghen pașa, seraschierul oștirilor împărătești².

După arătarea ce ni se face printr-această anafora de către dumnealor boierii otcîrmuitori ai țării asupra jălbii locuitorilor mahalagii după moșia Colentina a dumnealui biv ban Grigore Ghica pentru adeturile moșiei, încredințîndu-ne că cererea mahalagiilor este făr' de cuvîință și împotriva pravilei pămîntului, iar dumnealui banul după dreptate urmează de a-și avea legiuitele dreptăți ale moșiei, întocmai precum le-au avut și pînă acum, adică: douăsprezece zile clacă pe an, o zi de arătură și un car de lemn la crăciun, iar cînd nu va avea stăpînul moșiei de lucru, iarăși în pravilă este orînduit să le plătească în bani, precum și vînzarea vinului și a rachiului este tot a stăpînului moșiei, făr' de a fi altul volnic a vinde.

¹ Cinci iscălituri indescifrabile.

² Iscălitură în turcește.

Drept aceea poruncim ca d-lui banul să-și ia toate aceste adeturi ale moșiei pe deplin, următoarea fiind pravilei pământului, iar locuitorii mahalagii nu numai să nu facă vreo acest fel de împotrivă pornire, ci mai virtos să se supuie cu a-și răspunde și a-și împlini legiuitele dări nestrămutat.

Leat 1821

Luminate Elhagi Gheghen pașa, muhafizu Valahiei

După jalba ce au dat înălțimei tale locuitorii mahalagii du pă moșia Colin-tinii a d-lui biv vel ban Grigorie Ghica, zicînd că s-ar fi năpăstuind la plata adeturilor pământului, i-am înfățișat înaintea noastră după porunca luminăției tale, față fiind și d-lui banul.

I-am întrebat, i-am cercetat ce asupriri cearcă împotriva pravilei pământului, care este legiuită în țara aceasta pentru cei ce locuiesc pe moșii stăpî-nești, și răspunsul lor fu că ei nici acest obicei nu-l primesc a-l avea, precum au dat pînă acum, cerînd să strice dreptele datorii ce au către stăpînii moșiei. A căroră cerere fiind fără de nici un cuvînt al dreptății și nestînd în mîna judecății a depărta pe d-lui banul din dreptățile ce i se orînduiește în pravila pământului, adică: douăsprezece zile clacă pe an, o zi de arătură și un car de lemne de crăciun, iar cînd nu va avea stăpînul moșiei de lucru, iarăși în pravilă este orînduit să le plătească în bani, precum și vînzarea vinului și a rachiu-ului este tot a stăpînului moșiei, făr' de a fi altul volnic a vinde.

De aceea, după orînduiala țării, fiindcă această urmare și pornire a lor din nesupunere la adeturile moșiei este fără de cuvînt și împotriva pravilei pământului, cererea lor nu este primită dreptății. Și de vreme ce pe luminăția ta te-am cunoscut cu mare osîrdie ocrotitor și întemeietor obiceiurilor acestui pămînt și ca un drept oblăduitor nu voiești a se strica, ci mai virtos a se întemeia și a se păzi cele legiuite, ne rugăm cu plecăciune a se da luminată poruncă [a] luminăției tale ca unii ca aceștia nu numai ca să se dezberde de a mai supăra stăpînirea cu acest fel de cereri, umblînd cu cîrdul și strigînd obrăz-nicește cu cuvinte proaste la divan asupra boierilor, ci să fie îndatorați mai virtos cu a-și răspunde făr' de împotrivire datorilor lor, după pravilă și obi-ceiul pământului.

Barbu Văcărescu

Constantin Dudescu

Scarlat Mihălescu

Nicolae Golescu

Constantin Negri

1821, noiembrie

Arh. St. Buc., ms. 1243, copii de acte particulare, Țara Rom., XII (1821—1826), f. 41—42.

[Noiembrie 1821]

*Memoriul boierilor Țării Românești către țarul A'lexandru I
în care se descrie jefuirea nemiloasă a țării de către turci, perse-
cútiile religioase și încălcarea privilegiilor boierești.*

[Νοέμβριος 1821]

Τολμήσαντες οἱ δοῦλοι τῆς νᾶ ἐκθέσωμεν πρὸ τῶν βαθμίδων τοῦ ἀνακτορικοῦ τῆς θρόνου τὸ ἀπὸ ἰβ-ης τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου ἱκετήριόν μας, περιεκτικὸν ἐν συνόψει τῶν τε ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἱαρραγείσης ἀποστασίας εἰς τὴν Βλαχίαν ἀπροσδοκῆτων δυστυχιῶν μας καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀπαιθρωποτάτων καὶ ἀπαραίειγματίστων δεινῶν, ἅπερ ὑπέστη ἡ τληπαθῆς πατρίς μας ἀπὸ μέρους τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ, τὰ πάντα ἐχθρικῶς καὶ τυραννικῶς ἐκτελέσαντος, ἐπιθαρρυνόμεθα καὶ ἤδη νᾶ φανερῶσωμεν τῇ αὐτοκρατορικῇ τῆς μεγαλειότητι ὅτι ὕστερον ἀπὸ τοιαύτην παντελεῖ καταστροφὴν, ἀπὸ τόσας πολυεῖς εἰς καὶ πολυτρόπους διαρπαγὰς, ἀπὸ τόσους αἰλικούς φόνους ἀθωοτάτων δυστυχῶν κατοίκων τῆς Βλαχίας, τῶν ὁποίων τὸ αἷμα εἰσέτι βάπτει τὸ βλαχικὸν εἶαφος εἰς τε τὴν καθεὶ ρεύουσαν πόλιν του καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔξω μέρη τῆς ἐκτάσεώς του, πέμπτος μὴν ὑπάρχει ἤδη ἀφ' ὅτου ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς καϊμακαμίας, ἰοικεῖ ἐν αὐτῇ τυραννικὴ ὀθωμανικὴ διοίκησις, τῆς ὁποίας τὸν ἀφόρητον ζυγὸν αἰσθάνονται καιρίως ὅλοι ἐν γένει καὶ ἕκαστος ἐν μέρει.

Ἡ τοιαύτη διοίκησις, πλεονάζουσα καθ' ἐκάστην τὴν εἰς τὸν τόπον εἴσοδον τῶν στρατευμάτων τῆς καὶ ἐπιμένως τὰς προφάσεις τῆς ἀνάγκης τῆς, εἰς οὐδὲν ἕτερον ἐνασχολεῖται, εἰμὴ, ὡς πρὸς τὴν τζάραν, εἰς τὴν ἐπαπειλουμένην παντελεῖ ἐρήμωσιν τῆς, βιάζουσα καὶ καταστενοχωροῦσα τὸν λαόν τῆς εἰς ἀδροτάτους καὶ ἀπαραδειγματίστους ἀπαιτήσεις, δηλονότι, ἀφοῦ εἰσπράττονται ταχτικὰ διάφορα δοσίματα καὶ ρουσουμάτια, καθ' ἅπερ καὶ ἐν καιρῷ αὐθέντου, ἐξ ὧν οὐ μόνον αἱ ἀνάγκαι τῶν ἡμπορεῦσαν νᾶ οἰκονομηθῶσιν, ἀλλὰ καὶ νᾶ περισσεύσωσι γρόσια, εἰσπράττονται ὕστερον καὶ ἕτερα ἔκτακτα, ἐπὶ διαφόροις λόγοις, καὶ ἅπειροι ἄλλοι διορισμοὶ χορταρίου, κριθαρίου, ζώων, ἀμαξίων, ἐξ ὧν ὅσα δὲν εἶναι δυνατὸν νᾶ ἀποῖσθωσιν εἰς ὕλην διὰ τε τὸ παμμέγιστον ποσὸν καὶ εἰς τὴν ἀπομεμακρυσμένην ἀπόστασιν ἕως τοῦ προσδιωρισμένου μέρους τῆς ἐγχειρίσεώς των, καταντῶσιν εἰς χρηματικὰς ἀπαιτήσεις, εἰσπραττομένων διὰ μουμπασίρηδων Τούρκων καὶ μετὰ τὸν παντελεῖ ὄλεθρον τῶν δυστυχῶν κατοίκων.

Πάσχει τὰς αὐτὰς ἐιάρπαγας καὶ ἡ ἐκκλησία, ὅλως ἐναντίως εἰς τὰ ἱερά τῆς προνόμια καὶ μετὰ ἀπεριόριστον ὕβριν καὶ περιφρόνησιν τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς θρησκείας, τῶν μὲν ἡγουμενιῶν τῶν μοναστηρίων καὶ σκητῶν πωλουμένων ὡς ἐν ἐμποραγείᾳ εἰς τοὺς πλείω προσφέροντας κληρικούς ἢ λαϊκούς, τῶν δὲ δυστυχῶν ἱερέων ἀπάσης τῆς τζάρας καθυποβληθέντων εἰς ἀπόδοσιν αἰροτάτου καὶ ἀπαραδειγματίστου δασμοῦ πρὸς γρόσια τριακόσια καὶ ἔτι πλείω κατὰ κεφαλὴν ἐκάστου, διὰ τὰ ὅποια καὶ ἐξέδωκε προσταγὴν ἡ καϊμακαμία, ὑπογεγραμμένην

Ἰσως δυναστικῶς καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ἐκεῖσε εὕρισκομένων ἀρχόντων, πρὸς τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίτροπον τοῦ νὰ ἤθελε τὸν συνάξει ἀφ' ὅλης τῆς τζάρας καὶ διὰ λογαριασμοῦ νὰ ἤθελε τὸν παραδώσει εἰς τὴν βιστιαρίαν τοῦ τόπου, πρὸς ἐκπλήρωσιν ἑῷθεν ἀναγκῶν τῶν στρατευμάτων.

Πρὸς δὲ τοὺς ἄρχοντας, τοὺς ἐν τούτῳ τῷ ἀσύλῳ καταφυγόντας, εἰς τὸ νὰ ἤθελε τοὺς ἀποκαταστήσει πενήτων πένητας καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἓν παύει τοῦ νὰ τοὺς προτρέπη εἰς νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια, δυνάμει τῶν συνεχῶς στελλομένων φερμανίων, ἐπὶ τίνι σκοπῷ οὐκ οἶδαμεν, ἀφ' ἐτέρου δέ, συγχρόνως τῇ τοιαύτῃ προτροπῇ, δημεύονται ἀνυποστόλως ὑπάρχοντα τινῶν, καταδαφίζονται ὑποστατικὰ ἄλλων, ἀρπάζονται οἱ καρποὶ μας καὶ τὰ ζῶα μας, τὰ μὲν μετακομιζόμενα εἰς τὰ κάστρα τοῦ Δουνάβεως τὰ δὲ πωλούμενα ἔθεν κακεῖθεν, πρὸς ἴδιον ὄφελος τῶν ἀρπάγων, πωλοῦνται ἀρένδαι καὶ καπηλεῖα τῶν ὑποστατικῶν μας, ἄνευ προειδήσει ἡμῶν, διώκονται ἀκούμεν οἱ ἐπιστάται μας, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ οἷκθον φεύγουσι, φοβούμενοι νὰ μὴ τοὺς σκοτώσωσι, κατακόπτονται καὶ ἐκρίζωνονται τὰ δάση μας, ἀρπάζονται τέλος καὶ τὰ ἐξαγόμενα δικαιώματά μας, ἐναντίον ὅλων τῶν θεσπισμάτων καὶ τῶν καὶ ἐπ' ἐσχάτοις ἀλλεπαλλήλων ἐκδοθέντων φερμανίων καὶ θεωροῦνται καὶ τὰ χωρία μας ὡς πρόσφορα θύματα τῆς ἀκορέστου διαρπαγῆς, ἢ μᾶλλον προφανοῦς λεηλασίας. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ, ἐνῷ φαίνεται τάχα ἡ εἰοίκησις ἐξασκοῦσα τὴν τακτικὴν τῆς καὶ μετακαλεῖ τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐν ἀλλοδαπῇ προσφυγόντων, τὸ ἀπαιθροπότερον εἶναι ὅτι πρὸς τοῖς ἀνωτέρω δὲν παύουσι ἀκόμη κατὰ μέρος οἱ ἐμπαιγμοὶ τῆς θρησκείας, οἱ καταϊωγμοὶ τῶν ἀθλίων χριστιανῶν καὶ οἱ αἰτικοὶ φόνοι τῶν ἀθλίων κατοίκων τῆς ἀξιοθρηνητοῦ πατρίδος μας.

Ἀνέλαβον ἕως τώρα καὶ τὴν παρόνομον θρησκείαν τοῦ μωαμεθανισμοῦ ἀρκετοὶ χριστιανοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, οἱ μὲν βεβαίως φόβῳ κινούμενοι, οἱ δὲ δόλῳ καὶ ἀπάτῃ κλίναντες, οὓς καὶ ἀμέσως ἀπέστειλον οἱ ἀσεβεῖς πέραν τοῦ Δουνάβεως ἵνα μὴ δράζωνται ποτέ τῆς εὐκαιρίας καὶ ἐπανέλθωσιν εἰς τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα.

Ὁ δὲ πασὰς τοῦ Βιδυνίου, πρὸς περισσοτέραν ἔνδειξιν φαίνεται τῆς παραλόγου ἀναίδοχης τοῦ εἰς τὴν Βλαχίαν ὀθωμανικοῦ διοικητικοῦ, ἀφήρπασε καὶ τὰ ἐξειδικασμένα δικαιώματα εἰς τὴν πρερογατίβαν τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ αὐθέντου τῆς Βλαχίας καὶ ὡς ἀπὸ θρόνου Οὐγγροβλαχίας προεβίβασεν εἰς τιμὰς ὀφφικίων ἄρχοντας κραγιωβάνους, εὕρισκομένους ἐν τῇ Μικρᾷ Βλαχίᾳ, εἰς τοιαῦτα τυραννικὰ ὑπουργήματα, δηλονότι τὸν μὲν καμινάρην Στέφανον Μπιμπέσκον δούς τὸν προβιβασμὸν τοῦ μεγάλου σπαθαρίου, τῷ δὲ μεδελνιτζάρῃ Ποροῦνέανῳ ὡσαύτως τὴν τοῦ μεγάλου κλωτζάρῃ καὶ ἄλλοις ἄλλα, πρᾶγμα ἀπαραδειγμάτιστον εἰς ὅλα τὰ χρονικὰ τῆς Βλαχίας. Διότι καθ' ὅλας τὰς ἐγνωσμένας τάξεις τῆς διοικήσεως τῆς Βλαχίας, ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεώς της καὶ ἄχρι τῆς δε, μόνον εἰς ἐν ἐνεργείᾳ αὐθέντης, ἀναγορευόμενος ἅπαξ εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς διοικήσεως τῆς ἐν τῇ Βλαχίᾳ ἡγεμονίας, ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ προβιβάσῃ ἢ νὰ ἐξευγενίσῃ ἄρχοντας μὲ τοιοῦτους τοπικοὺς βαθμοὺς ὀφφικίων, ἢ δὲ Ὑψηλὴ Πόρτα ὀφείλει νὰ τοὺς ἀναγνωρίσῃ καὶ καθ' ὅλα τὰ παραδείγματα οὐδέποτε ἀνεδέχθη ἡ Πόρτα

τὸ τοιοῦτον δικαίωμα τοῦ αὐθέντου, ἀλλὰ καὶ ὅταν συνέπεσε κατὰ περίστασιν νὰ θελήσῃ νὰ προβιβασθῇ κανένας, ξιεῦθουνεν αὐτὸν εἰς τὸν ἡγεμονεύοντα, εἰς μίαν τῶν δύο ἐπαρχιῶν, καὶ οὕτω προεβιβάσθη ἢ ἐξευγενίσθη.

Κραταιότατε ἄναξ, ὁ χριστεπώνυμος οὗτος λαὸς τῆς Βλαχίας χάνεται, ἡ θρησκεία περιφρονεῖται, ἡ ἐκκλησία ἐμπαίζεται καὶ ἀϊκεῖται, οἱ ἱερεῖς ὑποφέρουσι μάστιγας καὶ ἀρπαγὰς, ἡμεῖς οἱ ἐν ἀλλοδαπῇ καταφυγόντες πολυεὶ ὧς καταϊωκόμεθα, ἐν ἐνὶ ἡ ποτὲ εὐτυχὴς καὶ πλουσία Βλαχία, τὸ ὑπερασπιζόμενον ἕξαφος παρὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς τῆς μεγαλειότητος, κατήντησε ἐν ὀλίγων μηνῶν διάστημα ἡ μόνη τληπαθὴς ἐπαρχία καὶ τὸ θέατρον τῶν ἀπαραίειγματίστων ὤμοτήτων καὶ δεινῶν.

Πρὸς Θεοῦ, πρὸς τῆς μεγάλης ἐδόξης τοῦ κράτους τῆς, θερμότατα δεόμεθα νὰ μᾶς λυπηθῇ καὶ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ διὰ νὰ μὴ φθάσῃ ὅλη ἡ Βλαχία εἰς τὸν ἐπαπειλούμενον παντελῆ ὄλεθρόν τῆς.

A N E X Ā

la documentul nr. 220

[1821]

Ἐξοχώτατε !

Ἡ κρίσιμος θέσις ἡμῶν εἶναι γνωστὴ τῇ ἐξοχότητί τῆς καὶ οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἐπληροφορήθη ἀποχρώντως ὅσα ἡ δύστηνος πατρίς μας πάσχει ἤδη παρὰ τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων, ἀφοῦ δυστυχῶς καὶ ποικιλοτρόπως προέπαθε παρὰ τῶν ἀποστατῶν.

Ἀφεύκτως οἱ ἐν Βλαχίᾳ βεκύληδες τῆς ἐφάνέρωσαν τῇ ἐξοχότητί τῆς τοὺς καθ' ἡμέραν διαπραττομένους ἀδίκους φόνους τοσούτων ἀθῶων, ὧν τὸ αἷμα κραυγάζει δικαιοσύνην, τὰς ἀπείρους τῶν περιουσιῶν διαρπαγὰς, τὰς διὰ συκοφαντιῶν ἐρεύνας τῶν ἀσύλων. Δὲν ἀγνοεῖ ὅτι πλεῖστα μοναστήρια κατεπατήθησαν, διηρπάγησαν καὶ κατεβάφησαν αἵματι, ἀφοῦ διὰ μαχαίρας ἐβιάσθησαν νὰ δώσωσιν ἀποδεικτικὰ ὅτι δὲν ἔπραξαν κανὲν κακόν, ὡς ἐν τῇ σκῆτῃ Γαβάνας. Ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ εἰρηνικοὶ ὑπουργοὶ τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης εἰς πολλὰ μέρη κατεσπάγησαν, καὶ αὐταὶ αἱ εἰς Θεὸν τὴν ζωὴν αὐτῶν καθιερώσασαι καλογραῖαι ἐν τῷ μοναστηρίῳ Βιφορίτας κατεμιάνθησαν περὶ αὐτῷ τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ αἱ εἰκόνες τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος πρὸς ἐμπαιγμὸν τῆς θρησκείας κατεσυντρίφθησαν, ὅτι πολλὰ χωρία καὶ κωμοπόλεις κατεκάησαν καὶ ἐκκλησίαι σταῦλοι ἀλόγων κατήντησαν.

Οἱ θηριώδεις οὗτοι σωτῆρες μας, ἀφοῦ τοιοιυτοτρόπως κατεσπάραξαν τὴν Βλαχίαν, μὴ ἀρκεσθέντες εἰς τὴν ἔκχυσιν τοσούτου αἵματος ἀθώου, εἰς τὴν γύμνωσιν τῶν οἰκῶν καὶ μοναστηρίων καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν πολυεξόδων κτηρίων, μετακομίζουσιν ἤδη ἀνυποστόλως τοὺς ἐν τῷ τόπῳ μέινοντας ζαχερέεις καὶ ζῶα εἰς τὰ πέραν τοῦ Δουνάβεως καὶ δὲν ἀφήνουσι τοὺς κατοίκους νὰ συνάξωσι τὰ ὀλίγιστα ἐν τοῖς ἀγροῖς γεννήματα καὶ χορτάρια, σκοπὸν θέμενοι ὡς ἔοικε διὰ τοῦ τοιούτου μέσου νὰ προξενήσωσι λιμὸν καὶ δι' αὐτοῦ πανωλεθρίαν εἰς τοὺς δυστυχεῖς Βλάχους.

Ἡ δὲ διὰ τε γραμμάτων ἀπειλητικῶν καὶ δι' ἀπεσταλμένου Τούρκου μᾶς βιάζουσι νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸ ἄσυλόν μας διὰ νὰ ὑπάγωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ συμμετάσχωμεν ταύτης τῆς πανωλεθρίας.

Διὸ ἡξεύροντες ὅτι ὁ κόνσολας ἐνὸς ἐγνωσμένου διὰ τὴν φιланθρωπίαν μονάρχου ἀδυνατεῖ νὰ εἶναι ἀδιάφορος θεωρὸς τοσούτων φρικωδεστάτων ὡμοτήτων, γενομένων εἰς ἓνα λαὸν ὑπερασπιζόμενον παρὰ τοῦ εὐσπλάγχχνου μονάρχου τοῦ καὶ νὰ εἶναι ἄκαμπτos εἰς τὰς οἰκτρὰς τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος φωνάς, γνωρίζοντες δὲ καὶ ὅτι εἰς πολλὰς δεινὰς περιστάσεις τῆς Βλαχίας ἡ ἐξοχότης της ἔδωκεν ἀποχρώσας ἐνδείξεις τῆς πρὸς τὸν τόπον ἐθελαγᾶθου διαθέσεώς της, τῇ ἐκλιπαροῦμεν θερμότατα νὰ ἤθελε εὐδοκήσῃ καὶ ἤδη εἰς τὸ νὰ θέσῃ εἰς τὸ ὑποπόδιον τοῦ θρόνου τοῦ κραταιοτάτου ἀνακτός της, τῆς μόνης ἡμῶν ἐλπίδος, τὸ ταπεινὸν μας ἱκετήριον, εὐεργετοῦσα ἡμᾶς ἐν ταύτῃ μὲ ἐφοδίασιν τῶν ὅσων ἤθελε τῇ ἐμπνεύσει ἡ φρόνησίς της συστατηρίων καὶ περιγραφῶν ἰδίων της τῶν ὀλεθρίων δεινῶν μας, ὅπου νὰ κατορθωθῇ οὕτως ἡ ποθουμένη ἡμῖν ἀπαλλαγὴ καὶ σωτηρία.

Ἡ εὐεργεσία της αὕτη θέλει εἶναι βαθέως ἐγκεχαραγμένη ὥς ἐπὶ κυπαριττίνου στήλου εἰς τὰς καρδίας τῶν δυστυχῶν Βλάχων, οἵτινες δὲν θέλουν παύσει ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναπέμπουσι ἀδιαλείπτως ἐνθέρμους πρὸς Θεὸν εὐχὰς ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ πολυχρονιότητος τοῦ ἐλεήμονος προστάτου μας τοῦ ἀθανάτου Ἀλεξάνδρου.

Μένομεν μὲ μεγίστην περὶ αὐτῆς ὑπόληψιν τῆς ἐξοχότητός της.

[Noiembrie 1821]

Am îndrăznit, noi slugile majestății voastre să depunem la treptele tronului împărațesc jalba noastră din 12 ale trecutei luni iulie,¹ care cuprindea pe scurt nenorocirile noastre neașteptate întimplate în Țara Românească de la începutul izbucnirii răscăleii și suferințele neomenoase și fără pildă în trecut pe care le-a îndurat nenorocita noastră patrie după aceea din partea oștirii otomane, care toate le-a făcut în chip dușmănos și tiranic. Îndrăznim și acum să arătăm majestății voastre imperiale că după o astfel de distrugere totală, după atitea felurite jafuri, după atitea omoruri nedrepte ale bieților nevino-vați locuitori ai Țării Românești, al căror sânge înroșește încă pământul romînesc, atît în capitală, cît și în toate părțile de afară de pe întinsul lui, iată că este a cincea lună, de cînd sub masca căimăcămiei stăpînește cîrmuirea tiranică otomană, al cărei jug de neîndurat îl simt ca de moarte toți împreună și fiecare în parte.

Această cîrmuire, care face să se înmulțească în fiecare zi numărul trupelor [turcești] în țară și prin urmare cu aceasta motivează cererile pentru ele, nu se ocupă de nimic altceva privitor la țară, decît de cumplita ei ruinare, silind și bîntuind poporul ei cu cereri multe și fără pilde în trecut. Adică, pe lîngă

¹ Vezi doc. 154.

faptul că se încasează diferite dări obișnuite și rusumaturi, ca și pe timpul domnului, din care nu numai că se puteau împlini nevoile, dar se putea să prisosească și bani, se mai percep și alte dări peste cele obișnuite, sub felurite cuvinte și foarte multe alte rînduieli de fîn, orz, vite și căruțe. Pentru acelea care nu se pot da în natură din pricină că sînt prea mari și din pricina depăr-tării prea mari pînă la locul hotărît pentru predarea lor, se cer bani, care sînt încasați de mumbașirii turci spre ruinarea totală a bieților locuitori.

Aceleași jafuri le îndură și biserica, cu totul protrivnic sfintelor privilegiu ale ei și spre nemărginita ocară și disprețuire a credinței creștine ortodoxe. Egumeniile mănăstirilor și schiturilor se vînd ca la licitație celor care dau mai mult, clerici sau laici, iar nenorociții preoți din întreaga țară au fost supuși la o dare mare și fără pildă în trecut, cîte 300 lei, ba și mai mult de fiecare cap, pentru care a și scos poruncă căimăcămia, semnată, poate fără voie, și de ceilalți boieri aflați acolo, adresată episcopului mitropoliei ca să binevoiască să strîngă suma din toată țara și cu socoteală să o predea vistieriei țării, pentru împlinirea, vorbă să fie, a nevoilor trupelor.

Iar în ce privește pe boierii care au găsit refugiu aici pe care ar vrea să-i vadă mai săraci decît cei săraci, pe de o parte nu încetează a-i îndemna să se întoarcă în patrie în puterea firmanelor trimise neîncetat, cu ce scop nu știm, iar pe de altă parte, o dată cu astfel de îndemnuri, se confiscă fără sfială averile unora, se distrug moșiile altora, sînt răpite produsele și vitele noastre, fiind transportate la cetățile de la Dunăre, sau fiind vîndute ici și colo în folosul celor care le-au răpit, se vînd arenzile și cîrciumele moșilor noastre, fără ca noi să fim înștiințați mai dinainte. Auzim că sînt izgoniți epistații noștri; mulți dintre ei fug chiar de bună voie, temîndu-se să nu fie omorîți; se taie și se stîrlesc pădurile noastre, în sfîrșit se răpesc drepturile noastre împotriva tuturor hotărîrilor și firmanelor ce neconținut s-au dat acum în urmă. Satele noastre sînt socotite jertfe potrivite ale furtului nesățios, sau mai bine zis ale jafului învederat.

Și în acest timp, după cîte se pare, chipurile, că este o cîrmuire statornică și sînt chemați acasă cei refugiați peste hotar, lucrul cel mai neomenos este că. . .¹ pe lîngă cele de mai sus, nu încetează încă în parte batjocorirea credinței, prigonirea nenorociților creștini și omorurile nedrepte ale bieților locuitori ai patriei noastre, vrednică de plîns.

Au primit pînă acum nelegiuita credință a mahomedanismului mai mulți creștini, bărbați și femei, unii desigur îndemnați de frică, iar alții din pricina amăgirii și înșelătoriei, pe care îndată i-au și trimis necredincioșii peste Dunăre pentru ca să nu se folosească vreodată de vreun prilej ca să se reîntoarcă la dogmele evlaviei.

¹ Puncte de suspensie în document.

Iar paşa de Vidin, pentru a arăta şi mai mult, se vede, că ocîrmuirea a fost luată de către otomani, a răpit şi singurele prerogative ale domnului legiuit al Țării Romîneşti şi ca din partea scaunului Țării Romîneşti a pus pe boierii craioveni, aflaţi în Oltenia, în astfel de dregătorii tiranice, adică: pe căminarul Ştefan Bibescu l-a înaintat mare spătar, iar pe medelnicerul Poroineanu l-a făcut de asemenea mare clucer,¹ şi altora le-a dat alte dregătorii, fapt fără pildă în toate analele Țării Romîneşti, fiindcă, după toate pravilele cunoscute ale cîrmuirii Țării Romîneşti, de cînd s-a întemeiat această țară şi pînă acum, numai domnul pus în scaun, numit în fruntea cîrmuirii Țării Romîneşti, are dreptul să înainteze sau să facă boieri cu astfel de ranguri de dregătorii ale locului, iar Înalta Poartă este datoare să-i recunoască. După toate pildele, niciodată Poarta nu şi-a asumat acest drept al domnului, şi cînd s-a întîmplat vreo împrejurare că a vrut să înainteze pe cineva, l-a trimis domnului uneia din cele două provincii şi așa a fost înaintat sau boierit.

Prea puternice suveran! Acest popor creştin al Țării Romîneşti se pierde, credinţa este batjocorită, biserica este pîngărită şi nedreptăţită, preoţii îndură biciuiri şi jafuri, noi cei fugiţi peste hotare sîntem prizoniţi în diferite feluri. Într-un cuvînt, Țara Romînească, altă dată fericită şi bogată, teritoriul apărut de majestatea voastră imperială, s-a prefăcut în timp de cîteva luni într-o țară nenorocită şi teatru al cruzimilor şi nenorocirilor fără pildă în trecut.

În numele lui Dumnezeu, în numele mării glorii a înălţimii voastre, ne rugăm foarte călduros să vă înduraţi de noi şi să ne scăpaţi, pentru ca să nu ajungă toată Țara Romînească victima distrugerii totale care o ameninţă.

Acad. R.P.R., Fondul Al. Vilara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 283—284. Text grec., ciornă.

A N E X Ă

la documentul nr. 220

Excelenţă! ²

Situaţia noastră critică este cunoscută excelenţei voastre şi nu ne îndoim de loc că aveţi ştiinţă îndeajuns despre toate cîte le suferă acum nenorocita

¹ Medelnicerul Ioan Poroineanu a fost omul turcilor. El a călăuzit trupele turceşti în mai—august 1821 în Oltenia (N. Iorga, *Izv. cont.*, p. 305).

În august 1821 el elibera adeverinţe de port-arme pentru prinderea apostărilor (Arh. St. Craiova, doc. LXXXIX/15).

În 1823 I. Poroineanu a avut proces pentru tainaturile oştirii turceşti din Oltenia (Arh. St. Buc., *Condica domnească* 102, f. 142—144).

² Se adresează lui A. Pini.

noastră patrie din partea oștirilor otomane, după ce din păcate a suferit atîta din partea răsculaților.

Desigur locțiitorii dvs. din Țara Romînească au adus la cunoștința excelenței voastre omorurile nedrepte ale atîtor nevinovați săvîrșite zilnic, al căror sînge strigă dreptate, [precum și] nenumăratele jefuiri de averi și cercetările făcute din cauza calomniilor la locurile de scăpare. Știți că multe mănăstiri au fost călcate, jefuite și stropite de sînge după ce [egumenii] au fost siliți cu cuțitul să dea adevărînte că turcii nu au săvîrșit nici un rău, ca în schitul Găvanul.

Că și acești slujitori pașnici ai dumnezeului păcii în multe părți au fost măcelăriți și chiar călugărițele, care și-au dedicat viața lui dumnezeu, au fost pîngărite în mănăstirea Viforita chiar lîngă altar, și icoanele lui dumnezeu și ale mîntuitorului, spre batjocura credinței, au fost sfărîmate, că multe sate și orașe au fost arse și bisericile au devenit grajduri de cai.

Acești fioroși mîntuitori ai noștri, după ce astfel au sfîșiat Țara Romînească, nefiind mulțumiți cu atîta vărsare de sînge nevinovat, cu jefuirea caselor și a mănăstirilor și cu distrugerea unor clădiri de mare valoare, duc acum fără sfială peste Dunăre zaherelele rămase în țară și vitele și nu lasă pe locuitori să strîngă puținele cereale de pe cîmp și fînul, avînd se vede cugetul să stîrneasă prin acest mijloc foamete și prin ea ruinarea cumplită a bieților romîni.

Acum, prin scrisori amenințătoare și printr-un trimis turc, ne silesc să părăsim refugiul nostru ca să mergem și noi să luăm parte la această prăpădenie.

Deci, știind că consulul unui monarh, cunoscut pentru filantropia sa, nu poate să rămînă indiferent la atîtea cruzimi groaznice, făcute unui popor apărat de milostivul său monarh, și să fie neînduplecat la jalnicele glasuri ale omenirii suferinde, și cunoscînd că și în multe cumplite situații ale Țării Romînești excelența voastră ați dat dovezi de ajuns de cugetul dvs. binevoitor pentru această țară, vă implorăm foarte călduros să binevoiți și acum să puneți la treptele tronului prea puternicului dvs. suveran, singura noastră nădejde, umila noastră jalbă, și în același timp să ne faceți binele s-o însoțiți cu tot ce v-ar însufleși înțelepciunea dvs. ca o recomandare și cu propriile dvs. descrieri ale funestelor noastre nenorociri, pentru ca astfel să izbutească dorita noastră scăpare și mîntuire.

Această binefacere a dvs. va fi adînc gravată ca pe un stîlp de chiparos în inimile nenorociților romîni, care nu vor înceta să înalțe tot timpul călduroase urări către dumnezeu pentru slava și viața lungă a milostivului nostru protector, a nemuritorului Alexandru.

Rămînem cu cea mai mare stimă ai excelenței voastre.

Acad. R.P.R., fond Al. Vilara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 218—219.
Text grec, cionnă.

Noiembrie 1821 ¹

Arzul boierilor moldoveni către Înalta Poartă prin care se cere înființarea unui sfat al boierilor, urmînd ca alegerea domnului pămîntean să se facă după ce țara va fi « în stare vrednică ».

Tălmăcirea arzului boierilor moldoveni.

La prea strălucitul prag al prea puternicii și hrănitoarei noastre împărății, unde să află încuibat razemul mîntuirii și scăparea tuturor celor ce sînt în nevoi și scîrbe, năzuiesc acum cei coprinși de amărăciune și în dureri ră-tăciți și dăznădăjduiți, iar cătră prea puternica împărăție credincioși și supuși raiele lăcuiitorii memlechetului Moldaviei, mitropolitul, episcopii, arhiman-driții și igumenii mănăstirilor, boierii de treapta dintîi, a dooa și a treia, boie-rinașii și toate celelalte stări ale mazîlilor, ruptașilor, neguțătorilor și toată obștea neamului Moldaviei, parte bisericească și politicească și cu izvor de lacrimi din inimile noastre plecîndu-ne genuchele credinții și grumazul supu-nerii și al rîvnei sufleteștii noastre jărtfiri, cu cele mai jalnice strigări înăl-țînd cătră dumnezeu mîini rugătoare pentru neasemănata slavă și tărie a prea puternicului și iubitorului de oameni împăratului nostru și a prea înal-tului devlet (a căruia putere, fie în veci nebiruită, spre a supune pre tot vrăjmașul și pizmașul), îndrăznim noi ticăloșii să ne apropiem cu acest prea plecat al nostru magzar, arătînd că acest pămînt al țării noastre Moldavia, fiind încredințat de prea înaltul dumnezeu ca un amanet sfînt la prea puternica și vecinica împărăție încă din vremea strămoșului sultan Suleiman celui dintîi, de atunci s-au învrednicit prin așăzări și canoane să miluiască cu a să numi și a să zice chiler al prea puternicii împărății și mefruzul calem.

Însă nici odinioară această credincioasă și supusă raia nu s-au arătat cu cituși de puțină abatere spre învinovățire de hainlic sau măcar cu oare-șicare aplecare cît de mică spre cugetele de apostasie, ci, împotrivă, din înce-putul supunerii în cursul de veacuri întregi, mai luminat decît soarele, Moldavia au păzit cu toată întregimea neclintirea ei de la țețul credinții cătră prea puternicul devlet, cu mai multe sfinte măsuri de cît toate celelalte neamuri cîte au avut norocire a să afla în toată lățimea de doao pămînturi și doao

¹ Data după copia în limba greacă. Arzul a fost scris însă în octombrie; la 21 octombrie 1821 Teodor Balș a plecat din Iași cu acest arz spre a-l înmîna seraschierului de Silistra.

mări ce sînt supuse la înpărateasca putere a prea înaltului devlet. Dovadă luminoasă și fără împotrivire la aceasta este că ticăloasele raiete, lăcuiitorii acestui pămînt au în mîinile lor numai plugurile de her pentru lucrarea pămîntului, spre împlinirea poruncilor și voinților devletului, mulțămitori cu toții pentru nedășărtatul izvor al milelor și al harurilor ce am dobîndit și în scris de la hrănitoarea noastră împărăție, avîndu-le acelea ca niște comori de mult preț.

Dar cumplitele supărări ale domnilor greci din Țarigrad, carii de la o vreme încoace au început a să orîndui în locul pravilnicilor domni pămînteni moldoveni ce era așezați asupra vechiurilor obiceiuri ale pămîntului ce din vechime era făcute hărăzire sfîntă în țara noastră, acești domni streini ce au început în locul celor pămînteni, pentru păcatele noastre, însuși ei au pricinuit și această mare rană a apostasii ce s-au ivit, din care au curs cea desăvîrșit stingere a memlechetului, cea negrăită durere și tînguirea cea vecinică, care tînguire nu este cu puțință a să șterge nici odinioară din sufletele credincioaselor raieli ce să află acum în golătate și dăznădăjduire.

Acest pămînt al Moldovii, acest chiler al prea puternicii împărății, aceste nevinovate și supuse raele, au rămas acum ca un trup fără suflet, omorît din pricina acestor făcători de rele și prăpăditori apostati, carii trăgînd asupra lor și năvăla nebiruitelor oștiri ale prea puternicii împărății spre zdrobirea lor, au ajuns Moldova să fie războinică privese a izgonirii grecilor. Și iată acum în vedere este pămîntul mai pustiit, orașe golite și arse, bisericile pentru închinăciunea noastră prădate și dărimate, dobitoacele hrăpite și de tot împutinate, zahirelele hrăpite și noi ticăloși pămînteni goliți și moșiile noastre în stare vrednică de jale, fiind lipsite de venitul lor. Acestea sînt sfîrșiturile oblăduirii fanarioților în Moldavia și iarăși mulțămită aducem prea înaltului dumncezu că nu ne-am amăgit a ne îndupleca în cugetarea apostasii ce este prăpastoa pierzării sufletelor noastre ce ne-au rămas, pentru că în multe chipuri s-au silit să ne tragă și pă noi la această de dumnezău urită cugetare, ca să ne piarzî și pă noi, lipsindu-ne de neprețuita comoară a credinții și a supunerii noastre cătră dătătoarea de viață putere a prea înaltului devlet.

Cu izvor de lacrimi aducem mulțimită cătră negrăita îndelung răbdare a iubitorului de oameni împăratului nostru, căci, cu scumpătate cercetînd și prin îndelung răbdare descoperînd, au aflat strălucind neprihănită credință a supuselor sale raele și ne-au hărăzit noao mărturia sfîntei nevinovățiri prin sfîntul vrednic de închinăciune ferman ce s-au dat pentru aceasta.

Să să îndure de noi prea milostiva putere a prea înaltului devlet cu a ne da ascultare acum asupra celor mai simțitoare patimi ale țării noastre pricinuite din partea voievozilor fanarioți și celor dimpreună cu dinșii greci, pre

carii noi ticăloşii îi cunoşteam de domni stăpînituri, pentru căci avea semnele măririi şi stăpînirii deplin a puternicului devlet, socotindu-i în locul celor pravilnici pămînteni şi părinţi ai patrii. Dar cei mai mulţi dintr-înşii, ca nişte lipitori sorbitoare de sîngele celor ca nişte oi spre jărtfire neglăsuitoare raele, din vreme în vreme au pus în lucrare cea nepovestită despuiere şi sărăcie a norodului, trăgînd în partea lor toate milele preaputernicii împărăţii şi privelegiurile locului făcîndu-le numai spre al lor în parte folos, al rudelor lor şi al ţărigrădenilor neamului lor, zdrobind rărunchii săracilor, pentru că cu cît aceia să împutîna, cu atîta ei sporea numărul grecilor celor împreună cu dinşii şi adăogea cheltuielile lor, născocind chipuri noao spre despuierea noastră, ca să să] îndăstuleze ei. Pămîntenii nu avea locuri de slujbe, nici boierii de starea dîntii, nici cei de al doilea, încă nici cei mai mici nu-şi găsea mîngîierea, nici sărmanii şi văduvile agiutor, pentru că şi cele mai cu folos din dregătoriile cele mari şi cele mai multe din isprăvnicii şi alte slujbe ale ţării, ţărigrădenii toate le coprîndea spre amărită prăpădenie a pămîntenilor. Iar voievodul fanariot hrăpia fără dreptate şi din veniturile lefilor şi din milele cele orînduite pentru lăcuiitorii cei săraci trei părţi din bani pentru grecii ce-i avea împreună cu sineşi, pentru fini, fete şi ginerii lui şi pentru celelalte familii ale fanarioţilor din Ţari-grad. Aceşti voievozi lua veniturile rusumaturilor adică a disetini, goştinii şi vădrăritului dinpreună cu ale vămilor şi ocnelor, cu cuvînt că acestea sînt pentru gephargiu al domnului după urmarea celor din vechime pămînteni domni, carii aceia lua numai veniturile vămilor şi ocnelor. Şi dintr-acelea, acei pămînteni domni împărţea mili şi agiutoriuri către cei săraci pămînteni, iar fanarioţii, adăugînd plata rusumaturilor, să folosea numai ei şi grecii neamului lor. Şi neîndăstulîndu-să nici cu acestea, lua şi din banii visterii din dajdia haraciului, cu cuvînt de cheltuieli nenumărate, şi în scurt, toate era pentru ei şi nimic pentru pămînteni. Să neguţătorea şi cu zăhîrelile ce se cumpăra pentru miria împărătească plătînd săracilor lăcuiitori plugari uneori cu mult mai puţin decît preţul ce lua ei de la prea înaltul devlet şi alte ori nedîndu-le nici un ban, încît păgubindu-să ticăloşii plugari au ajuns să-şi părăsească lucrarea pămîntului de a nu face mai multă zahîrea decît trebuinţa capanului, adecă pîinea cea obştească a păpuşoiului lăcuiitorilor, care ticăloşii pămînteni prin multe trude şi ostenele o lucra şi o semăna, domni o neguţătorea şi numai cu plată da voie de ieşea din ţară peste hotar pentru alişverişul de obşte. Iar într-alt chip era peste putinţă să îndrăznească pămînteanul să [să] împărtăşască de rodul ostenelilor lui, fără dare.

Dregătoriile pămîntului să vindea cu ruşfeturi şi le cumpăra cei de neam prost şi nevrednici, făcînd multe supărări şi zulumuri săracilor raele, ca să poată scoate cîţi bani au dat la ruşfeturi şi să să folosească şi ei mai cu asupră. Pă slujitorii cei orînduiţi, adecă pă seimeni şi ceilalţi paznici ai ţării, şi pă aceia îi avea grecii cei pă lingă voievoda ca un venit al lor şi îi vindea rămîind ţara fără nici un paznic, încît cu acest mijloc au putut să-şi

înlesnească în faptă cugetarea apostasii. Acești greci de la Fanar, înbogățindu-să din sudorile și ostenelele pămîntenilor pe carii cu sălbătăcie îi avea ca niște raele ale lor, apoi cu banii singelui împărăteștii raele cumpăra moșiile pămîntenilor și familiile credincioșilor devletului moldoveni rămînea stinse și prăpădite după fața pămîntului, căutînd să să strămute pe alt pămînt strein ca să-și petreacă rămășița vieții lor. Pentru căci nici milostivire nu rămăsese pentru ei, nici loc de slujbă, nici agiutor de lefi, nici dreptate la pricinile lor de judecăți, fiind că sfînta dreptate a sfintelor judecăți să vindea spre a lor înbogățire, încît și unile moșii cu numire că sînt moșii domnești, unii din domni le lua în silă și le vindea.

Sfintele împărătești fermanuri ale prea înaltului devlet, ce să da pentru pricini de ale țării și carii era îndatorați domnii după coprinderea vrednicului de închinăciune înpodobitului sfînt hat ce s-au dat la leatul othomanicesc 1217 ca să le cetească întru auzul tuturor și să stea pázite la caidurile țării, și acest fel de fermanuri le făcea nevăzute și neștiute pămîntenilor.

Căuta cu sălbătăcie asupra unora din boierii cei dintîi, carii numai prin cuvînt osîndea nedreptățile ce să făcea la judecăți sau asuprelile dăjdîilor. Și întru toate era silit sfatul boierilor să iscălească fără voie anaforale, că adevăd găsesc cu cale nelegiuitele însărcinări, silind domnii înduplecarea lor prin mijlocul tragerii celor nevrednici în partea lor, pre carii îi cîntea cu stările dregătoriilor ce prin așăzămînturile țării era pázite numai pentru cei de bun neam și pentru cei ce în slujbe ale țării să arăta cu vrednicie.

Popriți și osîndiți era aceia carii cugeta să să îndrăznească a alerga la limanul prea înaltului devlet prin prea plecat arzmagzar. Mare ticăloșie era pentru aceia carii ar fi îndrăznit să facă o nevinovată întrebare pentru ce să urmează lucruri înpotrivitoare la hotărîrile prea înaltelor hatișërifuri, pentru că unii ca aceia să gonea pînă la moarte.

Și cite altele mai sînt, care le trecem cu tăcerea pentru îndrăzneța prelungire a cuvîntului, și care le-am mai arătat prin plecatul nostru magzar, atunci cînd au pribegit cel din urmă tiran Mihail Suțu. Dăjdii întregi pentru fîn și orzu al grajdului voievodii, dăjdii pentru me[n]zilhanele peste cea adevărată trebuință a me[n]zilhanelilor, dăjdii pentru rachiul ce făcea lăcuiorii din însuși al lor păpușoi ce semăna și slobodă întrare rachiului strein în țară, spre a noastră pagubă și al lor folos.

Zid mare era spre a putea trece ca să alergăm noi pămîntenii la mila prea înălțaților noștri stăpînitori, fiind și domnii greci și ispravnicii greci și zabiții greci și capuchehaelile în Țarigrad tot greci — toții într-o cugetare că oblădiuesc pă vrăjmași, iar nu pă credincioasele raiele ale prea înaltului devlet.

Pentru aceia, cu izvor de lacrimi și cu frică fiind coprinși, cu mare jale ne rugăm bunătății cei asemănați lui Dumnezeu și iubirei de oameni a prea puternicului nostru împărat să nu ne osîndim ticăloșii pentru îndrăznire, ci să să milostivească și să ne miluiască cu preainnoirea vieții noastre cei vrednice de jale, hărăzindu-ne cu milostivire această de mai jos prea plecată rugăciune, adevă:

Să fim slobozi de acum înainte în veci de domnia și oblăduirea grecească și să să milostivească prea puternicul nostru împărat prin hotărîre de sfînt și împodobit al său hațîșerîf, după cea din vechime sfîntă așezare, ca să să aibă țara noastră oblăduire de pămînteni, păzind numirea de domnie și privileghiurile cele vechi ce sînt hărăzite țării pînă acum. Și prin trimitere de capicheaele pămînteni în Țarigrad să trimitem legiuitul cicighen, indighen și recheabighen la prea puternicul prag al prea puternicii împărății, înpletind cu datornica rîvnă a supunerii și a credinții sfintele slujbe după puterea și starea țării următoare milelor, harurilor și privileghiurilor ce ni s-au dat de la nădășărtatul izvor și sînt coprinse în împărăteștile hațîșerîfuri ce sînt date la leaturile othomanicești 1 180, 1 198, 1 206 și 1 217. Și fiindcă starea puterii țării și răsuflarea mijloacelor și nădejdelor vieții ei l-au deșărtat, înpuținîndu-să vitele, zahirele și cu un cuvînt toate, neavînd zahirele gata pentru hrană, lipsind cu totul semănăturile și arăturile pe al doilea an și dobitoacele pentru lucrarea pămîntului și oameni lucrători și bani pentru cumpărătoare de sămînță din alte părți, îngrozîndu-ne și foamete de obște și, pe lîngă acestea, fiindcă pă pămîntul țării din întregimea lui cea dintîi s-au micșorat și dintr-acesta și veniturile lui s-au înpuținat, încît și veniturile ce au mai rămas în vreme de bi[l]șug nu era dăstoinice să îndăstuleze pă domnii greci, cu cît mai vîrtos acum la această peire și sărăcie negreșit că nu vor fi dăstule nici la cel mai drept și cu bune măsuri pămîntean ce să vă însărcina cu domnia spre a-ș putea iconomisi cheltuielile sale și ale oamenilor etpaiului său pentru că nedreptățirea este de mare trebuință să lipsească cu totul, precum și nelegiuitele venituri ale dregătoriilor asemenea au să lipsească și acelea toate ca să simtă ticăloasele raiele rodul milostivirii al prea înaltului devlet. De aceia, nici cugetăm, nici facem rugăciune acum întîi de a să orîndui nici pămîntean domn, ca să nu să însărcineze țara cu osebitele cheltuieli pă chipul domnului, pînă va veni în stare vrednică. Iar prea plecata noastră rugăciune este ca să ne miluim cu a ni să hărăzi în veci și a ni să întări oblăduirea țării de pămînteni aleși de la neamul Moldavii, să să așaze un sfat de un număr de boieri și dintr-aceia unul să fie baș-boiar prin alegere de cei mai aleși. Și acest sfat al boierilor, dimpreună cu baș-boieru, avînd puterea săvîrșitoare a domnului, va orîndui divanuri, isprăvnicii, judecătorii și dregătorii și cînd țara va veni în stare bună (pentru că de a ajunge la chipul dintîi, este trebuință de mulți ani, după vrednica de jale stare în care să află acum), atunci ca să nu lipsească lauda și sohetul domnii țării, chibzuind noi ticăloșii fără înpovărare și supărare și

fără lăcrămile obștii o puțină sumă de bani pentru a să putea ținea cu cum-pănire o pohvală a domniei, vom 'alerga cu rugăciune cătră prea înaltul devlet, arătînd pre acel pămîntean ales de domn și supus la pravilile pămîntului și la cele mai strimte și neclintite obiceiuri ca să să facă prin contenirea însărcinărilor și prin fericirea mult pătimitului acestui norod. Această oblăduire pămîntenească pentru strejuirea țării va avea pă cei din vechime așăzati și legiuîți paznici pămînteni, pe aceia adecă carii și pînă acum îi avea osebiți pentru această treabă și pe dajnici, numindu-să seimeni și slujitori, pă carii grecii îi vindea împreună cu căpităniile ca un ghelir al lor de moștenire și paznici nu era. Iar acum, izgonindu-să toți arnăuții încît să nu să mai afle, acești pămînteni paznici să să înbrace și să să gătească spre slujbă înăuntru în coprinsul țării, cu un număr îndăstulat la această treabă, și să să supuie spre a strejui cu mare luare aminte orașele și tîrgurile, ca niște credincioși pămînteni și vechi slujitori ai ogeacurilor. Dăjdiile să să ia numai cele drepte, iar veniturile dregătoriilor să lipsească și toate cele necanonisite să să șteargă, însă acum într-această ticăloasă stare și cele canonisite să să mai ușureze. Sfintele porunci ale prea înaltului devlet să să dea cătră aleșii pămînteni ce închipuiesc domnia chileru' [u] înpărătesc și pămîntenii capichehaile în Țarigrad să dobîndească ajutorul cel dătător de viață, învrednicindu-să poruncilor prea înălțaților noștri stăpîni.

Mare slavă va fi prea înaltului devlet sloboda neguțătorie a pămîntului nostru și apărarea chilerului înpărătesc de cătră supărarea serhatlîilor. Acestea cu cutremur și cu izvor de lacrimi ne rugăm, căzînd la picerile stăpînilor noștri, pentru că nu ne-au mai rămas putere să mai obicnim aducătoarea de stricăciune oblăduire ce am avut. Iar de au supărat vreodată pe prea înaltul devlet strămoșii noștri domni (care aceste ne este neștiută, știind numai a noastră vecinică jărtfire a credinții și a supunerii); dar și așa fiind, noi ticăloșii îndăstul ne-am osîndit și cumplit ne-am pedepsit noi cei ce ne tragem dintr-aceia, mai mult de un veac fiind supt jugul tiranii grecilor țarigrădeni. Și de vreme ce grecii au călcat datorile credinții, cu cuviință este să dobîndim noi acum ființa noastră cea dintii, fără a să lipsi ei de nimic din cele ce n-au avut, pentru că din vechime domnia țării era hărăzită la noi pămîntenii.

Vrednici de jale eram noi ticăloșii, rătăcindu-ne pe la marginile țării. Mulțămire aducem prea înaltului dumnezeu că acum prin purtătoarele de biruință oștiri împărătești s-au curățit apostatii din țară.

Acest prea plecat al nostru magzar l-am prosferisit prea înălțatului vali al Silistriei, prea laudatului serascher și dreptului vezir, ca să-l închine la picioarele înpărăteștii puteri și dumnezeu cel făr' de început și vecinic, marele domnu al începătoriilor și al stăpînirilor, cel ce dă lumină la soare, va grăi cele bune la inima prea puternicului și iubitorului de oameni împăratul nostru, ca să

strigăm cu toții: « În veci mărească-să peste toată asemeneaa, lauda și puterea prea înaltului devlet, amin »¹.

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 406 v—412 v. Copie rom. de protosinghelul Naum Rîmniceanu. Trad. grec. cont. la Acad. R.P.R., ms. rom. 5762, f. 267 v. Publicat în *Foaia pentru minte, inimă și literatură*, 1840 nr. 40—41; M. Kogălniceanu, *Letopisește*, III p. 465—467; *Uricariul*, VI, p. 123—134; C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 207—214; N. Iorga, *Izvoare contemporane*, p. 139—148; N. Iorga, *Studii și documente*, XI, p. 205—213.

¹ Arzul acesta a fost respins de către pașa de Silistra care a primit numai arzul întocmit la Iași de grupul de boieri mici și mijlocii. În acel arz se cerea imediată alegere a unui domn pămîntean de către obștea boierilor. Arzul a fost dus de I. Grecianu, C. Cerchez, și Iancu Stavăr (V. A. Ureche, *Ist. Rom.*, XIII, p. 102—103; C. Erbiceanu, *Ist. mitr. Moldovei*, p. 214—215).

Redactor de carte: Busuinc Elena
Tehnoredactor: Ledianu Rozi.

*Dat la cules 04 06 1959 Bun de tipar 28 10 1959 Tiraj 1000 ex.
Hirtie semivelină 65 g m². Format 16/70×100 Coli editoriale: 29 3.
Coli de tipar 25¹/₂ A 03071 1959 Indicele de clasificare pentru
biblioteci mari: 9 (498) (001—12). Indicele de clasificare pentru
biblioteci mici: 9 (R).*

Tiparul executat sub com. nr. 810 la Intreprinderea Poligrafică nr. 4,
Calea Șerban Vodă nr. 133—135, București, R.P.R.

VERIFICAT
1987

E R A T A

<u>Pag.</u>	<u>rindul</u>	<u>în loc de:</u>	<u>se va citi:</u>
29	4 de jos	Nu noi	Nu noi
53	13 „ „	μα τὸ	μὲ τὸ
62	3 „ „	apropriiere	apropriiere
145	6 „ „	ἀρεντά-σηδες	ἀρεντάσηδες
162	19 „ „	ιὰ τοῦ	τὰ τοῦ
167	9 de sus	XXXLV	XXXIV
177	15 de jos	noroacele	noroadele
190	16 „ „	σχεδιασθέντος	σχεδιασθέντος
207	13 „ „	πιδάκι	πιτάκι
209	1 de sus	valius al Silitrei	valiu al Silistrei
235	10—11 de jos	μ υ-χθερά	μο-χθερά
239	14 de sus	δτι	ὄτι
263	2 „ „	мутафиза	μυχαφиза
298	10 de jos	pe-i leagă	de-i leagă
319	13 „ „	ὑποσημειωμένοις	ὑποσημειωμένος
321	1 „ „	εὐχρησα	εὐχρηστα
355	3 de sus	aflîndu-mă	aflîndu-să
364	19 „ „	doi	doi
397	1 de jos	Vezi doc. 154	Vezi doc. 153

Redactor de carte: Busuioc Elena
Tehnoredactor: Ledianu Rozi.

*Dat la cules 04 06 1959 Bun de tipar 28 10 1959 Tiraj 1000 ex.
Hirtie semivelină 65 g m². Format 16/70×100 Coll editoriale: 29 3.
Coli de tipar 25¹/₂, A 03071 1959 Indicele de clasificare pentru
biblioteci mari: 9 (498) (001—12). Indicele de clasificare pentru
biblioteci mici: 9 (R).*

Tiparul executat sub com. nr. 810 la Intreprinderea Poligrafică nr. 4,
Calea Șerban Vodă nr. 133—135, București, R.P.R.

VERIFICAT
1987

8801

8821